

Onderwerp
Woo-besluit**Zaaknummer**
760917**Behandeld door****Verzonden**

Middelburg, 11 december 2025

Geachte heer,

Op 16 september 2025 heeft u Provincie Zeeland gevraagd om informatie over de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Uw vraag om informatie valt onder artikel 4.1 van de Wet open overheid (Woo). Wij hebben de ontvangst van uw Woo-verzoek op 18 september 2025 bevestigd.

Hierbij ontvangt u het besluit op uw Woo-verzoek. Wij hebben documenten gevonden die over het onderwerp van uw Woo-verzoek gaan en hebben besloten de informatie (deels) openbaar te maken. In deze brief geven we uitleg over dit besluit.

Uw verzoek

In uw Woo-verzoek vraagt u om de volgende informatie:

“Op grond van de Wet open overheid (Woo) verzoek ik u om openbaarmaking van de volgende informatie en documenten:

1. Beleid en besluitvorming

- *Alle (concept) beleidsdocumenten, adviezen, notities en/of besluiten vanaf 1 januari 2022 die betrekking hebben op de bestrijding en/of beheersing van de Aziatische hoornaar in de provincie Zeeland.*
- *Alle (concept) documenten die de keuzes en afwegingen weergeven over de inzet van externe partijen en/of bedrijven bij de bestrijding en/of beheersing van de Aziatische hoornaar.*

2. Contracten en opdrachten

- *Alle (concept) contracten, offertes, aanbestedingsdocumenten en/of gunningen die betrekking hebben op de bestrijding en/of beheersing van de Aziatische hoornaar vanaf 1 januari 2022.*

3. Financiële documenten en facturen

- *Alle facturen, declaraties en/of betaalbewijzen die betrekking hebben op de bestrijding en/of beheersing van de Aziatische hoornaar vanaf 1 januari 2022.*

4. Communicatie en betrokken partijen

- *Alle interne en externe correspondentie (e-mails, brieven, memo's en/of notities) vanaf 1 januari 2022 waarin de bestrijding of beheersing van de Aziatische hoornaar wordt benoemd.*

- *Alle documenten (e-mails, brieven, memo's en/of notities) waaruit blijkt hoe door derden of organisaties ingediende verzoeken of aanbiedingen aan de provincie met betrekking tot de bestrijding van de Aziatische hoornaar zijn behandeld, alsmede of en zo ja, hoe deze documenten zijn doorgestuurd naar derden."*

Op 18 september 2025 hebben wij u een ontvangstbevestiging van het Woo-verzoek toegezonden. Voorts hebben wij op 9 oktober 2025 aangegeven dat het langer duurde voordat we een besluit konden nemen vanwege de grote omvang aan documenten. We hebben daarom de beslistermijn op het verzoek toen met twee weken verlengd (verdaagd) waarbij de uiterste beslisdatum op uiterlijk 28 oktober 2025 zou komen te liggen. De mogelijkheid tot verdaging van de beslistermijn staat in artikel 4.4, tweede lid, van de Woo.

Daarna bleek dat vanwege de grote omvang van de hoeveelheid documenten en de complexiteit die daarmee samenhangt voor de beoordeling daarvan de genoemde wettelijke beslistermijn desondanks niet haalbaar te zijn. Door middel van telefonisch contact zijn we met u een nieuwe uiterlijke beslisdatum overeengekomen. De nieuwe uiterlijke beslisdatum werd 11 november 2025.

Omdat uw verzoek betrekking heeft op documenten welke gegevens bevatten van derden, hebben we u op 11 november 2025 geïnformeerd dat aan deze derden een zienswijze is gevraagd. De beslistermijn is daarmee opgeschort. Wij hebben een zienswijzetermijn gesteld van twee weken vanaf 11 november 2025. De opschortingstermijn eindigde op de dag waarop door de betrokken derde(n) een zienswijze naar voren is gebracht of de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.

Inventarisatie

We hebben binnen de systemen van Gedeputeerde Staten gezocht naar documenten die over het onderwerp van uw Woo-verzoek gaan. Er is gezocht tot 16 september 2025. Dit is de datum waarop wij uw Woo-verzoek hebben ontvangen.

Gelet op de door u omschreven aangelegenheid is gezocht binnen de archief- en informatiesystemen van de provincie Zeeland. Hierbij is er alles aan gedaan om tot een zo volledige mogelijke inventarisatie te komen. Het zoekproces is als volgt vormgegeven. Er is onderzoek gedaan binnen het Zaaksysteem, het ambtelijk en bestuurlijk e-mailverkeer sms- en whatsapp-berichten, waarbij specifiek gezocht is op het trefwoord 'Aziatische Hoornaar'. Een overzicht van alle gevonden documenten is te vinden in de bijgaande inventarisatielijst.

Reeds openbaar

Diverse documenten die worden genoemd op de bijgaande inventarisatielijst zijn reeds openbaar. Van een aantal treft u een afschrift aan en van een aantal is de vindplaats vermeld op de inventarisatielijst.

Informatie buiten het verzoek

De Woo beperkt zich tot informatie over een aangelegenheid die in nog niet openbare documenten is vervat. Voor zover in die documenten informatie is opgenomen die geen verband houdt met voornoemde aangelegenheid wordt deze niet verstrekt en maakt dit geen onderdeel uit van het onderhavige besluit.

Dubbele documenten

Documenten die we vaker in het systeem van Gedeputeerde Staten hebben gevonden, hebben we één keer toegevoegd aan dit besluit.

Bijzondere regeling

Iedereen heeft het recht op toegang tot publieke informatie, maar er zijn een aantal uitzonderingen. Dit staat in artikel 1.1 van de Woo. Enkele onderdelen van de Woo zijn niet van toepassing als er een bijzondere regeling geldt. Deze bijzondere regelingen staan in de bijlage bij artikel 8.8 van de Woo. Uw verzoek bevat informatie waarvoor een bijzondere regeling geldt, namelijk bepalingen uit de Aanbestedingswet 2012. Wij moeten uw verzoek tot openbaarmaking van deze informatie daarom afwijzen.

In de bijgaande inventarisatielijst is vermeld op welke documenten deze bijzondere regeling van toepassing is.

Overwegingen

De door ons gevonden documenten zijn beoordeeld of deze openbaar gemaakt kunnen worden. We hebben het algemeen belang van openbaarheid van informatie afgewogen tegen de belangen die in de artikelen 5.1 en 5.2 van de Woo staan. Bij deze beoordeling is gekeken of een van deze belangen zwaarder weegt dan openbaarheid.

Grenzen aan openbaarheid

We maken de documenten (voor een deel) openbaar. We hebben informatie onleesbaar gemaakt omdat de informatie valt onder een/een aantal uitzonderingsgrond(en) uit hoofdstuk 5 van de Woo.

De uitzonderingsgronden leggen wij hieronder verder uit. De informatie die onder een uitzonderingsgrond valt, is onleesbaar gemaakt en wordt in de documenten aangeduid met een letter.

Vertrouwelijk verstrekte bedrijfs- en fabricagegegevens (artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder c, van de Woo)

Artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder c, van de Woo bepaalt dat het verstrekken van informatie achterwege blijft voor zover dit bedrijfs- en fabricagegegevens betreft die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn medegedeeld. Onder bedrijfsgegevens moet op grond van vaste rechtspraak worden verstaan: al die gegevens waaruit wetenswaardigheden kunnen worden afgelezen of afgeleid met betrekking tot de technische bedrijfsvoering of het productieproces, dan wel met betrekking tot de afzet van producten of de kring van afnemers of leveranciers. Cijfers of gegevens die de financiële bedrijfsvoering en financiële stromen betreffen, worden eveneens als bedrijfs- en fabricagegegevens aangemerkt.

Openbaarmaking die ertoe leidt dat de concurrentiepositie van natuurlijke personen of rechtspersonen kan verzwakken, dient achterwege te blijven.

Dat sprake is van een wettelijke verplichting tot het vertrekken van bepaalde informatie, doet op grond van de parlementaire geschiedenis niet af aan de vertrouwelijkheid die belanghebbende(n) veronderstelde(n) en mocht(en) veronderstellen.

Daarbij is tevens relevant dat doorslaggevend is of een mededeling plaats heeft in het kader van een contact dat redelijkerwijs als vertrouwelijk mag worden beschouwd.

De uitzondering zoals neergelegd in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder c, van de Woo is bedoeld om te voorkomen dat de bedrijfsgegevens die bedrijven met het oog op concurrentie geheim willen houden, maar wel genoodzaakt zijn aan bestuursorganen te verstrekken, openbaar moeten worden gemaakt.

Voornoemde beoordeling wordt tot uitdrukking gebracht in ondergenoemde document(en) door bij weglakking de volgende code op te nemen: C. In de bijgaande inventarisatielijst is vermeld op welke documenten deze uitzonderingsgrond wordt toegepast.

Persoonlijke levenssfeer (artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder e, van de Woo)

Op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder e, van de Woo blijft verstrekking van informatie achterwege wanneer het belang van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van personen zwaarwegender is dan het belang van informatieverstrekking. Een dergelijk belang is aan de orde wanneer documenten gegevens zoals namen, maar ook meer indirecte gegevens bevatten waarmee de identiteit van de betrokken personen achterhaald kan worden.

In de documenten zijn namen en andere persoonsgegevens aangetroffen. Openbaarmaking hiervan dient geen redelijk doel en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen weegt in dit verband zwaarder. Dit is anders als het personen betreft die naar de aard van hun functie in de openbaarheid treden of indien sprake is van een anderszins publiek persoon.

Voornoemde beoordeling wordt tot uitdrukking gebracht in ondergenoemde document(en) door bij weglakking de volgende code op te nemen: J. In de bijgaande inventarisatielijst is vermeld op welke documenten deze uitzonderingsgrond wordt toegepast.

Het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen (artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder i, van de Woo)

Artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder i, van de Woo bepaalt dat het verstrekken van informatie achterwege blijft voor zover het belang van openbaarheid niet opweegt tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen.

Het gaat er hierbij om dat het belang van vertrouwelijkheid als voorwaarde voor het goed functioneren van een bestuursorgaan zwaarder kan wegen dan het belang van openbaarheid, waardoor de informatie ter bescherming van het belang van het goed functioneren van het bestuursorgaan kunnen worden geweigerd. Te denken valt aan de noodzaak dat een bepaalde mate van vertrouwelijkheid kan worden gegarandeerd voor hen die met de overheid communiceren of dat openbaarmaking het functioneren van de overheid in de toekomst kan belemmeren.

Voornoemde beoordeling wordt tot uitdrukking gebracht in ondergenoemde documenten door bij weglakking de volgende code op te nemen: N. In de bijgaande inventarisatielijst is vermeld op welke documenten deze uitzonderingsgrond wordt toegepast.

Persoonlijke beleidsopvattingen in documenten van intern beraad (artikel 5.2 van de Woo)

Artikel 5.2, eerste lid, van de Woo bepaalt dat in geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, geen informatie wordt verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen.

Onder de Woo betekent intern beraad hetzelfde als in artikel 1, aanhef en onder c, van de Woo gedefinieerd:

“het beraad over een bestuurlijke aangelegenheid binnen een bestuursorgaan, dan wel binnen een kring van bestuursorganen in het kader van de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een bestuurlijke aangelegenheid.”

Uit de geschiedenis van de totstandkoming van artikel 5.2 van de Woo en de rechtspraak dienaangaande volgt dat het interne karakter van een document wordt bepaald door het oogmerk waarmee het is opgesteld. Degene die het document heeft opgesteld moet de bedoeling hebben gehad dat dit zou dienen voor hemzelf of voor het gebruik door anderen binnen de overheid. Ook documenten die afkomstig zijn van derden die niet tot de kring van de overheid behoren, kunnen worden aangemerkt als documenten die zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad indien de documenten met dat oogmerk zijn opgesteld. Het interne karakter van beraad komt evenwel te vervallen wanneer daaraan het karakter van advisering of gestructureerd overleg moet worden toegekend. Ook is geen sprake van intern beraad als een betrokkene een eigen belang behartigt, niet zijnde het belang van het bestuursorgaan of de bestuursorganen die bij het intern beraad zijn betrokken.

Gelet op het voorgaande zijn documenten aan te merken als opgesteld ten behoeve van intern beraad.

Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden ingevolge artikel 5.2, eerste lid, tweede volzin verstaan:

“ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter.”

Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat het doel van de in artikel 5.2, eerste lid, van de Woo neergelegde bescherming van persoonlijke beleidsopvattingen is de bescherming van de vrije meningsvorming, het belang om in vertrouwelijke sfeer te kunnen ‘brainstormen’ zonder vrees voor gezichtsverlies en het kunnen waarborgen dat bij de primaire vormgeving van het beleid de betrokkenen in alle vrijheid hun gedachten en opvattingen kunnen uiten.

Ook opvattingen van hen die van buiten in de sfeer van het interne beraad zijn betrokken vinden ingevolge deze bepaling de vorenbedoelde bescherming.

De documenten zijn beoordeeld ten einde vast te stellen of sprake is van persoonlijke beleidsopvattingen. Hierbij is overgegaan tot het weglakken van dit soort gegevens. Daar waar ook feiten zijn weggelakt, is dit gedaan nu deze feiten verweven zijn met de persoonlijke beleidsopvattingen en ook overigens de informatie geen zelfstandige betekenis meer heeft. Voorop blijft staan dat het niet gaat om opvattingen met een overwegend objectief karakter.

Bezien is of de persoonlijke beleidsopvattingen in de vorm van een uittreksel of een samenvatting van de inhoud vormgegeven konden worden, dat bleek evenwel niet het geval.

Deze beoordeling komt tot uitdrukking in ondergenoemde document(en) door bij de weglakking(en) de volgende code op te nemen: R. In de bijgaande inventarisatielijst is vermeld op welke documenten deze uitzonderingsgrond wordt toegepast.

Bij de beoordeling van de documenten is vastgesteld dat de daarin opgenomen informatie dusdanig met elkaar verweven is dat deze niet kan worden gescheiden van overige, niet-openbare onderdelen. Om die reden is besloten de documenten volledig te weigeren op grond van artikel 5.1, tweede lid, van de Wet open overheid. De toegepaste uitzonderingsgronden die aan deze weigering ten grondslag liggen, zijn opgenomen in de inventarislijst die onderdeel uitmaakt van dit besluit.

Informatie van derde(n)

Uw verzoek bevat informatie van derden. Wij zijn niet verantwoordelijk voor de juistheid of volledigheid van deze informatie. Dit staat in artikel 2.4, vierde lid, van de Woo.

Openbaarmaking

Dit besluit en het openbaar gemaakte document plaatsen wij geanonimiseerd (zonder persoonsgegevens) op [Woo-verzoeken en -besluiten | Provincie Zeeland](#).

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

drs. D.J. Lagendijk
Programmamanager Landelijk Gebied, Natuur en Landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Inventarislijst
2. Te verstrekken (deels) openbare stukken

Bezwaar

Belanghebbenden kunnen schriftelijk bezwaar maken tegen dit besluit bij:
Gedeputeerde Staten van Zeeland, t.a.v. de secretaris van de commissie voor bezwaarschriften,
Postbus 6001, 4330 LA Middelburg.

In het bezwaarschrift neemt u ten minste op uw naam en adres, de dagtekening van het bezwaarschrift, tegen welk besluit u bezwaar maakt en waarom. Het bezwaarschrift dient te worden ondertekend.

U moet het bezwaarschrift indienen binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is bekendgemaakt. Doorgaans is dat de dag na de datum van verzending. Overschrijding van de inzendtermijn kan ertoe leiden dat met uw bezwaren geen rekening wordt gehouden.

Als u overweegt bezwaar te maken, kunt u meer informatie vinden op <https://www.zeeland.nl/bezwaar-maken>.

Wij wijzen u erop dat het bezwaar niet de werking van het besluit schorst. U kunt een verzoek doen tot het treffen van een voorlopige voorziening. U richt het verzoek aan de voorzieningenrechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Breda, team bestuursrecht, Postbus 90006, 4800 PA Breda. Voor de behandeling van het verzoek is griffierecht verschuldigd.

Document	Datum	Beoordeling (Reeds openbaar / gedeeltelijk en geanonimiseerd openbaar / niet openbaar)	Lakcode	Locatie link
1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023_def versie.pdf (toegankelijk) (3)	14-8-2025	Openbaar		
2. 2025-09-17 - Statenfractie PVV - Stoppen bestrijding Aziatische hoornaars - 761840	16-9-2025	Openbaar		
3. BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt (2)	5-9-2025	Geanonimiseerd openbaar	C, J, N en R	
4. Voorblad Portefeuilleoverleg Nielen 18-8-2025	22-8-2025	Geanonimiseerd openbaar	J,N	
5. BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt - 18-08-2025	22-8-2025	Geanonimiseerd openbaar	C, J, N en R	
6. Notulen - 01-10-2024	1-10-2024	Geanonimiseerd openbaar	J, C	
7. Aanbestedingsleidraad Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar	2-4-2025	Geanonimiseerd openbaar	J	
8. Annex 2 Concept overeenkomst	13-11-2024	Geanonimiseerd openbaar	C	
9. Bijlage 2 Format kerncompetentie	13-11-2024	Openbaar		
10. Beoordelingsformulier - Ambtenaar	13-11-2024	Geanonimiseerd openbaar	J, C	
11. Uitslagbrief aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar - B2B Pestcontrol	13-11-2024	Geanonimiseerd openbaar	J, C	
12. Uitslagbrief aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar - Traas Nederland BV	13-11-2024	Geanonimiseerd openbaar	J, C	
13. Bewijstlast Kwaliteitsborgingssystemen (1)	13-11-2024	Openbaar		
14. Proces verbaal van Aanbesteding- Concept	13-11-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
15. Bijlage 3 Verklaring geen Russisch..(5462957)		Geanonimiseerd openbaar	C	
16. Bijlage 4 Formulier Prijzenblad(5462961)		Openbaar		
17. Tenderstartformulier Hoornaar	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
18. Bijlage 1- Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2022 voor leveringen en diensten- Provincie Zeeland	28-6-2022	Openbaar		
19. Bijlage 2 - Aanbestedingsleidraad Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar	2-4-2024	Openbaar		
20. Prognose 2025 _ offerte meerwerk	11-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
21. Bijlage 1 - Prognose 2025 _ offerte meerwerk	11-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
22. Bijlage 2 - Prognose 2025 _ offerte meerwerk	11-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
23. FW_ Financiële mogelijkheden bestrijding Aziatische hoornaar	10-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
24. JZ-OFF 09.25.1.B2 (offerte meerwerk)	8-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
25. 20241022_ZTC Gemandateerd besluit_B2Pestcontrol	28-4-2025	Niet openbaar	C	
26. 9000027253 - Factuur B2Pestcontrol - April 2025	15-5-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
27. Kopie van Provincie Zeeland - Rapportage April 2025	15-5-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
28. Notulen Evaluatie 2024 - B2Pestcontrol - 23-01-2025	23-1-2025	Niet openbaar	C	
29. Plan van aanpak - Aziatische Hoornaar - Gunningscriteria	28-4-2025	Niet openbaar	C	
30. Provincie Zeeland - Rapportage 2024 (1)	28-4-2025	Niet openbaar	C	
31. RE_ Aanmelden nieuwe medewerker	30-7-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
32. Re_ Facturen 2024 _ afspraken evaluatie	2-2-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
33. Bijlage 1 - Re_ Facturen 2024 _ afspraken evaluatie (document niet zaaksysteem)	2-2-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
34. Re_ Indexatie 2025	4-3-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
35. RE_ Nieuwe medewerker (2)	30-4-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
36. Re_ Spoedgeval - primair nest	11-2-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
37. Provincie Zeeland - Reactie Brief 10-12-2025	10-12-2025	Niet openbaar	C	
38. Raamovereenkomst - Bestrijding nesten Aziatische Hoornaar	13-11-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
39. Annex 3 Berekeningsmodel Prijs	13-11-2024	Niet openbaar	C	
40. Bijlage 1 UEA Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar	13-11-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
41. Beoordelingsformulier Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar	13-11-2024	Niet openbaar	C	
42. 20220623 - b2Blue Pest Control B.V. - Gedragsverklaring aanbesteden	23-6-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
43. CEPA_Assessment_B2B_15052024 (1)	13-11-2024	Niet openbaar	C	
44. Bijlage 4 - Offerte B2B Pestcontrol	apr-24	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
45. Bijlage 5 - Prijzenblad formulier	apr-24	Niet openbaar	C	
46. Bijlage 1 - Brief + notulen B2pestcontrol	16-10-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
47. 20241022_ZTC Uitgaande brief_B2Pestcontrol (ondertekend)	22-10-2024	Niet openbaar	C	
48. Persbericht Bestrijding Aziatische Hoornaar	8-9-2025	Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/actueel/einde-bestrijding-aziatische-hoornaar-door-provincie-zeeland-zicht
49. Re_ Update Aziatische hoornaar	10-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
50. ZTC Uitgaande brief_Bestrijding Aziatische Hoornaar (ondertekend)	11-9-2025	Geanonimiseerd openbaar	J	
51. 20240319_ZTC Gemandateerd besluit_Aziatische hoornaar (ondertekend) (1)	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
52. 20240319_ZTC Gemandateerd besluit_Aziatische hoornaar.pdf - NBV (ondertekend) (1)	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
53. 20240319_ZTC Gemandateerd besluit_Aziatische hoornaar.pdf - NFO (ondertekend)	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
54. 20240319_ZTC Gemandateerd besluit_Aziatische hoornaar.pdf - VZG (ondertekend)	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
55. 20240319_ZTC Gemandateerd besluit_Aziatische hoornaar.pdf - ZLTO (ondertekend)	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
56. 20240215_BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt	15-2-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
57. Aangepaste aanpak van de Aziatische hoornaar (geanonimiseerd)	21-3-2024	Openbaar		
58. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023_def versie (2)	29-2-2024	Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB24_f8ddb892.pdf
59. BBV Besisnota GS_def versie	29-2-2024	Niet openbaar	R	
60. BBV ontwerpbrief GS.pdf (toegankelijk)	19-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
61. BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt_4 mrt 2024	4-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
62. Voorblad GS vergadering (regulier) 5-3-2024	5-3-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
63. Voorblad Portefeuilleoverleg Nielen 19-2-2024	19-2-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
64. Voorblad Portefeuilleoverleg Nielen 4-3-2024	4-3-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
65. 06-02 GS beantwoorden brief gemeente Sluis over Aziatische hoornaar (geanonimiseerd)	6-2-2024	Openbaar		
66. 2023-11-17_092811-Gemeente Sluis - Meldpunt Aziatische hoornaar (1)	16-11-2023	Geanonimiseerd openbaar	J	

67. Voorblad GS vergadering (regulier) 6-2-2024	6-2-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
68. Voorblad Portefeuilleoverleg Nielen 29-1-2024	29-1-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
69. 20240125- ZTC Uitgaande brief - Gemeente Sluis	25-1-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
70. 20240125_BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt	25-1-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
71. 20240130 - BBV Beslisnota GS	30-1-2024	Geanonimiseerd openbaar	N,J	
72. BBV Beslisnota GS (1)	24-8-2023	Geanonimiseerd openbaar	N,J	
73. 20230905-BBV Ontwerpbrief GS (toegankelijk)	5-9-2023	Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB23_e7a995b9.pdf
74. BBV Ontwerpbrief GSbeantwoording de motie van 21-04-2023 (ondertekend)	5-9-2023	Geanonimiseerd openbaar	J	
75. 20230824-BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt	24-8-2023	Geanonimiseerd openbaar	N,J,R	
76. Opdracht voor exotenbeheer (geanonimiseerd)	8-9-2023	Openbaar		
77. Voorblad GS vergadering (regulier) 5-9-2023	6-9-2023	Geanonimiseerd openbaar	J	
78. Voorblad Portefeuilleoverleg Nielen 30-8-2023	30-8-2023	Geanonimiseerd openbaar	J,R	
79. 20240530-Uitgaande brief (ondertekend)	31-5-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
80. prov zld -2023- Adres 36 (1)	11-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
81. prov zld -2023- Adres 30	11-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
82. prov zld -2023- Adres 31	5-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
83. prov zld -2023- Adres 35	5-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
84. prov zld -2023- Adres 34	5-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
85. prov zld -2023- Adres 38	5-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
86. 20230421-motie BBB	21-4-2023	Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB23_2b706653.pdf
87. prov zld -2022- Adres 22	3-1-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
88. prov zld -2022- Adres 20	3-1-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
89. prov zld -2022- Adres 25	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
90. prov zld -2022- Adres 27	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
91. prov zld -2022- Adres 24	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
92. prov zld -2022- Adres 26	6-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
93. prov zld -2022- Adres 23	6-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
94. prov zld -2022- Adres 21	6-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
95. DE Bienen Aziathiseche Hoornnaar	21-11-2022	Openbaar		
96. nieuwsbrief 30 september 2022	30-9-2022	Reeds openbaar		https://www.imkersnederland.nl/userfiles/diversen/131_nieuwsbrief_30_september_2022.pdf?sid=2
97. Proeffactuur Aziatische hoornaar Adres 13	14-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
98. Proeffactuur bestrijding Aziatische hoornaar_Adres 15	8-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
99. Proeffactuur Adres 18, Yerseke_Aziatische hoornaar	7-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
100. Proeffactuur met kostenspecificatie_Aziatische hoornaar_Adres 17	10-10-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
101. bestrijding Aziatische hoornaar op 28-09-2022 om 10_27_39	28-9-2022	Geanonimiseerd openbaar	J	
102. prov zld -2023- Adres 28	18-8-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
103. prov zld -2023- Adres 44	24-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
104. prov zld -2023- Adres 43	24-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
105. prov zld -2023- Adres 41	24-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
106. prov zld -2023- Adres 40	24-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
107. prov zld -2023- Adres 39	24-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
108. prov zld -2023- Adres 37	24-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
109. prov zld -2023- Adres 29	11-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
110. prov zld -2023- Adres 42	5-7-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
111. prov zld Adres 45	6-6-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
112. prov zld Adres 48-deel2	27-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
113. prov zld Adres 51	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
114. prov zld Adres 53	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
115. prov zld Adres 50	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
116. prov zld Adres 52	6-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
117. prov zld Adres 47	6-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
118. prov zld Adres 49	6-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
119. Proeffactuur Adres 17	17-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
120. FW proeffactuur	17-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
121. Bijlage 1 - FW proeffactuur	17-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
122. Bestrijding Aziatische hoornaar_Adres 3	8-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
123. Bestrijding Aziatische hoornaar_Adres 2	8-11-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
124. prov zld Adres 46	10-10-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
125. Provincie Zeeland - Rapportage Juli 2025	1-7-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
126. Provincie Zeeland - Rapportage Juni 2025 - definitief	jun-25	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
127. Provincie Zeeland - Rapportage Mei 2025	mei-25	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
128. 9000027870 - Factuur B2Pestcontrol - Mei 2025	mei-25	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
129. Provincie Zeeland RAAMOVEREENKOMST AZIATISCHE HOORNAARS (1)	21-8-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
130. 9000029392	3-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
131. 9000028711	25-7-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
132. 9000027870	20-6-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
133. 9000027253	23-5-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
134. 9000024921	26-2-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
135. 9000023202 (1)	24-12-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	

[illegible]

207. 9000004425	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
208. 9000004424	8-12-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
Onderwerp	Ontvangen	opmerkingen		
209. RE: Fuctioneren provincie	16-9-2025	Niet openbaar	N	
210. RE: Aziatische hoornaar	26-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
211. Bijlage 1 - Aan de slag met de Aziatische Hoornaar als Zeeuwse overheden		Geanonimiseerd openbaar	J,N	
212. RE: Harpenproject Aziatische hoornaar	19-8-2025	Geanonimiseerd openbaar	J	
213. Bijlage 1 - Ambitiedocument provincies IUS 2024 bijlage 1 bewerking selectie	1-7-2025	Niet openbaar	R	
214. Bijlage 1 - RE Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni	1-6-2025	Niet openbaar	N	
215. Jaarlijkse controle gegevensinventarisatie 2025	20-6-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
216. Verslag IPO exotenoverleg 12 juni	19-6-2025	Niet openbaar	N	
217. Bijlage 1 - Verslag IPO exotenoverleg 12 juni		Niet openbaar	N	
218. Re: Factuur Aziatische hoornaar mei 2025	11-6-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
219. Bijlage 1 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Openbaar		
220. Bijlage 2 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Openbaar		
221. Bijlage 3 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Openbaar		
222. Bijlage 4 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Niet openbaar	N	
223. Bijlage 5 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Niet openbaar	N	
224. Bijlage 6 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Niet openbaar	N	
225. Bijlage 7 - Agenda en stukken IPO exotenoverleg 12 juni		Niet openbaar	N	
226. Re: vermelding provincie controleren in beleidsnotitie Limburg AH	19-5-2025	Niet openbaar	N	
227. Re: vermelding provincie controleren in beleidsnotitie Limburg AH-2	8-5-2025	Niet openbaar	N	
228. Re: vermelding provincie controleren in beleidsnotitie Limburg AH-3	6-5-2025	Niet openbaar	N	
229. Bijlage 1 - Re: vemelding provincie controleren in beleidnotitie Limburg AH-3		Niet openbaar	N	
230. vermelding provincie controleren in beleidsnotitie Limburg AH	6-5-2025	Niet openbaar	N	
231. Bijlage 1 - vermelding provincie controleren in beleidsnotitie Limburg AH		Niet openbaar	R	
232. Update Aziatische hoornaars Zeeuws Vlaanderen	1-5-2025	Niet openbaar	R	
233. Re: Nieuwe medewerker	30-4-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
234. Re: Nieuwe medewerker-2	29-4-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
235. RE: Nieuwe medewerker-3	23-4-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
236. Nieuwe medewerker	23-4-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
237. Verslag + actielijst provinciaal overleg invasieve exoten 25 maart	17-4-2025	Niet openbaar	R	
238. Bijlage 1 - Verslag + actielijst provinciaal overleg invasieve exoten 25 maart		Niet openbaar	R	
239. Bijlage 1 - RE Zeeland.nl - hoornaar		Niet openbaar	R	
240. RE: provinciaal overleg invasieve exoten	15-4-2025	Niet openbaar	N	
241. FW: Contract Aziatische hoornaar functies	6-3-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
242. Bijlage 1 - FW: Contract Aziatische hoornaar functies		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
243. RE: Aansprakelijkheid - Nestverwijdering	4-3-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
244. FW: Contract Aziatische hoornaar functies-2	3-3-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
245. Bijlage 1 - Definitieve tijdlijn A hoornaar		Niet openbaar	N	
246. Bijlage 2 - Definitieve tijdlijn A hoornaar		Niet openbaar	N	
247. landelijke communicatie Azh?	26-2-2025	Niet openbaar	R	
248. blijе bij trapping	26-2-2025	Openbaar		
249. Bijlage 1 - blijе bij trapping		Openbaar		
250. Bijlage 2 - blijе bij trapping		Openbaar		
251. Bijlage 3 - blijе bij trapping		Openbaar		
252. Bijlage 1 - Nieuwe versie tijdlijn hoornaar		Niet openbaar	N	
253. Bijlage 1 - Direct Duidelijk tekst website Aziatische Hoornaar		Niet openbaar	R	
254. Re: Waarnemingen B2 Pest Control	11-2-2025	Niet openbaar	N,R	
255. RE: Aanpak Aziatische hoornaar - zeeland.nl - Direct duidelijk-2	6-2-2025	Niet openbaar	R	
256. Bijlage 1 - RE: Aanpak Aziatische hoornaar - zeeland.nl - Direct duidelijk-2		Niet openbaar	R	
257. Bijlage 2 - RE: Aanpak Aziatische hoornaar - zeeland.nl - Direct duidelijk-2		Niet openbaar	R	
258. Beantwoording persvragen Aziatische hoornaar Nieuwsuur ter goedkeuring Wilfried		Geanonimiseerd openbaar	N,J	
259. Re: Waarnemingen B2 Pest Control	30-1-2025	Niet openbaar	N,R	
260. Re: Waarnemingen B2 Pest Control	30-1-2025	Niet openbaar	N,R	
261. FW: Inkooporder B2pestcontrol	7-1-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
Onderwerp	Ontvangen	opmerkingen		
262. Schade melding, aanbesteding Aziatische hoornaar	14-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
Onderwerp	Ontvangen	opmerkingen		
263. Re: Aziatische hoornaar Zeeland	11-9-2025	Niet openbaar	R	
264. Re: Update Aziatische hoornaar	10-9-2025	Niet openbaar	R	
265. FW: Update Aziatische hoornaar	10-9-2025	Niet openbaar	R	

266. Bijlage 1 - FW: Update Aziatische hoornaar		Niet openbaar	R	
267. Update Aziatische hoornaar	10-9-2025	Niet openbaar	R	
268. Bijlage 1 - Update Aziatische hoornaar		Niet openbaar	R	
269. Bijlage 2 - Update Aziatische hoornaar		Niet openbaar	R	
270. RE: brief aan gemeenten over beindiging bestrijding nesten hoornaar-3	10-9-2025	Niet openbaar	N	
271. FW: Financiële mogelijkheden bestrijding Aziatische hoornaar	10-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
272. RE: brief aan gemeenten over beindiging bestrijding nesten hoornaar-2	9-9-2025	Niet openbaar	N	
273. Bijlage 1 - RE: brief aan gemeenten over beindiging bestrijding nesten hoornaar-2		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/actueel/einde-bestrijding-aziatische-hoornaar-door-provincie-zeeland-zicht
274. RE: brief aan gemeenten over beindiging bestrijding nesten hoornaar-1	9-9-2025	Niet openbaar	N	
275. Bijlage 1 - RE: brief aan gemeenten over beindiging bestrijding nesten hoornaar-1		Niet openbaar	N	
276. Bijlage 2 - RE: brief aan gemeenten over beindiging bestrijding nesten hoornaar-2		Niet openbaar	N	
277. FW: Brief aan gemeenten: hoornaars	5-9-2025	Niet openbaar	N	
278. Bijlage 1 - FW: Brief aan gemeenten: hoornaars		Niet openbaar	N	
279. Bijlage 2 - FW: Brief aan gemeenten: hoornaars		Niet openbaar	N	
280. Bijlage 2 - Prognose 2025 & offerte meerwerk		Niet openbaar	N	
281. RE: Brief aan gemeenten: hoornaars-2	5-9-2025	Niet openbaar	N	
282. RE: Brief aan gemeenten: hoornaars-1	4-9-2025	Niet openbaar	R	
283. Update Aziatische Hoornaar-2	4-9-2025	Niet openbaar	R	
284. Brief aan gemeenten: hoornaars	4-9-2025	Niet openbaar	N	
285. FW: Meerwerk Aziatische hoornaar	3-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
286. Bijlage 1 - FW Meerwerk Aziatische hoornaar		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
287. Re: Meerwerk Aziatische hoornaar-2	1-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
288. Bijlage 1 - Re Meerwerk Aziatische hoornaar-2		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
289. Re: Budget hoornaar-2	1-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
290. Re: Budget hoornaar-1	1-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
291. Budget hoornaar	1-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
292. Re: Meerwerk Aziatische hoornaar-1	29-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
293. Bijlage 1 - Re Meerwerk Aziatische hoornaar-1		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
294. Meerwerk Aziatische hoornaar	29-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
295. RE: Aziatische hoornaar	29-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
296. Aziatische hoornaar-6	29-8-2025	Niet openbaar	R	
297. Bijlage 1 - RE: Aziatische hoornaar (16)		Niet openbaar	R	
298. Aziatische hoornaar-3	28-8-2025	Niet openbaar	R	
299. Aziatische hoornaar-2	26-8-2025	Niet openbaar	R	
300. RE: Aziatische hoornaar aanbesteding	22-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
301. Bijlage 1 - Aziatische hoornaar		Reeds openbaar		https://edepot.wur.nl/628962
302. RE: proef Adres 53	11-10-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
303. proef Adres 9	10-10-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
304. Proeffactuur Adres 16, verwijderen nest	21-9-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
305. Proeffactuur 906214 Adres 11	20-9-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
306. Bijlage 1 - Proeffactuur 906214 Adres 6		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
307. Proeffactuur Aziatische hoornaar Adres 12	14-9-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
308. Bijlage 1 - Proeffactuur Aziatische hoornaar Adres 7		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
309. proeffactuur Adres 14	30-8-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
310. Bijlage 1 - proeffactuur Adres 8		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
311. proef factuur oostburg en yerseke	24-8-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
312. Bijlage 1 - proef factuur oostburg en yerseke		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
313. Bijlage 2 - proef factuur oostburg en yerseke		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
314. proef Adres 10	11-8-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
315. Bijlage 1 - proef adres 5		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
316. Adres 1	8-8-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
317. Bijlage 1 - Adres 4		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
318. Fwd: proeffactuur	21-7-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
319. Bijlage 1 - Fwd proeffactuur		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
320. RE: Ambtenaar	20-7-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
321. FW: Ambtenaar	20-7-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
322. RE Aziatische hoornaar Zeeland - 18-07-2022	18-7-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
323. ordernummers Traas	25-5-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
324. RE_ Aziatische Hoornaar 's-Gravenpolder	25-5-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
325. Aziatische Hoornaar 's-Gravenpolder	10-5-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
326. RE Aziatische hoornaars in Zeeland	29-4-2022	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
Onderwerp	Ontvangen	opmerkingen		
327. Bijlage 1 - Aanpassing		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
328. Bijlage 1 - Advies memo- integrale aanpak Aziatische hoornaar Provincie Zeeland		Geanonimiseerd openbaar	J,N,R	
329. Bijlage 1 - Statenfractie PvZ - Plaaq hoornaars voorkomen met vangkastjes		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/digitaal-archief/ZLD2024-6
330. Bijlage 2 - Statenfractie PvZ - Plaaq hoornaars voorkomen met vangkastjes		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB24_43fd1262.pdf
331. Bijlage 1 - Communicatie inzake Aziatische Hoornaar		Niet openbaar	R	

332. Bijlage 2- Communicatie inzake Aziatische Hoornaar		Niet openbaar	R	
333. Bijlage 3 - Communicatie inzake Aziatische Hoornaar		Openbaar		
		Reeds openbaar		
334. bijlage 4 - Communicatie inzake Aziatische Hoornaar				https://www.zeeland.nl/actueel/opmars-aziatische-hoornaar-niet-te-stoppen-aanpak-provincie-wijzigt
335. Bijlage 1 - FW: Najaarsnota 2023 en begroting 2024		Reeds openbaar		https://zeeland.begrotingsapp.nl/begroting-2024
336. Bijlage 2 - FW: Najaarsnota 2023 en begroting 2024		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/actueel/onlangs-verschenen/najaarsnota-2023
337. Bijlage 1 - Gewijzigde BBV Ontwerpbrief GS - Aziatische hoornaar		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB24_329f8e9d.pdf
338. Bijlage 1- Interne memo Aziatische hoornaar		Geanonimiseerd openbaar	J,N	
339. Bijlage 1 - Notulen- Aziatische hoornaar- 07-11-2023		Geanonimiseerd openbaar	J,N,R.	
340. Persbericht: Einde bestrijding Aziatische hoornaar door Provincie Zeeland in zicht	15-9-2025	Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/actueel/einde-bestrijding-aziatische-hoornaar-door-provincie-zeeland-zicht
341. Re betreft Wat u nu besluit bepaalt straks wat er nog over is.1	16-9-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
342. RE Aziatische hoornaar actieteam Zeeuws Vlaanderen	26-6-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
343. Bijlage 1 - RE_ Memo voor Wilfried Nielen		Niet openbaar	N	
344. Bijlage 1 - Bijlage 4 - Zaken voor de vervolg mediatraining 27-2		Reeds openbaar		https://natuurtijdschriften.nl/pub/1025592/EB2018078001002.pdf
345. Bijlage 2 - Bijlage 4 - Zaken voor de vervolg mediatraining 27-2		Reeds openbaar		https://www.eis-nederland.nl/DesktopModules/Bring2mind/DMX/Download.aspx?command=core_download&entryid=788&language=nl-NL&PortalId=4&TabId=563
				https://www.nvwa.nl/documenten/plant/plantziekte-en-plaag/plaag/aziatische-hoornaar/rapport-de-aziatische-hoornaar-in-nederland
346. Bijlage 3 - Bijlage 4 - Zaken voor de vervolg mediatraining 27-2		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/digitaal-archief/ZLD2024-300
347. Artikel 44 vragen - PvdA-GL - MUG en grensoverstijgend samenwerken	15-5-2023	Reeds openbaar		
348. Aziatische hoornaar.1	28-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
349. Aziatische hoornaar	28-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
350. Aziatische hoornaars Zeeuws Vlaanderen - update	23-8-2024	Geanonimiseerd openbaar	J	
351. B2B Pest control	25-6-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
352. Dringende oproep aan iedere Zeeuw_ vang en meld Aziatische hoornaar - Omroep Zeeland	18-4-2024	Reeds openbaar		https://nos.nl/regio/zeeland/artikel/510388-dringende-oproep-aan-iedere-zeeuw-vang-en-meld-aziatische-hoornaar
353. FW Aziatische hoornaar.5	26-9-2023	Niet openbaar	N	
354. FW Aziatische hoornaar.6	18-9-2023	Niet openbaar	N	
355. Bijlage 1 - FW_ GS morgen (Aziatische hoornaar)		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/digitaal-archief/ZLD2024-6557
356. Bijlage 1 - FW Nieuwsbrief Exoten Nr. 3 - Februari 2024		Openbaar		
357. Bijlage 1 - Nest Aziatische hoornaar - 1		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
358. Bijlage 1 - nr. 93 antwoord op artikel 44 vragen Statenfractie PvZ		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB24_43fd1262.pdf
359. Re Advies memo- integrale aanpak Aziatische hoornaar Provincie Zeeland	11-10-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
360. RE Aziatische hoornaar.5	28-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
361. Re Aziatische hoornaar.9	28-8-2025	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
362. RE Samenwerking B2Pestcontrol - Aziatische hoornaar	4-10-2024	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
363. Bijlage 1 - RE_ Agendapunten PO maandag 2 september-1		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
364. Re_ Voorstel beantwoording persvraag Aziatische Hoornaar RTL Nieuws	6-9-2025	Niet openbaar	N,R	
365. Bijlage 1 - Uitnodiging en agenda commissie Ruimte d_d_ 13 oktober 2023		Reeds openbaar		https://www.zeeland.nl/sites/default/files/digitaalarchief/IB23_526cfeab.pdf
366. Update Aziatische hoornaar actieteam Zeeuws Vlaanderen	29-9-2024	Niet openbaar	N,R	
367. Voorbereiding begroting 2024	7-9-2023	Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
368. Bjilage 1 - Voorbereiding begroting 2024		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
Onderwerp	Datum	opmerkingen		
369. Verslag overleg handelingsperspectief Aziatische hoornaar 20230320 v.1	20-3-2023	Niet openbaar	J,R	
370. Presentatie cursus Aziatische hoornaar		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
371. Groen+ - Aziatische hoornaar vragen - 12-11-2024		Niet openbaar	Woo niet van toepassing, art. 2.57 lid 1 Aanbestedingswet	
372. Aziatische hoornaar_kort_overzicht		Niet openbaar	R	
373. Aziatische hoornaar_Gemeenten - 30-04-2024		Geanonimiseerd openbaar	J	
374. 3720240430_Notulen_Aziatische hoornaar_Gemeente	30-4-2024	Geanonimiseerd openbaar	N,J,R	
375. 20221130-OverzichtAziatischeHoornaar-2022_v2	2022	Niet openbaar	N,J,R	

Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Evaluatie en advies over de aanpak van de Aziatische hoornaar, Provincie Zeeland

1. Inleiding

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een invasieve exoot.¹ Deze wespachtige staat op de Unielijst, die verbonden is met de Europese verordening 1143/2014. Deze verordening verplicht lidstaten om maatregelen te nemen om de introductie van invasieve uitheemse soorten te voorkomen en om de verspreiding ervan tegen te gaan. Van belang is dat deze verplichting er is in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Andere belangen die negatief beïnvloed kunnen worden door een Europees aangewezen invasieve exoot zijn niet relevant voor de wettelijke taakstelling van lidstaten en provincies. De verantwoordelijkheid daarvoor kan genomen worden door andere belanghebbenden, waaronder ook andere overheden.

Het eerste Nederlandse nest van de Aziatische hoornaar is 2017 in Dreischor gevonden en verwijderd. Sindsdien heeft de Provincie Zeeland alle gemelde nesten van Aziatische hoornaars, voor zover mogelijk, verwijderd. Inmiddels is de soort is wijdverspreid en daarmee onmogelijk volledig te verwijderen. Vooral in de drie zuidelijke provincies is sprake van een sterke verspreiding, maar ook in andere provincies zijn in 2023 steeds meer meldingen binnengekomen. Het Ministerie van LNV heeft in 2022 besloten om dat de situatie zodanig veranderd is, dat de Aziatische hoornaar niet meer beschouwd moet worden als een soort van artikel 17 van de Europese verordening, maar van artikel 19, in die zin dat er geen sprake meer is van een uitroeiplicht, maar van een beheersplicht.

De Aziatische hoornaar heeft in 2023 veel aandacht gekregen, zowel in de media als in de politiek. Inwoners werden aangespoord om meldingen te doen en imkers gingen het gesprek aan met diverse overheden over de aanpak van deze exoot. Dit adviesrapport blikt terug op de afgelopen tijd, evalueert de aanpak tot dusver, en blikt vooruit naar de komende jaren. Dit laatste in de vorm van scenario's, handelingsperspectieven en een bestuurlijk advies.

2. Verspreiding

De populatie van de Aziatische hoornaar is in verschillende Europese landen aan het groeien. De druk in Nederland komt met name vanuit het zuiden (Frankrijk, Wallonië en Vlaanderen). De Vlaamse aanpak van deze exoot heeft dan ook veel invloed op de populatiegroei in Zeeland.

In figuur 4 zijn alle meldingen van nesten van 2023 weergegeven. Deze nesten zijn, op een aantal uitzonderingen na, verwijderd. In figuur 3 is te zien welke druk er aan de grens met Vlaanderen ontstaat. In Zeeuws-Vlaanderen zijn in 2023 ook de meeste meldingen gedaan (figuur 4). Verder is op de kaart van Nederland te zien dat de Aziatische hoornaar zich vanuit het zuiden door heel Nederland

¹ De Aziatische hoornaar maakt ieder jaar twee typen nesten. Het voorjaarsnest (maart - juli) is klein en relatief gemakkelijk te verwijderen met betrekkelijk geringe kosten. In de zomer (juli - augustus) bouwen de koninginnen een groot zomernest, ieder jaar opnieuw. Deze zomernesten hangen vaak op grote hoogte, verstopt in bomen en zijn moeilijk te lokaliseren. Het bestrijden van die nesten is specialistisch werk en brengt hoge kosten met zich mee. In november vliegt de koningin uit om te overwinteren en gaan de werksters dood. Het nest is inactief in de winter en wordt in het nieuwe jaar niet meer gebruikt. Bestrijding heeft dan geen nut meer.

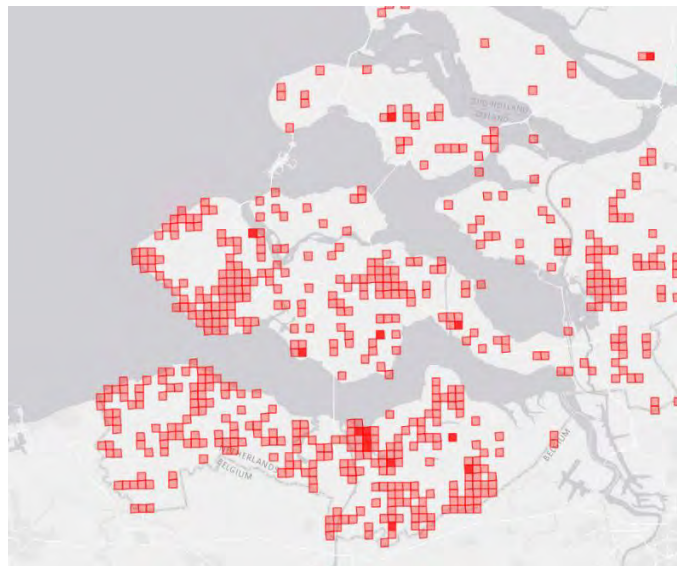
heeft verspreid (figuur 1). De vraag naar de juiste bestrijding en beste aanpak ligt ook bij de andere provincies op tafel.

In België is de aanpak in 2023 aangepast. Voorheen werden alle nesten door de Vlaamse overheid verwijderd. Nu focust men op nesten die een probleem vormen voor de biodiversiteit, in lijn met de Europese verplichting. Nesten in natuurgebieden krijgen voorrang. Andere nesten krijgen een lagere prioriteit en worden niet altijd meer geruimd. Waar dat wel gebeurt, zijn het gemeenten en lokale belangengroepen die dit uitvoeren. Deze strategiewijziging betekent dat de instroom van Aziatische hoornaars vanuit België de komende jaren mogelijk nog groter zal zijn.

Voor de interpretatie van de Zeeuwse cijfers is het van belang dat nesten in de afgelopen jaren vooral zijn gevonden en gemeld door bewoners, en in mindere mate ook door terreinbeheerders. Dit betekent ook dat er sprake kan zijn van wat in het Engels een *observer bias* wordt genoemd. Niet overal in Zeeland wonen evenveel mensen. De meeste meldingen komen vanuit de steden en dorpen. In natuurgebieden worden minder nesten gevonden, omdat hier minder mensen wonen die nesten kunnen vinden. Dit is te zien op de verspreidingskaart van Zeeland (figuur 2) en die van Vlaanderen (figuur 3).

Figuur 1 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Nederland, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 2 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Zeeland, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 3 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Vlaanderen, weergegeven in 1 kilometer-blokken

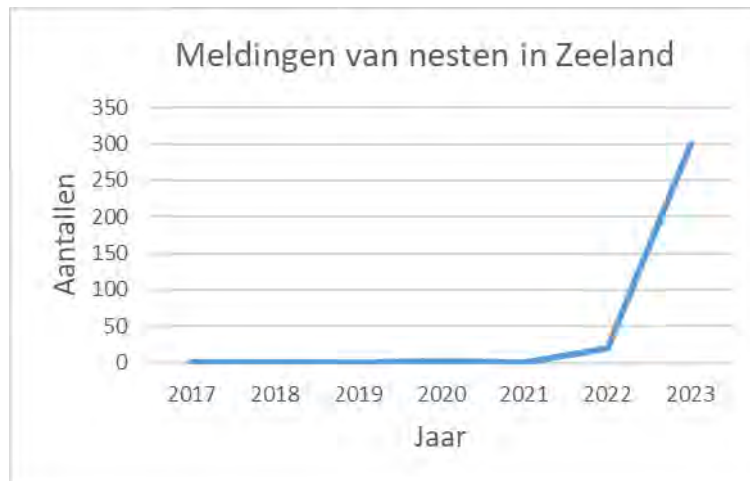

Figuur 4 - Nesten van Aziatische hoornaars, gemeld tussen 2017 en 2023. De zwarte pijlen laten zien in welke richting de populatie zich zal uitbreiden.

3. Evaluatie 2023

3.1 Meldingen van nesten

De sterke populatiegroei in Zeeland is terug te zien in het aantal meldingen van nesten in 2023 (figuur 5) en in de kosten van bestrijdingsacties (tabel 1). In de jaren vóór 2023 was het aantal meldingen en waren de kosten nog vrij beperkt.

Jaar	Aantal meldingen	Kosten (ex. BTW)
2017	1	€ 2.198
2018	1	€ 5.996
2019	0	€ 0
2020	2	€ 1.715
2021	0	€ 0
2022	19	€ 13.909
2023	300	€ 141.826

Tabel 1: Aantal meldingen van nesten per jaar, en bestrijdingskosten in euro's per jaar.

Figuur 5 - Aantallen gemelde nesten per jaar in Zeeland

In totaal zijn er in Zeeland 300 nest-meldingen binnengekomen in 2023, die we als volgt kunnen uitsplitsen (tabel 2). Daarvan waren 227 meldingen daadwerkelijk nesten van Aziatische hoornaars. Deze zijn dan ook verwijderd in opdracht van Provincie Zeeland. De ervaring heeft geleerd dat het verwijderen niet voor alle nesten mogelijk is, omdat nesten soms op onbereikbare plekken hangen. Vier nesten zijn niet verwijderd, omdat dit na veel inspanning onmogelijk bleek te zijn. Er waren 5 meldingen, waar bij aankomst bleek dat het nest niet van Aziatische hoornaars was. Er zijn gedurende het jaar, maar voor het merendeel aan het eind van het seizoen, nesten gevonden die kapot of inactief waren. Dit betekent dat de koningin niet meer aanwezig was en bestrijding dus geen nut heeft. Die nesten zijn dan ook niet verwijderd. De categorie "overig" bevat valse meldingen en meldingen opgeruimd door andere partijen. Gemiddeld is er voor de bestrijding en verwijdering van een nest € 606 uitgegeven (tabel 3).

Type melding	Aantal meldingen
Verwijderde door Provincie Zeeland	227
Geen Aziatische hoornaar	6
Nest kapot of inactief	43
Onbereikbaar	4
Valse melding of verwijderd door andere personen	20
Totaal aantal meldingen in Zeeland	300

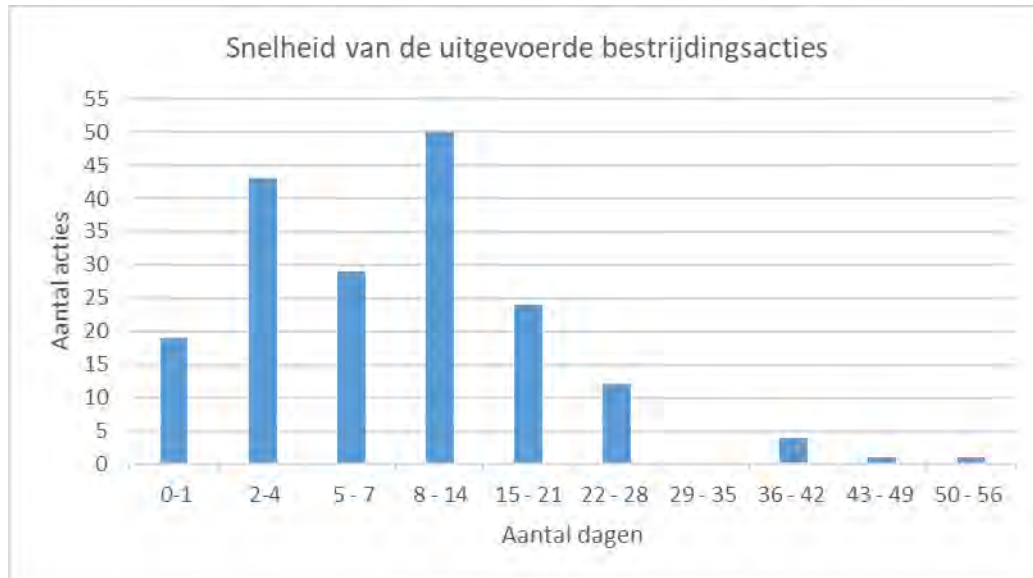
Tabel 2: Verdeling van de nest meldingen in 2023 bij Provincie Zeeland. In totaal 300 nest-meldingen. Deze meldingen zijn onderverdeeld in verschillende categorieën om een overzicht te creëren.

	Kosten
Gemiddeld	€ 606
Maximaal	€ 4.561
Minimaal	€ 80

Tabel 3: Kosten overzicht van de nestmeldingen in 2023 in Zeeland.

3.2 Snelheid van de bestrijding

Over de tijd tussen melding en ruiming is bij melders het afgelopen jaar veel ontevredenheid geweest. Er wordt verwacht dat een nest direct wordt verwijderd na de melding. Dit is praktisch onmogelijk, omdat de werkzaamheden gepland moeten worden en er veel specialistisch werk bij komt kijken. Met name de zomernesten kosten veel tijd, o.a. vanwege de uiteenlopende omstandigheden en de inhuur van hoogwerkers. Figuur 7 geeft een overzicht van de tijd tussen melding en ruiming. Het merendeel van de acties is uitgevoerd binnen 2 weken. De grafiek loopt door tot de categorie 50 tot 56 dagen, omdat er 1 unieke opdracht is geweest die organisatorisch veel tijd kostte. Tabel 4 geeft de data van figuur 7 weer.

Figuur 7 - Snelheid van de uitgevoerde bestrijdingsacties

Dagen (inclusief weekend)	Aantal acties
0-1	19
2-4	43
5 - 7	29
8 - 14	50
15 - 21	24
22 - 28	12
29 - 35	0
36 - 42	4
43 - 49	1
50 - 56	1

Tabel 4: Het aantal meldingen in 2023, geclusterd per aantal dagen. In de berekening van 183 meldingen meegenomen.

Aantal dagen	
Gemiddeld	10
Maximum	51
Minimum	0

Tabel 5: De snelheid van de nest verwijdering in 2023 (inclusief weekenddagen). De informatie is berekend over de periode half augustus tot eind november. In de berekening van 183 meldingen meegenomen.

3.3 Bestrijdingsmethode

In 2023 is er voor de bestrijding van de zomernesten gebruik gemaakt van een gifvrije bestrijding, namelijk de stofzuiger-methode. Een speciaal type stofzuiger zuigt alle rondvliegende hoornaars op in

een bak. Het nest wordt voorzichtig uit de boom gesneden, omdat de koningin in het nest verblijft. Het nest wordt samen met de bak verzamelde hoornaars vernietigd.

In de toekomst willen we gebruiken blijven maken van deze gifvrije methode. In specifieke situaties zal deze methode echter niet gebruikt kunnen worden. Er kan dan een chemische bestrijding uitgevoerd worden, mits de bestrijdingsmiddelen zijn toegelaten door het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB).

Innovaties op het gebied van bestrijding worden in zowel binnen- als buiteland nauwlettend gevolgd. Een populaire ontwikkeling is de toepassing van selectieve vallen. Dit zijn vallen die in het voorjaar buiten worden geplaatst om koninginnen te vangen. Deze vallen blijken echter niet altijd selectief te zijn en veel bijvangst te hebben van andere soorten insecten. Sommige gebruikers adviseren om deze vallen vooral in het voorjaar te gebruiken. Dit is echter een kritische periode waarin ook veel andere (soms beschermde) insecten rond vliegen. Daarnaast is de effectiviteit van deze vallen onzeker. Er zijn nog geen wetenschappelijke onderzoeken die het gebruik ervan aanraden. De Provincie Zeeland stimuleert het gebruik van de voorjaarsvallen vooralsnog niet.

4. Toekomst

4.1 Scenario's

De meldingen van nesten zijn toegenomen van 19 meldingen in 2022 naar 300 meldingen in 2023. Dat is een procentuele stijging van 1.479 %. Als deze stijging doorzet, dan zullen er in 2024 circa 4.000 meldingen binnenkomen (tabel 6). In 2023 kostte de bestrijding gemiddeld € 606 per nest (tabel 3). In de 4^e kolom van tabel 6 wordt een schatting gegeven van de bestrijdingskosten per jaar, bij een toename van meldingen met 1.479% per jaar en gemiddelde kosten van € 606 per nest.

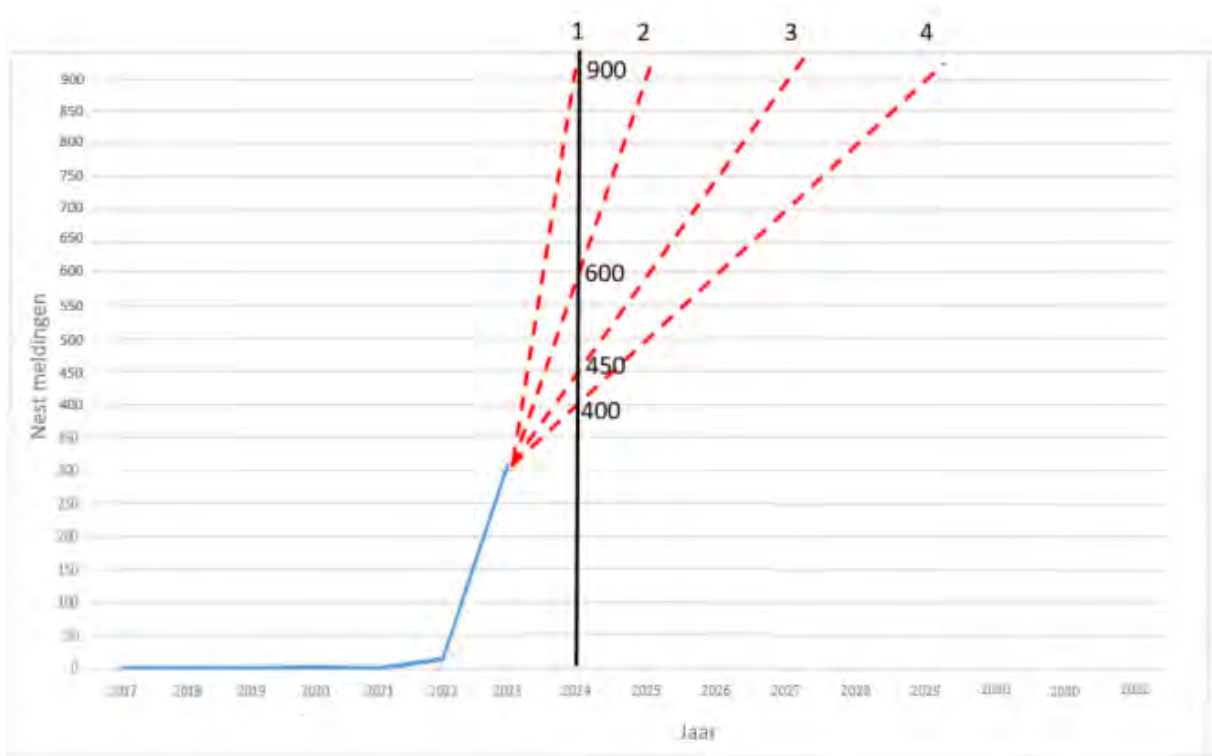
Jaar	Aantal meldingen	Procentuele stijging	Inschatting kosten (ex. btw)
2022	19	x	x
2023	300	1.479 %	x
2024	4.437	1.479 %	€ 2.688.822
2025	65.623	1.479 %	€ 39.767.677
2026	970.568	1.479 %	€ 588.163.948

Tabel 6: Actuele en voorspelde nest-meldingen van 2022 t/m 2026. De grijze getallen zijn een voorspelling, gebaseerd op de procentuele stijging in 2023. De kosten zijn berekend met een gemiddelde van €606/nest, gebaseerd op de kosten van 2023

De groei van de populatie is moeilijk te voorspellen, omdat er nog weinig data beschikbaar zijn. Het is niet erg waarschijnlijk dat de groei lineair zal doorzetten zoals weergegeven in tabel 6. Maar met een sterke toename moet zeker wel rekening worden gehouden.

Bovendien is er in 2023 veel (media)aandacht geweest voor de Aziatische hoornaar, en voor het doen van een melding. Behalve daadwerkelijke populatiegroei, kan ook deze aandacht de groeicijfers (deels) verklaren.

Om een betere inschatting te maken van toekomstige ontwikkelingen, worden er hierna een aantal scenario's beschreven: vier scenario's op basis van beschikbare Zeeuwse cijfers en één scenario op basis van de ontwikkelingen in België.

Figuur 8 - Scenario schets van Aziatische hoonraar nest meldingen. De blauwe lijn is tot stand gekomen vanuit bestaande data van de afgelopen jaren (2017-2023). De 4 rode lijnen zijn fictief en laten 4 verschillende scenario's zien. De zwarte lijn toont het verwachte aantal nesten in 2024. Scenario 1 heeft in 2024, 900 meldingen. Scenario 2 heeft in 2024, 600 meldingen. Scenario 3 heeft in 2024, 450 meldingen. Scenario 4 heeft in 2024, 400 meldingen.

Scenario 1

In 2024 verdriedubbelt de groei en er zullen 900 meldingen binnenkomen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de bestrijdingskosten oplopen tot € 545.400. Als dezelfde groei doorzet in 2025, zouden er 2700 nest meldingen zijn met € 1.636.200 aan bestrijdingskosten.

Scenario 2

In 2024 verdubbelt de groei en zullen er 600 meldingen binnenkomen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 363.600. Als dezelfde groei doorzet in 2025, zouden er 1.200 nest meldingen zijn met € 727.200 aan bestrijdingskosten.

Scenario 3

In 2024 groeit de populatie met factor 1,5 en er zullen 450 meldingen binnen komen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 272.700. Als dezelfde groei doorgaat in 2025, zouden er 675 nest meldingen zijn met € 409.050 aan bestrijdingskosten.

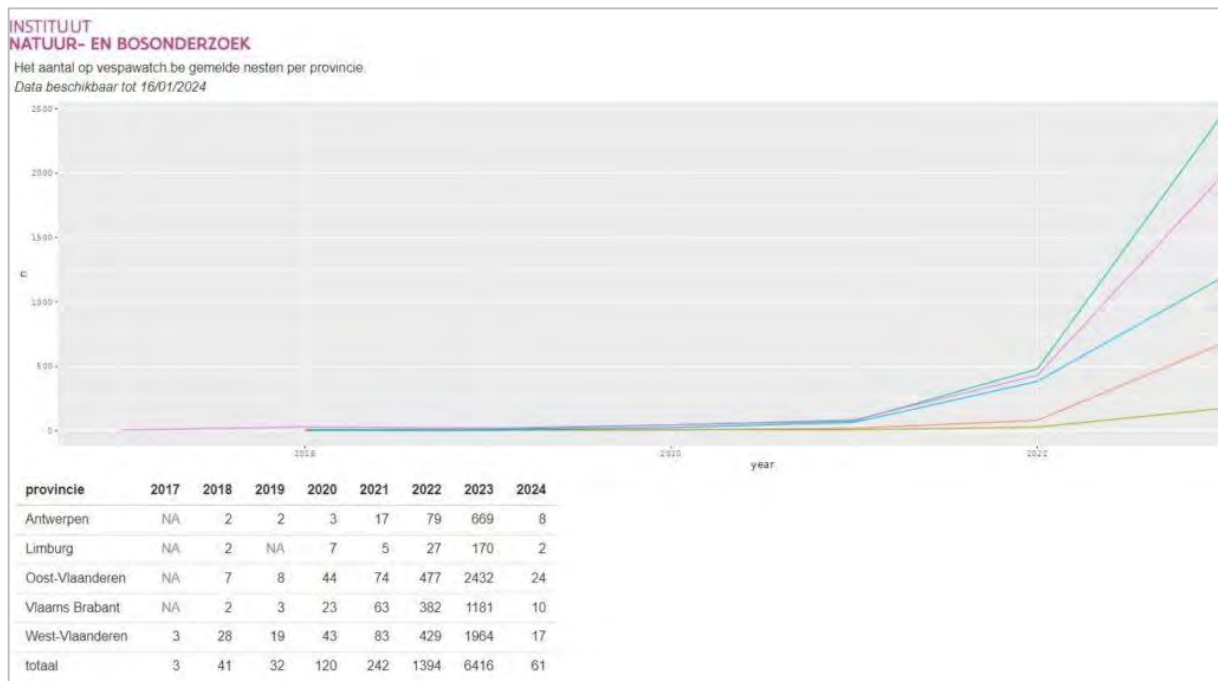
Scenario 4

In 2024 groeit de populatie met factor 1,25 en er zullen 400 meldingen binnen komen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 242.400. Als dezelfde groei doorgaat in 2025, zouden er 500 nest meldingen zijn met € 303.000 aan bestrijdingskosten.

Scenario 5 - België

Zoals eerder besproken, heeft de situatie in België veel invloed op de situatie in Zeeland. In figuur 9 is te zien dat in heel Vlaanderen het aantal gemelde nesten tussen 2021 en 2023 jaarlijks is vervijfvoudigd. Passen we deze groeicurve toe op de Zeeuwse situatie, dan valt hier in 2024 te

verwachten dat er 1.500 nesten worden gemeld en dat dit € 909.000 aan bestrijdingskosten met zich meebrengt.

Figuur 9 - Aantallen gemelde nesten in Vlaanderen van 2017 t/m 2023 (en gedeeltelijk in 2024)

Een animatie van de ontwikkeling door de tijd, geprojecteerd op de kaart van Vlaanderen, is te vinden op deze website: interactief.vrtnews.be/2022/animatie/hoornaar.mp4 (bron: Vespawatch.be).

4.2 Handelingsperspectieven

De scenario's laten een ontwikkeling zien waarbij de kosten oplopen naar onaanvaardbare waarden. Om die reden zal de aanpak moeten wijzigen. Hieronder schetsen we daarvoor enkele opties.

Optie 1 – Aanpak 2023 voortzetten (niet limiteren)

Voor optie 1 wordt dezelfde aanpak als voorgaande jaren gehanteerd. Dit houdt in dat ieder gemeld nest indien mogelijk verwijderd wordt. Als de groei van het aantal nesten doorzet en de Provincie blijft de verwijdering van ieder nest bekostigen, dan stijgen de kosten de komende jaren zeer fors.

Kiezen voor optie 1 betekent dat het beschikbare budget ontoereikend is voor de bestrijding van Aziatische hoornaars. Aan Provinciale Staten zal dan om meer budget gevraagd moeten worden. Op dit moment is voor exotenbeheer structureel € 265.381 beschikbaar gesteld. Vanwege onderuitputting in 2023 is dit budget voor 2024 en 2025 eenmalig opgehoogd naar € 340.381.

Maar het huidige budget is ook ontoereikend om andere invasieve exoten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Is hier niet voldoende budget voor beschikbaar, dan kan de Provincie haar wettelijke taak niet goed uitvoeren.

Optie 2 – Prioriteren van locaties

Het Ministerie van LNV heeft in 2022 aan de Europese Commissie gemeld dat de Aziatische hoornaar nu wijdverspreid voorkomt in de zuidelijke provincies en dat het uitroeien van deze soort onmogelijk is. Hiermee is de status van de Aziatische hoornaar formeel veranderd, waardoor de Provincie geen eliminatieplicht meer heeft, maar uitsluitend een beheersplicht. Provincie Zeeland mag er dus voor

kiezen om niet ieder nest te bestrijden. Dit biedt de mogelijkheid om bestrijdingsacties te prioriteren en kosten te besparen.

Optie **2A** houdt in dat we prioriteren door alleen nesten die een gevaar vormen voor de biodiversiteit te verwijderen. Hierbij kan gedacht worden aan nesten in natuurgebieden met een bufferzone van bijvoorbeeld 2 kilometer, de afstand die een hoornaar, gerekend vanaf zijn nest, maximaal aflegt voor het zoeken van voedsel. Deze prioritering is in lijn met het oogmerk van de Europese verordening. Het is belangrijk om te realiseren dat de Europese verordening gericht is op het behoud van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Wanneer de volksgezondheid een reden is om een nest te verwijderen, kunnen gemeenten de bestrijding faciliteren.

Optie **2B** is om te prioriteren op volksgezondheid. Dat kan betekenen dat nesten allereerst verwijderd worden op locaties zoals scholen en speelplaatsen, waar hoornaars een gevaar kunnen vormen voor kinderen. Bij deze optie dient wel rekening gehouden te worden met het volgende. Diverse autoriteiten geven aan dat de Aziatische hoornaar niet gevaarlijker is dan de gewone wesp en de Europese hoornaar. Dit wordt bevestigd door de NVWA, de Europese Commissie en het Agentschap Bos & Natuur van de Vlaamse overheid. Toch is er veel maatschappelijke druk om nesten te ruimen vanwege de volksgezondheid. Afgelopen jaar is er in de pers veel aandacht besteed aan de vermeende gevaren van de Aziatische hoornaar voor de volksgezondheid.

Optie 3 – Afbouwen bestrijding

Optie 3 is om te stoppen met de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit betekent dat de provincie geen opdrachten meer uitzet voor de bestrijding en verwijdering van nesten. Dit schept duidelijkheid, maar kan ook leiden tot teleurstelling en kritiek vanuit de maatschappij en de imkers. Veel inwoners, imkers en agrariërs maken zich zorgen om de veiligheid, bijenteelt en bestuiving van gewassen.

Om de maatschappij te laten wennen aan het feit dat de Aziatische hoornaar niet zal verdwijnen, kan de limitering van de bestrijding gefaseerd worden. Dit heeft duidelijk de voorkeur boven het per direct stopzetten van de bestrijding.

Een belangrijk argument om de bestrijdingskosten gefaseerd te limiteren is dat er, zoals gezegd, weinig overblijft van het structureel beschikbare budget voor de bestrijding van andere exoten dan de Aziatische hoornaar. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien.

Naarmate we minder actief bestrijden kan een sterker beroep gedaan worden op andere maatschappelijke partners, zoals gemeenten, imkers en landbouworganisaties om, vanuit ieders eigen belangen en verantwoordelijkheden, een bijdrage te leveren. De Provincie kan financieel een beperkte rol blijven spelen door monitoring, onderzoek en voorlichting te betalen.

4.3 Europese aanbesteding

Als we in 2024 kosten blijven maken voor de bestrijding van Aziatische hoornaars, en de populatie hoornaars groeit zoals verwacht, dan zal de opdracht hiervoor Europees aanbesteed moeten worden. Dit kost tijd en zal moeten verlopen binnen de vastgestelde aanbestedingskaders van Provincie Zeeland.

5. Advies

Gelet op de verwachte kostenontwikkeling en de geschatte handelingsperspectieven, wordt geadviseerd om in 2024 maximaal € 300.000 te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit is ongeveer een verdubbeling van het bedrag dat in 2023 is besteed, en stelt ons in staat om binnen het beschikbare budget voor exotenbeheer mee te bewegen met de verwachte groei van het aantal gemelde nesten.

Voor de daarop volgende jaren wordt echter geadviseerd om de kosten voor bestrijding in 2025 te limiteren tot maximaal € 150.000, en in 2026 tot maximaal € 50.000. In de jaren daarna zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring.

De voorgestelde limitering vindt plaats door de bestrijding Europees aan te besteden.

Door in 2024 nog een verdubbeling van de kosten toe te staan, ontstaat tijd om in gesprek te gaan met andere belanghebbenden over een eigen bijdrage aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Gedacht kan worden aan bijenhouders, die hun bijenvolken bedreigd zien, gemeenten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid, en fruittelers die belang hebben bij bestuiving. Daarbij staat voorop dat de Provincie volgens de wettelijke taak primair verantwoordelijk is voor de bestrijding van invasieve exoten in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Deze benadering is vergelijkbaar met die in Vlaanderen. De Belgische deelstaat heeft zich na jaren bestrijding én populatiegroei teruggetrokken. Diverse gemeenten en andere organisaties in Vlaanderen hebben het beheer, vanuit hun eigen belangen, overgenomen.

Zoals gezegd, gaan we ervan uit dat de Aziatische hoornaar gevestigd is in Nederland. Dit houdt in dat de exoot onmogelijk uitgeroeid kan worden. Het is daarom logisch om over te gaan op beheersing. Maar als de populatie groeit zoals verwacht (zie bijlage 1), dan zal beheersing van de populatie Aziatische hoornaars zwaar drukken op het beschikbare budget voor de bestrijding van invasieve exoten. Hierdoor ontbreekt het aan voldoende middelen om andere soorten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Door vanaf 2025 de uitgaven stapsgewijs te limiteren komt een groter deel van het budget voor exotenbeheer vrij voor de andere soorten op de Europese Unielijst.

6. Overige acties in 2024

In 2024 zetten we het reguliere overleg met vertegenwoordigers van de imkers over de Aziatische hoornaar voort. Daar zal o.a. deze evaluatie van de Provinciale aanpak met hen besproken worden.

Verder zullen we actief andere maatschappelijke partners benaderen, zoals gemeenten, imkers en landbouworganisaties, met de vraag of zij mede verantwoordelijkheid willen dragen – ieder vanuit zijn eigen belang – voor de aanpak van Aziatische hoornaars. Een soortgelijke werkwijze wordt in Vlaanderen gehanteerd, waar verschillende gemeenten de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen nemen, met name vanwege de volksgezondheid.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) zal dit jaar in opdracht van de Provincie vrijwilligers opleiden om nesten van Aziatische hoornaars op te sporen en om zomernesten sneller te vinden. Tot dusver hebben zich ongeveer 100 vrijwilligers aangemeld.

Tot slot zal onze kennis van, en ervaring met de aanpak van de Aziatische hoornaar gedeeld worden met andere provincies, tijdens regulier overleg over deze exoot.

Statenvragen stoppen bestrijding Aziatische hoornaars

Sas van Gent, 16 september 2025

Vragen ingevolge artikel 44 reglement van orde aan het college van Gedeputeerde Staten van India Zandman van PVV Zeeland

Toelichting

De PVV-fractie in Provinciale Staten van Zeeland heeft via Omroep Zeeland vernomen dat de provincie wil stoppen met de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Reden hiervoor zou zijn dat het budget inmiddels is uitgeput. De provincie heeft er bovendien voor gekozen om een bedrijf uit Limburg in te schakelen, terwijl er in Zeeland zelf deskundige bestrijders actief zijn. Dit bedrijf zou bovendien onder andere voorwaarden werken, waardoor het budget sneller opraakte dan voorzien.

De PVV-fractie vindt dit ronduit onwenselijk. De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die een ernstige bedreiging vormt voor bestuivers zoals bijen, die aan het begin van onze voedselcyclus staan. Daarmee is dit een gevaar voor de biodiversiteit, de landbouw en de imkerij in Zeeland. Dit is bovendien geen probleem dat stopt bij de provinciegrens: alleen met een serieuze, structurele en gezamenlijke aanpak kan dit probleem effectief bestreden worden.

Dat de provincie nu de handdoek in de ring gooit omdat er zogenaamd “geen geld meer is”, vinden wij onacceptabel. Het getuigt van slecht beleid om te bezuinigen op een bedreiging die zich razendsnel uitbreidt, en tegelijkertijd Zeeuwse ondernemers en bestrijders buiten spel te zetten.

De urgentie is groot: de Tweede Kamerfractie zal vragen stellen aan de staatssecretaris, die bij de begroting hierop zal worden aangesproken.

Vragen

1. Klopt het bericht dat de provincie Zeeland wil stoppen met de bestrijding van de Aziatische hoornaar vanwege uitgeputte financiële middelen?
2. Hoeveel middelen zijn er in 2024 (en voorgaande jaren) vrijgemaakt voor de bestrijding van de Aziatische hoornaar?
3. Hoe is dit budget precies besteed, en wat zijn de belangrijkste oorzaken dat de middelen sneller zijn uitgeput dan voorzien?
4. Kan het College bevestigen dat een bedrijf uit Limburg is ingeschakeld voor de bestrijding?
5. Zo ja, waarom is er gekozen voor een bedrijf van buiten de provincie in plaats van Zeeuwse bestrijders, die meer kennis hebben van de lokale situatie?
6. Is het College ermee bekend dat de gehanteerde voorwaarden van het Limburgse bedrijf ertoe hebben geleid dat het budget sneller uitgeput raakte?
7. Deelt het College de mening dat de bestrijding van de Aziatische hoornaar niet moet stoppen zolang het probleem zich blijft uitbreiden? Zo nee, waarom niet?
8. Is het College bereid om aanvullende middelen vrij te maken voor effectieve en duurzame bestrijding van de Aziatische hoornaar?
9. Heeft het College gesprekken gevoerd met de buurlanden en buurprovincies (zoals België, Noord-Brabant en Zuid-Holland) over een gezamenlijke grensoverschrijdende aanpak van dit probleem?
10. Welke stappen onderneemt de provincie om samen met andere provincies en het Rijk tot een structurele, landelijke aanpak te komen?
11. Hoe beoordeelt het College de risico's voor de Zeeuwse natuur, biodiversiteit en landbouw als de bestrijding stilvalt?
12. Wat is het concrete vervolgbeleid van de provincie Zeeland ten aanzien van invasieve exoten in het algemeen en de Aziatische hoornaar in het bijzonder?

Format voor aanleveren agendapunt

Zaaknummer hoofdzaak: 417619

Zaaknummer deelzaak: 756725

Agendapunt portefeuilleoverleg:

dhr. W.R.L. Nielen, MBA – Natuur en natuurbeleving

Onderwerp	Aziatische hoornaar	Datum behandeling	5 september 2025
Naam inbrenger	[REDACTED] J	Benodigde tijd voor agendapunt	minuten

Aanwezig bij behandeling

Naam	Telefoonnummer
[REDACTED] J (digitaal, i.v.m. afspraak elders)	06-[REDACTED] J
[REDACTED] J	
[REDACTED] J	

Doel van de bespreking

- Informeren over het plafondbedrag voor de bestrijding van Aziatische hoornaars, dat op zeer korte termijn in zicht komt.
- Informeren over de opties om door te gaan met bestrijding.
- De gevolgen benoemen als we binnenkort stoppen met bestrijding voor dit jaar.
- De vervolgstappen voorleggen.

Bestuurlijke aandachtspunten (Kern aandachtspunten vanuit bestuurlijke relevantie)

- GS hebben eerder besloten om het verwijderen van nesten af te bouwen

Overwegingen (Pro's/contra's, alternatieven, meningen stakeholders)

- Onlangs hebben we aangegeven dat het plafond voor 2025 snel bereikt zal worden.

[Redacted]	
[Redacted]	
•	[Redacted]
	[Redacted]
•	Conclusie [Redacted] [Redacted] Ondertussen berichten media steeds vaker dat we met de hoornaar zullen moeten leren leven, omdat grootschalige bestrijding niet meer te doen is. Dat was ook de strekking van een item bij RTL Nieuws. Bij de huidige groei die wij waarnemen is dit inderdaad ook niet meer te doen.
Voorstel/besluit	
•	We communiceren per brief naar gemeenten toe over dat ons plafond binnenkort bereikt wordt. We verwijzen daarbij naar de brief die we in 2024 stuurden, waarin staat dat we zouden gaan afbouwen. En we geven aan dat gemeenten en andere partijen hun verantwoordelijkheid kunnen nemen om desgewenst nesten te gaan verwijderen.
•	We communiceren met een persbericht naar het brede publiek.
Relevant voor PS (informatieplicht, politiek gevoelig, afdoening motie, art. 44,...)	
Nee	
Te nemen acties (Wie, wat, wanneer)	
•	Communicatie Brief aan gemeenten versturen & persbericht versturen 8 september 2025
Eventuele bijlagen	

Dit format dient te zijn afgestemd met je afdelingshoofd. Indienen voor donderdag 14.00 uur via Zaaksysteem in iBabs zetten. Vermeld in het onderwerp van de mail de naam van de gedeputeerde en de datum van PO. Tel. nr.: Zaaksysteem-helpdesk 1533

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Portefeuilleoverleg Nielen

Dossiernummer	12951
Extern Zaak ID	0746793
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	18 augustus 2025
Agendapunt	D.2
Titel	746792 Werkbezoek Aziatische hoornaar - Vrijwilligers Zeeuws-Vlaanderen [redacted] en [redacted]
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	[redacted]
Opmerkingen	Telefonisch besproken dat de stukken worden ingediend voor het PO van 18 augustus 2025.

Bijlagen
BBV Portefeuilleoverleg aanleveren agendapunt
Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023_def versie.pdf (toegankelijk)
Bijlage - PO 18-08-2025 - Nieuwsberichten Aziatische hoornaar

Geagendeerd	Vergaderdatum
Portefeuilleoverleg Nielen	18 augustus 2025

Toelichting

PO ter voorbereiding op een werkbezoek op woensdag 20 augustus 2025 betreffende de Aziatische hoornaar.

Telefonisch besproken dat de stukken worden ingediend voor het PO van 18 augustus 2025.

Voorgesteld besluit

Kennisnemen van bovenstaande informatie. [redacted]

Besluit

[redacted]

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Format voor aanleveren agendapunt

Zaaknummer hoofdzaak: 746792

Zaaknummer deelzaak: 746793

Agendapunt Portefeuilleoverleg:

dhr. W.R.L. Nielen, MBA – Natuur en natuurbeleving

Onderwerp	Werkbezoek Aziatische hoornaar - Vrijwilligers Zeeuws- Vlaanderen	Datum behandeling	18 augustus 2025
Naam inbrenger	[REDACTED]	Benodigde tijd voor agendapunt	5 minuten – FYSIEK als nodig

Aanwezig bij behandeling

Naam	Telefoonnummer
[REDACTED]	06- [REDACTED]
[REDACTED]	06- [REDACTED]

Doel van de bespreking

Voorbereiding op het werkbezoek Aziatische hoornaar in Terneuzen op 20 augustus 2025. Het is een informeel bezoek met als doel om interesse te tonen en waardering uit te spreken richting vrijwilligers die zich inzetten voor de bestrijding.

Wij hebben een afspraak met o.a. [REDACTED] en [REDACTED]. [REDACTED] is een vrijwillige coördinator voor bestrijding van de Aziatische hoornaar in Zeeuws-Vlaanderen. Tijdens het werkbezoek laten de vrijwilligers een nieuwe proefopstelling zien. Een nieuwe opstelling deels gefinancierd door de Rabobank, waarbij er gebruik wordt gemaakt van elektrische harpen. Deze harpen zouden de ingang van een bijenkast voor hoornaars blokkeren. Het doel is dat de predatie op bijenkasten hierdoor minder wordt.

Bestuurlijke aandachtspunten (Kern aandachtspunten vanuit bestuurlijke relevantie)

- **Beschikbare middelen:** in 2025 is er maximaal €150.000 beschikbaar en in 2026 €50.000. Dit is onderdeel van het Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023, waarin wordt voorgesteld om gefaseerd af te bouwen in de bestrijding van de Aziatische hoornaar nesten. Het uitroeien van de Aziatische hoornaar blijft onmogelijk.
- **Status huidige aanpak:** sinds vorig jaar loopt er een opdracht voor de verwijdering van de nesten met B2Pestcontrol. Dit bedrijf is bekend bij de vrijwilligers en beide partijen werken veel samen.

Het aantal nesten begint nu flink te groeien. Van april tot juni zijn er door B2Pestcontrol 74 nesten verwijderd (april – juni: [REDACTED]). Gegevens van juli zijn nog niet verwerkt. Vrijwilligers verwijderen zelfstandig ook veel nesten, hier is de provincie niet bij betrokken. Aantal nesten 2024 (door B2Pestcontrol verwijderd) = 299.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Notulen - Voortgang Aziatische hoornaar bestrijding

01-10-2024

(Online) aanwezig:

- [redacted] (B2Pestcontrol)
- [redacted] (B2Pestcontrol)
- [redacted] (B2Pestcontrol)
- [redacted] (Provincie Zeeland)
- [redacted] (Provincie Zeeland)

Doel: [redacted]

1. Voorrijkosten:

[redacted]

2. Uren

[redacted]

3. Bijzondere acties

[redacted]

Wanneer een nest op een onmogelijke situatie hangt, wordt de eventuele bestrijding ook besproken en afgestemd met de provincie. Het kan zijn dat dergelijke nesten dan worden overgeslagen, omdat het technisch gezien niet mogelijk is om deze nesten te verwijderen. Het doel van de provincie is immers niet om de Aziatische hoornaar te elimineren maar te beheren. Het is door de grote verspreiding al niet meer haalbaar om ieder nest te verwijderen.

Herbouwde nesten zullen in een enkel geval toch verwijderd worden. Hiervoor ook eerst de specifieke situatie bespreken en afstemmen met Provincie Zeeland. Niet bij iedere situatie is het nuttig om een herbouwd nest opnieuw te verwijderen. Zie punt 5.

Alle andere ongewone situaties ook eerst afstemmen met Provincie Zeeland (via [redacted])

4. Administratie

[REDACTED] c

[REDACTED] c Als provincie moeten wij ons in detail kunnen verantwoorden voor de uitgave van budgetten. Graag onderstaande informatie toevoegen:

Aanvulling op de factuur specificatie van augustus:

Facturatie

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

[REDACTED] c

5. Herbouw van nesten

Zoals benoemd in de mail van 18-09-2024 (afzender: [REDACTED] J) zullen de herbouwde nesten niet standaard verwijderd worden. Zie de onderstaande uitleg:

Het is voor de verspreiding van de soort niet van belang om deze herbouwde nesten opnieuw te verwijderen. In principe zit de koningin in het nest wat de eerste keer verwijderd wordt. De werksters zullen geen larven produceren en het nest is daarom nutteloos voor de verspreiding. Ook verder op in het jaar zal er uit die herbouwde nesten geen nieuwe verspreiding ontstaan. De koningin en de larven worden allemaal de eerste keer meegenomen bij de verwijdering en vernietiging van het nest.

[REDACTED] c Als een inwoner een melding maakt van **een herbouw nest in het huis (school, ziekenhuis, bejaardenhuis, etc.)**, mogen jullie die herbouw wel verwijderen. Als dit het geval is, dan zou ik dit graag weten, omdat dit gaat om speciale gevallen. Dat kan weer via de mail met [REDACTED] J

Herbouwde nesten in een tuin, naast een huis, in een boom, in een boom van de buren of naast een fietspad etc. hoeven allemaal niet verwijderd te worden.

Melding ontvangen van een inwoner:

1.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Aanbestedingsleidraad

Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Europese aanbesteding, openbare procedure

Datum : 02 april 2024
Zaaknummer: 424581

Inhoudsopgave

Begrippenlijst	4
1. Inleiding	5
1.1. Algemeen	5
1.2. Beschrijving van de aanbestedende dienst	6
1.3. Beschrijving en doel van de aanbesteding	6
1.4. Nadere specificering van de opdracht	6
1.5. Een klacht indienen	7
2. Aanbestedingskalender en inschrijvingsprocedure	8
2.1. Procedure	8
2.2. Tijdschema aanbesteding	8
2.3. Contactpersonen	9
2.3.1. Contactpersoon Provincie Zeeland	9
2.4. Nota van Inlichtingen	9
2.4.1. Indienen van vragen	9
2.4.2. Nota van Inlichtingen	9
2.4.3. Rangorde documenten	10
2.5. Totstandkoming contractuele verplichtingen	10
2.6. Inschrijvingsprocedure	10
2.6.1. Indienen van een inschrijving	10
2.6.2. Opening en beoordeling van de offertes	11
2.7. Bindende voorwaarden tot inschrijving	12
2.7.1. Algemene Voorwaarden	12
2.7.2. Kostenvergoeding	12
2.7.3. Taal	12
2.7.4. Vertrouwelijkheid/ geheimhouding	12
2.7.5. Prijsonderhandelingen	13
2.7.6. Strategische inschrijving	13
2.7.7. Aanpassing Programma van Eisen	13
2.7.8. Toepasselijk recht en bevoegde rechter	13
2.7.9. Stopzetten van de aanbesteding / niet gunnen	13
2.7.10. Inschrijven onder voorwaarden	14
2.7.11. Inschrijving op gedeelte opdracht	14
2.7.12. Varianten (alternatieven)	14
2.7.13. Wet arbeid vreemdelingen	14
2.7.14. Gestanddoening termijn	14
2.7.15. Informatie over verplichtingen inschrijvers	14
2.7.16. Toegankelijkheid documenten	15
2.7.17. Wet bevordering integriteitsbevordering door het openbaar bestuur	15
2.7.18. Verstrekke gegevens	16
2.7.19. Geheimhouding	16
2.7.20. Staken bedrijfsactiviteiten	16
2.7.21. Ontbreken informatie	16
2.7.22. Integrale kostprijs	16

2.7.23.	Intellectueel eigendom aanbestedingsstukken	16
2.7.24.	Overmachtsbepaling epidemieën en pandemieën	17
2.7.25.	Ontbindende voorwaarde epidemieën en pandemieën	17
2.7.26.	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen	17
3.	Omschrijving van de opdracht	18
3.1.	Omschrijving van de opdracht	18
3.2.	Eisen	19
4.	Selectieprocedure	21
4.1.	Wijze van beoordelen van de inschrijvingen	21
4.1.1.	Beoordelingscommissie	21
4.1.2.	Beoordeling	21
4.2.	Uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen	22
4.2.1.	Uitsluitingsgronden	22
4.2.2.	Sanctiemaatregelen: verbod Russische betrokkenheid	23
4.2.3.	Selectiecriteria	24
4.3.	Inschrijven met beroep op derden	26
4.4.	Samenwerking met andere ondernemingen	26
4.4.1.	Inschrijving samenwerkingsverband	27
4.4.2.	Inschrijven hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie	27
5.	Gunningscriteria en beoordeling inschrijvingen	29
5.1.	Gunningsprocedure	29
5.1.1.	Programma van Eisen	29
5.2.	Gunning	29
5.2.1.	Gunningscriteria	30
5.3.	Beoordelingssystematiek	30
5.4.	Gunningscriterium Kwaliteit	30
5.4.1.	Gunningscriterium Wijze van uitvoering opdracht – 60 punten	31
5.4.2.	Gunningscriterium Presentatie- en interviewronde – 20 punten	31
5.4.3.	Gunningscriterium Prijs – 20 punten	32
5.5.	Bepaling van de Beste Prijs Kwaliteitverhouding (BPKV)	33
5.6.	Voorgenomen gunningsbeslissing	33
5.7.	Stand still periode	34
5.8.	Definitieve gunning	35
Annex 1 – Algemene Inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland		36
DEEL A ALGEMEEN DEEL		36
DEEL B LEVERINGEN		42
DEEL C DIENSTEN		44
DEEL D SLOTBEPALINGEN		44
Annex 2 – Concept overeenkomst		46
Annex 3 – Berekeningsmodel Prijs		47
Bijlage 1 – Uniform Europees Aanbestedingsdocument		48
Bijlage 2 – Format kerncompetentie		49
Bijlage 3 – Verklaring geen Russische betrokkenheid		49
Bijlage 4 – Formulier Prijzenblad		52
Bijlage 5 – Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023		53

Begrippenlijst

Aanbesteding	Een wijze van inkoop waarbij meerdere ondernemingen in de gelegenheid worden gesteld om aanbiedingen in te dienen ten behoeve van het verwerven van een opdracht, de aanneming van werk of het sluiten van een koop, huur, raam- of concessieovereenkomst.
Aanbestedingsleidraad	Het document waarin Provincie Zeeland alle informatie heeft opgenomen die relevant is voor het kunnen uitbrengen van een goede aanbieding in het kader van de Aanbesteding waarop deze Aanbestedingsleidraad betrekking heeft.
Aanbestedingsstukken	Alle documenten in een aanbestedingsprocedure die door Provincie Zeeland in procedure zijn gebracht.
Uniform aanbestedingsdocument	De standaardverklaring waarin een aantal minimale bijzondere voorwaarden ten aanzien van de Inschrijver zijn opgenomen.
Eisen en Wensen	<i>Eis:</i> indien hier niet aan wordt voldaan betekent dit dat de inschrijving terzijde wordt gelegd. <i>Wens:</i> deze wordt meegenomen in de offertebeoordeling.
EMVI	Economisch Meest Voordelige Inschrijving.
Geschiktheidseisen	Eisen inzake financiële en economische draagkracht, technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid als mede beroepsbevoegdheid als bedoeld in afdeling 2.3.5. Aanbestedingswet.
Inschrijver	Een aanbieder die een inschrijving uitbrengt aan Provincie Zeeland op basis van dit aanbestedingsdocument. Na de gunning dient (daar waar het van toepassing is) de term 'Inschrijver' gelezen te worden als 'Opdrachtnemer'.
Inschrijving	De aanbieding, inclusief de bijbehorende documenten, van een Inschrijver.
Intellectueel eigendom	Is een verzamelnaam voor een aantal rechten die zijn vastgelegd in nationale en internationale verdragen (auteursrecht, octrooirecht et cetera.)
Nota van Inlichtingen	Nadere inlichtingen, aanvulling of beperkte wijziging van de Aanbestedingsleidraad en de bijbehorende documenten, alsmede antwoorden op de gestelde schriftelijke vragen die dienen tot verduidelijking van de Aanbestedingsleidraad en de bijbehorende documenten.
Offerte	Het geheel van aanbestedingsbrief en gevraagde informatie zoals omschreven in deze Aanbestedingsleidraad.
Ondernemer	Een aannemer, leverancier of dienstverlener.
Opdrachtgever	Provincie Zeeland
Opdrachtnemer / Partner	Degene die de opdracht heeft verworven.
Programma van Eisen en Wensen	Beschrijving van de Eisen en Wensen die worden gesteld aan de opdracht.
Uitsluitingsgronden	De algemene gronden waarop een Inschrijver van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten.

1. Inleiding

1.1. Algemeen

Deze aanbestedingsleidraad omschrijft de Europese aanbesteding volgens de openbare procedure om te komen tot het afsluiten van een overeenkomst met Provincie Zeeland. Provincie Zeeland is op zoek naar een opdrachtnemer die de verwijdering van de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) nesten op zich wil nemen. Het doel is om de populatie groei van de Aziatische hoornaar te vertragen.

Op deze Europese aanbesteding zijn de Richtlijn 2014/24/EU en de Aanbestedingswet 2012 van toepassing.

Indien u een ZZP'er bent, geldt het volgende. Provincie Zeeland en opdrachtnemer stellen, naast de in deze aanbestedingsleidraad bedoelde conceptovereenkomst, een tweede overeenkomst op, op basis van een modelovereenkomst van de Belastingdienst. Deze modelovereenkomsten zijn te vinden op www.belastingdienst.nl. Wanneer een ZZP'er werkt op basis van een modelovereenkomst, houdt Provincie Zeeland geen loonheffing in. Een ZZP'er komt niet in aanmerking voor een werknemersverzekering: de belastingdienst ziet een ZZP'er als zelfstandig ondernemer. Bij opdrachtverstrekking wordt een modelovereenkomst opgesteld en ondertekend.

Deze aanbestedingsleidraad bevat:

- Inleiding, nadere omschrijving opdrachtgever, doel van de aanbesteding, beschrijving van de opdracht (hoofdstuk 1);
- Aanbestedingskader en inschrijvingsprocedure (hoofdstuk 2);
- Opdracht (hoofdstuk 3)
- Selectieprocedure (hoofdstuk 4);
- Gunningscriteria en beoordeling inschrijvingen (hoofdstuk 5);
- Tot slot een aantal annexen en bijlagen.

Bij deze procedure kunnen alle belangstellende inschrijvers naar aanleiding van de publicatie van de desbetreffende opdracht op www.mercell.com een inschrijving doen. Alle schriftelijke communicatie met betrekking tot deze procedure dient via www.mercell.com te verlopen.

Mercell Source- to- Contract

Met betrekking tot MerCell Source- to- contract (hierna te noemen: MerCell) attendeert Provincie Zeeland inschrijver op de site van MerCell, www.mercell.nl, en de daar genoemde informatie voor ondernemers.

De aanbestedingsleidraad met alle bijbehorende bijlagen zijn met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Mocht u desondanks onvolkomenheden, onduidelijkheden, procedurefouten en/of tegenstrijdigheden constateren, dan wel anderszins bezwaren hebben tegen de procedure, de voorwaarden en/of eisen, alsmede de beschreven beoordelingssystematiek, dan dient u deze zo spoedig mogelijk, doch vrijdag 12 april 2024 omwille van de voortgang en efficiëntie van de procedure aan Provincie Zeeland kenbaar te maken op de wijze als vermeld in paragraaf 2.4.1. Vermeldt u daarbij tevens een opgave van consequenties en/of tekstvoorstellen. Hetzelfde geldt voor eventuele bezwaren tegen (delen van) deze aanbestedingsleidraad (bijvoorbeeld met betrekking tot criteria, termijnen en werkwijze). Provincie Zeeland behandelt uw berichten in de inlichtingenprocedure vermeld onder bovengenoemde paragraaf. Indien u na

de verstrekking van de Nota van Inlichtingen nog onvolkomenheden, onduidelijkheden, procedurefouten en/of tegenstrijdigheden constateert, dan dient u deze zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk tien (10) dagen voor de sluitingsdatum vóór het indienen van de inschrijving, kenbaar te maken aan Provincie Zeeland door berichtgeving via www.mercell.com bij de gepubliceerde aankondiging voor deze aanbesteding.

Indien naderhand blijkt dat er onvolkomenheden of tegenstrijdigheden in deze aanbestedingsleidraad zitten en deze niet door de inschrijver zijn gemeld, zal dit in het voordeel van Provincie Zeeland als aanbestedende dienst worden uitgelegd.

1.2. Beschrijving van de aanbestedende dienst

De aanbestedende dienst (Provincie Zeeland) heeft momenteel ca. 700 medewerkers in dienst. De organisatie blijft in ontwikkeling, onder meer door samen met externen aan Zeeuwse opgaven te kunnen werken. Hierbij zijn economische groei, ontwikkeling en innovatie de leidende thema's.

Voor algemene informatie betreffende de organisatie van Provincie Zeeland verwijzen we u naar de website <https://www.zeeland.nl>. Deze opdracht zal worden verstrekt vanuit het programma Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur.

Meer informatie betreffende de organisatie van Provincie Zeeland kunt u vinden op de website www.zeeland.nl.

1.3. Beschrijving en doel van de aanbesteding

Provincie Zeeland ziet de uitvoering van deze opdracht als één geheel, daarom wordt in de procedure geen onderverdeling gemaakt in percelen. De aanbestedende dienst beoogt met deze aanbesteding één (1) opdrachtnemer te contracteren die aanspreekpunt is.

U dient uw offerte volledig te baseren op het gevraagde in deze aanbestedingsleidraad inclusief het Programma van Eisen en Wensen. Het indienen van varianten/alternatieve oplossingen is niet toegestaan. De vorming van de overeenkomst vindt plaats met inachtneming van de bepalingen van deze aanbestedingsleidraad inclusief de bijbehorende annexen en bijlagen, de conceptovereenkomst, de eventueel opgemaakte Nota's van Inlichtingen en de definitief gegunde inschrijving.

De beoogde ingangsdatum van de nieuwe overeenkomst is 1 juli 2024. De initiële looptijd van de overeenkomst bedraagt 3 jaar.

1.4. Nadere specificering van de opdracht

De opdracht bestaat uit het verwijderen van Aziatische hoornaar-nesten. Nesten worden niet gezocht door de inschrijvende partij. De locatie van het nest moet voorafgaand aan de actie bekend zijn om deze te verwijderen. Nesten waarvan niet zeker is of het gaat om nesten van de Aziatische hoornaar worden niet verwijderd. Zo nodig worden twijfelachtige meldingen door opdrachtnemer gevalideerd. Verder houdt de opdracht in dat werkzaamheden worden afgestemd met grondeigenaren of –beheerders, tenzij het terrein publiek toegankelijk is, en dat directe belanghebbenden worden geïnformeerd. Voor het uitvoeren van de bestrijding vragen wij om gebruik te maken van een gifvrije methode. Indien Aziatische hoornaars na de verwijdering van een nest massaal onderdak zoeken op een plek waar overlast wordt veroorzaakt, vindt er nazorg plaats, waarbij de overlast zoveel als mogelijk verminderd wordt. Om een compleet overzicht te houden, wordt een gedegen administratie van de werkzaamheden verwacht.

De opdracht krijgt de vorm van een raamovereenkomst voor diensten. De opdracht start vanaf 1 juli 2024 en eindigt in 2026 aan het einde van het Aziatische hoornaar-seizoen. De verwijderingsacties stoppen

jaarlijks in de winter, wanneer de Aziatische hoornaar niet actief is. In het voorjaar starten de werkzaamheden opnieuw met de verwijdering van voorjaarsnesten. Deze data zijn flexibel vanwege de temperatuur gebonden activiteit van de Aziatische hoornaar. De exacte start- en einddata worden in overleg met Provincie Zeeland bepaald.

Deze opdracht wordt verleend voor de komende 3 jaar. In de drie jaar vindt er een gefaseerde afbouw plaats. In 2024 is er een budget van € 300.000 beschikbaar, in 2025 is er € 150.000 en in 2026 € 50.000. In 2026 eindigt deze opdracht. In de loop van elk jaar zal er een keuze gemaakt worden welke nesten voorrang krijgen op de bestrijding/verwijdering. Deze prioritering wordt afgestemd in overleg met Provincie Zeeland.

1.5. Een klacht indienen

Een aanbestedingsprocedure kan aanleiding geven tot inhoudelijke vragen of opmerkingen over de aanbestedingsprocedure of over de wijze van aanbesteden. Deze vragen en opmerkingen kan een ondernemer stellen tijdens de aanbestedingsprocedure en deze worden beantwoord in de Nota van Inlichtingen. Blijft naar de mening van de ondernemer een reactie uit of is hij het niet eens met de reactie dan kan hij een klacht indienen.

Provincie Zeeland heeft er voor gekozen om voor eventuele klachten met betrekking tot deze aanbesteding een extern klachtenmeldpunt (verder te noemen: klachtenloket) via Conducto B.V. (ook handelend onder de naam: Klachtenmeldpuntaanbesteden.nl) in te stellen. Hierbij zal de procedure worden gevolgd als aangegeven in de definitieve versie "Klachtenregeling aanbesteden Provincie Zeeland 2024". Voor de inhoud van deze regeling zie: [Provinciaal blad 2024, 1403 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Uw eventuele klachten kunt u, conform de "Klachtenregeling aanbesteden Provincie Zeeland 2024", indienen via de volgende URL: <https://klachtenmeldpuntaanbesteden.nl/leden/provincie-zeeland/>. Uw klacht komt wordt in behandeling genomen door het klachtenloket. Zij toetst de klacht aan de Klachtenregeling aanbesteden Provincie Zeeland 2024 en indien de klacht voor inhoudelijke behandeling in aanmerking komt stelt zij een onafhankelijk advies op voor Provincie Zeeland. De provincie maakt haar beslissing op de klacht daarna zo spoedig mogelijk bekend aan klager. Als de provincie het advies van het klachtenloket opvolgt, kan de provincie voor de motivering van haar beslissing verwijzen naar het advies van het klachtenloket. Als de provincie het advies van het klachtenloket niet opvolgt, motiveert zij schriftelijk waarom wordt afgeweken van het advies.

Wij willen u er op wijzen dat de procedure voor deze klachtenregeling niet is bedoeld voor het verkrijgen van eventueel benodigde verduidelijkingen met betrekking tot het gestelde in de aanbestedingsstukken. Hiervoor kunt u gebruik maken van de mogelijkheid tot het stellen van vragen als aangegeven in paragraaf 2.4.1 van deze aanbestedingsleidraad.

Indien de klager zich niet kan verenigen met de uitspraak van de Provincie Zeeland op de ingediende klacht, dan kan de klager zich wenden tot de Commissie van Aanbestedingsexperts (zie artikel 4.27 van de Aanbestedingswet 2012), zoals deze door de Minister van Economische Zaken is ingesteld. Indien klager een klacht indient bij de hiervoor genoemde Commissie van Aanbestedingsexperts, verzoekt de provincie de klager een afschrift van de ingediende klacht toe te zenden aan de contactpersoon van deze aanbesteding.

Wellicht ten overvloede vermeldt opdrachtgever de onderstaande punten:

- Het staat belanghebbende/klager vrij een gerechtelijke procedure aan te spannen, zoals elders in deze aanbestedingsleidraad staat beschreven.
- Een ingediende klacht heeft geen opschortende werking voor deze aanbestedingsprocedure.
- Een door de Commissie van Aanbestedingsexperts gedane uitspraak is niet bindend voor opdrachtgever tenzij, door middel van een gerechtelijke uitspraak door de bevoegde rechter, hier vervolg aan wordt gegeven.
- Het indienen van een klacht zet de aanbestedingsprocedure niet stil. Opdrachtgever is vrij om al dan niet te besluiten tot opschorting van de procedure.

2. Aanbestedingskalender en inschrijvingsprocedure

2.1. Procedure

Dit aanbestedingsdocument beschrijft de voorwaarden die op deze aanbestedingsprocedure van toepassing zijn en de eisen waaraan u en uw inschrijving moeten voldoen. Deze Europese aanbesteding vindt plaats conform de Europese openbare aanbestedingsprocedure. Op deze Europese aanbesteding zijn de Richtlijn 2014/24/EU en de Aanbestedingswet 2012 van toepassing. De aanbesteding vindt geheel digitaal plaats via www.mercell.com. Tevens zal alle schriftelijke communicatie via www.mercell.com verlopen.

U kunt een offerte indienen op basis van deze aanbestedingsleidraad inclusief alle toegevoegde annexen en bijlagen.

2.2. Tijdschema aanbesteding

In onderstaand tijdschema staat de indicatieve planning, waarbij de grootst mogelijke zorg in acht wordt genomen om de datum van aanbesteding aan te houden. Inschrijvers kunnen aan de planning geen rechten ontleen. Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor om van deze planning af te wijken. Indien een wijziging van het tijdschema aan de orde is, zal Provincie Zeeland een aangepaste planning via www.mercell.com middels een bericht bekend maken.

Planning	Data
Publicatie	Dinsdag 2 april 2024
Uiterste datum indienen vragen	Vrijdag 12 april 2024, 10:00 uur
Verzenden Nota van Inlichtingen	Vrijdag 19 april 2024
Eventueel indienen vragen n.a.v. antwoorden op 1e Nota van Inlichtingen	Vrijdag 26 april 2024, 10:00 uur
Eventueel verzenden 2e Nota van Inlichtingen (n.a.v. 1e Nota van Inlichtingen)	Woensdag 8 mei 2024
Uiterste datum indienen Inschrijving via Mercell	Woensdag 22 mei 2024, 10:00 uur
Openen Inschrijvingen	Woensdag 22 mei 2024
Beoordeling Inschrijvingen	Woensdag 22 mei – 30 mei 2024
Presentaties en interviewronde	Woensdag 29 mei 2024
Verzenden brief voornemen tot gunning alsmede afwijzingsbrieven	Vrijdag 31 mei 2024
Definitieve gunning	Donderdag 20 juni 2024

2.3. Contactpersonen

2.3.1. Contactpersoon Provincie Zeeland

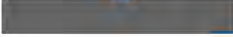
De aanbesteding wordt begeleid door het cluster Inkoop van Provincie Zeeland. Voor vragen met betrekking tot de aanbestedingsprocedure en de inhoud van de opdracht kunt u uitsluitend schriftelijk via een bericht terecht op www.mercell.com.

Alle correspondentie dient schriftelijk te geschieden. In dit kader hebben mondelinge toezeggingen geen enkele rechtsgeldigheid en worden telefonische vragen niet in behandeling genomen.

Het is niet toegestaan functionarissen van opdrachtgever in het kader van deze aanbestedingsleidraad te benaderen. Bij constatering hiervan behoudt opdrachtgever zich het recht voor de aanbieder uit te sluiten van verdere deelname aan deze offerteprocedure.

Contactpersoon Provincie Zeeland

Functie

Bij afwezigheid

Inkoopadviseur
Unitmanager Inkoop

Provincie Zeeland wenst het contact met u als inschrijver te laten verlopen via één contactpersoon van uw onderneming. De namen, adressen en overige relevante contactgegevens dient u op te nemen in het Uniform Europees Aanbestedingsdocument voor aanbestedingsprocedures bij uw inschrijving (bijlage 1). De contactpersoon dient gemachtigd te zijn om namens uw onderneming te kunnen optreden. De contactpersoon beheerst de Nederlandse taal in woord en geschrift in voldoende mate teneinde de communicatie juist te laten verlopen. Indien tijdens de aanbestedingsprocedure een nieuwe contactpersoon wordt aangewezen, dan stelt u Provincie Zeeland daarvan onmiddellijk via www.mercell.com op de hoogte.

2.4. Nota van Inlichtingen

2.4.1. Indienen van vragen

Tot uiterlijk vrijdag 12 april 2024, 10:00 uur bestaat de mogelijkheid tot het indienen van eventuele aanvullende vragen omtrent de aanbesteding, verzoeken gericht op verduidelijking van aspecten van deze aanbestedingsprocedure, alsmede het verzoek tot het doorvoeren van een niet-wezenlijke wijziging in de aanbestedingsdocumenten. Aanbieders krijgen hiertoe één (1) keer de gelegenheid. Vragen en/of opmerkingen dienen uitsluitend via de Mercell 'Vraag & Antwoord'-module te worden gesteld.

Wanneer u gebruik maakt van de mogelijkheid tot het stellen van vragen dient u per vraag aan te geven:

- Om welk document het gaat
- Het paragraafnummer
- Het paginanummer
- Om welke bijlage het gaat

NB: Het is nadrukkelijk niet toegestaan om in één vraag subvragen te stellen met verschillende onderwerpen. Elke vraag moet betrekking hebben op één onderwerp. Wanneer dat niet het geval is zullen de vragen niet in behandeling worden genomen.

2.4.2. Nota van Inlichtingen

Van de beantwoording van de vragen en overige verstrekte aanvullende inlichtingen wordt een geanonimiseerde Nota van Inlichtingen opgemaakt, die uiterlijk op vrijdag 19 april 2024 via www.mercell.com wordt gepubliceerd. De aanbieder is zelf verantwoordelijk voor het downloaden van deze Nota van Inlichtingen.

Indien beantwoording van de vragen voor aanbieder onduidelijk is, biedt Provincie Zeeland de mogelijkheid om verduidelijking te vragen over de gegeven antwoorden tot uiterlijk vrijdag 26 april 2024, 10.00 uur. Beantwoording hiervan vindt uiterlijk woensdag 8 mei 2024 plaats via www.mercell.com.

Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor naar aanleiding van de gestelde vragen en opmerkingen aanpassingen te doen aan de eisen, vragen en wensen. De aanbestedingsleidraad is daarom pas definitief op het moment van het versturen van de Nota van Inlichtingen.

2.4.3. Rangorde documenten

De Nota('s) van Inlichtingen maakt/maken integraal deel uit van de aanbestedingsleidraad. In geval van tegenstrijdigheden tussen de Nota van Inlichtingen en de aanbestedingsleidraad prevaleert het bepaalde in de Nota van Inlichtingen. Indien er meerdere Nota's van Inlichtingen beschikbaar zijn gesteld, prevaleert in geval van tegenstrijdigheden het bepaalde in de laatste Nota van Inlichtingen.

Bij opdrachtverlening geldt de volgende rangorde van documenten:

1. Overeenkomst
2. Nota('s) van Inlichtingen
3. Aanbestedingsleidraad met de daarbij behorende Annexen en Bijlagen
4. Algemene inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland
4. Inschrijving

2.5. Totstandkoming contractuele verplichtingen

Voor de te hanteren contractvoorwaarden is bij deze aanbestedingsleidraad een conceptovereenkomst (Annex 2) toegevoegd. In de periode van informatie-uitwisseling zoals beschreven in de paragrafen 2.4.1 en 2.4.2 kunnen inschrijvers eventuele opmerkingen en bezwaren tegen de voorgestelde teksten van deze conceptovereenkomst kenbaar maken en concrete alternatieve tekstvoorstellen doen. Provincie Zeeland zal deze alternatieve tekstvoorstellen in overweging nemen. Door middel van de Nota van Inlichtingen wordt gelijktijdig aan alle inschrijvers kenbaar gemaakt op welke punten en op welke wijze de conceptovereenkomst wordt aangepast. Provincie Zeeland benadrukt dat zij het recht voorbehoudt aangeboden tekstsuggesties al dan niet over te nemen. Met het verzenden van de Nota van Inlichtingen en het beschikbaar stellen aan alle inschrijvers wijzigt de status van conceptovereenkomst in overeenkomst. De overeenkomst zal door inschrijver *zonder voorbehoud* moeten worden aanvaard, wil inschrijver in aanmerking komen voor gunning van de opdracht. Met het indienen van een inschrijving stemt inschrijver in met de overeenkomst.

2.6. Inschrijvingsprocedure

2.6.1. Indienen van een inschrijving

Offertes worden uitsluitend digitaal via www.mercell.com ingediend. De sluitingsdatum van het indienen van de offerte is **woensdag 22 mei 2024, om 10.00 uur**, conform het tijdschema in paragraaf 2.2.

Offertes die na het uiterste moment van indienen worden ontvangen, worden niet in behandeling genomen. Offertes die per post, e-mail of per fax worden aangeboden aan Provincie Zeeland worden niet geaccepteerd.

Mocht het zich voordoen dat verzenden van uw digitale inschrijving via www.mercell.nl niet mogelijk is, dan dient u dit zo spoedig mogelijk te melden bij de contactpersoon zoals vermeld onder de contactgegevens van paragraaf 2.3.1., zodat deze, voor het verstrijken van de inschrijvingstermijn, in staat wordt gesteld een oplossing te vinden. Het risico van niet-bezorging of vertraging in de bezorging komt voor rekening van

inschrijver. Degene die heeft besloten een inschrijving in te dienen, wordt geacht te hebben ingestemd met de gestelde procedurele eisen en de eisen die Provincie Zeeland stelt aan de inschrijving.

Uw inschrijving dient volledig, juist en geldig te zijn. Volledig betekent dat alle gevraagde informatie uit deze aanbestedingsleidraad feitelijk en compleet wordt ingediend en voorzien is van een rechtsgeldige handtekening. Een rechtsgeldige handtekening van een daartoe bevoegd persoon blijkt uit het bewijs van inschrijving in het nationaal beroeps-/ en handelsregister óf een bewijs van inschrijving van vergelijkbare strekking volgens de voorschriften van de lidstaat waarin hij is gevestigd. Wij verwijzen u hiervoor naar Deel VI van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (bijlage 1).

Opdrachtgever neemt de inschrijvingen in behandeling waarvan:

- Alle gevraagde gegevens zijn aangeleverd;
- Alle gevraagde documentatie door opdrachtgever bij de inschrijving wordt aangetroffen;
- Alle documenten waar nodig van handtekeningen, waarmerken, dateringen en dergelijke zijn voorzien.

Ieder gevraagd document dient u apart toe te voegen. Het overzicht biedt tevens een houvast aan u als inschrijver voor het correct en volledig aanleveren van de gevraagde informatie.

1. Uniform Europees Aanbestedingsdocument (bijlage 1);
2. Format Kerncompetentie/ referentie gegevens (bijlage 2);
3. CV van de contactpersoon(- personen)
4. Formulier Prijzenblad (bijlage 4)
5. Plan van aanpak bestrijding Aziatische hoornaar

Het is inschrijver nadrukkelijk niet toegestaan om wijzigingen aan te brengen in de aangeleverde formats, standaardverklaringen en/of modellen. Het aanbrengen van wijzigingen in (één van) deze standaardverklaringen, modellen en/of formats en/of het aanleveren van de gevraagde documenten in een gewijzigde vorm kan leiden tot uitsluiting van uw inschrijving.

2.6.2. Opening en beoordeling van de offertes

De opening van de inschrijvingen vindt plaats binnen www.mercell.com ná de sluitingsdatum van inschrijving. Provincie Zeeland stelt hiervan een proces- verbaal van opening op.

Provincie Zeeland kan ten aanzien van onduidelijkheden en/of onvolledige inschrijvingen vragen om een toelichting of aanvulling bij inschrijver. Dit geschiedt wanneer er sprake is van een omissie. In dit geval geeft Provincie Zeeland inschrijver de gelegenheid om binnen een vastgestelde termijn de inschrijving toe te lichten en/of aan te vullen. Voor de goede orde: de opgegeven prijs kan en mag nooit worden aangevuld of toegelicht.

Indien blijkt dat onjuiste en/of onvolledige informatie is verstrekt, kan inschrijver van deelname worden uitgesloten, kunnen reeds gemaakte afspraken worden geannuleerd en kan de overeenkomst worden ontbonden door Provincie Zeeland zonder rechtsgevolgen voor Provincie Zeeland.

Na de opening van de digitale kluis worden de offertes exclusief het prijsdocument beschikbaar gesteld aan de beoordelingscommissie. Het prijsdocument wordt door de inkoopadviseur apart gehouden totdat de kwalitatieve beoordeling heeft plaats gevonden. Dit om de beoordeling zo objectief en transparant mogelijk te houden. Daarna wordt het prijsdocument beschikbaar gesteld en beoordeeld.

2.7. Bindende voorwaarden tot inschrijving

Inschrijvingen die niet voldoen aan de hieronder weergegeven vormvereisten worden uitgesloten van deelname aan deze aanbesteding.

2.7.1. Algemene Voorwaarden

In Annex 1 vindt u de "Algemene Inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland 2022". Op de uiteindelijke opdrachtverlening zijn deze Algemene Inkoopvoorwaarden onverkort van toepassing.

Licentievoorwaarden, betalingsvoorwaarden, leveringsvoorwaarden en andere algemene voorwaarden van u worden hierbij nadrukkelijk uitgesloten. Indien u van mening bent dat een bepaald artikel onredelijk bezwarend is, dient u dit kenbaar te maken tot uiterlijk vrijdag 12 april, om 10:00 uur. Later en/of niet op de voorgeschreven wijze ingediende opmerkingen worden niet geaccepteerd. Indien u in principe akkoord gaat met het artikel, maar toch een tekstsuggestie wil geven, dan kan dit. Als u niet akkoord gaat met een artikel, dient een tekstvoorstel te worden gedaan. Provincie Zeeland is niet verplicht de aangegeven tekstsuggesties over te nemen. Eventuele wijzigingen naar aanleiding van ingediende tekstsuggesties zullen worden weergegeven in de Nota van Inlichtingen. De op die wijze tot stand gekomen definitieve Algemene Inkoopvoorwaarden kunnen niet meer worden gewijzigd en zijn voor u bindend. Het uitbrengen van een offerte houdt in dat de Algemene inkoopvoorwaarden Provincies door u zijn geaccepteerd zoals vermeld in deze aanbestedingsleidraad, eventueel gewijzigd in de Nota van Inlichtingen. Uw algemene verkoopvoorwaarden, branchevoorwaarden of andere voorwaarden worden uitdrukkelijk uitgesloten.

2.7.2. Kostenvergoeding

Inschrijvers hebben geen recht op vergoeding van enigerlei kosten gemaakt in het kader van deze aanbesteding. Kosten door inschrijvers gemaakt in deze aanbestedingsprocedure vanwege het opstellen en verzenden van de inschrijving kunnen niet op opdrachtgever worden verhaald, ook niet wanneer de aanbestedingsprocedure wordt gestaakt.

2.7.3. Taal

De gevraagde gegevens, het Uniform Europees Aanbestedingsdocument en alle overige documenten dienen in de Nederlandse taal te worden opgesteld. Alle mondelinge en schriftelijke correspondentie tijdens de aanbestedingsprocedure en tijdens de uitvoering van de opdracht vindt eveneens plaats in de Nederlandse taal.

2.7.4. Vertrouwelijkheid/ geheimhouding

Van u wordt verwacht dat u strikte vertrouwelijkheid in acht neemt ten aanzien van de inhoud van deze offerteaanvraag. Anderzijds zal de Provincie de inhoud van de offerte evenzeer strikt vertrouwelijke behandelen. Deze worden uitsluitend getoond aan de ambtelijke medewerkers die direct bij de aanbestedingsprocedure zijn betrokken. Alle correspondentie en ontvangen offertes worden na afronding van de aanbesteding niet retour gezonden en blijven in het bezit van opdrachtgever.

Het is inschrijver bekend dat opdrachtgever gehouden is aan verplichtingen die voortvloeien uit de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Nakoming van één of meer van deze verplichtingen houdt in géén geval schending van geheimhouding of vertrouwelijkheid in.

Provincie Zeeland is niet verplicht interne (offerte)documenten, zoals resultaten van evaluaties, adviezen aangaande gunning aan inschrijvers bekend te maken.

Door een offerte in te dienen gaat u akkoord met bekend- dan wel openbaarmaking van (onderdelen) van de offerte indien een rechter in een gerechtelijke procedure Provincie Zeeland hiertoe verplicht.

Provincie Zeeland behoudt zich te allen tijde het recht voor de verstrekte gegevens en verklaringen aan een nader onderzoek te onderwerpen en op juistheid te (laten) controleren.

Alle contacten met betrekking tot deze procedure dienen via www.mercell.com te verlopen. Telefonisch of ander contact met personen werkzaam bij de Opdrachtgever met betrekking tot deze procedure is niet toegestaan.

Indien inschrijver contact zoekt met het doel aanvullende informatie te verkrijgen waardoor deze een voordeel verkrijgt ten opzichte van de andere inschrijvers zal de Opdrachtgever deze inschrijver van verdere deelname uitsluiten.

2.7.5. Prijsonderhandelingen

Er wordt niet over de inschrijving onderhandeld. Dit heeft tot gevolg dat inschrijver een inschrijving dient uit te brengen die zijn beste condities weerspiegelt. In uw inschrijving zijn de eisen en wensen verwerkt.

2.7.6. Strategische inschrijving

Inschrijver doet in zijn aanbieding een reële prijsaanbieding per gevraagd onderdeel gebaseerd op marktconformiteit. Ingeval van strategische inschrijvingen door middel van het aanbieden van irreële lage of hoge prijzen wordt aangenomen dat inschrijver de gunningsprocedure manipuleert. Dergelijke inschrijvingen zullen door Provincie Zeeland niet worden geaccepteerd.

2.7.7. Aanpassing Programma van Eisen

Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor om naar aanleiding van de schriftelijke, digitale vragenronde(s) het Programma van Eisen aan te passen. Indien het Programma van Eisen als gevolg hiervan wordt gewijzigd, zullen de potentiële inschrijvers hierover via een Nota van Inlichtingen worden geïnformeerd.

2.7.8. Toepasselijk recht en bevoegde rechter

Op deze aanbestedingsprocedure is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

Een geschil tussen de bij de aanbesteding betrokkenen, dat ontstaat naar aanleiding van deze aanbesteding, wordt beslecht door de hiertoe bevoegde rechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg. Een geschil wordt geacht aanhangig te zijn gemaakt door het uitbrengen van een dagvaarding.

2.7.9. Stopzetten van de aanbesteding / niet gunnen

Opdrachtgever is vrij de aanbesteding te allen tijde te stoppen dan wel niet te gunnen, bijvoorbeeld in geval van:

- Het niet beschikbaar hebben van voldoende financiële middelen;
- Ontbreken van (formeel) positieve besluitvorming aangaande de gunning;
- Indien door wijziging van regelgeving of overheidsbeleid de inhoud van de aanbesteding aangepast dient te worden.

Deze opsomming is niet limitatief.

Mocht gedurende de aanbestedingsprocedure over een inschrijver nadelige informatie bekend worden, dan behoudt opdrachtgever zich het recht voor de beoordelingsprocedure voor die inschrijver te beëindigen.

Indien inschrijver gedurende de aanbestedingsprocedure aangeeft dat de voor de aanbesteding relevante bedrijfsactiviteiten worden gestaakt, dan behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor de inschrijving om die reden ter zijde te leggen en niet verder in de beoordeling te betrekken.

Aan wijzigingen in de planning kan inschrijver nimmer rechten ontlelen.

Door het indienen van een inschrijving verklaart inschrijver zich akkoord met het voorbehoud en het daaromtrent gestelde.

2.7.10. Inschrijven onder voorwaarden

Indien aan een inschrijving door inschrijver voorwaarden zijn verbonden, wordt de inschrijving geacht niet te zijn gedaan.

2.7.11. Inschrijving op gedeelte opdracht

Inschrijven op een gedeelte van de opdracht is niet toegestaan.

2.7.12. Varianten (alternatieven)

Varianten (alternatieven) worden niet toegestaan.

2.7.13. Wet arbeid vreemdelingen

De volgende bepalingen zijn van toepassing voor wat betreft de Wet arbeid vreemdelingen (Wav):

- Inschrijver wordt geacht bekend te zijn met hetgeen in de Wav is bepaald omtrent het tewerkstellen van vreemdelingen. Inschrijver dient deze bepalingen na te leven. Inschrijver dient er tevens voor te zorgen dat zijn natuurlijke persoon of rechtspersoon en/of leverancier(s) op de bepalingen van de Wav gewezen wordt/worden en dat hij/zij deze bepalingen naleeft/naleven. De aan de naleving verbonden gevolgen zijn voor rekening van inschrijver.
- Inschrijver dient bij opdrachtgever aan te tonen dat hij de bepalingen uit de Wav nakomt. Hiertoe moet inschrijver op verzoek van opdrachtgever, voor een nader te bepalen datum, opdrachtgever een lijst overhandigen van alle bij de dienstverlening aanwezige personen die over een tewerkstellingsvergunning dienen te beschikken alsmede een kopie van deze tewerkstellingsvergunning.
- Eventuele boetes die worden opgelegd aan opdrachtgever omdat opdrachtnemer gedurende de uitvoering van de werkzaamheden handelt in strijd met de bepalingen van de Wav zullen op opdrachtnemer worden verhaald.

2.7.14. Gestanddoening termijn

Uw inschrijving dient een gestanddoeningstermijn te hebben van drie (3) maanden vanaf de uiterste termijn van indiening van de inschrijving. De inschrijving is onherroepelijk en zonder voorbehoud. Inschrijver stemt reeds hierbij in met een verlenging van de gestanddoeningstermijn van veertien (14) dagen na de uitspraak van de rechtbank, in geval tegen de voorgenomen gunningbeslissing een procedure is of wordt aangevangen.

2.7.15. Informatie over verplichtingen inschrijvers

Informatie over de verplichting ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland en die gedurende de looptijd van de overeenkomst op de verrichtingen van u van toepassing zijn, zijn verkrijgbaar bij:

- Voor bepalingen inzake belastingen: de Belastingdienst: www.belastingdienst.nl
- Voor bepalingen inzake milieubescherming: het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-infrastructuur-en-waterstaat>
- Voor bepalingen inzake arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden: het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, www.rijksoverheid.nl/ministeries/szw

2.7.16. Toegankelijkheid documenten

Het is voor de (semi-)overheid per 1 juli 2018 wettelijk verplicht om websites en de documenten daarop toegankelijk te maken. Het [Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid](#) en ook de [Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte \(2017\)](#) verplicht bedrijven en overheden om hun diensten toegankelijk aan te bieden.

Zie voor meer informatie: <https://www.digitoegankelijk.nl> <https://www.digitoegankelijk.nl/onderwerpen/pdf-bestanden>

Digitale leveringen voortvloeiend uit deze overeenkomst dienen bij aflevering aan deze wettelijke verplichting te voldoen. Dit geldt voor alle vormen van digitale levering, waaronder naast documenten en websites ook apps / mobiele applicaties, intranet en beeldmateriaal zoals video.

2.7.17. Wet bevordering integriteitsbevordering door het openbaar bestuur

Integriteitstoets

Om te voorkomen dat de overheid door deze aanbesteding onbedoeld criminele activiteiten faciliteert, wil de Provincie gebruik kunnen maken van de Wet Bibob en de daarin geboden mogelijkheden van advies door het Bureau Bibob.

De Provincie heeft op grond van de Wet en het Besluit Bibob (onderdeel van het ministerie van Veiligheid en Justitie) te verzoeken advies te geven:

- voordat een beslissing door de Provincie wordt genomen inzake de gunning van de overheidsopdracht;
- voordat de Provincie een beroep doet op de ontbindende voorwaarde in de overeenkomst;
- ten aanzien van een onderaannemer met het oog op diens acceptatie als zodanig.

Het advies dat het Bureau Bibob op basis van zijn onderzoek zal uitbrengen, geeft de Provincie ondersteuning bij haar eigen inhoudelijke afweging om een overheidsopdracht al dan niet aan een ondernemer te gunnen, dan wel een overeenkomst inzake een overheidsopdracht al dan niet te ontbinden, dan wel al dan niet toestemming te verlenen voor inschakeling van een bepaalde onderaannemer. Het advies van het Bureau Bibob kan dus voor de Provincie aanleiding zijn om een ondernemer uit te sluiten van (verdere) deelname aan de aanbesteding.

Daarnaast kan het advies van het Bureau Bibob voor de Provincie aanleiding zijn om voorwaarden voor te schrijven voor de gunning en/of tijdens de uitvoering van de overheidsopdracht. Indien blijkt dat de ondernemer zich niet houdt aan de voorwaarden, zal de Provincie in voorkomend geval (alsnog) een beroep kunnen doen op de ontbindende voorwaarde in de overeenkomst, dan wel aanvullende voorwaarden stellen. Alle daaruit voortvloeiende kosten komen ten laste van de ondernemer.

Onderzoek

Opdrachtgever onderzoekt - mede op basis van de door ondernemers aangeleverde gegevens - of er indicaties zijn dat op een ondernemer één of meer van de in artikel 2.86 lid 2 Aanbestedingswet 2012 bedoelde uitsluitingsgronden, dan wel één of meer van de op deze aanbesteding van toepassing verklaarde uitsluitingsgronden als bedoeld in artikel 2.87 Aanbestedingswet 2012 van toepassing zijn.

Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, dan kan door de Opdrachtgever advies worden gevraagd aan het Bureau Bibob (zie artikel 9 van de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob)).

De ondernemer over wie advies is gevraagd, wordt door de Opdrachtgever over de inhoud van dat advies geïnformeerd als het advies ertoe kan leiden dat ondernemer wordt uitgesloten van (verdere) deelname aan

de aanbesteding, de overheidsopdracht niet aan de ondernemer gegund wordt, de overeenkomst met de ondernemer wordt ontbonden of de toestemming voor het inzetten van een onderaannemer wordt geweigerd.

2.7.18. Verstrekte gegevens

Opdrachtgever behoudt zich het recht voor te allen tijde de verstrekte gegevens en verklaringen aan een nader onderzoek te onderwerpen en op juistheid te (laten) controleren.

2.7.19. Geheimhouding

Van inschrijver wordt verwacht dat hij strikte vertrouwelijkheid in acht neemt ten aanzien van de inhoud van deze aanbestedingsleidraad. Anderzijds zal opdrachtgever de inhoud van de offertes ook strikt vertrouwelijk behandelen.

Inschrijver zal bovendien strikte vertrouwelijkheid in acht nemen ter zake alle vertrouwelijke informatie die hem bekend is of wordt van opdrachtgever. De informatie die hem ter beschikking staat, zal hij niet aan derden ter beschikking stellen en aan zijn personeel slechts bekend maken voor zover dit nodig is voor het uitbrengen van de offerte.

Opdrachtgever is niet verplicht interne (offerte)documenten, zoals resultaten van evaluaties, adviezen aangaande gunning aan inschrijvers bekend te maken.

Door een offerte in te dienen gaat inschrijver akkoord met bekend- dan wel openbaarmaking van (onderdelen) van de offerte indien een rechter in een gerechtelijke procedure opdrachtgever hiertoe verplicht.

2.7.20. Staken bedrijfsactiviteiten

Indien inschrijver gedurende de aanbestedingsprocedure aangeeft dat de voor de aanbesteding relevante bedrijfsactiviteiten worden gestaakt, dan behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor de inschrijving om die reden ter zijde te leggen en niet verder in de beoordeling te betrekken.

2.7.21. Ontbreken informatie

Het risico van het ontbreken van informatie en/of antwoorden door onjuiste of onvolledige overname van overzichten, gegevens en verklaringen, berust bij inschrijver. Afhankelijk van de aard van de omissie of onjuistheid kan dit leiden tot uitsluiting van de inschrijving, dan wel verlies in waardering.

2.7.22. Integrale kostprijs

Het uitgangspunt voor de inschrijving dient gebaseerd te zijn op de integrale kostprijs. Inschrijver dient derhalve alle relevante kostenposten die samenhangen met de opdracht te vermelden (zoals belastingen, heffingen, administratiekosten, licentiekosten, etc.), ook als daar in deze aanbestedingsleidraad niet expliciet om gevraagd wordt. Kosten die niet expliciet in de inschrijving van inschrijver zijn opgenomen, worden tijdens de eventuele contractduur niet geaccepteerd.

2.7.23. Intellectueel eigendom aanbestedingsstukken

Alle intellectuele eigendomsrechten die rusten op de door Opdrachtgever verstrekte documenten en informatie in het kader van de aanbestedingsprocedure, waaronder in ieder geval te begrijpen de onderhavige aanbestedingsleidraad evenals bijlagen en verstrekte toelichtingen, berusten uitsluitend bij Opdrachtgever. Dit geldt voor de gehele aanbestedingsprocedure.

Behoudens uitzonderingen door de Auteurswet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van Opdrachtgever niets uit de door Opdrachtgever verstrekte documenten alsmede daarbij behorende bijlagen

worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, behoudens indien en voor zover dit in redelijkheid noodzakelijk is voor het juist en volledig kunnen beantwoorden van de vragen, dan wel het kunnen doen van een inschrijving.

2.7.24. Overmachtsbepaling epidemieën en pandemieën

Als extra bepaling in de Opdracht wordt opgenomen: Een tekortkoming in de nakoming ten gevolge van epidemieën en pandemieën is niet toerekenbaar aan de tekortschietende partij.

2.7.25. Ontbindende voorwaarde epidemieën en pandemieën

Opdrachtgever heeft het recht om de Opdracht te ontbinden ten gevolge van epidemieën en pandemieën (en de daaruit voortvloeiende maatregelen van de regering).

2.7.26. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

Provincie Zeeland hecht grote waarde aan maatschappelijk verantwoord inkopen en heeft daarvoor ook een actieplan 2021-2024 vastgesteld. Dit plan is te vinden op [Dashboard 2021 2024 PZ - Maatschappelijk Verantwoord Inkoop Platform \(mviplatform.nl\)](#). Het plan is gebaseerd op de Sustainable Developmentgoals (SDG's) zoals deze zijn geformuleerd door de Verenigde Naties.

Dit betekent dat we bij iedere inkoop aan u als leverancier vragen aan welke SDG doelen u kunt bijdragen door op duurzame wijze uw opdracht te realiseren.

3. Omschrijving van de opdracht

3.1. Omschrijving van de opdracht

Aanleiding

Invasieve exoten zijn uitheemse plant- en diersoorten die door de mens in Europa terecht komen en schade veroorzaken aan de inheemse natuur en biodiversiteit van Zeeland. Vanuit de Europese Unie is er sinds 2014 een verordening, die de lidstaten verplicht om maatregelen te nemen tegen invasieve exoten genoemd op de Unielijst. Een soort wordt op de Unielijst geplaatst na een intensieve risicobeoordeling door de Europese Commissie.

De Aziatische hoornaar is één van de exoten op deze lijst en is in 2022 van status veranderd: van artikel 17 (uitroeiplicht) naar artikel 19 (beheersplicht). Dit betekent dat de Provincie niet meer verplicht is om ieder individu te elimineren, omdat deze soort nu wijdverspreid voorkomt en volledige uitroeiing onmogelijk is. Onze verwachting is niet dat de Aziatische hoornaar uit Zeeland zal verdwijnen. Hoogstens zorgt dit voor enige vertraging in de populatiegroei. Tot dusver heeft Provincie Zeeland er op aangestuurd om alle gemelde nesten, indien mogelijk, te verwijderen. De verspreiding is in 2023 sterk toegenomen (2022 – 19 meldingen, 2023 – ca. 300 meldingen). Verwacht wordt dat in 2024 de populatie verder doorgroeit. Afgelopen jaar heeft Provincie Zeeland ervaring opgedaan met de aanpak van de Aziatische hoornaar. Deze ervaring heeft ertoe geleid dat aan deze opdracht een aantal eisen en voorwaarden worden gesteld.

Opdracht omschrijving

Provincie Zeeland wil vanaf 2024 voor de duur van drie jaren een raamovereenkomst sluiten om nesten van Aziatische hoornaars te verwijderen. De ervaring leert dat er ook nesten op moeilijk begaanbare/ onbegaanbare plekken hangen. Voor wat betreft de meldingen heeft opdrachtgever de voorkeur om deze hoofdzakelijk te laten verlopen via www.waarneming.nl. Daarnaast komen meldingen binnen via andere kanalen, zoals de mail (invasieve-exoten@zeeland.nl) of via de receptie van Provincie Zeeland. Deze meldingen moeten in sommige gevallen nog gevalideerd worden, daarom moet Opdrachtnemer kennis hebben van insecten en wespachtigen om een onderscheid te kunnen maken tussen goede en valse meldingen. Valideren komt voor in 3 verschillende stadia;

1. www.waarneming.nl: nest meldingen met duidelijke foto worden gevalideerd door vrijwilligers van EIS-Kenniscentrum Insecten.
2. www.waarneming.nl en andere kanalen: nest-meldingen die gemeld worden met weinig informatie, zoals een wazige of ontbrekende foto, moeten gevalideerd worden door de Opdrachtnemer
3. In het veld: nest-meldingen moeten op locatie gecontroleerd worden door Opdrachtnemer.

Soms blijkt een gemeld nest niet van de Aziatische hoornaar te zijn. Die nesten zullen dan ook niet bestreden of verwijderd worden.

Opdrachtnemer dient bij de uitvoering van haar dienstverlening te voldoen aan de vigerende privacywet- en regelgeving. Er moet zorgvuldig worden omgegaan met de gegevens van de melders. Daarnaast moet er voorafgaand aan werkzaamheden afstemming gezocht worden met de melders, grondeigenaren en/of grondbeheerders. Heldere communicatie tijdens de uitvoering van een bestrijding is van belang. Denk hierbij aan voorlichting geven of afstemming vinden met de omwonende en/of melders.

De Aziatische hoornaar bouwt 2 typen nesten, een voorjaars- en een zomernest. In deze opdracht zal de inschrijvende partij beide nesten bestrijden/verwijderen. Het verwijderen van voorjaarsnesten is relatief

makkelijk. Zomernesten hangen vaak op grote hoogte. Deze nesten verwijderen vraagt dan ook om meer organisatorisch en specialistisch werk. Soms vraagt dit ook om de inzet van specialistische apparatuur, zoals hoogwerkers. De termijn die wij hanteren van melding tot verwijderen is voor voorjaarsnesten maximaal drie (3) werkdagen en voor zomernesten maximaal elf (11) werkdagen. Deze termijnen hanteren wij ook als key performance indicator (KPI) op afwijkingen verwachten wij een verklaring en een rapportage. U dient rekening te houden met het feit dat lokale omstandigheden er soms voor zorgen dat het verwijderen van nesten veel meer tijd kost.

Om de twee (2) weken vindt er (telefonisch) afstemming plaats met Provincie Zeeland om de voortgang en eventuele problemen te bespreken. Om een goed overzicht te houden van de verspreiding van de Aziatische hoornaar is het van belang dat de opdrachtnemer een gedegen administratie bijhoudt.

De locaties waar de opdracht zal worden uitgevoerd liggen verspreid over de gehele provincie Zeeland.

De opdracht loopt van juli 2024 tot en met het einde van het seizoen van 2026. De jaarlijkse start- en einddata van de bestrijding, zijn afhankelijk van weersomstandigheden en de activiteit in nesten. Deze data worden jaarlijks in overleg met Provincie Zeeland vastgesteld. In de winter, wanneer de temperaturen laag zijn, zijn nesten inactief en worden niet verwijderd. In de looptijd van de opdracht is er geen afnameverplichting.

Er is voor het uitvoeren van de opdracht een budget beschikbaar van maximaal €300.000 in 2024, €150.000 in 2025 en €50.000 in 2026. De bedragen zijn exclusief BTW.

3.2. Eisen

Verder gelden minimale **Eisen** ten aanzien van uw offerte:

a. Algemene eisen

- de opgenomen eenheidsprijzen zijn onveranderlijk gedurende de looptijd;
- de aanbidding dient te geschieden in een uurtarief in euro's, exclusief BTW, inclusief reis- en verblijfskosten. Of totaalprijs waarbij u dient aan te geven hoeveel uur u gaat besteden en wat het uurtarief is. De totaalprijs wordt dan gemaakte uren X uurtarief per functie;
- Inzicht in te hanteren werkwijze en planning;
- de namen en functies van de verantwoordelijk en uitvoerend medewerkers moeten worden vermeld. Deze moeten praktijkervaring hebben op het concrete niveau; Curriculum Vitae van de in te zetten medewerkers dienen bij de offerte te worden toegevoegd.
- U dient de Nederlandse taal te beheersen in woord en geschrift;
- De opdrachtnemer geeft één (1) referentie zoals beschreven in paragraaf 4.2.3.

b. Specifieke eisen aan deze opdracht

1. De Opdrachtnemer is in staat om de nest-meldingen van o.a. www.waarneming.nl te valideren, wanneer EIS- Kenniscentrum Insecten geen validatie heeft kunnen doen, door o.a. wazige of ontbrekende foto's.
2. Er wordt door Opdrachtnemer zorgvuldig omgegaan met de gegevens van derden, zoals melders en perceeleigenaren in lijn met de vigerende privacywet- en regelgeving.
3. De huur of aanschaf van materiaal dat nodig is voor de verdelging, komen voor rekening van de Opdrachtnemer.
4. De termijn die wij hanteren van melding tot verwijderen is voor voorjaarsnesten maximaal drie (3) werkdagen en voor zomernesten binnen maximaal elf (11) werkdagen.

5. De opdrachtnemer heeft voldoende geschikt personeel om de afwezigheid van collega's op te vangen.

c. Facturering

Provincie Zeeland werkt met een digitaal inkoopstelsel. Hiermee worden alle opdrachten, voorzien van inkoopordernummer, digitaal verstrekt. Betaling van facturen vindt alleen plaats wanneer deze wordt aangeleverd als E-factuur^[1] via e-invoicing-pzld@esize.com of, als u nog geen E-facturen kunt uitgeven, in de e-mailbox facturen@zeeland.nl onder vermelding van het inkoopordernummer. Indien de opdracht aan u wordt gegund dient u genoemde werkwijze te hanteren. Facturen die niet volgens deze werkwijze worden aangeleverd worden niet betaald.

d. Maatschappelijk verantwoord inkopen

Er is voor deze aanbesteding gekozen om de bijdrage aan SDG3 in kaart te brengen (Gezondheid). Dit willen wij doen door de Opdrachtnemer jaarlijks te laten registreren hoeveel nesten er zijn verwijderd zonder dat daarbij gebruik is gemaakt van stoffen met carcinogeen en of mutageen en/of reproductie toxische eigenschappen hebben (CMR stoffen genoemd). Van de winnaar van deze aanbesteding wordt verwacht om, het door ons voorgeschreven, digitale rekenblad in te vullen op www.mviplatform.nl/indicatoren.

De berekening voor de KG vermeden CMR stoffen wordt bepaald aan de hand van referenties van het gemiddelde gebruik in Nederland.

Bovenstaande gegevens van de uitvoering van de opdracht worden gebruikt om een benchmark op te stellen en om te monitoren wat de (positieve) impact is die vanuit Provincie Zeeland en opdrachtnemer wordt gerealiseerd. Provincie Zeeland biedt na gunning zo nodig ondersteuning.

Het invullen van de rekenbladen is gekoppeld aan het opdrachtnummer dat de winnaar van deze opdracht zal ontvangen na opdrachtverlening.

De voortgang van de rapportage en de validiteit van de gegevens kan worden gecontroleerd. Bij ontbrekende of niet als valide beschouwde gegevens kan hierover contact met u worden gelegd door uw contactpersoon bij Provincie Zeeland of de beheerder van de database (KOVMA).

Nadrukkelijk wordt gesteld dat u aan de hierboven gestelde **Eisen** volledig moet voldoen. Het niet voldoen aan een **Eis** leidt tot uitsluiting van verdere beoordeling.

4. Selectieprocedure

4.1. Wijze van beoordelen van de inschrijvingen

In dit hoofdstuk wordt de wijze uitgelegd waarop Provincie Zeeland de inschrijvingen beoordeelt.

4.1.1. Beoordelingscommissie

Voor de beoordeling van de inschrijvingen heeft Provincie Zeeland een ter zake kundige beoordelingscommissie samengesteld. In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld in geval van uitdiensttreding of ziekte, wordt er een ter zake kundige vervanger aangewezen.

De beoordelingscommissie besluit in consensus over de toe te kennen scores.

De inkoopadviseur beoordeelt het procedurele verloop van de inschrijving, zoals tijdigheid, volledigheid, voldoen aan uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen, verificatie van bewijsstukken en dergelijke. De uitkomsten van deze beoordeling worden aan de beoordelingscommissie toegelicht. Daarnaast begeleidt de inkoopadviseur het proces van de inhoudelijke beoordeling door de overige leden van de beoordelingscommissie.

Aanbestedende dienst streeft ernaar om de samenstelling van de beoordelingscommissie ongewijzigd te laten. Indien onverhoopt sprake is van overmacht kan het voorkomen dat de samenstelling wijzigt. Inschrijver wordt hier voor het moment van beoordelen van op de hoogte gebracht.

Functies beoordelingscommissie
Projectleider exotenbeheer
Adviseur Natuurinclusief
Beleidsmedewerker natuur en landschap

De beoordelingscommissie beoordeelt de inschrijvingen conform de in deze aanbestedingsleidraad nader omschreven beoordelingsmethodiek.

4.1.2. Beoordeling

Beoordelingsprocedure

Voor de selectie van inschrijvers is een Uniform Europees Aanbestedingsdocument (pdf) bijgevoegd dat door elke inschrijver moet worden ingevuld (zie bijlage 1). Het ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument alsmede het bijvoegen van de gevraagde informatie betreffende de kerncompetenties (zie bijlage 2) wordt beoordeeld en is voor Provincie Zeeland bepalend of men qua uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen voldoet of niet voldoet. Indien een inschrijver niet voldoet wordt de inschrijving niet verder in behandeling genomen. Bijgevoegde link geeft uitleg ten behoeve van invulling van het nieuwe Uniform Europees Aanbestedingsdocument <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/espd/filter?lang=nl>

Verificatie met bewijsstukken

In de periode ná het uitspreken van de (voorlopige) gunningsbeslissing, van 31 mei 2024 tot 20 juni 2024, zal een verificatie plaatsvinden door middel van het opvragen door Provincie Zeeland van de gevraagde bewijsstukken bij de inschrijver die de inschrijving op Beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV) heeft gedaan. Wij verwijzen hiervoor naar paragraaf 2.6.1 van deze aanbestedingsleidraad. De op grond van de kerncompetenties gevraagde referenties dient evenwel bij de offerte te worden bijgevoegd. Wellicht ten

overvloede markt Provincie Zeeland op dat bij het inschrijven in samenwerkingsverband of met een beroep op derden ook bewijsstukken worden gevraagd.

Na een positieve verificatie én na de uitwerking van de bezwaarperiode na de mededeling van de gunningsbeslissing zal de opdracht definitief worden gegund. Ondertekening van de overeenkomst door Provincie Zeeland en de geselecteerde partij geldt als afronding van deze aanbestedingsprocedure.

4.2. Uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen

Met de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 maakt Provincie Zeeland gebruik van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument voor het bepalen van de uitsluitingsgronden en de geschiktheidseisen. Het Uniform Europees Aanbestedingsdocument is bij deze aanbestedingsleidraad als separate bijlage toegevoegd (bijlage 1). Van inschrijver wordt verwacht dat hij het Uniform Europees Aanbestedingsdocument op de aangegeven plaatsen invult en rechtsgeldig ondertekent. In onderstaande paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 is opgenomen welke bewijsstukken Provincie Zeeland vraagt om aan te tonen dat op uw onderneming niet één van de uitsluitingsgronden van toepassing is en/of uw onderneming voldoet aan de gevraagde geschiktheidseisen.

4.2.1. Uitsluitingsgronden

Het van toepassing zijn van de in het bijgevoegde Uniform Europees Aanbestedingsdocument verplichte én de aangegeven facultatieve uitsluitingsgronden op de onderneming van inschrijver zijn redenen voor uitsluiting van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure. Inschrijver verklaart hierbij dat geen van onderstaande uitsluitingsgronden op de onderneming van toepassing is.

Onderstaand overzicht van uitsluitingsgronden

Uitsluitingsgronden	Omschrijving	Bewijsstukken
Deel III A van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	<u>Gronden die verband houden met strafrechtelijke veroordelingen:</u> door middel van het invullen Deel III A en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart inschrijver dat op zijn onderneming niet (één van) de gestelde uitsluitingsgronden van toepassing is.	Gedragsverklaring aanbesteden die niet ouder is dan <u>twee (2) jaar</u> na sluitingsdatum van de inschrijving. <i>Indien de Gegadigde nog niet beschikt over een Gedragsverklaring aanbesteden, is het advies deze voortijdig aan te vragen i.v.m. de lange levertijd.</i> Een aanvraag om afgifte van de Gedragsverklaring aanbesteden wordt ingediend bij de dienst Justis, de uitvoeringsinstantie die namens de Minister van Justitie en Veiligheid de aanvraag behandelt, zie www.Justis.nl .
Deel III B van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	<u>Gronden die verband houden met de betaling van belastingen of sociale premies:</u> door middel van het invullen Deel III B en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart	(Kopie van) verklaring betalingsgedrag nakoming fiscale verplichtingen van de Belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan zes (6) maanden.

	inschrijver dat op zijn onderneming niet (één van) de gestelde uitsluitingsgronden van toepassing is.	
Deel III C van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	<u>Gronden met betrekking tot insolventie, belangenconflicten of beroepsfouten, te weten:</u> - Schending verplichtingen o.b.v. milieu-, sociaal of arbeidsrecht - Faillissement, insolventie of gelijksoortig - Vervalsing van de mededinging - Belangenconflict - Onrechtmatige beïnvloeding - Betrokken bij de voorbereiding - Valse verklaring Door middel van het invullen Deel III C en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart inschrijver dat op zijn onderneming niet (één van) de gestelde uitsluitingsgronden van toepassing is.	Door middel van het invullen en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart inschrijver dat zijn onderneming, bij het verstrekken van inlichtingen die door de Opdrachtgever van hem waren verlangd in het kader van aanbestedingsprocedures, zich niet in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen of dat zijn onderneming deze inlichtingen niet, of niet volledig, heeft verstrekt.

4.2.2. Sanctiemaatregelen: verbod Russische betrokkenheid

Op basis van het vijfde sanctiepakket van de EU

[1] is het Aanbestedende diensten niet toegestaan opdrachten te gunnen aan Russische partijen. De Aanbestedende dienst sluit

- personen met een Russische nationaliteit en personen of rechtspersonen (bedrijven, entiteiten of organen) die gevestigd zijn in Rusland;
- rechtspersonen die voor meer dan 50% eigendom zijn van een Russische partij zoals genoemd hierboven; en
- personen of rechtspersonen die handelen in belang van of op aanwijzing van een bovengenoemde Russische partij.

De rechtspersonen als bedoeld bij de tweede of derde bullet omvatten ook rechtspersonen gevestigd in de EU/EER of in een ander land dan Rusland. Dit geldt ook voor overheidsaanbestedingen waar een Russische partij voor meer dan 10% deelneemt in het contract als onderaannemer of leverancier.

De Aanbestedende dienst sluit een Inschrijver niet uit als sprake is van één van de uitzonderingen als aangegeven in dit vijfde sanctiepakket. Inschrijver dient bijlage 3 Verklaring geen Russische betrokkenheid volledig in te vullen en te uploaden in bij de inschrijving in Mercell.

[1] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2022:111:TOC>

Gevolgen van Russische betrokkenheid

In het geval opdrachtgever op enig moment gedurende aanbestedingsprocedure vaststelt dat sprake is van betrokkenheid van een Russische partij, wordt de betreffende inschrijver **uitgesloten van verdere deelname aan de aanbesteding**. Het eerder geuite voornemen tot gunning wordt dan ingetrokken. Vervolgens wordt het voornemen tot gunning geuit aan de partij welke als tweede in de rangorde is geëindigd.

In het geval opdrachtgever op enig moment gedurende de uitvoering van de overeenkomst vaststelt dat sprake is van betrokkenheid van een Russische partij, wordt de overeenkomst met onmiddellijke ingang en zonder rechterlijke tussenkomst ontbonden. Opdrachtgever is in dat geval op geen enkele wijze schadeplichtig.

Door het doen van een inschrijving gaat de inschrijver nadrukkelijk akkoord met het bovenstaande.

4.2.3. Selectiecriteria

Selectiecriteria zijn vereisten waaraan de onderneming absoluut moet voldoen. Indien blijkt dat de onderneming niet kan voldoen aan de geformuleerde selectiecriteria behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor om de inschrijving ter zijde te leggen en uit te sluiten van verdere deelname aan deze aanbesteding. Het zijn zogenoemde knock-out criteria. De geformuleerde selectiecriteria hebben als doel om de continuïteit in de uitvoering van de opdracht gedurende de contractperiode te waarborgen.

Selectiecriteria		
A Geschiktheid	Omschrijving	Bewijsstuk
Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	Selectie criterium <u>Inschrijving in het beroeps- en handelsregister:</u> Inschrijver dient in het handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK), dan wel in een overeenkomstig register van het land van vestiging van de onderneming, te zijn ingeschreven. In het Uniform Europees Aanbestedingsdocument dient u het nummer van inschrijving te vermelden. Bij gunning dient inschrijver een uittreksel uit het Handelsregister op verzoek van Provincie Zeeland over te leggen. De in deze aanbesteding gevraagde verklaringen en documenten dienen te zijn ondertekend door degene die volgens het uittreksel uit het handelsregister bevoegd is de onderneming rechtsgeldig te vertegenwoordigen, dan wel te zijn ondertekend door degene van wie de rechtsgeldig vertegenwoordiger een machtiging heeft.	(Kopie van / digitaal) bewijs van aanmelding c.q. inschrijving in het Beroeps-/Handelsregister (KvK) of document dat een gelijkwaardig doel dient uit het land van herkomst. Het bewijsstuk is niet ouder dan 6 (zes) maanden vanaf sluitingsdatum inschrijving.

Selectiecriteria		
B. Economische en financiële draagkracht	Omschrijving	Bewijsstuk
Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedings-document	Verzekering tegen beroepsrisico's: In het kader van de financiële en economische draagkracht verklaart inschrijver dat zijn organisatie verzekerd is tegen beroepsrisico's voor een bedrag van minimaal € 250.000,--	(Kopie van) bewijs van de geldige polis van de verzekering tegen beroepsrisico's voor een bedrag minimaal van € 250.000,--

Selectiecriteria		
C. Technische en beroepsbekwaamheid	Omschrijving	Bewijsstukken
Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedings-document	Verrichting van diensten van de vastgestelde soort, zoals beschreven in hoofdstuk 3 van de aanbestedingsleidraad. Inschrijver verklaart dat zijn organisatie, althans voor dat deel van de organisatie dat betrokken is bij de uitvoering van een opdracht, voldoet aan de volgende kerncompetenties: - Ervaring met het bestrijden van (Aziatische) hoornaar soorten op grote hoogte. - Ervaring met het werken met gifvrije en natuurvriendelijke bestrijdingsmethodes. Voor zover een referentieproject betrekking heeft op een opdracht die in combinatie is uitgevoerd, wordt alleen het gedeelte dat de inschrijver heeft uitgevoerd in aanmerking genomen bij de beoordeling. In de beschrijving van de gevraagde ervaring moeten ten minste de volgende aspecten aan de orde komen: - naam, soort en vestigingsland van referentieorganisatie of -persoon; - contactpersoon, voorzien van telefoonnummer; - omvang en duur (begin- en eindtijdstip) van de referentieopdracht/het project; - omschrijving van de referentieopdracht; - Uit deze informatie per referentieproject dient duidelijk te blijken dat aan de gestelde eisen wordt voldaan. - eventuele bijzonderheden.	Bij de gevraagde kerncompetentie dient u één (1) referentie van een vergelijkbare opdracht van de afgelopen drie (3) jaar <u>bij uw inschrijving in te dienen</u>, waarbij de technische bekwaamheid door inschrijver kan worden getoetst. Deze opdracht dient een omvang te hebben van minimaal € 50.000 en daarin zijn minimaal 7 opdrachten op grote hoogte uitgevoerd. De Inschrijver heeft van de totale opdrachtwaarde minstens de helft van alle opdrachten buitenshuis gifvrij en natuurvriendelijk uitgevoerd. U dient hiervoor het format uit bijlage 2 te gebruiken. Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor met betrekking tot de opgegeven referentie navraag te doen bij de desbetreffende opdrachtgever.

	Er hoeft geen tevredenheidsverklaring te worden meegeleverd. De Opdrachtgever behoudt zich het recht voor om zonder tussenkomst en/of toestemming van Inschrijver contact op te nemen de referentiepersoon. Indien van de opgegeven referentie de referentiepersoon een overwegend negatieve mening heeft met betrekking tot de aldaar door inschrijver verrichte diensten, behoudt de opdrachtgever zich het recht voor uw inschrijving ter zijde te leggen en niet inhoudelijk te beoordelen. Conform ARBO wetgeving moet inschrijver kunnen bewijzen in staat te zijn veilig op hoogte te kunnen werken. Uitwerking van toegepast kwaliteitsborgingssysteem waarmee kan worden geborgd dat procedures worden gevolgd om de opdracht uit te voeren.	Tenminste een geldig certificaat voor de categorie Hoogwerker, een relevant VCA certificaat is ook geldig. Relevante geldige ISO certificaten (9001/14001) of gelijkwaardig.
--	--	--

De namen en functies van de verantwoordelijke en uitvoerende medewerkers dient u in uw offerte op te nemen. Deze moeten praktijkervaring hebben op het concrete niveau; het curriculum vitae van de in te zetten projectleider dient bij de offerte te worden toegevoegd.

4.3. Inschrijven met beroep op derden

Om als onderneming of samenwerkingsverband (beter) te kunnen voldoen aan de in deze aanbestedingsleidraad gestelde selectiecriteria kunt u zich beroepen op de financiële en economische draagkracht én/of de technische en beroepsbekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Voorwaarde is dat u aantoont dat u daadwerkelijk kunt beschikken over de noodzakelijke middelen van deze natuurlijke of rechtspersonen.

4.4. Samenwerking met andere ondernemingen

Indien inschrijver zich bij zijn inschrijving beroept op de financiële en economische draagkracht én/of op de bekwaamheid van andere natuurlijke of rechtspersonen is dit mogelijk mits inschrijver kan aantonen dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijke middelen. De wijze van inschrijven in samenwerking met andere ondernemingen is omschreven in de volgende subparagrafen.

Randvoorwaarden

- *Eenmaal aanmelden*

Provincie Zeeland merkt hierbij op dat iedere partij zich slechts eenmaal kan aanmelden: als zelfstandige organisatie, als deelnemer in een samenwerkingsverband óf als hoofdaannemer/onderaannemer.

- *Wijziging in samenwerking*

Wijzigingen van ondernemingen in een samenwerkingsverband of via een hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van Provincie Zeeland en voor zover niet één van de verplichte uitsluitingsgronden én de facultatieve uitsluitingsgronden opgenomen in paragraaf 4.2.1 en 4.2.2, die zijn opgenomen in het bijgevoegde Uniform Europees Aanbestedingsdocument, van toepassing zijn op de nieuwe onderneming. Instemming kan worden onthouden indien de wijziging inhoudt dat het "nieuwe" samenwerkingsverband of de hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie niet meer voldoet aan de in deze aanbestedingsleidraad omschreven geschiktheidseisen.

4.4.1. Inschrijving samenwerkingsverband

Wanneer inschrijver inschrijft in een samenwerkingsverband dan verklaart elke deelnemer aan het samenwerkingsverband gezamenlijke en hoofdelijke aansprakelijkheid te aanvaarden voor de gestanddoening van de verplichtingen voortvloeiend uit de inschrijving alsmede de eventuele uitvoering van de overeenkomst. Het samenwerkingsverband wijst tevens de leiding van het samenwerkingsverband (penvoerder) aan, die als verantwoordelijk gemachtigde tegenover Provincie Zeeland mag optreedt.

Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Alle deelnemers van het samenwerkingsverband dienen ieder *afzonderlijk* het "Uniform Europees Aanbestedingsdocument" bij te voegen bij de inschrijving. Wij verwijzen inschrijver hiervoor naar de vereisten in onderstaand overzicht met betrekking tot het indienen van de inschrijving. Zie hiervoor Deel II van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument.

Samenwerkingsverband met andere ondernemingen

Criteria / documenten	Alle ondernemingen	Penvoerder
Volledig ingevuld Uniform Europees Aanbestedingsdocument	x*	
Gunningscriteria		X

*Iedere onderneming vermeldt afzonderlijk voor welke geschiktheidseisen een beroep op zijn onderneming wordt gedaan.

4.4.2. Inschrijven hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie

Indien inschrijver voor (een gedeelte van) deze opdracht een beroep doet op een ander natuurlijk of rechtspersoon (onderaanneming), geeft inschrijver in dit geval aan welk gedeelte inschrijver voornemens is om in onderaanneming te geven en welke onderaannemers u voorstelt.

In deze zogenoemde hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie treedt inschrijver als hoofdaannemer op als enige contractuele wederpartij voor Provincie Zeeland. Hij is in deze hoedanigheid volledig aansprakelijk voor de gestanddoening van de verplichtingen voortvloeiend uit de inschrijving alsmede voor de uitvoering van de (gehele) samenwerkingsovereenkomst én voor de nakoming van verplichtingen van de door de hoofdaannemer ingeschakelde onderaannemer(s).

Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Inschrijver, als hoofdaannemer, dient het Uniforme Europese Aanbestedingsdocument bij te voegen bij de inschrijving. Provincie Zeeland verwijst inschrijver hiervoor naar de vereisten in onderstaand overzicht met betrekking tot het indienen van de inschrijving.

Criteria / documenten	Hoofdaannemer
Volledig ingevuld Uniform Europees Aanbestedingsdocument	x
Gunningscriteria	x

5. Gunningscriteria en beoordeling inschrijvingen

Na de sluitingstermijn voor de indiening van de inschrijving stelt Provincie Zeeland vast of de inschrijving is ingediend volgens de in deze aanbestedingsleidraad beschreven spelregels. Eerst wordt nagegaan of alle gevraagde documenten ingediend en correct ondertekend zijn. Het niet voldoen aan deze voorwaarden leidt tot uitsluiting van de verdere procedure.

Indien een inschrijving onvolledig of onzorgvuldig ingediend blijkt te zijn kan dit leiden tot diskwalificatie. Een dergelijke inschrijving wordt dan niet in het vervolg van de beoordeling betrokken en wordt dan ook uitgesloten.

Na ontvangst van de inschrijving kan, naar aanleiding van eventuele onduidelijkheden, Provincie Zeeland inschrijver om verduidelijking vragen. Indien deze verduidelijking niet binnen twee werkdagen na verzoek van Provincie Zeeland is ontvangen, kan dit leiden tot afwijzing van de inschrijving. Het verstrekken van deze verduidelijking is schriftelijk en maakt deel uit van de inschrijving.

Indien inschrijver niet ingaat op deze uitnodiging zal Provincie Zeeland de desbetreffende inschrijver uitsluiten van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure. Inschrijvingen die wel voldoen worden zonder rangschikking in de verdere beoordeling betrokken.

Aan de beoordelingscommissie worden alle te beoordelen documenten beschikbaar gesteld, met uitzondering van het prijsdocument. Allereerst vindt de beoordeling van het Gunningscriterium Kwaliteit plaats. Pas daarna wordt het prijsdocument door de inkoopadviseur beschikbaar gesteld en door de beoordelingscommissie beoordeeld en wordt bekend welke inschrijver de winnaar is. De reden hiervan is dat de kwalitatieve beoordeling zo objectief mogelijk kan plaats vinden.

5.1. Gunningsprocedure

Alvorens over te gaan tot de algemene toetsing en controle aan de hand van de Eisen en Wensen vindt toetsing plaats van de uitsluitingsgronden en geschiktheidscriteria uit hoofdstuk 4. Wanneer niet wordt voldaan aan de gestelde eisen uit hoofdstuk 4, zal de ingediende inschrijving niet verder worden beoordeeld.

Na vaststelling van de geschiktheid worden de inschrijvingen geëvalueerd aan de hand van de in de volgende paragrafen omschreven gunningscriteria en beoordelingsmethodiek. De uitslag van de evaluatie wordt door Provincie Zeeland bekend gemaakt op de aangegeven datum in het tijdschema zoals beschreven in paragraaf 2.2.

5.1.1. Programma van Eisen

Allereerst wordt bepaald of de inschrijving voldoet aan de gestelde eisen die zijn opgenomen in het Programma van eisen. De beoordelingscommissie toetst of de inschrijving voldoet aan alle eisen. Bij het niet voldoen aan (één van) de eisen óf het onder voorbehoud voldoen aan (één van) de eisen van het Programma van eisen behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor om de inschrijving ter zijde te leggen en niet mee te nemen in de verdere beoordeling.

Als blijkt dat wordt voldaan aan de gestelde eisen vindt beoordeling plaats aan de hand van de hieronder opgenomen gunningscriteria en aangegeven beoordelingsmethodiek.

5.2. Gunning

Om tot de economisch meest voordelige inschrijving te komen is gekozen voor de Beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV).

5.2.1. Gunningscriteria

De beoordelingscommissie beoordeelt de inschrijving naar de voor deze aanbesteding vooraf gestelde nadere gunningscriteria prijs en kwaliteit. De toe te passen beoordelingsmethodiek ter vaststelling van de uiteindelijke score van de inschrijving wordt in de volgende paragrafen omschreven.

5.3. Beoordelingssystematiek

Op grond van de aangegeven kwaliteitscriteria en de door inschrijver aangegeven wijze van uitvoering zal elk lid van de beoordelingscommissie individueel een cijfer geven per subcriterium per gunningcriterium op de schaal van cijfers 0 t/m 10. Hieronder wordt weergegeven hoe deze is opgebouwd. Daarna zal de beoordelingscommissie de individuele scores bespreken en in consensus tot een definitieve beoordeling per gunningcriterium komen en afronden op een hele punt zonder decimalen. Dit eindcijfer wordt in de berekening voor de beste prijs-kwaliteitverhouding verwerkt. De door de individuele leden toegekende scores en per inschrijver toegekende scores worden niet openbaar gemaakt.

Indien het eindcijfer voor één van de gunningcriteria valt tussen een 0 t/m 5 krijgt de Inschrijver 0 punten. Dit houdt in dat bij deze score de inschrijving niet voldoende is.

Waarderingstabel voor beoordeling per subcriterium per gunningcriterium

Beoordeling		Aantal te verkrijgen punten
Uitstekend (cijfer 10)	De aangeleverde documenten voldoen uitstekend aan het gevraagde zoals gesteld in de aanbestedingsleidraad, de wijze van invulling is innoverend en onderscheidend, er is sprake van in meerdere opzichten positief onderscheidend vermogen ten opzichte van het gestelde in de aanbestedingsleidraad en overtreft daarmee de verwachtingen van de Opdrachtgever.	100%
Zeer goed (cijfer 9)	De beantwoording voldoet zeer goed aan het gevraagde in de Aanbestedingsleidraad en/of overtreft de verwachtingen van Provincie Zeeland. De wijze van invulling is zeer overtuigend; er is een solide onderbouwing.	95%
Goed (cijfer 8)	De aangeleverde documenten voldoen goed aan het gevraagde zoals hierboven beschreven, de wijze van invulling is innoverend, er is sprake van positief onderscheidend vermogen ten opzichte van het gestelde in de aanbestedingsleidraad en overtreft daarmee de verwachtingen van de Opdrachtgever.	80%
Voldoende (cijfer 7)	De aangeleverde documenten voldoen aan het gevraagde als hierboven beschreven en sluit voldoende aan bij de behoeften en wensen van de Opdrachtgever. De documenten geven voldoende blijk van inzicht in de situatie van de Opdrachtgever.	60%
Matig (cijfer 6)	Beantwoording voldoet niet geheel aan het gevraagde als hierboven beschreven en sluit matig aan bij de behoeften en wensen van de Opdrachtgever. De beschrijving geeft in beperkte mate blijk van inzicht in de situatie van de Opdrachtgever.	40%
Onvoldoende (cijfer 1 t/m 5)	Beantwoording voldoet niet of onvoldoende aan het gevraagde als hierboven beschreven en/of niet aansluit bij behoeften en wensen van de Opdrachtgever.	0%

Tabel 1

5.4. Gunningscriterium Kwaliteit

De kwaliteit van deze opdracht wordt uitgewerkt aan de hand van onderstaande twee gunningscriteria:

De score voor deze gunningscriteria tellen als volgt mee:

Wijze van uitvoering opdracht	60 punten
Presentatie en interview	20 punten

Aan de hand van de in paragraaf 5.3 gegeven toelichting wordt een rapportcijfer per gunningscriterium gegeven. Dit rapportcijfer staat voor een percentage (zie tabel 1) van de te behalen punten. Het totaal van de punten voor de twee gunningscriteria wordt vervolgens opgeteld met de punten die voor het onderdeel prijs worden behaald. De puntenscores voor de gunningscriteria Prijs en Kwaliteit worden afgerond op twee decimalen.

5.4.1. Gunningscriterium Wijze van uitvoering opdracht – 60 punten

U dient een Plan van Aanpak (PvA) te maken en in te dienen waarin u omschrijft hoe u de verschillende onderdelen van de opdracht uitvoert. U gaat daarbij nauwgezet in op de wijze waarop u voldoet aan alle in de opdracht gestelde eisen.

We verwachten dat u daarbij ingaat op hetgeen in de opdracht is omschreven en gevraagd (zie paragraaf 3.1)

Het Plan van aanpak wordt in maximaal 6 A4's beschreven (lettertype Arial 10, standaardmarges 2,5). Indien dit wordt overschreden, wordt de tekst na de 6^e pagina niet beoordeeld. Een voorblad zonder inhoudelijke informatie wordt toegestaan en niet meegerekend in het maximale aantal A4. Pagina's met bijlagen of afbeeldingen zullen wel worden meegerekend.

Gunningscriterium Wijze van uitvoering opdracht	
Inhoud PvA – waarin u inzicht geeft in de te hanteren werkwijze en planning	• De bestrijdingsmethode, met een onderscheid in voorjaarsnesten en zomernesten. Omschrijf de handelingen, de materialen en de effectiviteit van de methode. Wij vragen om gebruik te maken van een gifvrije methode. • Veiligheidsmaatregelen. Omschrijf hoe de veiligheid van uw werknemers en de omgeving wordt gewaarborgd. Houd hierbij rekening met verschillende situaties die zich kunnen voordoen. Indien u in het bezit bent van passende certificering, dan kunt u die hier benoemen. • Afstemming. Geef aan hoe en in welke situaties u afstemming zoekt met de betrokken partijen, zoals grondeigenaren en –beheerders, en wegbeheerders. • Aantal dagen per nest. Geef aan hoeveel werkdagen het verwijderen gemiddeld zal duren t.o.v. de gestelde eis, vanaf het moment van melding, en leg uit waar deze inschatting op gebaseerd is. • Administratie. Geef aan op welke manier bijgehouden wordt waar, wanneer, welke werkzaamheden plaatsvinden, in respons op welke melding, wat de voortgang van de verwijdering is, etc. Deze informatie wordt vier keer per jaar opgevraagd door de Provincie Zeeland (1 juni, 1 augustus, 1 oktober, 1 december).. Geef hierbij tevens aan op welke wijze de persoonsgegevens worden beschermd, denk hierbij aan melders en omwonenden, zodat in lijn met de vigerende privacywet- en regelgeving de administratie wordt ingericht. • Vervanging of wijze van uitvoering opdracht in geval verhindering (bijvoorbeeld ziekte van bestrijder). Geef aan op welke wijze de continuïteit in de uitvoering van de opdracht is gewaarborgd.

5.4.2. Gunningscriterium Presentatie- en interviewronde – 20 punten

Om vast te kunnen stellen dat Inschrijver beschikt over deskundige adviseurs en medewerkers om de opdracht te kunnen uitvoeren zal Inschrijver worden uitgenodigd voor een presentatie- en interviewronde.

Minimaal aanwezig dient te zijn de persoon of personen die Inschrijver laat deelnemen aan de uitvoering van de opdracht. De presentatieronde vindt fysiek plaats in het Provinciehuis in Middelburg. Nadere inlichtingen en uitnodiging wordt na het openen van de digitale kluis verstuurd via www.mercell.nl.

Gunningscriterium Presentatie- en interviewronde	
Presentatie- en interviewronde waarbij onder andere ingegaan wordt op:	• Presentatie over ingediende offerte*; • Vragen over plan van aanpak en presentatie- en interviewronde; • Vragen over de rol van de personen die de opdracht gaan uitvoeren.

* Een presentatie van maximaal 15 minuten als toelichting op uw ingediende offerte. Na afloop zal er plm. 10 minuten gelegenheid zijn tot vragen stellen door Opdrachtgever.

De presentatie is niet bedoeld om uitspraken te doen over de kwaliteit van de geïnterviewde personen in generieke zin.

5.4.3. Gunningscriterium Prijs – 20 punten

Na de bepaling van de scores op de gunningcriteria voor Kwaliteit wordt het prijsdocument geopend. Voor het gunningscriterium Prijs kunnen maximaal 20 punten worden behaald. Inschrijver biedt een inschrijving in euro's, exclusief BTW, aan waarvoor de opdracht wordt uitgevoerd. Als hulpmiddel voor uw Inschrijving is Annex 3 Berekeningsmodel Prijs toegevoegd.

Om strategisch inschrijven zoveel mogelijk te verhinderen gelden de volgende voorschriften, onverlet het feit dat de Aanbestedende dienst zich het recht voor behoudt abnormaal lage Inschrijvingen terzijde te leggen, conform Aanbestedingswet 2012. Inschrijvers mogen de prijs uitsluitend aanbieden conform het prijsopgaveformulier in Bijlage 4. Deze mag niet worden gewijzigd. Indien Inschrijvers onvolkomenheden in het prijzenblad constateren dienen zij de Aanbestedende dienst hierop te attenderen. In de Nota van Inlichtingen zal dan worden aangegeven hoe hiermee omgegaan moet worden.

De opbouw van uw Inschrijfprijs is opgebouwd uit twee (2) onderdelen. Onderdeel I voorrijkosten en II uurtarieven voor de inzet van deskundigen. De prijzen zijn exclusief BTW maar inclusief alle door u in rekening te brengen kosten uitgezonderd de huur van een hoogwerker.

Onderdeel I. Voorrijkosten (5 punten)

Opdrachtgever wil een uniform tarief per opdracht doorberekend krijgen voor voorrijkosten in heel Zeeland. Dit onderdeel is gemaximeerd tot een bedrag van € 90,00 per opdracht in Zeeland. De minimale vergoeding voor voorrijkosten bedraagt € 50,00.

Voor de berekening van het aantal punten voor dit onderdeel wordt gebruik gemaakt van de formule

$$\text{Punten is } 5 \text{ -/-(Uw inschrijfprijs -/ € 50,00) / (€ 90,00 -/ € 50,00) * 5}$$

Er wordt afgerond op 1 decimaal achter de komma.

Onderdeel II. Uurtarieven inzet deskundigen (15 punten)

Op deze aanbesteding zijn gemaximeerde uurtarieven van toepassing. Dit betekent dat inschrijvingen die boven de gemaximeerde uurtarieven uitkomen ter zijde moeten worden gelegd voor verdere beoordeling. De gemaximeerde uurtarieven zijn weergegeven in onderstaande tabel. Het minimumuurtarief bedraagt voor alle categorieën € 50,00.

Inzet deskundigen	Maximuurtarief excl. BTW op werkdagen (13,5 punten)	Maximumuurtarief excl. BTW op feest- en weekenddagen (1,5 punten)
omschrijving	a.	b.

Uurtarief bestrijder Aziatische hoornaar	€ 110	€ 120
Uurtarief assistent bestrijder Aziatische hoornaar (extra benodigde person(en) bij uitvoering opdracht)	€ 90	€ 95
Uurtarief vooropname / analyse / administratie	€ 70	X

In het prijzenblad (Bijlage 4) dient u aan te geven welke uurtarieven u in rekening brengt. De uurtarieven opgeteld in kolom a. (op werkdagen) wegen mee voor 90% en in kolom b. (op weekend- en feestdagen) voor 10%. Er is geen uurtarief voorzien voor vooropname/analyse en administratie op weekend- en feestdagen. Normaliter worden de werkzaamheden uitgevoerd op werkdagen. Er wordt alléén in het weekend gewerkt in geval van noodsituaties.

Voor de berekening van het aantal punten voor dit onderdeel wordt gebruik gemaakt van de formule

Punten is $((13,5 * ((315 - \text{Inschrijfprijs a.}) / (315 - 150))) + (1,5 * ((241 - \text{inschrijfprijs b.}) / (241 - 100)))$

Provincie Zeeland benadrukt dat geen enkele afwijking of toevoeging ten opzichte van de door Provincie gevraagde Prijzen in de beoordeling van de Inschrijvingen zal worden betrokken. Inschrijver wordt dan ook expliciet gevraagd om iedere vorm van staffelen of korting in de te offrenen tarieven te verrekenen.

Op grond van de scores op Prijs en Kwaliteit zal een rangorde ontstaan van de offertes.

Indexering

Prijsstelling dient gedurende de gehele contractperiode conform inschrijving te zijn, behoudens wijzigingen in de CAO. Er wordt geen indexering toegepast behalve dat vanaf de ingangsdatum van het contract in jaar drie (3) en vier (4) Opdrachtnemer haar prijs mag indexeren op basis van CBS, tabel 70-74 Zakelijke dienstverlening. Het percentage voor de tariefstijging wordt afgerond op één decimaal achter de komma. Opdrachtnemer dient voor 1 februari een schriftelijk verzoek, met bijbehorende onderbouwing, in om voor indexering in aanmerking te komen.

5.5. Bepaling van de Beste Prijs Kwaliteitverhouding (BPKV)

Pas na de beoordeling van het gunningscriterium Kwaliteit wordt de prijs door de inkoopadviseur aan de beoordelingscommissie bekend gemaakt. De inschrijver met het hoogste aantal punten voor Kwaliteit en Prijs heeft de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding.

Inschrijver die voldoet aan het Programma van eisen én die de hoogste definitieve score heeft behaald wordt aangemerkt als inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan. Bij gelijk eindigen van twee (2) of meerdere inschrijvers met een gelijke totaalscore (op 2 decimalen nauwkeurig) wordt diegene gekozen met de hoogste score voor de Kwaliteit.

Indien dit niet tot een winnaar leidt, zal Provincie Zeeland overgaan tot een loting tussen deze inschrijvers door een notaris.

5.6. Voorgenomen gunningsbeslissing

Na de beoordeling van de inschrijvingen zal Provincie Zeeland overgaan tot het voornemen tot gunning aan de inschrijver met de Beste prijs-kwaliteitverhouding. Provincie Zeeland streeft ernaar om de voorgenomen gunningsbeslissing conform de in deze aanbestedingsleidraad opgenomen datum in het tijdschema kenbaar te maken. Alle inschrijvers worden gelijktijdig schriftelijk via www.mercell.com van deze voorgenomen gunningsbeslissing en de gronden waarop dit is gebaseerd in kennis gesteld. Berichtgeving geschiedt aan de bij Provincie Zeeland bekende contactpersoon voor deze aanbesteding. Dit bericht houdt geen

aanvaarding in van het aanbod van inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan. Door dit bericht komt daardoor geen overeenkomst tot stand als bedoeld in artikel 6:217 BW.

Inschrijvers van wie de inschrijving is afgewezen, ontvangen in bovenbedoeld bericht de motivering van hun afwijzing. In de motivering is meegenomen de naam van inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan alsmede het (de) kenmerk(en) en voorde(e)l(en) van de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding ten opzichte van de eigen inschrijving. De motivering is conform de daarbij gehanteerde wettelijke voorschriften.

5.7. Stand still periode

Iedere inschrijver die het niet eens is met de voorgenomen gunningsbeslissing kan, binnen een termijn van twintig (20) kalenderdagen vanaf de dag volgend op de datum dat de mededeling van de gunningsbeslissing aan inschrijvers zijn verzonden, bezwaar tegen deze beslissing aantekenen door betekening van een kort geding dagvaarding aan Provincie Zeeland bij de bevoegde rechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg. In het belang van een snelle en goede voortgang wordt iedere inschrijver dringend verzocht om Provincie Zeeland tijdig op de hoogte te stellen van het aanwenden van dit rechtsmiddel, door middel van het zenden van een (gescande) kopie van de dagvaarding via een bericht op www.mercell.com bij de gepubliceerde aankondiging van deze aanbesteding, gericht aan de in paragraaf 2.3.1 genoemde contactpersoon van Provincie Zeeland. De in deze paragraaf genoemde termijn is een fatale termijn. Betekening van de dagvaarding na de genoemde termijn leidt tot niet ontvankelijkheid van de vordering. De inschrijvende partij heeft daardoor zijn rechten ter zake verwerkt, ook zijn recht om in een bodemprocedure een vordering tot schadevergoeding tegen de Provincie Zeeland in te stellen.

In geval van een kort geding zal Provincie Zeeland de datum van de voorgenomen gunningsbeslissing eventueel opschorten tot een nadere datum. Dit is afhankelijk van het tijdstip en inhoud van de uitspraak van de voorzieningenrechter.

Indien een inschrijver tegen de voorgenomen gunningsbeslissing een kort geding aanhangig maakt, dient de oorspronkelijke winnaar van de aanbesteding in dit kort geding te interveniëren, op straffe van het verval van recht om nog op te mogen komen tegen een eventueel gewijzigde gunningsbeslissing.

Verificatie gevraagde bewijsstukken

Binnen de termijn van verzending van de voorgenomen gunningsbeslissing en twintig (20) kalenderdagen, uiterlijk 20 juni 2024, zal een verificatie van de in de aanbestedingsleidraad gevraagde bewijsstukken (en eventueel andere stukken) van inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan plaatsvinden:

- Gedragsverklaring aanbesteden die niet ouder is van twee (2) jaar na sluitingsdatum van de inschrijving;
- Verklaring van de Belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan zes (6) maanden;
- (Kopie van) bewijs van de geldige polis van de verzekering tegen beroepsrisico's voor een bedrag van € 250.000,--;
- Geldig certificaat voor de categorie Hoogwerker en/of een relevant VCA certificaat;
- Geldige ISO certificaten (9001/14001) of gelijkwaardig.

- (Kopie van) bewijs van aanmelding uit het Beroeps-/Handelsregister (KvK) of document dat een gelijkwaardig doel dient uit het land van herkomst. Het bewijsstuk is niet ouder dan zes (6) maanden vanaf sluitingsdatum inschrijving.

Indien blijkt dat inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan niet in staat is om haar inschrijving te verifiëren, zal Provincie Zeeland verder gaan met inschrijver die opvolgend de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan.

Naast bovenstaande verificatiedocumenten dient de voorlopige winnaar in de periode tussen gunningsbeslissing en opdrachtverlening zijn of haar leveranciersgegevens te verstrekken aan Provincie Zeeland. De gegadigde inschrijver krijgt na de gunningsbeslissing een e-mail met daarin een link naar een formulier op <https://www.zeeland.nl/bestuur/beleid-en-regelgeving/leveranciersgegevens>.

De gegadigde dient het formulier in te vullen met zijn of haar leveranciersgegevens. Financiële opdrachtverlening is alleen mogelijk als het formulier is ingediend bij Provincie Zeeland.

5.8. Definitieve gunning

Indien na het verstrijken van de stand still periode geen bezwaar/bezwaren is/zijn ingediend én na een positieve verificatie van de bewijsstukken, zal Provincie Zeeland de voorlopige gunning omzetten in een definitieve gunning en overgaan tot ondertekening van de overeenkomst waarmee deze aanbestedingsprocedure wordt beëindigd.

Annex 1 – Algemene Inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 28 juni 2022.

DEEL A ALGEMEEN DEEL

De bepalingen van deel A zijn van toepassing zowel op leveringen als op diensten.

Artikel 1 Begripsbepalingen

De hierna volgende begrippen worden in deze algemene inkoopvoorwaarden in de hierna vermelde betekenis gebruikt:

- a. Provincie: provincie Zeeland;
- b. Opdrachtnemer: iedere (rechts)persoon alsmede diens vertegenwoordiger(s), gemachtigde(n) en rechtverkrijgende(n), die met de provincie een overeenkomst sluit tot het verrichten van leveringen en/of diensten waarop deze algemene inkoopvoorwaarden toepasselijk zijn, alsmede zijn werknemers en door hem bij de uitvoering van de overeenkomst ingeschakelde derden;
- c. Partij(en): de provincie en/of de opdrachtnemer;
- d. Overeenkomst: de overeenkomst van opdracht tussen de provincie en de opdrachtnemer op basis waarvan de opdrachtnemer leveringen en/of diensten verricht voor de provincie en de provincie een tegenprestatie voldoet aan de opdrachtnemer;
- e. Dag: kalenderdag;
- f. Schriftelijk: door middel van geschreven documenten, fax- of e-mailcommunicatie, alsmede andere door de wet daarmee gelijk gestelde vormen van communicatie;
- g. Prestatie: het door de opdrachtnemer op basis van een overeenkomst tot stand te brengen resultaat;
- h. Zaak: roerende zaak, waaronder mede begrepen energie en water;
- i. Resultaten: alle resultaten van een overeenkomst waaronder begrepen doch niet uitsluitend alle adviezen, ontwerpen, rapporten, rapportages, protocollen, modellen e.d. die door een opdrachtnemer in het kader van een overeenkomst voor en in opdracht van de provincie worden opgesteld, samengesteld of vervaardigd.

Artikel 2 Overeenkomst

1. Afwijkingen van deze algemene inkoopvoorwaarden gelden uitsluitend voor zover ze uitdrukkelijk schriftelijk door de provincie zijn aanvaard en gelden slechts voor de overeenkomst waarop ze betrekking hebben.
2. Een wijziging van de overeenkomst komt uitsluitend tot stand nadat een partij een voorstel van de andere partij schriftelijk heeft aanvaard.
3. Indien enige bepaling van deze algemene inkoopvoorwaarden en van een Overeenkomst nietig is of vernietigd wordt, blijven de overige bepalingen onverkort en volledig van kracht.
4. In het geval als bedoeld in het derde lid van dit artikel treden partijen in overleg teneinde nieuwe rechtsgeldige bepalingen ter vervanging van de nietige dan wel vernietigde bepalingen overeen te komen, waarbij zoveel mogelijk het doel en de strekking van laatstbedoelde bepalingen in acht worden genomen.
5. In geval van strijdigheid tussen een bepaling in een overeenkomst en een bepaling in deze algemene inkoopvoorwaarden, prevaleert de bepaling uit de overeenkomst.
6. Indien de provincie tekeningen, modellen, specificaties, instructies, planningen, keuringsvoorschriften en dergelijke voorschrijft, maken deze deel uit van de overeenkomst.

Artikel 3 Meerwerk en minderwerk

1. Indien door aanvullende wensen en/of door gewijzigde inzichten van de provincie en/of door wijziging van wettelijke voorschriften, de prestatie die de opdrachtnemer op grond van de overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar wordt verzwaaard en/of uitgebreid, is sprake van meerwerk.
2. Tot meerwerk als bedoeld in het eerste lid worden niet gerekend essentiële werkzaamheden die de opdrachtnemer bij het sluiten van de overeenkomst had kunnen en/of behoren te voorzien.
3. Indien de prestatie die de opdrachtnemer op grond van de overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar wordt verlicht en/of verminderd, is sprake van minderwerk.

4. Indien een partij meent dat van meer- en/of minderwerk sprake is, doet zij daarvan tijdig en schriftelijk mededeling aan de andere partij onder opgave van de financiële en andere gevolgen daarvan voor de uitvoering van de overeenkomst.
5. De opdrachtnemer vangt niet aan met de uitvoering van meer- en/of minderwerk dan na een schriftelijke opdracht daartoe van de provincie.
6. Meerwerk dat niet vooraf schriftelijk is overeengekomen, wordt niet door de provincie vergoed.
7. De opdrachtnemer zendt een aparte en gespecificeerde nota voor het meer- en/of minderwerk.

Artikel 4 Verplichtingen opdrachtnemer

1. De opdrachtnemer besteedt de uitvoering van de overeenkomst niet in zijn geheel uit aan een derde.
2. De opdrachtnemer besteedt de uitvoering van de overeenkomst niet gedeeltelijk uit aan een derde, tenzij hiermee voorafgaand schriftelijk is ingestemd door de provincie.
3. Het is opdrachtnemer niet toegestaan de personen die zijn belast met de uitvoering van de overeenkomst en die in de overeenkomst zijn benoemd tijdelijk dan wel definitief te vervangen, tenzij hiermee vooraf schriftelijk is ingestemd door de provincie.
4. De provincie onthoudt haar instemming als bedoeld in de vorige leden niet en verbindt daaraan geen voorwaarden, tenzij dit in het voorkomende geval redelijk kan worden geacht.
5. De opdrachtnemer levert zijn prestatie goed en zorgvuldig, naar beste weten en kunnen op een wijze die aan de overeenkomst beantwoordt en binnen de overeengekomen termijn. De opdrachtnemer maakt daarbij geen inbreuk op intellectuele of industriële eigendomsrechten van derden en leeft alle van toepassing zijnde wettelijke eisen en overige overheidsvoorschriften na.
6. Indien sprake is van het leveren van gegevens, informatie of dienstverlening ten behoeve van digitale producten dient de opdrachtnemer tevens te voldoen aan relevante wetgeving op gebied van digitale producten, waaronder wetgeving op het gebied van digitale toegankelijkheid, digitalisering en transformatie.
7. De opdrachtnemer levert analoog of digitaal diensten, (digitale) producten, gegevens of informatie die aantoonbaar voldoen aan een relevante informatiebeveiligingsnorm en wet- en regelgeving op het gebied van informatieveiligheid en omgang met (persoons)gegevens. De opdrachtnemer is gehouden om mee te werken aan een audit die de provincie (laat) uitvoeren, waarin getoetst wordt of opdrachtnemer voldoet aan de gevraagde informatiebeveiligingseisen. De opdrachtnemer werkt kosteloos aan de audit mee en stelt alle voor de audit redelijkerwijs relevante informatie binnen een redelijke termijn van drie weken ter beschikking, tenzij een spoedeisend belang zich hiertegen verzet.
8. De opdrachtnemer gebruikt de in het kader van de overeenkomst door de provincie aan de opdrachtnemer verstrekte informatie en documentatie, waaronder tekeningen en modellen, alleen indien en voor zover dat in het kader van de uitvoering van de overeenkomst noodzakelijk is.
9. De informatie en documentatie als bedoeld in het achtste lid, blijft te allen tijde eigendom van de provincie.
10. Verplichtingen die naar hun aard zijn bestemd om ook na uitvoering van de overeenkomst voort te duren, behouden hun werking ook nadat de overeenkomst is beëindigd.
11. De opdrachtnemer is, indien wettelijk vereist dan wel op eerste verzoek van de provincie, verplicht een G- rekening als bedoeld in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling inleners-, keten- en opdrachtgeversaansprakelijkheid 2004, ter beschikking te stellen, ten behoeve van de afdracht van door de opdrachtnemer verschuldigde loonbelasting en sociale premies. De provincie zal alsdan een vooraf met de opdrachtnemer afgesproken percentage van het factuurbedrag overmaken op de G-rekening.

Artikel 5 Geheimhouding en bekendmaking

1. Partijen zijn verplicht alle direct of indirect van de andere partij vertrouwelijk verkregen informatie en (persoons)gegevens vertrouwelijk te behandelen, ook na afloop van de overeenkomst.
2. Partijen maken de informatie en (persoons)gegevens als bedoeld in het eerste lid, niet aan derden openbaar, tenzij hiermee vooraf schriftelijk is ingestemd door de andere partij, of op grond van een wettelijke verplichting of een rechterlijk bevel. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De opdrachtnemer maakt in publicaties of reclame-uitingen geen melding van de overeenkomst en de resultaten hiervan en gebruikt de naam en/of het logo van de provincie niet als referentie, tenzij de provincie hiermee vooraf schriftelijk heeft ingestemd. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. In geval van overtreding van de voorgaande leden door de opdrachtnemer, verbeurt de opdrachtnemer aan de provincie een onmiddellijk opeisbare boete van € 5.000, - per geval.

5. Voor de opeisbaarheid van deze boete(s) is geen ingebrekestelling vereist en deze geldt onverminderd enig ander aan de provincie toekomend recht, waaronder het recht op volledige schadevergoeding en nakoming.
6. De provincie kan persberichten en andere openbare mededelingen coördineren.

Artikel 5a Verwerking persoonsgegevens

1. Opdrachtnemer handelt te allen tijde conform de Algemene verordening gegevensbescherming indien er sprake is van verwerking van persoonsgegevens.
2. Voor zover opdrachtnemer als (gedeelte) verwerker zoals bedoeld in de Algemene verordening gegevensbescherming in het kader van de uitvoering van een overeenkomst persoonsgegevens voor of met de provincie verwerkt, garandeert opdrachtnemer de toepassing van aantoonbare best mogelijke passende technische en organisatorische maatregelen, opdat de verwerking aan de vereisten en beginselen van de Algemene verordening gegevensbescherming voldoet en de bescherming -tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking- van de persoonsgegevens is gewaarborgd.
3. Opdrachtnemer verwerkt persoonsgegevens uitsluitend in opdracht en -indien van toepassing- op basis van schriftelijke instructies van de provincie behoudens afwijkende wettelijke voorschriften.
4. Indien sprake is van een verwerking door opdrachtnemer in de rol van verwerker, handelen partijen conform artikel 28 Algemene verordening gegevensbescherming. Partijen kunnen de verwerking nader regelen door het sluiten van een verwerkersovereenkomst.

Artikel 6 Toetsing

1. De provincie heeft het recht de prestatie te (laten) toetsen.
2. De provincie kan de toetsing bedoeld in het eerste lid, zowel voor, tijdens als binnen een redelijke termijn na de levering van de prestatie (laten) uitvoeren.

Artikel 7 Niet-tijdige nakoming

1. De opdrachtnemer meldt een dreigende termijnoverschrijding zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de provincie, waarbij hij de aard van de dreigende termijnoverschrijding, de te treffen maatregelen en de verwachte duur van de vertraging vermeldt.
2. De provincie bevestigt schriftelijk de ontvangst van de melding als bedoeld in het eerste lid en geeft daarbij aan of zij instemt met de voorgestelde handelwijze. Deze instemming houdt niet in dat de provincie de oorzaak van de dreigende vertraging erkent en laat alle andere rechten en/of vorderingen die de provincie op grond van de overeenkomst toekomen, onverlet.

Artikel 8 Tekortkoming in de nakoming

1. Een tekortkoming in de nakoming ten gevolge van de volgende omstandigheden is in ieder geval toerekenbaar aan de tekortschietende partij: gebrek aan personeel, ziekte en/of staking van personeel, verlate levering van zaken, files, liquiditeitsproblemen, toerekenbare tekortkoming in de nakoming van door de opdrachtnemer ingeschakelde derden en/of andere, voorzienbare omstandigheden waarop de opdrachtnemer had kunnen en moeten anticiperen.
2. De provincie heeft het recht om voor rekening van en na overleg met de opdrachtnemer herstel en/of vervanging zelf uit te voeren of door derden te laten uitvoeren, onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die haar toekomen, in de volgende gevallen:
 - a. nakoming is blijvend onmogelijk;
 - b. de in een schriftelijke ingebrekestelling gestelde termijn voor nakoming is ongebruikt verlopen;
 - c. er is sprake van zodanige spoedeisendheid dat onmiddellijke actie is geboden.

Artikel 9 Aansprakelijkheid

1. Tenzij anders overeengekomen, is de partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen, tegenover de andere partij aansprakelijk voor de door de andere partij geleden en/of te lijden schade, met dien verstande dat de aansprakelijkheid beperkt is tot een bedrag van:
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde kleiner is dan of gelijk aan € 50.000,-: € 150.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 50.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 100.000,-: € 300.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 100.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 150.000,-: € 500.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;

- voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 150.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 500.000,-: € 1.500.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 500.000,-: € 3.000.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen.
- Samenhangende gebeurtenissen worden aangemerkt als één gebeurtenis.
2. De beperking van de aansprakelijkheid als bedoeld in het eerste lid komt te vervallen:
 - a. in geval van aanspraken van derden op schadevergoeding voor dood- en letselschade;
 - b. indien sprake is van opzet of grove schuld aan de zijde van de tekortschietende partij;
 - c. in geval van schending van intellectuele eigendomsrechten als bedoeld in artikel 4, vijfde lid.In deze gevallen zijn de bepalingen uit afdeling 6.1.10 BW onverkort van toepassing, wat betekent dat de aansprakelijkheid van partijen niet door deze algemene voorwaarden wordt beperkt maar door de regeling daarvan in de wet.
 3. Onder derden als bedoeld in het tweede lid, worden mede begrepen volksvertegenwoordigers, bestuurders, werknemers en andere voor de provincie werkzame personen.
 4. Indien een derde de provincie aansprakelijk stelt voor handelen of nalaten waarvoor de opdrachtnemer aansprakelijk is op grond van het bepaalde in de wet, deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten, neemt de opdrachtnemer de behandeling van deze aanspraak op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over en vrijwaart de provincie ter zake, met inachtneming van het eerste en tweede lid van dit artikel.
 5. Alle kosten, waaronder begrepen schadevergoeding, boetes en rente, die de provincie heeft gemaakt in verband met de behandeling van een aanspraak als bedoeld in het vierde lid, komen voor rekening van de opdrachtnemer.
 6. In het geval de belastingdienst of instanties aan wie de uitvoering van de sociale verzekeringswetgeving is opgedragen de rechtsverhouding tussen partijen aanmerken als een fictieve dienstbetrekking, neemt de opdrachtnemer de behandeling van alle aanspraken, waaronder begrepen boetes, rente en kosten, op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over.
 7. De opdrachtnemer verklaart dat hij genoegzaam is verzekerd en zich genoegzaam verzekerd zal houden tegen de aansprakelijkheid zoals bedoeld in deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten.

Artikel 10 Ontbinding

1. Partijen hebben het recht, onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die hen toekomen, de overeenkomst tussen partijen buiten rechte te ontbinden, indien de andere partij enige verplichting uit de overeenkomst niet tijdig en/of niet behoorlijk nakomt en voor zover de tekortkoming vatbaar is voor herstel, nalaat zodanige tekortkoming te herstellen binnen de in een schriftelijke ingebrekestelling gestelde termijn voor nakoming.
2. Onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die haar toekomen, heeft de provincie het recht om de overeenkomst tussen partijen direct en zonder ingebrekestelling buiten rechte te ontbinden, indien:
 - a. de opdrachtnemer in staat van faillissement of in surséance van betaling verkeert, of op een aanmerkelijk deel van haar vermogen beslag wordt gelegd;
 - b. de opdrachtnemer overlijdt of anderszins in de (fysieke) onmogelijkheid komt te verkeren om de overeenkomst uit te voeren;
 - c. de bedrijfsvoering van de opdrachtnemer (deels) is stilgelegd, hij zijn activiteiten (deels) heeft gestaakt of overgedragen of hij in liquidatie verkeert;
 - d. de zeggenschap over of binnen de onderneming van de opdrachtnemer wijzigt bijvoorbeeld door wijziging van aandeelhouders of wisseling van bestuursleden;
 - e. personeelsleden van of personen die werkzaam zijn bij de provincie, een al dan niet betaalde nevenfunctie bij de opdrachtnemer vervullen of ten tijde van de onderhandelingen hebben vervuld of die belangen hebben bij de opdrachtnemer of bij diens bedrijfsvoering, zonder dat de provincie daarvan voor de totstandkoming van de overeenkomst in kennis is gesteld;
 - f. feiten of omstandigheden in relatie tot het bedrijf of de persoon van de opdrachtnemer bekend worden, die, waren deze bekend geweest vóór het tot stand komen van de overeenkomst, aanleiding zouden zijn geweest om geen overeenkomst met deze opdrachtnemer aan te gaan.
3. De opdrachtnemer is verplicht de provincie terstond te informeren over het optreden of redelijkerwijs voorzienbaar zijn van een van de omstandigheden als bedoeld in het tweede lid.
4. In geval van ontbinding van de overeenkomst heeft de opdrachtnemer geen recht op enige schadevergoeding.

5. In geval van ontbinding heeft de provincie het recht om de reeds door de opdrachtnemer geleverde en door de provincie betaalde prestatie te blijven gebruiken.
6. De provincie kan afgifte vorderen van hetgeen reeds op basis van de overeenkomst is ontwikkeld of gerealiseerd en van de gegevens die nodig zijn om een en ander te kunnen voltooien en gebruiken, tegen betaling van een corresponderend deel van de overeengekomen tegenprestatie.
7. Partijen kunnen overeenkomen dat de opdrachtnemer de prestatie zodanig afrondt, dat deze voldoet aan hetgeen is overeengekomen dan wel dat deze door een ander kan worden voltooid.

Artikel 11 Prijzen en tarieven

1. Prijzen en tarieven zijn vast voor de duur van de overeenkomst en in euro's en omvatten alle belastingen, maar exclusief BTW en betreffen de overeengekomen prestatie, alsmede alle overige kosten, zoals die van training of inwerking van personeel, reis- en verblijf- en voorrijkosten, administratiekosten en de kosten van de verpakking.
2. De in het eerste lid bedoelde prijzen gelden ook voor meer- en minderwerk als bedoeld in artikel 3.

Artikel 12 Betaling

1. Tenzij factureringmomenten zijn overeengekomen, zendt de opdrachtnemer niet eerder een factuur aan de provincie dan nadat de prestatie is verricht en geaccepteerd.
2. In een factuur is in ieder geval opgenomen:
 - a. opgave van het aantal werkelijk en noodzakelijk bestede uren, alsmede de datums waarop een en ander is verricht, of
 - b. een korte omschrijving van de verrichte prestatie.
3. De provincie voldoet binnen dertig dagen na ontvangst en goedkeuring van de desbetreffende factuur de op grond van de overeenkomst verschuldigde bedragen, mits gefactureerd overeenkomstig de factureringsafspraken en na acceptatie van de prestatie en de bijbehorende documentatie.
4. In geval van te late betaling is de provincie de wettelijke rente verschuldigd.
5. In geval van vooruitbetaling door de provincie verstrekt de opdrachtnemer op eerste verzoek daartoe en voorafgaand aan de eerste vooruitbetaling, op zijn kosten voldoende zekerheid voor (terug)betaling, voor het geval de opdrachtnemer op enigerlei wijze tekort schiet in de nakoming van zijn verplichtingen waarop de vooruitbetaling ziet.
6. De zekerheid wordt verstrekt door middel van een originele verklaring (bankgarantie "op afroep") van een erkende kredietinstelling ter hoogte van het door de provincie vooruit te betalen of vooruitbetaalde bedrag, vermeerderd met eventuele rente en kosten, een en ander goed te keuren door de provincie.
7. Indien is overeengekomen dat betaling volgens nacalculatie plaatsvindt, specificeert de opdrachtnemer de factuur zoals overeengekomen.
8. Betaling door de provincie houdt op geen enkele wijze afstand van enig recht in.
9. Het is de opdrachtnemer niet toegestaan zijn prestatie te verrekenen met een vordering op de provincie, uit welken hoofde dan ook verschuldigd.
10. De provincie heeft het recht de voldoening van een factuur op te schorten in het geval van een dreigende vertraging als bedoeld in artikel 7, eerste lid, of een toerekenbare tekortkoming als bedoeld in artikel 8, eerste lid.
11. Overschrijding van een betalingstermijn door de provincie of niet-betaling van een factuur op grond van vermoedelijke inhoudelijke onjuistheid daarvan of in geval van ondeugdelijkheid van de prestatie, geeft de opdrachtnemer niet het recht zijn werkzaamheden op te schorten dan wel te beëindigen.
12. De provincie kan de factuur door een door haar aan te wijzen accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek op inhoudelijke juistheid laten controleren. De opdrachtnemer verleent de betrokken accountant inzage in boeken en bescheiden en verstrekt hem alle gegevens en informatie die deze verlangt.
13. De controle als bedoeld in het twaalfde lid, is vertrouwelijk en strekt zich niet verder uit dan voor het verifiëren van de facturen is vereist.
14. De accountant brengt zijn rapportage zo spoedig mogelijk aan partijen uit.
15. De kosten van het accountantsonderzoek als bedoeld in de vorige leden, komen voor rekening van de provincie, tenzij uit het onderzoek van de accountant blijkt dat de factuur niet juist dan wel onvolledig is, in welk geval bedoelde kosten voor rekening van de opdrachtnemer komen.

Artikel 13 Zaken van de provincie

1. In het geval de provincie aan de opdrachtnemer zaken, zoals grondstoffen, hulpstoffen, gereedschappen, tekeningen, specificaties en software, ter beschikking heeft gesteld ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst, blijven deze zaken eigendom van de provincie. Aan de terbeschikkingstelling kunnen voorwaarden worden verbonden.
2. De opdrachtnemer bewaart de ter beschikking gestelde zaken afgescheiden van soortgelijke zaken welke behoren aan hemzelf of aan derden.
3. De opdrachtnemer zal de ter beschikking gestelde zaken merken als eigendom van de provincie.
4. De opdrachtnemer retourneert kosteloos al hetgeen hij in het kader van de uitvoering van de overeenkomst van de provincie onder zich heeft, uiterlijk binnen veertien dagen nadat de overeenkomst is uitgevoerd, dan wel uiterlijk binnen veertien dagen na een verzoek daartoe van de provincie.
5. Het is de opdrachtnemer niet toegestaan een kopie van de in het eerste lid bedoelde zaken te bewaren of te gebruiken, anders dan in het kader van zijn archiveringsverplichtingen.

Artikel 14 Arbeidsvoorwaarden en arbeidsdiscriminatie

1. Opdrachtnemer houdt zich bij het verrichten van de werkzaamheden aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsvoorwaarden en aan de CAO die op hem en zijn werknemers van toepassing is.
2. Opdrachtnemer legt alle arbeidsvoorwaardelijke afspraken ten behoeve van het verrichten van de werkzaamheden op een inzichtelijke en toegankelijke wijze vast.
3. Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan bevoegde instanties toegang tot deze arbeidsvoorwaardelijke afspraken en werkt mee aan controles, audits of loonvalidatie.
4. Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan provincie toegang tot de in lid 2 genoemde arbeidsvoorwaardelijke afspraken indien provincie dit noodzakelijk acht in verband met het voorkomen van of de behandeling van een loonvordering aangaande verrichte arbeid ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst, tenzij een wettelijke verplichting van opdrachtnemer zich daartegen verzet.
5. Opdrachtnemer legt een verplichting op aan alle partijen waarmee hij contracten aangaat ten behoeve van het verrichten van werkzaamheden zich aan de voor hen geldende wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden te houden, en bedingt tevens dat deze partijen vervolgens deze verplichting opleggen aan alle partijen met wie zij op hun beurt contracten aangaan ten behoeve van het verrichten van de werkzaamheden.
6. Ter voorkoming van het maken van ongeoorloofd onderscheid, in het bijzonder naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, geslacht, ras, nationaliteit, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, handicap, chronische ziekte, leeftijd of welke grond dan ook, zullen alleen functierelevante eisen betreffende de uitvoering van de overeenkomst door de opdrachtnemer aan haar personeel en/of onderaannemers kunnen worden gesteld en door de provincie worden meegewogen.

Artikel 15 Overdracht van rechten en/of verplichtingen

1. Het is partijen niet toegestaan hun rechten en verplichtingen op basis van de overeenkomst zonder voorafgaande schriftelijke instemming van de andere partij(en) geheel of gedeeltelijk over te dragen aan een derde. Aan dit verbod komt goederenrechtelijke werking toe in de zin van artikel 3:83, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Het eerste lid geldt niet ten aanzien van het vestigen van een pandrecht.

Artikel 15a Gegevens

1. Indien in het kader van de overeenkomst gegevens door de provincie aan opdrachtnemer worden verstrekt, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Met het sluiten van de overeenkomst worden geen rechten overgedragen door de provincie aan opdrachtnemer.
 - b. Opdrachtnemer zal de gegevens uitsluitend gebruiken voor de uitvoering van de overeenkomst.
 - c. De gegevens mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de provincie aan een derde ter beschikking worden gesteld.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt of op verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer de verkregen gegevens vernietigen of aan de provincie terug leveren conform instructie van de provincie. Tenzij een wettelijke verplichting zich daartegen verzet.
2. Indien opdrachtnemer gegevens creëert, verzamelt of verwerft, die onderdeel uitmaken of gaan maken van de overeenkomst, gelden de volgende voorwaarden.

- a. Alle rechten met betrekking tot de gegevens, rusten in beginsel bij de provincie. Op schriftelijk verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer rechten die op de gegevens rusten aan de provincie overdragen.
 - b. Tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen, zal opdrachtnemer de gegevens uitsluitend gebruiken voor de uitvoering van de overeenkomst.
 - c. De gegevens mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de provincie aan een derde ter beschikking worden gesteld.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt of op verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer de gegevens vernietigen of aan de provincie terug leveren conform instructie van de provincie. Tenzij een wettelijke verplichting zich daartegen verzet.
 - e. Indien de door de opdrachtnemer geleverde gegevens onjuist of onvolledig zijn, dient de opdrachtnemer, ook na beëindiging van de overeenkomst, kosteloos medewerking te verlenen om de onjuistheid of onvolledigheid te corrigeren.
3. Indien opdrachtnemer in het kader van de overeenkomst gegevens creëert, verzamelt of anderszins verworft, maar de gegevens geen onderdeel uitmaken of gaan maken van de overeenkomst, gelden de volgende voorwaarden.
- a. Op eerste verzoek van de provincie zal opdrachtnemer een kopie van de gegevens aan de provincie verstrekken.
 - b. De provincie verkrijgt het recht om de gegevens te gebruiken, in de breedste zin van het woord.
 - c. Gedurende de looptijd van de overeenkomst is opdrachtnemer verplicht om de gegevens onder zich te houden.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt, zal opdrachtnemer op verzoek van de provincie een kopie van de gegevens verstrekken.
4. Levering van gegevens door opdrachtnemer aan de provincie vindt altijd plaats in een door de provincie aan te wijzen bestandsformaat en door middel van een door de provincie aan te wijzen verzendmethode. Tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen, is de provincie voor de levering van gegevens op grond van dit artikel geen vergoeding verschuldigd aan opdrachtnemer.

Artikel 16 Toepasselijk recht en geschillen

1. Op de overeenkomst en alle overeenkomsten die daaruit voortvloeien is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
2. Partijen lossen waar mogelijk hun geschillen op door middel van goed overleg.
3. Indien partijen niet tot een oplossing komen of in spoedeisende gevallen, zullen de geschillen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in het arrondissement van de hoofdstad van de provincie.

DEEL B LEVERINGEN

De bepalingen van deel B zijn van toepassing op de levering van zaken, naast de bepalingen van deel A.

Artikel 17 Specifieke garanties voor leveringen

1. Een geleverde zaak bezit tenminste de eigenschappen die zijn overeengekomen en welke de provincie op grond van de overeenkomst mag verwachten.
2. Voor een geleverde zaak geldt een garantietermijn van 24 maanden, tenzij uit wet of jurisprudentie een langere termijn volgt dan wel de opdrachtnemer of de branche van de opdrachtnemer een langere termijn hanteert, in welk geval de langste termijn geldt.
3. De opdrachtnemer herstelt voor eigen rekening alle fouten en gebreken die zich binnen de garantietermijn openbaren en die niet te wijten zijn aan normale slijtage of onoordeelkundig gebruik.
4. De opdrachtnemer garandeert dat gedurende de gebruikelijke levensduur van de geleverde zaak nieuwe onderdelen voorhanden zijn om fouten en gebreken aan deze zaak te kunnen herstellen.

Artikel 18 Aflevering van een zaak

1. Aflevering vindt plaats op de overeengekomen locatie en het overeengekomen tijdstip en geschiedt voor rekening en risico, waaronder transport en verzekeringen, van de opdrachtnemer.
2. De opdrachtnemer overhandigt alle documenten die betrekking hebben op of verband houden met een te leveren zaak, zoals certificaten, paklijsten, gebruiksaanwijzingen (in Nederlandse taal gesteld), uiterlijk ten tijde van de aflevering aan de provincie of zendt deze, zo mogelijk, op voorhand aan de provincie.

3. De opdrachtnemer voert alle gebruikte verpakkingsmaterialen voor zijn rekening en risico af en draagt zorg voor een milieuvriendelijke verwerking.

Artikel 19 Risico- en eigendomsovergang

De eigendom en het risico van een zaak gaat pas over op de provincie zodra de zaak is gemonteerd en/of geïnstalleerd, zich in de feitelijke macht van de provincie bevindt en na acceptatie van de levering.

Artikel 20 Toepasselijk recht

De toepasselijkheid van het Weens koopverdrag, en van eventuele andere, internationale regelingen inzake koop van roerende zaken, voor zover de werking hiervan door partijen kan worden uitgesloten, is uitgesloten.

DEEL C DIENSTEN

De bepalingen van deel C zijn van toepassing op diensten, naast de bepalingen van deel A.

Artikel 21 Verplichtingen van de opdrachtnemer

1. De opdrachtnemer verricht de dienst met de zorgvuldigheid, deskundigheid en professionaliteit die gebruikelijk is binnen de branche of beroepsgroep van de opdrachtnemer.
2. De opdrachtnemer zet uitsluitend gekwalificeerde personen in voor het uitvoeren van de overeenkomst.
3. Indien nodig, zorgt de opdrachtnemer voor adequate vervanging van de in het tweede lid bedoelde personen.
4. De aan vervanging als bedoeld in het derde lid verbonden meerkosten zijn voor rekening van de opdrachtnemer.
5. De opdrachtnemer zet uitsluitend personen in die in Nederland arbeid mogen verrichten.

Artikel 22 Intellectuele en industriële eigendomsrechten

1. Alle intellectuele en industriële eigendomsrechten en databankrechten die zullen ontstaan of kunnen worden uitgeoefend ten aanzien van de resultaten van de overeenkomst berusten in beginsel te allen tijde bij de provincie. Dit uitgangspunt geldt niet:
 - inzake rechten op eventueel ten behoeve van de opdracht door de opdrachtnemer ontwikkelde software modellering en de daarvoor gebruikte softwareprogrammatuur,
 - op andere door de opdrachtnemer in het kader van de overeenkomst ontwikkelde kennis en knowhow die ten grondslag ligt aan het aan de provincie geleverde resultaat.
2. De opdrachtnemer draagt alle intellectuele en industriële eigendomsrechten die mochten ontstaan ten aanzien van de prestatie – voor zover mogelijk – op het moment van het ontstaan daarvan bij voorbaat en om niet over aan de provincie, welke overdracht door de provincie reeds nu voor alsdan wordt aanvaard. Voor zover voor de overdracht van de genoemde rechten op enig moment een nadere akte zou zijn vereist, machtigt de opdrachtnemer de provincie reeds nu voor alsdan onherroepelijk om zodanige akte op te maken en mede namens de opdrachtnemer te ondertekenen, onverminderd de verplichting van de opdrachtnemer om op eerste verzoek van de provincie aan de overdracht van deze rechten medewerking te verlenen, zonder daarbij voorwaarden te kunnen stellen.
3. De opdrachtnemer doet met de totstandkoming van de overeenkomst afstand jegens de provincie van alle eventueel aan hem, opdrachtnemer, toekomstige zogenoemde persoonlijkheidsrechten, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat. De opdrachtnemer doet, hiertoe gevolmachtigd, ook namens het aan zijn zijde betrokken personeel, afstand jegens de provincie van alle eventueel aan deze personeelsleden toekomstige persoonlijkheidsrechten, in de mate waarin de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat.
4. De opdrachtnemer mag de resultaten van de overeenkomst waarop krachtens het eerste lid een eigendomsrecht ten behoeve van de provincie rust enkel voor zichzelf of ten behoeve van derden gebruiken zolang de belangen van de provincie hierdoor niet worden geschaad.
5. Indien de intellectuele eigendomsrechten niet berusten bij de provincie zoals gesteld in lid 1, verleent opdrachtnemer de provincie door het sluiten van de overeenkomst een eeuwigdurend gebruiksrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde, uitgezonderde rechten.
6. De provincie geldt als ontwerper in de zin van het Benelux-verdrag inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen) en heeft bij uitsluiting het recht om een eindproduct dat daarvoor in aanmerking komt te deponeren bij het in dat Benelux-verdrag bedoelde bureau, al dan niet door tussenkomst van een nationale dienst.
7. Indien een derde de provincie aansprakelijk stelt ter zake van (gestelde) inbreuk op intellectuele of industriële eigendomsrechten van die derde, vergelijkbare aanspraken met betrekking tot kennis, ongeoorloofde mededinging en dergelijke daaronder begrepen, waarvoor de opdrachtnemer aansprakelijk is op grond van het bepaalde in deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten, neemt de opdrachtnemer de behandeling van deze aanspraak op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over. De opdrachtnemer verplicht zich tot het op zijn kosten treffen van alle maatregelen die kunnen bijdragen tot voorkoming van stagnatie en tot beperking van de te maken extra kosten en/of te lijden schade als gevolg van bedoelde inbreuken.

DEEL D SLOTBEPALINGEN

Artikel 23 Intrekking

De Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2018 voor leveringen en diensten voor toepassing binnen de provincie Zeeland, inwerking getreden op 19 december 2018, worden ingetrokken.

Artikel 24 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt inwerking op 1 juli 2022.

Artikel 25 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: “Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2022 voor leveringen en diensten”.

Annex 2 – Concept overeenkomst

Separaat bijgevoegd.

Annex 3 – Berekeningsmodel Prijs

Separaat bijgevoegd.

Bijlage 1 – Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Separaat bijgevoegd.

Bijlage 2 – Format kerncompetentie

In het kader van de technische en beroepsbekwaamheid verklaart Inschrijver dat zijn organisatie, althans voor dat deel van de organisatie dat betrokken is bij de uitvoering van de opdracht, één (1) referentie te overleggen waaruit blijkt dat (zie ook paragraaf 4.2.3 geschiktheidseisen voor een toelichting):

De Inschrijver voegt 1 ingevulde referentie toe over de **afgelopen 3 jaar**. Uit de bijgevoegde referentie blijkt bovenstaande kerncompetentie en ervaring.

Vraag

Antwoord

Naam Opdrachtgever Adres Postcode en plaatsnaam	
Contactpersoon van de betreffende organisatie met contactinformatie	
Looptijd van de opdracht: begin- en einddatum	
Beschrijving opdracht	
Is het project tot voldoening van de Opdrachtgever uitgevoerd?	Ja/nee Toelichting:

¹ U gaat ermee akkoord dat Provincie Zeeland, of daartoe door hen aangewezen derden, wanneer Provincie Zeeland dat wenst, direct - zonder tussenkomst van de Inschrijver - bij de referent informatie inwint.

Naam rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Functie	
Handtekening	
Datum	

Bijlage 3 – Verklaring geen Russische betrokkenheid

Titel aanbesteding	Europese aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar
Aanbestedingskenmerk	424581

Versiedatum: 6-09-2022

TOELICHTING

Naar aanleiding van de Russische invasie van Oekraïne heeft de Europese Unie op 8 april 2022 diverse economische sancties ingesteld tegen Rusland. Eén van deze sancties ook gevolgen voor Europese aanbestedingen. Dit in die zin dat er een verbod bestaat op het gunnen van opdrachten aan Russische entiteiten. Deze specifieke sanctie geldt voor alle aanbestedingen met een geraamde opdrachtwaarde *boven* de Europese aanbestedingsdrempels. Het gaat dan onder meer om aanbestedingen die onder hoofdstuk 2 van de Aanbestedingswet 2012 vallen.

Om die reden wordt van de inschrijver aan wie het voornemen tot gunning wordt geuit verlangd dat deze de onderhavige verklaring indient. De verklaring dient rechtsgeldig ondertekend te zijn door de *vertegenwoordigingsbevoegde* persoon binnen uw onderneming.

VERKLARING

Met het doen van een inschrijving in het kader van de aanbesteding “Europese aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar”, kenmerk: 424581, verklaart ondergetekende vertegenwoordigingsbevoegde namens de inschrijver naar waarheid dat zowel in het kader van de inschrijving als bij de uitvoering van de opdracht **geen** sprake is van enige Russische betrokkenheid, zoals bedoeld in:

- artikel 5 duodecies van *Verordening (EU) 833/2014* van 31 juli 2014, betreffende de beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, zoals gewijzigd bij *Verordening (EU) 2022/576* van 8 april 2022; en
- artikel 1 nonies van het *Besluit 2014/512/GBVB* betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, zoals gewijzigd bij *Besluit 2022/578/GBVB* van 8 april 2022.

Ondergetekende vertegenwoordigingsbevoegde verklaart in het bijzonder dat de inschrijver:

- a. **geen** natuurlijk persoon met een Russische nationaliteit is dan wel geen in Rusland woonachtig natuurlijk persoon is;
- b. **geen** in Rusland gevestigde rechtspersoon, entiteit of lichaam is;
- c. **geen** rechtspersoon is die voor meer dan 50% eigendom van een Russische partij is, zoals hierboven onder sub a. t/m sub b. benoemd;
- d. **geen** natuurlijk persoon of rechtspersoon is die handelt in belang van of op aanwijzing van een Russische partij, zoals hierboven onder sub a. t/m sub c. benoemd;
- e. bij de uitvoering van de opdracht –als niet Russische partij – **geen dan wel voor maximaal 10%** van de contractwaarde gebruik maakt van onderaannemers, leveranciers of entiteiten die wél als Russische partij worden aangemerkt, zoals hierboven onder sub a. t/m sub d. benoemd.

De partijen zoals bedoeld in sub a. t/m sub d., betreffen nadrukkelijk ook alle bedrijven die deel uitmaken van een inschrijvend consortium c.q. een inschrijvende combinatie.

De personen als bedoeld onder sub c. en sub d. betreffen nadrukkelijk ook natuurlijke personen en rechtspersonen gevestigd in de EU/EER of in een ander land dan Rusland.

Aldus naar waarheid verklaard en rechtsgeldig ondertekend:

Plaats en datum	
Inschrijver (naam onderneming)	
KvK-nummer onderneming	
Naam- en voorletters vertegenwoordigingsbevoegde	
Functie vertegenwoordigingsbevoegde	
Vestigingsadres:	

Straat Postcode, Plaats Postbus Postcode, Plaats	
Handtekening vertegenwoordigingsbevoegde	

Bijlage 4 – Formulier Prijzenblad

Het prijsopgave formulier dient volledig te worden ingevuld en ondertekend.

De Inschrijver :

Gevestigd te :

Adres :

verklaart zich door ondertekening van dit formulier bereid tot het uitvoeren van de opdracht overeenkomstig de Aanbestedingsleidraad in opdracht van Provincie Zeeland, voor de gehele dienst

All-in uurtarief voor voorrijkosten per uit te voeren opdracht in Zeeland:

€ excl. BTW

Inzet deskundigen	Tarief excl. BTW op werkdagen (a.)	Tarief excl. BTW op feest- en weekenddagen (b.)
Uurtarief bestrijder Aziatische hoornaar	€	€
Uurtarief assistent bestrijder Aziatische hoornaar (extra benodigde person(en) bij uitvoering opdracht)	€	€
Uurtarief vooropname / analyse / administratie	€	€

Tarieven zijn inclusief alle benodigde kosten. Kosten voor in te zetten hoogwerker kunnen op basis van werkelijk gemaakte kosten worden doorberekend.

De Inschrijver verklaart

- deze aanbidding gestand te doen gedurende drie (3) maanden vanaf de uiterste termijn van indiening van de offerte.
- een open begroting toe te voegen waarin het totaal aantal te besteden uren + uurtarief inzichtelijk wordt gemaakt.

Gedaan te

Datum:

Naam rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Functie	
Handtekening rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Datum	

Bijlage 5 – Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Separaat bijgevoegd.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Conceptovereenkomst opdracht bestrijding nesten Aziatische Hoornaar

Partijen:

De Provincie Zeeland, hierna te noemen "Opdrachtgever", gevestigd te Middelburg, Abdij 6, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door [naam],

en:

NAAM OPDRACHTNEMER WAARAAN DE OPDRACHT GEGUND WORDT, gevestigd te PLAATS, ADRES, rechtsgeldig vertegenwoordigd door [invullen], hierna te noemen: Opdrachtnemer",

Opdrachtgever en Opdrachtnemer hierna gezamenlijk ook te noemen: "Partijen".

In aanmerking nemende dat:

- Opdrachtgever XXXXXXXXXXXXXXXX aanbestedingsprocedure heeft gevoerd voor de XXXXXXXXXXXXXXXX;
- de Aanbestedingsleidraad (bijlage 1) op [DATUM] op Mercell gepubliceerd is;
- Opdrachtgever op [datum] een Nota van Inlichtingen (bijlage 2) verstuurd heeft ter zake door mogelijke inschrijvers gestelde vragen;
- Opdrachtnemer op [datum] een offerte heeft uitgebracht (bijlage 3);
- Opdrachtgever de offerte van Opdrachtnemer getoetst heeft aan hetgeen in de aanbestedingsleidraad ter zake de toetsing is aangegeven;
- de offerte van opdrachtnemer als economisch meest voordelige aanbidding naar voren is gekomen;
- de opdracht voor de **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar** wordt gegund aan Opdrachtnemer;
- Partijen de door hen gemaakte afspraken vastleggen in onderhavige overeenkomst, hierna te noemen: "de Overeenkomst".

Komen overeen als volgt:

Artikel 1. Doel van de overeenkomst

Opdrachtgever verleent opdracht aan Opdrachtnemer tot het verrichten van diensten en werkzaamheden inzake **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar**, zoals deze zijn uitgewerkt in de Aanbestedingsleidraad d.d. [DATUM] met kenmerk [invullen], de Nota van Inlichtingen d.d. [dag-maand-20..] en de offerte van Opdrachtnemer d.d. [dag-maand-20..]

Artikel 2. Algemene voorwaarden

Op de Overeenkomst zijn uitsluitend van toepassing de Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2022 (onderdeel van de Aanbestedingsleidraad). Eventuele algemene voorwaarden van Opdrachtnemer zijn nadrukkelijk niet van toepassing.

Artikel 3. Rangorde van de van toepassing zijnde documenten

In geval van strijdigheid tussen de Overeenkomst en de daarvan deel uitmakende bijlagen geldt de navolgende rangorde, waarbij de inhoud van het hoger genoemde document prevaleert boven het lager genoemde:

- a. de Overeenkomst;
- b. de Nota van Inlichtingen;
- c. de Algemene Inkoopvoorwaarden voor Provincies 2022;
- d. de Aanbestedingsleidraad d.d. [DATUM] inclusief alle bijlagen en annexen;
- e. de Offerte van Opdrachtnemer d.d. [DATUM]

Artikel 4. Duur van de overeenkomst

- 4.1 Deze overeenkomst treedt in werking met ingang van de datum van wederzijdse ondertekening en heeft een looptijd [REDACTED] en eindigt van rechtswege zonder dat opzegging vereist is. Tijdig voor het eindigen van de contractperiode vindt er een evaluatie van de **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar**

plaats. Opdrachtgever heeft vervolgens, maar is hier niet toe verplicht, het recht de overeenkomst onder gelijkblijvende voorwaarden éénmaal voor de duur van maximaal één jaar te verlengen indien het maximum van het totaal beschikbare budget nog niet is bereikt.

Artikel 5. Garantie

- 5.1 Opdrachtnemer garandeert dat de door of namens hem te verrichten diensten en werkzaamheden zullen voldoen aan de in deze overeenkomst en de bijlagen vastgelegde eisen.
- 5.2 Opdrachtnemer garandeert dat de door of namens hem te verrichten diensten en werkzaamheden op vakbekwame wijze worden uitgevoerd.

Artikel 6. Vervanging personeel

In aanvulling op de artikelen 4 en 21 van de Algemene Inkoopvoorwaarden voor Provincies 2022 geldt ten aanzien van vervanging van personeel het volgende:

- 6.1 Vervanging van de persoon die is belast met de uitvoering van de **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar**, kan door Opdrachtnemer slechts bij uitzondering plaatsvinden.
- 6.2 Opdrachtnemer is zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Opdrachtgever niet gerechtigd de persoon die is belast met de uitvoering van de **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar** tijdelijk of definitief te vervangen. Indien onverhoopt toch een wijziging moet plaatsvinden dan geldt als uitgangspunt dat een persoon beschikbaar wordt gesteld die een vergelijkbare deskundigheid, opleiding en ervaring hebben (conform de vereisten in de Aanbestedingsleidraad). Opdrachtgever zal zijn toestemming niet op onredelijke gronden weigeren en Opdrachtgever is gerechtigd aan deze toestemming voorwaarden te verbinden. De voor de oorspronkelijke persoon geldende tarieven zullen bij vervanging niet kunnen worden verhoogd.

- 6.3 Indien Opdrachtgever vervanging verlangt van de persoon die is belast met de uitvoering van de **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar**, omdat hij meent dat dit in het belang van een goede uitvoering van de Overeenkomst nodig of wenselijk is, geeft Opdrachtnemer hieraan gevolg. Daarbij wordt een tarief in rekening gebracht dat niet hoger is dan voor de persoon die wordt vervangen en in de Overeenkomst is vastgelegd.
- 6.4 Bij een vervanging van de persoon die belast is met de uitvoering van de Overeenkomst, dient Opdrachtnemer een persoon beschikbaar te stellen die qua deskundigheid, opleiding en ervaring ten minste gelijkwaardig is aan de oorspronkelijk genoemde persoon.

Artikel 7. Prijs

- 7.1 Opdrachtnemer zal de diensten en werkzaamheden verrichten op basis van de overeengekomen vergoedingen zoals in bijlage 4 Prijsopgaveformulier is vastgelegd.
- 7.2 De aan te bieden prijzen omvatten alle kosten in verband met de nakoming van de verplichtingen van de Opdrachtnemer (zoals, maar niet beperkt tot, reisen, reis- en verblijfskosten, materialen, kosten van vermenigvuldiging van documenten, verzekeringspremies).
- 7.3 In aanvulling op artikel 11.1 van de Algemene Inkoopvoorwaarden voor Provincies 2022 wordt geen meerwerk vergoed indien bij de uitvoering van de **bestrijding nesten van Aziatische hoornaar** tijdens de duur van de overeenkomst wetgeving verandert. Opdrachtgever verwacht dat dit tot de deskundigheid van een functionaris gegevensbescherming behoort.

Artikel 8. Facturering en betaling

- 8.1 Opdrachtnemer zendt aan het einde van elke kalendermaand de factuur toe aan Opdrachtgever met vermelding van:
- de datum;
 - het verschuldigde bedrag;

- de omschrijving van de verrichte dienst(en);
- het rekeningnummer waarop het verschuldigde bedrag voldaan moet worden;
- het inkoopordernummer zoals door Opdrachtgever aangegeven;
- eventuele, door Opdrachtgever schriftelijk aan Opdrachtnemer kenbaar gemaakte, aanvullende gegevens.

8.2 Provincie Zeeland werkt met een digitaal inkoopstelsel. Hiermee worden alle opdrachten, voorzien van inkoopordernummer, digitaal verstrekt. Betaling van facturen vindt alleen plaats wanneer deze wordt aangeleverd als E-factuur^[1] via zeeland@esize.com of, als u nog geen E-facturen kunt uitgeven, in de e-mailbox zeeland@zeeland.nl onder vermelding van het inkoopordernummer. Facturen die niet volgens deze werkwijze worden aangeleverd worden niet betaald.

Artikel 9. – Slotbepalingen

- 9.1 De in deze overeenkomst genoemde bijlagen zijn integraal onderdeel van deze overeenkomst.
- 9.2 Deze overeenkomst treedt in de plaats van alle mondelinge dan wel schriftelijke overeenkomsten die tussen partijen zijn gesloten ter zake het onderwerp van deze overeenkomst.

Aldus in tweevoud opgemaakt en ondertekend:

Datum:

Datum:

Opdrachtgever,
Provincie Zeeland,

Opdrachtnemer,
[Naam bedrijf]

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Bijlage 2 – Format kerncompetentie

In het kader van de technische en beroepsbekwaamheid verklaart Inschrijver dat zijn organisatie, althans voor dat deel van de organisatie dat betrokken is bij de uitvoering van de opdracht, één (1) referentie te overleggen waaruit blijkt dat (zie ook paragraaf 4.2.3 geschiktheidseisen voor een toelichting):

De Inschrijver voegt 1 ingevulde referentie toe over de **afgelopen 3 jaar**. Uit de bijgevoegde referentie blijkt bovenstaande kerncompetentie en ervaring.

Vraag

Antwoord

Naam Opdrachtgever Adres Postcode en plaatsnaam	
Contactpersoon van de betreffende organisatie met contactinformatie	
Looptijd van de opdracht: begin- en einddatum	
Beschrijving opdracht	
Is het project tot voldoening van de Opdrachtgever uitgevoerd?	Ja/nee ¹ Toelichting:

¹ U gaat ermee akkoord dat Provincie Zeeland, of daartoe door hen aangewezen derden, wanneer Provincie Zeeland dat wenst, direct - zonder tussenkomst van de Inschrijver - bij de referent informatie inwint.

Naam rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Functie	
Handtekening	
Datum	

Beoordelingsformulier – Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar

Naam beoordelaar: [redacted]

U dient te beoordelen aan de hand van de volgende paragrafen met daarbij in ogenschouw nemend de context van de hele aanbestedingsleidraad. U dient dit formulier ingevuld, uiterlijk **dinsdag 28 mei**, te mailen naar [redacted]@zeeland.nl.

NB:

- 1) De twee bullets die al in het formulier staan betekent niet dat u maar 2 opmerkingen mag geven. Het aantal bullets is onbeperkt.
- 2) Mijn advies is om de genoemde paragrafen nog eens door te nemen of naast de inschrijving te leggen. De genoemde paragrafen zijn nl. de kern van de uitvraag.
- 3) Schrijf zo mogelijk in schrijftaal met volledige beargumenteerde zinnen. Uw feedback gaan – in principe – één op één naar de inschrijver toe. “Het ziet er goed uit” voldoet dus niet.
- 4) Dit formulier gebruikt u twee keer: De eerste keer voordat u de vergadering heeft met de beoordelingscommissie. Uw individuele beoordeling en score toekenning moet u gemaakt hebben voordat de commissie vergaderd op woensdag 8 mei.
- 5) In consensus komt de beoordelingscommissie tot een cijfer (geen gemiddelde). Het gemiddelde cijfer wordt door de inkoopadviseur in een Excel-blad genoteerd.

De beoordelingscommissie beoordeeld aan de hand van de tabel uit paragraaf 5.3.:

Gunningscriterium Kwaliteit – 60 punten

Gunningscriterium Presentatie en interview – 20 punten

Waarderingstabel voor beoordeling per subcriterium per gunningcriterium

Beoordeling		Aantal te verkrijgen punten
Uitstekend (cijfer 10)	De aangeleverde documenten voldoen uitstekend aan het gevraagde zoals gesteld in de Gunningsleidraad, de wijze van invulling is innoverend en onderscheidend, er is sprake van in meerdere opzichten positief onderscheidend vermogen ten opzichte van het gestelde in de Gunningsleidraad en overtreft daarmee de verwachtingen van de aanbestedende dienst.	100%
Zeer goed (cijfer 9)	De beantwoording voldoet zeer goed aan het gevraagde in de Gunningsleidraad en/of overtreft de verwachtingen van Provincie Zeeland. De wijze van invulling is zeer overtuigend; er is een solide onderbouwing.	90%
Goed (cijfer 8)	De aangeleverde documenten voldoen goed aan het gevraagde zoals hierboven beschreven, de wijze van invulling is innoverend, er is sprake van positief onderscheidend vermogen ten opzichte van het gestelde in de Gunningsleidraad en overtreft daarmee de verwachtingen van de aanbestedende dienst.	80%
Voldoende (cijfer 7)	De aangeleverde documenten voldoen aan het gevraagde als hierboven beschreven en sluit voldoende aan bij de behoeften en wensen van de aanbestedende dienst. De documenten geven voldoende blijk van inzicht in de situatie van de aanbestedende dienst.	60%
Matig (cijfer 6)	Beantwoording voldoet niet geheel aan het gevraagde als hierboven beschreven en sluit matig aan bij de behoeften en wensen van de aanbestedende dienst. De beschrijving geeft in beperkte mate blijk van inzicht in de situatie van de aanbestedende dienst.	40%
Onvoldoende (cijfer 1 t/m 5)	Beantwoording voldoet niet of onvoldoende aan het gevraagde als hierboven beschreven en/of niet aansluit bij behoeften en wensen van de aanbestedende dienst.	0%

Beoordelingsformulier – Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar

Inschrijving B2B Pestcontrol

[illegible]

Responsibility	Percentage
Current government	85%
Previous government	15%

C

[illegible]

Figure 1 is a schematic representation of the experimental design. It shows a sequence of events: a subject is presented with a stimulus (a red dot), then a response is recorded (a red dot), and finally a reward is delivered (a red dot). The sequence is labeled 'a', 'b', and 'c' respectively.

Beoordelingsformulier – Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar

Inschrijving 2 Traas Nederland BV

Copyright © 2014 Wolters Kluwer Health | Lippincott Williams & Wilkins

Figure 1 | **Flowchart of the study design.** The flowchart illustrates the study design, starting with the identification of 1000 patients from the National Cancer Institute (NCI) database. These patients were then divided into two groups: 500 patients who received chemotherapy and 500 patients who did not receive chemotherapy. The patients who received chemotherapy were further divided into two groups: 250 patients who received chemotherapy and 250 patients who did not receive chemotherapy. The patients who did not receive chemotherapy were further divided into two groups: 250 patients who did not receive chemotherapy and 250 patients who did not receive chemotherapy. The patients who received chemotherapy and did not receive chemotherapy were then compared to the patients who did not receive chemotherapy and did not receive chemotherapy. The results of the comparison are shown in the table below.

c

c
c

_____ c

_____ c

Copyright 2019 Cengage Learning. All Rights Reserved. May not be copied, scanned, or duplicated, in whole or in part. WCN 02-200-203

Figure 1 | **Panel A:** Schematic of the experimental design. **Panel B:** Representative images of the experimental setup. **Panel C:** Representative images of the experimental setup.

Age Group	Male (%)	Female (%)
18-24	~15	~10
25-34	~10	~15
35-44	~25	~25
45-54	~10	~10
55+	~5	~5

c

c

©

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Geachte [REDACTED]

Op 22 mei 2024 heeft de opening van de kluis met inschrijvingen plaats gevonden voor de openbare Europese aanbesteding 'Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar' van Provincie Zeeland. Uw inschrijving voor deze aanbesteding is tijdig ontvangen.

Er zijn twee inschrijvingen ontvangen.

Hierbij delen wij u mee dat uw offerte als 1e is geëindigd. Dit besluit is genomen op grond van de resultaten van de beoordeling van uw inschrijving alsmede de prijs. Dit met inachtneming van de criteria zoals vermeld in onze offerteaanvraag en de bijbehorende Nota van Inlichtingen. Hieronder wordt ingegaan op de scores inclusief motiveringen betreffende uw offerte.

Beide offertes zijn eerst op uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen getoetst, voordat de inhoudelijke beoordeling door de beoordelingscommissie op kwaliteit plaats vond.

Gunningcriterium Wijze van uitvoering opdracht

[REDACTED]

[REDACTED]

Gunningscriterium presentatie- en interviewronde

[REDACTED]

Gunningscriterium Prijs

Na de beoordeling van de kwaliteit zijn in het bijzijn van de beoordelingscommissie de prijsdocumenten geopend.

[REDACTED]

[REDACTED]

Op grond van bovenstaande beoordeling delen wij u mee dat uw Inschrijving op de eerste plaats is geëindigd en wij voornemens zijn de opdracht 'Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar' aan uw organisatie te gunnen.

Bewijsstukken

Zoals beschreven in paragraaf 4.5 van de Offerteaanvraag ontvangen wij graag uiterlijk 10 juni 2024 via Mercell van u bewijsstukken ter verificatie van de geschiktheidseisen. Het gaat om;

- Gedragsverklaring aanbesteden, welke niet ouder is dan twee (2) jaar na sluitingsdatum van de inschrijving.
- Verklaring van de Belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de aanmelding niet ouder is dan zes (6) maanden.
- (Kopie van) bewijs van aanmelding uit het Beroeps-/Handelsregister (KvK) of document die een gelijkwaardig doel dient uit het land van herkomst. Het bewijsstuk is niet ouder dan 6 maanden vanaf sluitingsdatum aanmelding.

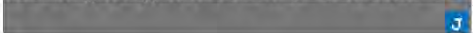
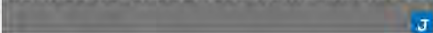
- (Kopie van) bewijs van de geldige polis van de verzekering tegen beroepsrisico's voor een bedrag van € 250.000,--;
- Geldig certificaat voor de categorie Hoogwerker en/of een relevant VCA certificaat;
- Geldige ISO certificaten (9001/14001) of gelijkwaardig

De bovengenoemde documenten worden vervolgens beoordeeld. Indien de documenten niet voldoen aan het gestelde in de aanbestedingsdocumenten wordt de opdracht alsnog niet aan u gegund.

Alle afgewezen inschrijvers worden in de gelegenheid gesteld om uiterlijk 19 juni 2024 een kort geding aanhangig te maken bij de bevoegde rechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg. Indien uiterlijk deze datum geen kort gedingdagvaarding is uitgebracht gaan wij over tot definitieve gunning van de opdracht.

Indien Provincie Zeeland vaststelt dat aan een bezwaar tegemoet dient te worden gekomen, heeft zij het recht de gunningbeslissing te herzien. Zolang de definitieve gunningbeslissing niet door Provincie Zeeland is afgegeven, kan aan het voornemen tot gunning geen enkel recht ontlelen.

Na definitieve gunning zal de opdracht u digitaal worden toegezonden waarbij u een ordernummer van ons ontvangt die u dient te gebruiken bij facturering.

Mocht u nog vragen hebben betreffende de opdracht of de procedure kunt u hiervoor contact opnemen met of .

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,
namens dezen,

Unithoofd Inkoop & Aanbesteding Provincie Zeeland

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

Geachte [REDACTED]

Op 22 mei 2024 heeft de opening van de kluis met inschrijvingen plaats gevonden voor de openbare Europese aanbesteding 'Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar' van Provincie Zeeland. Uw inschrijving voor deze aanbesteding is tijdig ontvangen.

Er zijn twee inschrijvingen ontvangen.

Hierbij delen wij u mee dat uw offerte als 2^e is geëindigd. Dit besluit is genomen op grond van de resultaten van de beoordeling van uw inschrijving alsmede de prijs. Dit met inachtneming van de criteria zoals vermeld in onze offerteaanvraag en de bijbehorende Nota van Inlichtingen. Hieronder wordt ingegaan op de scores inclusief motiveringen betreffende uw offerte.

Beide offertes zijn eerst op uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen getoetst, voordat de inhoudelijke beoordeling door de beoordelingscommissie op kwaliteit plaats vond.

Gunningcriterium Wijze van uitvoering opdracht

[REDACTED]

[REDACTED]

Gunningscriterium presentatie- en interviewronde

[REDACTED]

[REDACTED]

Gunningscriterium Prijs

Na de beoordeling van de kwaliteit zijn in het bijsin van de beoordelingscommissie de prijsdocumenten geopend.

[REDACTED]

[REDACTED]

Op grond van bovenstaande beoordeling delen wij u mee dat u op de tweede plaats bent geëindigd en dat de opdracht 'Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar' niet aan uw organisatie wordt gegund.

[REDACTED]

Zoals beschreven in de offerteaanvraag heeft u de mogelijkheid om bezwaar te maken, indien u het niet eens bent met de gronden van deze afwijzingsbeslissing. Uw bezwaar dient u uiterlijk 19 juni 2024 middels een kort geding aanhangig te maken bij de bevoegde rechter van de rechtbank Zeeland/West-

Brabant, locatie Middelburg. Indien geen kort gedingdagvaarding is uitgebracht zal daarna worden overgegaan tot definitieve gunning.

Wij danken u hartelijk voor de moeite en tijd die u heeft genomen voor deze inschrijving.

Indien u vragen heeft naar aanleiding van deze brief, of over de gevolgde procedure kunt u contact opnemen met [REDACTED] of [REDACTED].

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,
namens dezen,

[REDACTED]

Unithoofd Inkoop & Aanbesteding Provincie Zeeland

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

C Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Proces verbaal van Aanbesteding

NAAM AANBESTEDING

Provincie Zeeland

Europese aanbesteding, openbare procedure

1. NAW gegevens Aanbestedende dienst

Provincie Zeeland
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

2. Planning

Op **X MAAND 20XX** is de aanbestedingsleidraad voor de Europese aanbesteding gepubliceerd op Mercell. Voor de procedure geldt onderstaande planning:

Planning	Datum
Verzending Offerteaanvraag	
Indienen van vragen Inschrijvers uiterlijk	
Uiterste datum verzenden Nota van Inlichtingen	
Eventueel stellen <u>vragen over antwoorden</u> in Nota van Inlichtingen	
Beantwoording gestelde vragen over antwoorden uit Nota van Inlichtingen	
Indienen Offerte, sluitingstermijn	
Beoordeling Inschrijvingen	
Voorgenomen gunningbeslissing én afwijzingen	
Aanleveren ontbrekende documentatie door voorlopige winnaar	
Definitieve gunning	
Ondertekening overeenkomst	
Datum van ingang overeenkomst	

Potentiële inschrijvers hebben tot **XX MAAND 20XX** de tijd gehad om vragen te stellen over de inhoud van de aanbestedingsleidraad. Er zijn door diverse organisatie inhoudelijke vragen gesteld. **Deze vragen zijn beantwoord in de 1^e Nota van Inlichtingen op XX MAAND 20XX.**

Naar aanleiding van de gegeven antwoorden is er **een vraag** gesteld over de beantwoording. Beantwoording van **deze vraag** heeft plaatsgevonden in de 2^e Nota van Inlichtingen. Deze is op **XX MAAND 20XX** gepubliceerd.

Separaat van de Nota's van Inlichtingen zijn er geen vragen – die relevant kunnen zijn op die manier van inschrijven – individueel beantwoord.

Commented [J (1): Zijn er vragen gesteld? zoja

Commented [J (2): Kijken of dit zo is.

3. Inschrijvingen

Op **XX MAAND 202X** sloot om **11:00** uur de indieningstermijn. De volgende bedrijven hebben een inschrijving ingediend:

Proces verbaal van Aanbesteding van EU aanbesteding – **NAAM AANBESTEDING**
ZAAKNUMMER

Bedrijf*

* N.A.W. gegevens kunt u vinden in de UEA's van de betreffende bedrijven.

De inschrijvingen zijn tijdig ontvangen. Op XX MAAND 202X heeft een controle op volledigheid van de verstrekte gegevens plaats gevonden. Alle stukken die bij de inschrijving ingeleverd diende te worden waren op dat moment aanwezig.

De inschrijvingen zijn op de genoemde uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen beoordeeld. Alle inschrijvers voldoen aan de gestelde eisen.

De inkoopadviseur heeft de prijsdocumenten apart gehouden en de overige stukken van de inschrijvingen digitaal aan de beoordelingscommissie ter beschikking gesteld voor inhoudelijke beoordeling.

Commented [J](3): Checken of dit zo is.

4. Beoordelingscommissie en gunningscriteria

4.1 Beoordelingscommissie

Op XX MAAND 202X heeft de beoordelingscommissie de inschrijvingen in consensus beoordeeld. Onderstaande personen/functies waren daarbij aanwezig:

- Functie
- Functie
- Functie
- Functie

4.2 Gunningscriteria

Vervolgens zijn de inschrijvingen inhoudelijk beoordeeld op het gunningscriterium Kwaliteit.

Voor het gunningscriterium Kwaliteit zijn XX punten te behalen. De kwaliteit van deze opdracht wordt uitgewerkt aan de hand van onderstaande gunningscriteria.

Voor ieder subgunningscriteria van het onderdeel kwaliteit dient minimaal een score voldoende behaald te worden. Indien deze score niet behaald wordt, is de Inschrijving naar oordeel van de

beoordelingscommissie van zodanige lage kwaliteit dat deze niet voor gunning in aanmerking komt. De Inschrijving zal dan worden uitgesloten van verdere deelname aan de Aanbestedingsprocedure.

De Inschrijving zal worden beoordeeld aan de hand van de subgunningscriteria door een beoordelingscommissie. De leden van deze commissie zullen ieder afzonderlijk een waardering geven,

waarna op basis van consensus de definitieve waardering wordt vastgesteld.

Subgunningscriterium G1: plan van aanpak (max XX punten)

Inschrijver dient op maximaal vijf (5) enkelzijdig A4, lettertype Arial 10 te beschrijven en toe te lichten op welke wijze hij/zij de dienstverlening richting de Provincie gaat organiseren,

Proces verbaal van Aanbesteding van EU aanbesteding – NAAM AANBESTEDING
ZAAKNUMMER

waarbij in ieder geval aandacht wordt gegeven aan:

a)

Commented [J](4): Subgunningscriteria noemen

Subgunningscriterium G2: visie (max XX punten)

Inschrijver dient op maximaal 2 enkelzijdig A4, lettertype Arial 10 te beschrijven en toe te lichten wat zijn visie is op de opdracht. Geef hierbij aan:

a)

Commented [J](5): Subgunningscriteria noemen

Subgunningscriterium prijs 1 (max XX punten)

Commented [J](6): Prijsonderdeel uit offerteaanvraag plakken.

Subgunningscriterium prijs 2 (XX punten)

Commented [J](7): Optioneel

5. Beoordelingen

De details van de beoordelingen kunt u vinden in de voorlopige gunningsbrief. Deze is te vinden in de digitale aanbestedingsdocumenten (van Mercell) via het Zaaksysteem.

6. Gunning

Op grond van de eindscores is op XX MAAND 202X een brief met het voornemen tot gunning verstuurd aan NAAM VOORLOPIGE WINNAAR.

De gevraagde verificatiedocumenten zijn door NAAM VOORLOPIGE WINNAAR. Op XX MAAND 202X (via Mercell) aangeleverd. Deze zijn beoordeeld en goedgekeurd.

Er is door de overige partijen geen klacht ingediend en/of bezwaar aangetekend.

Vervolgens is de opdracht definitief gegund aan NAAM VOORLOPIGE WINNAAR op XX MAAND 202X

Opgemaakt te Middelburg op X MAAND 202X door NAAM, inkoopadviseur

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Bijlage 3 – Verklaring geen Russische betrokkenheid

Titel aanbesteding	Europese aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar
Aanbestedingskenmerk	 c

Versiedatum: 6-09-2022

TOELICHTING

Naar aanleiding van de Russische invasie van Oekraïne heeft de Europese Unie op 8 april 2022 diverse economische sancties ingesteld tegen Rusland. Eén van deze sancties ook gevolgen voor Europese aanbestedingen. Dit in die zin dat er een verbod bestaat op het gunnen van opdrachten aan Russische entiteiten. Deze specifieke sanctie geldt voor alle aanbestedingen met een geraamde opdrachtwaarde *boven* de Europese aanbestedingsdrempels. Het gaat dan onder meer om aanbestedingen die onder hoofdstuk 2 van de Aanbestedingswet 2012 vallen.

Om die reden wordt van de inschrijver aan wie het voornemen tot gunning wordt geuit verlangd dat deze de onderhavige verklaring indient. De verklaring dient rechtsgeldig ondertekend te zijn door de *vertegenwoordigingsbevoegde* persoon binnen uw onderneming.

VERKLARING

Met het doen van een inschrijving in het kader van de aanbesteding "Europese aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar", kenmerk: c, verklaart ondergetekende vertegenwoordigingsbevoegde namens de inschrijver naar waarheid dat zowel in het kader van de inschrijving als bij de uitvoering van de opdracht **geen** sprake is van enige Russische betrokkenheid, zoals bedoeld in:

- artikel 5 duodecies van *Verordening (EU) 833/2014* van 31 juli 2014, betreffende de beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, zoals gewijzigd bij *Verordening (EU) 2022/576* van 8 april 2022; en
- artikel 1 nonies van het *Besluit 2014/512/GBVB* betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, zoals gewijzigd bij *Besluit 2022/578/GBVB* van 8 april 2022.

Ondergetekende vertegenwoordigingsbevoegde verklaart in het bijzonder dat de inschrijver:

- a. **geen** natuurlijk persoon met een Russische nationaliteit is dan wel geen in Rusland woonachtig natuurlijk persoon is;
- b. **geen** in Rusland gevestigde rechtspersoon, entiteit of lichaam is;
- c. **geen** rechtspersoon is die voor meer dan 50% eigendom van een Russische partij is, zoals hierboven onder sub a. t/m sub b. benoemd;
- d. **geen** natuurlijk persoon of rechtspersoon is die handelt in belang van of op aanwijzing van een Russische partij, zoals hierboven onder sub a. t/m sub c. benoemd;
- e. bij de uitvoering van de opdracht –als niet Russische partij – **geen dan wel voor maximaal 10%** van de contractwaarde gebruik maakt van onderaannemers, leveranciers of entiteiten die wél als Russische partij worden aangemerkt, zoals hierboven onder sub a. t/m sub d. benoemd.

De partijen zoals bedoeld in sub a. t/m sub d., betreffen nadrukkelijk ook alle bedrijven die deel uitmaken van een inschrijvend consortium c.q. een inschrijvende combinatie.

De personen als bedoeld onder sub c. en sub d. betreffen nadrukkelijk ook natuurlijke personen en rechtspersonen gevestigd in de EU/EER of in een ander land dan Rusland.

Aldus naar waarheid verklaard en rechtsgeldig ondertekend:

Plaats en datum

Inschrijver (naam onderneming)	
KvK-nummer onderneming	
Naam- en voorletters vertegenwoordigingsbevoegde	
Functie vertegenwoordigingsbevoegde	
Vestigingsadres: Straat Postcode, Plaats Postbus Postcode, Plaats	
Handtekening vertegenwoordigingsbevoegde	

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

Art. 5.1 lid 1 sub c

Deze informatie betreft bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld

Inhoud

Voortgang goedkeuring				
Goedgekeurd				
Bevoegde	Niveau	Goedkeuring	Opmerking	Datum
@zeeland.nl	1	Goedgekeurd	Plafondbudget gefaseerd per jaar conform GS nota 300k-150k-50k. SDG 3 is van toepassing voor toxische stoffen, dit willen we voorkomen. Planning ingangsdatum contract wordt 1 juli.	19 mrt. 2024 om 16:57
	2	Goedgekeurd		20 mrt. 2024 om 09:54

Ref # 0000261

Inleiding

Waarom dit formulier invullen alvorens een aanbesteding op te starten?

Inkopen en aanbesteden door een overheidsinstelling (Aanbestedende dienst) is gehouden aan allerlei regels en wettelijke bepalingen. Daarnaast geven we als overheden jaarlijks vele miljarden Euro's uit aan belastinggeld van de burger dat overheden op doelmatige, objectieve, transparante en nondiscriminatoire (integere) wijze moeten (aan)besteden. Daarom is het belangrijk om alvorens een overheidsopdracht aan te besteden hiervoor goed na te denken wat er nu precies aangeschaft, ingehuurd of gerealiseerd dient te worden en wat daarbij de spelregels en randvoorwaarden zijn. Door hier vooraf goed over na te denken en dit af te stemmen voorkom je dat je krijgt wat je niet had willen hebben of loop te tegen (juridische of financiële) problemen aan waardoor (onnodige) verspilling van middelen plaatsvindt.

Wanneer dien je dit formulier in te vullen?

Om de werklast niet onnodig te verzwaren, hoef je dit formulier niet voor iedere inkoop in te vullen. Voor kleine inkopen of enkelvoudige offerteaanvragen is dit formulier dan ook niet bedoeld: hiervoor kun je terecht in Proactis. Ook als er reeds een organisatie brede raamovereenkomst is afgesloten die kan voorzien in jouw behoefte, hoef je mogelijk niet tot aanbesteden over te gaan.

*Wanneer je een overheidsopdracht of een raamovereenkomst met een te verwachte (totaal)waarde boven de € 60.000,- * (voor leveringen en diensten of € 180.000,- (voor werken) gaat aanbesteden, dien je dit formulier in te vullen en af te stemmen met Inkoop.*

Hoe ga je te werk?

Indien je verwacht dat jouw inkoopbehoefte meer dan € 60.000,- / € 180.000,- gaat kosten dan dien je dit formulier in te vullen. Als je het formulier nog nooit hebt ingevuld, neem dan eerst contact op met de collega's van Inkoop. Je kunt het formulier ook tussentijds opslaan (via de groene bewaarknop aan de rechterkant) en zo ver mogelijk invullen. Op het Intranet staat veel aanvullende informatie weergegeven ter ondersteuning van het maken van keuzes. Onder de invulvragen staan links naar de desbetreffende pagina op het Intranet met de uitleg.

Indien de partij aan wie de opdracht wordt gegund een ZZP-er is moet het formulier 'geen werkgevers gezag' worden ingevuld. Vervolgens dient dit ingevulde formulier geregistreerd te worden in het Zaaksysteem zodat deze te allen tijde beschikbaar is voor controle door de Belastingdienst. Dit formulier is vindbaar op het Intranet.

Vragen?

Heb je vragen over het formulier of heb je behoefte aan verdere informatie over (voorbereidingen bij) aanbesteden, neem dan contact op via: @zeeland.nl

Betreft de te ramen kosten voor het geheel van de uitvoering van de opdracht door opdrachtnemer. Dit kan zijn een eenmalige opdracht maar ook een raamovereenkomst waarbij de geraamde kosten voor de duur van 4 jaar in ogenschouw moeten worden genomen. Let op: mogelijke vervolgoopdrachten voorkomende of samenhangend met een eerdere opdracht worden mogelijk als 1 opdracht(waarde) beschouwd.

Budget (eventueel meerjarig)

*

Ja

Het is noodzakelijk om budget te hebben indien je een inkoopverzoek wilt indienen. Is er voldoende budget om de geraamde kosten van dit project te voldoen?

Als de geschatte contractwaarde hoger is dan het beschikbare budget voor de inkoop in het lopende jaar betekent dat, dat er geen geld en geen mandaat is om de opdracht uit te voeren. We vragen je daarom om het formulier af te sluiten. Neem contact op met je leidinggevende om te bespreken of er budget gemaakt kan worden voor de inkoop en vul daarna het formulier volledig in. Let op, de budgethouder heeft (conform de budgethoudersregeling) budgetrechten voor 1 jaar (jan-dec). Indien het een meerjarige overeenkomst betreft dient er aan GS instemming te zijn gevraagd (GS DG beslisnota) voor het toekennen van budget gedurende de gewenste looptijd inclusief mogelijke optie-jaren.

Gegevens aanvrager

Allereerst hebben wij een aantal gegevens van je nodig zodat we contact met je kunnen opnemen zodra we je inkoopverzoek hebben ontvangen.

Algemene gegevens

Voor- en achternaam:

*

E-mailadres:

*

Gebruik hiervoor een e-mailadres eindigend op @zeeland.nl

Telefoonnummer:

*

Voor welke afdeling is deze inkoop bestemd?

*

Programma, Balans in het landelijk gebied (Landelijk gebied, landbouw en natuur)

Heb je een externe deskundige geraadpleegd?

*

Nee

Inkoopgegevens

Geef aan om wat voor type opdracht het gaat.

Algemene gegevens

Wat is de aanleiding van de inkoop? * Nieuw project

Geef de naam van het inkooptraject: * Aziatische hoornaar - 2024-2026

Geef een korte omschrijving van wat u wilt inkopen: * Europese aanbesteding voor de bestrijding van Aziatische hoornaar nesten.

Dienst

Type aanbesteding

Is het onderwerp van deze inkoop een werk, levering, of dienst?

Voor meer informatie, zie [deze pagina](#) op Intranet.

Nee

Samenvoeging in opdrachten en opdelen in percelen

Is er sprake van samenvoeging van opdrachten en/of opdelen in percelen? Bijvoorbeeld vanuit externe samenwerking of niet (logisch) samenhangende onderwerpen.

Voor meer informatie, zie [deze pagina](#) op Intranet.

Nee

Participatiewet

In het kader van de Participatiewet is de Provincie Zeeland verplicht om extra banen te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Zijn er op basis van deze voorwaarden mogelijkheden om de werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren?

Voor meer informatie, zie [deze pagina](#) op Intranet.

Leg hier uit waarom er geen mogelijkheden zijn om de werkzaamheden in eigen beheer uit te voeren:

* Het bestrijden en verwijderen van Aziatische hoornaar nesten is specialistische werk. er is inhoudelijke en praktische kennis voor nodig. Intern hebben wij de middelen niet om deze diensten zelf te leveren.

Nee

Samenwerking

Werken wij in deze opdracht samen met een andere overheid of publieke instelling?

Budget

Budget

€ 500.000,00

Wat is de totale geschatte waarde van de opdracht of (raam) overeenkomst?

LET OP: het bedrag zonder punten en/of komma's invoeren!

Voor meer informatie, zie [deze pagina](#) op Intranet.

Is de opdracht afgestemd met de budgethouder?

* Ja

Wie is de budgethouder?

*

Onder welk activiteitennummer valt deze inkoop?

79431

Aanbestedingsprocedure

Procedure

Europees (niet-)openbaar

Op basis van de door jouw ingevulde informatie wordt de [procedure_type] procedure aanbevolen.

Wijk je af van de geadviseerde procedure?

* Nee

Welke aanbestedingsprocedure wordt gekozen?

* Europese Openbare aanbesteding

Gunningscriterium

Welk gunningscriterium wordt toegepast?

Voor meer informatie, zie deze pagina op Intranet.

1 jul. 2024

Ingangsdatum

Wanneer zou de overeenkomst idealiter gesloten worden?

Je dient hierbij rekening te houden met de wettelijke minimumtermijnen die gelden bij de verschillende aanbestedingsprocedures

Voor meer informatie, zie deze pagina op Intranet.

Aanbestedingsteam

Welke personen nemen deel aan het aanbestedingsteam en met welke rol? Zoals o.a. beoordeling.

Indien het een ICT-gerelateerde opdracht betreft dient altijd afdeling I&A geconsulteerd of betrokken te zijn.

Naam

Ja

Nieuwe ontwikkelingen

Bevat onderdeel van de opdracht IT (gerelateerde) diensten, privacy gevoelige informatie, en/of persoonsgegevens?

Maak alvast een ticket aan in het Serviceportaal om de nieuwe ontwikkelingen af te stemmen met de juiste collega's

3. Goede gezondheid en welzijn

Sustainable Development Goals

Welke SDG speelt voornamelijk een rol bij deze inkoop?

Klik hier voor meer informatie over SDG's

Klik hier voor de mogelijkheden om SDG's toe te passen in je inkoop

Welk ambitieniveau is op de door jou gekozen SDG van toepassing?

Niveau 1

Niveau 1:

- Schadelijke stoffen, geluid uitbannen/ voorkomen min. eisen uit MVI-criteriatool en/of MVO risicochecker

Niveau 2:

- Verbeteren luchtkwaliteit
- Geluidsreductie
- Meer beweging en gezonde voeding stimuleren

Niveau 3:

- Samenwerken met lokale partijen voor groene (school)pleinen
- Burgerparticipatie zoals het inzetten van snuffelfietsen met sensors voor fijnstof, Nox

Speelt een van de volgende SDG's ook een rol bij deze inkoop?

Er is geen SDG van toepassing bij deze inkoop.

Voltooiing

Je bent nu klaar met het invullen van het formulier. Zodra je op "Controle" hebt geklikt, kun je het formulier nog in zijn geheel bekijken. Indien alles juist is ingevuld, kan het formulier ingediend worden. Het formulier wordt dan verstuurd naar het team van Inkoop. Wanneer Inkoop de aanvraag heeft goedgekeurd, gaat het formulier naar de desbetreffende budgethouder ter goedkeuring.

Let op: het formulier kan hierna **niet** meer worden aangepast. Mocht je nog ergens over twijfelen, bewaar (rechtsboven) het formulier en bespreek je vragen met Team Inkoop. Je zal een e-mail ontvangen met een link naar het ingevulde (maar nog niet ingediende) formulier.

**Bevestig dat je deze toelichting hebt
gelezen.** * Akkoord

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2022

voor leveringen en diensten

Provincie Zeeland

Inhoud

DEEL A	ALGEMEEN DEEL	3
Artikel 1	Begripsbepalingen	3
Artikel 2	Overeenkomst	3
Artikel 3	Meerwerk en minderwerk	3
Artikel 4	Verplichtingen opdrachtnemer	4
Artikel 5	Geheimhouding en bekendmaking	4
Artikel 5a	Verwerking persoonsgegevens	5
Artikel 6	Toetsing	5
Artikel 7	Niet-tijdige nakoming	5
Artikel 8	Tekortkoming in de nakoming	5
Artikel 9	Aansprakelijkheid	6
Artikel 10	Ontbinding	6
Artikel 11	Prijzen en tarieven	7
Artikel 12	Betaling	7
Artikel 13	Zaken van de provincie	8
Artikel 14	Arbeidsvoorwaarden en arbeidsdiscriminatie	8
Artikel 15	Overdracht van rechten en/of verplichtingen	9
Artikel 15a	Gegevens	9
Artikel 16	Toepasselijk recht en geschillen	10
DEEL B	LEVERINGEN	10
Artikel 17	Specifieke garanties voor leveringen	10
Artikel 18	Aflevering van een zaak	10
Artikel 19	Risico- en eigendomsovergang	10
Artikel 20	Toepasselijk recht	10
DEEL C	DIENSTEN	11
Artikel 21	Verplichtingen van de opdrachtnemer	11
Artikel 22	Intellectuele en industriële eigendomsrechten	11
DEEL D	SLOTBEPALINGEN	12
Artikel 23	Intrekking	12
Artikel 24	Inwerkingtreding	12
Artikel 25	Citeertitel	12

DEEL A ALGEMEEN DEEL

De bepalingen van deel A zijn van toepassing zowel op leveringen als op diensten.

Artikel 1 Begripsbepalingen

De hierna volgende begrippen worden in deze algemene inkoopvoorwaarden in de hierna vermelde betekenis gebruikt:

- a. Provincie: provincie Zeeland;
- b. Opdrachtnemer: iedere (rechts)persoon alsmede diens vertegenwoordiger(s), gemachtigde(n) en rechtverkrijgende(n), die met de provincie een overeenkomst sluit tot het verrichten van leveringen en/of diensten waarop deze algemene inkoopvoorwaarden toepasselijk zijn, alsmede zijn werknemers en door hem bij de uitvoering van de overeenkomst ingeschakelde derden;
- c. Partij(en): de provincie en/of de opdrachtnemer;
- d. Overeenkomst: de overeenkomst van opdracht tussen de provincie en de opdrachtnemer op basis waarvan de opdrachtnemer leveringen en/of diensten verricht voor de provincie en de provincie een tegenprestatie voldoet aan de opdrachtnemer;
- e. Dag: kalenderdag;
- f. Schriftelijk: door middel van geschreven documenten, fax- of e-mailcommunicatie, alsmede andere door de wet daarmee gelijk gestelde vormen van communicatie;
- g. Prestatie: het door de opdrachtnemer op basis van een overeenkomst tot stand te brengen resultaat;
- h. Zaak: roerende zaak, waaronder mede begrepen energie en water;
- i. Resultaten: alle resultaten van een overeenkomst waaronder begrepen doch niet uitsluitend alle adviezen, ontwerpen, rapporten, rapportages, protocollen, modellen e.d. die door een opdrachtnemer in het kader van een overeenkomst voor en in opdracht van de provincie worden opgesteld, samengesteld of vervaardigd.

Artikel 2 Overeenkomst

1. Afwijkingen van deze algemene inkoopvoorwaarden gelden uitsluitend voor zover ze uitdrukkelijk schriftelijk door de provincie zijn aanvaard en gelden slechts voor de overeenkomst waarop ze betrekking hebben.
2. Een wijziging van de overeenkomst komt uitsluitend tot stand nadat een partij een voorstel van de andere partij schriftelijk heeft aanvaard.
3. Indien enige bepaling van deze algemene inkoopvoorwaarden en van een Overeenkomst nietig is of vernietigd wordt, blijven de overige bepalingen onverkort en volledig van kracht.
4. In het geval als bedoeld in het derde lid van dit artikel treden partijen in overleg teneinde nieuwe rechtsgeldige bepalingen ter vervanging van de nietige dan wel vernietigde bepalingen overeen te komen, waarbij zoveel mogelijk het doel en de strekking van laatstbedoelde bepalingen in acht worden genomen.
5. In geval van strijdigheid tussen een bepaling in een overeenkomst en een bepaling in deze algemene inkoopvoorwaarden, prevaleert de bepaling uit de overeenkomst.
6. Indien de provincie tekeningen, modellen, specificaties, instructies, plannings, keuringsvoorschriften en dergelijke voorschrijft, maken deze deel uit van de overeenkomst.

Artikel 3 Meerwerk en minderwerk

1. Indien door aanvullende wensen en/of door gewijzigde inzichten van de provincie en/of door wijziging van wettelijke voorschriften, de prestatie die de opdrachtnemer op grond van de overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar wordt verzaamd en/of uitgebreid, is sprake van meerwerk.
2. Tot meerwerk als bedoeld in het eerste lid worden niet gerekend essentiële werkzaamheden die de opdrachtnemer bij het sluiten van de overeenkomst had kunnen en/of behoren te voorzien.
3. Indien de prestatie die de opdrachtnemer op grond van de overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar wordt verlicht en/of verminderd, is sprake van minderwerk.
4. Indien een partij meent dat van meer- en/of minderwerk sprake is, doet zij daarvan tijdig en schriftelijk mededeling aan de andere partij onder opgave van de financiële en andere gevolgen daarvan voor de uitvoering van de overeenkomst.

5. De opdrachtnemer vangt niet aan met de uitvoering van meer- en/of minderwerk dan na een schriftelijke opdracht daartoe van de provincie.
6. Meerwerk dat niet vooraf schriftelijk is overeengekomen, wordt niet door de provincie vergoed.
7. De opdrachtnemer zendt een aparte en gespecificeerde nota voor het meer- en/of minderwerk.

Artikel 4 Verplichtingen opdrachtnemer

1. De opdrachtnemer besteedt de uitvoering van de overeenkomst niet in zijn geheel uit aan een derde.
2. De opdrachtnemer besteedt de uitvoering van de overeenkomst niet gedeeltelijk uit aan een derde, tenzij hiermee voorafgaand schriftelijk is ingestemd door de provincie.
3. Het is opdrachtnemer niet toegestaan de personen die zijn belast met de uitvoering van de overeenkomst en die in de overeenkomst zijn benoemd tijdelijk dan wel definitief te vervangen, tenzij hiermee vooraf schriftelijk is ingestemd door de provincie.
4. De provincie onthoudt haar instemming als bedoeld in de vorige leden niet en verbindt daaraan geen voorwaarden, tenzij dit in het voorkomende geval redelijk kan worden geacht.
5. De opdrachtnemer levert zijn prestatie goed en zorgvuldig, naar beste weten en kunnen op een wijze die aan de overeenkomst beantwoordt en binnen de overeengekomen termijn. De opdrachtnemer maakt daarbij geen inbreuk op intellectuele of industriële eigendomsrechten van derden en leeft alle van toepassing zijnde wettelijke eisen en overige overheidsvoorschriften na.
6. Indien sprake is van het leveren van gegevens, informatie of dienstverlening ten behoeve van digitale producten dient de opdrachtnemer tevens te voldoen aan relevante wetgeving op gebied van digitale producten, waaronder wetgeving op het gebied van digitale toegankelijkheid, digitalisering en transformatie.
7. De opdrachtnemer levert analoog of digitaal diensten, (digitale) producten, gegevens of informatie die aantoonbaar voldoen aan een relevante informatiebeveiligingsnorm en wet- en regelgeving op het gebied van informatieveiligheid en omgang met (persoons)gegevens. De opdrachtnemer is gehouden om mee te werken aan een audit die de provincie (laat) uitvoeren, waarin getoetst wordt of opdrachtnemer voldoet aan de gevraagde informatiebeveiligingseisen. De opdrachtnemer werkt kosteloos aan de audit mee en stelt alle voor de audit redelijkerwijs relevante informatie binnen een redelijke termijn van drie weken ter beschikking, tenzij een spoedeisend belang zich hiertegen verzet.
8. De opdrachtnemer gebruikt de in het kader van de overeenkomst door de provincie aan de opdrachtnemer verstrekte informatie en documentatie, waaronder tekeningen en modellen, alleen indien en voor zover dat in het kader van de uitvoering van de overeenkomst noodzakelijk is.
9. De informatie en documentatie als bedoeld in het achtste lid, blijft te allen tijde eigendom van de provincie.
10. Verplichtingen die naar hun aard zijn bestemd om ook na uitvoering van de overeenkomst voort te duren, behouden hun werking ook nadat de overeenkomst is beëindigd.
11. De opdrachtnemer is, indien wettelijk vereist dan wel op eerste verzoek van de provincie, verplicht een G- rekening als bedoeld in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling inleners-, keten- en opdrachtgeversaansprakelijkheid 2004, ter beschikking te stellen, ten behoeve van de afdracht van door de opdrachtnemer verschuldigde loonbelasting en sociale premies. De provincie zal alsdan een vooraf met de opdrachtnemer afgesproken percentage van het factuurbedrag overmaken op de G-rekening.

Artikel 5 Geheimhouding en bekendmaking

1. Partijen zijn verplicht alle direct of indirect van de andere partij vertrouwelijk verkregen informatie en (persoons)gegevens vertrouwelijk te behandelen, ook na afloop van de overeenkomst.
2. Partijen maken de informatie en (persoons)gegevens als bedoeld in het eerste lid, niet aan derden openbaar, tenzij hiermee vooraf schriftelijk is ingestemd door de andere partij, of op grond van een wettelijke verplichting of een rechterlijk bevel. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.

3. De opdrachtnemer maakt in publicaties of reclame-uitingen geen melding van de overeenkomst en de resultaten hiervan en gebruikt de naam en/of het logo van de provincie niet als referentie, tenzij de provincie hiermee vooraf schriftelijk heeft ingestemd. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. In geval van overtreding van de voorgaande leden door de opdrachtnemer, verbeurt de opdrachtnemer aan de provincie een onmiddellijk opeisbare boete van € 5.000, - per geval.
5. Voor de opeisbaarheid van deze boete(s) is geen ingebrekestelling vereist en deze geldt onverminderd enig ander aan de provincie toekomend recht, waaronder het recht op volledige schadevergoeding en nakoming.
6. De provincie kan persberichten en andere openbare mededelingen coördineren.

Artikel 5a Verwerking persoonsgegevens

1. Opdrachtnemer handelt te allen tijde conform de Algemene verordening gegevensbescherming indien er sprake is van verwerking van persoonsgegevens.
2. Voor zover opdrachtnemer als (gedeelde) verwerker zoals bedoeld in de Algemene verordening gegevensbescherming in het kader van de uitvoering van een overeenkomst persoonsgegevens voor of met de provincie verwerkt, garandeert opdrachtnemer de toepassing van aantoonbare best mogelijke passende technische en organisatorische maatregelen, opdat de verwerking aan de vereisten en beginselen van de Algemene verordening gegevensbescherming voldoet en de bescherming -tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking- van de persoonsgegevens is gewaarborgd.
3. Opdrachtnemer verwerkt persoonsgegevens uitsluitend in opdracht en -indien van toepassing- op basis van schriftelijke instructies van de provincie behoudens afwijkende wettelijke voorschriften.
4. Indien sprake is van een verwerking door opdrachtnemer in de rol van verwerker, handelen partijen conform artikel 28 Algemene verordening gegevensbescherming. Partijen kunnen de verwerking nader regelen door het sluiten van een verwerkersovereenkomst.

Artikel 6 Toetsing

1. De provincie heeft het recht de prestatie te (laten) toetsen.
2. De provincie kan de toetsing bedoeld in het eerste lid, zowel voor, tijdens als binnen een redelijke termijn na de levering van de prestatie (laten) uitvoeren.

Artikel 7 Niet-tijdige nakoming

1. De opdrachtnemer meldt een dreigende termijnoverschrijding zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de provincie, waarbij hij de aard van de dreigende termijnoverschrijding, de te treffen maatregelen en de verwachte duur van de vertraging vermeldt.
2. De provincie bevestigt schriftelijk de ontvangst van de melding als bedoeld in het eerste lid en geeft daarbij aan of zij instemt met de voorgestelde handelwijze. Deze instemming houdt niet in dat de provincie de oorzaak van de dreigende vertraging erkent en laat alle andere rechten en/of vorderingen die de provincie op grond van de overeenkomst toekomen, onverlet.

Artikel 8 Tekortkoming in de nakoming

1. Een tekortkoming in de nakoming ten gevolge van de volgende omstandigheden is in ieder geval toerekenbaar aan de tekortschietende partij: gebrek aan personeel, ziekte en/of staking van personeel, verlate levering van zaken, files, liquiditeitsproblemen, toerekenbare tekortkoming in de nakoming van door de opdrachtnemer ingeschakelde derden en/of andere, voorzienbare omstandigheden waarop de opdrachtnemer had kunnen en moeten anticiperen.
2. De provincie heeft het recht om voor rekening van en na overleg met de opdrachtnemer herstel en/of vervanging zelf uit te voeren of door derden te laten uitvoeren, onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die haar toekomen, in de volgende gevallen:
 - a. nakoming is blijvend onmogelijk;
 - b. de in een schriftelijke ingebrekestelling gestelde termijn voor nakoming is ongebruikt verlopen;
 - c. er is sprake van zodanige spoedeisendheid dat onmiddellijke actie is geboden.

Artikel 9 Aansprakelijkheid

1. Tenzij anders overeengekomen, is de partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen, tegenover de andere partij aansprakelijk voor de door de andere partij geleden en/of te lijden schade, met dien verstande dat de aansprakelijkheid beperkt is tot een bedrag van:
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde kleiner is dan of gelijk aan € 50.000,-: € 150.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 50.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 100.000,-: € 300.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 100.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 150.000,-: € 500.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 150.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 500.000,-: € 1.500.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
 - voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 500.000,-: € 3.000.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen.

Samenhangende gebeurtenissen worden aangemerkt als één gebeurtenis.
2. De beperking van de aansprakelijkheid als bedoeld in het eerste lid komt te vervallen:
 - a. in geval van aanspraken van derden op schadevergoeding voor dood- en letselschade;
 - b. indien sprake is van opzet of grove schuld aan de zijde van de tekortschietende partij;
 - c. in geval van schending van intellectuele eigendomsrechten als bedoeld in artikel 4, vijfde lid.

In deze gevallen zijn de bepalingen uit afdeling 6.1.10 BW onverkort van toepassing, wat betekent dat de aansprakelijkheid van partijen niet door deze algemene voorwaarden wordt beperkt maar door de regeling daarvan in de wet.
3. Onder derden als bedoeld in het tweede lid, worden mede begrepen volksvertegenwoordigers, bestuurders, werknemers en andere voor de provincie werkzame personen.
4. Indien een derde de provincie aansprakelijk stelt voor handelen of nalaten waarvoor de opdrachtnemer aansprakelijk is op grond van het bepaalde in de wet, deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten, neemt de opdrachtnemer de behandeling van deze aanspraak op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over en vrijwaart de provincie ter zake, met inachtneming van het eerste en tweede lid van dit artikel.
5. Alle kosten, waaronder begrepen schadevergoeding, boetes en rente, die de provincie heeft gemaakt in verband met de behandeling van een aanspraak als bedoeld in het vierde lid, komen voor rekening van de opdrachtnemer.
6. In het geval de belastingdienst of instanties aan wie de uitvoering van de sociale verzekeringswetgeving is opgedragen de rechtsverhouding tussen partijen aanmerken als een fictieve dienstbetrekking, neemt de opdrachtnemer de behandeling van alle aanspraken, waaronder begrepen boetes, rente en kosten, op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over.
7. De opdrachtnemer verklaart dat hij genoegzaam is verzekerd en zich genoegzaam verzekerd zal houden tegen de aansprakelijkheid zoals bedoeld in deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten.

Artikel 10 Ontbinding

1. Partijen hebben het recht, onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die hen toekomen, de overeenkomst tussen partijen buiten rechte te ontbinden, indien de andere partij enige verplichting uit de overeenkomst niet tijdig en/of niet behoorlijk nakomt en voor zover de tekortkoming vatbaar is voor herstel, nalaat zodanige tekortkoming te herstellen binnen de in een schriftelijke ingebrekestelling gestelde termijn voor nakoming.
2. Onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die haar toekomen, heeft de provincie het recht om de overeenkomst tussen partijen direct en zonder ingebrekestelling buiten rechte te ontbinden, indien:

- a. de opdrachtnemer in staat van faillissement of in surséance van betaling verkeert, of op een aanmerkelijk deel van haar vermogen beslag wordt gelegd;
 - b. de opdrachtnemer overlijdt of anderszins in de (fysieke) onmogelijkheid komt te verkeren om de overeenkomst uit te voeren;
 - c. de bedrijfsvoering van de opdrachtnemer (deels) is stilgelegd, hij zijn activiteiten (deels) heeft gestaakt of overgedragen of hij in liquidatie verkeert;
 - d. de zeggenschap over of binnen de onderneming van de opdrachtnemer wijzigt bijvoorbeeld door wijziging van aandeelhouders of wisseling van bestuursleden;
 - e. personeelsleden van of personen die werkzaam zijn bij de provincie, een al dan niet betaalde nevenfunctie bij de opdrachtnemer vervullen of ten tijde van de onderhandelingen hebben vervuld of die belangen hebben bij de opdrachtnemer of bij diens bedrijfsvoering, zonder dat de provincie daarvan voor de totstandkoming van de overeenkomst in kennis is gesteld;
 - f. feiten of omstandigheden in relatie tot het bedrijf of de persoon van de opdrachtnemer bekend worden, die, waren deze bekend geweest vóór het tot stand komen van de overeenkomst, aanleiding zouden zijn geweest om geen overeenkomst met deze opdrachtnemer aan te gaan.
3. De opdrachtnemer is verplicht de provincie terstond te informeren over het optreden of redelijkerwijs voorzienbaar zijn van een van de omstandigheden als bedoeld in het tweede lid.
 4. In geval van ontbinding van de overeenkomst heeft de opdrachtnemer geen recht op enige schadevergoeding.
 5. In geval van ontbinding heeft de provincie het recht om de reeds door de opdrachtnemer geleverde en door de provincie betaalde prestatie te blijven gebruiken.
 6. De provincie kan afgifte vorderen van hetgeen reeds op basis van de overeenkomst is ontwikkeld of gerealiseerd en van de gegevens die nodig zijn om een en ander te kunnen voltooien en gebruiken, tegen betaling van een corresponderend deel van de overeengekomen tegenprestatie.
 7. Partijen kunnen overeenkomen dat de opdrachtnemer de prestatie zodanig afrondt, dat deze voldoet aan hetgeen is overeengekomen dan wel dat deze door een ander kan worden voltooid.

Artikel 11 Prijzen en tarieven

1. Prijzen en tarieven zijn vast voor de duur van de overeenkomst en in euro's en omvatten alle belastingen, maar exclusief BTW en betreffen de overeengekomen prestatie, alsmede alle overige kosten, zoals die van training of inwerking van personeel, reis- en verblijf- en voorrijkosten, administratiekosten en de kosten van de verpakking.
2. De in het eerste lid bedoelde prijzen gelden ook voor meer- en minderwerk als bedoeld in artikel 3.

Artikel 12 Betaling

1. Tenzij factureringsmomenten zijn overeengekomen, zendt de opdrachtnemer niet eerder een factuur aan de provincie dan nadat de prestatie is verricht en geaccepteerd.
2. In een factuur is in ieder geval opgenomen:
 - a. opgave van het aantal werkelijk en noodzakelijk bestede uren, alsmede de datums waarop een en ander is verricht, of
 - b. een korte omschrijving van de verrichte prestatie.
3. De provincie voldoet binnen dertig dagen na ontvangst en goedkeuring van de desbetreffende factuur de op grond van de overeenkomst verschuldigde bedragen, mits gefactureerd overeenkomstig de factureringsafspraken en na acceptatie van de prestatie en de bijbehorende documentatie.
4. In geval van te late betaling is de provincie de wettelijke rente verschuldigd.
5. In geval van vooruitbetaling door de provincie verstrekt de opdrachtnemer op eerste verzoek daartoe en voorafgaand aan de eerste vooruitbetaling, op zijn kosten voldoende zekerheid voor (terug)betaling, voor het geval de opdrachtnemer op enigerlei wijze tekort schiet in de nakoming van zijn verplichtingen waarop de vooruitbetaling ziet.
6. De zekerheid wordt verstrekt door middel van een originele verklaring (bankgarantie "op afroep") van een erkende kredietinstelling ter hoogte van het door de provincie vooruit te

- betalen of vooruitbetaalde bedrag, vermeerderd met eventuele rente en kosten, een en ander goed te keuren door de provincie.
7. Indien is overeengekomen dat betaling volgens nacalculatie plaatsvindt, specificeert de opdrachtnemer de factuur zoals overeengekomen.
 8. Betaling door de provincie houdt op geen enkele wijze afstand van enig recht in.
 9. Het is de opdrachtnemer niet toegestaan zijn prestatie te verrekenen met een vordering op de provincie, uit welken hoofde dan ook verschuldigd.
 10. De provincie heeft het recht de voldoening van een factuur op te schorten in het geval van een dreigende vertraging als bedoeld in artikel 7, eerste lid, of een toerekenbare tekortkoming als bedoeld in artikel 8, eerste lid.
 11. Overschrijding van een betalingstermijn door de provincie of niet-betaling van een factuur op grond van vermoedelijke inhoudelijke onjuistheid daarvan of in geval van ondeugdelijkheid van de prestatie, geeft de opdrachtnemer niet het recht zijn werkzaamheden op te schorten dan wel te beëindigen.
 12. De provincie kan de factuur door een door haar aan te wijzen accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek op inhoudelijke juistheid laten controleren. De opdrachtnemer verleent de betrokken accountant inzage in boeken en bescheiden en verstrekt hem alle gegevens en informatie die deze verlangt.
 13. De controle als bedoeld in het twaalfde lid, is vertrouwelijk en strekt zich niet verder uit dan voor het verifiëren van de facturen is vereist.
 14. De accountant brengt zijn rapportage zo spoedig mogelijk aan partijen uit.
 15. De kosten van het accountantsonderzoek als bedoeld in de vorige leden, komen voor rekening van de provincie, tenzij uit het onderzoek van de accountant blijkt dat de factuur niet juist dan wel onvolledig is, in welk geval bedoelde kosten voor rekening van de opdrachtnemer komen.

Artikel 13 Zaken van de provincie

1. In het geval de provincie aan de opdrachtnemer zaken, zoals grondstoffen, hulpstoffen, gereedschappen, tekeningen, specificaties en software, ter beschikking heeft gesteld ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst, blijven deze zaken eigendom van de provincie. Aan de terbeschikkingstelling kunnen voorwaarden worden verbonden.
2. De opdrachtnemer bewaart de ter beschikking gestelde zaken afgescheiden van soortgelijke zaken welke behoren aan hemzelf of aan derden.
3. De opdrachtnemer zal de ter beschikking gestelde zaken merken als eigendom van de provincie.
4. De opdrachtnemer retourneert kosteloos al hetgeen hij in het kader van de uitvoering van de overeenkomst van de provincie onder zich heeft, uiterlijk binnen veertien dagen nadat de overeenkomst is uitgevoerd, dan wel uiterlijk binnen veertien dagen na een verzoek daartoe van de provincie.
5. Het is de opdrachtnemer niet toegestaan een kopie van de in het eerste lid bedoelde zaken te bewaren of te gebruiken, anders dan in het kader van zijn archiveringsverplichtingen.

Artikel 14 Arbeidsvoorwaarden en arbeidsdiscriminatie

1. Opdrachtnemer houdt zich bij het verrichten van de werkzaamheden aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsvoorwaarden en aan de CAO die op hem en zijn werknemers van toepassing is.
2. Opdrachtnemer legt alle arbeidsvoorwaardelijke afspraken ten behoeve van het verrichten van de werkzaamheden op een inzichtelijke en toegankelijke wijze vast.
3. Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan bevoegde instanties toegang tot deze arbeidsvoorwaardelijke afspraken en werkt mee aan controles, audits of loonvalidatie.
4. Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan provincie toegang tot de in lid 2 genoemde arbeidsvoorwaardelijke afspraken indien provincie dit noodzakelijk acht in verband met het voorkomen van of de behandeling van een loonvordering aangaande verrichte arbeid ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst, tenzij een wettelijke verplichting van opdrachtnemer zich daartegen verzet.
5. Opdrachtnemer legt een verplichting op aan alle partijen waarmee hij contracten aangaat ten behoeve van het verrichten van werkzaamheden zich aan de voor hen geldende wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden te houden, en

bedingt tevens dat deze partijen vervolgens deze verplichting opleggen aan alle partijen met wie zij op hun beurt contracten aangaan ten behoeve van het verrichten van de werkzaamheden.

6. Ter voorkoming van het maken van ongeoorloofd onderscheid, in het bijzonder naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, geslacht, ras, nationaliteit, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, handicap, chronische ziekte, leeftijd of welke grond dan ook, zullen alleen functierelevante eisen betreffende de uitvoering van de overeenkomst door de opdrachtnemer aan haar personeel en/of onderaannemers kunnen worden gesteld en door de provincie worden meegewogen.

Artikel 15 Overdracht van rechten en/of verplichtingen

1. Het is partijen niet toegestaan hun rechten en verplichtingen op basis van de overeenkomst zonder voorafgaande schriftelijke instemming van de andere partij(en) geheel of gedeeltelijk over te dragen aan een derde. Aan dit verbod komt goederenrechtelijke werking toe in de zin van artikel 3:83, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Het eerste lid geldt niet ten aanzien van het vestigen van een pandrecht.

Artikel 15a Gegevens

1. Indien in het kader van de overeenkomst gegevens door de provincie aan opdrachtnemer worden verstrekt, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Met het sluiten van de overeenkomst worden geen rechten overgedragen door de provincie aan opdrachtnemer.
 - b. Opdrachtnemer zal de gegevens uitsluitend gebruiken voor de uitvoering van de overeenkomst.
 - c. De gegevens mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de provincie aan een derde ter beschikking worden gesteld.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt of op verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer de verkregen gegevens vernietigen of aan de provincie terug leveren conform instructie van de provincie. Tenzij een wettelijke verplichting zich daartegen verzet.
2. Indien opdrachtnemer gegevens creëert, verzamelt of verwerft, die onderdeel uitmaken of gaan maken van de overeenkomst, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Alle rechten met betrekking tot de gegevens, rusten in beginsel bij de provincie. Op schriftelijk verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer rechten die op de gegevens rusten aan de provincie overdragen.
 - b. Tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen, zal opdrachtnemer de gegevens uitsluitend gebruiken voor de uitvoering van de overeenkomst.
 - c. De gegevens mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de provincie aan een derde ter beschikking worden gesteld.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt of op verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer de gegevens vernietigen of aan de provincie terug leveren conform instructie van de provincie. Tenzij een wettelijke verplichting zich daartegen verzet.
 - e. Indien de door de opdrachtnemer geleverde gegevens onjuist of onvolledig zijn, dient de opdrachtnemer, ook na beëindiging van de overeenkomst, kosteloos medewerking te verlenen om de onjuistheid of onvolledigheid te corrigeren.
3. Indien opdrachtnemer in het kader van de overeenkomst gegevens creëert, verzamelt of anderszins verwerft, maar de gegevens geen onderdeel uitmaken of gaan maken van de overeenkomst, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Op eerste verzoek van de provincie zal opdrachtnemer een kopie van de gegevens aan de provincie verstrekken.
 - b. De provincie verkrijgt het recht om de gegevens te gebruiken, in de breedste zin van het woord.
 - c. Gedurende de looptijd van de overeenkomst is opdrachtnemer verplicht om de gegevens onder zich te houden.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt, zal opdrachtnemer op verzoek van de provincie een kopie van de gegevens verstrekken.

4. Levering van gegevens door opdrachtnemer aan de provincie vindt altijd plaats in een door de provincie aan te wijzen bestandsformaat en door middel van een door de provincie aan te wijzen verzendmethode. Tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen, is de provincie voor de levering van gegevens op grond van dit artikel geen vergoeding verschuldigd aan opdrachtnemer.

Artikel 16 Toepasselijk recht en geschillen

1. Op de overeenkomst en alle overeenkomsten die daaruit voortvloeien is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
2. Partijen lossen waar mogelijk hun geschillen op door middel van goed overleg.
3. Indien partijen niet tot een oplossing komen of in spoedeisende gevallen, zullen de geschillen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in het arrondissement van de hoofdstad van de provincie.

DEEL B LEVERINGEN

De bepalingen van deel B zijn van toepassing op de levering van zaken, naast de bepalingen van deel A.

Artikel 17 Specifieke garanties voor leveringen

1. Een geleverde zaak bezit tenminste de eigenschappen die zijn overeengekomen en welke de provincie op grond van de overeenkomst mag verwachten.
2. Voor een geleverde zaak geldt een garantietermijn van 24 maanden, tenzij uit wet of jurisprudentie een langere termijn volgt dan wel de opdrachtnemer of de branche van de opdrachtnemer een langere termijn hanteert, in welk geval de langste termijn geldt.
3. De opdrachtnemer herstelt voor eigen rekening alle fouten en gebreken die zich binnen de garantietermijn openbaren en die niet te wijten zijn aan normale slijtage of onoordeelkundig gebruik.
4. De opdrachtnemer garandeert dat gedurende de gebruikelijke levensduur van de geleverde zaak nieuwe onderdelen voorhanden zijn om fouten en gebreken aan deze zaak te kunnen herstellen.

Artikel 18 Aflevering van een zaak

1. Aflevering vindt plaats op de overeengekomen locatie en het overeengekomen tijdstip en geschiedt voor rekening en risico, waaronder transport en verzekeringen, van de opdrachtnemer.
2. De opdrachtnemer overhandigt alle documenten die betrekking hebben op of verband houden met een te leveren zaak, zoals certificaten, paklijsten, gebruiksaanwijzingen (in Nederlandse taal gesteld), uiterlijk ten tijde van de aflevering aan de provincie of zendt deze, zo mogelijk, op voorhand aan de provincie.
3. De opdrachtnemer voert alle gebruikte verpakkingsmaterialen voor zijn rekening en risico af en draagt zorg voor een milieuvriendelijke verwerking.

Artikel 19 Risico- en eigendomsovergang

De eigendom en het risico van een zaak gaat pas over op de provincie zodra de zaak is gemonteerd en/of geïnstalleerd, zich in de feitelijke macht van de provincie bevindt en na acceptatie van de levering.

Artikel 20 Toepasselijk recht

De toepasselijkheid van het Weens koopverdrag, en van eventuele andere, internationale regelingen inzake koop van roerende zaken, voor zover de werking hiervan door partijen kan worden uitgesloten, is uitgesloten.

DEEL C DIENSTEN

De bepalingen van deel C zijn van toepassing op diensten, naast de bepalingen van deel A.

Artikel 21 Verplichtingen van de opdrachtnemer

1. De opdrachtnemer verricht de dienst met de zorgvuldigheid, deskundigheid en professionaliteit die gebruikelijk is binnen de branche of beroepsgroep van de opdrachtnemer.
2. De opdrachtnemer zet uitsluitend gekwalificeerde personen in voor het uitvoeren van de overeenkomst.
3. Indien nodig, zorgt de opdrachtnemer voor adequate vervanging van de in het tweede lid bedoelde personen.
4. De aan vervanging als bedoeld in het derde lid verbonden meerkosten zijn voor rekening van de opdrachtnemer.
5. De opdrachtnemer zet uitsluitend personen in die in Nederland arbeid mogen verrichten.

Artikel 22 Intellectuele en industriële eigendomsrechten

1. Alle intellectuele en industriële eigendomsrechten en databankrechten die zullen ontstaan of kunnen worden uitgeoefend ten aanzien van de resultaten van de overeenkomst berusten in beginsel te allen tijde bij de provincie. Dit uitgangspunt geldt niet:
 - inzake rechten op eventueel ten behoeve van de opdracht door de opdrachtnemer ontwikkelde software modellering en de daarvoor gebruikte softwareprogrammatuur,
 - op andere door de opdrachtnemer in het kader van de overeenkomst ontwikkelde kennis en knowhow die ten grondslag ligt aan het aan de provincie geleverde resultaat.
2. De opdrachtnemer draagt alle intellectuele en industriële eigendomsrechten die mochten ontstaan ten aanzien van de prestatie – voor zover mogelijk – op het moment van het ontstaan daarvan bij voorbaat en om niet over aan de provincie, welke overdracht door de provincie reeds nu voor alsdan wordt aanvaard. Voor zover voor de overdracht van de genoemde rechten op enig moment een nadere akte zou zijn vereist, machtigt de opdrachtnemer de provincie reeds nu voor alsdan onherroepelijk om zodanige akte op te maken en mede namens de opdrachtnemer te ondertekenen, onverminderd de verplichting van de opdrachtnemer om op eerste verzoek van de provincie aan de overdracht van deze rechten medewerking te verlenen, zonder daarbij voorwaarden te kunnen stellen.
3. De opdrachtnemer doet met de totstandkoming van de overeenkomst afstand jegens de provincie van alle eventueel aan hem, opdrachtnemer, toekomstige zogenoemde persoonlijkheidsrechten, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat. De opdrachtnemer doet, hiertoe gevolmachtigd, ook namens het aan zijn zijde betrokken personeel, afstand jegens de provincie van alle eventueel aan deze personeelsleden toekomstige persoonlijkheidsrechten, in de mate waarin de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat.
4. De opdrachtnemer mag de resultaten van de overeenkomst waarop krachtens het eerste lid een eigendomsrecht ten behoeve van de provincie rust enkel voor zichzelf of ten behoeve van derden gebruiken zolang de belangen van de provincie hierdoor niet worden geschaad.
5. Indien de intellectuele eigendomsrechten niet berusten bij de provincie zoals gesteld in lid 1, verleent opdrachtnemer de provincie door het sluiten van de overeenkomst een eeuwigdurend gebruiksrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde, uitgezonderde rechten.
6. De provincie geldt als ontwerper in de zin van het Benelux-verdrag inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen) en heeft bij uitsluiting het recht om een eindproduct dat daarvoor in aanmerking komt te deponeren bij het in dat Benelux-verdrag bedoelde bureau, al dan niet door tussenkomst van een nationale dienst.
7. Indien een derde de provincie aansprakelijk stelt ter zake van (gestelde) inbreuk op intellectuele of industriële eigendomsrechten van die derde, vergelijkbare aanspraken met betrekking tot kennis, ongeoorloofde mededinging en dergelijke daaronder begrepen, waarvoor de opdrachtnemer aansprakelijk is op grond van het bepaalde in deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten, neemt de opdrachtnemer de behandeling van deze aanspraak op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening

en risico over. De opdrachtnemer verplicht zich tot het op zijn kosten treffen van alle maatregelen die kunnen bijdragen tot voorkoming van stagnatie en tot beperking van de te maken extra kosten en/of te lijden schade als gevolg van bedoelde inbreuken.

DEEL D SLOTBEPALINGEN

Artikel 23 Intrekking

De Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2018 voor leveringen en diensten voor toepassing binnen de provincie Zeeland, inwerking getreden op 19 december 2018, worden ingetrokken.

Artikel 24 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt inwerking op 1 juli 2022.

Artikel 25 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: "Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2022 voor leveringen en diensten".

Aanbestedingsleidraad

Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*)

Europese aanbesteding, openbare procedure

Datum : 02 april 2024
Zaaknummer: 424581

Inhoudsopgave

Begrippenlijst	4
1. Inleiding	5
1.1. Algemeen	5
1.2. Beschrijving van de aanbestedende dienst	6
1.3. Beschrijving en doel van de aanbesteding	6
1.4. Nadere specificering van de opdracht	6
1.5. Een klacht indienen	7
2. Aanbestedingskalender en inschrijvingsprocedure	8
2.1. Procedure	8
2.2. Tijdschema aanbesteding	8
2.3. Contactpersonen	9
2.3.1. Contactpersoon Provincie Zeeland	9
2.4. Nota van Inlichtingen	9
2.4.1. Indienen van vragen	9
2.4.2. Nota van Inlichtingen	9
2.4.3. Rangorde documenten	10
2.5. Totstandkoming contractuele verplichtingen	10
2.6. Inschrijvingsprocedure	10
2.6.1. Indienen van een inschrijving	10
2.6.2. Opening en beoordeling van de offertes	11
2.7. Bindende voorwaarden tot inschrijving	12
2.7.1. Algemene Voorwaarden	12
2.7.2. Kostenvergoeding	12
2.7.3. Taal	12
2.7.4. Vertrouwelijkheid/ geheimhouding	12
2.7.5. Prijsonderhandelingen	13
2.7.6. Strategische inschrijving	13
2.7.7. Aanpassing Programma van Eisen	13
2.7.8. Toepasselijk recht en bevoegde rechter	13
2.7.9. Stopzetten van de aanbesteding / niet gunnen	13
2.7.10. Inschrijven onder voorwaarden	14
2.7.11. Inschrijving op gedeelte opdracht	14
2.7.12. Varianten (alternatieven)	14
2.7.13. Wet arbeid vreemdelingen	14
2.7.14. Gestanddoening termijn	14
2.7.15. Informatie over verplichtingen inschrijvers	14
2.7.16. Toegankelijkheid documenten	15
2.7.17. Wet bevordering integriteitsbevordering door het openbaar bestuur	15
2.7.18. Verstekte gegevens	16
2.7.19. Geheimhouding	16
2.7.20. Staken bedrijfsactiviteiten	16
2.7.21. Ontbreken informatie	16
2.7.22. Integrale kostprijs	16

2.7.23.	Intellectueel eigendom aanbestedingsstukken	16
2.7.24.	Overmachtsbepaling epidemieën en pandemieën	17
2.7.25.	Ontbindende voorwaarde epidemieën en pandemieën	17
2.7.26.	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen	17
3.	Omschrijving van de opdracht	18
3.1.	Omschrijving van de opdracht	18
3.2.	Eisen	19
4.	Selectieprocedure	21
4.1.	Wijze van beoordelen van de inschrijvingen	21
4.1.1.	Beoordelingscommissie	21
4.1.2.	Beoordeling	21
4.2.	Uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen	22
4.2.1.	Uitsluitingsgronden	22
4.2.2.	Sanctiemaatregelen: verbod Russische betrokkenheid	23
4.2.3.	Selectiecriteria	24
4.3.	Inschrijven met beroep op derden	26
4.4.	Samenwerking met andere ondernemingen	26
4.4.1.	Inschrijving samenwerkingsverband	27
4.4.2.	Inschrijven hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie	27
5.	Gunningscriteria en beoordeling inschrijvingen	29
5.1.	Gunningsprocedure	29
5.1.1.	Programma van Eisen	29
5.2.	Gunning	29
5.2.1.	Gunningscriteria	30
5.3.	Beoordelingssystematiek	30
5.4.	Gunningscriterium Kwaliteit	30
5.4.1.	Gunningscriterium Wijze van uitvoering opdracht – 60 punten	31
5.4.2.	Gunningscriterium Presentatie- en interviewronde – 20 punten	31
5.4.3.	Gunningscriterium Prijs – 20 punten	32
5.5.	Bepaling van de Beste Prijs Kwaliteitverhouding (BPKV)	33
5.6.	Voorgenomen gunningsbeslissing	33
5.7.	Stand still periode	34
5.8.	Definitieve gunning	35
Annex 1 – Algemene Inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland		36
DEEL A	ALGEMEEN DEEL	36
DEEL B	LEVERINGEN	43
DEEL C	DIENSTEN	44
DEEL D	SLOTBEPALINGEN	45
Annex 2 – Concept overeenkomst		46
Annex 3 – Berekeningsmodel Prijs		47
Bijlage 1 – Uniform Europees Aanbestedingsdocument		48
Bijlage 2 – Format kerncompetentie		49
Bijlage 3 – Verklaring geen Russische betrokkenheid		49
Bijlage 4 – Formulier Prijzenblad		52
Bijlage 5 – Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023		53

Begrippenlijst

Aanbesteding	Een wijze van inkoop waarbij meerdere ondernemingen in de gelegenheid worden gesteld om aanbiedingen in te dienen ten behoeve van het verwerven van een opdracht, de aanneming van werk of het sluiten van een koop, huur, raam- of concessieovereenkomst.
Aanbestedingsleidraad	Het document waarin Provincie Zeeland alle informatie heeft opgenomen die relevant is voor het kunnen uitbrengen van een goede aanbieding in het kader van de Aanbesteding waarop deze Aanbestedingsleidraad betrekking heeft.
Aanbestedingsstukken	Alle documenten in een aanbestedingsprocedure die door Provincie Zeeland in procedure zijn gebracht.
Uniform aanbestedingsdocument	De standaardverklaring waarin een aantal minimale bijzondere voorwaarden ten aanzien van de Inschrijver zijn opgenomen.
Eisen en Wensen	<i>Eis</i> : indien hier niet aan wordt voldaan betekent dit dat de inschrijving terzijde wordt gelegd. <i>Wens</i> : deze wordt meegenomen in de offertebeoordeling.
EMVI	Economisch Meest Voordelige Inschrijving.
Geschiktheidseisen	Eisen inzake financiële en economische draagkracht, technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid als mede beroepsbevoegdheid als bedoeld in afdeling 2.3.5. Aanbestedingswet.
Inschrijver	Een aanbieder die een inschrijving uitbrengt aan Provincie Zeeland op basis van dit aanbestedingsdocument. Na de gunning dient (daar waar het van toepassing is) de term 'Inschrijver' gelezen te worden als 'Opdrachtnemer'.
Inschrijving	De aanbieding, inclusief de bijbehorende documenten, van een Inschrijver.
Intellectueel eigendom	Is een verzamelnaam voor een aantal rechten die zijn vastgelegd in nationale en internationale verdragen (auteursrecht, octrooirecht et cetera.)
Nota van Inlichtingen	Nadere inlichtingen, aanvulling of beperkte wijziging van de Aanbestedingsleidraad en de bijbehorende documenten, alsmede antwoorden op de gestelde schriftelijke vragen die dienen tot verduidelijking van de Aanbestedingsleidraad en de bijbehorende documenten.
Offerte	Het geheel van aanbiedingsbrief en gevraagde informatie zoals omschreven in deze Aanbestedingsleidraad.
Ondernemer	Een aannemer, leverancier of dienstverlener.
Opdrachtgever	Provincie Zeeland
Opdrachtnemer / Partner	Degene die de opdracht heeft verworven.
Programma van Eisen en Wensen	Beschrijving van de Eisen en Wensen die worden gesteld aan de opdracht.
Uitsluitingsgronden	De algemene gronden waarop een Inschrijver van deelneming aan een opdracht wordt uitgesloten.

1. Inleiding

1.1. Algemeen

Deze aanbestedingsleidraad omschrijft de Europese aanbesteding volgens de openbare procedure om te komen tot het afsluiten van een overeenkomst met Provincie Zeeland. Provincie Zeeland is op zoek naar een opdrachtnemer die de verwijdering van de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) nesten op zich wil nemen. Het doel is om de populatie groei van de Aziatische hoornaar te vertragen.

Op deze Europese aanbesteding zijn de Richtlijn 2014/24/EU en de Aanbestedingswet 2012 van toepassing.

Indien u een ZZP'er bent, geldt het volgende. Provincie Zeeland en opdrachtnemer stellen, naast de in deze aanbestedingsleidraad bedoelde conceptovereenkomst, een tweede overeenkomst op, op basis van een modelovereenkomst van de Belastingdienst. Deze modelovereenkomsten zijn te vinden op www.belastingdienst.nl. Wanneer een ZZP'er werkt op basis van een modelovereenkomst, houdt Provincie Zeeland geen loonheffing in. Een ZZP'er komt niet in aanmerking voor een werknemersverzekering: de belastingdienst ziet een ZZP'er als zelfstandig ondernemer. Bij opdrachtverstrekking wordt een modelovereenkomst opgesteld en ondertekend.

Deze aanbestedingsleidraad bevat:

- Inleiding, nadere omschrijving opdrachtgever, doel van de aanbesteding, beschrijving van de opdracht (hoofdstuk 1);
- Aanbestedingskader en inschrijvingsprocedure (hoofdstuk 2);
- Opdracht (hoofdstuk 3)
- Selectieprocedure (hoofdstuk 4);
- Gunningscriteria en beoordeling inschrijvingen (hoofdstuk 5);
- Tot slot een aantal annexen en bijlagen.

Bij deze procedure kunnen alle belangstellende inschrijvers naar aanleiding van de publicatie van de desbetreffende opdracht op www.mercell.com een inschrijving doen. Alle schriftelijke communicatie met betrekking tot deze procedure dient via www.mercell.com te verlopen.

Mercell Source- to- Contract

Met betrekking tot MerCell Source- to- contract (hierna te noemen: MerCell) attendeert Provincie Zeeland inschrijver op de site van MerCell, www.mercell.nl, en de daar genoemde informatie voor ondernemers.

De aanbestedingsleidraad met alle bijbehorende bijlagen zijn met de grootst mogelijke zorg samengesteld. Mocht u desondanks onvolkomenheden, onduidelijkheden, procedurefouten en/of tegenstrijdigheden constateren, dan wel anderszins bezwaren hebben tegen de procedure, de voorwaarden en/of eisen, alsmede de beschreven beoordelingssystematiek, dan dient u deze zo spoedig mogelijk, doch vrijdag 12 april 2024 omwille van de voortgang en efficiëntie van de procedure aan Provincie Zeeland kenbaar te maken op de wijze als vermeld in paragraaf 2.4.1. Vermeldt u daarbij tevens een opgave van consequenties en/of tekstvoorstellen. Hetzelfde geldt voor eventuele bezwaren tegen (delen van) deze aanbestedingsleidraad (bijvoorbeeld met betrekking tot criteria, termijnen en werkwijze). Provincie Zeeland behandelt uw berichten in de inlichtingenprocedure vermeld onder bovengenoemde paragraaf. Indien u na

de verstrekking van de Nota van Inlichtingen nog onvolkomenheden, onduidelijkheden, procedurefouten en/of tegenstrijdigheden constateert, dan dient u deze zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk tien (10) dagen voor de sluitingsdatum vóór het indienen van de inschrijving, kenbaar te maken aan Provincie Zeeland door berichtgeving via www.mercell.com bij de gepubliceerde aankondiging voor deze aanbesteding.

Indien naderhand blijkt dat er onvolkomenheden of tegenstrijdigheden in deze aanbestedingsleidraad zitten en deze niet door de inschrijver zijn gemeld, zal dit in het voordeel van Provincie Zeeland als aanbestedende dienst worden uitgelegd.

1.2. Beschrijving van de aanbestedende dienst

De aanbestedende dienst (Provincie Zeeland) heeft momenteel ca. 700 medewerkers in dienst. De organisatie blijft in ontwikkeling, onder meer door samen met externen aan Zeeuwse opgaven te kunnen werken. Hierbij zijn economische groei, ontwikkeling en innovatie de leidende thema's.

Voor algemene informatie betreffende de organisatie van Provincie Zeeland verwijzen we u naar de website <https://www.zeeland.nl>. Deze opdracht zal worden verstrekt vanuit het programma Toekomst landelijk gebied, landbouw en natuur.

Meer informatie betreffende de organisatie van Provincie Zeeland kunt u vinden op de website www.zeeland.nl.

1.3. Beschrijving en doel van de aanbesteding

Provincie Zeeland ziet de uitvoering van deze opdracht als één geheel, daarom wordt in de procedure geen onderverdeling gemaakt in percelen. De aanbestedende dienst beoogt met deze aanbesteding één (1) opdrachtnemer te contracteren die aanspreekpunt is.

U dient uw offerte volledig te baseren op het gevraagde in deze aanbestedingsleidraad inclusief het Programma van Eisen en Wensen. Het indienen van varianten/alternatieve oplossingen is niet toegestaan. De vorming van de overeenkomst vindt plaats met inachtneming van de bepalingen van deze aanbestedingsleidraad inclusief de bijbehorende annexen en bijlagen, de conceptovereenkomst, de eventueel opgemaakte Nota's van Inlichtingen en de definitief gegunde inschrijving.

De beoogde ingangsdatum van de nieuwe overeenkomst is 1 juli 2024. De initiële looptijd van de overeenkomst bedraagt 3 jaar.

1.4. Nadere specificering van de opdracht

De opdracht bestaat uit het verwijderen van Aziatische hoornaar-nesten. Nesten worden niet gezocht door de inschrijvende partij. De locatie van het nest moet voorafgaand aan de actie bekend zijn om deze te verwijderen. Nesten waarvan niet zeker is of het gaat om nesten van de Aziatische hoornaar worden niet verwijderd. Zo nodig worden twijfelachtige meldingen door opdrachtnemer gevalideerd. Verder houdt de opdracht in dat werkzaamheden worden afgestemd met grondeigenaren of –beheerders, tenzij het terrein publiek toegankelijk is, en dat directe belanghebbenden worden geïnformeerd. Voor het uitvoeren van de bestrijding vragen wij om gebruik te maken van een gifvrije methode. Indien Aziatische hoornaars na de verwijdering van een nest massaal onderdak zoeken op een plek waar overlast wordt veroorzaakt, vindt er nazorg plaats, waarbij de overlast zoveel als mogelijk verminderd wordt. Om een compleet overzicht te houden, wordt een gedegen administratie van de werkzaamheden verwacht.

De opdracht krijgt de vorm van een raamovereenkomst voor diensten. De opdracht start vanaf 1 juli 2024 en eindigt in 2026 aan het einde van het Aziatische hoornaar-seizoen. De verwijderingsacties stoppen

jaarlijks in de winter, wanneer de Aziatische hoornaar niet actief is. In het voorjaar starten de werkzaamheden opnieuw met de verwijdering van voorjaarsnesten. Deze data zijn flexibel vanwege de temperatuur gebonden activiteit van de Aziatische hoornaar. De exacte start- en einddata worden in overleg met Provincie Zeeland bepaald.

Deze opdracht wordt verleend voor de komende 3 jaar. In de drie jaar vindt er een gefaseerde afbouw plaats. In 2024 is er een budget van € 300.000 beschikbaar, in 2025 is er € 150.000 en in 2026 € 50.000. In 2026 eindigt deze opdracht. In de loop van elk jaar zal er een keuze gemaakt worden welke nesten voorrang krijgen op de bestrijding/verwijdering. Deze prioritering wordt afgestemd in overleg met Provincie Zeeland.

1.5. Een klacht indienen

Een aanbestedingsprocedure kan aanleiding geven tot inhoudelijke vragen of opmerkingen over de aanbestedingsprocedure of over de wijze van aanbesteden. Deze vragen en opmerkingen kan een ondernemer stellen tijdens de aanbestedingsprocedure en deze worden beantwoord in de Nota van Inlichtingen. Blijft naar de mening van de ondernemer een reactie uit of is hij het niet eens met de reactie dan kan hij een klacht indienen.

Provincie Zeeland heeft er voor gekozen om voor eventuele klachten met betrekking tot deze aanbesteding een extern klachtenmeldpunt (verder te noemen: klachtenloket) via Conducto B.V. (ook handelend onder de naam: Klachtenmeldpuntaanbesteden.nl) in te stellen. Hierbij zal de procedure worden gevolgd als aangegeven in de definitieve versie "Klachtenregeling aanbesteden Provincie Zeeland 2024". Voor de inhoud van deze regeling zie: [Provinciaal blad 2024, 1403 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen \(officielebekendmakingen.nl\)](#)

Uw eventuele klachten kunt u, conform de "Klachtenregeling aanbesteden Provincie Zeeland 2024 ", indienen via de volgende URL: <https://klachtenmeldpuntaanbesteden.nl/leden/provincie-zeeland/>. Uw klacht komt wordt in behandeling genomen door het klachtenloket. Zij toetst de klacht aan de Klachtenregeling aanbesteden Provincie Zeeland 2024 en indien de klacht voor inhoudelijke behandeling in aanmerking komt stelt zij een onafhankelijk advies op voor Provincie Zeeland. De provincie maakt haar beslissing op de klacht daarna zo spoedig mogelijk bekend aan klager. Als de provincie het advies van het klachtenloket opvolgt, kan de provincie voor de motivering van haar beslissing verwijzen naar het advies van het klachtenloket. Als de provincie het advies van het klachtenloket niet opvolgt, motiveert zij schriftelijk waarom wordt afgeweken van het advies.

Wij willen u er op wijzen dat de procedure voor deze klachtenregeling niet is bedoeld voor het verkrijgen van eventueel benodigde verduidelijkingen met betrekking tot het gestelde in de aanbestedingsstukken. Hiervoor kunt u gebruik maken van de mogelijkheid tot het stellen van vragen als aangegeven in paragraaf 2.4.1 van deze aanbestedingsleidraad.

Indien de klager zich niet kan verenigen met de uitspraak van de Provincie Zeeland op de ingediende klacht, dan kan de klager zich wenden tot de Commissie van Aanbestedingsexperts (zie artikel 4.27 van de Aanbestedingswet 2012), zoals deze door de Minister van Economische Zaken is ingesteld. Indien klager een klacht indient bij de hiervoor genoemde Commissie van Aanbestedingsexperts, verzoekt de provincie de klager een afschrift van de ingediende klacht toe te zenden aan de contactpersoon van deze aanbesteding.

Wellicht ten overvloede vermeldt opdrachtgever de onderstaande punten:

- Het staat belanghebbende/klager vrij een gerechtelijke procedure aan te spannen, zoals elders in deze aanbestedingsleidraad staat beschreven.
- Een ingediende klacht heeft geen opschortende werking voor deze aanbestedingsprocedure.
- Een door de Commissie van Aanbestedingsexperts gedane uitspraak is niet bindend voor opdrachtgever tenzij, door middel van een gerechtelijke uitspraak door de bevoegde rechter, hier vervolg aan wordt gegeven.
- Het indienen van een klacht zet de aanbestedingsprocedure niet stil. Opdrachtgever is vrij om al dan niet te besluiten tot opschorting van de procedure.

2. Aanbestedingskalender en inschrijvingsprocedure

2.1. Procedure

Dit aanbestedingsdocument beschrijft de voorwaarden die op deze aanbestedingsprocedure van toepassing zijn en de eisen waaraan u en uw inschrijving moeten voldoen. Deze Europese aanbesteding vindt plaats conform de Europese openbare aanbestedingsprocedure. Op deze Europese aanbesteding zijn de Richtlijn 2014/24/EU en de Aanbestedingswet 2012 van toepassing. De aanbesteding vindt geheel digitaal plaats via www.mercell.com. Tevens zal alle schriftelijke communicatie via www.mercell.com verlopen.

U kunt een offerte indienen op basis van deze aanbestedingsleidraad inclusief alle toegevoegde annexen en bijlagen.

2.2. Tijdschema aanbesteding

In onderstaand tijdschema staat de indicatieve planning, waarbij de grootst mogelijke zorg in acht wordt genomen om de datum van aanbesteding aan te houden. Inschrijvers kunnen aan de planning geen rechten ontleen. Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor om van deze planning af te wijken. Indien een wijziging van het tijdschema aan de orde is, zal Provincie Zeeland een aangepaste planning via www.mercell.com middels een bericht bekend maken.

Planning	Data
Publicatie	Dinsdag 2 april 2024
Uiterste datum indienen vragen	Vrijdag 12 april 2024, 10:00 uur
Verzenden Nota van Inlichtingen	Vrijdag 19 april 2024
Eventueel indienen vragen n.a.v. antwoorden op 1e Nota van Inlichtingen	Vrijdag 26 april 2024, 10:00 uur
Eventueel verzenden 2e Nota van Inlichtingen (n.a.v. 1e Nota van Inlichtingen)	Woensdag 8 mei 2024
Uiterste datum indienen Inschrijving via Mercell	Woensdag 22 mei 2024, 10:00 uur
Openen Inschrijvingen	Woensdag 22 mei 2024
Beoordeling Inschrijvingen	Woensdag 22 mei – 30 mei 2024
Presentaties en interviewronde	Woensdag 29 mei 2024
Verzenden brief voornemen tot gunning alsmede afwijzingsbrieven	Vrijdag 31 mei 2024
Definitieve gunning	Donderdag 20 juni 2024

2.3. Contactpersonen

2.3.1. Contactpersoon Provincie Zeeland

De aanbesteding wordt begeleid door het cluster Inkoop van Provincie Zeeland. Voor vragen met betrekking tot de aanbestedingsprocedure en de inhoud van de opdracht kunt u uitsluitend schriftelijk via een bericht terecht op www.mercell.com.

Alle correspondentie dient schriftelijk te geschieden. In dit kader hebben mondelinge toezeggingen geen enkele rechtsgeldigheid en worden telefonische vragen niet in behandeling genomen.

Het is niet toegestaan functionarissen van opdrachtgever in het kader van deze aanbestedingsleidraad te benaderen. Bij constatering hiervan behoudt opdrachtgever zich het recht voor de aanbieder uit te sluiten van verdere deelname aan deze offerteprocedure.

Contactpersoon Provincie Zeeland	Functie
Mevr. M. Chamroe-Allaart	Inkoopadviseur
Bij afwezigheid Dhr. M. Scherpenisse	Unitmanager Inkoop

Provincie Zeeland wenst het contact met u als inschrijver te laten verlopen via één contactpersoon van uw onderneming. De namen, adressen en overige relevante contactgegevens dient u op te nemen in het Uniform Europees Aanbestedingsdocument voor aanbestedingsprocedures bij uw inschrijving (bijlage 1). De contactpersoon dient gemachtigd te zijn om namens uw onderneming te kunnen optreden. De contactpersoon beheerst de Nederlandse taal in woord en geschrift in voldoende mate teneinde de communicatie juist te laten verlopen. Indien tijdens de aanbestedingsprocedure een nieuwe contactpersoon wordt aangewezen, dan stelt u Provincie Zeeland daarvan onmiddellijk via www.mercell.com op de hoogte.

2.4. Nota van Inlichtingen

2.4.1. Indienen van vragen

Tot uiterlijk vrijdag 12 april 2024, 10:00 uur bestaat de mogelijkheid tot het indienen van eventuele aanvullende vragen omtrent de aanbesteding, verzoeken gericht op verduidelijking van aspecten van deze aanbestedingsprocedure, alsmede het verzoek tot het doorvoeren van een niet-wezenlijke wijziging in de aanbestedingsdocumenten. Aanbieders krijgen hiertoe één (1) keer de gelegenheid. Vragen en/of opmerkingen dienen uitsluitend via de Mercell 'Vraag & Antwoord'-module te worden gesteld.

Wanneer u gebruik maakt van de mogelijkheid tot het stellen van vragen dient u per vraag aan te geven:

- Om welk document het gaat
- Het paragraafnummer
- Het paginanummer
- Om welke bijlage het gaat

NB: Het is nadrukkelijk niet toegestaan om in één vraag subvragen te stellen met verschillende onderwerpen. Elke vraag moet betrekking hebben op één onderwerp. Wanneer dat niet het geval is zullen de vragen niet in behandeling worden genomen.

2.4.2. Nota van Inlichtingen

Van de beantwoording van de vragen en overige verstrekte aanvullende inlichtingen wordt een geanonimiseerde Nota van Inlichtingen opgemaakt, die uiterlijk op vrijdag 19 april 2024 via www.mercell.com wordt gepubliceerd. De aanbieder is zelf verantwoordelijk voor het downloaden van deze Nota van Inlichtingen.

Indien beantwoording van de vragen voor aanbieder onduidelijk is, biedt Provincie Zeeland de mogelijkheid om verduidelijking te vragen over de gegeven antwoorden tot uiterlijk vrijdag 26 april 2024, 10.00 uur. Beantwoording hiervan vindt uiterlijk woensdag 8 mei 2024 plaats via www.mercell.com.

Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor naar aanleiding van de gestelde vragen en opmerkingen aanpassingen te doen aan de eisen, vragen en wensen. De aanbestedingsleidraad is daarom pas definitief op het moment van het versturen van de Nota van Inlichtingen.

2.4.3. Rangorde documenten

De Nota('s) van Inlichtingen maakt/maken integraal deel uit van de aanbestedingsleidraad. In geval van tegenstrijdigheden tussen de Nota van Inlichtingen en de aanbestedingsleidraad prevaleert het bepaalde in de Nota van Inlichtingen. Indien er meerdere Nota's van Inlichtingen beschikbaar zijn gesteld, prevaleert in geval van tegenstrijdigheden het bepaalde in de laatste Nota van Inlichtingen.

Bij opdrachtverlening geldt de volgende rangorde van documenten:

1. Overeenkomst
2. Nota('s) van Inlichtingen
3. Aanbestedingsleidraad met de daarbij behorende Annexen en Bijlagen
4. Algemene inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland
4. Inschrijving

2.5. Totstandkoming contractuele verplichtingen

Voor de te hanteren contractvoorwaarden is bij deze aanbestedingsleidraad een conceptovereenkomst (Annex 2) toegevoegd. In de periode van informatie-uitwisseling zoals beschreven in de paragrafen 2.4.1 en 2.4.2 kunnen inschrijvers eventuele opmerkingen en bezwaren tegen de voorgestelde teksten van deze conceptovereenkomst kenbaar maken en concrete alternatieve tekstvoorstellen doen. Provincie Zeeland zal deze alternatieve tekstvoorstellen in overweging nemen. Door middel van de Nota van Inlichtingen wordt gelijktijdig aan alle inschrijvers kenbaar gemaakt op welke punten en op welke wijze de conceptovereenkomst wordt aangepast. Provincie Zeeland benadrukt dat zij het recht voorbehoudt aangeboden tekstsuggesties al dan niet over te nemen. Met het verzenden van de Nota van Inlichtingen en het beschikbaar stellen aan alle inschrijvers wijzigt de status van conceptovereenkomst in overeenkomst. De overeenkomst zal door inschrijver *zonder voorbehoud* moeten worden aanvaard, wil inschrijver in aanmerking komen voor gunning van de opdracht. Met het indienen van een inschrijving stemt inschrijver in met de overeenkomst.

2.6. Inschrijvingsprocedure

2.6.1. Indienen van een inschrijving

Offertes worden uitsluitend digitaal via www.mercell.com ingediend. De sluitingsdatum van het indienen van de offerte is **woensdag 22 mei 2024, om 10.00 uur**, conform het tijdschema in paragraaf 2.2.

Offertes die na het uiterste moment van indienen worden ontvangen, worden niet in behandeling genomen. Offertes die per post, e-mail of per fax worden aangeboden aan Provincie Zeeland worden niet geaccepteerd.

Mocht het zich voordoen dat verzenden van uw digitale inschrijving via www.mercell.nl niet mogelijk is, dan dient u dit zo spoedig mogelijk te melden bij de contactpersoon zoals vermeld onder de contactgegevens van paragraaf 2.3.1., zodat deze, voor het verstrijken van de inschrijvingstermijn, in staat wordt gesteld een oplossing te vinden. Het risico van niet-bezorging of vertraging in de bezorging komt voor rekening van

inschrijver. Degene die heeft besloten een inschrijving in te dienen, wordt geacht te hebben ingestemd met de gestelde procedurele eisen en de eisen die Provincie Zeeland stelt aan de inschrijving.

Uw inschrijving dient volledig, juist en geldig te zijn. Volledig betekent dat alle gevraagde informatie uit deze aanbestedingsleidraad feitelijk en compleet wordt ingediend en voorzien is van een rechtsgeldige handtekening. Een rechtsgeldige handtekening van een daartoe bevoegd persoon blijkt uit het bewijs van inschrijving in het nationaal beroeps-/ en handelsregister óf een bewijs van inschrijving van vergelijkbare strekking volgens de voorschriften van de lidstaat waarin hij is gevestigd. Wij verwijzen u hiervoor naar Deel VI van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (bijlage 1).

Oprachtgever neemt de inschrijvingen in behandeling waarvan:

- Alle gevraagde gegevens zijn aangeleverd;
- Alle gevraagde documentatie door opdrachtgever bij de inschrijving wordt aangetroffen;
- Alle documenten waar nodig van handtekeningen, waarmerken, dateringen en dergelijke zijn voorzien.

Ieder gevraagd document dient u apart toe te voegen. Het overzicht biedt tevens een houvast aan u als inschrijver voor het correct en volledig aanleveren van de gevraagde informatie.

1. Uniform Europees Aanbestedingsdocument (bijlage 1);
2. Format Kerncompetentie/ referentie gegevens (bijlage 2);
3. CV van de contactpersoon(- personen)
4. Formulier Prijzenblad (bijlage 4)
5. Plan van aanpak bestrijding Aziatische hoornaar

Het is inschrijver nadrukkelijk niet toegestaan om wijzigingen aan te brengen in de aangeleverde formats, standaardverklaringen en/of modellen. Het aanbrengen van wijzigingen in (één van) deze standaardverklaringen, modellen en/of formats en/of het aanleveren van de gevraagde documenten in een gewijzigde vorm kan leiden tot uitsluiting van uw inschrijving.

2.6.2. Opening en beoordeling van de offertes

De opening van de inschrijvingen vindt plaats binnen www.mercell.com ná de sluitingsdatum van inschrijving. Provincie Zeeland stelt hiervan een proces- verbaal van opening op.

Provincie Zeeland kan ten aanzien van onduidelijkheden en/of onvolledige inschrijvingen vragen om een toelichting of aanvulling bij inschrijver. Dit geschiedt wanneer er sprake is van een omissie. In dit geval geeft Provincie Zeeland inschrijver de gelegenheid om binnen een vastgestelde termijn de inschrijving toe te lichten en/of aan te vullen. Voor de goede orde: de opgegeven prijs kan en mag nooit worden aangevuld of toegelicht.

Indien blijkt dat onjuiste en/of onvolledige informatie is verstrekt, kan inschrijver van deelname worden uitgesloten, kunnen reeds gemaakte afspraken worden geannuleerd en kan de overeenkomst worden ontbonden door Provincie Zeeland zonder rechtsgevolgen voor Provincie Zeeland.

Na de opening van de digitale kluis worden de offertes exclusief het prijsdocument beschikbaar gesteld aan de beoordelingscommissie. Het prijsdocument wordt door de inkoopadviseur apart gehouden totdat de kwalitatieve beoordeling heeft plaats gevonden. Dit om de beoordeling zo objectief en transparant mogelijk te houden. Daarna wordt het prijsdocument beschikbaar gesteld en beoordeeld.

2.7. Bindende voorwaarden tot inschrijving

Inschrijvingen die niet voldoen aan de hieronder weergegeven vormvereisten worden uitgesloten van deelname aan deze aanbesteding.

2.7.1. Algemene Voorwaarden

In Annex 1 vindt u de "Algemene Inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland 2022". Op de uiteindelijke opdrachtverlening zijn deze Algemene Inkoopvoorwaarden onverkort van toepassing.

Licentievoorwaarden, betalingsvoorwaarden, leveringsvoorwaarden en andere algemene voorwaarden van u worden hierbij nadrukkelijk uitgesloten. Indien u van mening bent dat een bepaald artikel onredelijk bezwarend is, dient u dit kenbaar te maken tot uiterlijk vrijdag 12 april, om 10:00 uur. Later en/of niet op de voorgeschreven wijze ingediende opmerkingen worden niet geaccepteerd. Indien u in principe akkoord gaat met het artikel, maar toch een tekstsuggestie wil geven, dan kan dit. Als u niet akkoord gaat met een artikel, dient een tekstvoorstel te worden gedaan. Provincie Zeeland is niet verplicht de aangegeven tekstsuggesties over te nemen. Eventuele wijzigingen naar aanleiding van ingediende tekstsuggesties zullen worden weergegeven in de Nota van Inlichtingen. De op die wijze tot stand gekomen definitieve Algemene Inkoopvoorwaarden kunnen niet meer worden gewijzigd en zijn voor u bindend. Het uitbrengen van een offerte houdt in dat de Algemene inkoopvoorwaarden Provincies door u zijn geaccepteerd zoals vermeld in deze aanbestedingsleidraad, eventueel gewijzigd in de Nota van Inlichtingen. Uw algemene verkoopvoorwaarden, branchevoorwaarden of andere voorwaarden worden uitdrukkelijk uitgesloten.

2.7.2. Kostenvergoeding

Inschrijvers hebben geen recht op vergoeding van enigerlei kosten gemaakt in het kader van deze aanbesteding. Kosten door inschrijvers gemaakt in deze aanbestedingsprocedure vanwege het opstellen en verzenden van de inschrijving kunnen niet op opdrachtgever worden verhaald, ook niet wanneer de aanbestedingsprocedure wordt gestaakt.

2.7.3. Taal

De gevraagde gegevens, het Uniform Europees Aanbestedingsdocument en alle overige documenten dienen in de Nederlandse taal te worden opgesteld. Alle mondelinge en schriftelijke correspondentie tijdens de aanbestedingsprocedure en tijdens de uitvoering van de opdracht vindt eveneens plaats in de Nederlandse taal.

2.7.4. Vertrouwelijkheid/ geheimhouding

Van u wordt verwacht dat u strikte vertrouwelijkheid in acht neemt ten aanzien van de inhoud van deze offerteaanvraag. Anderzijds zal de Provincie de inhoud van de offerte evenzeer strikt vertrouwelijke behandelen. Deze worden uitsluitend getoond aan de ambtelijke medewerkers die direct bij de aanbestedingsprocedure zijn betrokken. Alle correspondentie en ontvangen offertes worden na afronding van de aanbesteding niet retour gezonden en blijven in het bezit van opdrachtgever.

Het is inschrijver bekend dat opdrachtgever gehouden is aan verplichtingen die voortvloeien uit de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Nakoming van één of meer van deze verplichtingen houdt in géén geval schending van geheimhouding of vertrouwelijkheid in.

Provincie Zeeland is niet verplicht interne (offerte)documenten, zoals resultaten van evaluaties, adviezen aangaande gunning aan inschrijvers bekend te maken.

Door een offerte in te dienen gaat u akkoord met bekend- dan wel openbaarmaking van (onderdelen) van de offerte indien een rechter in een gerechtelijke procedure Provincie Zeeland hiertoe verplicht.

Provincie Zeeland behoudt zich te allen tijde het recht voor de verstrekte gegevens en verklaringen aan een nader onderzoek te onderwerpen en op juistheid te (laten) controleren.

Alle contacten met betrekking tot deze procedure dienen via www.mercell.com te verlopen. Telefonisch of ander contact met personen werkzaam bij de Opdrachtgever met betrekking tot deze procedure is niet toegestaan.

Indien inschrijver contact zoekt met het doel aanvullende informatie te verkrijgen waardoor deze een voordeel verkrijgt ten opzichte van de andere inschrijvers zal de Opdrachtgever deze inschrijver van verdere deelname uitsluiten.

2.7.5. Prijsonderhandelingen

Er wordt niet over de inschrijving onderhandeld. Dit heeft tot gevolg dat inschrijver een inschrijving dient uit te brengen die zijn beste condities weerspiegelt. In uw inschrijving zijn de eisen en wensen verwerkt.

2.7.6. Strategische inschrijving

Inschrijver doet in zijn aanbieding een reële prijsaanbieding per gevraagd onderdeel gebaseerd op marktconformiteit. Ingeval van strategische inschrijvingen door middel van het aanbieden van irreële lage of hoge prijzen wordt aangenomen dat inschrijver de gunningsprocedure manipuleert. Dergelijke inschrijvingen zullen door Provincie Zeeland niet worden geaccepteerd.

2.7.7. Aanpassing Programma van Eisen

Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor om naar aanleiding van de schriftelijke, digitale vragenronde(s) het Programma van Eisen aan te passen. Indien het Programma van Eisen als gevolg hiervan wordt gewijzigd, zullen de potentiële inschrijvers hierover via een Nota van Inlichtingen worden geïnformeerd.

2.7.8. Toepasselijk recht en bevoegde rechter

Op deze aanbestedingsprocedure is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.

Een geschil tussen de bij de aanbesteding betrokkenen, dat ontstaat naar aanleiding van deze aanbesteding, wordt beslecht door de hiertoe bevoegde rechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg. Een geschil wordt geacht aanhangig te zijn gemaakt door het uitbrengen van een dagvaarding.

2.7.9. Stopzetten van de aanbesteding / niet gunnen

Opdrachtgever is vrij de aanbesteding te allen tijde te stoppen dan wel niet te gunnen, bijvoorbeeld in geval van:

- Het niet beschikbaar hebben van voldoende financiële middelen;
- Ontbreken van (formeel) positieve besluitvorming aangaande de gunning;
- Indien door wijziging van regelgeving of overheidsbeleid de inhoud van de aanbesteding aangepast dient te worden.

Deze opsomming is niet limitatief.

Mocht gedurende de aanbestedingsprocedure over een inschrijver nadelige informatie bekend worden, dan behoudt opdrachtgever zich het recht voor de beoordelingsprocedure voor die inschrijver te beëindigen.

Indien inschrijver gedurende de aanbestedingsprocedure aangeeft dat de voor de aanbesteding relevante bedrijfsactiviteiten worden gestaakt, dan behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor de inschrijving om die reden ter zijde te leggen en niet verder in de beoordeling te betrekken.

Aan wijzigingen in de planning kan inschrijver nimmer rechten ontleen.

Door het indienen van een inschrijving verklaart inschrijver zich akkoord met het voorbehoud en het daaromtrent gestelde.

2.7.10. Inschrijven onder voorwaarden

Indien aan een inschrijving door inschrijver voorwaarden zijn verbonden, wordt de inschrijving geacht niet te zijn gedaan.

2.7.11. Inschrijving op gedeelte opdracht

Inschrijven op een gedeelte van de opdracht is niet toegestaan.

2.7.12. Varianten (alternatieven)

Varianten (alternatieven) worden niet toegestaan.

2.7.13. Wet arbeid vreemdelingen

De volgende bepalingen zijn van toepassing voor wat betreft de Wet arbeid vreemdelingen (Wav):

- Inschrijver wordt geacht bekend te zijn met hetgeen in de Wav is bepaald omtrent het tewerkstellen van vreemdelingen. Inschrijver dient deze bepalingen na te leven. Inschrijver dient er tevens voor te zorgen dat zijn natuurlijke persoon of rechtspersoon en/of leverancier(s) op de bepalingen van de Wav gewezen wordt/worden en dat hij/zij deze bepalingen naleeft/naleven. De aan de naleving verbonden gevolgen zijn voor rekening van inschrijver.
- Inschrijver dient bij opdrachtgever aan te tonen dat hij de bepalingen uit de Wav nakomt. Hiertoe moet inschrijver op verzoek van opdrachtgever, voor een nader te bepalen datum, opdrachtgever een lijst overhandigen van alle bij de dienstverlening aanwezige personen die over een tewerkstellingsvergunning dienen te beschikken alsmede een kopie van deze tewerkstellingsvergunning.
- Eventuele boetes die worden opgelegd aan opdrachtgever omdat opdrachtnemer gedurende de uitvoering van de werkzaamheden handelt in strijd met de bepalingen van de Wav zullen op opdrachtnemer worden verhaald.

2.7.14. Gestanddoening termijn

Uw inschrijving dient een gestanddoeningstermijn te hebben van drie (3) maanden vanaf de uiterste termijn van indiening van de inschrijving. De inschrijving is onherroepelijk en zonder voorbehoud. Inschrijver stemt reeds hierbij in met een verlenging van de gestanddoeningstermijn van veertien (14) dagen na de uitspraak van de rechtbank, in geval tegen de voorgenomen gunningbeslissing een procedure is of wordt aangevangen.

2.7.15. Informatie over verplichtingen inschrijvers

Informatie over de verplichting ten aanzien van de bepalingen inzake belastingen, milieubescherming, arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden die gelden in Nederland en die gedurende de looptijd van de overeenkomst op de verrichtingen van u van toepassing zijn, zijn verkrijgbaar bij:

- Voor bepalingen inzake belastingen: de Belastingdienst: www.belastingdienst.nl
- Voor bepalingen inzake milieubescherming: het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-infrastructuur-en-waterstaat>
- Voor bepalingen inzake arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden: het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, www.rijksoverheid.nl/ministeries/szw

2.7.16. Toegankelijkheid documenten

Het is voor de (semi-)overheid per 1 juli 2018 wettelijk verplicht om websites en de documenten daarop toegankelijk te maken. Het [Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid](#) en ook de [Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte \(2017\)](#) verplicht bedrijven en overheden om hun diensten toegankelijk aan te bieden.

Zie voor meer informatie: <https://www.digitoegankelijk.nl> <https://www.digitoegankelijk.nl/onderwerpen/pdf-bestanden>

Digitale leveringen voortvloeiend uit deze overeenkomst dienen bij aflevering aan deze wettelijke verplichting te voldoen. Dit geldt voor alle vormen van digitale levering, waaronder naast documenten en websites ook apps / mobiele applicaties, intranet en beeldmateriaal zoals video.

2.7.17. Wet bevordering integriteitsbevordering door het openbaar bestuur

Integriteitstoets

Om te voorkomen dat de overheid door deze aanbesteding onbedoeld criminele activiteiten faciliteert, wil de Provincie gebruik kunnen maken van de Wet Bibob en de daarin geboden mogelijkheden van advies door het Bureau Bibob.

De Provincie heeft op grond van de Wet en het Besluit Bibob (onderdeel van het ministerie van Veiligheid en Justitie) te verzoeken advies te geven:

- voordat een beslissing door de Provincie wordt genomen inzake de gunning van de overheidsopdracht;
- voordat de Provincie een beroep doet op de ontbindende voorwaarde in de overeenkomst;
- ten aanzien van een onderaannemer met het oog op diens acceptatie als zodanig.

Het advies dat het Bureau Bibob op basis van zijn onderzoek zal uitbrengen, geeft de Provincie ondersteuning bij haar eigen inhoudelijke afweging om een overheidsopdracht al dan niet aan een ondernemer te gunnen, dan wel een overeenkomst inzake een overheidsopdracht al dan niet te ontbinden, dan wel al dan niet toestemming te verlenen voor inschakeling van een bepaalde onderaannemer. Het advies van het Bureau Bibob kan dus voor de Provincie aanleiding zijn om een ondernemer uit te sluiten van (verdere) deelname aan de aanbesteding.

Daarnaast kan het advies van het Bureau Bibob voor de Provincie aanleiding zijn om voorwaarden voor te schrijven voor de gunning en/of tijdens de uitvoering van de overheidsopdracht. Indien blijkt dat de ondernemer zich niet houdt aan de voorwaarden, zal de Provincie in voorkomend geval (alsnog) een beroep kunnen doen op de ontbindende voorwaarde in de overeenkomst, dan wel aanvullende voorwaarden stellen. Alle daaruit voortvloeiende kosten komen ten laste van de ondernemer.

Onderzoek

Opdrachtgever onderzoekt - mede op basis van de door ondernemers aangeleverde gegevens - of er indicaties zijn dat op een ondernemer één of meer van de in artikel 2.86 lid 2 Aanbestedingswet 2012 bedoelde uitsluitingsgronden, dan wel één of meer van de op deze aanbesteding van toepassing verklaarde uitsluitingsgronden als bedoeld in artikel 2.87 Aanbestedingswet 2012 van toepassing zijn.

Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, dan kan door de Opdrachtgever advies worden gevraagd aan het Bureau Bibob (zie artikel 9 van de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob)).

De ondernemer over wie advies is gevraagd, wordt door de Opdrachtgever over de inhoud van dat advies geïnformeerd als het advies ertoe kan leiden dat ondernemer wordt uitgesloten van (verdere) deelname aan

de aanbesteding, de overheidsopdracht niet aan de ondernemer gegund wordt, de overeenkomst met de ondernemer wordt ontbonden of de toestemming voor het inzetten van een onderaannemer wordt geweigerd.

2.7.18. Verstrekte gegevens

Opdrachtgever behoudt zich het recht voor te allen tijde de verstrekte gegevens en verklaringen aan een nader onderzoek te onderwerpen en op juistheid te (laten) controleren.

2.7.19. Geheimhouding

Van inschrijver wordt verwacht dat hij strikte vertrouwelijkheid in acht neemt ten aanzien van de inhoud van deze aanbestedingsleidraad. Anderzijds zal opdrachtgever de inhoud van de offertes ook strikt vertrouwelijk behandelen.

Inschrijver zal bovendien strikte vertrouwelijkheid in acht nemen ter zake alle vertrouwelijke informatie die hem bekend is of wordt van opdrachtgever. De informatie die hem ter beschikking staat, zal hij niet aan derden ter beschikking stellen en aan zijn personeel slechts bekend maken voor zover dit nodig is voor het uitbrengen van de offerte.

Opdrachtgever is niet verplicht interne (offerte)documenten, zoals resultaten van evaluaties, adviezen aangaande gunning aan inschrijvers bekend te maken.

Door een offerte in te dienen gaat inschrijver akkoord met bekend- dan wel openbaarmaking van (onderdelen) van de offerte indien een rechter in een gerechtelijke procedure opdrachtgever hiertoe verplicht.

2.7.20. Staken bedrijfsactiviteiten

Indien inschrijver gedurende de aanbestedingsprocedure aangeeft dat de voor de aanbesteding relevante bedrijfsactiviteiten worden gestaakt, dan behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor de inschrijving om die reden ter zijde te leggen en niet verder in de beoordeling te betrekken.

2.7.21. Ontbreken informatie

Het risico van het ontbreken van informatie en/of antwoorden door onjuiste of onvolledige overname van overzichten, gegevens en verklaringen, berust bij inschrijver. Afhankelijk van de aard van de omissie of onjuistheid kan dit leiden tot uitsluiting van de inschrijving, dan wel verlies in waardering.

2.7.22. Integrale kostprijs

Het uitgangspunt voor de inschrijving dient gebaseerd te zijn op de integrale kostprijs. Inschrijver dient derhalve alle relevante kostenposten die samenhangen met de opdracht te vermelden (zoals belastingen, heffingen, administratiekosten, licentiekosten, etc.), ook als daar in deze aanbestedingsleidraad niet expliciet om gevraagd wordt. Kosten die niet expliciet in de inschrijving van inschrijver zijn opgenomen, worden tijdens de eventuele contractduur niet geaccepteerd.

2.7.23. Intellectueel eigendom aanbestedingsstukken

Alle intellectuele eigendomsrechten die rusten op de door Opdrachtgever verstrekte documenten en informatie in het kader van de aanbestedingsprocedure, waaronder in ieder geval te begrijpen de onderhavige aanbestedingsleidraad evenals bijlagen en verstrekte toelichtingen, berusten uitsluitend bij Opdrachtgever. Dit geldt voor de gehele aanbestedingsprocedure.

Behoudens uitzonderingen door de Auteurswet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van Opdrachtgever niets uit de door Opdrachtgever verstrekte documenten alsmede daarbij behorende bijlagen

worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, behoudens indien en voor zover dit in redelijkheid noodzakelijk is voor het juist en volledig kunnen beantwoorden van de vragen, dan wel het kunnen doen van een inschrijving.

2.7.24. Overmachtsbepaling epidemieën en pandemieën

Als extra bepaling in de Opdracht wordt opgenomen: Een tekortkoming in de nakoming ten gevolge van epidemieën en pandemieën is niet toerekenbaar aan de tekortschietende partij.

2.7.25. Ontbindende voorwaarde epidemieën en pandemieën

Opdrachtgever heeft het recht om de Opdracht te ontbinden ten gevolge van epidemieën en pandemieën (en de daaruit voortvloeiende maatregelen van de regering).

2.7.26. Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen

Provincie Zeeland hecht grote waarde aan maatschappelijk verantwoord inkopen en heeft daarvoor ook een actieplan 2021-2024 vastgesteld. Dit plan is te vinden op [Dashboard 2021 2024 PZ - Maatschappelijk Verantwoord Inkoop Platform \(mviplatform.nl\)](#). Het plan is gebaseerd op de Sustainable Developmentgoals (SDG's) zoals deze zijn geformuleerd door de Verenigde Naties.

Dit betekent dat we bij iedere inkoop aan u als leverancier vragen aan welke SDG doelen u kunt bijdragen door op duurzame wijze uw opdracht te realiseren.

3. Omschrijving van de opdracht

3.1. Omschrijving van de opdracht

Aanleiding

Invasieve exoten zijn uitheemse plant- en diersoorten die door de mens in Europa terecht komen en schade veroorzaken aan de inheemse natuur en biodiversiteit van Zeeland. Vanuit de Europese Unie is er sinds 2014 een verordening, die de lidstaten verplicht om maatregelen te nemen tegen invasieve exoten genoemd op de Unielijst. Een soort wordt op de Unielijst geplaatst na een intensieve risicobeoordeling door de Europese Commissie.

De Aziatische hoornaar is één van de exoten op deze lijst en is in 2022 van status veranderd: van artikel 17 (uitroeiplicht) naar artikel 19 (beheersplicht). Dit betekent dat de Provincie niet meer verplicht is om ieder individu te elimineren, omdat deze soort nu wijdverspreid voorkomt en volledige uitroeiing onmogelijk is. Onze verwachting is niet dat de Aziatische hoornaar uit Zeeland zal verdwijnen. Hoogstens zorgt dit voor enige vertraging in de populatiegroei. Tot dusver heeft Provincie Zeeland er op aangestuurd om alle gemelde nesten, indien mogelijk, te verwijderen. De verspreiding is in 2023 sterk toegenomen (2022 – 19 meldingen, 2023 – ca. 300 meldingen). Verwacht wordt dat in 2024 de populatie verder doorgroeit. Afgelopen jaar heeft Provincie Zeeland ervaring opgedaan met de aanpak van de Aziatische hoornaar. Deze ervaring heeft ertoe geleid dat aan deze opdracht een aantal eisen en voorwaarden worden gesteld.

Opdracht omschrijving

Provincie Zeeland wil vanaf 2024 voor de duur van drie jaren een raamovereenkomst sluiten om nesten van Aziatische hoornaars te verwijderen. De ervaring leert dat er ook nesten op moeilijk begaanbare/ onbegaanbare plekken hangen. Voor wat betreft de meldingen heeft opdrachtgever de voorkeur om deze hoofdzakelijk te laten verlopen via www.waarneming.nl. Daarnaast komen meldingen binnen via andere kanalen, zoals de mail (invasieve-exoten@zeeland.nl) of via de receptie van Provincie Zeeland. Deze meldingen moeten in sommige gevallen nog gevalideerd worden, daarom moet Opdrachtnemer kennis hebben van insecten en wespachtigen om een onderscheid te kunnen maken tussen goede en valse meldingen. Valideren komt voor in 3 verschillende stadia;

1. www.waarneming.nl: nest meldingen met duidelijke foto worden gevalideerd door vrijwilligers van EIS-Kenniscentrum Insecten.
2. www.waarneming.nl en andere kanalen: nest-meldingen die gemeld worden met weinig informatie, zoals een wazige of ontbrekende foto, moeten gevalideerd worden door de Opdrachtnemer
3. In het veld: nest-meldingen moeten op locatie gecontroleerd worden door Opdrachtnemer.

Soms blijkt een gemeld nest niet van de Aziatische hoornaar te zijn. Die nesten zullen dan ook niet bestreden of verwijderd worden.

Opdrachtnemer dient bij de uitvoering van haar dienstverlening te voldoen aan de vigerende privacywet- en regelgeving. Er moet zorgvuldig worden omgegaan met de gegevens van de melders. Daarnaast moet er voorafgaand aan werkzaamheden afstemming gezocht worden met de melders, grondeigenaren en/of grondbeheerders. Heldere communicatie tijdens de uitvoering van een bestrijding is van belang. Denk hierbij aan voorlichting geven of afstemming vinden met de omwonende en/of melders.

De Aziatische hoornaar bouwt 2 typen nesten, een voorjaars- en een zomernest. In deze opdracht zal de inschrijvende partij beide nesten bestrijden/verwijderen. Het verwijderen van voorjaarsnesten is relatief

makkelijk. Zomernesten hangen vaak op grote hoogte. Deze nesten verwijderen vraagt dan ook om meer organisatorisch en specialistisch werk. Soms vraagt dit ook om de inzet van specialistische apparatuur, zoals hoogwerkers. De termijn die wij hanteren van melding tot verwijderen is voor voorjaarsnesten maximaal drie (3) werkdagen en voor zomernesten maximaal elf (11) werkdagen. Deze termijnen hanteren wij ook als key performance indicator (KPI) op afwijkingen verwachten wij een verklaring en een rapportage. U dient rekening te houden met het feit dat lokale omstandigheden er soms voor zorgen dat het verwijderen van nesten veel meer tijd kost.

Om de twee (2) weken vindt er (telefonisch) afstemming plaats met Provincie Zeeland om de voortgang en eventuele problemen te bespreken. Om een goed overzicht te houden van de verspreiding van de Aziatische hoornaar is het van belang dat de opdrachtnemer een gedegen administratie bijhoudt.

De locaties waar de opdracht zal worden uitgevoerd liggen verspreid over de gehele provincie Zeeland.

De opdracht loopt van juli 2024 tot en met het einde van het seizoen van 2026. De jaarlijkse start- en einddata van de bestrijding, zijn afhankelijk van weersomstandigheden en de activiteit in nesten. Deze data worden jaarlijks in overleg met Provincie Zeeland vastgesteld. In de winter, wanneer de temperaturen laag zijn, zijn nesten inactief en worden niet verwijderd. In de looptijd van de opdracht is er geen afnameverplichting.

Er is voor het uitvoeren van de opdracht een budget beschikbaar van maximaal €300.000 in 2024, €150.000 in 2025 en €50.000 in 2026. De bedragen zijn exclusief BTW.

3.2. Eisen

Verder gelden minimale **Eisen** ten aanzien van uw offerte:

a. Algemene eisen

- de opgenomen eenheidsprijzen zijn onveranderlijk gedurende de looptijd;
- de aanbidding dient te geschieden in een uurtarief in euro's, exclusief BTW, inclusief reis- en verblijfskosten. Of totaalprijs waarbij u dient aan te geven hoeveel uur u gaat besteden en wat het uurtarief is. De totaalprijs wordt dan gemaakte uren X uurtarief per functie;
- Inzicht in te hanteren werkwijze en planning;
- de namen en functies van de verantwoordelijk en uitvoerend medewerkers moeten worden vermeld. Deze moeten praktijkervaring hebben op het concrete niveau; Curriculum Vitae van de in te zetten medewerkers dienen bij de offerte te worden toegevoegd.
- U dient de Nederlandse taal te beheersen in woord en geschrift;
- De opdrachtnemer geeft één (1) referentie zoals beschreven in paragraaf 4.2.3.

b. Specifieke eisen aan deze opdracht

1. De Opdrachtnemer is in staat om de nest-meldingen van o.a. www.waarneming.nl te valideren, wanneer EIS- Kenniscentrum Insecten geen validatie heeft kunnen doen, door o.a. wazige of ontbrekende foto's.
2. Er wordt door Opdrachtnemer zorgvuldig omgegaan met de gegevens van derden, zoals melders en percee-eigenaren in lijn met de vigerende privacywet- en regelgeving.
3. De huur of aanschaf van materiaal dat nodig is voor de verdelging, komen voor rekening van de Opdrachtnemer.
4. De termijn die wij hanteren van melding tot verwijderen is voor voorjaarsnesten maximaal drie (3) werkdagen en voor zomernesten binnen maximaal elf (11) werkdagen.

5. De opdrachtnemer heeft voldoende geschikt personeel om de afwezigheid van collega's op te vangen.

c. Facturering

Provincie Zeeland werkt met een digitaal inkoopstelsel. Hiermee worden alle opdrachten, voorzien van inkoopordernummer, digitaal verstrekt. Betaling van facturen vindt alleen plaats wanneer deze wordt aangeleverd als E-factuur^[1] via e-invoicing-pzld@esize.com of, als u nog geen E-facturen kunt uitgeven, in de e-mailbox facturen@zeeland.nl onder vermelding van het inkoopordernummer. Indien de opdracht aan u wordt gegund dient u genoemde werkwijze te hanteren. Facturen die niet volgens deze werkwijze worden aangeleverd worden niet betaald.

d. Maatschappelijk verantwoord inkopen

Er is voor deze aanbesteding gekozen om de bijdrage aan SDG3 in kaart te brengen (Gezondheid). Dit willen wij doen door de Opdrachtnemer jaarlijks te laten registreren hoeveel nesten er zijn verwijderd zonder dat daarbij gebruik is gemaakt van stoffen met carcinogene en of mutageen en/of reproductie toxische eigenschappen hebben (CMR stoffen genoemd). Van de winnaar van deze aanbesteding wordt verwacht om, het door ons voorgeschreven, digitale rekenblad in te vullen op www.mviplatform.nl/indicatoren.

De berekening voor de KG vermeden CMR stoffen wordt bepaald aan de hand van referenties van het gemiddelde gebruik in Nederland.

Bovenstaande gegevens van de uitvoering van de opdracht worden gebruikt om een benchmark op te stellen en om te monitoren wat de (positieve) impact is die vanuit Provincie Zeeland en opdrachtnemer wordt gerealiseerd. Provincie Zeeland biedt na gunning zo nodig ondersteuning.

Het invullen van de rekenbladen is gekoppeld aan het opdrachtnummer dat de winnaar van deze opdracht zal ontvangen na opdrachtverlening.

De voortgang van de rapportage en de validiteit van de gegevens kan worden gecontroleerd. Bij ontbrekende of niet als valide beschouwde gegevens kan hierover contact met u worden gelegd door uw contactpersoon bij Provincie Zeeland of de beheerder van de database (KOVMA).

Nadrukkelijk wordt gesteld dat u aan de hierboven gestelde **Eisen** volledig moet voldoen. Het niet voldoen aan een **Eis** leidt tot uitsluiting van verdere beoordeling.

4. Selectieprocedure

4.1. Wijze van beoordelen van de inschrijvingen

In dit hoofdstuk wordt de wijze uitgelegd waarop Provincie Zeeland de inschrijvingen beoordeelt.

4.1.1. Beoordelingscommissie

Voor de beoordeling van de inschrijvingen heeft Provincie Zeeland een ter zake kundige beoordelingscommissie samengesteld. In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld in geval van uitdiensttreding of ziekte, wordt er een ter zake kundige vervanger aangewezen.

De beoordelingscommissie besluit in consensus over de toe te kennen scores.

De inkoopadviseur beoordeelt het procedurele verloop van de inschrijving, zoals tijdigheid, volledigheid, voldoen aan uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen, verificatie van bewijsstukken en dergelijke. De uitkomsten van deze beoordeling worden aan de beoordelingscommissie toegelicht. Daarnaast begeleidt de inkoopadviseur het proces van de inhoudelijke beoordeling door de overige leden van de beoordelingscommissie.

Aanbestedende dienst streeft ernaar om de samenstelling van de beoordelingscommissie ongewijzigd te laten. Indien onverhoopt sprake is van overmacht kan het voorkomen dat de samenstelling wijzigt. Inschrijver wordt hier voor het moment van beoordelen van op de hoogte gebracht.

Functies beoordelingscommissie
Projectleider exotenbeheer
Adviseur Natuurinclusief
Beleidsmedewerker natuur en landschap

De beoordelingscommissie beoordeelt de inschrijvingen conform de in deze aanbestedingsleidraad nader omschreven beoordelingsmethodiek.

4.1.2. Beoordeling

Beoordelingsprocedure

Voor de selectie van inschrijvers is een Uniform Europees Aanbestedingsdocument (pdf) bijgevoegd dat door elke inschrijver moet worden ingevuld (zie bijlage 1). Het ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument alsmede het bijvoegen van de gevraagde informatie betreffende de kerncompetenties (zie bijlage 2) wordt beoordeeld en is voor Provincie Zeeland bepalend of men qua uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen voldoet of niet voldoet. Indien een inschrijver niet voldoet wordt de inschrijving niet verder in behandeling genomen. Bijgevoegde link geeft uitleg ten behoeve van invulling van het nieuwe Uniform Europees Aanbestedingsdocument <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/espd/filter?lang=nl>

Verificatie met bewijsstukken

In de periode ná het uitspreken van de (voorlopige) gunningsbeslissing, van 31 mei 2024 tot 20 juni 2024, zal een verificatie plaatsvinden door middel van het opvragen door Provincie Zeeland van de gevraagde bewijsstukken bij de inschrijver die de inschrijving op Beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV) heeft gedaan. Wij verwijzen hiervoor naar paragraaf 2.6.1 van deze aanbestedingsleidraad. De op grond van de kerncompetenties gevraagde referenties dient evenwel bij de offerte te worden bijgevoegd. Wellicht ten

overvloede markt Provincie Zeeland op dat bij het inschrijven in samenwerkingsverband of met een beroep op derden ook bewijsstukken worden gevraagd.

Na een positieve verificatie én na de uitwerking van de bezwaarperiode na de mededeling van de gunningsbeslissing zal de opdracht definitief worden gegund. Ondertekening van de overeenkomst door Provincie Zeeland en de geselecteerde partij geldt als afronding van deze aanbestedingsprocedure.

4.2. Uitsluitingsgronden en geschiktheidseisen

Met de inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 maakt Provincie Zeeland gebruik van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument voor het bepalen van de uitsluitingsgronden en de geschiktheidseisen. Het Uniform Europees Aanbestedingsdocument is bij deze aanbestedingsleidraad als separate bijlage toegevoegd (bijlage 1). Van inschrijver wordt verwacht dat hij het Uniform Europees Aanbestedingsdocument op de aangegeven plaatsen invult en rechtsgeldig ondertekent. In onderstaande paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 is opgenomen welke bewijsstukken Provincie Zeeland vraagt om aan te tonen dat op uw onderneming niet één van de uitsluitingsgronden van toepassing is en/of uw onderneming voldoet aan de gevraagde geschiktheidseisen.

4.2.1. Uitsluitingsgronden

Het van toepassing zijn van de in het bijgevoegde Uniform Europees Aanbestedingsdocument verplichte én de aangegeven facultatieve uitsluitingsgronden op de onderneming van inschrijver zijn redenen voor uitsluiting van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure. Inschrijver verklaart hierbij dat geen van onderstaande uitsluitingsgronden op de onderneming van toepassing is.

Onderstaand overzicht van uitsluitingsgronden

Uitsluitingsgronden	Omschrijving	Bewijsstukken
Deel III A van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	<u>Gronden die verband houden met strafrechtelijke veroordelingen:</u> door middel van het invullen Deel III A en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart inschrijver dat op zijn onderneming niet (één van) de gestelde uitsluitingsgronden van toepassing is.	Gedragsverklaring aanbesteden die niet ouder is dan <u>twee (2) jaar</u> na sluitingsdatum van de inschrijving. <i>Indien de Gegadigde nog niet beschikt over een Gedragsverklaring aanbesteden, is het advies deze voortijdig aan te vragen i.v.m. de lange levertijd.</i> Een aanvraag om afgifte van de Gedragsverklaring aanbesteden wordt ingediend bij de dienst Justis, de uitvoeringsinstantie die namens de Minister van Justitie en Veiligheid de aanvraag behandelt, zie www.Justis.nl .
Deel III B van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	<u>Gronden die verband houden met de betaling van belastingen of sociale premies:</u> door middel van het invullen Deel III B en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart	(Kopie van) verklaring betalingsgedrag nakoming fiscale verplichtingen van de Belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan zes (6) maanden.

	inschrijver dat op zijn onderneming niet (één van) de gestelde uitsluitingsgronden van toepassing is.	
Deel III C van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	<u>Gronden met betrekking tot insolventie, belangenconflicten of beroepsfouten, te weten:</u> - Schending verplichtingen o.b.v. milieu-, sociaal of arbeidsrecht - Faillissement, insolventie of gelijksoortig - Vervalsing van de mededinging - Belangenconflict - Onrechtmatige beïnvloeding - Betrokken bij de voorbereiding - Valse verklaring Door middel van het invullen Deel III C en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart inschrijver dat op zijn onderneming niet (één van) de gestelde uitsluitingsgronden van toepassing is.	Door middel van het invullen en rechtsgeldig ondertekenen van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument verklaart inschrijver dat zijn onderneming, bij het verstrekken van inlichtingen die door de Opdrachtgever van hem waren verlangd in het kader van aanbestedingsprocedures, zich niet in ernstige mate schuldig heeft gemaakt aan valse verklaringen of dat zijn onderneming deze inlichtingen niet, of niet volledig, heeft verstrekt.

4.2.2. Sanctiemaatregelen: verbod Russische betrokkenheid

Op basis van het vijfde sanctiepakket van de EU^[1] is het Aanbestedende diensten niet toegestaan opdrachten te gunnen aan Russische partijen. De Aanbestedende dienst sluit een Inschrijver uit indien er sprake is van:

- personen met een Russische nationaliteit en personen of rechtspersonen (bedrijven, entiteiten of organen) die gevestigd zijn in Rusland;
- rechtspersonen die voor meer dan 50% eigendom zijn van een Russische partij zoals genoemd hierboven; en
- personen of rechtspersonen die handelen in belang van of op aanwijzing van een bovengenoemde Russische partij.

De rechtspersonen als bedoeld bij de tweede of derde bullet omvatten ook rechtspersonen gevestigd in de EU/EER of in een ander land dan Rusland. Dit geldt ook voor overheidsaanbestedingen waar een Russische partij voor meer dan 10% deelneemt in het contract als onderaannemer of leverancier.

De Aanbestedende dienst sluit een Inschrijver niet uit als sprake is van één van de uitzonderingen als aangegeven in dit vijfde sanctiepakket. Inschrijver dient bijlage 3 Verklaring geen Russische betrokkenheid volledig in te vullen en te uploaden in bij de inschrijving in Mercell.

^[1] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2022:111:TOC>

Gevolgen van Russische betrokkenheid

In het geval opdrachtgever op enig moment gedurende aanbestedingsprocedure vaststelt dat sprake is van betrokkenheid van een Russische partij, wordt de betreffende inschrijver **uitgesloten van verdere deelname aan de aanbesteding**. Het eerder geuite voornemen tot gunning wordt dan ingetrokken. Vervolgens wordt het voornemen tot gunning geuit aan de partij welke als tweede in de rangorde is geëindigd.

In het geval opdrachtgever op enig moment gedurende de uitvoering van de overeenkomst vaststelt dat sprake is van betrokkenheid van een Russische partij, wordt de overeenkomst met onmiddellijke ingang en zonder rechterlijke tussenkomst ontbonden. Opdrachtgever is in dat geval op geen enkele wijze schadeplichtig.

Door het doen van een inschrijving gaat de inschrijver nadrukkelijk akkoord met het bovenstaande.

4.2.3. Selectiecriteria

Selectiecriteria zijn vereisten waaraan de onderneming absoluut moet voldoen. Indien blijkt dat de onderneming niet kan voldoen aan de geformuleerde selectiecriteria behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor om de inschrijving ter zijde te leggen en uit te sluiten van verdere deelname aan deze aanbesteding. Het zijn zogenoemde knock-out criteria. De geformuleerde selectiecriteria hebben als doel om de continuïteit in de uitvoering van de opdracht gedurende de contractperiode te waarborgen.

Selectiecriteria		
A Geschiktheid	Omschrijving	Bewijsstuk
Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument	Selectie criterium <u>Inschrijving in het beroeps- en handelsregister:</u> Inschrijver dient in het handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK), dan wel in een overeenkomstig register van het land van vestiging van de onderneming, te zijn ingeschreven. In het Uniform Europees Aanbestedingsdocument dient u het nummer van inschrijving te vermelden. Bij gunning dient inschrijver een uittreksel uit het Handelsregister op verzoek van Provincie Zeeland over te leggen. De in deze aanbesteding gevraagde verklaringen en documenten dienen te zijn ondertekend door degene die volgens het uittreksel uit het handelsregister bevoegd is de onderneming rechtsgeldig te vertegenwoordigen, dan wel te zijn ondertekend door degene van wie de rechtsgeldig vertegenwoordiger een machtiging heeft.	(Kopie van / digitaal) bewijs van aanmelding c.q. inschrijving in het Beroeps-/Handelsregister (KvK) of document dat een gelijkwaardig doel dient uit het land van herkomst. Het bewijsstuk is niet ouder dan 6 (zes) maanden vanaf sluitingsdatum inschrijving.

Selectiecriteria		
B. Economische en financiële draagkracht	Omschrijving	Bewijsstuk
Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedings-document	Verzekering tegen beroepsrisico's: In het kader van de financiële en economische draagkracht verklaart inschrijver dat zijn organisatie verzekerd is tegen beroepsrisico's voor een bedrag van minimaal € 250.000,--	(Kopie van) bewijs van de geldige polis van de verzekering tegen beroepsrisico's voor een bedrag minimaal van € 250.000,--

Selectiecriteria		
C. Technische en beroepsbekwaamheid	Omschrijving	Bewijsstukken
Deel IV van het Uniform Europees Aanbestedings-document	Verrichting van diensten van de vastgestelde soort, zoals beschreven in hoofdstuk 3 van de aanbestedingsleidraad. Inschrijver verklaart dat zijn organisatie, althans voor dat deel van de organisatie dat betrokken is bij de uitvoering van een opdracht, voldoet aan de volgende kerncompetenties: - Ervaring met het bestrijden van (Aziatische) hoornaar soorten op grote hoogte. - Ervaring met het werken met gifvrije en natuurvriendelijke bestrijdingsmethodes. Voor zover een referentieproject betrekking heeft op een opdracht die in combinatie is uitgevoerd, wordt alleen het gedeelte dat de inschrijver heeft uitgevoerd in aanmerking genomen bij de beoordeling. In de beschrijving van de gevraagde ervaring moeten ten minste de volgende aspecten aan de orde komen: - naam, soort en vestigingsland van referentieorganisatie of -persoon; - contactpersoon, voorzien van telefoonnummer; - omvang en duur (begin- en eindtijdstip) van de referentieopdracht/het project; - omschrijving van de referentieopdracht; - Uit deze informatie per referentieproject dient duidelijk te blijken dat aan de gestelde eisen wordt voldaan. - eventuele bijzonderheden.	Bij de gevraagde kerncompetentie dient u één (1) referentie van een vergelijkbare opdracht van de afgelopen drie (3) jaar <u>bij uw inschrijving in te dienen</u>, waarbij de technische bekwaamheid door inschrijver kan worden getoetst. Deze opdracht dient een omvang te hebben van minimaal € 50.000 en daarin zijn minimaal 7 opdrachten op grote hoogte uitgevoerd. De Inschrijver heeft van de totale opdrachtwaarde minstens de helft van alle opdrachten buitenshuis gifvrij en natuurvriendelijk uitgevoerd. U dient hiervoor het format uit bijlage 2 te gebruiken. Provincie Zeeland behoudt zich het recht voor met betrekking tot de opgegeven referentie navraag te doen bij de desbetreffende opdrachtgever.

	Er hoeft geen tevredenheidsverklaring te worden meegeleverd. De Opdrachtgever behoudt zich het recht voor om zonder tussenkomst en/of toestemming van Inschrijver contact op te nemen de referentiepersoon. Indien van de opgegeven referentie de referentiepersoon een overwegend negatieve mening heeft met betrekking tot de aldaar door inschrijver verrichte diensten, behoudt de opdrachtgever zich het recht voor uw inschrijving ter zijde te leggen en niet inhoudelijk te beoordelen. Conform ARBO wetgeving moet inschrijver kunnen bewijzen in staat te zijn veilig op hoogte te kunnen werken. Uitwerking van toegepast kwaliteitsborgingssysteem waarmee kan worden geborgd dat procedures worden gevolgd om de opdracht uit te voeren.	Tenminste een geldig certificaat voor de categorie Hoogwerker, een relevant VCA certificaat is ook geldig. Relevante geldige ISO certificaten (9001/14001) of gelijkwaardig.
--	--	--

De namen en functies van de verantwoordelijke en uitvoerende medewerkers dient u in uw offerte op te nemen. Deze moeten praktijkervaring hebben op het concrete niveau; het curriculum vitae van de in te zetten projectleider dient bij de offerte te worden toegevoegd.

4.3. *Inschrijven met beroep op derden*

Om als onderneming of samenwerkingsverband (beter) te kunnen voldoen aan de in deze aanbestedingsleidraad gestelde selectiecriteria kunt u zich beroepen op de financiële en economische draagkracht én/of de technische en beroepsbekwaamheid van andere natuurlijke personen of rechtspersonen. Voorwaarde is dat u aantoont dat u daadwerkelijk kunt beschikken over de noodzakelijke middelen van deze natuurlijke of rechtspersonen.

4.4. *Samenwerking met andere ondernemingen*

Indien inschrijver zich bij zijn inschrijving beroept op de financiële en economische draagkracht én/of op de bekwaamheid van andere natuurlijke of rechtspersonen is dit mogelijk mits inschrijver kan aantonen dat hij kan beschikken over de voor de uitvoering van deze opdracht noodzakelijke middelen. De wijze van inschrijven in samenwerking met andere ondernemingen is omschreven in de volgende subparagrafen.

Randvoorwaarden

- *Eenmaal aanmelden*

Provincie Zeeland merkt hierbij op dat iedere partij zich slechts eenmaal kan aanmelden: als zelfstandige organisatie, als deelnemer in een samenwerkingsverband óf als hoofdaannemer/onderaannemer.

- *Wijziging in samenwerking*

Wijzigingen van ondernemingen in een samenwerkingsverband of via een hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van Provincie Zeeland en voor zover niet één van de verplichte uitsluitingsgronden én de facultatieve uitsluitingsgronden opgenomen in paragraaf 4.2.1 en 4.2.2, die zijn opgenomen in het bijgevoegde Uniform Europees Aanbestedingsdocument, van toepassing zijn op de nieuwe onderneming. Instemming kan worden onthouden indien de wijziging inhoudt dat het “nieuwe” samenwerkingsverband of de hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie niet meer voldoet aan de in deze aanbestedingsleidraad omschreven geschiktheidseisen.

4.4.1. Inschrijving samenwerkingsverband

Wanneer inschrijver inschrijft in een samenwerkingsverband dan verklaart elke deelnemer aan het samenwerkingsverband gezamenlijke en hoofdelijke aansprakelijkheid te aanvaarden voor de gestanddoening van de verplichtingen voortvloeiend uit de inschrijving alsmede de eventuele uitvoering van de overeenkomst. Het samenwerkingsverband wijst tevens de leiding van het samenwerkingsverband (penvoerder) aan, die als verantwoordelijk gemachtigde tegenover Provincie Zeeland mag optreedt.

Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Alle deelnemers van het samenwerkingsverband dienen ieder *afzonderlijk* het “Uniform Europees Aanbestedingsdocument” bij te voegen bij de inschrijving. Wij verwijzen inschrijver hiervoor naar de vereisten in onderstaand overzicht met betrekking tot het indienen van de inschrijving. Zie hiervoor Deel II van het Uniform Europees Aanbestedingsdocument.

Samenwerkingsverband met andere ondernemingen

Criteria / documenten	Alle ondernemingen	Penvoerder
Volledig ingevuld Uniform Europees Aanbestedingsdocument	x*	
Gunningscriteria		X

*Iedere onderneming vermeldt afzonderlijk voor welke geschiktheidseisen een beroep op zijn onderneming wordt gedaan.

4.4.2. Inschrijven hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie

Indien inschrijver voor (een gedeelte van) deze opdracht een beroep doet op een ander natuurlijk of rechtspersoon (onderaanneming), geeft inschrijver in dit geval aan welk gedeelte inschrijver voornemens is om in onderaanneming te geven en welke onderaannemers u voorstelt.

In deze zogenoemde hoofdaannemer/onderaannemer(s)constructie treedt inschrijver als hoofdaannemer op als enige contractuele wederpartij voor Provincie Zeeland. Hij is in deze hoedanigheid volledig aansprakelijk voor de gestanddoening van de verplichtingen voortvloeiend uit de inschrijving alsmede voor de uitvoering van de (gehele) samenwerkingsovereenkomst én voor de nakoming van verplichtingen van de door de hoofdaannemer ingeschakelde onderaannemer(s).

Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Inschrijver, als hoofdaannemer, dient het Uniforme Europese Aanbestedingsdocument bij te voegen bij de inschrijving. Provincie Zeeland verwijst inschrijver hiervoor naar de vereisten in onderstaand overzicht met betrekking tot het indienen van de inschrijving.

Criteria / documenten	Hoofdaannemer
Volledig ingevuld Uniform Europees Aanbestedingsdocument	x
Gunningscriteria	x

5. Gunningscriteria en beoordeling inschrijvingen

Na de sluitingstermijn voor de indiening van de inschrijving stelt Provincie Zeeland vast of de inschrijving is ingediend volgens de in deze aanbestedingsleidraad beschreven spelregels. Eerst wordt nagegaan of alle gevraagde documenten ingediend en correct ondertekend zijn. Het niet voldoen aan deze voorwaarden leidt tot uitsluiting van de verdere procedure.

Indien een inschrijving onvolledig of onzorgvuldig ingediend blijkt te zijn kan dit leiden tot diskwalificatie. Een dergelijke inschrijving wordt dan niet in het vervolg van de beoordeling betrokken en wordt dan ook uitgesloten.

Na ontvangst van de inschrijving kan, naar aanleiding van eventuele onduidelijkheden, Provincie Zeeland inschrijver om verduidelijking vragen. Indien deze verduidelijking niet binnen twee werkdagen na verzoek van Provincie Zeeland is ontvangen, kan dit leiden tot afwijzing van de inschrijving. Het verstrekken van deze verduidelijking is schriftelijk en maakt deel uit van de inschrijving.

Indien inschrijver niet ingaat op deze uitnodiging zal Provincie Zeeland de desbetreffende inschrijver uitsluiten van verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure. Inschrijvingen die wel voldoen worden zonder rangschikking in de verdere beoordeling betrokken.

Aan de beoordelingscommissie worden alle te beoordelen documenten beschikbaar gesteld, met uitzondering van het prijsdocument. Allereerst vindt de beoordeling van het Gunningscriterium Kwaliteit plaats. Pas daarna wordt het prijsdocument door de inkoopadviseur beschikbaar gesteld en door de beoordelingscommissie beoordeeld en wordt bekend welke inschrijver de winnaar is. De reden hiervan is dat de kwalitatieve beoordeling zo objectief mogelijk kan plaats vinden.

5.1. Gunningsprocedure

Alvorens over te gaan tot de algemene toetsing en controle aan de hand van de Eisen en Wensen vindt toetsing plaats van de uitsluitingsgronden en geschiktheidscriteria uit hoofdstuk 4. Wanneer niet wordt voldaan aan de gestelde eisen uit hoofdstuk 4, zal de ingediende inschrijving niet verder worden beoordeeld.

Na vaststelling van de geschiktheid worden de inschrijvingen geëvalueerd aan de hand van de in de volgende paragrafen omschreven gunningscriteria en beoordelingsmethodiek. De uitslag van de evaluatie wordt door Provincie Zeeland bekend gemaakt op de aangegeven datum in het tijdschema zoals beschreven in paragraaf 2.2.

5.1.1. Programma van Eisen

Allereerst wordt bepaald of de inschrijving voldoet aan de gestelde eisen die zijn opgenomen in het Programma van eisen. De beoordelingscommissie toetst of de inschrijving voldoet aan alle eisen. Bij het niet voldoen aan (één van) de eisen óf het onder voorbehoud voldoen aan (één van) de eisen van het Programma van eisen behoudt Provincie Zeeland zich het recht voor om de inschrijving ter zijde te leggen en niet mee te nemen in de verdere beoordeling.

Als blijkt dat wordt voldaan aan de gestelde eisen vindt beoordeling plaats aan de hand van de hieronder opgenomen gunningscriteria en aangegeven beoordelingsmethodiek.

5.2. Gunning

Om tot de economisch meest voordelige inschrijving te komen is gekozen voor de Beste prijs-kwaliteitverhouding (BPKV).

5.2.1. Gunningscriteria

De beoordelingscommissie beoordeelt de inschrijving naar de voor deze aanbesteding vooraf gestelde nadere gunningscriteria prijs en kwaliteit. De toe te passen beoordelingsmethodiek ter vaststelling van de uiteindelijke score van de inschrijving wordt in de volgende paragrafen omschreven.

5.3. Beoordelingssystematiek

Op grond van de aangegeven kwaliteitscriteria en de door inschrijver aangegeven wijze van uitvoering zal elk lid van de beoordelingscommissie individueel een cijfer geven per subcriterium per gunningcriterium op de schaal van cijfers 0 t/m 10. Hieronder wordt weergegeven hoe deze is opgebouwd. Daarna zal de beoordelingscommissie de individuele scores bespreken en in consensus tot een definitieve beoordeling per gunningcriterium komen en afronden op een hele punt zonder decimalen. Dit eindcijfer wordt in de berekening voor de beste prijs-kwaliteitverhouding verwerkt. De door de individuele leden toegekende scores en per inschrijver toegekende scores worden niet openbaar gemaakt.

Indien het eindcijfer voor één van de gunningcriteria valt tussen een 0 t/m 5 krijgt de Inschrijver 0 punten. Dit houdt in dat bij deze score de inschrijving niet voldoende is.

Waarderingsstabel voor beoordeling per subcriterium per gunningcriterium

Beoordeling		Aantal te verkrijgen punten
Uitstekend (cijfer 10)	De aangeleverde documenten voldoen uitstekend aan het gevraagde zoals gesteld in de aanbestedingsleidraad, de wijze van invulling is innoverend en onderscheidend, er is sprake van in meerdere opzichten positief onderscheidend vermogen ten opzichte van het gestelde in de aanbestedingsleidraad en overtreft daarmee de verwachtingen van de Opdrachtgever.	100%
Zeer goed (cijfer 9)	De beantwoording voldoet zeer goed aan het gevraagde in de Aanbestedingsleidraad en/of overtreft de verwachtingen van Provincie Zeeland. De wijze van invulling is zeer overtuigend; er is een solide onderbouwing.	95%
Goed (cijfer 8)	De aangeleverde documenten voldoen goed aan het gevraagde zoals hierboven beschreven, de wijze van invulling is innoverend, er is sprake van positief onderscheidend vermogen ten opzichte van het gestelde in de aanbestedingsleidraad en overtreft daarmee de verwachtingen van de Opdrachtgever.	80%
Voldoende (cijfer 7)	De aangeleverde documenten voldoen aan het gevraagde als hierboven beschreven en sluit voldoende aan bij de behoeften en wensen van de Opdrachtgever. De documenten geven voldoende blijk van inzicht in de situatie van de Opdrachtgever.	60%
Matig (cijfer 6)	Beantwoording voldoet niet geheel aan het gevraagde als hierboven beschreven en sluit matig aan bij de behoeften en wensen van de Opdrachtgever. De beschrijving geeft in beperkte mate blijk van inzicht in de situatie van de Opdrachtgever.	40%
Onvoldoende (cijfer 1 t/m 5)	Beantwoording voldoet niet of onvoldoende aan het gevraagde als hierboven beschreven en/of niet aansluit bij behoeften en wensen van de Opdrachtgever.	0%

Tabel 1

5.4. Gunningscriterium Kwaliteit

De kwaliteit van deze opdracht wordt uitgewerkt aan de hand van onderstaande twee gunningscriteria:

De score voor deze gunningscriteria tellen als volgt mee:

Wijze van uitvoering opdracht	60 punten
Presentatie en interview	20 punten

Aan de hand van de in paragraaf 5.3 gegeven toelichting wordt een rapportcijfer per gunningscriterium gegeven. Dit rapportcijfer staat voor een percentage (zie tabel 1) van de te behalen punten. Het totaal van de punten voor de twee gunningscriteria wordt vervolgens opgeteld met de punten die voor het onderdeel prijs worden behaald. De puntenscores voor de gunningscriteria Prijs en Kwaliteit worden afgerond op twee decimalen.

5.4.1. Gunningscriterium Wijze van uitvoering opdracht – 60 punten

U dient een Plan van Aanpak (PvA) te maken en in te dienen waarin u omschrijft hoe u de verschillende onderdelen van de opdracht uitvoert. U gaat daarbij nauwgezet in op de wijze waarop u voldoet aan alle in de opdracht gestelde eisen.

We verwachten dat u daarbij ingaat op hetgeen in de opdracht is omschreven en gevraagd (zie paragraaf 3.1)

Het Plan van aanpak wordt in maximaal 6 A4's beschreven (lettertype Arial 10, standaardmarges 2,5). Indien dit wordt overschreden, wordt de tekst na de 6^e pagina niet beoordeeld. Een voorblad zonder inhoudelijke informatie wordt toegestaan en niet meegerekend in het maximale aantal A4. Pagina's met bijlagen of afbeeldingen zullen wel worden meegerekend.

Gunningscriterium Wijze van uitvoering opdracht	
Inhoud PvA – waarin u inzicht geeft in de te hanteren werkwijze en planning	• De bestrijdingsmethode, met een onderscheid in voorjaarsnesten en zomernestten. Omschrijf de handelingen, de materialen en de effectiviteit van de methode. Wij vragen om gebruik te maken van een gifvrije methode. • Veiligheidsmaatregelen. Omschrijf hoe de veiligheid van uw werknemers en de omgeving wordt gewaarborgd. Houd hierbij rekening met verschillende situaties die zich kunnen voordoen. Indien u in het bezit bent van passende certificering, dan kunt u die hier benoemen. • Afstemming. Geef aan hoe en in welke situaties u afstemming zoekt met de betrokken partijen, zoals grondeigenaren en –beheerders, en wegbeheerders. • Aantal dagen per nest. Geef aan hoeveel werkdagen het verwijderen gemiddeld zal duren t.o.v. de gestelde eis, vanaf het moment van melding, en leg uit waar deze inschatting op gebaseerd is. • Administratie. Geef aan op welke manier bijgehouden wordt waar, wanneer, welke werkzaamheden plaatsvinden, in respons op welke melding, wat de voortgang van de verwijdering is, etc. Deze informatie wordt vier keer per jaar opgevraagd door de Provincie Zeeland (1 juni, 1 augustus, 1 oktober, 1 december).. Geef hierbij tevens aan op welke wijze de persoonsgegevens worden beschermd, denk hierbij aan melders en omwonenden, zodat in lijn met de vigerende privacywet- en regelgeving de administratie wordt ingericht. • Vervanging of wijze van uitvoering opdracht in geval verhindering (bijvoorbeeld ziekte van bestrijder). Geef aan op welke wijze de continuïteit in de uitvoering van de opdracht is gewaarborgd.

5.4.2. Gunningscriterium Presentatie- en interviewronde – 20 punten

Om vast te kunnen stellen dat Inschrijver beschikt over deskundige adviseurs en medewerkers om de opdracht te kunnen uitvoeren zal Inschrijver worden uitgenodigd voor een presentatie- en interviewronde.

Minimaal aanwezig dient te zijn de persoon of personen die Inschrijver laat deelnemen aan de uitvoering van de opdracht. De presentatieronde vindt fysiek plaats in het Provinciehuis in Middelburg. Nadere inlichtingen en uitnodiging wordt na het openen van de digitale kluis verstuurd via www.mercell.nl.

Gunningscriterium Presentatie- en interviewronde	
Presentatie- en interviewronde waarbij onder andere ingegaan wordt op:	• Presentatie over ingediende offerte*; • Vragen over plan van aanpak en presentatie- en interviewronde; • Vragen over de rol van de personen die de opdracht gaan uitvoeren.

* Een presentatie van maximaal 15 minuten als toelichting op uw ingediende offerte. Na afloop zal er plm. 10 minuten gelegenheid zijn tot vragen stellen door Opdrachtgever.

De presentatie is niet bedoeld om uitspraken te doen over de kwaliteit van de geïnterviewde personen in generieke zin.

5.4.3. Gunningscriterium Prijs – 20 punten

Na de bepaling van de scores op de gunningcriteria voor Kwaliteit wordt het prijsdocument geopend. Voor het gunningscriterium Prijs kunnen maximaal 20 punten worden behaald. Inschrijver biedt een inschrijving in euro's, exclusief BTW, aan waarvoor de opdracht wordt uitgevoerd. Als hulpmiddel voor uw Inschrijving is Annex 3 Berekeningsmodel Prijs toegevoegd.

Om strategisch inschrijven zoveel mogelijk te verhinderen gelden de volgende voorschriften, onverlet het feit dat de Aanbestedende dienst zich het recht voor behoudt abnormaal lage Inschrijvingen terzijde te leggen, conform Aanbestedingswet 2012. Inschrijvers mogen de prijs uitsluitend aanbieden conform het prijsopgaveformulier in Bijlage 4. Deze mag niet worden gewijzigd. Indien Inschrijvers onvolkomenheden in het prijzenblad constateren dienen zij de Aanbestedende dienst hierop te attenderen. In de Nota van Inlichtingen zal dan worden aangegeven hoe hiermee omgegaan moet worden.

De opbouw van uw Inschrijfprijs is opgebouwd uit twee (2) onderdelen. Onderdeel I voorrijkosten en II uurtarieven voor de inzet van deskundigen. De prijzen zijn exclusief BTW maar inclusief alle door u in rekening te brengen kosten uitgezonderd de huur van een hoogwerker.

Onderdeel I. Voorrijkosten (5 punten)

Opdrachtgever wil een uniform tarief per opdracht doorberekend krijgen voor voorrijkosten in heel Zeeland. Dit onderdeel is gemaximeerd tot een bedrag van € 90,00 per opdracht in Zeeland. De minimale vergoeding voor voorrijkosten bedraagt € 50,00.

Voor de berekening van het aantal punten voor dit onderdeel wordt gebruik gemaakt van de formule

$$\text{Punten is } 5 \text{ -/-(Uw inschrijfprijs -/ € 50,00) / (€ 90,00 -/ € 50,00)) * 5}$$

Er wordt afgerond op 1 decimaal achter de komma.

Onderdeel II. Uurtarieven inzet deskundigen (15 punten)

Op deze aanbesteding zijn gemaximeerde uurtarieven van toepassing. Dit betekent dat inschrijvingen die boven de gemaximeerde uurtarieven uitkomen ter zijde moeten worden gelegd voor verdere beoordeling. De gemaximeerde uurtarieven zijn weergegeven in onderstaande tabel. Het minimumuurtarief bedraagt voor alle categorieën € 50,00.

Inzet deskundigen	Maximuurtarief excl. BTW op werkdagen (13,5 punten)	Maximuurtarief excl. BTW op feest- en weekenddagen (1,5 punten)
omschrijving	a.	b.

Uurtarief bestrijder Aziatische hoornaar	€ 110	€ 120
Uurtarief assistent bestrijder Aziatische hoornaar (extra benodigde person(en) bij uitvoering opdracht)	€ 90	€ 95
Uurtarief vooropname / analyse / administratie	€ 70	X

In het prijzenblad (Bijlage 4) dient u aan te geven welke uurtarieven u in rekening brengt. De uurtarieven opgeteld in kolom a. (op werkdagen) wegen mee voor 90% en in kolom b. (op weekend- en feestdagen) voor 10%. Er is geen uurtarief voorzien voor vooropname/analyse en administratie op weekend- en feestdagen. Normaliter worden de werkzaamheden uitgevoerd op werkdagen. Er wordt alléén in het weekend gewerkt in geval van noodsituaties.

Voor de berekening van het aantal punten voor dit onderdeel wordt gebruik gemaakt van de formule

Punten is $((13,5 * ((315 - \text{Inschrijfprijs a.}) / (315 - 150))) + (1,5 * ((241 - \text{inschrijfprijs b.}) / (241 - 100)))$

Provincie Zeeland benadrukt dat geen enkele afwijking of toevoeging ten opzichte van de door Provincie gevraagde Prijzen in de beoordeling van de Inschrijvingen zal worden betrokken. Inschrijver wordt dan ook expliciet gevraagd om iedere vorm van staffelen of korting in de te offrenen tarieven te verrekenen.

Op grond van de scores op Prijs en Kwaliteit zal een rangorde ontstaan van de offertes.

Indexering

Prijsstelling dient gedurende de gehele contractperiode conform inschrijving te zijn, behoudens wijzigingen in de CAO. Er wordt geen indexering toegepast behalve dat vanaf de ingangsdatum van het contract in jaar drie (3) en vier (4) Opdrachtnemer haar prijs mag indexeren op basis van CBS, tabel 70-74 Zakelijke dienstverlening. Het percentage voor de tariefstijging wordt afgerond op één decimaal achter de komma. Opdrachtnemer dient voor 1 februari een schriftelijk verzoek, met bijbehorende onderbouwing, in om voor indexering in aanmerking te komen.

5.5. Bepaling van de Beste Prijs Kwaliteitverhouding (BPKV)

Pas na de beoordeling van het gunningscriterium Kwaliteit wordt de prijs door de inkoopadviseur aan de beoordelingscommissie bekend gemaakt. De inschrijver met het hoogste aantal punten voor Kwaliteit en Prijs heeft de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding.

Inschrijver die voldoet aan het Programma van eisen én die de hoogste definitieve score heeft behaald wordt aangemerkt als inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan. Bij gelijk eindigen van twee (2) of meerdere inschrijvers met een gelijke totaalscore (op 2 decimalen nauwkeurig) wordt diegene gekozen met de hoogste score voor de Kwaliteit.

Indien dit niet tot een winnaar leidt, zal Provincie Zeeland overgaan tot een loting tussen deze inschrijvers door een notaris.

5.6. Voorgenomen gunningsbeslissing

Na de beoordeling van de inschrijvingen zal Provincie Zeeland overgaan tot het voornemen tot gunning aan de inschrijver met de Beste prijs-kwaliteitverhouding. Provincie Zeeland streeft ernaar om de voorgenomen gunningsbeslissing conform de in deze aanbestedingsleidraad opgenomen datum in het tijdschema kenbaar te maken. Alle inschrijvers worden gelijktijdig schriftelijk via www.mercell.com van deze voorgenomen gunningsbeslissing en de gronden waarop dit is gebaseerd in kennis gesteld. Berichtgeving geschiedt aan de bij Provincie Zeeland bekende contactpersoon voor deze aanbesteding. Dit bericht houdt geen

aanvaarding in van het aanbod van inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan. Door dit bericht komt daardoor geen overeenkomst tot stand als bedoeld in artikel 6:217 BW.

Inschrijvers van wie de inschrijving is afgewezen, ontvangen in bovenbedoeld bericht de motivering van hun afwijzing. In de motivering is meegenomen de naam van inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan alsmede het (de) kenmerk(en) en voorde(e)l(en) van de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding ten opzichte van de eigen inschrijving. De motivering is conform de daarbij gehanteerde wettelijke voorschriften.

5.7. Stand still periode

Iedere inschrijver die het niet eens is met de voorgenomen gunningsbeslissing kan, binnen een termijn van twintig (20) kalenderdagen vanaf de dag volgend op de datum dat de mededeling van de gunningsbeslissing aan inschrijvers zijn verzonden, bezwaar tegen deze beslissing aantekenen door betekening van een kort geding dagvaarding aan Provincie Zeeland bij de bevoegde rechter van de rechtbank Zeeland-West-Brabant, locatie Middelburg. In het belang van een snelle en goede voortgang wordt iedere inschrijver dringend verzocht om Provincie Zeeland tijdig op de hoogte te stellen van het aanwenden van dit rechtsmiddel, door middel van het zenden van een (gescande) kopie van de dagvaarding via een bericht op www.mercell.com bij de gepubliceerde aankondiging van deze aanbesteding, gericht aan de in paragraaf 2.3.1 genoemde contactpersoon van Provincie Zeeland. De in deze paragraaf genoemde termijn is een fatale termijn. Betekening van de dagvaarding na de genoemde termijn leidt tot niet ontvankelijkheid van de vordering. De inschrijvende partij heeft daardoor zijn rechten ter zake verwerkt, ook zijn recht om in een bodemprocedure een vordering tot schadevergoeding tegen de Provincie Zeeland in te stellen.

In geval van een kort geding zal Provincie Zeeland de datum van de voorgenomen gunningsbeslissing eventueel opschorten tot een nadere datum. Dit is afhankelijk van het tijdstip en inhoud van de uitspraak van de voorzieningenrechter.

Indien een inschrijver tegen de voorgenomen gunningsbeslissing een kort geding aanhangig maakt, dient de oorspronkelijke winnaar van de aanbesteding in dit kort geding te interveniëren, op straffe van het verval van recht om nog op te mogen komen tegen een eventueel gewijzigde gunningsbeslissing.

Verificatie gevraagde bewijsstukken

Binnen de termijn van verzending van de voorgenomen gunningsbeslissing en twintig (20) kalenderdagen, uiterlijk 20 juni 2024, zal een verificatie van de in de aanbestedingsleidraad gevraagde bewijsstukken (en eventueel andere stukken) van inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan plaatsvinden:

- Gedragsverklaring aanbesteden die niet ouder is van twee (2) jaar na sluitingsdatum van de inschrijving;
- Verklaring van de Belastingdienst die op het tijdstip van het indienen van de inschrijving niet ouder is dan zes (6) maanden;
- (Kopie van) bewijs van de geldige polis van de verzekering tegen beroepsrisico's voor een bedrag van € 250.000,--;
- Geldig certificaat voor de categorie Hoogwerker en/of een relevant VCA certificaat;
- Geldige ISO certificaten (9001/14001) of gelijkwaardig.

- (Kopie van) bewijs van aanmelding uit het Beroeps-/Handelsregister (KvK) of document dat een gelijkwaardig doel dient uit het land van herkomst. Het bewijsstuk is niet ouder dan zes (6) maanden vanaf sluitingsdatum inschrijving.

Indien blijkt dat inschrijver die de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan niet in staat is om haar inschrijving te verifiëren, zal Provincie Zeeland verder gaan met inschrijver die opvolgend de inschrijving met de Beste prijs-kwaliteitverhouding heeft gedaan.

Naast bovenstaande verificatiedocumenten dient de voorlopige winnaar in de periode tussen gunningsbeslissing en opdrachtverlening zijn of haar leveranciersgegevens te verstrekken aan Provincie Zeeland. De gegadigde inschrijver krijgt na de gunningsbeslissing een e-mail met daarin een link naar een formulier op <https://www.zeeland.nl/bestuur/beleid-en-regelgeving/leveranciersgegevens>.

De gegadigde dient het formulier in te vullen met zijn of haar leveranciersgegevens. Financiële opdrachtverlening is alleen mogelijk als het formulier is ingediend bij Provincie Zeeland.

5.8. Definitieve gunning

Indien na het verstrijken van de stand still periode geen bezwaar/bezwaren is/zijn ingediend én na een positieve verificatie van de bewijsstukken, zal Provincie Zeeland de voorlopige gunning omzetten in een definitieve gunning en overgaan tot ondertekening van de overeenkomst waarmee deze aanbestedingsprocedure wordt beëindigd.

Annex 1 – Algemene Inkoopvoorwaarden Provincie Zeeland

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Zeeland op 28 juni 2022.

DEEL A ALGEMEEN DEEL

De bepalingen van deel A zijn van toepassing zowel op leveringen als op diensten.

Artikel 1 Begripsbepalingen

De hierna volgende begrippen worden in deze algemene inkoopvoorwaarden in de hierna vermelde betekenis gebruikt:

- a. Provincie: provincie Zeeland;
- b. Opdrachtnemer: iedere (rechts)persoon alsmede diens vertegenwoordiger(s), gemachtigde(n) en rechtverkrijgende(n), die met de provincie een overeenkomst sluit tot het verrichten van leveringen en/of diensten waarop deze algemene inkoopvoorwaarden toepasselijk zijn, alsmede zijn werknemers en door hem bij de uitvoering van de overeenkomst ingeschakelde derden;
- c. Partij(en): de provincie en/of de opdrachtnemer;
- d. Overeenkomst: de overeenkomst van opdracht tussen de provincie en de opdrachtnemer op basis waarvan de opdrachtnemer leveringen en/of diensten verricht voor de provincie en de provincie een tegenprestatie voldoet aan de opdrachtnemer;
- e. Dag: kalenderdag;
- f. Schriftelijk: door middel van geschreven documenten, fax- of e-mailcommunicatie, alsmede andere door de wet daarmee gelijk gestelde vormen van communicatie;
- g. Prestatie: het door de opdrachtnemer op basis van een overeenkomst tot stand te brengen resultaat;
- h. Zaak: roerende zaak, waaronder mede begrepen energie en water;
- i. Resultaten: alle resultaten van een overeenkomst waaronder begrepen doch niet uitsluitend alle adviezen, ontwerpen, rapporten, rapportages, protocollen, modellen e.d. die door een opdrachtnemer in het kader van een overeenkomst voor en in opdracht van de provincie worden opgesteld, samengesteld of vervaardigd.

Artikel 2 Overeenkomst

1. Afwijkingen van deze algemene inkoopvoorwaarden gelden uitsluitend voor zover ze uitdrukkelijk schriftelijk door de provincie zijn aanvaard en gelden slechts voor de overeenkomst waarop ze betrekking hebben.
2. Een wijziging van de overeenkomst komt uitsluitend tot stand nadat een partij een voorstel van de andere partij schriftelijk heeft aanvaard.
3. Indien enige bepaling van deze algemene inkoopvoorwaarden en van een Overeenkomst nietig is of vernietigd wordt, blijven de overige bepalingen onverkort en volledig van kracht.
4. In het geval als bedoeld in het derde lid van dit artikel treden partijen in overleg teneinde nieuwe rechtsgeldige bepalingen ter vervanging van de nietige dan wel vernietigde bepalingen overeen te komen, waarbij zoveel mogelijk het doel en de strekking van laatstbedoelde bepalingen in acht worden genomen.
5. In geval van strijdigheid tussen een bepaling in een overeenkomst en een bepaling in deze algemene inkoopvoorwaarden, prevaleert de bepaling uit de overeenkomst.
6. Indien de provincie tekeningen, modellen, specificaties, instructies, planningen, keuringsvoorschriften en dergelijke voorschrijft, maken deze deel uit van de overeenkomst.

Artikel 3 Meerwerk en minderwerk

1. Indien door aanvullende wensen en/of door gewijzigde inzichten van de provincie en/of door wijziging van wettelijke voorschriften, de prestatie die de opdrachtnemer op grond van de overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar wordt verzwaaard en/of uitgebreid, is sprake van meerwerk.
2. Tot meerwerk als bedoeld in het eerste lid worden niet gerekend essentiële werkzaamheden die de opdrachtnemer bij het sluiten van de overeenkomst had kunnen en/of behoren te voorzien.

3. Indien de prestatie die de opdrachtnemer op grond van de overeenkomst moet verrichten, aantoonbaar wordt verlicht en/of verminderd, is sprake van minderwerk.
4. Indien een partij meent dat van meer- en/of minderwerk sprake is, doet zij daarvan tijdig en schriftelijk mededeling aan de andere partij onder opgave van de financiële en andere gevolgen daarvan voor de uitvoering van de overeenkomst.
5. De opdrachtnemer vangt niet aan met de uitvoering van meer- en/of minderwerk dan na een schriftelijke opdracht daartoe van de provincie.
6. Meerwerk dat niet vooraf schriftelijk is overeengekomen, wordt niet door de provincie vergoed.
7. De opdrachtnemer zendt een aparte en gespecificeerde nota voor het meer- en/of minderwerk.

Artikel 4 Verplichtingen opdrachtnemer

1. De opdrachtnemer besteedt de uitvoering van de overeenkomst niet in zijn geheel uit aan een derde.
2. De opdrachtnemer besteedt de uitvoering van de overeenkomst niet gedeeltelijk uit aan een derde, tenzij hiermee voorafgaand schriftelijk is ingestemd door de provincie.
3. Het is opdrachtnemer niet toegestaan de personen die zijn belast met de uitvoering van de overeenkomst en die in de overeenkomst zijn benoemd tijdelijk dan wel definitief te vervangen, tenzij hiermee vooraf schriftelijk is ingestemd door de provincie.
4. De provincie onthoudt haar instemming als bedoeld in de vorige leden niet en verbindt daaraan geen voorwaarden, tenzij dit in het voorkomende geval redelijk kan worden geacht.
5. De opdrachtnemer levert zijn prestatie goed en zorgvuldig, naar beste weten en kunnen op een wijze die aan de overeenkomst beantwoordt en binnen de overeengekomen termijn. De opdrachtnemer maakt daarbij geen inbreuk op intellectuele of industriële eigendomsrechten van derden en leeft alle van toepassing zijnde wettelijke eisen en overige overheidsvoorschriften na.
6. Indien sprake is van het leveren van gegevens, informatie of dienstverlening ten behoeve van digitale producten dient de opdrachtnemer tevens te voldoen aan relevante wetgeving op gebied van digitale producten, waaronder wetgeving op het gebied van digitale toegankelijkheid, digitalisering en transformatie.
7. De opdrachtnemer levert analoog of digitaal diensten, (digitale) producten, gegevens of informatie die aantoonbaar voldoen aan een relevante informatiebeveiligingsnorm en wet- en regelgeving op het gebied van informatieveiligheid en omgang met (persoons)gegevens. De opdrachtnemer is gehouden om mee te werken aan een audit die de provincie (laat) uitvoeren, waarin getoetst wordt of opdrachtnemer voldoet aan de gevraagde informatiebeveiligingseisen. De opdrachtnemer werkt kosteloos aan de audit mee en stelt alle voor de audit redelijkerwijs relevante informatie binnen een redelijke termijn van drie weken ter beschikking, tenzij een spoedeisend belang zich hiertegen verzet.
8. De opdrachtnemer gebruikt de in het kader van de overeenkomst door de provincie aan de opdrachtnemer verstrekte informatie en documentatie, waaronder tekeningen en modellen, alleen indien en voor zover dat in het kader van de uitvoering van de overeenkomst noodzakelijk is.
9. De informatie en documentatie als bedoeld in het achtste lid, blijft te allen tijde eigendom van de provincie.
10. Verplichtingen die naar hun aard zijn bestemd om ook na uitvoering van de overeenkomst voort te duren, behouden hun werking ook nadat de overeenkomst is beëindigd.
11. De opdrachtnemer is, indien wettelijk vereist dan wel op eerste verzoek van de provincie, verplicht een G- rekening als bedoeld in de Invorderingswet 1990 en de Uitvoeringsregeling inleners-, keten- en opdrachtgeversaansprakelijkheid 2004, ter beschikking te stellen, ten behoeve van de afdracht van door de opdrachtnemer verschuldigde loonbelasting en sociale premies. De provincie zal alsdan een vooraf met de opdrachtnemer afgesproken percentage van het factuurbedrag overmaken op de G-rekening.

Artikel 5 Geheimhouding en bekendmaking

1. Partijen zijn verplicht alle direct of indirect van de andere partij vertrouwelijk verkregen informatie en (persoons)gegevens vertrouwelijk te behandelen, ook na afloop van de overeenkomst.

2. Partijen maken de informatie en (persoons)gegevens als bedoeld in het eerste lid, niet aan derden openbaar, tenzij hiermee vooraf schriftelijk is ingestemd door de andere partij, of op grond van een wettelijke verplichting of een rechterlijk bevel. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
3. De opdrachtnemer maakt in publicaties of reclame-uitingen geen melding van de overeenkomst en de resultaten hiervan en gebruikt de naam en/of het logo van de provincie niet als referentie, tenzij de provincie hiermee vooraf schriftelijk heeft ingestemd. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. In geval van overtreding van de voorgaande leden door de opdrachtnemer, verbeurt de opdrachtnemer aan de provincie een onmiddellijk opeisbare boete van € 5.000, - per geval.
5. Voor de opeisbaarheid van deze boete(s) is geen ingebrekestelling vereist en deze geldt onverminderd enig ander aan de provincie toekomend recht, waaronder het recht op volledige schadevergoeding en nakoming.
6. De provincie kan persberichten en andere openbare mededelingen coördineren.

Artikel 5a Verwerking persoonsgegevens

1. Opdrachtnemer handelt te allen tijde conform de Algemene verordening gegevensbescherming indien er sprake is van verwerking van persoonsgegevens.
2. Voor zover opdrachtnemer als (gedeelde) verwerker zoals bedoeld in de Algemene verordening gegevensbescherming in het kader van de uitvoering van een overeenkomst persoonsgegevens voor of met de provincie verwerkt, garandeert opdrachtnemer de toepassing van aantoonbare best mogelijke passende technische en organisatorische maatregelen, opdat de verwerking aan de vereisten en beginselen van de Algemene verordening gegevensbescherming voldoet en de bescherming -tegen verlies of tegen enige vorm van onrechtmatige verwerking- van de persoonsgegevens is gewaarborgd.
3. Opdrachtnemer verwerkt persoonsgegevens uitsluitend in opdracht en -indien van toepassing- op basis van schriftelijke instructies van de provincie behoudens afwijkende wettelijke voorschriften.
4. Indien sprake is van een verwerking door opdrachtnemer in de rol van verwerker, handelen partijen conform artikel 28 Algemene verordening gegevensbescherming. Partijen kunnen de verwerking nader regelen door het sluiten van een verwerkersovereenkomst.

Artikel 6 Toetsing

1. De provincie heeft het recht de prestatie te (laten) toetsen.
2. De provincie kan de toetsing bedoeld in het eerste lid, zowel voor, tijdens als binnen een redelijke termijn na de levering van de prestatie (laten) uitvoeren.

Artikel 7 Niet-tijdige nakoming

1. De opdrachtnemer meldt een dreigende termijnoverschrijding zo spoedig mogelijk schriftelijk aan de provincie, waarbij hij de aard van de dreigende termijnoverschrijding, de te treffen maatregelen en de verwachte duur van de vertraging vermeldt.
2. De provincie bevestigt schriftelijk de ontvangst van de melding als bedoeld in het eerste lid en geeft daarbij aan of zij instemt met de voorgestelde handelwijze. Deze instemming houdt niet in dat de provincie de oorzaak van de dreigende vertraging erkent en laat alle andere rechten en/of vorderingen die de provincie op grond van de overeenkomst toekomen, onverlet.

Artikel 8 Tekortkoming in de nakoming

1. Een tekortkoming in de nakoming ten gevolge van de volgende omstandigheden is in ieder geval toerekenbaar aan de tekortschietende partij: gebrek aan personeel, ziekte en/of staking van personeel, verlate levering van zaken, files, liquiditeitsproblemen, toerekenbare tekortkoming in de nakoming van door de opdrachtnemer ingeschakelde derden en/of andere, voorzienbare omstandigheden waarop de opdrachtnemer had kunnen en moeten anticiperen.
2. De provincie heeft het recht om voor rekening van en na overleg met de opdrachtnemer herstel en/of vervanging zelf uit te voeren of door derden te laten uitvoeren, onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die haar toekomen, in de volgende gevallen:
 - a. nakoming is blijvend onmogelijk;

- b. de in een schriftelijke ingebrekestelling gestelde termijn voor nakoming is ongebruikt verlopen;
- c. er is sprake van zodanige spoedeisendheid dat onmiddellijke actie is geboden.

Artikel 9 Aansprakelijkheid

1. Tenzij anders overeengekomen, is de partij die toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van haar verplichtingen, tegenover de andere partij aansprakelijk voor de door de andere partij geleden en/of te lijden schade, met dien verstande dat de aansprakelijkheid beperkt is tot een bedrag van:

- voor opdrachten waarvan de totale waarde kleiner is dan of gelijk aan € 50.000,-: € 150.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
- voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 50.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 100.000,-: € 300.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
- voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 100.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 150.000,-: € 500.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
- voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 150.000,- maar kleiner dan of gelijk aan € 500.000,-: € 1.500.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen;
- voor opdrachten waarvan de totale waarde meer is dan € 500.000,-: € 3.000.000,- per gebeurtenis met een maximum aantal van 3 gebeurtenissen.

Samenhangende gebeurtenissen worden aangemerkt als één gebeurtenis.

2. De beperking van de aansprakelijkheid als bedoeld in het eerste lid komt te vervallen:
- a. in geval van aanspraken van derden op schadevergoeding voor dood- en letselschade;
 - b. indien sprake is van opzet of grove schuld aan de zijde van de tekortschietende partij;
 - c. in geval van schending van intellectuele eigendomsrechten als bedoeld in artikel 4, vijfde lid.

In deze gevallen zijn de bepalingen uit afdeling 6.1.10 BW onverkort van toepassing, wat betekent dat de aansprakelijkheid van partijen niet door deze algemene voorwaarden wordt beperkt maar door de regeling daarvan in de wet.

3. Onder derden als bedoeld in het tweede lid, worden mede begrepen volksvertegenwoordigers, bestuurders, werknemers en andere voor de provincie werkzame personen.
4. Indien een derde de provincie aansprakelijk stelt voor handelen of nalaten waarvoor de opdrachtnemer aansprakelijk is op grond van het bepaalde in de wet, deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten, neemt de opdrachtnemer de behandeling van deze aanspraak op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over en vrijwaart de provincie ter zake, met inachtneming van het eerste en tweede lid van dit artikel.
5. Alle kosten, waaronder begrepen schadevergoeding, boetes en rente, die de provincie heeft gemaakt in verband met de behandeling van een aanspraak als bedoeld in het vierde lid, komen voor rekening van de opdrachtnemer.
6. In het geval de belastingdienst of instanties aan wie de uitvoering van de sociale verzekeringswetgeving is opgedragen de rechtsverhouding tussen partijen aanmerken als een fictieve dienstbetrekking, neemt de opdrachtnemer de behandeling van alle aanspraken, waaronder begrepen boetes, rente en kosten, op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over.
7. De opdrachtnemer verklaart dat hij genoegzaam is verzekerd en zich genoegzaam verzekerd zal houden tegen de aansprakelijkheid zoals bedoeld in deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten.

Artikel 10 Ontbinding

1. Partijen hebben het recht, onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die hen toekomen, de overeenkomst tussen partijen buiten rechte te ontbinden, indien de andere partij enige verplichting uit de overeenkomst niet tijdig en/of niet behoorlijk nakomt en voor zover de tekortkoming vatbaar is voor herstel, nalaat zodanige tekortkoming te herstellen binnen de in een schriftelijke ingebrekestelling gestelde termijn voor nakoming.

2. Onverminderd de mogelijkheden die de wet biedt en de overige rechten die haar toekomen, heeft de provincie het recht om de overeenkomst tussen partijen direct en zonder ingebrekestelling buiten rechte te ontbinden, indien:
 - a. de opdrachtnemer in staat van faillissement of in surséance van betaling verkeert, of op een aanmerkelijk deel van haar vermogen beslag wordt gelegd;
 - b. de opdrachtnemer overlijdt of anderszins in de (fysieke) onmogelijkheid komt te verkeren om de overeenkomst uit te voeren;
 - c. de bedrijfsvoering van de opdrachtnemer (deels) is stilgelegd, hij zijn activiteiten (deels) heeft gestaakt of overgedragen of hij in liquidatie verkeert;
 - d. de zeggenschap over of binnen de onderneming van de opdrachtnemer wijzigt bijvoorbeeld door wijziging van aandeelhouders of wisseling van bestuursleden;
 - e. personeelsleden van of personen die werkzaam zijn bij de provincie, een al dan niet betaalde nevenfunctie bij de opdrachtnemer vervullen of ten tijde van de onderhandelingen hebben vervuld of die belangen hebben bij de opdrachtnemer of bij diens bedrijfsvoering, zonder dat de provincie daarvan voor de totstandkoming van de overeenkomst in kennis is gesteld;
 - f. feiten of omstandigheden in relatie tot het bedrijf of de persoon van de opdrachtnemer bekend worden, die, waren deze bekend geweest vóór het tot stand komen van de overeenkomst, aanleiding zouden zijn geweest om geen overeenkomst met deze opdrachtnemer aan te gaan.
3. De opdrachtnemer is verplicht de provincie terstond te informeren over het optreden of redelijkerwijs voorzienbaar zijn van een van de omstandigheden als bedoeld in het tweede lid.
4. In geval van ontbinding van de overeenkomst heeft de opdrachtnemer geen recht op enige schadevergoeding.
5. In geval van ontbinding heeft de provincie het recht om de reeds door de opdrachtnemer geleverde en door de provincie betaalde prestatie te blijven gebruiken.
6. De provincie kan afgifte vorderen van hetgeen reeds op basis van de overeenkomst is ontwikkeld of gerealiseerd en van de gegevens die nodig zijn om een en ander te kunnen voltooien en gebruiken, tegen betaling van een corresponderend deel van de overeengekomen tegenprestatie.
7. Partijen kunnen overeenkomen dat de opdrachtnemer de prestatie zodanig afrondt, dat deze voldoet aan hetgeen is overeengekomen dan wel dat deze door een ander kan worden voltooid.

Artikel 11 Prijzen en tarieven

1. Prijzen en tarieven zijn vast voor de duur van de overeenkomst en in euro's en omvatten alle belastingen, maar exclusief BTW en betreffen de overeengekomen prestatie, alsmede alle overige kosten, zoals die van training of inwerking van personeel, reis- en verblijf- en voorrijkosten, administratiekosten en de kosten van de verpakking.
2. De in het eerste lid bedoelde prijzen gelden ook voor meer- en minderwerk als bedoeld in artikel 3.

Artikel 12 Betaling

1. Tenzij factureringsmomenten zijn overeengekomen, zendt de opdrachtnemer niet eerder een factuur aan de provincie dan nadat de prestatie is verricht en geaccepteerd.
2. In een factuur is in ieder geval opgenomen:
 - a. opgave van het aantal werkelijk en noodzakelijk bestede uren, alsmede de datums waarop een en ander is verricht, of
 - b. een korte omschrijving van de verrichte prestatie.
3. De provincie voldoet binnen dertig dagen na ontvangst en goedkeuring van de desbetreffende factuur de op grond van de overeenkomst verschuldigde bedragen, mits gefactureerd overeenkomstig de factureringsafspraken en na acceptatie van de prestatie en de bijbehorende documentatie.
4. In geval van te late betaling is de provincie de wettelijke rente verschuldigd.
5. In geval van vooruitbetaling door de provincie verstrekt de opdrachtnemer op eerste verzoek daartoe en voorafgaand aan de eerste vooruitbetaling, op zijn kosten voldoende zekerheid voor (terug)betaling, voor het geval de opdrachtnemer op enigerlei wijze tekort schiet in de nakoming van zijn verplichtingen waarop de vooruitbetaling ziet.

6. De zekerheid wordt verstrekt door middel van een originele verklaring (bankgarantie “op afroep”) van een erkende kredietinstelling ter hoogte van het door de provincie vooruit te betalen of vooruitbetaalde bedrag, vermeerderd met eventuele rente en kosten, een en ander goed te keuren door de provincie.
7. Indien is overeengekomen dat betaling volgens nacalculatie plaatsvindt, specificeert de opdrachtnemer de factuur zoals overeengekomen.
8. Betaling door de provincie houdt op geen enkele wijze afstand van enig recht in.
9. Het is de opdrachtnemer niet toegestaan zijn prestatie te verrekenen met een vordering op de provincie, uit welken hoofde dan ook verschuldigd.
10. De provincie heeft het recht de voldoening van een factuur op te schorten in het geval van een dreigende vertraging als bedoeld in artikel 7, eerste lid, of een toerekenbare tekortkoming als bedoeld in artikel 8, eerste lid.
11. Overschrijding van een betalingstermijn door de provincie of niet-betaling van een factuur op grond van vermoedelijke inhoudelijke onjuistheid daarvan of in geval van ondeugdelijkheid van de prestatie, geeft de opdrachtnemer niet het recht zijn werkzaamheden op te schorten dan wel te beëindigen.
12. De provincie kan de factuur door een door haar aan te wijzen accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek op inhoudelijke juistheid laten controleren. De opdrachtnemer verleent de betrokken accountant inzage in boeken en bescheiden en verstrekt hem alle gegevens en informatie die deze verlangt.
13. De controle als bedoeld in het twaalfde lid, is vertrouwelijk en strekt zich niet verder uit dan voor het verifiëren van de facturen is vereist.
14. De accountant brengt zijn rapportage zo spoedig mogelijk aan partijen uit.
15. De kosten van het accountantsonderzoek als bedoeld in de vorige leden, komen voor rekening van de provincie, tenzij uit het onderzoek van de accountant blijkt dat de factuur niet juist dan wel onvolledig is, in welk geval bedoelde kosten voor rekening van de opdrachtnemer komen.

Artikel 13 Zaken van de provincie

1. In het geval de provincie aan de opdrachtnemer zaken, zoals grondstoffen, hulpstoffen, gereedschappen, tekeningen, specificaties en software, ter beschikking heeft gesteld ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst, blijven deze zaken eigendom van de provincie. Aan de terbeschikkingstelling kunnen voorwaarden worden verbonden.
2. De opdrachtnemer bewaart de ter beschikking gestelde zaken afgescheiden van soortgelijke zaken welke behoren aan hemzelf of aan derden.
3. De opdrachtnemer zal de ter beschikking gestelde zaken merken als eigendom van de provincie.
4. De opdrachtnemer retourneert kosteloos al hetgeen hij in het kader van de uitvoering van de overeenkomst van de provincie onder zich heeft, uiterlijk binnen veertien dagen nadat de overeenkomst is uitgevoerd, dan wel uiterlijk binnen veertien dagen na een verzoek daartoe van de provincie.
5. Het is de opdrachtnemer niet toegestaan een kopie van de in het eerste lid bedoelde zaken te bewaren of te gebruiken, anders dan in het kader van zijn archiveringsverplichtingen.

Artikel 14 Arbeidsvoorwaarden en arbeidsdiscriminatie

1. Opdrachtnemer houdt zich bij het verrichten van de werkzaamheden aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsvoorwaarden en aan de CAO die op hem en zijn werknemers van toepassing is.
2. Opdrachtnemer legt alle arbeidsvoorwaardelijke afspraken ten behoeve van het verrichten van de werkzaamheden op een inzichtelijke en toegankelijke wijze vast.
3. Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan bevoegde instanties toegang tot deze arbeidsvoorwaardelijke afspraken en werkt mee aan controles, audits of loonvalidatie.
4. Opdrachtnemer verschaft desgevraagd en onverwijld aan provincie toegang tot de in lid 2 genoemde arbeidsvoorwaardelijke afspraken indien provincie dit noodzakelijk acht in verband met het voorkomen van of de behandeling van een loonvordering aangaande verrichte arbeid ten behoeve van de uitvoering van de overeenkomst, tenzij een wettelijke verplichting van opdrachtnemer zich daartegen verzet.
5. Opdrachtnemer legt een verplichting op aan alle partijen waarmee hij contracten aangaat ten behoeve van het verrichten van werkzaamheden zich aan de voor hen geldende wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsbescherming en arbeidsvoorwaarden te houden, en

bedingt tevens dat deze partijen vervolgens deze verplichting opleggen aan alle partijen met wie zij op hun beurt contracten aangaan ten behoeve van het verrichten van de werkzaamheden.

6. Ter voorkoming van het maken van ongeoorloofd onderscheid, in het bijzonder naar godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, geslacht, ras, nationaliteit, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, handicap, chronische ziekte, leeftijd of welke grond dan ook, zullen alleen functierelevante eisen betreffende de uitvoering van de overeenkomst door de opdrachtnemer aan haar personeel en/of onderaannemers kunnen worden gesteld en door de provincie worden meegewogen.

Artikel 15 Overdracht van rechten en/of verplichtingen

1. Het is partijen niet toegestaan hun rechten en verplichtingen op basis van de overeenkomst zonder voorafgaande schriftelijke instemming van de andere partij(en) geheel of gedeeltelijk over te dragen aan een derde. Aan dit verbod komt goederenrechtelijke werking toe in de zin van artikel 3:83, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek. Artikel 4, vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
2. Het eerste lid geldt niet ten aanzien van het vestigen van een pandrecht.

Artikel 15a Gegevens

1. Indien in het kader van de overeenkomst gegevens door de provincie aan opdrachtnemer worden verstrekt, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Met het sluiten van de overeenkomst worden geen rechten overgedragen door de provincie aan opdrachtnemer.
 - b. Opdrachtnemer zal de gegevens uitsluitend gebruiken voor de uitvoering van de overeenkomst.
 - c. De gegevens mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de provincie aan een derde ter beschikking worden gesteld.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt of op verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer de verkregen gegevens vernietigen of aan de provincie terug leveren conform instructie van de provincie. Tenzij een wettelijke verplichting zich daartegen verzet.
2. Indien opdrachtnemer gegevens creëert, verzamelt of verwerft, die onderdeel uitmaken of gaan maken van de overeenkomst, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Alle rechten met betrekking tot de gegevens, rusten in beginsel bij de provincie. Op schriftelijk verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer rechten die op de gegevens rusten aan de provincie overdragen.
 - b. Tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen, zal opdrachtnemer de gegevens uitsluitend gebruiken voor de uitvoering van de overeenkomst.
 - c. De gegevens mogen niet zonder schriftelijke toestemming van de provincie aan een derde ter beschikking worden gesteld.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt of op verzoek van de provincie, zal opdrachtnemer de gegevens vernietigen of aan de provincie terug leveren conform instructie van de provincie. Tenzij een wettelijke verplichting zich daartegen verzet.
 - e. Indien de door de opdrachtnemer geleverde gegevens onjuist of onvolledig zijn, dient de opdrachtnemer, ook na beëindiging van de overeenkomst, kosteloos medewerking te verlenen om de onjuistheid of onvolledigheid te corrigeren.
3. Indien opdrachtnemer in het kader van de overeenkomst gegevens creëert, verzamelt of anderszins verwerft, maar de gegevens geen onderdeel uitmaken of gaan maken van de overeenkomst, gelden de volgende voorwaarden.
 - a. Op eerste verzoek van de provincie zal opdrachtnemer een kopie van de gegevens aan de provincie verstrekken.
 - b. De provincie verkrijgt het recht om de gegevens te gebruiken, in de breedste zin van het woord.
 - c. Gedurende de looptijd van de overeenkomst is opdrachtnemer verplicht om de gegevens onder zich te houden.
 - d. Op het moment dat de overeenkomst eindigt, zal opdrachtnemer op verzoek van de provincie een kopie van de gegevens verstrekken.
4. Levering van gegevens door opdrachtnemer aan de provincie vindt altijd plaats in een door de provincie aan te wijzen bestandsformaat en door middel van een door de provincie aan te wijzen

verzendsmethode. Tenzij partijen schriftelijk anders overeenkomen, is de provincie voor de levering van gegevens op grond van dit artikel geen vergoeding verschuldigd aan opdrachtnemer.

Artikel 16 Toepasselijk recht en geschillen

1. Op de overeenkomst en alle overeenkomsten die daaruit voortvloeien is uitsluitend Nederlands recht van toepassing.
2. Partijen lossen waar mogelijk hun geschillen op door middel van goed overleg.
3. Indien partijen niet tot een oplossing komen of in spoedeisende gevallen, zullen de geschillen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter in het arrondissement van de hoofdstad van de provincie.

DEEL B LEVERINGEN

De bepalingen van deel B zijn van toepassing op de levering van zaken, naast de bepalingen van deel A.

Artikel 17 Specifieke garanties voor leveringen

1. Een geleverde zaak bezit tenminste de eigenschappen die zijn overeengekomen en welke de provincie op grond van de overeenkomst mag verwachten.
2. Voor een geleverde zaak geldt een garantietermijn van 24 maanden, tenzij uit wet of jurisprudentie een langere termijn volgt dan wel de opdrachtnemer of de branche van de opdrachtnemer een langere termijn hanteert, in welk geval de langste termijn geldt.
3. De opdrachtnemer herstelt voor eigen rekening alle fouten en gebreken die zich binnen de garantietermijn openbaren en die niet te wijten zijn aan normale slijtage of onoordeelkundig gebruik.
4. De opdrachtnemer garandeert dat gedurende de gebruikelijke levensduur van de geleverde zaak nieuwe onderdelen voorhanden zijn om fouten en gebreken aan deze zaak te kunnen herstellen.

Artikel 18 Aflevering van een zaak

1. Aflevering vindt plaats op de overeengekomen locatie en het overeengekomen tijdstip en geschiedt voor rekening en risico, waaronder transport en verzekeringen, van de opdrachtnemer.
2. De opdrachtnemer overhandigt alle documenten die betrekking hebben op of verband houden met een te leveren zaak, zoals certificaten, paklijsten, gebruiksaanwijzingen (in Nederlandse taal gesteld), uiterlijk ten tijde van de aflevering aan de provincie of zendt deze, zo mogelijk, op voorhand aan de provincie.
3. De opdrachtnemer voert alle gebruikte verpakkingsmaterialen voor zijn rekening en risico af en draagt zorg voor een milieuvriendelijke verwerking.

Artikel 19 Risico- en eigendomsovergang

De eigendom en het risico van een zaak gaat pas over op de provincie zodra de zaak is gemonteerd en/of geïnstalleerd, zich in de feitelijke macht van de provincie bevindt en na acceptatie van de levering.

Artikel 20 Toepasselijk recht

De toepasselijkheid van het Weens koopverdrag, en van eventuele andere, internationale regelingen inzake koop van roerende zaken, voor zover de werking hiervan door partijen kan worden uitgesloten, is uitgesloten.

DEEL C DIENSTEN

De bepalingen van deel C zijn van toepassing op diensten, naast de bepalingen van deel A.

Artikel 21 Verplichtingen van de opdrachtnemer

1. De opdrachtnemer verricht de dienst met de zorgvuldigheid, deskundigheid en professionaliteit die gebruikelijk is binnen de branche of beroepsgroep van de opdrachtnemer.
2. De opdrachtnemer zet uitsluitend gekwalificeerde personen in voor het uitvoeren van de overeenkomst.
3. Indien nodig, zorgt de opdrachtnemer voor adequate vervanging van de in het tweede lid bedoelde personen.
4. De aan vervanging als bedoeld in het derde lid verbonden meerkosten zijn voor rekening van de opdrachtnemer.
5. De opdrachtnemer zet uitsluitend personen in die in Nederland arbeid mogen verrichten.

Artikel 22 Intellectuele en industriële eigendomsrechten

1. Alle intellectuele en industriële eigendomsrechten en databankrechten die zullen ontstaan of kunnen worden uitgeoefend ten aanzien van de resultaten van de overeenkomst berusten in beginsel te allen tijde bij de provincie. Dit uitgangspunt geldt niet:
 - inzake rechten op eventueel ten behoeve van de opdracht door de opdrachtnemer ontwikkelde software modellering en de daarvoor gebruikte softwareprogrammatuur,
 - op andere door de opdrachtnemer in het kader van de overeenkomst ontwikkelde kennis en knowhow die ten grondslag ligt aan het aan de provincie geleverde resultaat.
2. De opdrachtnemer draagt alle intellectuele en industriële eigendomsrechten die mochten ontstaan ten aanzien van de prestatie – voor zover mogelijk – op het moment van het ontstaan daarvan bij voorbaat en om niet over aan de provincie, welke overdracht door de provincie reeds nu voor alsdan wordt aanvaard. Voor zover voor de overdracht van de genoemde rechten op enig moment een nadere akte zou zijn vereist, machtigt de opdrachtnemer de provincie reeds nu voor alsdan onherroepelijk om zodanige akte op te maken en mede namens de opdrachtnemer te ondertekenen, onverminderd de verplichting van de opdrachtnemer om op eerste verzoek van de provincie aan de overdracht van deze rechten medewerking te verlenen, zonder daarbij voorwaarden te kunnen stellen.
3. De opdrachtnemer doet met de totstandkoming van de overeenkomst afstand jegens de provincie van alle eventueel aan hem, opdrachtnemer, toekomstige zogenoemde persoonlijkheidsrechten, in de mate als de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat. De opdrachtnemer doet, hiertoe gevolmachtigd, ook namens het aan zijn zijde betrokken personeel, afstand jegens de provincie van alle eventueel aan deze personeelsleden toekomstige persoonlijkheidsrechten, in de mate waarin de toepasselijke regelgeving zodanige afstand toelaat.
4. De opdrachtnemer mag de resultaten van de overeenkomst waarop krachtens het eerste lid een eigendomsrecht ten behoeve van de provincie rust enkel voor zichzelf of ten behoeve van derden gebruiken zolang de belangen van de provincie hierdoor niet worden geschaad.
5. Indien de intellectuele eigendomsrechten niet berusten bij de provincie zoals gesteld in lid 1, verleent opdrachtnemer de provincie door het sluiten van de overeenkomst een eeuwigdurend gebruiksrecht ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde, uitgezonderde rechten.
6. De provincie geldt als ontwerper in de zin van het Benelux-verdrag inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen) en heeft bij uitsluiting het recht om een eindproduct dat daarvoor in aanmerking komt te deponeren bij het in dat Benelux-verdrag bedoelde bureau, al dan niet door tussenkomst van een nationale dienst.
7. Indien een derde de provincie aansprakelijk stelt ter zake van (gestelde) inbreuk op intellectuele of industriële eigendomsrechten van die derde, vergelijkbare aanspraken met betrekking tot kennis, ongeoorloofde mededinging en dergelijke daaronder begrepen, waarvoor de opdrachtnemer aansprakelijk is op grond van het bepaalde in deze algemene voorwaarden, de overeenkomst en bijbehorende documenten, neemt de opdrachtnemer de behandeling van deze aanspraak op eerste verzoek van de provincie en voor eigen rekening en risico over. De opdrachtnemer verplicht zich tot het op zijn kosten treffen van alle maatregelen

die kunnen bijdragen tot voorkoming van stagnatie en tot beperking van de te maken extra kosten en/of te lijden schade als gevolg van bedoelde inbreuken.

DEEL D SLOTBEPALINGEN

Artikel 23 Intrekking

De Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2018 voor leveringen en diensten voor toepassing binnen de provincie Zeeland, inwerking getreden op 19 december 2018, worden ingetrokken.

Artikel 24 Inwerkingtreding

Dit besluit treedt inwerking op 1 juli 2022.

Artikel 25 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: "Algemene Inkoopvoorwaarden Provincies 2022 voor leveringen en diensten".

Annex 2 – Concept overeenkomst

Separaat bijgevoegd.

Annex 3 – Berekeningsmodel Prijs

Separaat bijgevoegd.

Bijlage 1 – Uniform Europees Aanbestedingsdocument

Separaat bijgevoegd.

Bijlage 2 – Format kerncompetentie

In het kader van de technische en beroepsbekwaamheid verklaart Inschrijver dat zijn organisatie, althans voor dat deel van de organisatie dat betrokken is bij de uitvoering van de opdracht, één (1) referentie te overleggen waaruit blijkt dat (zie ook paragraaf 4.2.3 geschiktheidseisen voor een toelichting):

De Inschrijver voegt 1 ingevulde referentie toe over de **afgelopen 3 jaar**. Uit de bijgevoegde referentie blijkt bovenstaande kerncompetentie en ervaring.

Vraag

Antwoord

Naam Opdrachtgever Adres Postcode en plaatsnaam	
Contactpersoon van de betreffende organisatie met contactinformatie	
Looptijd van de opdracht: begin- en einddatum	
Beschrijving opdracht	
Is het project tot voldoening van de Opdrachtgever uitgevoerd?	Ja/nee ¹ Toelichting:

¹ U gaat ermee akkoord dat Provincie Zeeland, of daartoe door hen aangewezen derden, wanneer Provincie Zeeland dat wenst, direct - zonder tussenkomst van de Inschrijver - bij de referent informatie inwint.

Naam rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Functie	
Handtekening	
Datum	

Bijlage 3 – Verklaring geen Russische betrokkenheid

Titel aanbesteding	Europese aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar
Aanbestedingskenmerk	424581

Versiedatum: 6-09-2022

TOELICHTING

Naar aanleiding van de Russische invasie van Oekraïne heeft de Europese Unie op 8 april 2022 diverse economische sancties ingesteld tegen Rusland. Eén van deze sancties ook gevolgen voor Europese aanbestedingen. Dit in die zin dat er een verbod bestaat op het gunnen van opdrachten aan Russische entiteiten. Deze specifieke sanctie geldt voor alle aanbestedingen met een geraamde opdrachtwaarde *boven* de Europese aanbestedingsdrempels. Het gaat dan onder meer om aanbestedingen die onder hoofdstuk 2 van de Aanbestedingswet 2012 vallen.

Om die reden wordt van de inschrijver aan wie het voornemen tot gunning wordt geuit verlangd dat deze de onderhavige verklaring indient. De verklaring dient rechtsgeldig ondertekend te zijn door de *vertegenwoordigingsbevoegde* persoon binnen uw onderneming.

VERKLARING

Met het doen van een inschrijving in het kader van de aanbesteding “Europese aanbesteding Bestrijding nesten van Aziatische hoornaar”, kenmerk: 424581, verklaart ondergetekende vertegenwoordigingsbevoegde namens de inschrijver naar waarheid dat zowel in het kader van de inschrijving als bij de uitvoering van de opdracht **geen** sprake is van enige Russische betrokkenheid, zoals bedoeld in:

- artikel 5 duodecies van *Verordening (EU) 833/2014* van 31 juli 2014, betreffende de beperkende maatregelen naar aanleiding van de acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, zoals gewijzigd bij *Verordening (EU) 2022/576* van 8 april 2022; en
- artikel 1 nonies van het *Besluit 2014/512/GBVB* betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren, zoals gewijzigd bij *Besluit 2022/578/GBVB* van 8 april 2022.

Ondergetekende vertegenwoordigingsbevoegde verklaart in het bijzonder dat de inschrijver:

- a. **geen** natuurlijk persoon met een Russische nationaliteit is dan wel geen in Rusland woonachtig natuurlijk persoon is;
- b. **geen** in Rusland gevestigde rechtspersoon, entiteit of lichaam is;
- c. **geen** rechtspersoon is die voor meer dan 50% eigendom van een Russische partij is, zoals hierboven onder sub a. t/m sub b. benoemd;
- d. **geen** natuurlijk persoon of rechtspersoon is die handelt in belang van of op aanwijzing van een Russische partij, zoals hierboven onder sub a. t/m sub c. benoemd;
- e. bij de uitvoering van de opdracht –als niet Russische partij – **geen dan wel voor maximaal 10%** van de contractwaarde gebruik maakt van onderaannemers, leveranciers of entiteiten die wél als Russische partij worden aangemerkt, zoals hierboven onder sub a. t/m sub d. benoemd.

De partijen zoals bedoeld in sub a. t/m sub d., betreffen nadrukkelijk ook alle bedrijven die deel uitmaken van een inschrijvend consortium c.q. een inschrijvende combinatie.

De personen als bedoeld onder sub c. en sub d. betreffen nadrukkelijk ook natuurlijke personen en rechtspersonen gevestigd in de EU/EER of in een ander land dan Rusland.

Aldus naar waarheid verklaard en rechtsgeldig ondertekend:

Plaats en datum	
Inschrijver (naam onderneming)	
KvK-nummer onderneming	
Naam- en voorletters vertegenwoordigingsbevoegde	
Functie vertegenwoordigingsbevoegde	
Vestigingsadres:	

Straat Postcode, Plaats Postbus Postcode, Plaats	
Handtekening vertegenwoordigingsbevoegde	

Bijlage 4 – Formulier Prijzenblad

Het prijsopgave formulier dient volledig te worden ingevuld en ondertekend.

De Inschrijver :

Gevestigd te :

Adres :

verklaart zich door ondertekening van dit formulier bereid tot het uitvoeren van de opdracht overeenkomstig de Aanbestedingsleidraad in opdracht van Provincie Zeeland, voor de gehele dienst

All-in uurtarief voor voorrijkosten per uit te voeren opdracht in Zeeland:

€ excl. BTW

Inzet deskundigen	Tarief excl. BTW op werkdagen (a.)	Tarief excl. BTW op feest- en weekenddagen (b.)
Uurtarief bestrijder Aziatische hoornaar	€	€
Uurtarief assistent bestrijder Aziatische hoornaar (extra benodigde person(en) bij uitvoering opdracht)	€	€
Uurtarief vooropname / analyse / administratie	€	€

Tarieven zijn inclusief alle benodigde kosten. Kosten voor in te zetten hoogwerker kunnen op basis van werkelijk gemaakte kosten worden doorberekend.

De Inschrijver verklaart

- deze aanbidding gestand te doen gedurende drie (3) maanden vanaf de uiterste termijn van indiening van de offerte.
- een open begroting toe te voegen waarin het totaal aantal te besteden uren + uurtarief inzichtelijk wordt gemaakt.

Gedaan te,

Datum:

Naam rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Functie	
Handtekening rechtsgeldig bevoegde functionaris	
Datum	

Bijlage 5 – Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Separaat bijgevoegd.

Aan alle gemeenten

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Behandeld door	Verzonden
Bestrijding Aziatische hoornaar	417619			

Middelburg, 11 september 2025

Geacht college van B&W,

Met deze brief informeren wij u over de ontwikkelingen en stand van zaken met betrekking tot bestrijding van Aziatische hoornaars in opdracht van de Provincie Zeeland. De Provincie Zeeland stopt binnen enkele weken met het bestrijden van nesten van de Aziatische hoornaar. Het budget voor 2025 raakt uitgeput, terwijl het aantal meldingen explosief blijft stijgen.

In 2024 werden er zo'n 300 nesten gemeld. Dit jaar staat de teller begin september al op 450 nesten. De verwachting is dat dit aantal de komende maanden nog verder stijgt tot 1465 nesten. Deze groei maakt duidelijk dat de Aziatische hoornaar zich blijvend in Zeeland heeft gevestigd. Uitroeijing is volgens deskundigen niet langer haalbaar. Om die reden besloot de Provincie Zeeland vorig jaar tot een gefaseerde afbouw van haar inzet. Op 19 maart 2024 hebben we u hier al eerder over ingelicht. Er is destijds besloten om het verwijderen van nesten stapsgewijs af te bouwen. Dat betekende: ten opzichte van 2023 een verdubbeling van het budget voor bestrijding in 2024, daarna een halvering ervan in 2025, en een laatste reductie in het jaar 2026.

Dit besluit was en is in lijn met de verantwoordelijkheden van de Provincie op het gebied van natuurbescherming en met deskundigen beoordeling dat de invasieve exoot niet meer uit te roeien is.

We bevinden ons nu in de fase dat het gestelde plafond voor 2025 er snel aankomt. Het aantal gevonden nesten, en daarmee de kosten voor bestrijding, stijgt snel. We hebben er alles aan gedaan om zo lang mogelijk de bestrijding gaande te houden. Zoals al aangegeven werd in 2024 het budget verdubbeld ten opzichte van het jaar daarvoor om nog een stevige slag te maken. Tegelijk is toen ook bepaald dat voor dit jaar (2025) het budget werd gehalveerd en voor 2026 een laatste afbouw volgt. Om niet abrupt te hoeven stoppen hebben we het onbenutte bedrag van vorig jaar plus het maximaal te gunnen meerwerk binnen de aanbesteding nog toegevoegd aan het budget voor dit jaar. Daarmee is nogmaals 150.000 euro extra voor bestrijding dit jaar beschikbaar gekomen.

Dankzij deze inzet kan de bestrijding iets langer doorgaan, maar ook dit bedrag zal, gelet op de toename in zomernesten, binnen afzienbare termijn zijn uitgeput. We zullen daarom al snel moeten stoppen met het doorzetten van meldingen aan de ongediertebestrijder die wij hebben gecontracteerd. Daarmee komt er een eind aan bestrijding van hoornaarsnesten in Zeeland. Wanneer dit is kan niet precies worden gezegd maar is op korte termijn, denk aan enkele weken.

Vanaf dat moment is het aan particulieren, andere overheden en instanties zelf om te beslissen of zij een gespecialiseerd bedrijf inschakelen. Er zal rekening moeten worden gehouden met een blijvende aanwezigheid van de Aziatische Hoornaar in Zeeland. Lokaal kan dat overlast of risico opleveren. Het is aan particulieren, gemeenten en instanties om eventueel zelf in te grijpen zoals dat ook bij andere wespennesten het geval is. Via de media zullen wij deze ontwikkeling nog verder communiceren. Een persbericht treft u bijgevoegd aan.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk Gebied, Natuur en Landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Persbericht Bestrijding Aziatische Hoornaar.docx

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Aan alle gemeenten

Onderwerp
Wijziging aanpak Aziatische hoornaar

Zaaknummer
417619

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 19 maart 2024

Geachte ontvanger,

Graag informeren wij u over de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Zeeland. We hebben een evaluatie uitgevoerd van de ontwikkelingen en de bestrijding van deze invasieve exoot in Zeeland tot en met 2023. Deze treft u aan in de bijlage bij deze brief. Naar aanleiding van de geschetste ontwikkelingen hebben wij op 5 maart 2024 besloten om onze aanpak te wijzigen. Hierover willen wij u met deze brief informeren.

We stellen vast dat de Aziatische hoornaar inmiddels een gevestigde soort is in Zeeland. Dit houdt in dat de exoot niet meer uitgeroeid kan worden en dat de populatie snel groeit. We hebben daarom besloten om over te gaan op beheersing van de populatie in plaats van eliminatie. We streven ernaar om dit samen met andere belanghebbenden te doen, zoals gemeenten, bijhouders en landbouworganisaties.

Praktisch betekent dit het volgende. We hebben besloten om de financiële inzet voor het laten verwijderen van nesten in 2024 te verdubbelen. Zo ontstaat tijd voor andere belanghebbenden om een deel van de verantwoordelijkheid op te pakken. Vanaf 2025 zullen we de beschikbare middelen gefaseerd afbouwen. Vanaf 2027 zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. Dit beleid moet ervoor zorgen dat de kosten beheersbaar blijven en dat ook andere soorten invasieve exoten bestreden kunnen worden.

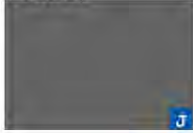
In lijn met ons exotenbeleid draagt de Provincie als enige partij verantwoordelijkheid voor exoten die uitgeroeid kunnen worden. Voor exoten die zich definitief hebben gevestigd dragen we mede verantwoordelijkheid met andere belanghebbenden. Het belang van de Provincie is primair de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Belanghebbenden hebben de vrijheid om een rol te pakken die past bij de verantwoordelijkheden van hun organisatie.

We delen graag onze kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar. Het vrijwilligersteam van Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) biedt ook graag extra hulp. In 2024 leidt SLZ vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden.

Indien deze brief nog ragen oproept kunt u contact opnemen via [@zeeland.nl](https://twitter.com/zeeland.nl)

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Nederlandse Bijenhouders Vereniging (NBV)
Stationsweg 94A
6711 PW EDE

Onderwerp
Wijziging aanpak Aziatische hoornaar

Zaaknummer
417619

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 19 maart 2024

Geachte ontvanger,

Graag informeren wij u over de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Zeeland. We hebben een evaluatie uitgevoerd van de ontwikkelingen en de bestrijding van deze invasieve exoot in Zeeland tot en met 2023. Deze treft u aan in de bijlage bij deze brief. Naar aanleiding van de geschetste ontwikkelingen hebben wij op 5 maart 2024 besloten om onze aanpak te wijzigen. Hierover willen wij u met deze brief informeren.

We stellen vast dat de Aziatische hoornaar inmiddels een gevestigde soort is in Zeeland. Dit houdt in dat de exoot niet meer uitgeroeid kan worden en dat de populatie snel groeit. We hebben daarom besloten om over te gaan op beheersing van de populatie in plaats van eliminatie. We streven ernaar om dit samen met andere belanghebbenden te doen, zoals gemeenten, bijenhouders en landbouworganisaties.

Praktisch betekent dit het volgende. We hebben besloten om de financiële inzet voor het laten verwijderen van nesten in 2024 te verdubbelen. Zo ontstaat tijd voor andere belanghebbenden om een deel van de verantwoordelijkheid op te pakken. Vanaf 2025 zullen we de beschikbare middelen gefaseerd afbouwen. Vanaf 2027 zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. Dit beleid moet ervoor zorgen dat de kosten beheersbaar blijven en dat ook andere soorten invasieve exoten bestreden kunnen worden.

In lijn met ons exotenbeleid draagt de Provincie als enige partij verantwoordelijkheid voor exoten die uitgeroeid kunnen worden. Voor exoten die zich definitief hebben gevestigd dragen we mede verantwoordelijkheid met andere belanghebbenden. Het belang van de Provincie is primair de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Belanghebbenden hebben de vrijheid om een rol te pakken die past bij de verantwoordelijkheden van hun organisatie.

We delen graag onze kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar. Het vrijwilligersteam van Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) biedt ook graag extra hulp. In 2024 leidt SLZ vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden.

Indien deze brief nog ragen oproept kunt u contact opnemen via [@zeeland.nl](https://twitter.com/zeeland.nl)

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO)
Louis Pasteurlaan 6
2719 EE ZOETERMEER

Onderwerp
Wijziging aanpak Aziatische hoornaar

Zaaknummer
417619

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 19 maart 2024

Geachte ontvanger,

Graag informeren wij u over de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Zeeland. We hebben een evaluatie uitgevoerd van de ontwikkelingen en de bestrijding van deze invasieve exoot in Zeeland tot en met 2023. Deze treft u aan in de bijlage bij deze brief. Naar aanleiding van de geschetste ontwikkelingen hebben wij op 5 maart 2024 besloten om onze aanpak te wijzigen. Hierover willen wij u met deze brief informeren.

We stellen vast dat de Aziatische hoornaar inmiddels een gevestigde soort is in Zeeland. Dit houdt in dat de exoot niet meer uitgeroeid kan worden en dat de populatie snel groeit. We hebben daarom besloten om over te gaan op beheersing van de populatie in plaats van eliminatie. We streven ernaar om dit samen met andere belanghebbenden te doen, zoals gemeenten, bijenhouders en landbouworganisaties.

Praktisch betekent dit het volgende. We hebben besloten om de financiële inzet voor het laten verwijderen van nesten in 2024 te verdubbelen. Zo ontstaat tijd voor andere belanghebbenden om een deel van de verantwoordelijkheid op te pakken. Vanaf 2025 zullen we de beschikbare middelen gefaseerd afbouwen. Vanaf 2027 zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. Dit beleid moet ervoor zorgen dat de kosten beheersbaar blijven en dat ook andere soorten invasieve exoten bestreden kunnen worden.

In lijn met ons exotenbeleid draagt de Provincie als enige partij verantwoordelijkheid voor exoten die uitgeroeid kunnen worden. Voor exoten die zich definitief hebben gevestigd dragen we mede verantwoordelijkheid met andere belanghebbenden. Het belang van de Provincie is primair de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Belanghebbenden hebben de vrijheid om een rol te pakken die past bij de verantwoordelijkheden van hun organisatie.

We delen graag onze kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar. Het vrijwilligersteam van Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) biedt ook graag extra hulp. In 2024 leidt SLZ vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden.

Indien deze brief nog ragen oproept kunt u contact opnemen via [@zeeland.nl](https://twitter.com/zeeland.nl)

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Vereniging van Zeeuwse Gemeenten (VZG)
Kanaalweg 1
4337 PA MIDDELBURG

Onderwerp
Wijziging aanpak Aziatische hoornaar

Zaaknummer
417619

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 19 maart 2024

Geachte ontvanger,

Graag informeren wij u over de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Zeeland. We hebben een evaluatie uitgevoerd van de ontwikkelingen en de bestrijding van deze invasieve exoot in Zeeland tot en met 2023. Deze treft u aan in de bijlage bij deze brief. Naar aanleiding van de geschetste ontwikkelingen hebben wij op 5 maart 2024 besloten om onze aanpak te wijzigen. Hierover willen wij u met deze brief informeren.

We stellen vast dat de Aziatische hoornaar inmiddels een gevestigde soort is in Zeeland. Dit houdt in dat de exoot niet meer uitgeroeid kan worden en dat de populatie snel groeit. We hebben daarom besloten om over te gaan op beheersing van de populatie in plaats van eliminatie. We streven ernaar om dit samen met andere belanghebbenden te doen, zoals gemeenten, bijenhouders en landbouworganisaties.

Praktisch betekent dit het volgende. We hebben besloten om de financiële inzet voor het laten verwijderen van nesten in 2024 te verdubbelen. Zo ontstaat tijd voor andere belanghebbenden om een deel van de verantwoordelijkheid op te pakken. Vanaf 2025 zullen we de beschikbare middelen gefaseerd afbouwen. Vanaf 2027 zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. Dit beleid moet ervoor zorgen dat de kosten beheersbaar blijven en dat ook andere soorten invasieve exoten bestreden kunnen worden.

In lijn met ons exotenbeleid draagt de Provincie als enige partij verantwoordelijkheid voor exoten die uitgeroeid kunnen worden. Voor exoten die zich definitief hebben gevestigd dragen we mede verantwoordelijkheid met andere belanghebbenden. Het belang van de Provincie is primair de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Belanghebbenden hebben de vrijheid om een rol te pakken die past bij de verantwoordelijkheden van hun organisatie.

We delen graag onze kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar. Het vrijwilligersteam van Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) biedt ook graag extra hulp. In 2024 leidt SLZ vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden.

Indien deze brief nog ragen oproept kunt u contact opnemen via [@zeeland.nl](https://twitter.com/zeeland.nl)

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO)
Noordlangeweg 42b
4486 PR COLIJNSPLAAT

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Wijziging aanpak Aziatische hoornaar	417619		

Middelburg, 19 maart 2024

Geachte ontvanger,

Graag informeren wij u over de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) in Zeeland. We hebben een evaluatie uitgevoerd van de ontwikkelingen en de bestrijding van deze invasieve exoot in Zeeland tot en met 2023. Deze treft u aan in de bijlage bij deze brief. Naar aanleiding van de geschetste ontwikkelingen hebben wij op 5 maart 2024 besloten om onze aanpak te wijzigen. Hierover willen wij u met deze brief informeren.

We stellen vast dat de Aziatische hoornaar inmiddels een gevestigde soort is in Zeeland. Dit houdt in dat de exoot niet meer uitgeroeid kan worden en dat de populatie snel groeit. We hebben daarom besloten om over te gaan op beheersing van de populatie in plaats van eliminatie. We streven ernaar om dit samen met andere belanghebbenden te doen, zoals gemeenten, bijenhouders en landbouworganisaties.

Praktisch betekent dit het volgende. We hebben besloten om de financiële inzet voor het laten verwijderen van nesten in 2024 te verdubbelen. Zo ontstaat tijd voor andere belanghebbenden om een deel van de verantwoordelijkheid op te pakken. Vanaf 2025 zullen we de beschikbare middelen gefaseerd afbouwen. Vanaf 2027 zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. Dit beleid moet ervoor zorgen dat de kosten beheersbaar blijven en dat ook andere soorten invasieve exoten bestreden kunnen worden.

In lijn met ons exotenbeleid draagt de Provincie als enige partij verantwoordelijkheid voor exoten die uitgeroeid kunnen worden. Voor exoten die zich definitief hebben gevestigd dragen we mede verantwoordelijkheid met andere belanghebbenden. Het belang van de Provincie is primair de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Belanghebbenden hebben de vrijheid om een rol te pakken die past bij de verantwoordelijkheden van hun organisatie.

We delen graag onze kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar. Het vrijwilligersteam van Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) biedt ook graag extra hulp. In 2024 leidt SLZ vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden.

Indien deze brief nog ragen oproept kunt u contact opnemen via [@zeeland.nl](https://twitter.com/zeeland_nl)

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Format voor aanleveren agendapunt

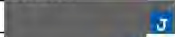
Zaaknummer: 405773

Agendapunt portefeuilleoverleg:
Dhr. W.R.L. Nielen, MBA - Natuur

Thema: Natuur en natuurbeleving

Onderwerp	Jaaroverzicht Aziatische hoornaar 2023 en vervolg aanpak	Datum behandeling	19 februari 2024
Naam inbrenger		Benodigde tijd voor agendapunt	15 minuten

Aanwezig bij behandeling

Naam	Telefoonnummer
	
	

Doel van de bespreking
Bespreking <i>Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023</i> en het advies dat daarin is opgenomen (zie voorstel/besluit).
Bestuurlijke aandachtspunten (Kern aandachtspunten vanuit bestuurlijke relevantie)
• Zie beslisnota GS en <i>Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023</i> • Het betreft een politiek gevoelig onderwerp. De motie van BBB (04-2023) roept op om meer tijd te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Daarnaast hebben GS een brief van de gemeente Sluis ontvangen, waarin opgeroepen wordt om meer te doen aan bestrijding.
Overwegingen (Pro's/contra's, alternatieven, meningen stakeholders)
• Zie beslisnota GS en <i>Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023</i>
Voorstel/besluit
Gelet op de verwachte kostenontwikkeling en de handelingsperspectieven adviseren wij om de bestrijding van de Aziatische hoornaar af te bouwen door de kosten hiervoor gefaseerd te limiteren (<i>Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023</i>).
Relevant voor PS (informatieplicht, politiek gevoelig, afdoening motie, art. 44,...)
Ja, dit is relevant voor PS, want het onderwerp is politiek gevoelig. Geadviseerd wordt echter om op een later moment PS hierover te informeren, middels het <i>Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023</i> .
Te nemen acties (Wie, wat, wanneer)
• Wij adviseren GS een beslissing te nemen over de bestrijding van dit lopende jaar. • GS - 27 februari 2024
Eventuele bijlagen
• 20240215_ <i>Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023</i> • 20240215_ <i>BBV Beslisnota GS</i>

Dit format dient te zijn afgestemd met je afdelingshoofd. Indienen voor donderdag 14.00 uur via Zaaksysteem in iBabs zetten. Vermeld in het onderwerp van de mail de naam van de gedeputeerde en de datum van PO. Tel. nr.: Zaaksysteem-helpdesk

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Zaaknummer
405773Nummer Hoofdzaak
379964

onderwerp

Bestrijding Aziatische hoornaar

voorgesteld besluit

- Wijziging aanpak bestrijding Aziatische hoornaar vanaf 2024
- Adviesrapport met begeleidende brief toesturen aan PS

begrotingswijziging vervaardigen?

Nee

aanleiding

Evaluatie van de bestrijding van de Aziatische hoornaar tot en met 2023, zoals toegezegd in de brief aan PS van 5 september 2023. De waargenomen ontwikkelingen maken het nodig om nieuwe keuzes te maken voor de aanpak vanaf 2024.

portefeuillehouder - portefeuille

Dhr. W.R.L. Nielen, MBA - Natuur

behandeld door:
afdeling/opgave/programma/project
telefoonnummer:
afgestemd met:

Programma Landelijke Gebied en Natuur

Programma Landelijk Gebied en Natuur, inkoop
en aanbestedingen, jurist privaatrecht, financiën

Overwegingen en advies

Inleiding: exotenbeleid Zeeland

Invasieve exoten zijn plant- en diersoorten die niet van oorsprong in Nederland voorkomen en zich snel kunnen verspreiden. De Europese Unie verplicht lidstaten om 91 soorten invasieve exoten uit te roeien of, als dat niet meer kan, te beheersen. Reden hiervoor is het behoud van biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Gedeputeerde Staten hebben op 7 december 2021 het *Plan van aanpak exotenbestrijding* vastgesteld. Dit plan is gericht op soorten die op de Unielijst van de EU staan. Er is besloten om als Provincie een actieve rol te pakken in de bestrijding van exoten die beperkt voorkomen en nog uitgeroeid kunnen worden. De Provincie zorgt dan voor de uitvoering en financiering. Wanneer soorten niet meer uitgeroeid kunnen worden, maar alleen nog beheerst, dan nemen we een coördinerende rol in de bestrijding. Uitvoering en financiering vinden deels of volledig plaats door andere belanghebbenden. Daar waar bestrijding van wijdverbreide invasieve exoten samenvalt met een publieke taak van een andere overheid ligt het initiatief en de verantwoordelijkheid bij het betreffende bestuursorgaan en komen de kosten primair voor diens rekening.

Evaluatie

In het Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023 wordt de ontwikkeling van de populatie Aziatische hoornaars en de bestrijding van deze exoot beschreven en geëvalueerd. Van 2022 naar 2023 is het aantal gemelde nesten sterk gestegen, van 19 in 2022 naar 300 in 2023. Deze sterke stijging komt sterk overeen met de ontwikkeling die eerder al plaatsvond in Vlaanderen. Ook de kosten van bestrijding zijn daarmee sterk gestegen. In 2023 gaat het om in totaal € 141.826. In het Adviesrapport worden een aantal scenario's geschetst van de verdere ontwikkeling van de populatie en de kosten. Duidelijk is in elk geval dat de Aziatische hoornaar niet meer uit te roeien is. De lidstaat Nederland heeft hier een formele melding van gemaakt bij de Europese Unie, zodat de wettelijke taak van de Provincie verschuift van uitroeiing naar beheersing. Afgezien daarvan is de verwachting dat ook de kosten voor beheersing onder de huidige omstandigheden verder zullen stijgen.

Advies

Gelet op de verwachte kostenontwikkeling en de geschetste handelingsperspectieven, wordt geadviseerd om in 2024 maximaal € 300.000 te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit is ongeveer een verdubbeling van het bedrag dat in 2023 is besteed, en stelt ons in staat om binnen het beschikbare budget voor exotenbeheer mee te bewegen met de verwachte groei van het aantal gemelde nesten.

Voor de daarop volgende jaren wordt echter geadviseerd om de kosten voor bestrijding in 2025 te limiteren tot maximaal € 150.000, en in 2026 tot maximaal € 50.000. In de jaren daarna zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring.

De voorgestelde limitering vindt plaats door de bestrijding Europees aan te besteden.

Argumentatie

Door in 2024 nog een verdubbeling van de kosten toe te staan, ontstaat tijd om in gesprek te gaan met andere belanghebbenden over een eigen bijdrage aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Gedacht kan worden aan bijenhouders, die hun bijenvolken bedreigd zien, gemeenten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid, en fruittelers die belang hebben bij bestuiving. Daarbij staat voorop dat de Provincie volgens de wettelijke taak primair verantwoordelijk is voor de bestrijding van invasieve exoten in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Deze benadering is vergelijkbaar met die in Vlaanderen. De Belgische deelstaat heeft zich na jaren bestrijding én populatiegroei teruggetrokken. Diverse gemeenten en andere organisaties in Vlaanderen hebben het beheer, vanuit hun eigen belangen, overgenomen.

De kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar kan met de verschillende partijen worden gedeeld. Een extra hulp is het vrijwilligersteam vanuit Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ). Dit project leidt vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden. Hiermee bieden wij een helpende hand voor de andere partijen en overheden.

Zoals gezegd, gaan we ervan uit dat de Aziatische hoornaar gevestigd is in Nederland. Dit houdt in dat de exoot onmogelijk uitgeroeid kan worden. Het is daarom logisch om over te gaan op beheersing. Maar als de populatie groeit zoals verwacht (zie bijlage 1), dan zal beheersing van de populatie Aziatische hoornaars zwaar drukken op het beschikbare budget voor de bestrijding van invasieve exoten. Hierdoor ontbreekt het aan voldoende middelen om andere soorten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Door vanaf 2025 de uitgaven stapsgewijs te limiteren komt een groter deel van het budget voor exotenbeheer vrij voor de andere soorten op de Europese Unielijst.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

Volgens het *Plan van aanpak exotenbestrijding*, vastgesteld door GS op 7 december 2021, neemt de Provincie Zeeland een coördinerende rol in de bestrijding van soorten die niet meer uitgeroeid, maar alleen nog beheerst kunnen worden. Uitvoering en financiering vinden deels of volledig plaats door andere belanghebbenden. Het voorgestelde besluit, zoals hierboven uiteengezet, handelt in lijn met dit beleid.

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Portefeuille Overleg
Gedeputeerde Staten
Provinciale Staten

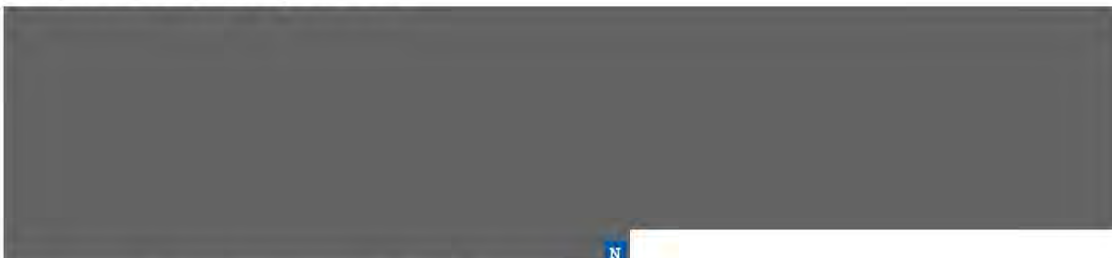
19 februari 2024
5 maart 2024
19 maart 2024

Consequenties besluit

Financiële consequenties

Voor de aanpak van alle voor Zeeland relevante, Europees aangewezen exoten is structureel € 265.381 opgenomen in de begroting (79431 Exotenbestrijding). Door geld van eerdere jaren te verschuiven naar 2024 en 2025 is in deze jaren tijdelijk € 340.381 beschikbaar. Bekostiging vindt vanuit dit budget plaats.

Juridische consequenties

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is conform inkoopbeleid. De bestrijding van de Aziatische hoornaar zal Europees aanbesteed worden. Hiervoor zullen de aanbestedingskaders van de Provincie Zeeland gevolgd worden.

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp
Aziatische hoornaar

Zaaknummer
379964

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 28 februari 2024

Geachte voorzitter,

Op 5 september 2023 hebben wij u per brief geïnformeerd over de Zeeuwse bestrijding van de Aziatische hoornaar. Aan het eind van de brief merken wij op dat goede monitoring en jaarlijkse evaluatie zullen uitwijzen of de huidige strategie nog passend is.

Met deze brief informeren wij u over de evaluatie van de bestrijding tot en met 2023. De resultaten hiervan treft u in de bijlage aan, in het *Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023*.

Dit rapport bevat een cijfermatige weergave van de ontwikkelingen van de invasieve exoot en in de bestrijding ervan. Bovendien wordt erin een ambtelijk advies uitgebracht aan Gedeputeerde Staten.

De waargenomen ontwikkelingen maken het nodig om nieuwe keuzes te maken voor de aanpak vanaf 2024. GS hebben daarom in de vergadering van 5 maart besloten om de aanpak te wijzigen.

Besluit

Gelet op de geschetste handelingsperspectieven en de verwachte kostenontwikkeling, wordt afgestapt van de strategie van eliminatie en is besloten om in 2024 maximaal € 300.000 te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit is ongeveer een verdubbeling van het bedrag dat in 2023 is besteed, en stelt ons in staat om binnen het beschikbare budget voor exotenbeheer mee te bewegen met de verwachte groei van het aantal gemelde nesten. Voor de daarop volgende jaren is besloten om de bestrijding geleidelijk af te bouwen en meer door andere partijen over te laten nemen en de kosten voor bestrijding in 2025 te limiteren tot maximaal € 150.000, en in 2026 tot maximaal € 50.000. In de jaren daarna zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. De voorgestelde limitering vindt plaats door de bestrijding Europees aan te besteden.

Argumentatie

Door in 2024 nog fors in te zetten op beheer, ontstaat tijd om in gesprek te gaan met andere belanghebbenden over een eigen aandeel in de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Gedacht kan worden aan bijenhouders, die hun bijenvolken bedreigd zien, gemeenten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid, en fruitelers die belang hebben bij bestuiving. Daarbij staat voorop dat de Provincie volgens de wettelijke taak primair verantwoordelijk is voor de bestrijding van invasieve exoten in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Deze benadering is vergelijkbaar met die in Vlaanderen. De Belgische deelstaat heeft zich na jaren bestrijding én populatiegroei teruggetrokken. Diverse gemeenten en andere organisaties in Vlaanderen hebben het beheer, vanuit hun eigen belangen, overgenomen.

We gaan ervan uit dat de Aziatische hoornaar gevestigd is in Nederland. Dit houdt in dat de exoot onmogelijk uitgeroeid kan worden. Het is daarom logisch om over te gaan op beheersing in plaats van eliminatie. Maar als de populatie groeit zoals verwacht, dan zal beheersing van de populatie Aziatische hoornaars zwaar drukken op het beschikbare budget voor de bestrijding van invasieve exoten. Hierdoor ontbreekt het aan voldoende middelen om andere soorten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Door vanaf 2025 de uitgaven stapsgewijs te limiteren komt een groter deel van het budget voor exotenbeheer vrij voor de andere soorten op de Europese Unielijst.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman
Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

Evaluatie en advies over de aanpak van de Aziatische hoornaar, Provincie Zeeland

1. Inleiding

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) is een invasieve exoot.¹ Deze wespachtige staat op de Unielijst, die verbonden is met de Europese verordening 1143/2014. Deze verordening verplicht lidstaten om maatregelen te nemen om de introductie van invasieve uitheemse soorten te voorkomen en om de verspreiding ervan tegen te gaan. Van belang is dat deze verplichting er is in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Andere belangen die negatief beïnvloed kunnen worden door een Europees aangewezen invasieve exoot zijn niet relevant voor de wettelijke taakstelling van lidstaten en provincies. De verantwoordelijkheid daarvoor kan genomen worden door andere belanghebbenden, waaronder ook andere overheden.

Het eerste Nederlandse nest van de Aziatische hoornaar is 2017 in Dreischor gevonden en verwijderd. Sindsdien heeft de Provincie Zeeland alle gemelde nesten van Aziatische hoornaars, voor zover mogelijk, verwijderd. Inmiddels is de soort is wijdverspreid en daarmee onmogelijk volledig te verwijderen. Vooral in de drie zuidelijke provincies is sprake van een sterke verspreiding, maar ook in andere provincies zijn in 2023 steeds meer meldingen binnengekomen. Het Ministerie van LNV heeft in 2022 besloten om dat de situatie zodanig veranderd is, dat de Aziatische hoornaar niet meer beschouwd moet worden als een soort van artikel 17 van de Europese verordening, maar van artikel 19, in die zin dat er geen sprake meer is van een uitroeiplicht, maar van een beheersplicht.

De Aziatische hoornaar heeft in 2023 veel aandacht gekregen, zowel in de media als in de politiek. Inwoners werden aangespoord om meldingen te doen en imkers gingen het gesprek aan met diverse overheden over de aanpak van deze exoot. Dit adviesrapport blikt terug op de afgelopen tijd, evalueert de aanpak tot dusver, en blikt vooruit naar de komende jaren. Dit laatste in de vorm van scenario's, handelingsperspectieven en een bestuurlijk advies.

2. Verspreiding

De populatie van de Aziatische hoornaar is in verschillende Europese landen aan het groeien. De druk in Nederland komt met name vanuit het zuiden (Frankrijk, Wallonië en Vlaanderen). De Vlaamse aanpak van deze exoot heeft dan ook veel invloed op de populatiegroei in Zeeland.

In figuur 4 zijn alle meldingen van nesten van 2023 weergegeven. Deze nesten zijn, op een aantal uitzonderingen na, verwijderd. In figuur 3 is te zien welke druk er aan de grens met Vlaanderen ontstaat. In Zeeuws-Vlaanderen zijn in 2023 ook de meeste meldingen gedaan (figuur 4). Verder is op de kaart van Nederland te zien dat de Aziatische hoornaar zich vanuit het zuiden door heel Nederland

¹ De Aziatische hoornaar maakt ieder jaar twee typen nesten. Het voorjaarsnest (maart - juli) is klein en relatief gemakkelijk te verwijderen met betrekkelijk geringe kosten. In de zomer (juli - augustus) bouwen de koninginnen een groot zomernest, ieder jaar opnieuw. Deze zomernesten hangen vaak op grote hoogte, verstopt in bomen en zijn moeilijk te lokaliseren. Het bestrijden van die nesten is specialistisch werk en brengt hoge kosten met zich mee. In november vliegt de koningin uit om te overwinteren en gaan de werksters dood. Het nest is inactief in de winter en wordt in het nieuwe jaar niet meer gebruikt. Bestrijding heeft dan geen nut meer.

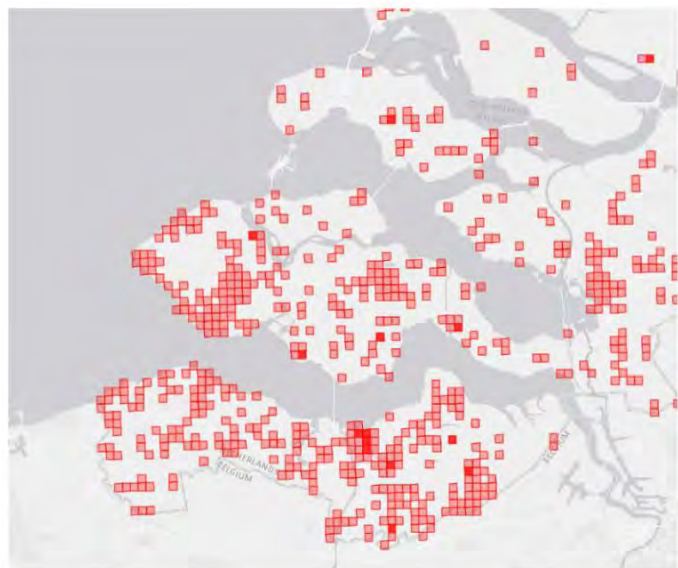
heeft verspreid (figuur 1). De vraag naar de juiste bestrijding en beste aanpak ligt ook bij de andere provincies op tafel.

In België is de aanpak in 2023 aangepast. Voorheen werden alle nesten door de Vlaamse overheid verwijderd. Nu focust men op nesten die een probleem vormen voor de biodiversiteit, in lijn met de Europese verplichting. Nesten in natuurgebieden krijgen voorrang. Andere nesten krijgen een lagere prioriteit en worden niet altijd meer geruimd. Waar dat wel gebeurt, zijn het gemeenten en lokale belangengroepen die dit uitvoeren. Deze strategiewijziging betekent dat de instroom van Aziatische hoornaars vanuit België de komende jaren mogelijk nog groter zal zijn.

Voor de interpretatie van de Zeeuwse cijfers is het van belang dat nesten in de afgelopen jaren vooral zijn gevonden en gemeld door bewoners, en in mindere mate ook door terreinbeheerders. Dit betekent ook dat er sprake kan zijn van wat in het Engels een *observer bias* wordt genoemd. Niet overal in Zeeland wonen evenveel mensen. De meeste meldingen komen vanuit de steden en dorpen. In natuurgebieden worden minder nesten gevonden, omdat hier minder mensen wonen die nesten kunnen vinden. Dit is te zien op de verspreidingskaart van Zeeland (figuur 2) en die van Vlaanderen (figuur 3).

Figuur 1 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Nederland, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 2 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Zeeland, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 3 - Gemelde individuen en nesten van Aziatische hoornaars in Vlaanderen, weergegeven in 1 kilometer-blokken

Figuur 4 - Nesten van Aziatische hoornaars, gemeld tussen 2017 en 2023. De zwarte pijlen laten zien in welke richting de populatie zich zal uitbreiden.

3. Evaluatie 2023

3.1 Meldingen van nesten

De sterke populatiegroei in Zeeland is terug te zien in het aantal meldingen van nesten in 2023 (figuur 5) en in de kosten van bestrijdingsacties (tabel 1). In de jaren vóór 2023 was het aantal meldingen en waren de kosten nog vrij beperkt.

Figuur 5 - Aantallen gemelde nesten per jaar in Zeeland

Jaar	Aantal meldingen	Kosten (ex. BTW)
2017	1	€ 2.198
2018	1	€ 5.996
2019	0	€ 0
2020	2	€ 1.715
2021	0	€ 0
2022	19	€ 13.909
2023	300	€ 141.826

Tabel 1: Aantal meldingen van nesten per jaar, en bestrijdingskosten in euro's per jaar.

In totaal zijn er in Zeeland 300 nest-meldingen binnengekomen in 2023, die we als volgt kunnen uitsplitsen (tabel 2). Daarvan waren 227 meldingen daadwerkelijk nesten van Aziatische hoornaars. Deze zijn dan ook verwijderd in opdracht van Provincie Zeeland. De ervaring heeft geleerd dat het verwijderen niet voor alle nesten mogelijk is, omdat nesten soms op onbereikbare plekken hangen. Vier nesten zijn niet verwijderd, omdat dit na veel inspanning onmogelijk bleek te zijn. Er waren 5 meldingen, waar bij aankomst bleek dat het nest niet van Aziatische hoornaars was. Er zijn gedurende het jaar, maar voor het merendeel aan het eind van het seizoen, nesten gevonden die kapot of inactief waren. Dit betekent dat de koningin niet meer aanwezig was en bestrijding dus geen nut heeft. Die nesten zijn dan ook niet verwijderd. De categorie "overig" bevat valse meldingen en meldingen opgeruimd door andere partijen. Gemiddeld is er voor de bestrijding en verwijdering van een nest € 606 uitgegeven (tabel 3).

Type melding	Aantal meldingen
Verwijderde door Provincie Zeeland	227
Geen Aziatische hoornaar	6
Nest kapot of inactief	43
Onbereikbaar	4
Valse melding of verwijderd door andere personen	20
Totaal aantal meldingen in Zeeland	300

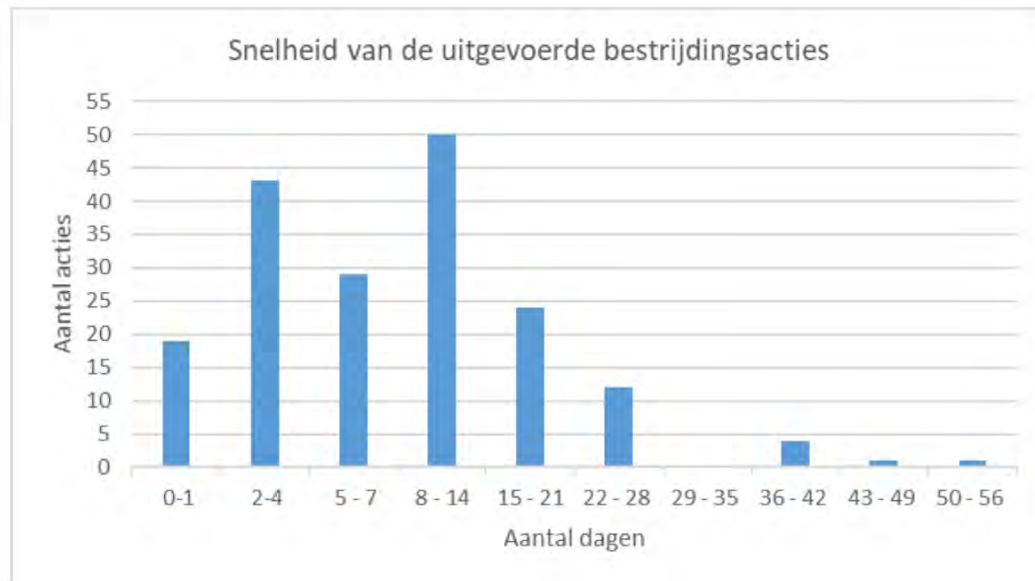
Tabel 2: Verdeling van de nest meldingen in 2023 bij Provincie Zeeland. In totaal 300 nest-meldingen. Deze meldingen zijn onderverdeeld in verschillende categorieën om een overzicht te creëren.

	Kosten
Gemiddeld	€ 606
Maximaal	€ 4.561
Minimaal	€ 80

Tabel 3: Kosten overzicht van de nestmeldingen in 2023 in Zeeland.

3.2 Snelheid van de bestrijding

Over de tijd tussen melding en ruiming is bij melders het afgelopen jaar veel ontevredenheid geweest. Er wordt verwacht dat een nest direct wordt verwijderd na de melding. Dit is praktisch onmogelijk, omdat de werkzaamheden gepland moeten worden en er veel specialistisch werk bij komt kijken. Met name de zomernesten kosten veel tijd, o.a. vanwege de uiteenlopende omstandigheden en de inhuur van hoogwerkers. Figuur 7 geeft een overzicht van de tijd tussen melding en ruiming. Het merendeel van de acties is uitgevoerd binnen 2 weken. De grafiek loopt door tot de categorie 50 tot 56 dagen, omdat er 1 unieke opdracht is geweest die organisatorisch veel tijd kostte. Tabel 4 geeft de data van figuur 7 weer.

Figuur 7 - Snelheid van de uitgevoerde bestrijdingsacties

Dagen (inclusief weekend)	Aantal acties
0-1	19
2-4	43
5 - 7	29
8 - 14	50
15 - 21	24
22 - 28	12
29 - 35	0
36 - 42	4
43 - 49	1
50 - 56	1

Tabel 4: Het aantal meldingen in 2023, geclusterd per aantal dagen. In de berekening van 183 meldingen meegenomen.

	Aantal dagen
Gemiddeld	10
Maximum	51
Minimum	0

Tabel 5: De snelheid van de nest verwijdering in 2023 (inclusief weekenddagen). De informatie is berekend over de periode half augustus tot eind november. In de berekening van 183 meldingen meegenomen.

3.3 Bestrijdingsmethode

In 2023 is er voor de bestrijding van de zomernesten gebruik gemaakt van een gifvrije bestrijding, namelijk de stofzuiger-methode. Een speciaal type stofzuiger zuigt alle rondvliegende hoornaars op in

een bak. Het nest wordt voorzichtig uit de boom gesneden, omdat de koningin in het nest verblijft. Het nest wordt samen met de bak verzamelde hoornaars vernietigd.

In de toekomst willen we gebruiken blijven maken van deze gifvrije methode. In specifieke situaties zal deze methode echter niet gebruikt kunnen worden. Er kan dan een chemische bestrijding uitgevoerd worden, mits de bestrijdingsmiddelen zijn toegelaten door het College voor de Toelating van Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (CTGB).

Innovaties op het gebied van bestrijding worden in zowel binnen- als buiteland nauwlettend gevolgd. Een populaire ontwikkeling is de toepassing van selectieve vallen. Dit zijn vallen die in het voorjaar buiten worden geplaatst om koninginnen te vangen. Deze vallen blijken echter niet altijd selectief te zijn en veel bijvangst te hebben van andere soorten insecten. Sommige gebruikers adviseren om deze vallen vooral in het voorjaar te gebruiken. Dit is echter een kritische periode waarin ook veel andere (soms beschermde) insecten rond vliegen. Daarnaast is de effectiviteit van deze vallen onzeker. Er zijn nog geen wetenschappelijke onderzoeken die het gebruik ervan aanraden. De Provincie Zeeland stimuleert het gebruik van de voorjaarsvallen vooralsnog niet.

4. Toekomst

4.1 Scenario's

De meldingen van nesten zijn toegenomen van 19 meldingen in 2022 naar 300 meldingen in 2023. Dat is een procentuele stijging van 1.479 %. Als deze stijging doorzet, dan zullen er in 2024 circa 4.000 meldingen binnenkomen (tabel 6). In 2023 kostte de bestrijding gemiddeld € 606 per nest (tabel 3). In de 4^e kolom van tabel 6 wordt een schatting gegeven van de bestrijdingskosten per jaar, bij een toename van meldingen met 1.479% per jaar en gemiddelde kosten van € 606 per nest.

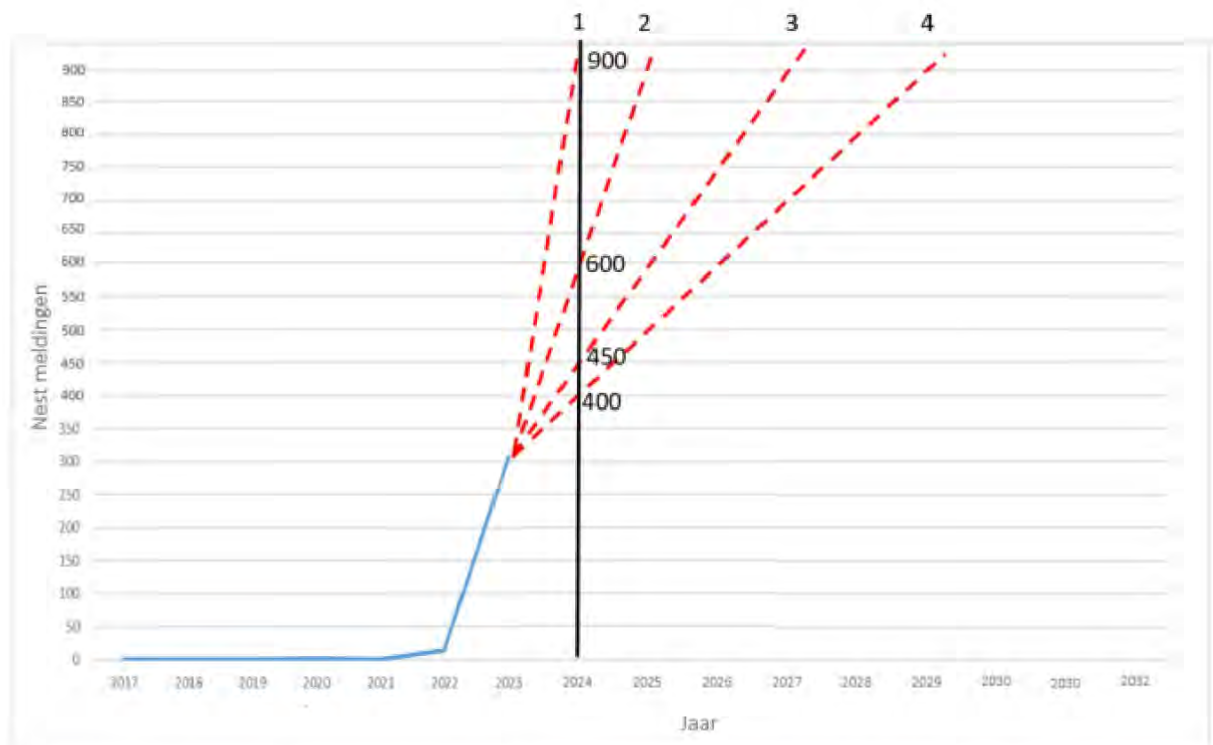
Jaar	Aantal meldingen	Procentuele stijging	Inschatting kosten (ex. btw)
2022	19	x	x
2023	300	1.479 %	x
2024	4.437	1.479 %	€ 2.688.822
2025	65.623	1.479 %	€ 39.767.677
2026	970.568	1.479 %	€ 588.163.948

Tabel 6: Actuele en voorspelde nest-meldingen van 2022 t/m 2026. De grijze getallen zijn een voorspelling, gebaseerd op de procentuele stijging in 2023. De kosten zijn berekend met een gemiddelde van €606/nest, gebaseerd op de kosten van 2023

De groei van de populatie is moeilijk te voorspellen, omdat er nog weinig data beschikbaar zijn. Het is niet erg waarschijnlijk dat de groei lineair zal doorzetten zoals weergegeven in tabel 6. Maar met een sterke toename moet zeker wel rekening worden gehouden.

Bovendien is er in 2023 veel (media)aandacht geweest voor de Aziatische hoornaar, en voor het doen van een melding. Behalve daadwerkelijke populatiegroei, kan ook deze aandacht de groeicijfers (deels) verklaren.

Om een betere inschatting te maken van toekomstige ontwikkelingen, worden er hierna een aantal scenario's beschreven: vier scenario's op basis van beschikbare Zeeuwse cijfers en één scenario op basis van de ontwikkelingen in België.

Figuur 8 - Scenario schets van Aziatische hoonraar nest meldingen. De blauwe lijn is tot stand gekomen vanuit bestaande data van de afgelopen jaren (2017-2023). De 4 rode lijnen zijn fictief en laten 4 verschillende scenario's zien. De zwarte lijn toont het verwachte aantal nesten in 2024. Scenario 1 heeft in 2024, 900 meldingen. Scenario 2 heeft in 2024, 600 meldingen. Scenario 3 heeft in 2024, 450 meldingen. Scenario 4 heeft in 2024, 400 meldingen.

Scenario 1

In 2024 verdriedubbelt de groei en er zullen 900 meldingen binnenkomen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de bestrijdingskosten oplopen tot € 545.400. Als dezelfde groei doorzet in 2025, zouden er 2700 nest meldingen zijn met € 1.636.200 aan bestrijdingskosten.

Scenario 2

In 2024 verdubbelt de groei en zullen er 600 meldingen binnenkomen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 363.600. Als dezelfde groei doorzet in 2025, zouden er 1.200 nest meldingen zijn met € 727.200 aan bestrijdingskosten.

Scenario 3

In 2024 groeit de populatie met factor 1,5 en er zullen 450 meldingen binnen komen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 272.700. Als dezelfde groei doorgaat in 2025, zouden er 675 nest meldingen zijn met € 409.050 aan bestrijdingskosten.

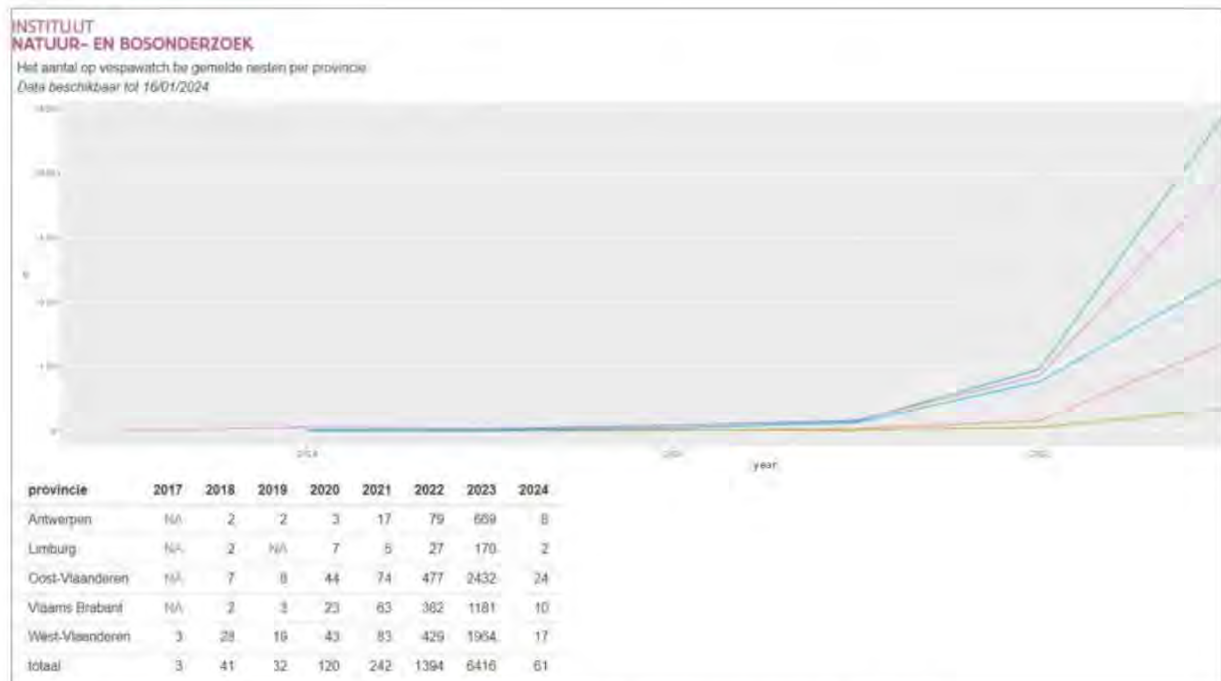
Scenario 4

In 2024 groeit de populatie met factor 1,25 en er zullen 400 meldingen binnen komen. Met een gemiddelde van € 606 per nest, zullen de kosten oplopen tot € 242.400. Als dezelfde groei doorgaat in 2025, zouden er 500 nest meldingen zijn met € 303.000 aan bestrijdingskosten.

Scenario 5 - België

Zoals eerder besproken, heeft de situatie in België veel invloed op de situatie in Zeeland. In figuur 9 is te zien dat in heel Vlaanderen het aantal gemelde nesten tussen 2021 en 2023 jaarlijks is vervijfvoudigd. Passen we deze groeicurve toe op de Zeeuwse situatie, dan valt hier in 2024 te

verwachten dat er 1.500 nesten worden gemeld en dat dit € 909.000 aan bestrijdingskosten met zich meebrengt.

Figuur 9 - Aantallen gemelde nesten in Vlaanderen van 2017 t/m 2023 (en gedeeltelijk in 2024)

Een animatie van de ontwikkeling door de tijd, geprojecteerd op de kaart van Vlaanderen, is te vinden op deze website: interactief.vrtnews.be/2022/animatie/hoornaar.mp4 (bron: Vespawatch.be).

4.2 Handelingsperspectieven

De scenario's laten een ontwikkeling zien waarbij de kosten oplopen naar onaanvaardbare waarden. Om die reden zal de aanpak moeten wijzigen. Hieronder schetsen we daarvoor enkele opties.

Optie 1 – Aanpak 2023 voortzetten (niet limiteren)

Voor optie 1 wordt dezelfde aanpak als voorgaande jaren gehanteerd. Dit houdt in dat ieder gemeld nest indien mogelijk verwijderd wordt. Als de groei van het aantal nesten doorzet en de Provincie blijft de verwijdering van ieder nest bekostigen, dan stijgen de kosten de komende jaren zeer fors.

Kiezen voor optie 1 betekent dat het beschikbare budget ontoereikend is voor de bestrijding van Aziatische hoornaars. Aan Provinciale Staten zal dan om meer budget gevraagd moeten worden. Op dit moment is voor exotenbeheer structureel € 265.381 beschikbaar gesteld. Vanwege onderuitputting in 2023 is dit budget voor 2024 en 2025 eenmalig opgehoogd naar € 340.381.

Maar het huidige budget is ook ontoereikend om andere invasieve exoten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Is hier niet voldoende budget voor beschikbaar, dan kan de Provincie haar wettelijke taak niet goed uitvoeren.

Optie 2 – Prioriteren van locaties

Het Ministerie van LNV heeft in 2022 aan de Europese Commissie gemeld dat de Aziatische hoornaar nu wijdverspreid voorkomt in de zuidelijke provincies en dat het uitroeien van deze soort onmogelijk is. Hiermee is de status van de Aziatische hoornaar formeel veranderd, waardoor de Provincie geen eliminatieplicht meer heeft, maar uitsluitend een beheersplicht. Provincie Zeeland mag er dus voor

kiezen om niet ieder nest te bestrijden. Dit biedt de mogelijkheid om bestrijdingsacties te prioriteren en kosten te besparen.

Optie **2A** houdt in dat we prioriteren door alleen nesten die een gevaar vormen voor de biodiversiteit te verwijderen. Hierbij kan gedacht worden aan nesten in natuurgebieden met een bufferzone van bijvoorbeeld 2 kilometer, de afstand die een hoornaar, gerekend vanaf zijn nest, maximaal aflegt voor het zoeken van voedsel. Deze prioritering is in lijn met het oogmerk van de Europese verordening. Het is belangrijk om te realiseren dat de Europese verordening gericht is op het behoud van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Wanneer de volksgezondheid een reden is om een nest te verwijderen, kunnen gemeenten de bestrijding faciliteren.

Optie **2B** is om te prioriteren op volksgezondheid. Dat kan betekenen dat nesten allereerst verwijderd worden op locaties zoals scholen en speelplaatsen, waar hoornaars een gevaar kunnen vormen voor kinderen. Bij deze optie dient wel rekening gehouden te worden met het volgende. Diverse autoriteiten geven aan dat de Aziatische hoornaar niet gevaarlijker is dan de gewone wesp en de Europese hoornaar. Dit wordt bevestigd door de NVWA, de Europese Commissie en het Agentschap Bos & Natuur van de Vlaamse overheid. Toch is er veel maatschappelijke druk om nesten te ruimen vanwege de volksgezondheid. Afgelopen jaar is er in de pers veel aandacht besteed aan de vermeende gevaren van de Aziatische hoornaar voor de volksgezondheid.

Optie 3 – Afbouwen bestrijding

Optie 3 is om te stoppen met de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit betekent dat de provincie geen opdrachten meer uitzet voor de bestrijding en verwijdering van nesten. Dit schept duidelijkheid, maar kan ook leiden tot teleurstelling en kritiek vanuit de maatschappij en de imkers. Veel inwoners, imkers en agrariërs maken zich zorgen om de veiligheid, bijenteelt en bestuiving van gewassen.

Om de maatschappij te laten wennen aan het feit dat de Aziatische hoornaar niet zal verdwijnen, kan de limitering van de bestrijding gefaseerd worden. Dit heeft duidelijk de voorkeur boven het per direct stopzetten van de bestrijding.

Een belangrijk argument om de bestrijdingskosten gefaseerd te limiteren is dat er, zoals gezegd, weinig overblijft van het structureel beschikbare budget voor de bestrijding van andere exoten dan de Aziatische hoornaar. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien.

Naarmate we minder actief bestrijden kan een sterker beroep gedaan worden op andere maatschappelijke partners, zoals gemeenten, imkers en landbouworganisaties om, vanuit ieders eigen belangen en verantwoordelijkheden, een bijdrage te leveren. De Provincie kan financieel een beperkte rol blijven spelen door monitoring, onderzoek en voorlichting te betalen.

4.3 Europese aanbesteding

Als we in 2024 kosten blijven maken voor de bestrijding van Aziatische hoornaars, en de populatie hoornaars groeit zoals verwacht, dan zal de opdracht hiervoor Europees aanbesteed moeten worden. Dit kost tijd en zal moeten verlopen binnen de vastgestelde aanbestedingskaders van Provincie Zeeland.

5. Advies

Gelet op de verwachte kostenontwikkeling en de geschatte handelingsperspectieven, wordt geadviseerd om in 2024 maximaal € 300.000 te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit is ongeveer een verdubbeling van het bedrag dat in 2023 is besteed, en stelt ons in staat om binnen het beschikbare budget voor exotenbeheer mee te bewegen met de verwachte groei van het aantal gemelde nesten.

Voor de daarop volgende jaren wordt echter geadviseerd om de kosten voor bestrijding in 2025 te limiteren tot maximaal € 150.000, en in 2026 tot maximaal € 50.000. In de jaren daarna zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring.

De voorgestelde limitering vindt plaats door de bestrijding Europees aan te besteden.

Door in 2024 nog een verdubbeling van de kosten toe te staan, ontstaat tijd om in gesprek te gaan met andere belanghebbenden over een eigen bijdrage aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Gedacht kan worden aan bijenhouders, die hun bijenvolken bedreigd zien, gemeenten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid, en fruittelers die belang hebben bij bestuiving. Daarbij staat voorop dat de Provincie volgens de wettelijke taak primair verantwoordelijk is voor de bestrijding van invasieve exoten in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Deze benadering is vergelijkbaar met die in Vlaanderen. De Belgische deelstaat heeft zich na jaren bestrijding én populatiegroei teruggetrokken. Diverse gemeenten en andere organisaties in Vlaanderen hebben het beheer, vanuit hun eigen belangen, overgenomen.

Zoals gezegd, gaan we ervan uit dat de Aziatische hoornaar gevestigd is in Nederland. Dit houdt in dat de exoot onmogelijk uitgeroeid kan worden. Het is daarom logisch om over te gaan op beheersing. Maar als de populatie groeit zoals verwacht (zie bijlage 1), dan zal beheersing van de populatie Aziatische hoornaars zwaar drukken op het beschikbare budget voor de bestrijding van invasieve exoten. Hierdoor ontbreekt het aan voldoende middelen om andere soorten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Door vanaf 2025 de uitgaven stapsgewijs te limiteren komt een groter deel van het budget voor exotenbeheer vrij voor de andere soorten op de Europese Unielijst.

6. Overige acties in 2024

In 2024 zetten we het reguliere overleg met vertegenwoordigers van de imkers over de Aziatische hoornaar voort. Daar zal o.a. deze evaluatie van de Provinciale aanpak met hen besproken worden.

Verder zullen we actief andere maatschappelijke partners benaderen, zoals gemeenten, imkers en landbouworganisaties, met de vraag of zij mede verantwoordelijkheid willen dragen – ieder vanuit zijn eigen belang – voor de aanpak van Aziatische hoornaars. Een soortgelijke werkwijze wordt in Vlaanderen gehanteerd, waar verschillende gemeenten de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen nemen, met name vanwege de volksgezondheid.

Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) zal dit jaar in opdracht van de Provincie vrijwilligers opleiden om nesten van Aziatische hoornaars op te sporen en om zomernesten sneller te vinden. Tot dusver hebben zich ongeveer 100 vrijwilligers aangemeld.

Tot slot zal onze kennis van, en ervaring met de aanpak van de Aziatische hoornaar gedeeld worden met andere provincies, tijdens regulier overleg over deze exoot.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp
Aziatische hoornaar

Zaaknummer
379964

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 19 maart 2024

Geachte voorzitter,

Op 5 september 2023 hebben wij u per brief geïnformeerd over de Zeeuwse bestrijding van de Aziatische hoornaar. Aan het eind van de brief merken wij op dat goede monitoring en jaarlijkse evaluatie zullen uitwijzen of de huidige strategie nog passend is.

Met deze brief informeren wij u over de evaluatie van de bestrijding tot en met 2023. De resultaten hiervan treft u in de bijlage aan, in het *Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023*.

Dit rapport bevat een cijfermatige weergave van de ontwikkelingen van de invasieve exoot en in de bestrijding ervan. Bovendien wordt erin een ambtelijk advies uitgebracht aan Gedeputeerde Staten.

De waargenomen ontwikkelingen maken het nodig om nieuwe keuzes te maken voor de aanpak vanaf 2024. GS hebben daarom in de vergadering van 5 maart besloten om de aanpak te wijzigen.

Besluit

Gelet op de geschetste handelingsperspectieven en de verwachte kostenontwikkeling, wordt afgestapt van de strategie van eliminatie en is besloten om in 2024 maximaal € 300.000 te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Dit is ongeveer een verdubbeling van het bedrag dat in 2023 is besteed, en stelt ons in staat om binnen het beschikbare budget voor exotenbeheer mee te bewegen met de verwachte groei van het aantal gemelde nesten. Voor de daarop volgende jaren is besloten om de bestrijding geleidelijk af te bouwen en meer door andere partijen over te laten nemen en de kosten voor bestrijding in 2025 te limiteren tot maximaal € 150.000, en in 2026 tot maximaal € 50.000. In de jaren daarna zullen alleen nog kosten gemaakt worden voor voorlichting en monitoring. De voorgestelde limitering vindt plaats door de bestrijding Europees aan te besteden.

Argumentatie

Door in 2024 nog fors in te zetten op beheer, ontstaat tijd om in gesprek te gaan met andere belanghebbenden over een eigen aandeel in de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Gedacht kan worden aan bijenhouders, die hun bijenvolken bedreigd zien, gemeenten die verantwoordelijk zijn voor volksgezondheid, en fruittelers die belang hebben bij bestuiving. Daarbij staat voorop dat de Provincie volgens de wettelijke taak primair verantwoordelijk is voor de bestrijding van invasieve exoten in het belang van de bescherming van de biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Deze benadering is vergelijkbaar met die in Vlaanderen. De Belgische deelstaat heeft zich na jaren bestrijding én populatiegroei teruggetrokken. Diverse gemeenten en andere organisaties in Vlaanderen hebben het beheer, vanuit hun eigen belangen, overgenomen.

De kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar kan met de verschillende partijen worden gedeeld. Een extra hulp is het vrijwilligersteam vanuit Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ). Dit project leidt vrijwilligers op om nesten op te sporen en zo de zomernesten sneller te vinden. Hiermee bieden wij een helpende hand voor de andere partijen en overheden.

We gaan ervan uit dat de Aziatische hoornaar gevestigd is in Nederland. Dit houdt in dat de exoot onmogelijk uitgeroeid kan worden. Het is daarom logisch om over te gaan op beheersing in plaats van eliminatie. Maar als de populatie groeit zoals verwacht, dan zal beheersing van de populatie Aziatische hoornaars zwaar drukken op het beschikbare budget voor de bestrijding van invasieve exoten. Hierdoor ontbreekt het aan voldoende middelen om andere soorten te bestrijden, die eveneens door de EU zijn aangewezen. Vooral wanneer soorten nog niet in grote getale en wijdverspreid voorkomen, en nog uitgeroeid kunnen worden, heeft de Provincie een verantwoordelijkheid om snel te handelen en deze soorten uit te roeien. Door vanaf 2025 de uitgaven stapsgewijs te limiteren komt een groter deel van het budget voor exotenbeheer vrij voor de andere soorten op de Europese Unielijst.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman
Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Bijlagen:

1. Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023

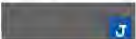
Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Format voor aanleveren agendapunt

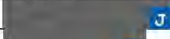
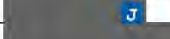
Zaaknummer: 405773

Agendapunt portefeuilleoverleg:
Dhr. W.R.L. Nielen, MBA -

Thema: Natuur en natuurbeleving

Onderwerp	Jaar overzicht Aziatische hoornaar 2023	Datum behandeling	4 maart 2024
Naam inbrenger		Benodigde tijd voor agendapunt	10 minuten

Aanwezig bij behandeling

Naam	Telefoonnummer
	
	
	

Doel van de bespreking
Kort bespreken waarom de GS-nota over de Aziatische hoornaar een week is opgeschoven, en wat er aangepast is.
Bestuurlijke aandachtspunten (Kern aandachtspunten vanuit bestuurlijke relevantie)
GS-nota wordt geagendeerd voor de vergadering van 5 maart. De nota is tekstueel aangepast. Niet meer DG, maar na twee weken openbaar. En er zit nu een brief aan PS bij, met het evaluatie- en adviesrapport als bijlage.
Overwegingen (Pro's/contra's, alternatieven, meningen stakeholders)
Wordt in het PO toegelicht.
Voorstel/besluit
Wordt in het PO toegelicht.
Relevant voor PS (informatieplicht, politiek gevoelig, afdoening motie, art. 44,...)
Ja.
Te nemen acties (Wie, wat, wanneer)
GS GS besluit 5 maart 2024
Eventuele bijlagen
- BBV Beslisnota GS_def versie - BBV Ontwerpbrief GS - Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023_def versie

Dit format dient te zijn afgestemd met je afdelingshoofd. Indienen voor donderdag 14.00 uur via Zaaksysteem in iBabs zetten. Vermeld in het onderwerp van de mail de naam van de gedeputeerde en de datum van PO. Tel. nr.: Zaaksysteem-helpdesk

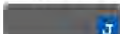
Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

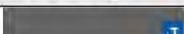
Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

GS vergadering (regulier)

Dossiernummer	10526
Extern Zaak ID	0405773
Vertrouwelijk	Ja
Vergaderdatum	5 maart 2024
Agendapunt	4.3
Titel	0405773 Bestrijding Aziatische hoornaar: evaluatie en voorstel aanpak
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	

Bijlagen
BBV Beslisnota GS_def versie
BBV Ontwerpbrief GS (1)
Adviesrapport Aziatische hoornaar 2023_def versie

Geagendeerd	Vergaderdatum
Portefeuilleoverleg Nielen	19 februari 2024
Portefeuilleoverleg Nielen	4 maart 2024
GS vergadering (regulier)	5 maart 2024

Parafering			
	Akkoord		29-02-2024 12:45
Nielen, W.R.L.	Akkoord		01-03-2024 10:50
GS, Directie- Bestuurssecretaris ()	Akkoord	,	01-03-2024 10:55
Franken, M.C.J.	Akkoord		01-03-2024 11:17

Toelichting

Zie GS-nota en bijlage

Voorgesteld besluit

- Wijziging aanpak bestrijding Aziatische hoornaar vanaf 2024
- Adviesrapport met begeleidende brief toesturen aan PS

Besluit

- Wijziging aanpak bestrijding Aziatische hoornaar vanaf 2024
- Adviesrapport met begeleidende brief toesturen aan PS

Toelichting
conform

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Portefeuilleoverleg Nielen

Dossiernummer	10526
Extern Zaak ID	0405773
Vertrouwelijk	Ja
Vergaderdatum	19 februari 2024
Agendapunt	G.6
Titel	405773 Jaaroverzicht Aziatische hoornaar 2023 en vervolg aanpak [REDACTED] J
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	[REDACTED] J

Geagendeerd	Vergaderdatum
Portefeuilleoverleg Nielen	19 februari 2024

Toelichting

Bespreken van het jaaroverzicht voor de Aziatische hoornaar 2023 en daarbij een beslissing maken voor het vervolg.

Voorgesteld besluit

Stukken volgen nog per mail en in het Zaak systeem.

Besluit

Het jaaroverzicht wordt gezamenlijk met gedeputeerde doorgenomen.

Er wordt nog een link in opgenomen welke communicatieadviseur [REDACTED] J nog zal delen.

Een aantal opmerkingen met wijzigingen en aanvullingen van gedeputeerde worden nog aangepast.

[REDACTED] R

Er komt nog een openbare versie van het verslag (excl. de bedragen die geraamd worden voor aanbestedingen, inclusief de getallen m.b.t. de scenario's) en dit zal middels een notitie medegedeeld worden aan PS.

Juiste volgorde: aanbesteden, op 27-2-2024 behandelen in GS en daarna naar PS.

Akkoord met het voorgesteld besluit.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Zaaknummer
400260

Nummer Hoofdzaak
379964

onderwerp Beantwoording brief Gemeente Sluis - Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar

voorgesteld besluit Vaststellen en verzenden brief van Gedeputeerde Staten aan gemeente Sluis.

begrotingswijziging vervaardigen? Nee

aanleiding GS hebben op 16 november 2023 een brief ontvangen van Gemeente Sluis met zorgen over het meldpunt van de Aziatische hoornaar.

portefeuillehouder - portefeuille Dhr. W.R.L. Nielen, MBA - Natuur

behandeld door:
afdeling/opgave/programma/project Programma Toekomst Landelijk Gebied, landbouw en Natuur

telefoonnummer:
afgestemd met:

Overwegingen en advies

Op 16 november 2023 hebben Gedeputeerde Staten een brief ontvangen van gemeente Sluis. Er wordt gewezen op de aanpak van de Aziatische hoornaar van 2023. In de brief worden zorgen geuit over de snelheid van de bestrijding en de verwijdering van de nesten. Door gemeente Sluis wordt gevraagd om komend jaar voldoende ongediertebestrijders te hebben voor een snelle opvolging van de meldingen. Bijgevoegd aan deze beslisnota is de conceptbrief. In deze beantwoording wordt uitgelegd dat verschillende omstandigheden effect hebben op de snelheid van de verwijdering.

Advies is om de brief vast te stellen en te versturen naar gemeente Sluis.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

N.v.t.

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Portefeuille Overleg
Gedeputeerde Staten

29 januari 2024
6 februari 2024

Consequenties besluit

Financiële consequenties

Niet van toepassing.

Juridische consequenties

Niet van toepassing.

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is niet van toepassing

Gemeente Sluis
Postbus 27
4500 AA OOSTBURG

Onderwerp
Zorgen uitspreken over uitvoering
meldingen meldpunt Aziatische hoornaar

Zaaknummer
379964

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 30 januari 2024

Geacht College,

Hartelijk dank voor uw brief van 16 november 2023, waarin u uw zorgen uit over de opmars van de Aziatische hoornaar. U maakt zich zowel zorgen over de bestrijding van de hoornaar als over de gevolgen van een verdere verspreiding van deze invasieve exoot.

Nu het winter is zijn we, op basis van onze ervaringen van het afgelopen jaar, het komende seizoen aan het voorbereiden. Dit doen we samen met alle partijen in de keten van signaleren, opsporen en verwijderen van de Aziatische hoornaars, waaronder de ongediertebestrijders. Daarbij nemen we ook signalen mee, zoals hierboven genoemd. Het is inderdaad zaak om voldoende bestrijders te hebben, zeker gelet op de grote stijging van het aantal nesten. Dat neemt niet weg dat zich altijd omstandigheden kunnen voordoen die ervoor zorgen dat het verwijderen van nesten langer duurt dan gewenst. Dit kan bijvoorbeeld worden veroorzaakt door beperkte informatie over de exacte locatie van het nest of om moeilijk bereikbare plekken.

Verder blijven we de ontwikkeling van de populatie Aziatische hoornaars kritisch volgen. We realiseren ons dat de exoot in Zeeland niet meer uitgeroeid zal worden. Dat besef leeft ook in het aangrenzende Vlaanderen, waar niet meer ieder gemeld nest verwijderd wordt. Hooguit kunnen we de populatie beheersen. Over de invulling die we op de langere termijn geven aan deze beheersing zullen wij ons als college in het komende periode buigen. Dit kan nieuwe inzichten opleveren over de aanpak van de Aziatische hoornaar. Uiteraard zullen gewijzigde inzichten of een andere aanpak met alle Zeeuwse gemeenten worden gedeeld.

Wij hopen uw brief hiermee voldoende te hebben beantwoord.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman
Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
Secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Provincie Zeeland
t.a.v. het College van GS
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Postadres:
Postbus 27
4500 AA Oostburg

Bezoekadres:
Nieuwstraat 22
4501 BD Oostburg

Telefoon 140117
Telefoon +31 (0)117 457 000
Telefax +31 (0)117 452 241

IBAN: NL33INGB0661900169
BIC code: INGBNL2A
BTW-nummer: 811046321B01

www.gemeentesluis.nl
info@gemeentesluis.nl

ons kenmerk : [redacted]
uw brief d.d. :
uw kenmerk :
behandeld door : [redacted]
doorkiesnummer : [redacted]
onderwerp : Meldpunt Aziatische hoornaar
bijlage(n) : Geen

Oostburg, 16 NOV 2023

Geacht College,

De Aziatische hoornaar wordt de afgelopen jaren steeds vaker in onze provincie gesignaleerd. Ook in onze gemeente zijn er de afgelopen maanden verschillende nesten gevonden. Door u is een meldpunt ingericht waar inwoners deze nesten kunnen melden, waarna deze nesten worden opgeruimd.

Er bereiken ons echter signalen dat inwoners ervaren dat aan deze meldingen geen snelle opvolging wordt gegeven. We maken ons daar zorgen om, vanwege het risico voor de volksgezondheid en de veiligheid. Ook is de Aziatische hoornaar zeer schadelijk voor honingbijen, hommelse soorten en andere bestuivende insecten.

We willen u daarom vragen om voor het komende jaar te zorgen voor voldoende ongediertebestrijders om zo de meldingen sneller op te kunnen pakken. Als gemeente zijn we bereid om via onze communicatiekanalen duidelijk te maken wat mensen moeten doen wanneer ze geconfronteerd met een nest van de deze hoornaar en welke acties ze dan van de provincie mogen verwachten.

Hoogachtend,
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN SLUIS,

De secretaris,

S.I. de Kievit-Minnaert

[redacted]
De burgemeester,

Mr. M.M.D. Vermue

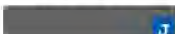
Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

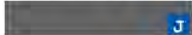
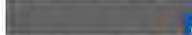
Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

GS vergadering (regulier)

Dossiernummer	10411
Extern Zaak ID	0400260
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	6 februari 2024
Agendapunt	2.2
Titel	0400260 Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	

Bijlagen
20240130 - BBV Beslisnota GS
20240130 - BBV Ontwerpbrief GS
2023-11-17_092811-Gemeente Sluis - Meldpunt Aziatische hoornaar

Geagendeerd	Vergaderdatum
Portefeuilleoverleg Nielen	29 januari 2024
GS vergadering (regulier)	6 februari 2024

Parafering			
	Akkoord		30-01-2024 13:17
Nielen, W.R.L.	Akkoord		31-01-2024 19:13
GS, Directie- Bestuurssecretaris 	Akkoord		02-02-2024 09:40
Franken, M.C.J.	Akkoord		02-02-2024 15:11

Toelichting

Beantwoording brief Gemeente Sluis - Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar.

Voorgesteld besluit

Vaststellen en verzenden brief van Gedeputeerde Staten aan gemeente Sluis.

Besluit

Vaststellen en verzenden brief van Gedeputeerde Staten aan gemeente Sluis.

Toelichting

Conform

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Portefeuilleoverleg Nielen

Dossiernummer	10411
Extern Zaak ID	0400260
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	29 januari 2024
Agendapunt	D.2
Titel	379964 Bestuurlijke besluitvorming door GS Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar - Portefeuillehoudersoverleg
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Portefeuilleoverleg Nielen	29 januari 2024
GS vergadering (regulier)	6 februari 2024

Toelichting

Beantwoording brief Gemeenste Sluis - Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar.

Voorgesteld besluit

Vaststellen en verzenden brief van Gedeputeerde Staten aan Gemeenste Sluis.

Besluit

Brief akkoord.

Het is nu natuurlijk rustig, maar dit gaat komende voorjaar / zomer weer opkomen. Gedeputeerde wil eerder gevraagde evaluatie over 2023 voordien is afgerond en besproken in PO.

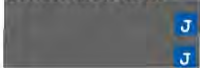
Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Gemeente Sluis
Postbus 27
4500 AA OOSTBURG

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Behandeld door	Verzonden
Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar	379964	23000807 3		

Middelburg, 25 januari 2024

Geacht College,

Bedankt voor uw brief van 16 november 2023, waarin u uw zorgen uit over de opmars van de Aziatische hoornaar. Wij waarderen uw betrokkenheid bij dit onderwerp en dat u de moeite heeft genomen om uw zorgen met ons te delen.

U maakt zich zorgen over een adequate bestrijding en de gevolgen van een verdere verspreiding van de hoornaar.

Nu het winter is zijn we, op basis van onze ervaringen van het afgelopen jaar, het komende seizoen aan het voorbereiden, samen met alle partijen in de keten van signaleren, opsporen en verwijderen van de Aziatische hoornaars, waaronder de ongediertebestrijders. Daarbij nemen we ook signalen mee, zoals hierboven genoemd. Het is inderdaad zaak om voldoende bestrijders te hebben, zeker gelet op de grote stijging van het aantal nesten. Dat neemt niet weg dat zich altijd omstandigheden kunnen voordoen die ervoor zorgen dat het verwijderen van nesten langer duurt dan gewenst. Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om beperkte informatie over de exacte locatie van het nest of om moeilijk bereikbare plekken.

Verder blijven we de ontwikkeling van de populatie Aziatische hoornaars kritisch volgen. We beseffen ons dat de exoot in Zeeland niet meer uitgeroeid zal worden. Dat besef leeft ook in het aangrenzende Vlaanderen, waar niet meer ieder gemeld nest verwijderd wordt. Hooguit kunnen we de populatie beheersen. Over de invulling die we op de langere termijn geven aan deze beheersing zullen wij ons als college in het komende periode buigen. Dit kan nieuwe inzichten opleveren over de aanpak van de Aziatische hoornaar. Uiteraard zullen gewijzigde inzichten of een andere aanpak met alle Zeeuwse gemeenten worden gedeeld.

Wij hopen uw brief hiermee voldoende te hebben beantwoord.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

{{esl:Signer1:capture:size(200,50)}}

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Format voor aanleveren agendapunt

Zaaknummer: 379964

Agendapunt Portefeuilleoverleg:

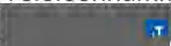
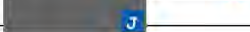
Meneer W. Nielen - Natuur

Thema: Natuur en natuurbeleving

Onderwerp Beantwoording brief 25 januari 2024
Gemeente Sluis -
Zorgen uitspreken over
uitvoering meldingen
meldpunt Aziatische
hoornaar

Naam inbrenger Benodigde tijd voor 10 minuten
agendapunt

Aanwezig bij behandeling

Naam	Telefoonnummer
	
	

Doel van de bespreking

Bespreking beantwoording van de brief aan GS van Gemeente Sluis over het meldpunt van de Aziatische hoornaar (16-11-2023). Advies is om de brief vast te stellen en te versturen naar gemeente Sluis.

Bestuurlijke aandachtspunten (Kern aandachtspunten vanuit bestuurlijke relevantie)

- Zie beslisnota GS
- In de laatste alinea wordt benoemd dat de Aziatische hoornaar niet zal verdwijnen. Alle Zeeuwse gemeenten zullen bij een wijziging van de aanpak worden ingelicht d.m.v. een brief.

Overwegingen (Pro's/contra's, alternatieven, meningen stakeholders)

Zie beslisnota GS

Voorstel/besluit

Voorstel om de brief vast te stellen en te versturen naar gemeente Sluis.

Relevant voor PS (informatieplicht, politiek gevoelig, afdoening motie, art. 44,...)

Het onderwerp is politiek gevoelig.

Te nemen acties (Wie, wat, wanneer)

GS adviseren de brief te beantwoorden zoals voorgesteld. Brief naar gemeente Sluis sturen.

Eventuele bijlagen

- 20240125_ZTC Uitgaande brief - Gemeente Sluis
- 20240125_BBV Beslisnota GS

Dit format dient te zijn afgestemd met je afdelingshoofd. Indienen voor donderdag 14.00 uur via Zaaksysteem in iBabs zetten. Vermeld in het onderwerp van de mail de naam van de gedeputeerde en de datum van PO. Tel. nr.: Zaaksysteem-helpdesk 1533

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Vertraagd publiceren: 1 week na GS vergadering

	Zaaknummer 400260	Numer Hoofdzaak 379964
onderwerp	Beantwoording brief Gemeente Sluis - Zorgen uitspreken over uitvoering meldingen meldpunt Aziatische hoornaar	
voorgesteld besluit	Vaststellen en verzenden brief van Gedeputeerde Staten aan gemeente Sluis.	
begrotingswijziging vervaardigen?	Nee	
aanleiding	GS hebben op 16 november 2023 een brief ontvangen van Gemeente Sluis met zorgen over het meldpunt van de Aziatische hoornaar.	
portefeuillehouder - portefeuille	Dhr. W.R.L. Nielen, MBA - Natuur	
behandeld door:	[Redacted] J	
afdeling/opgave/programma/project	Programma Toekomst Landelijk Gebied, landbouw en Natuur	
telefoonnummer:	[Redacted] J	
afgestemd met:	[Redacted] J	

Overwegingen en advies

Op 16 november 2023 hebben Gedeputeerde Staten een brief ontvangen van gemeente Sluis. Er wordt gewezen op de aanpak van de Aziatische hoornaar van 2023. In de brief worden zorgen geuit over de snelheid van de bestrijding en de verwijdering van de nesten. Door gemeente Sluis wordt gevraagd om komend jaar voldoende ongediertebestrijders te hebben voor een snelle opvolging van de meldingen. Bijgevoegd aan deze beslisnota is de conceptbrief. In deze beantwoording wordt uitgelegd dat verschillende omstandigheden effect hebben op de snelheid van de verwijdering.

Advies is om de brief vast te stellen en te versturen naar gemeente Sluis.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

N.v.t.

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Portefeuille Overleg
Gedeputeerde Staten

29 januari 2024
6 februari 2024

Consequenties besluit

Financiële consequenties

Niet van toepassing.

Juridische consequenties

Niet van toepassing.

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is niet van toepassing

Uitvoeringsparagraaf

LET OP!!! Bij een openbare nota is een tekst voor Zeeland verplicht!

De uitvoeringsparagraaf MOET op een nieuwe pagina beginnen.

Uitvoeringsparagraaf (DG, alleen voor intern gebruik)

Bestuurlijke aandachtspunten, risico's en beheersmaatregelen

The content of this section is redacted with a grey box. There are three small blue squares with the letter 'N' inside, located at the top right, middle left, and bottom right of the redacted area.

Uiterste beslisdatum

6 februari 2024

Communicatie en handhaving DG karakter

Vertraagd publiceren: 1 week na GS vergadering

Tekst voor zeeland.nl (graag begrijpelijk leesbare tekst!)

Beantwoording brief Gemeente Sluis

Gemeente Sluis heeft een brief gestuurd naar de Gedeputeerde Staten van Provincie Zeeland om zorgen te uiten over de opmars van de Aziatische hoornaar. In het antwoord van Gedeputeerde Staten wordt uitgelegd dat verschillende factoren de snelheid kunnen beïnvloeden.

Actieve informatieplicht PS

Nee

Bijlagen

1. 20240130 – BBV Ontwerpbrief GS - Gemeente Sluis

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Openbaar

Zaaknummer
322544Nummer Hoofdzaak
322544**onderwerp**

Beantwoording motie Aziatische hoornaar

voorgesteld besluit

Voorstel om na de beantwoording de motie van 21-04-2023, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), actieve opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland, als afgedaan beschouwen.

begrotingswijziging vervaardigen?

Nee

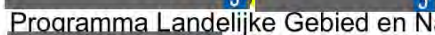
aanleiding

PS hebben op 21 april 2023 een motie ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB) aangenomen, waarbij het college van Gedeputeerde Staten wordt opgedragen meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar.

portefeuillehouder - portefeuille

Dhr. W.R.I. Nielen - Natuur

behandeld door:
afdeling/opgave/programma/project
telefoonnummer:
afgestemd met:

Programma Landelijke Gebied en Natuur

Overwegingen en advies

Op 21 april 2023 hebben Provinciale Staten motie 5 aangenomen, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), waarin het college van Gedeputeerde Staten wordt opgedragen meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die in lijn met het exotenbeleid van de Provincie bestreden wordt. PS hebben GS met de motie ten aanzien van deze bestrijding het volgende opgedragen:

- Monitoring, voorlichting, advies, melden, actieve opsporing en bestrijding door een centraal coördinatiepunt in Zeeland te faciliteren;
- Samen te werken met de Zeeuwse gemeentes, belanghebbenden, natuurorganisaties en experts om een gezamenlijke aanpak te realiseren;
- Financiële middelen ter beschikking te stellen om bovenstaande punten te realiseren

GS adviseren PS om de bijgesloten brief naar PS te sturen, waarin de beantwoording van de motie wordt beschreven.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

Er wordt gehandeld conform de beleidsdoelen, zoals vastgesteld in de Beleidsnota Natuurwetgeving (2018) en het Plan van aanpak exotenbestrijding in de Provincie Zeeland (2021).

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Portefeuille Overleg
Gedeputeerde Staten

28 augustus 2023
05 september 2023

Consequenties besluit

Financiële consequenties

Niet van toepassing.

Juridische consequenties

Niet van toepassing.

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is niet van toepassing

Uitvoeringsparagraaf

LET OP!!! Bij een openbare nota is een tekst voor Zeeland verplicht!

De uitvoeringsparagraaf MOET op een nieuwe pagina beginnen.

Uitvoeringsparagraaf (DG, alleen voor intern gebruik)

Bestuurlijke aandachtspunten, risico's en beheersmaatregelen

Sinds het eerste nest in 2017 worden gemelde en actieve nesten bestreden en verwijderd. Het opsporen van nesten blijkt de ontbrekende factor te zijn. Er zijn verschillende methoden om nesten te vinden. In Provincie Brabant en Limburg is er in 2022 een pilot gestart naar het opsporen van nesten met behulp van gps-zenders. Wij zijn nog in afwachting van het definitieve rapport van het onderzoek.

De wiekpot methode is een veel beoefende methode om een nest te lokaliseren. In Vlaanderen wordt deze techniek door veel vrijwilligers gebruikt. Ook in Zeeland zijn er zelfstandige vrijwilligers, die deze techniek beheersen. Vanwege de positieve verhalen over deze methode is er besloten om samen met Stichting Landschapsbeheer Zeeland een vrijwilligersproject op te starten. Waar vrijwilligers onder leiding van Stichting Landschapsbeheer Zeeland begeleid worden en nesten opsporen.

 Het is echter goed om te onthouden dat er in 2022 landelijk is besloten de status van deze soort te wijzigen naar artikel-19 (beheerplicht). Deze beslissing geeft aan dat deze soort niet zal verdwijnen uit Nederland en dat wij dit zullen moeten aanvaarden.

Een goede monitoring en jaarlijkse evaluaties zullen uitwijzen of de huidige strategie nog realistisch en in verhouding is. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van bestrijding en bescherming in zowel Nederland als in het buitenland worden nauw gevolgd.

Uiterste beslisdatum

05 september 2023

Communicatie en handhaving DG karakter

Tekst voor zeeland.nl (graag begrijpelijk leesbare tekst!)

Opdracht voor exotenbeheer

Gedeputeerde staten werd in een motie van 21 april 2023 opgedragen om meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Om gehoor te geven aan deze motie start er binnenkort een vrijwilligersproject rondom de opsporing van Aziatische hoornaar nesten onder leiding van Stichting Landschapsbeheer Zeeland. De motie als afgedaan beschouwen.

Actieve informatieplicht PS

Ja

Bijlagen

1. 20230824_BBV Ontwerpbrief GS

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Aan de voorzitter van Provinciale Staten
t.a.v. de Statengriffie

Onderwerp

Motie: Actieve opsporing en bestrijding van
de Aziatische hoornaar in de Provincie
Zeeland

Zaaknummer

322544

Behandeld door

+31 6 [redacted] J

Verzonden

Middelburg, 5 september 2023

Geachte voorzitter,

Op 21 april 2023 hebben Provinciale Staten motie 5 aangenomen, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), waarin het college van Gedeputeerde Staten wordt opgedragen meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Met deze brief willen wij uw Staten informeren over de stand van zaken voor wat betreft de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland. Op basis hiervan stellen wij voor deze motie als afgedaan te beschouwen.

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die in lijn met het exotenbeleid van de Provincie bestreden wordt. PS hebben GS met de motie ten aanzien van deze bestrijding het volgende opgedragen:

- Monitoring, voorlichting, advies, melden, actieve opsporing en bestrijding door een centraal coördinatiepunt in Zeeland te faciliteren;
- Samen te werken met de Zeeuwse gemeentes, belanghebbenden, natuurorganisaties en experts om een gezamenlijke aanpak te realiseren;
- Financiële middelen ter beschikking te stellen om bovenstaande punten te realiseren

Lange termijn:

Voor de Aziatische hoornaar is het van belang dat wij niet alleen nadenken over korte termijn oplossingen, zoals het verwijderen van de nesten. De verspreiding in de afgelopen jaren geeft aan dat er een lange termijn visie zal moeten komen. Bestrijding is volgens de Europese verordening nodig in het belang van de bescherming van de biodiversiteit (denk aan wilde bijen- en wespensoorten). De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot, die in Nederland is geclassificeerd als artikel 19. Voorheen was deze wespachtige een artikel 17-soort en dit bracht een uitroeiplicht met zich mee. Een artikel 17-soort is een invasieve exoot, die nog niet gevestigd is en daarmee moet ieder individu uitgeroeid worden. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) kon destijds de nesten opsporen en Provincie Zeeland heeft vanaf 2017 aangestuurd op het verwijderen van die nesten.

Sinds 2022 heeft het ministerie van LNV de Aziatische hoornaar, vanwege de actuele verspreiding in de zuidelijke provincies, aangemeld bij de EU als een gevestigde soort, artikel 19. Het aantal is toegenomen en deze soort is niet meer weg te denken uit Nederland. Door deze verandering heeft de provincie nu een beheersplicht in plaats van een uitroeiplicht.

Er kan op verschillende manieren invulling worden gegeven aan die beheersplicht, afhankelijk van de lokale situatie. Voor 2023 worden alle gevonden nesten verwijderd met behulp van een gespecialiseerd bestrijdingsbedrijf en een gifvrije methode. De bijbehorende kosten en het resultaat zullen realistisch afgewogen moeten worden. Voor de komende jaren is het van belang te weten dat de Aziatische hoornaar niet volledig zal verdwijnen. Wij zullen er daarom rekening mee moeten houden dat de Aziatische hoornaar deel zal blijven uitmaken van de Zeeuwse natuur.

Beantwoording van de motie:

Sinds het eerste nest in 2017, betaalt de Provincie Zeeland de bestrijding en verwijdering van ieder gemeld en actief nest van de Aziatische hoornaar. Deze meldingen worden gedaan door vrijwilligers/burgers via de website waarneming.nl en worden vervolgens gevalideerd door deskundigen. Uit monitoring van de gegevens van waarneming.nl, de Nationale Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Kenniscentrum insecten (EIS) en andere Provincies, blijkt dat de verspreiding en het aantal van de Aziatische hoornaar toeneemt. Zowel in Nederland als in Zeeland. Om de effectiviteit van de beheersing te vergroten, is het van belang om de in Zeeland aanwezige nesten actief op te sporen en te bestrijden.

In Zeeland zijn er diverse actieve burgers op eigen initiatief nesten aan het opsporen. Dit wordt gedaan met deskundigheid en een sterk gevoel van urgentie. Deze inzet waarderen wij als GS. Zowel uit uw motie als uit de feedback van de vrijwilligers blijkt er echter behoefte te zijn aan een centraal coördinatiepunt van waaruit de opsporing van nesten verbeterd kan worden.

Op de website van Provincie Zeeland staat informatie over de Aziatische hoornaar en hoe te handelen wanneer een inwoner deze tegenkomt. Verder is er een mogelijkheid om contact op te nemen en vragen te stellen. In overleg met belangengroeperingen zijn de knelpunten in de bestrijding en verschillende technieken naar voren gekomen. In Provincie Brabant en Limburg is er in 2022 een pilot gestart naar het opsporen van nesten met behulp van GPS-zenders. Het definitieve onderzoeksrapport is nog niet openbaar.

Wij zijn daarom in gesprek gegaan met Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), een stichting met ervaring in het begeleiden van groene vrijwilligers. SLZ begeleidt vrijwilligers bij de opsporing van Aziatische hoornaar nesten. Stichting Landschapsbeheer Zeeland start nu met het project, waarbij vrijwilligers worden getraind in het lokaliseren van nesten van de Aziatische hoornaar volgens de best beschikbare kennis. Dit centrale punt stuurt de vrijwilligers aan om een specifieke melding op te pakken. Vanuit SLZ worden eventuele onkosten vergoed en zijn de vrijwilligers verzekerd.

Het opsporingsproject wordt via verschillende sociale media kanalen gedeeld en vrijwilligers kunnen zich aanmelden. De gevonden nesten worden gemeld en een gespecialiseerd bestrijdingsbedrijf bestrijdt en verwijdert de actieve nesten op deskundig wijze. Er wordt verwacht dat er op deze manier meer nesten gevonden zullen worden en er dus ook meer actieve nesten verwijderd zullen worden.

GS hebben sinds 2022 een werkgroep exotenbeheer opgericht, waarin belanghebbenden, overheden en experts kennis delen en afstemmen over het uit te voeren exotenbeheer in brede zin. Om de urgentie en de ervaring voor specifiek de Aziatische hoornaar beter te evalueren, zijn wij in gesprek met verschillende lokale imkerverenigingen. Invasieve exoten zijn een grensoverschrijdend probleem, daarom is er ook contact met de aangrenzende provincies en Vlaanderen.

Een goede monitoring en jaarlijkse evaluaties zullen uitwijzen of de huidige strategie nog passend is. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van bestrijding en bescherming in zowel Nederland als in het buitenland worden nauw gevolgd.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman, voorzitter

drs. M.C.J. Franken, secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Format voor aanleveren agendapunt

Zaaknummer: 322544

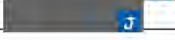
Agendapunt portefeuilleoverleg:

Meneer W. Nielen - Natuur

Thema: Natuur en natuurbeleving

Onderwerp	Beantwoording motie	30 augustus 2023
	Aziatische hoornaar	
Naam inbrenger		Benodigde tijd voor agendapunt
		10 minuten

Aanwezig bij behandeling

Naam	Telefoonnummer
	
	

Doel van de bespreking

Bespreking beantwoording van de motie BBB (21-04-2023): Actieve opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland. Deze motie na beantwoording als afgedaan beschouwen.

Bestuurlijke aandachtspunten (Kern aandachtspunten vanuit bestuurlijke relevantie)

- Zie beslisnota GS

Bent u het eens met deze formulering? Of moet de tekst scherper, of juist niet?

Overwegingen (Pro's/contra's, alternatieven, meningen stakeholders)

Zie beslisnota GS

Voorstel/besluit

Voorstel om de motie als afgedaan te beschouwen.

Relevant voor PS (informatieplicht, politiek gevoelig, afdoening motie, art. 44,...)

Het onderwerp is politiek gevoelig. Afdoening van de motie.

Te nemen acties (Wie, wat, wanneer)

PS adviseren de motie na beantwoording als afgedaan te beschouwen.

Eventuele bijlagen

- BBV Ontwerpbrief GS
- BBV Beslisnota GS

Dit format dient te zijn afgestemd met je afdelingshoofd. Indienen voor donderdag 14.00 uur via Zaaksysteem in iBabs zetten. Vermeld in het onderwerp van de mail de naam van de gedeputeerde en de datum van PO. Tel. nr.: Zaaksysteem-helpdesk

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Openbaar

Zaaknummer
361961

Numer Hoofdzaak
322544

onderwerp Opdracht exotenbeheer

voorgesteld besluit Voorstel om na de beantwoording de motie van 21-04-2023, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), actieve opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland, als afgedaan beschouwen.

begrotingswijziging vervaardigen? Nee

aanleiding PS hebben op 21 april 2023 een motie ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB) aangenomen, waarbij het college van Gedeputeerde Staten wordt opgedragen meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar.

portefeuillehouder - portefeuille Dhr. W.R.I. Nielen - Natuur

behandeld door:
afdeling/opgave/programma/project Programma Landelijke Gebied en Natuur
telefoonnummer:
afgestemd met:

Overwegingen en advies

Op 21 april 2023 hebben Provinciale Staten motie 5 aangenomen, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), waarin het college van Gedeputeerde Staten wordt opgedragen meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die in lijn met het exotenbeleid van de Provincie bestreden wordt. PS hebben GS met de motie ten aanzien van deze bestrijding het volgende opgedragen:

- Monitoring, voorlichting, advies, melden, actieve opsporing en bestrijding door een centraal coördinatiepunt in Zeeland te faciliteren;
- Samen te werken met de Zeeuwse gemeentes, belanghebbenden, natuurorganisaties en experts om een gezamenlijke aanpak te realiseren;
- Financiële middelen ter beschikking te stellen om bovenstaande punten te realiseren

GS adviseren om de bijgesloten brief naar PS te sturen, waarin de beantwoording van de motie wordt beschreven.

Afwijking t.o.v. provinciale doelstellingen en/of beleid

Er wordt gehandeld conform de beleidsdoelen, zoals vastgesteld in de Beleidsnota Natuurwetgeving (2018) en het Plan van aanpak exotenbestrijding in de Provincie Zeeland (2021).

Bestuurlijke planning en doorlooptijd

Portefeuille Overleg
Gedeputeerde Staten

28 augustus 2023
05 september 2023

Consequenties besluit

Financiële consequenties

Niet van toepassing.

Juridische consequenties

Niet van toepassing.

Personele consequenties en inhuur

Er is geen externe inhuur nodig

Inkoop & aanbesteding

Inkoop is niet van toepassing

Aan de voorzitter van Provinciale Staten
t.a.v. de Statengriffie

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Motie: Actieve opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland	322544		

Middelburg, 5 september 2023

Geachte voorzitter,

Op 21 april 2023 hebben Provinciale Staten motie 5 aangenomen, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), waarin het college van Gedeputeerde Staten wordt opgedragen meer aandacht te besteden aan de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Met deze brief willen wij uw Staten informeren over de stand van zaken voor wat betreft de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland. Op basis hiervan stellen wij voor deze motie als afgedaan te beschouwen.

De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot die in lijn met het exotenbeleid van de Provincie bestreden wordt. PS hebben GS met de motie ten aanzien van deze bestrijding het volgende opgedragen:

- Monitoring, voorlichting, advies, melden, actieve opsporing en bestrijding door een centraal coördinatiepunt in Zeeland te faciliteren;
- Samen te werken met de Zeeuwse gemeentes, belanghebbenden, natuurorganisaties en experts om een gezamenlijke aanpak te realiseren;
- Financiële middelen ter beschikking te stellen om bovenstaande punten te realiseren

Lange termijn:

Voor de Aziatische hoornaar is het van belang dat wij niet alleen nadenken over korte termijn oplossingen, zoals het verwijderen van de nesten. De verspreiding in de afgelopen jaren geeft aan dat er een lange termijn visie zal moeten komen. Bestrijding is volgens de Europese verordening nodig in het belang van de bescherming van de biodiversiteit (denk aan wilde bijen- en wespensoorten). De Aziatische hoornaar is een invasieve exoot, die in Nederland is geclassificeerd als artikel 19. Voorheen was deze wespachtige een artikel 17-soort en dit bracht een uitroeplicht met zich mee. Een artikel 17-soort is een invasieve exoot, die nog niet gevestigd is en daarmee moet ieder individu uitgeroeid worden. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) kon destijds de nesten opsporen en Provincie Zeeland heeft vanaf 2017 aangestuurd op het verwijderen van die nesten.

Sinds 2022 heeft het ministerie van LNV de Aziatische hoornaar, vanwege de actuele verspreiding in de zuidelijke provincies, aangemeld bij de EU als een gevestigde soort, artikel 19. Het aantal is toegenomen en deze soort is niet meer weg te denken uit Nederland. Door deze verandering heeft de provincie nu een beheersplicht in plaats van een uitroeplicht.

Er kan op verschillende manieren invulling worden gegeven aan die beheersplicht, afhankelijk van de lokale situatie. Voor 2023 worden alle gevonden nesten verwijderd met behulp van een gespecialiseerd bestrijdingsbedrijf en een gifvrije methode. De bijbehorende kosten en het resultaat zullen realistisch afgewogen moeten worden. Voor de komende jaren is het van belang te weten dat de Aziatische

hoornaar niet volledig zal verdwijnen. Wij zullen er daarom rekening mee moeten houden dat de Aziatische hoornaar deel zal blijven uitmaken van de Zeeuwse natuur.

Beantwoording van de motie:

Sinds het eerste nest in 2017, betaalt de Provincie Zeeland de bestrijding en verwijdering van ieder gemeld en actief nest van de Aziatische hoornaar. Deze meldingen worden gedaan door vrijwilligers/burgers via de website waarneming.nl en worden vervolgens gevalideerd door deskundigen. Uit monitoring van de gegevens van waarneming.nl, de Nationale Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), Kenniscentrum insecten (EIS) en andere Provincies, blijkt dat de verspreiding en het aantal van de Aziatische hoornaar toeneemt. Zowel in Nederland als in Zeeland. Om de effectiviteit van de beheersing te vergroten, is het van belang om de in Zeeland aanwezige nesten actief op te sporen en te bestrijden.

In Zeeland zijn er diverse actieve burgers op eigen initiatief nesten aan het opsporen. Dit wordt gedaan met deskundigheid en een sterk gevoel van urgentie. Deze inzet waarderen wij als GS. Zowel uit uw motie als uit de feedback van de vrijwilligers blijkt er echter behoefte te zijn aan een centraal coördinatiepunt van waaruit de opsporing van nesten verbeterd kan worden.

Op de website van Provincie Zeeland staat informatie over de Aziatische hoornaar en hoe te handelen wanneer een inwoner deze tegenkomt. Verder is er een mogelijkheid om contact op te nemen en vragen te stellen. In overleg met belangengroeperingen zijn de knelpunten in de bestrijding en verschillende technieken naar voren gekomen. In Provincie Brabant en Limburg is er in 2022 een pilot gestart naar het opsporen van nesten met behulp van GPS-zenders. Het definitieve onderzoeksrapport is nog niet openbaar.

Wij zijn daarom in gesprek gegaan met Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ), een stichting met ervaring in het begeleiden van groene vrijwilligers. SLZ begeleidt vrijwilligers bij de opsporing van Aziatische hoornaar nesten. Stichting Landschapsbeheer Zeeland start nu met het project, waarbij vrijwilligers worden getraind in het lokaliseren van nesten van de Aziatische hoornaar volgens de best beschikbare kennis. Dit centrale punt stuurt de vrijwilligers aan om een specifieke melding op te pakken. Vanuit SLZ worden eventuele onkosten vergoed en zijn de vrijwilligers verzekerd.

Het opsporingsproject wordt via verschillende sociale media kanalen gedeeld en vrijwilligers kunnen zich aanmelden. De gevonden nesten worden gemeld en een gespecialiseerd bestrijdingsbedrijf bestrijdt en verwijdert de actieve nesten op deskundig wijze. Er wordt verwacht dat er op deze manier meer nesten gevonden zullen worden en er dus ook meer actieve nesten verwijderd zullen worden.

GS hebben sinds 2022 een werkgroep exotenbeheer opgericht, waarin belanghebbenden, overheden en experts kennis delen en afstemmen over het uit te voeren exotenbeheer in brede zin. Om de urgentie en de ervaring voor specifiek de Aziatische hoornaar beter te evalueren, zijn wij in gesprek met verschillende lokale imkerverenigingen. Invasieve exoten zijn een grensoverschrijdend probleem, daarom is er ook contact met de aangrenzende provincies en Vlaanderen.

Een goede monitoring en jaarlijkse evaluaties zullen uitwijzen of de huidige strategie nog passend is. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van bestrijding en bescherming in zowel Nederland als in het buitenland worden nauw gevolgd.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

drs. J.M.M. Polman
Voorzitter

drs. M.C.J. Franken
secretaris-algemeen directeur

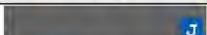
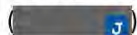
Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

GS vergadering (regulier)

Dossiernummer	9657
Extern Zaak ID	0361961
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	5 september 2023
Agendapunt	4.1
Omschrijving	0361961 Beantwoording motie Aziatische hoornaar
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	

Bijlagen
BBV Beslisnota GS
BBV Ontwerpbrief GS

Geagendeerd	Vergaderdatum
GS vergadering (regulier)	5 september 2023

Parafering			
	Akkoord	,	31-08-2023 09:20
			
Nielen, W.R.L.	Akkoord		02-09-2023 10:01
GS, Directie- Bestuurssecretaris 	Akkoord		04-09-2023 14:02
Franken, M.C.J.	Akkoord		04-09-2023 17:36

Toelichting

Zie PO- en GS-nota, en de concept-brief aan PS.

Voorgesteld besluit

Voorstel om na de beantwoording de motie van 21-04-2023, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), actieve opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland, als afgedaan beschouwen.

Besluit

Voorstel om na de beantwoording de motie van 21-04-2023, ingediend door het lid dhr. Vermeulen (BBB), actieve opsporing en bestrijding van de Aziatische hoornaar in de Provincie Zeeland, als afgedaan beschouwen.

Toelichting

Conform

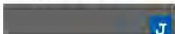
Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Portefeuilleoverleg Nielen

Dossiernummer	9657
Extern Zaak ID	0361961
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 augustus 2023
Agendapunt	G.3
Omschrijving	322544 Beantwoording motie Aziatische hoornaar
Organisatieonderdeel	Organisatie
Eigenaar	

Geagendeerd	Vergaderdatum
Portefeuilleoverleg Nielen	30 augustus 2023

Toelichting

Zie PO- en GS-nota, en de concept-brief aan PS.

Voorgesteld besluit

De aangenomen motie van 21-04-2023 over de Aziatische hoornaar beantwoorden, met de bijgevoegde brief aan PS. Deze motie na beantwoording als afgedaan beschouwen.

Besluit

Gedeputeerde ontvangt een korte toelichting.

De status van de Aziatische hoornaar is veranderd en er is nu een beheerplicht. Hij zal niet volledig verdwijnen en de inwoners van Zeeland moeten hierop voorbereid worden. Er is met vrijwilligers een project opgestart voor opsporing en bestrijding van de Aziatisch hoornaar.

Vorig jaar was er een pilot voor de opsporing van de Aziatisch hoornaar en we zijn nog in afwachting van het rapport.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Traas Nederland B.V.
Baarlandsezandweg 1
4431 NJ 'S-GRAVENPOLDER

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Behandeld door	Verzonden
Opzeggen raamovereenkomst Provincie Zeeland – Traas ongediertebestrijding	360696		 +31 6 	

Middelburg, 30 mei 2024

Geachte heer, mevrouw,

Middels dit schrijven refereren wij aan ons overleg van 13-03-2024. In dit overleg hebben wij besproken dat de kosten sinds het sluiten van de raamovereenkomst op 12 juli 2023 die gemaakt zijn voor de bestrijding van de Aziatische hoornaar onvoorzien hoger zijn uitgevallen dan verwacht. De onverwachte toename van het aantal meldingen van nesten van de Aziatische hoornaars is hier de oorzaak van.

Provincie Zeeland is een aanbestedende dienst en is verplicht zich te houden aan de regels die gelden uit o.a. de Aanbestedingswet 2012. Nu de kosten dermate hoog zijn opgelopen is het onrechtmatig om deze opdracht enkelvoudig en onderhands aan u te blijven gunnen. De financiële drempel voor enkelvoudig en onderhands gunnen is gemaximeerd tot € 60.000,- excl. BTW over 4 jaar bij elkaar opgeteld. Vanaf het sluiten van de raamovereenkomst is er reeds € 173.333.66, inclusief BTW aan u betaald. Dit bedrag zal nog oplopen, vanwege de gemaakte bestrijdingskosten van de voorjaarsnesten in 2024.

Hiermee voldoen wij niet aan de essentiële beginselen van het aanbestedingsrecht: het bieden van marktwerking en eerlijke concurrentie. Om die reden zijn wij genoodzaakt om de huidige raamovereenkomst op te zeggen. Wij hebben dit in het gesprek met u toegelicht. Wij waarderen het dat u deze noodzaak in zag en het doet ook niets af aan de dienstverlening die u aan ons geleverd heeft.

In de raamovereenkomst is geen opzegtermijn opgenomen. Dat houdt in dat wij op grond de wet uitgaan van een redelijke opzegtermijn. Nu wij u reeds deze opzegging in maart hebben aangekondigd, kan volstaan worden met een opzegtermijn van 1 maand. Dit houdt concreet in dat wij per 1 juni 2024 de raamovereenkomst opzeggen. De raamovereenkomst eindigt hierdoor op 1 juli 2024.

Om er zeker van te zijn dat dit schrijven u bereikt, zenden wij u dit per e-mail en per aangetekende brief.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,
Namens deze,

Programmamanager Landelijk gebied, natuur en landbouw

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Imkern. Eine Welt verstehen.

11/2022

bienen & natur

Honigvermarktung

Asiatische Hornisse
Die aktuelle Situation

Steigende Kosten
Den Honigpreis finden

Miel de Garrigue
Der typische Franzose

dlv

Im Anflug *Vespa velutina*

Wie verbreitet ist sie in Deutschland?

Interview: Janine Fritsch

Fotos: Manfred Verhaagh

Diese Asiatische Hornisse wurde mit einem Sender bestückt, um ihren Rückflug zum Nest zu verfolgen.

Die ursprünglich aus Südostasien stammende Hornissenart gehört wie auch manche Neophyten, also nicht heimische Pflanzenarten, zu oftmals unerwünschten Neankömmlingen aus anderen Kontinenten. Sie wurde im Jahr 2004 erstmals in Südfrankreich gesehen und ist seitdem langsam auch bis nach Deutschland vorgedrungen. Die Europäische Union hat sie als invasive Art eingestuft, die bekämpft werden darf und soll.

Derzeit kommen vermehrt Meldungen von Imkern aus Südfrankreich und auch aus dem spanischen Galicien, dass die Hornisse dort eine wirkliche Plage geworden sei. In diesem ungewöhnlich langen und heißen Sommer muss es besonders schlimm gewesen sein. Aktuell wurden auch wieder Nester in Süddeutschland gemeldet. Wir fragten Dr. Manfred Verhaagh, wie er die Situation einschätzt.

Wird sich die Hornisse in Deutschland weiter verbreiten oder ist es ihr hier eher zu kalt?

Sicher wird sich die Asiatische Hornisse auch in Deutschland weiter verbreiten, allerdings viel langsamer und wahrscheinlich auch nicht in der Populationsdichte wie in südeuropäischen Ländern. Jedenfalls deutet der bisherige Verlauf darauf hin.

Einerseits haben wir seit dem ersten Nestfund 2014 in Rheinland-Pfalz inzwischen Nestnachweise aus vier weiteren Bundesländern: Baden-Württemberg (2016), Hessen (2019), Hamburg (2020) und Nordrhein-Westfalen (2022), aber die Verteilung der Nester ist immer noch auf den westlichen Teil Deutschlands beschränkt und die Nestdichten sind gering.

Wie ist die Wirkung der Hornisse auf Honigbienen einzuschätzen? Jagt sie eher bei schwachen Völkern oder sind grundsätzlich alle gefährdet?

Asiatische wie einheimische Hornissen sind opportunistische Jäger, sie nehmen hauptsächlich das, was gerade gut im Angebot ist. Dies lässt sich auch in der Verteilung des Beutespektrums über das Jahr ablesen. Für *Vespa velutina* haben Quentin Rome und seine Kollegen dies 2021 publiziert, nachdem sie in Frankreich innerhalb von drei Jahren von 16 Kolonien 2151 Beutepellets untersucht hatten. Dabei fanden sie 159 Insektenarten als Beutetiere. Den Hauptteil stellten mit 1293 Individuen, darunter 820 Honigbienen und 428 Wespen, die Hautflügler, gefolgt von 643 Fliegenindividuen (Ordnung Diptera). Der Anteil der Honigbienen sank im Spätsommer und Herbst stark, dafür stiegen dann die Anteile an Dipteren und Wespen.

Ein starkes Bienenvolk stellt für die Hornissen einerseits eine permanente attraktive Futterressource dar, kann sich aber auch gegen das Eindringen der Hornissen in den Stock effizient wehren und sollte die Verluste verkraften können. Allerdings sinkt durch die Anwesenheit der Hornissen die Flug- und Sammelaktivität der Bie-

Das Anbringen des Senders an einer fixierten Hornisse erfordert etwas Geschick.

"Köder- und Klebefallen sollten nicht angewendet werden, da sie zahlreiche andere Insekten, darunter gesetzlich geschützte wie die einheimische Hornisse *Vespa crabro* töten."

nen. Bei schwachen Völkern ist es möglich, dass die Hornissen in den Stock eindringen und das Volk vernichten.

Gibt es Möglichkeiten die Völker zu schützen, etwa mit starkem Pflanzenbewuchs vor den Fluglöchern, Klebefallen oder speziellen Beutenböden?

Die meisten bisher bekannt gewordenen Schutzmethoden gegen *Vespa velutina* sollen das Eindringen der Hornissen in den Stock verhindern, sie sind aber nicht geeignet, die Jagdtätigkeit zu unterbinden oder die Hornissenpopulation effektiv zu verringern. Sie reichen von der Verkleinerung des Stockeingangs, über vorge-setzte Drahtkäfige, die die Hornissen nicht passieren können, bis hin zu Fallen, die unterhalb des Stocks angebracht werden und wohin die Hornissen und andere potenzielle Eindringlinge durch den Koloniegeruch angelockt werden.

Köder- und Klebefallen sollten nicht angewendet werden, da sie zahlreiche andere Insekten, darunter gesetzlich geschützte wie die einheimische Hornisse *Vespa crabro* töten und daher gegen das Bundesnaturschutzgesetz verstoßen.

Auch das Verhindern eines freien Flugfeldes durch Bewuchs und das Auseinandersetzen der Beuten erschweren den Hornissen den Beutefang. Der Einsatz von unter geringem Strom stehen-

Zur Person

Dr. Manfred Verhaagh ist Diplom-Biologe, Spezialist für Insekten und Hauptkonservator am Staatlichen Museum für Naturkunde in Karlsruhe. Im Februar hielt er im Rahmen der Landesausstellung „Neobiota“ einen Vortrag über Verhalten und Verbreitung der asiatischen Hornisse.

Zum Vortrag

Vespa velutina im Museumsfernsehen: www.museumsfernsehen.de/im-anflug-die-asiatische-hornisse-online-vortrag-dr-manfred-verhaagh/

den Drähten (elektrische Harfe) ohne oder mit zusätzlichem Köder ist noch nicht genügend auf seine Effektivität und Selektivität getestet. Als wirksamste, aber zeitintensive Methode, den Jagddruck auf die Bienen zu verringern, wird in der Literatur das morgendliche Erschlagen der anfliegenden Hornissen mit einem Badmintonschläger aufgeführt.

Wer ein Nest entdeckt, soll es melden. Die sind aber gar nicht so leicht zu finden. Welche Tricks gibt es hier? Und wie erfolgreich sind eigentlich die angebrachten Minisender, die den Rückflug der Tiere zum Nest verfolgen?

Die Lokalisation und Vernichtung der Nester wird durch zwei Aspekte stark behindert: Die meisten Nester befinden sich hoch oben in Bäumen und sind schwer zu entdecken, solange die Bäume Blätter tragen. Man kann versuchen, die Nester über Triangulation zu lokalisieren. Dazu zeichnet man auf einer Karte die Richtungen von zwei oder drei abfliegenden Hornissen ein, die am Bienenstock gefangen und räumlich versetzt wieder freigelassen wurden. Gehören die Tiere zu einem Nest, schneiden sich die Abflugrichtungen irgendwo auf der Karte. Dort sollte anschließend die Umgebung nach dem Nest abgesucht werden. Eine meist zeitintensive Methode.

Die Nestsuche mit Hornissen, die am Bienenstock gefangen und mit einem Minisender bestückt werden, steckt immer noch in der Erprobungsphase. Seit 2021 laufen dazu auch Untersuchungen des Umweltministeriums Baden-Württemberg. Klar ist, dass es prinzipiell funktioniert. Allerdings müssen die Hornissen eine gewisse Größe und damit Gewicht haben, um den Sender unter dem Hinterleib tragen zu können, und nicht immer gelingt die Verfolgung bis zum Nest. Das kann daran liegen, dass die Tiere nicht direkt zum Nest zurückfliegen, sondern unterwegs in Bäumen Rast machen oder übernachten und das Funksignal nicht mehr verfolgt werden kann, weil zum Beispiel die dichte Bebauung stört oder eventuell auch ein Mobilfunkmast. Außerdem ist die Methode wegen der notwendigen Ausrüstung nicht ganz billig und fordert vom Durchführenden auch manuelles Geschick beim Anbringen der Mini-Sender.

Links zu Studien:

- **Zum Nahrungsspektrum:** Rome, Q. et al. (2021): Not just honeybees: predatory habits of *Vespa velutina* (Hymenoptera: Vespidae) in France. *Ann. Soc. ent. France (N.S.)* <https://doi.org/10.1080/00379271.2020.1867005>
- **Zu Schutzmaßnahmen:** Turchi, L. & Derjard, B. (2018). Options for the biological and physical control of *Vespa velutina nigrithorax* (Hym.: Vespidae) in Europe: A review. *J. Appl. Ent.* (2018: 1–10; <https://doi.org/10.1111/jen.12515>)

Das andere Gesicht

Von der Schönheit der Velutina

von Janine Fritsch

Hier schleckt ein Velutina-Männchen ganz ruhig etwas Honig von Pierres Finger.

Anders als landläufig verbreitet sind Hornissen durchaus sanfte Riesen. Obwohl sie durch ihre Größe unheimlich erscheinen, sind sie erstaunlich tolerant und friedfertig. Ihr Stich ist nicht gefährlicher als der von Bienen oder Wespen. Hornissen gehören zu den Faltenwespen und wie alle Wespen haben sie wichtige Säuberungsfunktionen. Erbeutete Insekten werden in Brust und Hinterleib zerlegt und der Nachwuchs damit gefüttert. Spinnen, Fliegen, Raupen, Motten – viele uns oft lästige Tiere werden dezimiert und in verträglichem Rahmen gehalten: Ein großes Volk kann an einem Tag gut ein halbes Kilo vertilgen. Erwachsene Tiere ernähren sich selbst aber v. a. pflanzlich von Nektar, Baumsaft oder Fallobst. Die Asiatische Hornisse fängt zu unserem Leidwesen gern Ho-

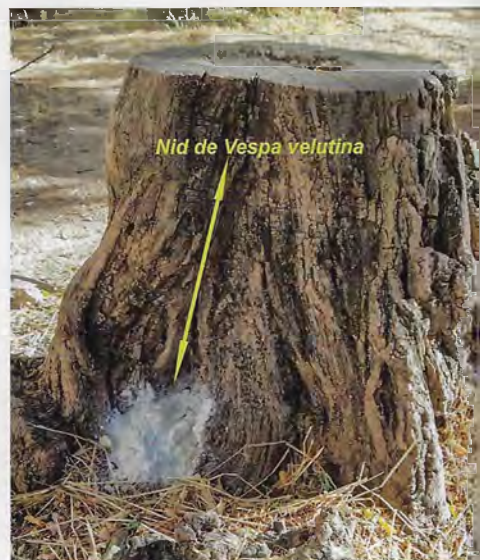
nigbienen. Als Neobiot ist sie in Europa nicht heimisch, sondern erst durch den Einfluss des Menschen und deshalb zu schnell eingewandert. Dort, wo sie verstärkt auftritt, kann sie Bienen und Imkern schaden und darf bekämpft werden. Aus der französischen Region um Porte les Valence haben wir von Pierre Falatico wunderschöne Fotos erhalten. Sie zeigen die Hornisse in einem etwas anderen Licht: Schönheit, Baukunst und Friedfertigkeit drücken sich in den Bildern aus. Er schreibt: „Auf mich wirkt dieses Insekt sehr intelligent und schon gut angepasst an unsere Landschaft. Diese Hornisse ist nicht so bössartig wie manche denken. Um sie zum Angreifen zu bringen, muss man sie schon gehörig ärgern. Für manche Fotos bin ich sehr nah herangegangen, aber niemals hatte ich dabei ein ungutes Gefühl.“ →

NESTER UND STANDORTE

Im Frühjahr beginnt die Königin mit der Nestgründung. Sie baut das erste Gründungsnest häufig in Bodennähe, aber auch unter Vordächern, Balkonen oder anderen geschützten Orten. Ist das Volk gewachsen, wird ein zweites Nest gebaut. In dieses größere Filialnest zieht das Volk dann um. Es hängt meist in der Nähe und nicht selten sehr hoch – bis zu 30 Meter – in einem Baum.

Die Nester sind oft elliptisch bis 80 cm groß. Filialnester hängen meist hoch oben in Bäumen.

In einem kleinen Park sprang ein 7-jähriges Kind aus Spaß auf den Baumstumpf, ohne zu wissen, dass sich ein flaches Gründungsnest am Boden befand. In diesem Fall gab es Stiche.

Bei diesem eher elliptischen Bau wurde ein Dachvorsprung gewählt. Der Nesteingang befindet sich im oberen Drittel. Beides spricht eher für ein Filialnest.

Nur der emsige Flugbetrieb der Arbeiterinnen verrät die Lage des Nestes.

Besonders schwierig zu entdecken war dieses Nest in einer Felswand bei Crussol in der Region Ardèche. Farblich gut an den Stein angepasst, war es so gut wie nicht sichtbar.

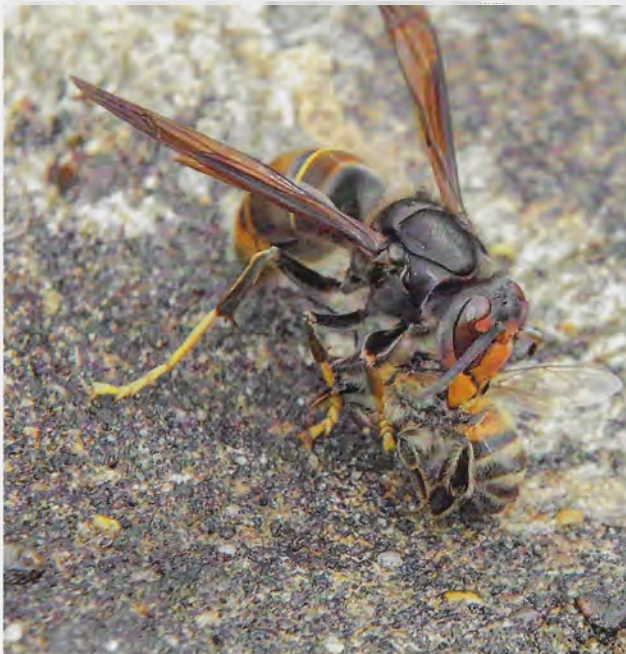

NAHRUNG UND BEUTESCHEMA

Im Sommer kann der Anteil der Honigbienen an der Nahrung bis 70% ansteigen. Gibt es nur wenige Bienen, werden die Hornissen opportunistisch und suchen nach allen Arten von Beute, auch Wespen, Schmetterlinge, Fliegen usw.

Wasser: Auch Hornissen müssen trinken.

Insekten werden an den Nachwuchs verfüttert und für den Rückflug erst in transportfähige Häppchen zerlegt.

Erwachsene Tiere ernähren sich selbst meist pflanzlich von Nektar und Pollen, wie hier an der Blüte einer Bananenstaude.

Diese Hornisse entdeckte den Hundekot und blieb dort, um Fliegen zu fangen.

NACHWUCHS UND AUSSE

Arbeiterinnen der Velutina werden 1,5 cm lang und sind damit etwas kleiner als unsere heimische Hornisse *Vespa crabro*. Ihr Körper ist dunkel gefärbt, ihre Beine gelb. Im Französischen wird sie deshalb „Le Frelon à pattes jaunes“ genannt, das heißt, die gelbigen Hornisse. Ihre Larven ziehen im Sommer der warmen Jahreszeit auf. Gegen Ende der Saison geht die Kolonie zugrunde, und nur die Königin überlebt den Winter.

Zwei Eier in einer Zelle sind ungewöhnlich. Womöglich liegt es daran, dass die Brutsaison zu Ende geht.

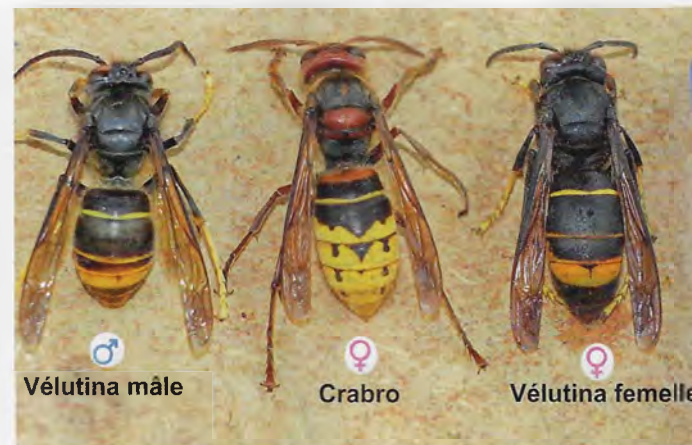
Larven der *Vespa velutina*, die auf ihre Fütterung warten.

Auch am Hinterleib kann man die Geschlechter unterscheiden. Ein Blick von unten zeigt die beiden gelben Flecken an der Hinterleibsspitze des Männchens. Einen Stachel besitzen wie bei Bienen nur die Weibchen (links).

Das Männchen der Hornisse oben hat mit 11 Segmenten deutlich längere Antennen als das Weibchen mit 10 Segmenten.

Ein Vergleich zwischen unserer europäischen Wespe in der Mitte sowie einem Velutina-Männchen links und einem Weibchen rechts.

Van: [REDACTED]@zeeland.nl (Provincie Zeeland)

Aan: provincie@zeeland.nl

Datum: 28-09-2022 om 10:27:39

Onderwerp: bestrijding Aziatische hoornaar op 28-09-2022 om 10:27:39

Provincie Zeeland

Contactformulier

Ingediend op: wo, 28/09/2022 - 10:27

Ingediend door: [REDACTED]

E-mailadres: [REDACTED]

Ingezonden bericht:

bestrijding Aziatische hoornaar

De leden van [REDACTED] zijn benieuwd naar het beleid van de Provincie in het bestrijden van de Aziatische hoornaar. Onze leden zijn bereid om hier een bijdrage in te leveren indien nodig. graag zouden we hierover een keer met u in gesprek willen en kijken of er een informatieve bijeenkomst georganiseerd kan worden met belanghebbenden.

© 2022 Provincie Zeeland

Bijlagen: geen

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Hof van Tholen 2
4691 DZ Tholen

Postbus 51
4690 AB Tholen

telefoon: 14 0166
e-mail: gemeente@tholen.nl
website: www.tholen.nl

bank: NL14BNGH0285008315
bic: BNGHNL2G
btw-nummer: NL0017.26.006.B.01
kvk-nummer: 20166109

Aan: College van B & W

Van: Team Openbare Werken – Ing. [REDACTED]

Betreft: Plan van Aanpak Aziatische hoornaar in Tholen 2025

Datum: donderdag 26 juni 2025

CC: [REDACTED] (Beheerder gemeentebedrijf GB)
[REDACTED] (Teamleider GB)
[REDACTED] (Teamleider OW)
[REDACTED] (Beleidsmedewerker Groen OW)
[REDACTED] (Communicatie adviseur -Concernzaken)
3 Collega's met specialisatie Plaagdierbeheersing [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED]

Aziatische hoornaar bestrijden is geen rol meer van de provincie

[REDACTED] *Als gemeente willen we een plan van aanpak hebben klaarstaan en materialen voor collega's beschikbaar hebben die nodig zijn voor het moment dat we als gemeente lokaal aan zet zijn. Dit kan zelfs binnen een week al aan de orde zijn, of nog even duren, maar dat het moment gaat komen is zeker. Het bestellen van materialen kost tijd dus is het nodig om ons nu verder voor te bereiden en dit plan van aanpak vast te stellen.*

Gevolgen beleidswijziging

Het gevolg van een beleidswijziging van afgelopen jaar is dat de beheersing van de Aziatische Hoornaar een gedeelde verantwoordelijkheid wordt van de 13 Zeeuwse gemeenten, de Provincie (als terreinbeheerder) en het waterschap. Een ander belangrijk gevolg van de beleidswijziging is dat het hanteren van een uitroeibeleid geen optie meer is, tenzij er een ongelimiteerd budget beschikbaar is en alle organisaties meedoen.

Uitroeien is niet meer mogelijk en daarom is communicatie richting de inwoners een belangrijk aspect in dit plan van aanpak voor 2025. Inwoners moeten leren leven met deze diersoort (vergelijkbaar met de eikenprocessierups en de tijgermug bijvoorbeeld). Ook zullen inwoners moeten gaan ontdekken wat ze er aan kunnen doen om te voorkomen dat er een onveilige situatie ontstaat.

Oplossingsrichting

Op dit moment hebben de verschillende regionale overheden (gemeenten/waterschap) een verschillende aanpak wat betreft de bestrijding van de Aziatische hoornaar.

Een deel van de gemeenten heeft al contacten met de imkerverenigingen of coördinatoren voor het verwijderen van voorjaarsnesten en wegvangen van uitvliegende koninginnen in het najaar (preventie).

Alle organisaties lieten de bestrijding van de zomernesten (curatief) nu over aan de Provinciale aannemer en ondernemen zelf geen actie. Alle organisaties onderschrijven het belang van een eenduidige aanpak zowel in het registreren van meldingen, bestrijding als voorlichting.

Een ambtelijke werkgroep bestaande uit enkele medewerkers van gemeenten en waterschap is bezig met het opstellen en uitwerken van een gezamenlijke beheersingsaanpak.

Afbakening

Tot die tijd stellen we als gemeente Tholen voor dat we voor 2025 de werkprocedure zoals in dit plan beschreven uitvoeren. Hierbij houden we rekening met een drietal aspecten: Volksgezondheid, Biodiversiteit en Eigendomssituatie.

Twee aspecten van maatschappelijke belangen

Uitgangspunt is dat zomernesten alleen worden verwijderd wanneer deze een negatieve invloed hebben op de maatschappelijke belangen volksgezondheid en biodiversiteit.

1 Volksgezondheid

Aziatische hoornaars steken wanneer ze zich bedreigd voelen en daarvan is sprake als het mensen dichtbij een nest komen. Het risico om gestoken te worden is er dus vooral als mensen in de nabijheid van een nest kunnen komen. De steek van een Aziatische hoornaar is pijnlijker dan van een wesp door de grotere angel. Hij is daardoor niet persé giftiger en alleen gevaarlijk als iemand allergisch is (bron: www.nvwa.nl). Naast steken hebben Aziatische hoornaars nog een ander verdedigingsmechanisme, namelijk het spuiten van een bijtende vloeistof. Wanneer deze vloeistof in de ogen komt heeft dit een hevige kortdurende reactie tot gevolg. In het vakblad voor Nederlandse artsen, het Medisch Contact van 10 mei 2024 wordt opgeroepen tot alertheid omdat blijkt dat bij circa 3 kwart van de mensen die voor de eerste keer gestoken worden door een Aziatische hoornaar een allergische reactie ontwikkelen.

2 Biodiversiteit

Er zijn nog weinig wetenschappelijk onderbouwde onderzoeksresultaten beschikbaar over de mate waarin de Aziatische hoornaar invloed heeft op de biodiversiteit. In het onderzoeksrapport van het Kenniscentrum voor Insecten (EIS) "Hoe verder met de Aziatische hoornaar?- Beleidsadvies, Zeegers en Buesink, 2024", wordt geconcludeerd dat de bedreiging door de Aziatische Hoornaar voor de imkerij, de biodiversiteit, de gezondheid en de economie beperkt is. In een artikel van het imkeroverleg, het samenwerkingsverband tussen de Nederlandse imkerverenigingen, wordt dit op basis van ervaringen uit met name het buitenland tegengesproken en wordt gesteld dat de impact niet onderschat mag worden en het onderzoek van EIS onvolledig is. We vinden het aan de ambtelijke werkgroep om hierover een afweging te maken en dit te betrekken in hun voorstel en leggen nu in de gemeente voor 2025 vooral de focus op het belang Volksgezondheid i.c.m. het aspect Eigendomssituatie (zie hieronder).

Als derde aspect moeten we rekening houden met de eigendomssituatie:

3. Eigendomssituatie

Uitgangspunt is dat bestrijding alleen plaatsvindt op percelen die eigendom zijn van de gemeente. We kunnen echter de afweging maken om toch over te gaan tot bestrijding op percelen in eigendom van derden wanneer we constateren dat de hierboven genoemde belangen in het geding zijn.

Basisprincipe hierbij is dat we het nest kunnen benaderen met de bestrijdingsmiddelen die we tot onze beschikking hebben. De beoordeling of het nest te benaderen is met onze middelen is aan onze professionals en bestrijders zelf.

Naar andere overheidsinstanties toe is het voor de toekomst belangrijk om afspraken te maken over de gemaakte kosten en de verdeling daarvan.

Registreren meldingen

Om een eenduidige registratie en monitoring in Nederland te kunnen waarborgen worden alle waarnemingen geregistreerd in Waarneming.nl.

Planning preventie en bestrijding – 4 verschillende periodes

De preventie en bestrijding vindt plaats in vier verschillende periodes van het jaar. Per periode wordt hier de toe te passen werkwijze omschreven.

Periode 1: Maart – Juni: Wegvangen koninginnen met selectieve vallen (preventie)

Door de gemeente is ingezet om selectieve vallen mede te financieren voor de lokale zoekgroep van de taskforce AH actief binnen Zeeland. Er zijn door vrijwilligers zelfgemaakte selectieve vallen geplaatst op onze openbare begraafplaatsen in iedere kern en in tuinen van particulieren op een bepaalde afstand tot een oktobernest. Jammer genoeg hebben we geen goede ervaringen met deze vallen en willen we graag professionelere vallen aanschaffen om in het najaar mee te kunnen gaan werken op in ieder geval onze begraafplaatsen. Mocht de werking van deze vallen goed functioneren is uitbreiding in 2026 wenselijk.

Periode 2: April – Juni: Verwijderen embryo- en voorjaarsnesten (preventie)

De gemeente heeft in samenwerking met de Zoekgroep van Tholen ingezet op verwijdering van de embryo- en voorjaarsnesten binnen de bebouwde kom en buiten de bebouwde kom op particulier terrein (geen bedrijven) van inwoners. Deze nesten zijn minder groot; in de beginfase vliegt alleen de koningin en ze zijn vaak lager gesitueerd. Ze kunnen zelfs in de grond zitten. Dit doen we op preventieve basis behalve als we er niet bij kunnen.

Periode 3: Juli – Oktober/November: Verwijderen zomernesten (curatief)

In het kader van de volksgezondheid (in de openbare ruimte) worden bij bepaalde criteria zomernesten verwijderd. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de omgeving van scholen, langs drukke fietsroutes of op locaties waar medewerkers en bedrijven in opdracht van de gemeente werkzaamheden uitvoeren.

We gaan in deze situaties als gemeente zelf binnen de bebouwde kom indien mogelijk en “noodzakelijk” de nesten verwijderen. De beoordeling of het mogelijk en noodzakelijk is laten we over aan onze professionals en bestrijders. Buiten de bebouwde kom kunnen we op openbaar terrein als volksgezondheid in het geding is afspraken maken met de terreineigenaar. We werken niet met zenders.

Periode 4: Oktober – November: Wegvangen koninginnen met selectieve vallen (preventie)

Door de gemeente worden professionele selectieve vallen geplaatst op de begraafplaatsen en op strategische locaties in de omgeving van de uitgevlogen oktobernest binnen de bebouwde kom. We werken niet met zenders.

Communicatie en Voorlichting

Er wordt een communicatieagenda opgesteld met daarin communicatieberichten voor op de socials voor de laatste twee periode en voorbereidend voor 2026 de twee eerste periodes. Zo hebben we communicatief een soort van jaarcyclus die kan worden blijven herhaald tot het gewenste gedrag bij inwoners is ingesleten. Er zal ook een webtekst voor op de website moeten worden opgesteld waarin we de vier verschillende periodes/levensfasen van de Aziatische Hoornaar beschrijven. We geven als gemeente per periode zoveel mogelijk handelingsperspectief voor de inwoners.

Werkprocedures

Bij dit plan van aanpak stellen we een tweetal werkprocedures vast.

W1: Selectieve vallen plaatsen

- Stap 1: Inventariseren uitgevlogen oktobernesten: Melding vastleggen op waarnemingen.nl
- Stap 2: Melden aan de beheerder van het gemeentebedrijf wanneer een oktobernest is uitgevlogen en waar deze zit: Beheerder houdt hiervan een overzicht bij (excelbestand).
- Stap 3: Terreineigenaren adviseren om rondom het nest (een) selectieve val(len) te plaatsen. Voor nesten op openbaar terrein hebben we gemeentelijke vallen ter beschikking. Onze professional beoordeelt waar deze worden opgehangen.
- Stap 4: De locaties van gemeentelijke vallen registreren
- Stap 5: Beheerder instrueren en contactgegevens uitwisselen
- Stap 6: Ophalen vallen voor de winter
- Stap 7: Plaatsten vallen in maart
- Stap 8: Opruimen vallen in juni

W2: Nesten verwijderen

- Stap 1: Inventariseren meldingen door beheerder en doorzetten naar collega plaagdier beheerder
- Stap 2: Op locatie bekijken of het om de Aziatische hoornaar gaat, zo ja melden op waarnemingen.nl
- Stap 3: Beoordelen of het nest veilig verwijderd kan worden en zo ja de verwijdering inplannen.
- Stap 4: Huur van een hoogwerker inplannen afstemmen werkdag/planning met collega beheerder
- (minimaal met twee op pad met de hoogwerker)
- Stap 5: Tijdsplanning en route voor verwijdering nesten opstellen en deze delen met beheerder en eventueel terreineigenaar
- Stap 6: Verwijderen nesten melden aan beheerder en eventueel eigenaar
- Stap 7: Hoogwerker terugbrengen
- Stap 8: Registratie op waarneming.nl

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Hygiënisch werken met invasieve exoten

In de provincie Friesland

J.M.M. van der Loop MSc., L.S. van Veenhuisen MSc. & Ing. M. van de Loo

Augustus 2022

COLOFON

Titel: Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland
Auteurs: J.M.M. van der Loop MSc., L.S. van Veenhuizen MSc. & Ing. M. van de Loo
Organisaties: Stichting Bargerveen & Soontiëns Ecology
Projectleider: M. van de Loo, Soontiëns Ecology
In opdracht van: A.E. de Winter, provincie Friesland
Foto voorkant: Watercrassula - J. van der Loop, Japanse duizendknoop - Pixabay,
Amerikaanse rivierkreeft – L. Hoogenstein, Reuzenberenklauw – A. Bridge

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de houder van het auteursrecht.

Stichting Bargerveen | Radboud Universiteit | Nijmegen | Augustus 2022

www.stichtingbargerveen.nl | www.linkedin.com/company/stichting-bargerveen

Samenvatting

De aanwezigheid van invasieve exoten in de provincie Friesland bedreigen, in zowel natuurgebieden als daarbuiten, de biodiversiteit. In de provincie zijn meerdere invasieve exoten in de natuur gevestigd die actief worden geëlimineerd of bestreden. Wanneer dit in een zo vroeg mogelijk stadium van aanwezigheid en met de juiste hygiënemaatregelen gebeurt, voorkomt dit schade en hoge kosten in de toekomst.

Hygiënemaatregelen hebben als doel het voorkomen van nieuwe (kruis)besmettingen op onbesmette locaties of locaties waar de exoot reeds is bestreden. Momenteel worden door onder andere terreinbeherende organisaties, loonwerkers/natuuraannemers en waterschappen geen of slechts beperkt hygiënemaatregelen toegepast bij het werken in het groen, ongeacht of er gewerkt wordt met invasieve exoten. Wanneer dergelijke maatregelen wel worden toegepast, zijn zij vaak niet toereikend of moeilijk in de praktijk uit te voeren. Hierdoor wordt er in de praktijk vaak gekozen om af te wijken van de juiste hygiënische manier van werken.

Om de strategie omtrent het veilig omgaan met invasieve exoten in het beleid vast te leggen is een inventarisatie uitgevoerd naar de huidige hygiënemaatregelen in de provincie Friesland. Deze inventarisatie bestond uit het afnemen van een enquête onder 39 deelnemers die bij het uitvoeren van hun werk met invasieve exoten in aanraking komen. Deze informatie is aangevuld met informatie van experts op het gebied van invasieve exoten en een literatuurstudie naar juiste manieren van werken met invasieve exoten.

De inventarisatie naar de huidige en naar de juiste manier van het treffen van hygiënemaatregelen hebben meerdere knelpunten inzichtelijk gemaakt. Deze knelpunten ontstaan door de grote hoeveelheid organisatorische randvoorwaarden, het gebrek aan kennis over de juiste methoden, een gebrek aan financiering, conflicterende wetgeving en een slechte samenwerking tussen de uitvoerende partij en de opdrachtgever. In de rapportage zijn suggesties gedaan voor een verbeterde omgang met deze knelpunten.

Voor het veilig werken met invasieve exoten om schade aan natuur, volksgezondheid en economie te voorkomen zijn voor de provincie Friesland een uitgebreide beschrijving en adviezen voor het treffen van de hygiënemaatregelen opgenomen. Deze adviezen zijn samengevat in twee praktische werkprotocollen; een voor aquatische (watergebonden) invasieve exoten en een voor terrestrische (grondgebonden) invasieve exoten. Er is gekozen voor twee protocollen, omdat een veelvoud aan protocollen leidt tot onduidelijkheid en resulteert in het niet uitvoeren van de hygiënemaatregelen. De twee opgestelde werkprotocollen zijn generiek en makkelijk te gebruiken tijdens zowel de planvorming als bij uitvoering van werkzaamheden waarbij invasieve exoten aanwezig kunnen zijn. Middels deze werkprotocollen is het voor alle betrokken partijen makkelijker om zich te houden aan de noodzakelijke hygiënemaatregelen en wordt (risico op) schade aan natuur en economie bij het werken met invasieve exoten in de provincie Friesland verlaagd.

1. Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	6
1.1 Achtergrond en probleemstelling	6
1.2 Onderzoeksdoelen	7
2. Methode	7
2.1 Invasieve exoten	7
2.2 Inventarisatie toepassing huidige hygiënemaatregelen	7
2.3 Weergave juiste manier van werken	8
2.4 Bepalen knel- en verbeterpunten	9
2.5 Uitkomsten voorgaande inventarisatie weergeven in werkbare protocollen	9
3. Resultaten inventarisatie toepassing huidige hygiënemaatregelen	10
3.1 Infographic	10
3.2 Resultaten enquête	12
Algemeen	12
Soorten	12
Hygiënisch werken	14
Praktijksituatie	15
Onzekerheden enquête	16
4. Weergave juiste manier van werken	16
4.1 Verkregen en gebruikte informatie	16
4.2 Hygiënisch werken met aquatische (watergebonden) soorten	16
Maaien onder water en/of op oevers	17
Baggeren	18
Grondverzet	19
Karteringen, monitoring en onderzoek	20
Exotenbeheer	21
Aankoppelen watergangen	22
Inrichting gebieden	22
4.3 Hygiënisch werken met terrestrische (grondgebonden) soorten	23
Maaien	24
Grondbewerking	24
Grondverzet	25
Chopperen	26
Exotenbeheer	27

Inrichting gebieden	27
Karteringen, monitoring en onderzoek.....	28
5. Knel- en verbeterpunten van huidige manier van werken.....	29
5.1 Knelpunten	29
5.2 Verbeterpunten	29
Bewustwording	29
Samenwerking	30
Consensus werkwijze	30
Financiering	31
Conflicterende wetgeving.....	32
Afvalverwerking	32
6. Advies werkwijze omtrent veilig werken met invasieve exoten.....	32
6.1 Opstellen van het advies.....	32
6.2 Inventariseren van exoten en risico's van het project	33
Bepalen huidige aanwezigheid	33
Bepalen vestigingsrisico's	33
Aanvullende maatregel	34
6.3 Hoe omgaan met exoten tijdens de werkzaamheden	34
Verstoring voorkomen	34
Separaat behandelen.....	34
Reinigen materiaal	35
6.4 Transport en verwerken vrijgekomen materiaal.....	35
6.5 Opmerken invasieve exoten tijdens werkzaamheden	36
6.6 Preventieve maatregelen.....	36
7. Werkprotocollen	36
7.1 Opzet werkprotocollen	36
7.2 Implementatie werkprotocollen	36
7.3 Werkprotocol watergebonden exoten	38
7.4 Werkprotocol grondgebonden exoten	41
Verklarende woordenlijst	44
Literatuur	45
Bijlage I	47
Bijlage II	49
Bijlage III.....	50

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en probleemstelling

De aanwezigheid van invasieve exoten in de provincie Friesland bedreigen, in zowel natuurgebieden als daarbuiten, de biodiversiteit. In de provincie zijn meerdere invasieve exoten in de natuur gevestigd die actief worden geëlimineerd of bestreden. Wanneer dit in een zo vroeg mogelijk stadium van aanwezigheid¹ en met de juiste hygiënemaatregelen gebeurt voorkomt dit schade en hoge kosten in de toekomst. Voor het vroeg opmerken van een besmetting zijn binnen de provincie Friesland reeds veel initiatieven van kracht. Zo zijn er beleidsplannen voor het omgaan met (nieuwe) invasieve exoten, wordt er gebruik gemaakt van verschillende databases waarbij zowel professionals als burgers hun waarnemingen kunnen ingeven en zijn er voor meerdere soorten protocollen voor de juiste strategie van bestrijding.

Echter, het treffen van de juiste hygiënemaatregelen bij het omgaan met een exoot blijft in de praktijk achter. De hygiënemaatregelen hebben als doel het voorkomen van nieuwe (kruis)besmettingen op onbesmette locaties en locaties waar de exoot reeds is bestreden. Deze hygiënemaatregelen bestaan uit meerdere maatregelen, zoals de keuze voor de inzet van de juiste machines, ervoor zorgen dat inhuurmachines geen besmettingsrisico vormen en achteraf het op de juiste manier reinigen van materieel en machines. Ook het gebruiken van schoon schoeisel en de juiste afvoer van besmet materiaal is van belang voor het zorgvuldig omgaan met invasieve exoten. Momenteel worden door onder andere terreinbeherende organisaties, loonwerkers/ natuuraannemers en waterschappen geen of slechts beperkt hygiënemaatregelen toegepast bij het werken in het groen, ongeacht of er wordt gewerkt met invasieve exoten. Wanneer maatregelen wel worden toegepast, zijn deze vaak niet toereikend of moeilijk uitvoerbaar. Hierdoor wordt er in de praktijk vaak gekozen om af te wijken van de juiste hygiënische manier van werken.

Om de strategie omtrent het veilig omgaan met invasieve exoten in het beleid vast te leggen is een inventarisatie uitgevoerd naar de huidige hygiënemaatregelen in de provincie Friesland. Door deze inzichtelijk te maken was het mogelijk om protocollen op te stellen voor de juiste manier van werken en daarin opgemerkte knelpunten en verbeteringen te verwerken, welke bruikbaar zijn voor de gehele provincie. Door deze verbeteringen in werkbare protocollen uit te werken, is het voor alle betrokken partijen makkelijker om zich te houden aan de noodzakelijke hygiënemaatregelen. Dit geldt voor de hele organisatiestructuur, van de afdeling inkoop tot de daadwerkelijke uitvoeringswerkzaamheden. Bij het opstellen van de werkprotocollen is ervoor gekozen deze niet soortenspecifiek te maken. Een veelvoud aan exoten, werkzaamheden en terreineigenschappen leidt tot een onwerkbaar aantal werkprotocollen. In de praktijk is het in dat geval niet mogelijk om deze allemaal na te volgen. Door de auteurs en de provincie Friesland is gesteld dat er beter kan worden gewerkt met protocollen die 95% van de risico's tenietdoen dan met een wirwar van protocollen die daardoor onnavolgbaar zijn.

¹ De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit stuurt aan op het snel verwijderen van nieuw opgemerkte invasieve exoten middels een 'rapid response' aanpak.

1.2 Onderzoeksdoelen

In deze rapportage worden de volgende vier deelopdrachten uitgewerkt:

1. Inventarisatie toepassing huidige hygiënemaatregelen
2. Weergave juiste manier van hygiënisch werken
3. Knelpunten en verbeteringen aangeven
4. Uitkomsten voorgaande weergeven in werkbare protocollen

De werkzaamheden voor het uitvoeren van de deelopdrachten worden in de onderstaande hoofdstukken afzonderlijk uitgewerkt.

2. Methode

2.1 Invasieve exoten

Onder invasieve exoten wordt door de Europese Commissie verstaan “*een uitheemse soort waarvan is vastgesteld dat de introductie of verspreiding ervan een bedreiging is of nadelige gevolgen heeft voor de biodiversiteit en aanverwante ecosysteemdiensten*”. Op 1 januari 2015 is een nieuwe EU-verordening (Nr. 1143/2014) van kracht geworden die gericht is op het voorkomen en beheersen van schade aan biodiversiteit en ecosysteemdiensten door invasieve exoten (Europese Commissie 2014). Centraal in deze verordening staat een nog op te stellen lijst met invasieve exoten (de ‘EU-lijst’).

Momenteel bestaat deze lijst uit 66 soorten en voor deze soorten gelden voor Lidstaten van de Europese Unie verboden en verplichtingen, waaronder:

1. de plicht tot opzetten van een effectief surveillancesysteem;
2. de plicht tot uitvoeren van effectieve eliminatiemaatregelen, en als dat niet mogelijk is;
3. effectieve beheersmaatregelen;
4. een verbod op import, handel, uitzetten in de natuur en in bezit hebben.

Aanvullend zijn er in Nederland ook overlastgevende uitheemse soorten die niet op de Unielijst staan. Provincies zijn bevoegd om soorten aan te wijzen waarvoor middels provinciaal beleid ook verboden en verplichtingen gelden. Voorbeelden van soorten die (nog) niet op de Unielijst staan zijn onder andere de Aziatische duizendknopen (*Fallopia spec.*) en watercrassula (*Crassula helmsii*).

De deelopdrachten van deze rapportage worden uitgevoerd voor zowel soorten van de Unielijst (zie bijlage 1), als de uitheemse soorten die in de provincie Friesland voor overlast zorgen (zie bijlage 2). Aangezien kruisbesmettingen zich in de regel voordoen bij plantenexoten en aquatische exoten, en hierbij hygiënemaatregelen zeer van belang zijn, is deze studie vooral gericht op deze soortgroepen.

2.2 Inventarisatie toepassing huidige hygiënemaatregelen

Om te bepalen hoe in de huidige situatie wordt omgegaan met hygiënemaatregelen bij het werken met invasieve exoten is een inventarisatie uitgevoerd waarbij de partijen die in het (werk)veld in aanraking komen met invasieve exoten actief zijn benaderd. Deze partijen betroffen onder andere terreinbeherende organisaties, loonwerkerbedrijven en aannemende bedrijven, waterschappen, gemeenten en de provincie Friesland zelf.

Om de benodigde informatie op een goede manier te achterhalen is gebruikt gemaakt van de online enquête tool 'Google Forms'. Hierin zijn eerst vijf algemene vragen gesteld betreffende naam, organisatie, adres, functie en e-mailadres. De respondent had echter ook de keuze het formulier anoniem in te vullen. Naast deze inleidende vragen zijn er in het totaal veertien vragen gesteld aan de respondenten (bijlage 3). Aan hen is onder andere gevraagd; welke exoten zij tegenkomen tijdens het werk; of en hoe zij bij het werken met invasieve exoten rekening houden met de risico's op (kruis)besmettingen, hoe zij omgaan met het inzetten van inleenmateriaal; op welke wijze er nazorg plaatsvindt na het afronden van de werkzaamheden; of er werkbare protocollen beschikbaar zijn voor het werken met exoten; en wat de respondent nodig denkt te hebben om hygiënisch te werken met invasieve exoten.

De antwoorden van alle respondenten zijn samengevat in een overzichtelijke 'infographic' en zijn toegelicht in hoofdstuk 3.

2.3 Weergave juiste manier van werken

Aan de hand van beschikbare (wetenschappelijke) literatuur, protocollen en 'best practice'-ervaringen is bepaald welke hygiënemaatregelen noodzakelijk zijn voor het op de juiste manier werken met invasieve exoten. Hierbij is onderscheid gemaakt in maatregelen die nodig zijn voor de omgang met terrestrische en met aquatische plaagsoorten.

De literatuurstudie is uitgevoerd middels het raadplegen van wetenschappelijke publicaties en 'grijze' literatuur (zoals Nederlandse vakbladen, websites en andere literatuur) om de noodzakelijke hygiënemaatregelen inzichtelijk te maken bij het werken met invasieve exoten, om schade en verspreiding te voorkomen. De zoekmachines Google Scholar en Web of Science zijn gebruikt om relevante referenties van peer-reviewed artikelen, rapporten en proefschriften te vinden.

Het onderzoek is uitgevoerd voor de zoekterm invasieve exoten en voor afzonderlijke soorten (waaronder: grote waternavel, watercrassula, waterhyacint, uitheemse rivierkreeften, Aziatische duizendknopen). Aanvullend is er gezocht naar hygiënemaatregelen voortkomend uit verschillende werkzaamheden (chopperen, maaien, exotenbeheer, grondbewerking, grondverzet, inrichting van gebieden, karteringen en monitoring). Per soort zijn vijf zoekopdrachten met meerdere zoektermen uitgevoerd (zie voor een voorbeeld van een enkele zoekterm Tabel 1). Per zoekopdracht zijn de eerste 30 hits geëvalueerd om artikelen of rapporten te selecteren die rapporteerden over het treffen van hygiënemaatregelen om schade en verspreiding van invasieve exoten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Tabel 1: Overzicht van gebruikte zoekmachines bij de zoekterm 'invasieve exoten' in de literatuurstudie

Zoekmachine	Zoeken	Termen
Google Scholar Web of Science	Met alle woorden	<i>Invasieve exoten</i>
	Met ten minste 1 van de woorden	Beheer, hygiëne, protocol, protocollen, handelingskader, management, maatregelen, hygiënemaatregelen, uitvoeren, besmetting, kruisbesmetting, verspreiding, negatieve, effecten, problemen, schade
Google Scholar Web of Science	Met alle woorden	<i>Invasive species</i>

Daarnaast zijn experts op het gebied van invasieve exoten benaderd om de maatregelen aan te vullen. Deze experts betroffen:

- de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, in Nederland belast met het beleid omtrent invasieve exoten. Contactpersoon: Johan van Valkenburg, functie medewerker Team Invasieve Exoten;
- Professor invasiebiologie Rob Leuven, Radboud Universiteit Nijmegen;
- het invasieve-exoten-netwerk van het Wetterskip Fryslân, dhr. Anne Steegstra;
- terreinbeherende organisaties waaronder Staatsbosbeheer (dhr. Willem Molenaar (ecoloog en adviseur terreinbeheer bij Staatsbosbeheer), Natuurmonumenten (dhr. Erik Jansen, boswachter ecologie) en It Fryske Gea, mevr. Sytske Rintjema (specialist natuurkwaliteit en beheer bij It Fryske) en Gemeente Súdwest-Fryslân (dhr. Douwe de Groot, adviseur Groen)
- kleinere en grotere loonwerkbedrijven met ervaring op het gebied van werken met invasieve exoten, zoals Trip Hek Terschelling, Jelle Bijlsma Gytsjerk, en Van Stipdonk Landschapsinrichting Geldrop.

De gesprekken hebben plaatsgevonden op basis van de enquêtevragen waarbij is doorgevraagd over de materie.

2.4 Bepalen knel- en verbeterpunten

Een vergelijking van de resultaten uit de eerste twee onderdelen geven een overzicht van de verschillen tussen de huidige toepassing van hygiënemaatregelen in de praktijk en de meest optimale, theoretische toepassing van de maatregelen. Hierdoor is het mogelijk om eventuele knelpunten te lokaliseren en verbeteringen op de huidige werkwijze weer te geven.

2.5 Uitkomsten voorgaande inventarisatie weergeven in werkbare protocollen

In dit onderdeel wordt een advies opgesteld in combinatie met twee werkprotocollen voor het veilig werken met invasieve exoten in de provincie Friesland. Het betreft een werkprotocol gericht op werkzaamheden in het aquatische milieu en een werkprotocol voor in het terrestrische milieu. Er is gekozen voor slechts twee praktisch toepasbare generieke werkprotocollen, omdat een veelvoud aan werkprotocollen (bijvoorbeeld per invasieve exoot, per werkzaamheid, per machine, per gebied) leidt tot een moeilijke opvolgbaarheid van de protocollen, waardoor deze in de praktijk niet zijn na te leven.

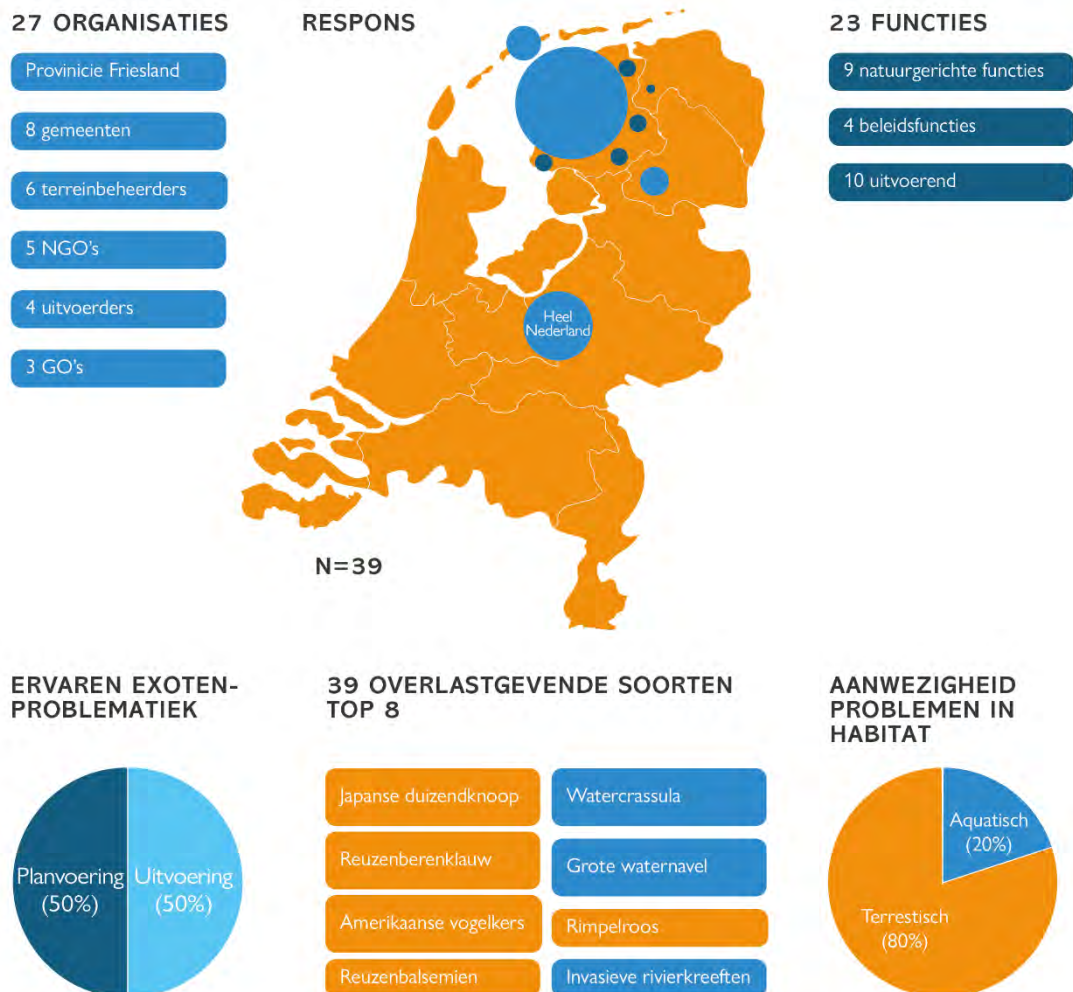
De protocollen zijn van toepassing op nog aan te besteden werkzaamheden en mogelijk ook werkzaamheden die reeds zijn aanbesteed in overleg met de uitvoerende partijen. Ze zijn te gebruiken in zowel de planvorming als de uitvoering. De implementatie van deze protocollen dragen bij aan het beleid omtrent het efficiënt bestrijden van exoten en het voorkomen van toekomstige problemen met

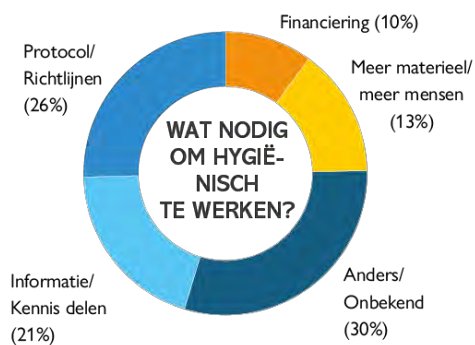
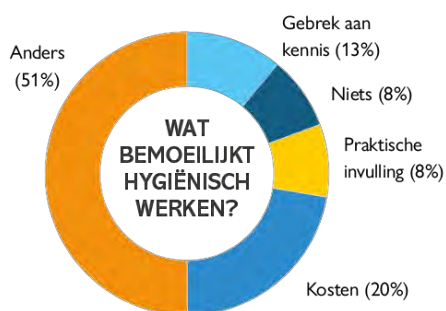
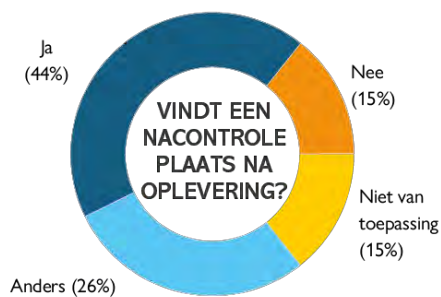
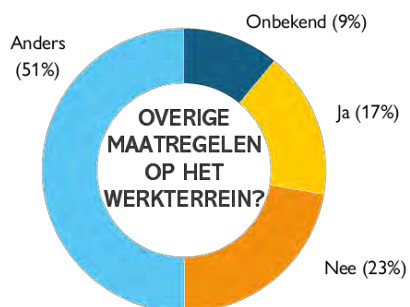
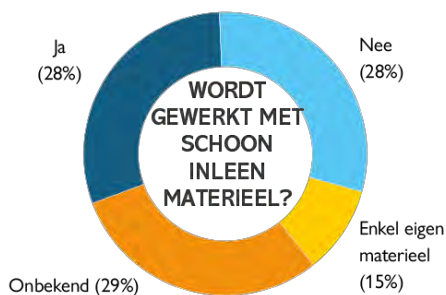
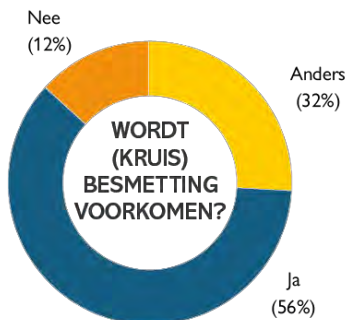
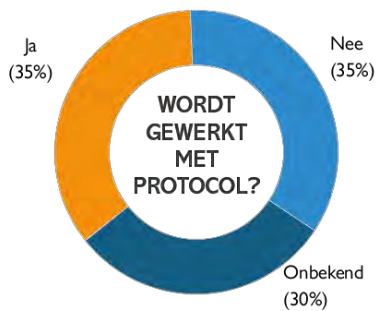
invasieve exoten veroorzaakt door een onjuiste werkwijze. De protocollen zijn praktisch en laagdrempelig bruikbaar voor de gehele provincie Friesland waarbij de nadruk ligt op werkzaamheden uitgevoerd in het Natuur Netwerk Nederland, Natura 2000-gebieden en terreinen van provinciale waterstaat, het Wetterskip en eventueel gemeente(n).

3. Resultaten inventarisatie toepassing huidige hygiënemaatregelen

3.1 Infographic

Naar aanleiding van de afgenomen enquêtes zijn de resultaten voor provincie Friesland overzichtelijk samengevat in onderstaande infographic.

3.2 Resultaten enquête

Algemeen

In totaal zijn er 39 enquêtes, door 27 organisaties, ingevuld. Naast de provincie Friesland waren de deelnemende organisaties:

- gemeenten (N=8, waaronder Terschelling, Súdwest-Fryslân en Smallingerland);
- terreinbeherende organisaties (N=6, waaronder Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, het Wetterskip en It Fryske Gea);
- non-gouvernementele organisaties of collectief (NGO's, N=5, waaronder Buro Elodea, JM Ecologie en het collectief KBF Kollektivenberied Fryslân);
- uitvoerende bedrijven (N=4, waaronder Jelle Bijlsma, Weed Free Service B.V., en TripHek B.V.);
- gouvernementele organisaties (GO's, N=3, waaronder ProRail en Provinciale Waterstaat).

Drie losse functiegroepen waren gericht op natuur (waaronder een ecooloog, boswachter en adviseur groen), beleid (waaronder ambtelijk secretaris, beleidsmedewerker groen en bestuurslid) en uitvoerend (waaronder opzichter, hoofdvoerder en directeur). Geen van de deelnemers heeft gekozen voor anonieme deelname. In totaal zijn 7 van de 27 werkzaam in heel Nederland, de rest (20) voert het werk alleen uit in de provincie Friesland. Het rekening houden en werken met invasieve exoten vindt zowel bij de plan als uitvoering plaats.

Soorten

De meeste deelnemers geven aan overlast te ondervinden van terrestrische invasieve exoten zoals Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw (N=31). Slechts 20% geeft aan hinder te ondervinden van aquatische soorten, zoals grote waternavel en watercrassula (N=8). Dit is een opvallend resultaat aangezien in de praktijk de meeste schade aan natuur en economie veroorzaakt wordt door aquatische soorten. Het is onduidelijk waarom deze verhouding naar voren komt, mogelijk is er meer respons gekomen vanuit beheerders verantwoordelijk voor terrestrische terreinen.

In totaal zijn er 30 verschillende exoten genoemd door de respondenten, deze soorten zijn weergegeven in tabel 2. De meeste problemen worden ervaren door de terrestrische soorten Amerikaanse vogelkers, Japanse duizendknoop, reuzenberenklauw en door de aquatische soorten grote waternavel en watercrassula.

Tabel 2: genoemde soorten en hun invasieve status in de provincie Friesland

Naam	Wetenschappelijke naam	Status invasieve exoot in Nederland	Unielijst-soort ¹	Prioritair aangewezen invasieve exoten Friesland ²	Aantal keer genoemd
Alsemambrosia	<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	Ja	Ja	Nee	1
Amerikaanse vogelkers	<i>Prunus serotina</i>	Ja	Nee	Nee	7
Appelbes	<i>Aronia spec.</i>	Ja	Nee	Nee	3
Aziatische duizendknopen	<i>Fallopia spec.</i>	Ja	Ja	Ja	24
Canadese fijnstraal	<i>Conyza canadensis</i>	Nee			1
Guldenroede spec.	<i>Solidago spec.</i>	Nee			1

Naam	Wetenschappelijke naam	Status invasieve exoot in Nederland	Unielijst-soort ¹	Prioritair aangewezen invasieve exoten Friesland ²	Aantal keer genoemd
Chinese wolhandkrab	<i>Eriocheir sinensis</i>	Ja	Ja	Nee	1
Cotoneastersoorten	Genera <i>Cotoneaster</i> en <i>Lonicera</i>	Ja	Nee	Nee	2
Fluweelboom	<i>Rhus typhina</i>	Nee	Nee	Nee	1
Gifsumak	<i>Rhus radicans</i>	Nee			2
Grote waternavel	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	Ja	Ja	Ja	11
Invasieve rivierkreeften	<i>Faxonius limosus</i> , <i>F. virilis</i> , <i>Pacifastacus leniusculus</i> , <i>Procambarus clarkii</i> , <i>P. fallax</i> , <i>Astacus leptodactylus</i> en <i>P. acutus</i>	Ja	Ja (behalve Turkse rivierkreeft (<i>A. leptodactylus</i>))	Ja (eveneens Turkse rivierkreeft)	4
Japanse oester	<i>Crassostrea gigas</i>	Ja	Nee	Nee	1
Mahoniesoorten	<i>Berberis aquifolium</i>	Nee			1
Nijlgans	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	Ja	Ja	Nee	2
Ongelijkbladig vederkruid	<i>Myriophyllum heterophyllum</i>	Ja	Ja	Nee	1
Parelvederkruid	<i>Myriophyllum aquaticum</i>	Ja	Ja	Nee	1
Pontische rododendron	<i>Rododendron ponticum</i>	Nee			1
Reuzenbalsemien	<i>Impatiens glandulifera</i>	Ja	Ja	Ja	5
Reuzenberenklauw	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	Ja	Ja	Ja	23
Rimpelroos	<i>Rosa rugosa</i>	Ja	Nee	Nee	6
Rosse stekelstaart	<i>Oxyura jamaicensis</i>	Ja	Ja	Nee	1
Uitheemse loofbomen (Amerikaanse eik, Amerikaans krentenboompje)	<i>Quercus rubra</i> , <i>Amalanchier lamarckii</i>	Nee			1
Uitheemse naaldbomen (Douglasspar, Japanse Larix, Fijnspar, Sitkaspar)	<i>Pseudotsuga menziesii</i> , <i>Pseudolarix amabilis</i> , <i>Picea abies</i> , <i>P. sitchensis</i>	Nee			1
Wasbeerhond	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Ja	Ja		1
Watercrassula	<i>Crassula helmsii</i>	Ja	Nee	Ja	14

Naam	Wetenschappelijke naam	Status invasieve exoot in Nederland	Unielijst-soort ¹	Prioritair aangewezen invasieve exoten Friesland ²	Aantal keer genoemd
Waterhyacint	<i>Eichhornia crassipes</i>	Ja	Ja	Nee	1
Grote waternavel	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	Ja	Ja	Ja	3
Waterteunisbloem	<i>Ludwigia grandiflora</i>	Ja	Ja	Ja	4
Westerse karmozijnbes	<i>Phytolacca americana</i>	Nee	Nee	Nee	1
Witte spirea	<i>Spiraea alba</i>	Ja	Nee	Nee	1

1. Europese commissie, 2014, 2. Wetterskip Fryslan, 2020, door Odé et al. 2020

Opvallend is dat meerdere invasieve exoten, die voor veel overlast in de provincie Friesland zorgen, waaronder hemelboom (*Ailanthus altissima*) op Terschelling, smalle waterpest (*Elodea nuttallii*) op de Waddeneilanden en waterwaaier (*Cabomba caroliniana*) niet worden genoemd (Nationale Databank Flora en Fauna (NDF) geraadpleegd 14 februari 2022).

Hygiënisch werken

Iedere respondent erkent dat hygiënisch werken met invasieve exoten schade aan natuur en economie voorkomt. Echter, daarbij geven ze aan dat hygiënisch werken niet tot extra kosten moet leiden en dat het praktisch uitvoerbaar moet zijn. De toepassing van hygiënisch werken kan in de praktijk worden verbeterd door samen te werken, (burger)voorlichting te geven, strenger te handhaven en door bij onzekerheden een expert op het gebied van invasieve exoten in te schakelen.

In een groot deel van de organisaties wordt binnen de organisatie gesproken over het treffen van hygiënemaatregelen voor het veilig werken met invasieve exoten. 'Hierbij worden bij de planvorming, tijdens toolbox-meetings en/of tijdens de uitvoering adviezen gegeven over zowel de bestrijding als schoon werken. Deze adviezen richten zich onder andere op het delen van ervaringen, schoonmaken en/of ontsmetten van machines ingezet in besmet gebied, het inzetten van gespecialiseerd personeel en het opstellen van protocollen en factsheets. Dergelijke protocollen zijn beschikbaar in 35% van de deelnemende organisaties.

Er wordt in 56% van de deelnemende organisaties rekening gehouden met kruisbesmettingen tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden. Kruisbesmettingen worden onder andere tegengegaan door:

- het in kaart te brengen van de besmette locatie (eventueel registreren in een beheersysteem);
- het isoleren van het besmette gebied (uitrasteren, borden plaatsen) van onbesmette gebieden;
- het apart uitvoeren van een plan van aanpak voor het besmette gedeelte;
- het apart afvoeren van de invasieve exoten (vooral bij grond besmet met Japanse duizendknoop);
- het uitvoeren van nazorg.

Hierbij is het van belang te vermelden dat de genoemde methoden nooit allemaal toegepast worden, maar slechts een daarvan of in enkele gevallen een combinatie van twee van de genoemde maatregelen. Wanneer een organisatie heeft aangegeven geen rekening met kruisbesmettingen te houden komt dat doordat daar onder andere te weinig tijd, budget en kennis voor voorhanden is.

Bij het inlenen van materieel wordt in slechts 28% van de organisaties op voorhand rekening gehouden met het mogelijk besmet zijn van het materieel. Bij deze organisaties worden waarschuwingen/verplichtingen in bepalingen opgenomen, wordt materieel voorafgaand aan de werkzaamheden gereinigd en wordt er met ervaren personeel gewerkt. Voor 15% van de organisaties geldt dat zij alleen werken met hun eigen materieel. Bij de organisaties die geen rekening houden met verspreiding van invasieve exoten door ingeleend materieel komt dit doordat er te weinig kennis over de risico's bekend is.

Als aanvullende maatregelen voor het veilig werken met invasieve exoten worden genoemd inventariseren en registreren middels een app, het markeren van groeiplaatsen om deze apart te behandelen en het wachten op /geven van instructies.

Volgens de uitslag van de enquête wordt in de helft van de gevallen nazorg uitgevoerd op de behandelde terreinen. Dit wordt veelal niet gedaan door de uitvoerende organisatie zelf, maar door de opdrachtgever of ingehuurd specialisten. De nazorg wordt uitgevoerd om eventuele achtergebleven exoten alsnog te verwijderen en/of om te bepalen of de maatregelen effectief zijn gebleken.

Praktijksituatie

De moeilijkheden omtrent het hygiënisch werken worden veroorzaakt doordat dit arbeidsintensiever is, waardoor het werk langer duurt en kosten hoger zijn. De prioritering ligt bij projecten vaak ergens anders dan bij het voorkomen van schade door exoten. 'Ook is er in de praktijk niet genoeg samenwerking tussen de verschillende partijen of wordt er gebruik gemaakt van verschillende werkwijzen. Hierdoor worden de hygiënemaatregelen van de ene organisatie tenietgedaan door een andere die op hetzelfde of het aangrenzende terrein werkt.

Gebrek aan kennis, ervaring en geschikte methoden bemoeilijkt het hygiënisch werken in de praktijk eveneens. Er wordt aangegeven dat er veel onduidelijkheden zijn bij het werken met invasieve exoten; zo is het niet duidelijk op welke wijze het materieel goed te reinigen is en hoe invasieve exoten van niet schadelijke planten zijn te onderscheiden.

Door verschillende organisaties is aangegeven dat zij geholpen zouden zijn met:

- meer bewustwording omtrent de risico's van het werken met invasieve exoten;
- het kunnen toepassen van een duidelijk protocol;
- meer financiering om exoten aan te pakken en rekening te houden met exoten bij het uitvoeren van het werk;
- meer kennis door goede instructie;
- beter opgeleide mensen;
- hulp van specialisten;
- het hebben van een groter machinepark, dit zorgt voor een mindere noodzaak tot inlenen van machines waardoor verspreiding van exoten is te voorkomen.

Aanvullend is het van belang dat consensus wordt bereikt over het werken met invasieve exoten. Zo is het nu in veel gevallen niet duidelijk waar vrijkomend materiaal moet worden opgeslagen of waarnaartoe het moet worden afgevoerd en is het belang van het wisselen van bijvoorbeeld schoeisel niet bij alle partijen bekend. Ook hiervoor geldt dat samenwerken en kennis verspreiden het meest belangrijke speerpunt is.

Onzekerheden enquête

Door de auteurs is opgemerkt dat een aanzienlijk deel van de respondenten van de enquête (30%) betrokken is bij de grootschalige bestrijding van watercrassula op de Waddeneilanden Terschelling en Vlieland (N=8 van de 27 organisaties). Aangezien hygiënemaatregelen bij deze werkzaamheden zeer zorgvuldig en veelvuldig zijn toegepast is het mogelijk dat de resultaten een rooskleuriger beeld (bias) geven dan in de gehele provincie Friesland het geval is.

4. Weergave juiste manier van werken

4.1 Verkregen en gebruikte informatie

De literatuurstudie is, zoals eerder aangegeven, gericht op werkzaamheden omtrent invasieve exoten die worden uitgevoerd in het aquatische en terrestrische milieu. In de literatuur is gezocht naar hygiënemaatregelen voor het veilig werken met invasieve exoten. Voor meerdere werkzaamheden geldt dat dezelfde hygiënemaatregelen van belang zijn (bijvoorbeeld het op de juiste manieren afvoeren van vrijgekomen materiaal bij zowel chopperen als maaien). Er is gekozen om deze informatie niet samen te voegen, zodat informatie over de hygiënemaatregelen voor een betreffende werkzaamheid afzonderlijk van andere werkzaamheden gemakkelijk is op te zoeken.

Gedurende de literatuurstudie is gebleken dat literatuur omtrent het voorkomen van schade door en verspreiding van invasieve exoten door het uitvoeren van hygiënemaatregelen zeer beperkt is. Ook is gebleken dat er zowel nationaal als internationaal (Engelstalig) geen werkprotocollen/handelingskaders gepubliceerd zijn betreffende het omgaan met invasieve exoten tijdens het uitvoeren van werkzaamheden.

De beperkte hoeveelheid gevonden informatie voortkomend uit de literatuurstudie is aangevuld met kennis van experts. Deze experts betreffen onder andere de auteurs van deze rapportage. Stichting Bargerveen en Soontiëns Ecology hebben veel ervaring met het hygiënisch omgaan met invasieve exoten. Aanvullend is de informatie verkregen uit één op één gevoerde gesprekken met de in paragraaf 2.3 genoemde experts omtrent het werken met invasieve exoten.

De hieronder beschreven informatie is gebaseerd op informatie verkregen uit de literatuurstudie, expert judgement van de auteurs en informatie verkregen uit gesprekken met experts in het werkveld invasieve exoten.

4.2 Hygiënisch werken met aquatische (watergebonden) soorten

Aquatische invasieve exoten zijn schadelijke uitheemse soorten die leven in of op de oevers van zoetwatersystemen. In de provincie Friesland betreffen dit voornamelijk de soortgroepen waterplanten, oeverplanten en rivierkreeften. Voorbeelden van aquatische invasieve exoten die voorkomen in de provincie Friesland en waarvan het risico van verspreiding door werkzaamheden groot is, zijn bijvoorbeeld grote waternavel, watercrassula, waterteunisbloem en verschillende soorten Amerikaanse rivierkreeften (Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022b/c; NDFF verspreidingsatlas, 2022; van der Loop & van Kleef, 2020). In de onderstaande paragrafen worden de hygiënemaatregelen bij werkzaamheden die veelvuldig worden uitgevoerd in en rondom de wateren van de provincie Friesland uitgewerkt. Hierbij wordt gekeken naar het voor de werkzaamheden gebruikte materieel, de vrijkomende afvalstromen en de risico's van de werkzaamheden op de verspreiding van aquatische invasieve exoten.

Aanvullend worden per werkzaamheid de noodzakelijke hygiënemaatregelen aangedragen om de verspreiding van de invasieve exoten tegen te gaan.

Maaien onder water en/of op oevers

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het maaien van vegetatie in de oeverzone en onder water om waterwegen vrij te houden van vegetatie	Groot materieel zoals: maaiboot, maaikorf en soms materieel voor vervoer maaisel	- Aziatische duizendknopen¹ (oevers) - Parelvederkruid² - Reuzenbalsemien^{3b} (oevers) - Rivierkreeften - Smalle waterpest⁴ - Watercrassula⁵ - Waterteunisbloem^{3c} - Grote waternavel - Grote vlotvaren	Maaisel, zaden, stengel-, wortel- en bladfragmenten ^{1,2,3,4,5}	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel, afdrijvende plantendelen en op oever geworpen maaisel (bijv. rivierkreeften) - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen en achtergelaten /afgedreven maaisel - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open niches

¹Faber *et al.*, 2019; ²Ecopedia, 2022b; ³Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022b/c; ⁴NVWA, 2018; ⁵van der Loop & van Kleef, 2020

Noodzakelijke hygiënemaatregelen maaien onder water en/of op oevers

Bij het (onderwater)maaieren van een locatie is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van maaien kunnen verspreiden, dan wel lopend/zwemmend of via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden gemaaid van locaties die niet besmet zijn, bijvoorbeeld aan het einde van de werkzaamheden na het aanbrengen van drijvers.

Voor het maaien van droge locaties met invasieve exoten die groeien op oevers en de mogelijkheid hebben zich te verspreiden via stengel-/bladfragmenten is het noodzakelijk om te maaien met een maai-zuigcombinatie, zodat er geen levensvatbare fragmenten achterblijven op de oevers of via het water wegdrijven. Het vrijgekomen besmette maaisel dient afgevoerd te worden naar een erkende verwerker van invasieve exoten (zie verklarende woordenlijst en <https://bvor.nl/invasieve-exoten/>).

Het onderwatermaaieren van locaties met invasieve exoten die zich kunnen verspreiden via plantfragmenten wordt sterk afgeraden, omdat bij onderwatermaaieren zeer veel kleine plantfragmenten wegstromen en de exoot zich daardoor eenvoudig verder verspreidt (Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c; NVWA, 2018; van der Loop & van Kleef, 2020). Mocht onderwatermaaieren toch noodzakelijk zijn, dan is het raadzaam om drijvers voor afstromend materiaal te plaatsen en zoveel mogelijk maaisel met exoten te verzamelen en af te voeren naar een erkende verwerker van invasieve exoten. Het is zinvol te onderzoeken of een maaiverzamelaarboot is in te zetten, omdat hierbij het plantmateriaal meteen wordt verzameld en uitgenomen waardoor er veel minder vrijdrijvende fragmenten achterblijven. Het is van groot belang dat maaisel met invasieve exoten niet op de oever geplaatst wordt, omdat de kans groot is dat de exoten zich vanuit hier verder verspreiden. Met name invasieve rivierkreeften gaan actief op zoek naar water op het moment dat zij op de kant worden geworpen. Deze dieren zijn bij de juiste omstandigheden (vochtig of nat weer) in staat om tot twee kilometer af te leggen over land en koloniseren daardoor regelmatig nieuwe wateren na maaiwerkzaamheden in waterlichamen (pers. mede. Pim Lemmers).

Daarnaast is het van belang om in waterwegen van bovenstrooms naar benedenstrooms te werken bij maaiwerkzaamheden. Hiermee wordt voorkomen dat de exoten zich via zaad en fragmenten zich afstromend verspreiden (Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c).

Na afloop van de maaiwerkzaamheden dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig te worden geschoond. Al het materieel, inclusief de gebruikte drijvers, dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger, waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Dit dient te gebeuren op een locatie waar tijdens het schonen plantfragmenten niet in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Hierbij is het ook van belang om de wielen/onderzijde van gebruikte voer-/vaartuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen (Adriaens et al., 2015; Fisheries Ireland 2022). Het is belangrijk om te realiseren dat maaikorven zeer moeilijk te reinigen zijn van al het plantmateriaal. Deze korven blijven na gebruik op een met invasieve aquatische planten besmette locatie een risico voor het verspreiden van de betreffende invasieve exoot naar nieuwe locaties. Het is daarom raadzaam om deze maaikorvenmachines niet meer in te zetten op locaties met hoge natuurwaardes, maar deze alleen te blijven gebruiken voor al besmette locaties. Een aanvullende reinigingsmethode is reiniging met heet water. Veel moeilijk zichtbare en kleine plantresten worden op deze manier onschadelijk gemaakt.

Baggeren

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het weghalen van zand, slib of andere lagen van de waterbodem, landaanwinning en opschonen van het oppervlaktewater	Groot materieel zoals: baggerboot, eventueel laadwagen voor afvoer bagger	- Grote waternevel ^{1a} - Parelvederkruid ² - Rivierkreeften - Smalle waterpest ^{1b} - Watercrassula ⁴ - Waterteunisbloem ^{1c} - Waterwaaier - Chinese wolhandkrab	Bagger: combinatie van slib, zand en (deels vergane) plantenresten	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel en op oever geworpen bagger (bijv. rivierkreeften) - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van weggedreven plantmateriaal en op oever geworpen bagger - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open ruimtes in systeem

^{1a}Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c; ²Ecopedia (2022b); ⁴van der Loop & van Kleef, 2020;

Noodzakelijke hygiënemaatregelen baggeren

Bij het uitvoeren van baggerwerkzaamheden is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van baggeren kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden gebaggerd van locaties die niet besmet zijn.

Het onder water baggeren van locaties met invasieve exoten die zich kunnen verspreiden via plantfragmenten wordt sterk afgeraden, omdat bij baggeren zeer veel kleine plantfragmenten wegstromen die zich op een nieuwe locatie kunnen vestigen. Mocht baggeren op deze locaties toch noodzakelijk zijn, dan is het raadzaam om de bagger met exoten te verzamelen en af te voeren naar een verwerker voor sterilisatie of naar een locatie die reeds besmet is met dezelfde exoot (pers. med. H. Groenewoud). Bij het baggeren in waterwegen is het van belang om van bovenstrooms naar benedenstrooms te werken. Hiermee wordt voorkomen dat de exoten zich via afdrijvende zaden en fragmenten stroomafwaarts verspreiden (Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c)

Het is van groot belang dat bagger met invasieve exoten niet op de oever geplaatst wordt, omdat de kans groot is dat de exoten zich vanuit hier verder verspreiden. Met name invasieve rivierkreeften gaan actief op zoek naar water op het moment dat zij op de kant geworpen worden. Deze dieren kunnen bij de juiste omstandigheden (vochtig of nat weer) tot twee kilometer afleggen over land en koloniseren daardoor regelmatig nieuwe wateren na baggerwerkzaamheden (Pers. mede. Pim Lemmers, pers. obs. L. van Veenhuisen).

Na afloop van de baggerwerkzaamheden dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden (Adriaens et al., 2015; Fisheries Ireland 2022). Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Dit dient te gebeuren op een locatie waar tijdens het reinigen plantfragmenten niet in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Hierbij is het ook van belang om de wielen/onderzijde van gebruikte voer-/vaartuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen. Een aanvullende reinigingsmethode is reiniging met heet water. Veel veelal moeilijk zichtbare en kleine plantresten worden op deze manier onschadelijk gemaakt.

Grondverzet

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Herprofilering watergangen en oevers, aanleg nieuwe wateren of vergroten/verkleinen van wateren, dempen wateren, waterloop aanpassen	Groot materieel zoals: (bagger)boot, laadbak, graafmachines, zand	- Aziatische duizendknopen ¹ (oevers) - Parelvederkruid ² - Reuzenbalsemien ^{3b} (oevers) - Rivierkreeften - Smalle waterpest ^{3a} - Watercrassula - Waterteunisbloem ^{3c}	Zand, bagger, water	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel, afdrijvende fragmenten en uit op de kant geworpen besmet zand (bijv. rivierkreeften) - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen en achtergelaten maaisel/grond en door gebruik/verplaatsing van besmet zand - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open ruimtes in systeem

¹Faber et al., 2019; ²Ecopedia, 2022b; ³Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c; ⁴van der Loop & van Kleef, 2020

Noodzakelijke hygiënemaatregelen grondverzet

Bij grondverzet is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van het grondverzet ofwel lopend/zwemmend of via blad, stengel en/of zaden kunnen verspreiden, dienen separaat te worden aangepakt van locaties die niet besmet zijn.

Grondverzet op waterrijke locaties met invasieve exoten die zich kunnen verspreiden via plantfragmenten wordt sterk afgeraden, omdat hierbij zeer veel kleine plantfragmenten wegstromen die eenvoudig op een nieuwe locatie kunnen uitgroeien. Mocht grondverzet op deze locaties toch noodzakelijk zijn, dan is het raadzaam om het waterlichaam volledig droog te zetten (draineren), voordat de werkzaamheden van start gaan. Hierdoor kunnen plantfragmenten niet afdrijven (drijvers zijn helaas voor deze werkzaamheden niet afdoende). Het is hierbij wel van belang dat het besmette water niet afgepompt wordt naar onbesmet oppervlaktewater, omdat hierdoor ook eenvoudig plantfragmenten, vissen of rivierkreeften worden verspreid. Om dit te voorkomen is gebruik te maken

van filters of in geval van aquatische invasieve plantensoorten is het mogelijk om te kiezen het water af te pompen naar een hoger gelegen gebied waar geen vochtige laagte kan ontstaan. Een derde mogelijkheid is het gebruik van bronbemaling, het water wordt hiermee weggepompt via de bodem, waarbij zand fungeert als filter tegen plantfragmenten en/of dieren.

Als er invasieve rivierkreeften aanwezig zijn, dan gaan deze soorten actief op zoek gaan naar een ander waterlichaam als de huidige locatie droog komt te staan. Het is noodzakelijk om deze dieren dan af te vangen met bijvoorbeeld valemers en af te voeren.

Als op een locatie grondverzetwerkzaamheden moeten worden uitgevoerd en het is niet mogelijk om deze locatie droog te zetten, dan is het van belang om van bovenstrooms naar benedenstrooms te werken. Hiermee wordt voorkomen dat de exoten zich via zaad en fragmenten afstromend verspreiden (Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c).

Het is belangrijk dat grond met aquatische invasieve exoten niet verplaatst wordt naar onbesmette gebieden die geschikt zijn voor de betreffende exoot, omdat de kans groot is dat de exoot zich hier ook gaat vestigen vanuit zaden, fragmenten of individuen die met de grond zijn meegekomen. Dit geldt ook voor de aanvoer van grond naar het werkterrein toe. De vrijgekomen grond kan wel gebruikt worden op droge locaties uit de buurt van kwetsbare vochtige gebieden.

Na afloop van het grondverzet dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden (Adriaens et al., 2015; Fisheries Ireland 2022). Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Dit moet plaatsvinden op een locatie waar tijdens het reinigen plantfragmenten niet in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Hierbij is het ook van belang om de wielen/onderzijde van gebruikte voer- en vaartuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen. Een aanvullende reinigingsmethode is reiniging met heet water. Veel veelal moeilijk zichtbare en kleine plantresten worden op deze manier onschadelijk gemaakt.

Wanneer vrijgekomen onbesmet materiaal moet worden opgeslagen, bijvoorbeeld in gronddepots of groundbanken, is het van belang ervoor zorg te dragen dat in de nabije omgeving (in een straal van 500 m) geen besmettingen van snel verspreidende soorten (zoals bijvoorbeeld duizendknopen en reuzenberenklauw) aanwezig zijn.

Karteringen, monitoring en onderzoek

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het karteren, monitoren en onderzoeken van soorten, ecosystemen en andere natuur in het water en langs de oevers	Soms klein materieel zoals: schop, schepnet, fuiken en kleine meetapparatuur.	- Smalle waterpest ^{1a} - Watercrassula ² - Waterteunisbloem ^{1c}	Geen	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan schoeisel en materieel en door het wegdrijven van tijdens werkzaamheden losgeslagen plantfragmenten

¹Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a /c; van der Loop & van Kleef, 2020²;

Noodzakelijke hygiënemaatregelen karteringen monitoring en onderzoek

Het direct reinigen van schoeisel en materieel (bijvoorbeeld schepnet) als deze in contact zijn geweest met invasieve aquatische plantensoorten is noodzakelijk (Adriaens et al., 2015; Fisheries Ireland 2022).

Dit dient te gebeuren op een drooggelegen locatie in de buurt van de besmetting, zodat de vrijkomende plantfragmenten zich niet op een andere locatie kunnen vestigen. Daarnaast is het raadzaam om schoeisel en materieel regelmatig te reinigen ook als men er niet zeker van is dat deze in contact zijn geweest met invasieve exoten, niet alle fragmenten en zaden van invasieve exoten zijn namelijk eenvoudig op te merken. Daarnaast is het van belang om karteringen, onderzoek en monitoring langs waterwegen van bovenstrooms naar benedenstrooms uit te voeren. Hiermee wordt voorkomen dat de exoten zich via zaad en fragmenten naar bovenstrooms verspreiden (Kennissetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c).

Als gedurende de werkzaamheden onverhoopt invasieve gewervelde diersoorten (zoals bijvoorbeeld roodwangschildpad en muskusrat) worden gevangen, dan dienen deze afgevoerd en onschadelijk te worden gemaakt. Voor ongewervelde invasieve diersoorten (bijvoorbeeld rivierkreeften) geldt dat deze ter plekke mogen worden geëlimineerd, op dezelfde locatie mogen worden teruggezet als waar deze zijn gevangen, of op een andere reeds besmette locatie mogen worden uitgezet (pers. med. H. Groenewoud).

Exotenbeheer

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het actief verwijderen en bestrijden van invasieve exoten en/of het voorkomen dat de invasieve exoot zich verder kan uitbreiden en/of het actief verkleinen van de opstand/populatie van een invasieve exoot	Klein gereedschap zoals: scheppen, schepnetten. Groot materieel zoals: maai- en graafmachines	Alle aquatische invasieve exoten ^{1,2,3,4}	Maaisel, zaden, stengel-, wortel- en bladfragmenten van invasieve exoten en eventueel grond/bagger ^{1,2,3,4}	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel en het afdrijven van tijdens werkzaamheden losgeslagen plantendelen - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen - Toename individuen door: fragmentatie

¹Faber *et al.*, 2019; ²Ecopedia, 2022b; ³Kennissetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c; ⁴van der Loop & van Kleef, 2020

Noodzakelijke hygiënemaatregelen exotenbeheer

De te treffen hygiënemaatregelen zijn erg afhankelijk van de locatie, welke invasieve exoot het betreft en de beheerstrategie die wordt toegepast. Hiervoor moet op voorhand maatwerk worden opgesteld. Wel is het in alle gevallen van belang om plantfragmenten en zaden zoveel mogelijk in afgesloten zakken/laadbakken af te voeren naar de juiste afvalverwerker. Ook invasieve aquatische diersoorten dienen, in geval van transport, in bakken (ingericht tegen ontsnappen) afgevoerd te worden naar een dierenopvang of op korte termijn na het uitvoeren van de werkzaamheden op een zo “humaan” mogelijke wijze te worden gedood.

Het is van belang om exotenbeheer gericht op invasieve aquatische planten van bovenstrooms naar benedenstrooms uit te voeren. Hiermee wordt voorkomen dat de exoten zich via zaad en fragmenten zich afstromend verspreiden (Kennissetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c).

Na afloop van het exotenbeheer dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden (Adriaens *et al.*, 2015; Fisheries Ireland 2022). Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger, waarbij alle plant- en grondresten

moeten worden verwijderd. Dit dient te gebeuren op een locatie waar tijdens het reinigen plantfragmenten niet in het oppervlaktewater terecht kunnen komen. Hierbij is het ook van belang om de wielen/onderzijde van gebruikte voer- en vaartuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen. Een aanvullende reinigingsmethode is reiniging met heet water. Veel veelal moeilijk zichtbare en kleine plantresten worden op deze manier onschadelijk gemaakt.

Aankoppelen watergangen

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het koppelen van eerder van elkaar geïsoleerde watergangen	Groot materieel zoals: graafmachines en tractor met laadbak	- Alle aquatische invasieve exoten ^{1,2,3}	Maaisel, zaden, stengel- en bladfragmenten	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen en achtergelaten maaisel - Toename individuen door: fragmentatie

¹Ecopedia, 2022b; ²Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c; ³van der Loop & van Kleef, 2020

Noodzakelijke hygiënemaatregelen koppelen watergangen

Indien het koppelen van watergangen op een locatie gewenst is, dan is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn.

Het koppelen van met invasieve exoten besmette watergangen aan onbesmette watergangen wordt sterk afgeraden (met name als er in de benedenloop een watergang wordt aangekoppeld), omdat de invasieve exoten zich gegarandeerd verspreiden naar het onbesmette water. Mocht het koppelen van dergelijke watergangen toch noodzakelijk zijn, dan is het raadzaam om deze alleen te koppelen via duikers met filters om het verspreiden van fragmenten en zaden van de invasieve exoot tegen te gaan, als de exoot een plant betreft. In het geval van invasieve rivierkreeften of vissen is het plaatsen van een viskering of fijne netten tussen de betreffende watergangen vaak de beste optie.

Na afloop van het koppelen van de watergangen dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden. Al het materieel dient afgespoten te worden met een hogedrukreiniger, waarbij alle plant- en grondresten verwijderd moeten worden. Dit dient te gebeuren op een locatie waar tijdens het reinigen plantfragmenten niet in het oppervlaktewater terecht kunnen komen (Adriaens et al., 2015; Fisheries Ireland 2022). Hierbij is het ook van belang om de wielen/onderzijde van gebruikte voer- en vaartuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen.

Inrichting gebieden

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
- Aanleg/dempen waterlichamen - Omvormen gebieden	Groot materieel zoals: graafmachines, tractor en laadbak	Alle aquatische invasieve exoten ^{1,2,3}	Maaisel, zaden, stengel- en bladfragmenten	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
				plantendelen en achtergelaten maaisel - Toename individuen door: fragmentatie

¹Ecopedia, 2022b; ²Kennisnetwerk invasieve exoten, 2022a/b/c; ³van der Loop & van Kleef, 2020

Noodzakelijke hygiënemaatregelen inrichting gebieden

Indien een gebied (opnieuw) wordt ingericht, dan is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de geplande locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van inrichting kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden of lopend/zwemmend, dienen separaat te worden aangepakt van locaties die niet besmet zijn met deze exoten.

De aanleg van nieuwe vochtige/natte systemen wordt afgeraden als er op korte afstand (<500m) van deze geplande systemen aquatische invasieve exoten aanwezig zijn. Nieuwe vochtige/natte systemen zijn namelijk vaak extra kwetsbaar voor de vestiging van invasieve exoten aangezien hier nog weinig inheemse soorten aanwezig zijn die tegendruk kunnen geven aan de invasieve exoten. Deze laatste zijn hierdoor in staat om ongeremd deze nieuwe systemen dicht te groeien. Mocht de aanleg van deze nieuwe systemen toch noodzakelijk zijn, dan moet er op voorhand maatwerk worden opgesteld. Tevens is het raadzaam om de kans op verspreiding uit de besmette wateren zo klein mogelijk te maken door bijvoorbeeld recreanten, vee en watervogels te weren in de besmette wateren en om inheemse soorten te introduceren in de nieuwe systemen om deze weerbaarder te maken tegen invasieve exoten.

Na afloop van het inrichten van een gebied dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden. Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger, waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Dit dient te gebeuren op een locatie waar tijdens het reinigen plantfragmenten niet in het oppervlaktewater terecht kunnen komen (Adriaens et al., 2015; Fisheries Ireland 2022). Hierbij is het ook van belang om de wielen/onderzijde van gebruikte voer- en vaartuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen.

4.3 Hygiënisch werken met terrestrische (grondgebonden) soorten

Terrestrische invasieve exoten zijn schadelijke uitheemse soorten die leven op het land. In de provincie Friesland betreffen dit bij werkzaamheden voornamelijk landplanten en vogels. Invasieve vogels zijn in deze rapportage niet meegenomen, aangezien werkzaamheden door uitvoerende partijen geen invloed hebben op de verspreiding van deze soortgroep. Voorbeelden van terrestrische invasieve planten die voorkomen in de provincie Friesland waarbij het risico van verspreiding groot is door provinciale werkzaamheden, zijn bijvoorbeeld de reuzenberenklauw, Aziatische duizendknopen en alsemambrosia. In de onderstaande paragrafen worden werkzaamheden die veelvuldig worden uitgevoerd in de provincie Friesland behandeld. Hierbij wordt gekeken naar het hiervoor gebruikte materieel, de vrijkomende afvalstromen en de risico's van de werkzaamheden op de verspreiding van terrestrische invasieve exoten. Aanvullend worden per maatregel noodzakelijke hygiënemaatregelen aangedragen om de verspreiding van de invasieve exoten tegen te gaan.

Maaien

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle exoten (voorbeelden)	invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Graslandbeheer, bermbeheer, taludbeheer, bosmaaien, klepelen, snoeien en plantsoenonderhoud	Al het materiaal om te maaien: maaizuigcombinatie, klepelmachine, cirkelmaaier, bloter, machinaal harken, machinaal oprapen, balenpers, bosmaaier, motorzeis, vingerbalken, messenbalken, etc.	- Alsemambrosia ¹ - Aziatische duizendknopen ² - Reuzenberenklauw ³		Maaisel, zaden, stengel- en bladfragmenten	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel ³ - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen en achtergelaten maaisel - Toename individuen door: fragmentatie

¹NVWA, 2019; ²Faber *et al.*, 2019; NVWA, 2019b

Noodzakelijke hygiënemaatregelen maaien

Voorafgaand aan het maaien van een locatie is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van maaien kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden gemaaid van locaties die niet besmet zijn. Daarnaast is het raadzaam om locaties met invasieve exoten die zich verspreiden via zaden (zoals reuzenberenklauw) te maaien voordat de invasieve exoot tot zaadzetting kan komen. Voor het maaien van locaties met invasieve exoten die de mogelijkheid hebben zich te verspreiden via stengel-/bladfragmenten is het noodzakelijk om te maaien met een maaizuigcombinatie, zodat er geen levensvatbare fragmenten achterblijven op het perceel. Klepelen op locaties met dergelijke exoten wordt sterk afgeraden. Het vrijgekomen besmette maaisel dient, indien mogelijk (zie hoofdstuk 5), te worden afgevoerd naar een erkende verwerker van invasieve exoten (zie <https://bvor.nl/invasieve-exoten>).

Na afloop van de maaiwerkzaamheden dient al het gebruikte materieel dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig te worden geschoond (Adriaens *et al.*, 2015). Bij voorkeur gebeurt dit op de al besmette locatie of op een verharde weg met een rioolafvoer. Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Hierbij is het ook van belang om de wielen van gebruikte voertuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen. Het is belangrijk om te realiseren dat maai balken zeer moeilijk te reinigen zijn van al het plantmateriaal en dat de korven na gebruik op een met exoten besmette locatie een risico blijven voor het verspreiden van de betreffende invasieve exoot naar nieuwe locaties. Het is daarom raadzaam om deze machines niet meer in te zetten op onbesmette locaties, maar deze te blijven gebruiken voor al besmette locaties.

Grondbewerking

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle exoten (voorbeelden)	invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Klepelen, ploegen, frezen en cultivatoren	Groot materieel zoals: tractor, cultivator, ploeg,	- Alsemambrosia ¹ - Aziatische duizendknopen ² - Reuzenberenklauw ³		Geen, de grond wordt slechts verplaatst over een zeer korte afstand	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel ³

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
	klepelmachine en freemACHINE			- (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen ² - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open niches ³

¹NVWA, 2019; ²Faber *et al.*, 2019; ³NVWA, 2019b

Noodzakelijke hygiënemaatregelen grondbewerking

Bij het bewerken van grond is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van grondbewerking kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden bewerkt van locaties die niet besmet zijn.

Grondbewerking op een met invasieve exoten besmette locatie dient bij voorkeur alleen te worden uitgevoerd nadat de invasieve exoten zijn verwijderd, met name als de soort kan uitgroeien vanuit blad/stengel en/of fragmenten. Hiermee wordt voorkomen dat de exoot gemakkelijk kan hergroeien en kan uitbreiden op de betreffende locatie. Daarnaast is het raadzaam om locaties met invasieve exoten die zich verspreiden via zaden (zoals reuzenberenklauw) te bewerken voordat de invasieve exoot tot zaadzetting kan komen.

Na afloop van de werkzaamheden dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden (Adriaens *et al.*, 2015). Dit moet gebeuren op de al besmette locatie of op een verharde weg met een rioolafvoer. Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Hierbij is het ook van belang om de wielen van gebruikte voertuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen.

Grondverzet

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
- Aanleg wegen - Bouw - Aanleg nieuwe natuur - Saneringswerkzaamheden - Plaggen - Landschapsontwikkeling etc.	Groot materieel zoals: graafmachines, stoffels, grondzeven en laadwagens	- Alsemambrosia ¹ - Aziatische duizendknopen ² - Reuzenberenklauw ^{3,4}	Zand, grond, puin en wortels	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel ⁴ - (Her)kolonisatie door opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen en door verplaatsen besmet zand naar nieuwe locatie ^{1,2,3} - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open niches

¹NVWA, 2019a; ²Faber *et al.*, 2019; ³Lageschaar *et al.*, 2020; NVWA, 2019b

Noodzakelijke hygiënemaatregelen grondverzet

Bij grondverzet op een locatie is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het

moment van grondverzet kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden aangepakt van locaties die niet besmet zijn.

Grondverzet vanuit een met invasieve exoten besmette locatie dient alleen plaats te vinden als dit wettelijk is toegestaan (Rijkswaterstaat, 2022). Voor bijvoorbeeld Aziatische duizendknopen zijn strenge regels van kracht. De vrijgekomen grond mag alleen naar een nieuwe locatie verplaatst worden, indien de invasieve exoot daar reeds aanwezig is, zich daar niet kan vestigen en zich van daaruit niet verder kan gaan verspreiden (pers. med. H. Groenewoud). Ook kan er bij sommige exoten voor gekozen worden om besmette grond te zeven of te steriliseren, voordat deze naar een nieuwe locatie wordt gebracht. Hiermee wordt voorkomen dat de exoot zich makkelijk kan uitbreiden naar een nieuwe locatie.

Materieel dient niet verplaatst te worden van besmet naar onbesmet gebied voordat deze grondig zijn geschoond. Na afloop van de werkzaamheden op de besmette locatie moet daarom al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond worden (Adriaens et al., 2015). Dit moet gebeuren op de al besmette locatie of op een verharde weg met een rioolafvoer. Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Hierbij is het ook van belang om de wielen van gebruikte voertuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen.

Wanneer vrijgekomen onbesmet materiaal moet worden opgeslagen, bijvoorbeeld in gronddepots of grondbanken, is het van belang ervoor zorg te dragen dat in de nabije omgeving (in een straal van 500 m) geen besmettingen van snel verspreidende soorten (zoals bijvoorbeeld duizendknopen en reuzenberenklauw) aanwezig zijn.

Chopperen

Werkzaamheden	Materiaal	Invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het verwijderen van de aanwezige vegetatie en de bovenste humuslaag (tot 4 cm) ^{1,2}	Groot materieel zoals: tractor, laadbak en klepelmaaier met klepel/zuig combinatie	- Aziatische duizendknopen ³	- Maaisel - Zaden - Blad-/stengel-/wortelfragmenten - Zand, organische bodem	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen ⁴ - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open niches

¹ OBN Natuurkennis, 2022a; ² Ecopedia, 2022; ³ Faber et al., 2019; ⁴ OBN Natuurkennis, 2022b;

Noodzakelijke hygiënemaatregelen chopperen

Bij het uitvoeren van chopperen is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de locatie aanwezig zijn. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van chopperen kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden behandeld van locaties die niet besmet zijn. Het is niet mogelijk om de hergroei van exoten te voorkomen bij choppermaatregelen op een locatie die besmet is met exoten die kunnen hergroeien vanuit wortelfragmenten. Het chopperen van locaties met dergelijke invasieve exoten wordt daarom sterk afgeraden. Mocht dit toch nodig zijn, dan is het raadzaam om locaties met invasieve exoten die zich verspreiden via zaden (zoals reuzenberenklauw) te chopperen, voordat de invasieve exoot tot zaadzetting kan komen. Voor het chopperen van locaties met invasieve exoten die de mogelijkheid

hebben zich te verspreiden via stengel-/bladfragmenten is het noodzakelijk om te chopperen met een klepel/zuigcombinatie, zodat er zo min mogelijk levensvatbare fragmenten achterblijven op het perceel. Het vrijgekomen besmette materiaal dient, indien mogelijk (zie hoofdstuk 5), te worden afgevoerd naar een erkende verwerker van invasieve exoten (zie <https://bvor.nl/invasieve-exoten>).

Na afloop van de chopperwerkzaamheden dient al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig te worden geschoond (Adriaens et al., 2015). Dit moet gebeuren op de al besmette locatie of op een verharde weg met een rioolafvoer. Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Hierbij is het ook van belang om de wielen van gebruikte voertuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen.

Exotenbeheer

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het actief verwijderen en bestrijden van invasieve exoten en/of het voorkomen dat de invasieve exoot zich verder kan uitbreiden en/of het actief verkleinen van de opstand/populatie van een invasieve exoot.	Klein gereedschap zoals: scheppen, zagen en kniptangen. Groot materieel zoals: maai- en graafmachines	- Alle terrestrische invasieve exoten	Maaisel, zaden, stengel-, wortel- en bladfragmenten van invasieve exoten en eventueel grond	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen - Toename individuen door: fragmentatie en ontstane open niches

Noodzakelijke hygiënemaatregelen exotenbeheer

De te treffen hygiënemaatregelen zijn erg afhankelijk van de locatie, welke invasieve exoot het betreft en de beheerstrategie die wordt toegepast. Hiervoor moet op voorhand maatwerk worden opgesteld. Wel is het in alle gevallen van belang om plantfragmenten en zaden zoveel mogelijk in afgesloten zakken/laadbakken op de juiste manier af te voeren naar de juiste afvalverwerker. Daarnaast is het belangrijk om gebruikt materieel en schoeisel zorgvuldig te reinigen als deze (mogelijk) in contact zijn geweest met de invasieve exoot (Adriaens et al., 2015).

Inrichting gebieden

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Omvormen gebieden van bijv. agrarisch gebied naar natuurgebied	Groot materieel zoals graafmachines, schoffels en laadwagens	Alle terrestrische plantensoorten (afhankelijk van soort werkzaamheden)	Zand, grond, puin en wortels, bouw materiaal etc.	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan machines, schoeisel en materieel - (Her)kolonisatie door: opnieuw uitgroeien van achtergebleven plantendelen en verplaatsen besmet zand naar nieuwe locatie - Toename individuen door: fragmentatie

Noodzakelijke hygiënemaatregelen inrichting gebieden

Indien er een plan ligt om een locatie (opnieuw) in te richten, dan is het noodzakelijk om allereerst vast te stellen of, en welke invasieve exoten er op de betreffende locatie aanwezig zijn. Hiervoor moet bij het uitvoeren van de werkzaamheden op voorhand maatwerk worden opgesteld. Locaties waar invasieve exoten aanwezig zijn die zich op het moment van het inrichten van de locatie kunnen verspreiden via blad, stengel en/of zaden dienen separaat te worden aangepakt van locaties die niet besmet zijn.

Materieel dient zich niet te verplaatsen van besmet naar onbesmet gebied voordat dit grondig is geschoond. Na afloop van de werkzaamheden op de besmette locatie dient daarom al het gebruikte materiaal dat in aanraking is geweest met invasieve exoten grondig geschoond te worden (Adriaens et al., 2015). Dit moet gebeuren op de al besmette locatie of op een verharde weg met een rioolafvoer. Al het materieel dient te worden afgespoten met een hogedrukreiniger waarbij alle plant- en grondresten moeten worden verwijderd. Hierbij is het ook van belang om de wielen van gebruikte voertuigen en schoeisel dat op de besmette locatie is geweest te reinigen.

Eventuele aanvullende hygiënemaatregelen zijn mogelijk ook noodzakelijk om de verspreiding van invasieve exoten te voorkomen gedurende de inrichting van gebieden. De aard van deze hygiënemaatregelen is echter erg afhankelijk van de soort werkzaamheden die worden uitgevoerd tijdens het inrichten van een locatie. Het is waarschijnlijk dat de meeste van deze werkzaamheden beschreven staan in de overige paragrafen van dit hoofdstuk.

Karteringen, monitoring en onderzoek

Werkzaamheden	Materiaal	Risicovolle invasieve exoten (voorbeelden)	Vrijkomende afvalstromen	Risico's
Het karteren, monitoren en onderzoeken van soorten, ecosystemen en andere natuur	Soms gebruik van klein materieel zoals: schop, grondboor, klein meetapparatuur.	- Reuzenberenklauw	Geen	- Verspreiding door: aankleven fragmenten en zaden van invasieve exoten aan materieel en schoeisel

Noodzakelijke hygiënemaatregelen karteringen, monitoring en onderzoek

Het direct ter plaatse reinigen van schoeisel en materieel als deze in contact zijn geweest met invasieve exoten (Adriaens et al., 2015). Daarnaast is het raadzaam om schoeisel en materieel regelmatig te reinigen, ook als men er niet zeker van is dat deze in contact zijn geweest met invasieve exoten, niet alle fragmenten en zaden van invasieve exoten zijn namelijk eenvoudig op te merken.

Als gedurende de werkzaamheden onverhoopt invasieve gewervelde diersoorten (zoals de roodwangschildpad en de muskusrat) worden opgemerkt, dan dienen deze te worden gemeld bij de terreineigenaar en bij voorkeur ook op waarneming.nl.

5. Knel- en verbeterpunten van huidige manier van werken

5.1 Knelpunten

Wanneer de resultaten van de afgenomen enquête (praktijksituatie), de informatie uit gepubliceerde literatuur en de informatie verkregen van experts (theoretische onderbouwing) met elkaar worden vergeleken is duidelijk waarneembaar dat in de praktijk knelpunten bij hygiënisch werken met invasieve exoten voornamelijk ontstaan door organisatorische randvoorwaarden. In de literatuur wordt met deze randvoorwaarden geen of weinig rekening gehouden. Zo wordt er door de deelnemende organisaties aangegeven dat zij problemen ondervinden door onder andere een gebrek aan financiering, conflicterende wetgeving en een slechte samenwerking tussen de uitvoerende partij en de opdrachtgever. In de gepubliceerde literatuur omtrent de omgang met exoten wordt hier maar beperkt aandacht aan gegeven.

Aanvullend is de beschikbaarheid en doorvertaling van de in de theorie beschreven adviezen en methoden naar de praktijk beperkt. De gevonden literatuur is in zijn huidige staat niet direct inzetbaar in de praktijk voor het hygiënisch werken met invasieve exoten om schade door en verspreiding van deze soorten te voorkomen. Dit heeft deels te maken met de complexiteit van interpretatie van de gepubliceerde data. Veel is beschreven in anderstalige wetenschappelijke literatuur, is alleen van toepassing voor de in de literatuur beschreven situatie of is opgeschreven voor soorten/werkzaamheden die in Nederland niet van toepassing zijn. Een voorbeeld hiervan is een artikel betreffende hygiënisch werken geschreven in: de Franse taal (moeilijke vertaalslag naar Nederlands), voor het bestrijden van schijnambrosia (deze invasieve exoot is nog niet gevestigd in Nederland) die met herbicide wordt bestreden (een methode die in Nederland niet wordt toegepast). Veel van de methoden en adviezen beschreven in de literatuur worden om andere redenen niet toegepast in de praktijk. Bijvoorbeeld doordat het uitvoeren van de werkzaamheden vaak maatwerk betreft of omdat het nut en de noodzaak en risico's er niet van worden ingezien en/of financiering en arbeidskrachten hiervoor niet voorhanden zijn.

5.2 Verbeterpunten

Naast het verbeteren van de methode voor het treffen van de juiste hygiënemaatregelen bij het werken met invasieve exoten (zie hoofdstuk 6 en 7) zijn er uit het onderzoek meerdere verbeterpunten naar voren gekomen die het in de praktijk omgaan met invasieve exoten beter kunnen helpen organiseren.

Bewustwording

Ondanks dat in zowel de theorie als in de praktijk wordt onderschreven dat het van belang is om hygiënemaatregelen te treffen om schade aan natuur en economie te voorkomen blijft de toepassing hiervan achter. Zo houdt slechts iets meer dan de helft van de ondervraagde organisaties rekening met eventuele kruisbesmettingen en houden driekwart van de deelnemende organisaties geen rekening met het mogelijk besmet zijn van inleenmateriaal. De risico's die hierdoor ontstaan en de schade wanneer deze risico's daadwerkelijk optreden zijn aanzienlijk. De kosten voor het teniet doen van de schade zijn vaak hoger dan de kosten die het met zich meebrengt om op voorhand maatregelen te treffen ter voorkoming van schade. Bij verlies aan natuurwaarden is er zelfs het risico dat deze niet meer te herstellen zijn. Het is daarom van belang dat men in de gehele uitvoering van maatregelen, zowel bij

de planvorming als bij de uitvoering en nazorg, bewust is van de risico's van invasieve exoten en de schade die door deze soorten kan ontstaan.

Een verbetering van de bewustwording is te realiseren door de juiste voorlichting en instructie in alle lagen van het project. Als bij de planvorming al geïnventariseerd wordt welke invasieve soorten mogelijk tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen, is het plan van aanpak meestal nog relatief eenvoudig aan te passen. Vervolgens is het van belang om alle uitvoerende partijen op de hoogte te brengen van de risico's en de te treffen maatregelen om schade te voorkomen. Controle tijdens de werkzaamheden en het uitvoeren van nacontroles zorgen in de praktijk voor een betere naleving van de gemaakte afspraken.

Samenwerking

Het voorkomen van schade door en verspreiding van invasieve exoten is alleen te realiseren wanneer alle betrokken partijen (waaronder de provincie Friesland, Wetterskip Fryslân, gemeenten, grote terreinbeheerders en grondeigenaren) hiervoor de juiste maatregelen treffen. Dit moet zowel in ruimte (de gehele besmette locatie) als tijd (bij alle werkzaamheden wanneer de exoten nog aanwezig zijn) plaatsvinden. Zo is het bijvoorbeeld van belang om wanneer hoofdwatgangen worden geschoond van invasieve exoten, dit ook te doen in de toeleverende watgangen om (her)besmetting te voorkomen. Ook is het van belang te leren van elkaar door het uitwisselen van opgedane ervaring. Te vaak komt het voor dat ineffectieve methoden meerdere malen worden toegepast, omdat de opgedane ervaring van uitvoering en effectiviteit niet worden gedeeld.

Het samenwerken is te verbeteren door, na het verkrijgen van bewustwording bij alle partijen, afspraken te maken waarbij elke organisatie zijn verantwoordelijkheden kent en zich hieraan conformeert. De provincie Friesland is reeds in gesprek met partijen die veelvuldig werken met invasieve exoten. Ook wordt momenteel een 'Beleids- en uitvoeringsplan Invasieve Exoten Fryslân' opgesteld. Dit plan, samen met de in deze rapportage opgestelde werkprotocollen (zie hoofdstuk 7), draagt bij aan een betere samenwerking op gebied van het veilig werken met invasieve exoten.

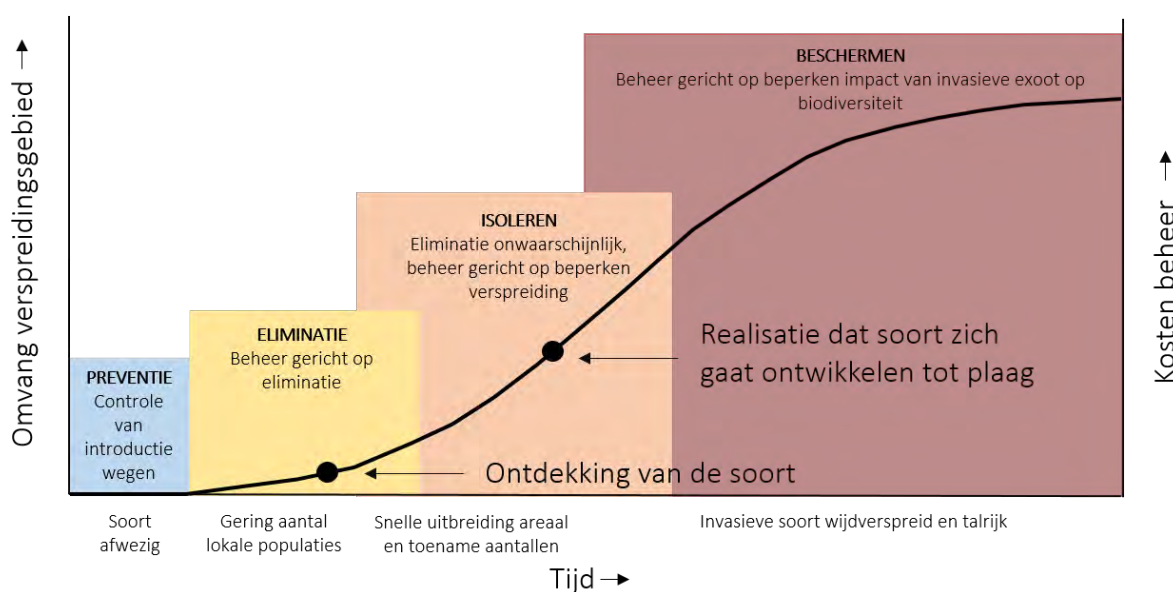
Consensus werkwijze

Tijdens deze studie is gebleken dat over het hygiënisch werken met invasieve exoten nog relatief weinig bekend is. Literatuur is beperkt, in de enquête wordt veel gesproken over moeilijkheden en de experts geven aan dat ze duidelijk zien dat de in de huidige praktijk getroffen maatregelen niet toereikend zijn. Het is vaak niet duidelijk wat de beste manier van veilig werken is en werkwijzen en adviezen hieromtrent zijn veelvuldig aan veranderingen onderhevig. De problemen met invasieve exoten in terreinbeheer zijn relatief kort onder de aandacht, pas sinds de jaren '90 worden invasieve exoten als een groeiend probleem voor de Nederlandse natuur gezien. De omgang met nieuwgevestigde exoten, nieuw onderzoek en ervaringen uit de praktijk leiden steeds tot het verkrijgen van nieuwe informatie. Deze stroom van nieuwe informatie zorgt ervoor dat werkwijzen steeds opnieuw worden geoptimaliseerd, maar leidt ook tot onduidelijkheden over de houdbaarheid van eerdere methoden. Aanvullend geldt dat voor veel van de problemen met invasieve exoten er in de huidige situatie en wetgeving nog geen oplossingen zijn. Voorbeelden hiervan zijn het deponeren van baggerslib besmet met invasieve kreeftensoorten en het verplichten tot bestrijding van invasieve exoten op particuliere terreinen. Al deze punten zorgen ervoor dat het moeilijk is om consensus te verkrijgen over de beste werkwijze om te volgen.

Om hiermee om te gaan is het van belang de samenwerking met de verschillende organisaties te vinden. Bijeenkomsten, één of meerdere keren per jaar, met de betrokkenen waarin afgesproken wordt welke werkwijze gevolgd wordt kunnen bijdragen aan een verbeterde consensus over het hygiënisch werken met invasieve exoten. Dit zorgt in de praktijk voor een betere uitvoering en daardoor minder schade aan natuur en economie. Het jaarlijks updaten van de werkprotocollen met nieuwe informatie en ervaringen is belangrijk om ervoor te zorgen dat deze ook in de toekomst bruikbaar blijven en leiden tot minder problemen bij werkzaamheden waarbij invasieve exoten aanwezig zijn.

Financiering

In de literatuur wordt nagenoeg niet gesproken over de extra kosten die het treffen van hygiënemaatregelen met zich meebrengt. Echter, het is algemeen erkend dat wanneer invasieve exoten afwezig zijn of zich in zeer beperkte mate hebben gevestigd, de kosten voor bestrijding en schade aan natuur en economie laag zijn (figuur 1). Het niet treffen van de juiste hygiënemaatregelen leiden tot meer problemen met invasieve exoten en daarom ook tot hogere kosten om deze problemen weer teniet te doen. Het is daarom raadzaam om op voorhand in een uit te voeren project relatief weinig geld uit te geven aan hygiënemaatregelen om kostbare problemen in de toekomst te voorkomen.

Figuur 1: Kosten voor omgang met invasieve exoten stijgen wanneer de aanwezigheid van de soort ook stijgt (OBN, 2022b)

Uit de enquêtes en gesprekken met experts is gebleken dat onvoldoende budget ertoe leidt dat in veel van de geplande projecten op voorhand geen, of slechts beperkte, hygiënemaatregelen worden getroffen. Door de aannemers waarmee is gesproken, wordt aangegeven dat zij wel willen investeren in de juiste opleiding en kennis, maar dat bij aanbestedingen en prijsstellingen de kosten voor de juiste hygiënemaatregelen moeilijk in te schatten en af te prijzen zijn. Dit resulteert in angst om een te hoge inschrijfprijs te creëren, waardoor zij het werk niet gegund krijgen. Naast voldoende budget bij het in de markt zetten van opdrachten moet er in bestekken meer aandacht gegeven worden aan de juiste methodieken om hygiënemaatregelen uit te vragen en af te prijzen. Dit dient beide partijen: de opdrachtgevers krijgen daarmee vooraf inzicht in de kosten en de opdrachtnemers zijn zich op voorhand bewust dat het uit te voeren werk niet alleen gaat om productie draaien. Hygiënisch werken met voldoende budget moet een voorwaarde zijn die integraal deel uitmaakt van het leveren van kwaliteit.

Conflicterende wetgeving

Op dit moment heerst (landelijk) onduidelijkheid over hoe om te gaan met de verordening omtrent invasieve exoten in relatie tot andere wetgeving. De wetgevingen die het meest conflicteren zijn de 'Europese verordening invasieve exoten' en het 'Besluit uitvoering Europese exotenverordening' met de Omgevingswet met daarin het onderdeel van de Wet natuurbescherming (waar de Europese verordening tevens in is opgenomen). Voorbeelden van deze conflicten zijn het snel moeten handelen tegen invasieve exoten (EU-verordening), maar het niet mogen werken in het broedseizoen (Wet natuurbescherming). Hetzelfde conflict ontstaat tussen het snel moeten handelen en de lange doorlooptijd bij het aanvragen van ontheffingen en vergunningen. Tevens is het, zoals eerder aangegeven, onduidelijk hoe om te gaan met transport van bagger met uitheemse rivierkreeften binnen de wettelijke kaders. Ditzelfde geldt voor de omgang met het onbedoelde transport van soorten op de EU-Unielijst die meegevoerd worden met grond, maaisel of andere afvalstromen die vrijkomen bij werkzaamheden.

Het opheffen van deze conflicterende wetgeving moet van hogerhand gebeuren. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) zijn hiervoor in Nederland verantwoordelijk. Echter, deze partijen geven aan dat zij geholpen zijn door ervaringen en onderbouwingen vanuit de praktijk. De aanbeveling is om knelpunten die ontstaan door conflicterende wetgeving bij deze instanties te melden.

Afvalverwerking

Voor het afvoeren van vrijgekomen materiaal wordt in theorie geadviseerd deze naar een gespecialiseerde verwerker te brengen. Echter, van deze verwerkers zijn er maar enkele in Nederland, de verwerking is relatief kostbaar en de verwerkers nemen ook niet ieder (besmet) materiaal in. Vrijgekomen materiaal bestaat meestal uit meerdere afvalsoorten, bijvoorbeeld uit minerale bodem, puin en organisch materiaal. De verwerker geeft de voorkeur aan materiaal bestaande uit één enkel soort afval. Het is in de praktijk meestal onmogelijk om de afvalstromen gescheiden aan te bieden aan de verwerker. Wanneer materiaal wel te scheiden is, zoals het uitzeven van puin, is dit erg kostbaar en tijdrovend.

In verband met bovenstaande moeilijkheden wordt het in de praktijk gedoogd om afvalstromen met invasieve exoten af te voeren naar een locatie waar de exoten geen schade toe kunnen brengen. Wanneer het materiaal niet naar een verwerker gaat, maar bijvoorbeeld lokaal wordt verwerkt (zoals bijvoorbeeld het onderwerken van plantenmateriaal en het storten van baggerslib) is het noodzakelijk om een uitbreiding van de besmetting op de verwerkingslocatie te voorkomen, om zo overtreding van de Wet natuurbescherming en de Europese verordening te voorkomen.

6. Advies werkwijze omtrent veilig werken met invasieve exoten

6.1 Opstellen van het advies

In dit hoofdstuk volgt een advies betreffende het veilig werken met invasieve exoten om schade aan natuur, volksgezondheid en economie te voorkomen middels het treffen van hygiënemaatregelen in de provincie Friesland. Deze adviezen zijn in hoofdstuk 7 samengevat in praktische werkprotocollen. Voor het advies geldt dat dit niet, zoals bij de bestrijding van invasieve exoten wel vaak het geval is, alleen van toepassing is op de meest prioritaire soorten. Prioritaire soorten zijn invasieve exoten die, of nog niet permanent gevestigd zijn en waarbij handelen nog kan leiden tot uitroeien, of een bedreiging

vormen voor natuurwaarden in een bepaald gebied (zoals een provincie). Deze soorten krijgen in de exotenbestrijding in de regel voorrang op niet-prioritaire soorten. Echter, voor het treffen van hygiënemaatregelen geldt dat deze voor alle invasieve soorten net zoveel van belang zijn. De schade aan economie en natuur door het niet-hygiënisch werken met prioritaire invasieve exoten is van gelijke grootte als de schade door niet-prioritaire soorten.

6.2 Inventariseren van exoten en risico's van het project

Om te bepalen of er tijdens een project² rekening moet worden gehouden met invasieve exoten is het noodzakelijk te bepalen of:

1. Invasieve exoten reeds aanwezig zijn in of in de nabijheid (binnen een straal van 500 meter) van het werkterrein of transportroutes;
2. Invasieve exoten door de werkzaamheden geïntroduceerd kunnen worden in het werkterrein.

Bepalen huidige aanwezigheid

Het bepalen of invasieve exoten aanwezig zijn in het werkterrein kan plaatsvinden door een controle van de beschikbare databases, waaronder Waarneming.nl of de Nederlandse Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is het raadplegen van recente rapportages en/of inventarisaties uitgevoerd in het gebied, waarin mogelijk ook invasieve soorten zijn opgenomen, aan te raden. Het spreken met de terreineigenaar geeft vaak ook inzicht in de huidige situatie ter plaatse.

Om zeker te weten of invasieve exoten aanwezig zijn is een veldbezoek noodzakelijk. Tijdens een veldbezoek wordt niet alleen de aanwezigheid van invasieve exoten genoteerd, maar ook de locatie van de invasieve exoten. Indien invasieve exoten aanwezig zijn, wordt bepaald of de voorgenomen werkzaamheden (zoals de werkgang of de betreding van het werkterrein) bij te stellen zijn om de risico's zoveel mogelijk te beperken. Het uitvoeren van een dergelijk veldbezoek behoeft ook de nodige hygiënemaatregelen, zoals het reinigen van schoeisel, en is het beste in te passen in het veldbezoek dat in de regel verplicht moet worden uitgevoerd in het kader van de Wet natuurbescherming (Natuurtoets/Quickscan). Bij dit veldbezoek, of een op zichzelf staand veldbezoek om te bepalen of invasieve exoten aanwezig zijn, wordt door een deskundig ecooloog aangegeven of en waar beschermde soorten zich in het terrein bevinden.

Bepalen vestigingsrisico's

Om te bepalen of invasieve exoten door het werk kunnen worden geïntroduceerd, is het noodzakelijk te weten welke partijen meewerken aan het project, welk (inleen)materiaal wordt ingezet en welke werkzaamheden worden uitgevoerd. Extra aandacht moet uitgaan naar werkzaamheden waarbij materialen, substraten en/of water worden getransporteerd, vanwege hoge risico's betreffende het verspreiden van exoten. Bij het werken met meerdere partijen is het van belang dat alle partijen zich bewust zijn van de risico's omtrent het werken met invasieve exoten en bereid zijn om de nodige voorzorgsmaatregelen te treffen om te voorkomen dat problemen / besmettingen met invasieve exoten ontstaan of toenemen. Bij het inzetten van (inleen)materiaal is het belangrijk om zeker te weten dat machines schoon zijn van eventueel meeliftende exoten.

² Onder 'project' wordt in deze verstaan alle werkzaamheden waarbij invasieve exoten betrokken kunnen zijn, waaronder het opstellen van bestekken, het uitvoeren van regulier beheer en onderhoud, het inrichten van nieuwe gebieden, het werken door vrijwilligers in een terrein, evenementen, en dergelijke.

Aanvullende maatregel

Voor exoten geldt dat deze gebruik maken van verstoringen in het ecosysteem. Wanneer uitgevoerde werkzaamheden leiden tot verstoringen in het ecosysteem, zoals het verwijderen van inheemse soorten (met name vegetatie), het creëren van een open bodem (open niches) en het aanleggen van voorheen niet aanwezig geschikt habitat (bijvoorbeeld van droog- naar natsysteem), is het van belang deze terreinen zo min mogelijk kwetsbaar te maken voor de vestiging van exoten. Het minder kwetsbaar maken van het terrein voor exoten is een preventiemaatregel die ook uitgevoerd moet worden zonder dat invasieve exoten reeds aanwezig zijn in het terrein (zie paragraaf 6.6)

6.3 Hoe omgaan met exoten tijdens de werkzaamheden

Wanneer invasieve exoten op het werkterrein aanwezig zijn of kunnen worden geïntroduceerd door werkzaamheden, moet de werkwijze op voorhand worden aangepast. Afhankelijk van de betreffende exoot zijn verschillende maatregelen, middels maatwerk te treffen. Het is van belang risico's zo veel mogelijk te beperken door beschikbare maatregelen zo veel mogelijk toe te passen en te combineren.

Verstoring voorkomen

Indien het project is uit te voeren zonder de populatie invasieve exoten fysiek te verstoren, dus wanneer het project niet als doel of de verplichting heeft om de betreffende exoot aan te pakken, is het noodzakelijk te bepalen of de populatie en de directe omgeving, afhankelijk van de verspreidingsmogelijkheden van de betreffende exoot, niet wordt verstoord. Zoals eerder beschreven nemen invasieve exoten open plekken in een ecosysteem snel in. Graafwerkzaamheden ten behoeve van bijvoorbeeld infrastructuur of ontwikkeling van nieuwe natuur nabij een besmetting dienen zo veel mogelijk voorkomen te worden. Ook minder intensieve machinale bewerkingen, zoals klepelen, maaien, frezen en ploegen, kunnen leiden tot open bodem, die vatbaar is voor invasieve exoten. Wanneer verstoring van invasieve exoten en hun leefomgeving is uitgesloten, zijn geen verdere maatregelen noodzakelijk. Wanneer verstoring niet te voorkomen is, en de invasieve exoten of hun omgeving aangetast wordt door werkzaamheden, dan is het zaak andere maatregelen te treffen (zie paragraaf 6.6).

Separaat behandelen

Wanneer het niet mogelijk is het project uit te voeren zonder de populatie invasieve exoten te verstoren, bijvoorbeeld wanneer het project als doel heeft de betreffende invasieve exoten te bestrijden, wanneer de invasieve exoten niet ontzien kunnen worden of wanneer de introductie van invasieve exoten bij de werkzaamheden niet te verhinderen zijn, is het van belang de werkwijze aan te passen. Dit is mogelijk door zowel in ruimte als tijd de werkzaamheden in het terreindeel met de exoten te scheiden, bijvoorbeeld door besmette terreinen vooraf te markeren en deze niet in dezelfde werkvolgorde als de andere werkzaamheden uit te voeren, maar in een ander tijdvak en bij voorkeur als laatste om zoveel mogelijk kruisbesmettingen te voorkomen. Watergangen besmet met invasieve waterexoten moeten gescheiden worden geschoond van onbesmette watergangen, waarbij de besmette watergangen het beste als laatste in het werkproces kunnen worden uitgevoerd, zodat machines niet tijdens de werkzaamheden, maar enkel aan het eind van de werkzaamheden worden geschoond (zie volgende paragraaf).

Ook is het mogelijk de werkzaamheden aan te passen aan de eigenschappen van de betreffende exoot, bijvoorbeeld in geval van de reuzenberenklauw is het advies om de werkzaamheden uit te voeren ruim voor de zaadzetting van de plant, waarmee zaadverspreiding wordt voorkomen.

Reinigen materiaal

Het risico op verspreiding via materieel of mensen is te verkleinen door na betreding van besmette gebieden materieel in de breedste zin van het woord, schoeisel (laarzen en waadpakken), gereedschap en schepnet goed te controleren en vrij te maken van vegetatiedeeltjes. Groot materieel, bijvoorbeeld kranen, moeten worden afgespoten met een hogedrukreiniger op een locatie die niet besmet kan raken met de betreffende invasieve exoot. Belangrijk daarbij is dat het afvalwater als besmet beschouwd moet worden. Daarnaast zijn er aanvullende schoonmaakmethodes nodig bij aquatische exoten en machines met moeilijk bereikbare delen en detailleringen. Bij voorkeur wordt een reiniging met heet water (stoom) uitgevoerd.

6.4 Transport en verwerken vrijgekomen materiaal

Wanneer bij de werkzaamheden biomassa van invasieve exoten vrijkomt, dient dit besmette materiaal te worden afgevoerd naar een locatie waar de exoten geen schade kunnen toebrengen. Voorbeelden van besmet materiaal zijn grond, maaisel, slib of water met daarin invasieve flora- en faunasoorten. Indien mogelijk wordt het materiaal naar een gespecialiseerde afvalverwerker gebracht. Wanneer dit niet mogelijk is, is het belangrijk te voorkomen dat exoten zich verspreiden tijdens de verwerking, bijvoorbeeld door het melden van de exoten in het materiaal bij de verwerker, zodat deze passende maatregelen kan treffen. Wanneer het materiaal niet naar een verwerker gaat, maar lokaal wordt verwerkt (zoals bijvoorbeeld bij het onderwerken van plantenmateriaal of het storten van baggerslib) is het noodzakelijk te zorgen dat het verwerken van de soorten niet zorgt voor een uitbreiding van de besmetting op de verwerkingslocatie. Hiervoor is het van belang een deskundig werkplan op te stellen en de opslag voor de toekomst vast te leggen.

Het transport moet afhankelijk van het vrijgekomen materiaal worden uitgevoerd op een manier waarbij de invasieve exoten zich niet kunnen verspreiden. Voor materiaal met watergebonden soorten, zoals watercrassula en rivierkreeften, is het van belang dat het transport verloopt in vloeistofdichte containers of carriers. Plantenmateriaal, zoals dat van Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw, moet tijdens het transport voldoende worden afgedekt, zodat plantdelen en zaden niet wegwaaien of worden verloren tijdens het transport. Transporten dienen dan ook plaats te vinden in afsluitbare containers of vrachtwagens en carriers met kleppen.

Het vrijgekomen materiaal moet gelijk en in één keer van de locatie worden vervoerd om het verspreidingsrisico teniet te doen. Indien het materiaal tussentijds wordt opgeslagen, is het belangrijk te zorgen dat de soort(en) zich niet kunnen verspreiden naar onbesmette gebieden over land en via water (bijvoorbeeld geen plantenmateriaal/maaisel op een ril langs de waterkant leggen). Wanneer grond op een tussendepot wordt gezet, is het van belang deze af te dekken. Bedenk daarbij dat mensen, loslopende honden, vogels en andere dieren losliggende fragmenten gemakkelijk kunnen verspreiden. Tijdens het lossen van het transport dient voorkomen te worden dat besmet materiaal op bijvoorbeeld bumpers en/of wielen terechtkomt of dat het materieel door besmet materiaal heen rijdt. Na afloop van het storten of lossen is het noodzakelijk dit te controleren en eventueel schoon te maken. Nadat de gehele transportstroom klaar is, dient het materieel grondig te worden gereinigd om te voorkomen dat een andere afvalstroom tijdens een volgend transport wordt besmet met invasieve exoten (zie voorgaande paragraaf).

6.5 Opmerken invasieve exoten tijdens werkzaamheden

Wanneer onverwacht invasieve exoten worden opgemerkt tijdens het uitvoeren van de werkzaamheden is van belang de werkzaamheden tussentijds aan te passen middels de maatregelen beschreven in eerdere paragrafen. Machines en materiaal dat in contact is geweest met besmet materiaal moet zorgvuldig worden gereinigd, alvorens de werkzaamheden in de onbesmette terreinen worden hervat. Wanneer zich reeds (kruis)besmettingen hebben voorgedaan, moeten deze teniet worden gedaan door het zo spoedig mogelijk volledig verwijderen van de invasieve exoot.

6.6 Preventieve maatregelen

Ook als er zich geen exoten in of in de nabijheid van het te werken terrein bevinden en deze niet met machines meekomen, is er een risico dat het terrein kwetsbaar wordt voor invasieve exoten. Kwetsbare systemen bestaan uit locaties met open niches en voldoende beschikbare bronnen voor de snelle en dominante toename van invasieve exoten. In dergelijke systemen is het aan te raden op voorhand maatregelen te treffen.

Om het vestigingsrisico van invasieve exoten naar nieuwe terreinen te verlagen is het van belang introductie van de soorten zoveel mogelijk te verhinderen. Dit kan geschieden door het uitrasteren van kwetsbare locaties voor betreding, door begrazing en het weren van (water)vogels. Informatie over de risico's van invasieve exoten door middel van communicatie (bebording, media, etc.) en educatie (excursie) zorgt voor bewustzijn, waardoor mensen mogelijk minder snel actief exoten vrijlaten in de natuur. Wanneer invasieve exoten zich onverhoopt toch weten te vestigen, is het van belang de beschikbare bronnen voor de exoten zo laag mogelijk te houden, zodat de soort niet snel in aantal en biomassa kan toenemen. Het beperken van bijvoorbeeld de beschikbare nutriënten (door afgraven van de voedselrijke bodem of het afkoppelen van in te laten landbouwwater), licht (schaduw creëren door bijvoorbeeld hogere vegetatie in te brengen), ruimte (door gewenste natuurlijke begroeiing te introduceren) en predatie (door het introduceren van een inheemse predator die op de invasieve exoot jaagt/die de exoot eet) zorgt ervoor dat de soort in veel gevallen "onder controle" blijft. (Brouwer et al., 2017; Chaffin et al., 2016; Kennedy et al., 2002; Mittelbach et al., 1995; Skinner et al., 2012; Van Kleef et al., 2017; J. van der Loop et al., 2019).

7. Werkprotocollen

7.1 Opzet werkprotocollen

Vanuit de voorgaande studie zijn twee werkprotocollen opgesteld voor het hygiënisch werken in aquatische (watergebonden) en terrestrische (landgebonden) systemen om schade aan natuur en economie door invasieve exoten te voorkomen. Zoals eerder aangegeven is gekozen voor twee protocollen, omdat in de enquêtes gehouden onder experts is aangegeven dat een veelvoud aan protocollen, voor zowel verschillende soorten als verschillende werkzaamheden leidt tot onduidelijkheid en resulteert in niet uitvoeren van de maatregelen. Onderstaande werkprotocollen zijn generiek en makkelijk te gebruiken in zowel de planvorming als uitvoering van werkzaamheden waarbij invasieve exoten aanwezig kunnen zijn.

7.2 Implementatie werkprotocollen

Voor het effectief gebruik van de werkprotocollen is van belang dat iedereen die bij het project betrokken is, zich conformeert aan de afgesproken werkwijze voor het hygiënisch werken met invasieve

exoten. Met het toepassen van deze werkprotocollen wordt schade aan natuur en economie door invasieve exoten zo veel mogelijk beperkt, maar niet voor 100% uitgesloten. Veel van de praktische werkzaamheden betreffen maatwerk, waardoor zowel bij de planvorming als gedurende de uitvoering rekening gehouden moet worden met specifieke omstandigheden en het eventueel tussentijds aanpassen van de maatregelen of geplande uitvoering. Het is van belang dat beleidsmakers, de betrokkenen bij het project en terreineigenaren zich realiseren dat de werkprotocollen niet 100% sluitend zijn en dat zich in de praktijk situaties voordoen die aanvullende maatregelen behoeven.

In de praktijk werkt de conformatie aan richtlijnen beter wanneer enige vorm van controle of handhaving aanwezig is. In de enquêtes is door meerdere deelnemers aangegeven dat controle en handhaving op hygiënisch werken noodzakelijk is. Naast de voorgestelde gesprekken, samenwerking en consensus over de werkwijze kan de effectiviteit van de werkprotocollen worden verhoogd door de verantwoordelijkheid bij alle betrokkenen te leggen. Dit kan gerealiseerd worden door het verplicht conformeren aan de werkprotocollen bij raamcontracten, bestekken en werkplannen in de vorm van een zogenoemde 'werkvergunning'. In een dergelijke werkvergunning worden op voorhand de risico's in kaart gebracht voor alle betrokkenen en worden de benodigde hygiënemaatregelen weergegeven. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden worden de maatregelen afgevinkt en goedgekeurd door de opdrachtgever alvorens het project wordt opgeleverd. Wanneer niet is voldaan aan de gemaakte afspraken is dit makkelijk te controleren en zijn de verantwoordelijken hierop aan te spreken, waarna er naar een passende oplossing moet worden gezocht.

Voor beleidsmakers, waaronder de Provincie Friesland, is het aan te raden om in de nabije toekomst het hygiënisch werken met exoten een verplicht onderdeel te maken van de, in de regel verplicht uit te voeren, Natuurtoets. Zowel de Wet natuurbescherming als de Europese Verordening voor invasieve exoten bieden hiervoor voldoende onderbouwing. Dit stimuleert tot betere naleving in de praktijk en makkelijkere handhaving door bevoegd gezag (voor deze verordening geldt dat dat de provincie Friesland betreft).

7.3 Werkprotocol watergebonden exoten

Werkprotocol omgaan met aquatische (watergebonden) invasieve exoten

Soort werkzaamheden	Onderwatermaaien, hekkelen, oevers maaien, baggeren, exotenbeheer, monitoring, karteringen, koppelen watergangen, verpompen van oppervlaktewater, reinigen materieel, inrichting gebieden en vergelijkbaar
Locaties	Stedelijke terreinen en natuurterreinen waaronder: sloten, kanalen, rivieren, poelen, meren, vennen, moerasgebieden, natte duinvalleien, stadsvijvers en vergelijkbaar
Veelvoorkomende exoten tijdens beheer	In water: grote waternavel, kroosvaren, parelvederkruid, rivierkreeften, smalle waterpest, watercrassula, waterteunisbloem, waterwaaier Op oevers: Aziatische duizendknoop, reuzenbalsemien, watercrassula
Mogelijke vrijkomende afvalstromen	Zaden, stengel- en bladfragmenten van invasieve exoten, baggerslib/ -specie, zand/grond en maaisel (al dan niet besmet met exoten)
Risico's	- Vergroten omvang van de besmetting op huidige locatie - Verspreiden van invasieve exoten naar nog onbesmette gebieden - Overtreden Natuurwetgeving of Exoten Verordening

Algemeen

1. Neem kennis van invasieve exoten die een risico vormen bij het uitvoeren van projecten in de provincie Friesland;
2. Breng betrokkenen op de hoogte van het gevaar van het werken met invasieve exoten en zorg dat iedere betrokkene zich conformeert aan dit werkprotocol;
3. Betreed besmette gebieden alleen wanneer dit noodzakelijk is en alleen met materieel en schoeisel dat nadien zorgvuldig wordt gereinigd.

Voorafgaand aan de werkzaamheden

1. Inventariseer voorafgaand aan de werkzaamheden of invasieve exoten aanwezig zijn in of in de nabijheid (<500m) van het werkterrein en transportroutes → raadpleeg databanken, spreek met terreineigenaren, uitvoeren veldbezoek (al dan niet in combinatie met verplichte veldbezoek Wet natuurbescherming (integreren in natuurtoets));
2. Bepaal of door de uit te voeren werkzaamheden invasieve exoten geïntroduceerd kunnen worden in het werkterrein en op transportroutes → maak alle betrokken partijen inzichtelijk, bepaal de herkomst van (inleen)materieel, ga na of materialen, substraten of water worden getransporteerd, bepaal of materiaal vooraf moet worden gereinigd.

Handeling indien geen invasieve exoten aanwezig

1. De geïnspecteerde locatie kan zonder aanvullende maatregelen beheerd worden met schoon materieel
2. Sluit uit dat het gebied alsnog besmet raakt met een ongewenste soort door gebruik van besmet materiaal. Zorg dat aan te voeren materialen, zoals grond, water en dergelijke geen invasieve exoten bevatten (zie 'voorafgaand aan de werkzaamheden');
3. Voorkom verstoring van het ecosysteem in de vorm van kale grond en/of het verwijderen van inheemse soorten. Maak eventueel toch verstoorde terreinen zo min mogelijk kwetsbaar (zie "aanvullende maatregelen");
4. Worden tijdens de werkzaamheden toch onverwacht nog invasieve exoten aangetroffen, ga dan verder onder "invasieve exoten aanwezig of risico op introductie".

Handeling indien invasieve exoot aanwezig of risico op introductie

1. Geef de eigenschappen van de besmetting weer → noteer welke invasieve exoten in welk deel van het werkterrein aanwezig zijn. Bepaal voorafgaand aan het starten van het project welke werkzaamheden in

aanraking komen met de exoten en/of besmette terreinen. Bij aquatische invasieve exoten kan aangenomen worden dat het hele waterlichaam, tot de hoogste waterlijn, besmet is, wanneer slechts enkele individuen gevonden zijn. Ook aan-besmet-water-gekoppelde systemen en nabijgelegen wateren (<500m) hebben een zeer grote kans besmet te zijn met dezelfde invasieve exoot. Wees op deze locaties extra voorzichtig met beheer om verdere verspreiding te voorkomen en behandel deze locaties als besmet;

2. Voorkom introductie → Zorg dat materieel dat eerder in contact is geweest met invasieve exoten grondig is geschoond tot er geen individuen of delen meer zichtbaar zijn. Bij het inlenen van materieel dient bij de eigenaren te worden gecontroleerd of de machines schoon zijn. Ook dient voorafgaand aan de werkzaamheden een controle te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van plantfragmenten op de te gebruiken machines. Mochten deze aanwezig zijn, dan dienen de te gebruiken machines eerst te worden geschoond (zie reinigen materiaal);
3. Voorkom fysieke verstoring van de invasieve exoot → zorg ervoor dat er geen fysieke aantasting plaatsvindt (door vergraven, maaien, plaggen en dergelijke) van de aanwezige exoten en hun habitat (dit is alleen mogelijk wanneer het doel/verplichting van het project niet gericht is op de bestrijding van invasieve exoten). Wanneer dit mogelijk is, hoeven geen verdere maatregelen te worden getroffen. Is dit niet mogelijk, ga dan verder naar punt 4;
4. Voer de werkzaamheden separaat uit, pas de werkvolgorde aan → bepaal of het terreindeel met de exoten te scheiden is (in het water door middel van drijvers) van andere onbesmette terreinen. Markeer en isoleer de besmettingen en voer maatregelen niet op hetzelfde moment als de andere werkzaamheden uit, maar in een ander tijdvak: bij voorkeur als laatste om zoveel mogelijk kruisbesmettingen te voorkomen.

Reinigen materiaal

1. Voorkom risico op verspreiding van exoten door mensen en materiaal → controleer na de betreding van besmette gebieden materieel zoals machines, schoeisel, gereedschap en schepnet en maak deze vrij van individuen en delen van invasieve exoten. Het reinigen van groot materieel moet geschieden middels het afspreken met een hoge drukreiniger en in het geval van waterplanten en moeilijk te bereiken onderdelen of detaillering aan de machine, met heet water (stoom);
2. Voorkom (kruis)besmetting → reinigen moet op een veilige locatie geschieden waar de betreffende exoten geen vestigingskans hebben. Het afvalwater moet als besmet worden beschouwd.

Transport

1. Voorkom verspreiding naar nieuwe gebieden en voer besmet materiaal, waaronder bodem- en plantenmateriaal af naar een veilige locatie → breng het materiaal indien mogelijk naar een gespecialiseerde afvalverwerker. Meld dat het materiaal besmet is met exoten. Is afvoeren naar een verwerker niet mogelijk? Kies dan voor afvoer naar een locatie waar de invasieve exoten zich niet kunnen vestigen of uitbreiden;
2. Zorg voor veilig transport → voor materiaal met watergebonden soorten, zoals watercrassula en rivierkreeften, is het van belang dat het transport verloopt in vloeistofdichte containers of carriers. Het vrijgekomen materiaal dient zo snel mogelijk van de locatie te worden vervoerd om verspreiding te voorkomen. Tijdens het lossen van het transport dient voorkomen te worden dat besmet materiaal op bijvoorbeeld bumpers en of wielen terechtkomt of dat materieel door besmet materiaal heen rijdt. Na afloop van het storten of lossen moet het materieel worden gecontroleerd en eventueel worden schoongemaakt. Na de werkzaamheden wordt al het ingezet materiaal geschoond (zie reinigen materiaal);
3. Opslaan van materiaal, voorkom verspreiding → voer vrijgekomen materiaal, zoals zand en/of bagger- en/of plantenmateriaal dat besmet is met invasieve exoten niet af naar onbesmette locaties. Vrijkomend materiaal mag niet op de slootkant worden gezet, maar dient direct (zeker binnen dezelfde dag, bij

voorkeur sneller) afgevoerd te worden. Maak geen gebruik van tussendepots. Zorg ervoor dat besmet materiaal geen besmettingsrisico vormt voor de omgeving, indien nodig dek het materiaal af.

Aanvullende maatregelen

1. Lever terreinen niet/zo min mogelijk kwetsbaar voor exoten op, dus niet met kale bodem en weinig inheemse soorten → voorkom zoveel mogelijk de verstoring van terreinen. Maak terreinen minder kwetsbaar door het isoleren van verstoorde locaties voor betreding, begrazing en het weren van (water)vogels;
2. Voorkom nieuwe waterbesmettingen → Zorg ervoor dat plantfragmenten die vrijkomen bij de werkzaamheden zoveel mogelijk worden afgevangen door drijvers en niet kunnen wegdrijven naar onbesmette gebieden;
3. Werk alleen onder gunstige omstandigheden → Het werk wordt stilgelegd wanneer het weer (mist, harde wind, hoosbuien) het niet toelaten schoon te werken of wanneer het zicht op enige manier wordt gehinderd.

7.4 Werkprotocol grondgebonden exoten

Werkprotocol omgaan met terrestrische (grondgebonden) invasieve exoten

Soort werkzaamheden	Maaien, snoeien, klopelen grondverzet, grondbewerking, chopperen, exotenbeheer, karteringen, monitoring, inrichten gebieden en vergelijkbaar
Locaties	Stedelijke terreinen en natuurterreinen waaronder: graslanden, bermen, taluds, bossen, stadsparken en vergelijkbaar
Veelvoorkomende exoten tijdens beheer	Alsemambrosia, Amerikaanse vogelkers, Aziatische duizendknopen, reuzenberenklauw en reuzenbalsemien
Mogelijke vrijkomende afvalstromen	Zaden, stengel- en bladfragmenten van invasieve exoten, zand/ grond en maaisel/ snoeisel
Risico's	- Vergroten omvang van de besmetting op huidige locatie - Verspreiden van invasieve exoten naar nog onbesmette gebieden - Overtreden natuurwetgeving

Algemeen

1. Neem kennis van invasieve exoten die een risico vormen bij het uitvoeren van projecten in de provincie Friesland;
2. Breng betrokkenen op de hoogte van het gevaar van het werken met invasieve exoten en zorg dat iedere betrokkene zich conformeert aan dit werkprotocol;
3. Betreed besmette gebieden alleen wanneer dit noodzakelijk is en enkel met materieel en schoeisel dat nadien zorgvuldig wordt gereinigd.

Voorafgaand aan de werkzaamheden

1. Inventariseer voorafgaand aan de werkzaamheden of invasieve exoten aanwezig zijn in of in de nabijheid (<500m) van het werkterrein en transportroutes → raadpleeg databanken, spreek met terreineigenaren, uitvoeren veldbezoek (al dan niet in combinatie met verplichte veldbezoek Wet natuurbescherming (integreren in natuurtoets));
2. Bepaal of door de werkzaamheden invasieve exoten kunnen worden geïntroduceerd in het werkterrein en op transportroutes → maak alle betrokken partijen inzichtelijk, bepaal de herkomst van (inleen)materieel, ga na of materialen, substraten of water worden getransporteerd, bepaal of materiaal vooraf moet worden gereinigd.

Handeling indien geen invasieve exoten aanwezig

1. De geïnspecteerde locatie kan zonder aanvullende maatregelen beheerd worden met schoon materieel.
2. Sluit uit dat het gebied alsnog besmet raakt met een ongewenste soort door het gebruik van besmet materiaal. Zorg dat aan te voeren materialen, zoals grond, water en dergelijke geen invasieve exoten bevatten;
3. Voorkom zoveel mogelijk verstoring van het ecosysteem, het creëren van kale grond en/of het verwijderen van inheemse soorten. Maak toch verstoorde terreinen zo min mogelijk kwetsbaar (zie "aanvullende maatregelen");
4. Worden tijdens werkzaamheden onverwacht invasieve exoten aangetroffen, ga dan verder onder "invasieve exoten aanwezig of risico op introductie".

Handeling indien invasieve exoot aanwezig of risico op introductie

1. Geef de eigenschappen van de besmetting weer → noteer welke invasieve exoten in welk deel van het terrein aanwezig zijn. Bepaal voorafgaand aan het starten van het project welke werkzaamheden met de exoten of besmette terreinen in aanraking komen;

2. Voorkom introductie → zorg dat materieel dat eerder in contact is geweest met invasieve exoten grondig is geschoond tot er geen individuen of delen meer zichtbaar zijn. Bij het inlenen van materieel dient bij de eigenaren te worden gecontroleerd of de machines schoon zijn. Ook dient voorafgaand aan de werkzaamheden een controle te worden uitgevoerd naar de aanwezigheid van plantfragmenten op de te gebruiken machines. Mochten deze aanwezig zijn, dan dienen de te gebruiken machines eerst te worden geschoond (zie reinigen materiaal);
3. Voorkom fysieke verstoring van de invasieve exoot → zorg ervoor dat er geen fysieke aantasting plaatsvindt (door vergraven, maaien, plaggen en dergelijke) van de aanwezige exoten en hun habitat (dit is alleen mogelijk wanneer het doel/verplichting van het project niet is gericht op de bestrijding van invasieve exoten). Wanneer dit mogelijk is, hoeven geen verdere maatregelen te worden getroffen. Is dit niet mogelijk, ga dan verder naar punt 4;
4. Voer de werkzaamheden separaat uit (pas de werkvolgorde aan) → bepaal of het terreindeel met de exoten te scheiden is van andere onbesmette terreinen. Markeer en isoleer de besmettingen en voer maatregelen hier niet op hetzelfde moment als de andere werkzaamheden uit, maar in een ander tijdvak (bij voorkeur als laatste om zoveel mogelijk kruisbesmettingen te voorkomen). Bepaal tevens de mogelijkheid om werkzaamheden aan te passen aan de eigenschappen van de betreffende exoot, bijvoorbeeld in geval van de reuzenberenklauw is het advies om de werkzaamheden uit te voeren voor de zaadsetting van de plant, waarmee zaadverspreiding wordt voorkomen.

Reinigen materiaal

1. Voorkom risico op verspreiding van exoten door mensen en materiaal → controleer na de betreding van besmette gebieden materieel zoals machines, schoeisel (laarzen/schoenen), gereedschap en schepnet en maak deze vrij van individuen en delen van invasieve exoten. Het reinigen van groot materieel moet geschieden middels het afspuiten met een hoge drukreiniger en in het geval van moeilijk te bereiken onderdelen / detaillering aan de machine met heet water (stoom);
2. Voorkom (kruis)besmetting → reinigen moet op een veilige locatie geschieden waar de betreffende exoten geen vestigingskansen hebben. Het afvalwater moet als besmet worden beschouwd.

Transport

1. Voorkom verspreiding naar nieuwe gebieden en voer besmet materiaal, waaronder bodem- en plantenmateriaal en niet-herbruikbaar materiaal af naar een veilige locatie → breng het materiaal indien mogelijk naar een gespecialiseerde verwerker. Meld dat het materiaal besmet is met exoten. Is afvoeren naar een verwerker niet mogelijk, kies dan voor afvoer naar een locatie waar de invasieve exoten zich niet kunnen vestigen of uitbreiden;
2. Zorg voor veilig transport → het vrijgekomen materiaal dient zo snel mogelijk van de locatie te worden vervoerd om het verspreidingsrisico teniet te doen. Tijdens het lossen van het transport dient voorkomen te worden dat besmet materiaal op bijvoorbeeld bumpers en of wielen terechtkomt of dat het materieel door besmet materiaal heen rijdt. Na afloop van het storten of lossen moet dit worden gecontroleerd en materialen eventueel worden schoongemaakt. Na de werkzaamheden wordt al het ingezet materiaal geschoond (zie reinigen materiaal). Plantenmateriaal, zoals dat van Japanse duizendknoop en reuzenberenklauw, moet tijdens het transport voldoende worden afgedekt, zodat plantendelen en zaden niet los komen en verloren (wegwaaien) worden tijdens het transport. Transporten dienen dan ook in afsluitbare containers of vrachtwagens en carriers met kleppen plaats te vinden;
3. Opslaan van materiaal, voorkom verspreiding → voer vrijgekomen materiaal, zoals zand en/of bagger- en/of plantenmateriaal dat besmet is met invasieve exoten niet af naar onbesmette locaties. Vrijkomend materiaal mag niet aan de kant worden gezet, maar dient direct (dezelfde dag) afgevoerd te worden. Maak geen gebruik van tussendepots. Zorg ervoor dat besmet materiaal geen besmettingsrisico vormt voor de omgeving, indien nodig dek dan het materiaal af.

Aanvullende maatregelen

1. Lever terreinen niet/zo min mogelijk kwetsbaar voor exoten op, dus niet met kale bodem en of met weinig inheemse soorten → voorkom zoveel mogelijk de verstoring van terreinen. Maak terreinen minder kwetsbaar door het isoleren van verstoorde locaties voor betreding, begrazing en het weren van (water)vogels;
2. Werk alleen bij gunstige omstandigheden → het werk wordt stilgelegd wanneer het weer (mist, harde wind, hoosbuien) het niet toelaat schoon te werken of wanneer het zicht op enige manier wordt gehinderd.

Verklarende woordenlijst

Aquatische invasieve exoten: Invasieve exoten die alleen kunnen overleven in of in de nabijheid van water. Ook wel watergebonden invasieve exoten.

Biodiversiteit: Biodiversiteit is de verscheidenheid aan leven in een bepaald gebied. Biodiversiteit omvat alle soorten planten, dieren en micro-organismen.

Erkende verwerker invasieve exoten: Een erkende verwerker invasieve exoten richt zich op de gecontroleerde compostering van plantenresten afkomstig van invasieve exoten. Een certificaat stelt eisen aan de procescondities en de kwaliteitsborging in composteerbedrijven. Deze eisen zijn strenger dan de wettelijke eisen en garanderen dat plantenresten en zaden van invasieve exoten onschadelijk worden gemaakt. Dit voorkomt verdere verspreiding. De gecertificeerde bedrijven vindt u op: <https://bvor.nl/invasieve-exoten/>

Europese Verordening invasieve exoten: De Europese Verordening invasieve exoten 1143/2014 heeft als doel de introductie, verspreiding en impact van invasieve exoten in Europa te beperken. Centraal in de verordening staat een lijst van soorten waarvan de negatieve effecten zodanig zijn dat gezamenlijk optreden op het niveau van de Unie gewenst is.

Hogedrukreiniger: Een hogedrukreiniger is een apparaat dat water onder hoge druk (> 100 bar) door een speciale slang naar een spuitpistool leidt, zodat hiermee hardnekkige aanslag, verwerking en andere vervuiling kan worden verwijderd. Wanneer gebruik wordt gemaakt van heet water (stoom) kan een hogedrukreiniger ook stoomcleaner worden genoemd.

Hygiënemaatregelen: Hygiënemaatregelen zijn toepassingen in het werk met als doel het voorkomen van nieuwe (kruis)besmettingen bij het werken met invasieve exoten.

Infographic: Een infographic biedt complexe informatie, die zoveel mogelijk grafisch wordt weergegeven. Een infographic verbeeldt beknopt wat je moeilijk in tekst kunt vatten.

Invasieve exoten: Onder invasieve exoten wordt in deze rapportage verstaan “een uitheemse soort waarvan is vastgesteld dat de introductie of verspreiding ervan een bedreiging is of nadelige gevolgen heeft voor de biodiversiteit en aanverwante ecosysteemdiensten”.

Kruisbesmetting: Het besmetten van onbesmette locaties of reeds geschoonde locaties met invasieve exoten door het uitvoeren van de werkzaamheden.

Prioritaire soorten: Prioritaire soorten zijn invasieve exoten die, of nog niet permanent gevestigd zijn en waartegen handelen nog kan leiden tot uitroeien, of een bedreiging vormen voor natuurwaarden in een bepaald gebied (zoals een provincie). Deze soorten krijgen in de exotenbestrijding in de regel voorrang op niet-prioritaire soorten.

Terrestrische invasieve exoten: Invasieve exoten die alleen kunnen overleven in of in de nabijheid van droog land. Ook wel grondgebonden invasieve exoten.

Literatuur

Adriaens, T., Cartuyvels, E., Denys, L., Devisscher, S., Oldoni, D., Packet, J., ... & Vught, I. (2020). Invasieve Exoten in Vlaanderen: toestand en beleidsaanbevelingen Achtergrondrapport bij het Natuurrapport 2020.

Adriaens, T., Vandegehuchte, M., & Casaer, J. (2015). Basisdocument voor het opmaken van een code van goede praktijk (best practice) voor invasieve exoten.

Caffrey, J. M., Baars, J. R., Barbour, J. H., Boets, P., Boon, P., Davenport, K., ... & MacIsaac, H. J. (2014). Tackling invasive alien species in Europe: the top 20 issues. *Management of Biological Invasions*, 5(1)

Chaffin, B. C., Garmestani, A. S., Angeler, D. G., Herrmann, D. L., Stow, C. A., Nyström, M., . . . & Allen, C. R. (2016). Biological invasions, ecological resilience and adaptive governance. *Journal of Environmental Management*, 183, 399-407

Ecopedia (2022a). Chopperen van heide (tussen maaien en plaggen).

<https://www.ecopedia.be/encyclopedie/chopperen-van-heide> (geraadpleegd op: 19-01-2022)

Ecopedia (2022b). Parelvederkruid (*Myriophyllum aquaticum*).

<https://www.ecopedia.be/planten/parelvederkruid> (geraadpleegd op: 19-01-2022)

Europese Commissie (2016, 2017, 2019) Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad, 4 PbEU L 189, 14 juli 2016

Faber, J., Penninkhof, J., de Vetten, L. & Boosten M. (2019). Landelijk protocol Aziatische duizendknopen

Fisheries Ireland 2022. Research theme: Biosecurity, Inland Fisheries Ireland.

<https://www.fisheriesireland.ie/what-we-do/research/research-theme-biosecurity> (geraadpleegd op 20-01-2022)

Harris S., Elliott C., Woolnough A. & Barclay C. (2018) A heuristic framework for invasive species research planning and measurement. Developing an invasive species research strategy in Tasmania.

Hoogheemraadschap van Delfland (2020). Beleidsnota Exoten Delfland, Beleid ten aanzien van exoten in het beheergebied van het Hoogheemraadschap van Delfland

Hussner, A., Heidbüchel, P., Coetzee, J., & Gross, E. M. (2021). From introduction to nuisance growth: a review of traits of alien aquatic plants which contribute to their invasiveness. *Hydrobiologia*, 1-33.

Kennedy, T. A., Naeem, S., Howe, K. M., Knops, J. M., Tilman, D., & Reich, P. (2002). Biodiversity as a barrier to ecological invasion. *Nature*, 417(6889), 636-638.

Kennisnetwerk invasieve exoten (2022a). Grote waternavel. <https://www.invasieve-exoten.info/nl/invasieve-exoten/Soorten/Unie-lijst-invasieve-exoten/Grote-waternavel.htm> (geraadpleegd op 20-01-2022)

Kennisnetwerk invasieve exoten (2022b). Reuzenbalsemien. <https://www.invasieve-exoten.info/nl/invasieve-exoten/Soorten/Unie-lijst-invasieve-exoten/Reuzenbalsemien.htm> (geraadpleegd op 20-01-2022)

Kennisnetwerk invasieve exoten (2022c). Waterteunisbloem. <https://www.invasieve-exoten.info/nl/invasieve-exoten/soorten/unie-lijst-invasieve-exoten/waterteunisbloem.htm> (geraadpleegd op 20-01-2022)

Lageschaar, L., Hoftijser, E., Lommen, J. & Veenenbos, M. (2020). Leidraad beheer reuzenberenklauw. CLM.

Mittelbach, G. G., Turner, A. M., Hall, D. J., Rettig, J. E., & Osenberg, C. W. (1995). Perturbation and resilience: a long-term, whole-lake study of predator extinction and reintroduction. *Ecology*, 76(8), 2347-2360.

NDFD verspreidingsatlas (2022). Nationale Databank Flora en Fauna Uitvoerportaal. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/> (geraadpleegd op 20-01-2022)

NVWA (2018). Factsheet Smalle Waterpest. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

NVWA (2019a). Factsheet Alsemambrosia. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

NVWA (2019b). Factsheet Reuzenberenklauw. Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

OBN Natuurkennis (2022a). Chopperen. <https://www.natuurkennis.nl/hulpmiddelen/beheermaatregelen/chopperen/> (geraadpleegd op: 19-01-2022)

OBN Natuurkennis (2022b). Invasieve exoten. <https://www.natuurkennis.nl/thema-s/invasieve-exoten/invasieve-exoten/exotische-problemen/> (geraadpleegd op: 19-01-2022)

Odé, B. Koese & M. Verhofstad (2020). Advies inventarisatie exoten Wetterskip Fryslan. FLORON-rapport: 2020.045 Provincie Gelderland (2018). Plan van aanpak INVASIEVE EXOTEN Gelderland

Provincie Gelderland (2018). Plan van aanpak INVASIEVE EXOTEN Gelderland.

Provincie Limburg (2020). Plan van aanpak Invasieve exoten. Provincie Limburg. <https://www.limburg.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/invasieve-exoten/>

Rijkswaterstaat (2022). Moet rekening worden gehouden met invasieve exoten bij het toepassen van grond of baggerspecie? Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. <https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/bbk/vragen/grond-bagger-toets/faq/rekening-gehouden-invasieve-exoten-toepassen-grond/> (geraadpleegd op 13-01-2022)

RVO (2022). Invasieve exoten. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. <https://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/invasieve-exoten> (geraadpleegd op 20-01-2022)

Skinner, R. H., van der Grinten, M., & Gover, A. E. (2012). Planting native species to control site reinfestation by Japanese knotweed (*Fallopia japonica*). *Ecological Restoration*, 30(3), 192-199.

Tijssma, L., Ode, B., van der Loop, J. (2021). Goede hygiëne belangrijk bij voorkomen verspreiding van watercrassula. *Nature Today*.

Van der Loop, J. & van Kleef, H. (2020). Omgaan met watercrassula in natuurgebieden. Uitgave Stichting Bargerveen, Nijmegen.

Bijlage I

Unielijst invasieve exoten van Europees belang (Europese Commissie 2016, 2017 en 2019)

Op de Unielijst sinds	03-08-2016	02-08-2017	15-08-2019
Landplanten			
Amerikaans bezemgras (<i>Andropogon virginicus</i>)			X
Ballonrank (<i>Cardiospermum grandiflorum</i>)			X
Chinese struikklaver (<i>Lespedeza cuneata</i>)			X
Fraai lampenpoetsersgras (<i>Pennisetum setaceum</i>)		X	
Gewone gunnera (<i>Gunnera tinctoria</i>)		X	
Gestekelde duizendknoop (<i>Persicaria perfoliata</i>)	X		
Hemelboom (<i>Ailanthus altissima</i>)			X
Hoog pampagras (<i>Cortaderia jubata</i>)			X
Japanse klimvaren (<i>Lygodium japonicum</i>)			X
Japans steltgras (<i>Microstegium vimineum</i>)		X	
Kudzu (<i>Pueraria montana</i> var. <i>lobata</i>)	X		
Mesquite (<i>Prosopis juliflora</i>)			X
Oosterse hop (<i>Humulus scandens</i>)			X
Perzische berenklauw (<i>Heracleum persicum</i>)	X		
Reuzenbalsemien (<i>Impatiens glandulifera</i>)		X	
Reuzenberenklauw (<i>Heracleum mantegazzianum</i>)		X	
Roze rimpelgras (<i>Ehrharta calycina</i>)			X
Schijnambrosia (<i>Parthenium hysterophorus</i>)	X		
Sosnowsky's berenklauw (<i>Heracleum sosnowskyi</i>)	X		
Struikaster (<i>Baccharis halimifolia</i>)	X		
Talgboom (<i>Triadica sebifera</i>)			X
Wilgacacia (<i>Acacia saligna</i>)			X
Zijdeplant (<i>Asclepias syriaca</i>)		X	
Water en oeverplanten			
Alligatorkruid (<i>Alternanthera philoxeroides</i>)		X	
Grote vlotvaren (<i>Salvinia molesta</i>)			X
Grote waternavel (<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>)	X		
Kleine waterteunisbloem (<i>Ludwigia peploides</i>)	X		
Moeraslantaarn (<i>Lysichiton americanus</i>)	X		
Ongelijkbladig vederkruid (<i>Myriophyllum heterophyllum</i>)		X	
Parelvederkruid (<i>Myriophyllum aquaticum</i>)	X		
Smalle theeplant (<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>)			X
Smalle waterpest (<i>Elodea nuttallii</i>)		X	
Verspreidbladige waterpest (<i>Lagarosiphon major</i>)	X		
Waterhyacint (<i>Eichhornia crassipes</i>)	X		
Waterteunisbloem (<i>Ludwigia grandiflora</i>)	X		
Waterwaaier (<i>Cabomba caroliniana</i>)	X		
Zoogdieren			
Amerikaanse voseekhoorn (<i>Sciurus niger</i>)	X		
Beverrat (<i>Myocastor coypus</i>)	X		
Grijze eekhoorn (<i>Sciurus carolinensis</i>)	X		
Indische mangoeste (<i>Herpestes javanicus</i>)	X		
Muntjak (<i>Muntiacus reevesi</i>)	X		
Muskusrat (<i>Ondatra zibethicus</i>)		X	
Pallas' eekhoorn (<i>Callosciurus erythraeus</i>)	X		
Rode neusbeer (<i>Nasua nasua</i>)	X		
Siberische grondeekhoorn (<i>Tamias sibiricus</i>)	X		
Wasbeer (<i>Procyon lotor</i>)	X		
Wasbeerhond (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)		X	

Op de Unielijst sinds	03-08-2016	02-08-2017	15-08-2019
Landplanten			
Vogels			
Heilige ibis (<i>Threskiornis aethiopicus</i>)	X		
Huiskraai (<i>Corvus splendens</i>)	X		
Nijlgans (<i>Alopochen aegyptiacus</i>)		X	
Rosse stekelstaart (<i>Oxyura jamaicensis</i>)	X		
Treurmaina (<i>Acridotheres tristis</i>)			X
Reptielen/Amfibieën			
Amerikaanse stierkikker (<i>Lithobates catesbeianus</i> , synoniem <i>Rana catesbeiana</i>)	X		
Lettersierschildpad (<i>Trachemys scripta</i>) met 3 ondersoorten:	X		
1. Geelbuikschildpad (<i>Trachemys scripta scripta</i>)			
2. Geelwangschildpad (<i>Trachemys scripta troostii</i>)			
3. Roodwangschildpad (<i>Trachemys scripta elegans</i>)			
Invertebraten			
Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina</i>)	X		
Nieuw-Zeelandse landplatworm (<i>Arthurdendylus triangulatus</i>)			X
Zoetwaterinvertebraten			
Californische rivierkreeft (<i>Pacifastacus leniusculus</i>)	X		
Chinees wolhandkrab (<i>Eriocheir sinensis</i>)	X		
Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft (<i>Orconectus virilis</i>)	X		
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (<i>Orconectus limosus</i>)	X		
Marmerkreeft (<i>Procambarus fallax f. virginalis</i>)	X		
Rode Amerikaanse rivierkreeft (<i>Procambarus clarkii</i>)	X		
Vissen			
Amoergrondel (<i>Percottus glenii</i>)	X		
Blauwband (<i>Pseudorasbora parva</i>)	X		
Gestreepte koraalmeerval (<i>Plotosus lineatus</i>)			X
Zonnebaars (<i>Lepomis gibbosus</i>)			X

Bijlage II

Invasieve exoten aangewezen als probleem voor de provincie Friesland door Wetterskip Fryslan (Odé et al. 2020)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Unielijstsoort
Planten		
Aziatische duizendknoop	<i>Fallopia sp.</i>	Ja
Grote waternavel	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	Ja
Reuzenbalsemien	<i>Impatiens glandulifera</i>	Ja
Reuzenberenklauw	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	Ja
Watercrassula	<i>Crassula helmsii</i>	Nee
Waterteunisbloem	<i>Ludwigia grandiflora</i>	Ja
Dieren		
Californische rivierkreeft	<i>Pacifastacus leniusculus</i>	Ja
Driehoeksmossel	<i>Dreissena polymorpha</i>	Nee
Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft	<i>Faxonius virilis</i>	Ja
Gestreepte Amerikaanse rivierkreeft	<i>Procambarus acutus</i>	Ja
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft	<i>Faxonius limosus</i>	Ja
Marmerkreeft	<i>Procambarus fallax</i>	Ja
Rode Amerikaanse rivierkreeft	<i>Procambarus clarkii</i>	Ja
Turkse rivierkreeft	<i>Astacus leptodactylus</i>	Nee

Bijlage III

Enquête hygiënemaatregelen bij het werken met invasieve exoten

U heeft deze vragenlijst ontvangen omdat u aangemerkt bent als een van de partijen die in het veld daadwerkelijk werken met invasieve exoten of werk uitvoeren waarbij u in aanraking komt met invasieve exoten. Van u als expert hebben wij uw mening en ervaringen hard nodig om de omgang met invasieve exoten in kaart te brengen en deze te versimpelen. Wij horen graag van u hoe u momenteel wel/geen rekening houdt met de aanwezigheid en het hygiënisch werken met deze soorten. Uiteraard gaan wij zorgvuldig om met deze gegevens en wordt u na uw medewerking op de hoogte gehouden van de uitkomsten van deze inventarisatie en de adviezen hieromtrent.

- **Vraag 1:** In welke deel van Nederland / de provincie Friesland is uw organisatie werkzaam?
- **Vraag 2:** In welke werkzaamheden is uw organisatie gespecialiseerd?
- **Vraag 3:** Met welke processen binnen uw organisatie komt u binnen uw organisatie in aanraking met invasieve exoten?
 - Uitvoering
 - planvorming
 - Inkoop
 - Geen
 - Onbekend
 - Anders:
- **Vraag 4:** Welke invasieve exoten zijn betrokken bij uw werkzaamheden?
 - Terrestrische soorten (zoals bijvoorbeeld Japanse duizendknoop / reuzenberenklauw)
 - Aquatische soorten (zoals bijvoorbeeld watercrassula / grote waternavel)
 - Geen
 - Onbekend
- **Vraag 5:** Kunt u aangeven welke specifieke invasieve soorten u tegen komt tijdens uw werkzaamheden?
- **Vraag 6:** Bent u van mening dat het hygiënisch werken met invasieve exoten van belang is om zowel economische- als natuurschade te voorkomen? Licht uw antwoord toe
- **Vraag 7:** Wordt er binnen uw organisatie gesproken over het hygiënisch werken met invasieve exoten? Indien “ja” zou u uw antwoord dan willen toelichten?
- **Vraag 8:** Zijn er binnen uw organisatie protocollen / regels voor het hygiënisch werken met invasieve exoten? Indien “ja” zou u deze dan mee willen sturen met uw antwoorden? Denk hierbij bijvoorbeeld aan protocollen/regels betreft het schonen van schoeisel/materieel nadat deze in contact zijn gekomen met een invasieve exoot.

- ☐ Ja
 - ☐ Nee
 - ☐ Onbekend
 - ☐ Ja en deze stuur ik mee
- **Vraag 9:** Worden er maatregelen getroffen betreffende het voorkomen van (kruis)besmettingen wanneer er sprake is een of meerder invasieve exoten op het werkterrein? Zo ja, licht uw antwoord toe

Denk hierbij aan het uitrasteren van vee of recreanten, het weren van (water)vogels en het afsluiten van watergangen op het moment dat een invasieve exoot is waargenomen in een gebied. Ook kan gedacht worden aan wisselingen in roulatie van beheer door te werken van onbesmette naar besmette gebieden om verspreiding middels machines te voorkomen. Een ander voorbeeld is het rekening houden met de aanwezigheid van invasieve exoten (zoals Japanse duizendknoop) bij het verzetten van grond.
 - **Vraag 10:** Worden er maatregelen getroffen betreffende het inlenen van/ of gebruik van eigen materiaal waarvan niet duidelijk is of deze eventueel in aanraking zijn geweest met invasieve exoten? Zo ja, licht uw antwoord toe

Wordt er bijvoorbeeld aan de vorige gebruiker of eigenaar gevraagd of de machines eerder zijn gebruikt op een terrein dat besmet is met een invasieve exoot? En mocht dit het geval zijn, hoe wordt hier dan mee omgegaan? En mocht onbekend zijn of de machines in aanraking zijn geweest met invasieve exoten, worden er dan maatregelen genomen?
 - **Vraag 11:** Worden er andere maatregelen getroffen wanneer er sprake is een of meerder invasieve exoten op het werkterrein? Zo ja, licht uw antwoord toe
 - **Vraag 12:** Vindt er, na oplevering van het werk, nacontrole plaats betreffende de eventuele (her)kolonisatie van invasieve exoten? Zo ja, licht uw antwoord toe
 - **Vraag 13:** Wat bemoeilijkt volgens u het hygiënisch werken met invasieve exoten in de praktijk? Licht uw antwoord toe
 - **Vraag 14:** Wat heeft u nodig om in de praktijk op een hygiënische manier te werken met invasieve exoten? Licht uw antwoord toe
 - **Vraag 15:** Wilt u nog andere zaken met ons delen betreft hygiënisch werken met invasieve exoten?

CHECKLIST INVASIEVE EXOTEN DROGE WERKZAAMHEDEN

BETREED BESMETTE GEBIEDEN ALLEEN INDIEN **STRIKT NOODZAKELIJK**.
IN ALLE GEVALLEN VAN TWIJFEL OVERLEG EERST MET **DESKUNDIGE!**

1. **ALGEMEEN**
 - ☐ Informeer of op de locatie invasieve exoten aanwezig zijn en wat dat betekent voor de werkzaamheden.
 - ☐ Lees deze checklist, vul in/check af en onderteken.
2. **VOORAFGAAND AAN WERKZAAMHEDEN**
 - ☐ Controleer of het te gebruiken materieel schoon is van exoten.
 - ☐ Indien nodig: reinig het materieel grondig.
3. **HANDELINGEN INDIEN GEEN INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG**
 - ☐ Voorkom zo veel als mogelijk het ontstaan van een kale bodem en verwijderen van inheemse vegetatie.
 - ☐ Bij twijfel, of onverwacht aanwezige exoten: schakel een deskundige in en ga verder onder ④.
4. **HANDELINGEN INDIEN WEL INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG/RISICO OP INTRODUCTIE**
 - ☐ Bekijk de kaart en de veldmarkering van invasieve exoten in het werkterrein.
 - ☐ Voorkom zo veel mogelijk de fysieke verstoring van exoten en het ontstaan van een kale bodem. Is dit niet mogelijk? Pas dan de werkzaamheden aan, overleg met de deskundige.
 - ☐ Maak het besmette terrein na werkzaamheden, indien mogelijk, ongeschikt voor betreding.
5. **REINIGEN MATERIEEL OP VEILIGE LOCATIE**
 - ☐ Controleer en reinig gebruikt materieel.
6. **TRANSPORT**
 - ☐ Voer materiaal met exoten af naar een gespecialiseerde verwerker óf...
 - ☐ ...sla het op een veilige locatie op.
 - ☐ Zorg dat het vrijgekomen materiaal afgedekt wordt vervoerd.
 - ☐ Controleer en reinig transportmaterieel indien nodig.
7. **AANVULLENDE MAATREGELEN**
 - ☐ Staak de werkzaamheden bij extreme weersomstandigheden; dichte mist, harde wind, hoosbui.

Naam: _____

Handtekening: _____

Functie: _____

Datum: _____

Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet in Nederland thuishoren. Door hun snelle vermeerdering en verspreiding vormen zij een bedreiging voor de Nederlandse natuur en economie. Om die reden is er een wetgeving tot stand gekomen waaraan moet worden voldaan. Dit werkprotocol helpt bij het veilig en hygiënisch uitvoeren van werkzaamheden om schade aan natuur en economie te voorkomen en te voldoen aan de wetgeving.

Meer informatie vindt u in het rapport 'Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland'.

LANDGEBONDEN INVASIEVE EXOTEN

WERKPROTOCOL UITVOERDER OF (MEEWERKEND) VOORMAN

1 ALGEMEEN

- Zorg dat iedere betrokkene dit werkprotocol ter harte neemt.
- Overleg bij twijfel eerst met een deskundige.

2 VOORAFGAAND AAN WERKZAAMHEDEN

- Bepaal of er invasieve exoten aanwezig zijn die een risico vormen bij het uitvoeren van het project.
- Wanneer aanwezig: informeer en instrueer betrokkenen over deze risico's en hoe daarmee om te gaan.
- Beoordeel of de uit te voeren werkzaamheden tot nieuwe introducties van invasieve exoten kunnen leiden. Zowel op het werkterrein als op transportroutes.
 - ⌚ *Maak de herkomst van grond en materieel inzichtelijk.*
 - ⌚ *Is dit mogelijk besmet? Dan aanpassen of reinigen!*
- Betreed besmette gebieden alleen indien strikt noodzakelijk en enkel met materieel en schoeisel dat achteraf zorgvuldig wordt gereinigd.

3 HANDELINGEN INDIEN GEEN INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG/GEEN RISICO OP INTRODUCTIE

- Werk op reguliere manier uitvoeren.
- Voorkom zoveel mogelijk verstoring van het terrein.
 - ⌚ *Vermijd het ontstaan van een kale bodem en/of het verwijderen van inheemse soorten.*
- Worden tijdens de werkzaamheden toch exoten aangetroffen, ga dan bij 5 verder.

4 HANDELINGEN INDIEN WEL INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG/RISICO OP INTRODUCTIE

- Geef op een kaart aan waar de exoten aanwezig zijn op het terrein.
- Markeer in het terrein het gedeelte waar de exoten aanwezig zijn.
- Voorkom fysieke verstoring van de invasieve exoot.
 - ⌚ *Niet maaien, vergraven, plaggen, e.d.*
- Is fysieke verstoring niet te voorkomen? Voer de werkzaamheden dan separaat uit.
 - ⌚ *Pas de werkvolgorde aan.*
 - ⌚ *Werk bij voorkeur als laatste in het terreindeel met exoten.*

5 REINIGEN OP VEILIGE LOCATIE

- Voorkom verspreiding van exoten.
 - ⌚ *Reinig materieel en schoeisel op een vooraf aangewezen locatie met water; bij voorkeur met een hogedrukreiniger en heet water.*
 - ⌚ *Beschouw het gebruikte afvalwater als besmet met exoten.*

6 TRANSPORT EN VERWERKING

- Voorkom verspreiding, zorg voor veilig transport.
 - ⌚ *Dek materiaal af, vervoer vloeistofdicht e.d.*
- Zorg voor een veilige locatie voor de verwerking van met exoten besmet materiaal (erkend verwerker, opslagdepot, etcetera).
- Meld dat het materiaal besmet is met exoten.

7 AANVULLENDE MAATREGELEN

- Hef eventuele ontstane verstoring in het terrein op.
 - ⌚ *Vermijd een kale bodem.*
 - ⌚ *Introduceer inheemse vegetatie.*
- Voorkom snelle (her)introductie van exoten.
 - ⌚ *Isoleer terreinen met exoten.*
 - ⌚ *Weer de betreding door bezoekers, vee en dieren.*

Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet in Nederland thuishoren. Door hun snelle vermeerdering en verspreiding vormen zij een bedreiging voor de Nederlandse natuur en economie. Om die reden is er een wetgeving tot stand gekomen waaraan moet worden voldaan. Dit werkprotocol helpt bij het veilig en hygiënisch uitvoeren van werkzaamheden om schade aan natuur en economie te voorkomen en te voldoen aan de wetgeving.

Meer informatie vindt u in het rapport 'Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland'.

LANDGEBONDEN INVASIEVE EXOTEN

WERKPROTOCOL
KRAANMACHINIST,
TREKKERCHAUFFEUR
EN GRONDWERKER

Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet in Nederland thuishoren. Door hun snelle vermeerdering en verspreiding vormen zij een bedreiging voor de Nederlandse natuur en economie. Om die reden is er een wetgeving tot stand gekomen waaraan moet worden voldaan. **Dit werkprotocol helpt bij het veilig en hygiënisch uitvoeren van werkzaamheden** om schade aan natuur en economie te voorkomen en te voldoen aan de wetgeving.

REINIGEN OP VEILIGE LOCATIE

- Voorkom verspreiding van exoten.
 - ⓘ *Reinig materieel en schoeisel op een vooraf aangewezen locatie met water; bij voorkeur met een hogedrukreiniger en heet water.*
 - ⓘ *Beschouw het gebruikte afvalwater als besmet met exoten.*

TRANSPORT EN VERWERKING

- Voorkom verspreiding, zorg voor veilig transport.
 - ⓘ *Dek materiaal af, vervoer vloestofdicht e.d.*
- Zorg voor een veilige locatie voor de verwerking van met exoten besmet materiaal (erkend verwerker, opslagdepot, etcetera).
- Meld dat het materiaal besmet is met exoten.

AANVULLENDE MAATREGELEN

- Hef eventuele ontstane verstoring in het terrein op.
 - ⓘ *Vermijd een kale bodem.*
 - ⓘ *Introduceer inheemse vegetatie.*
- Voorkom snelle (her)introductie van exoten.
 - ⓘ *Isoleer terreinen met exoten.*
 - ⓘ *Weer de betreding door bezoekers, vee en dieren.*

Meer informatie over exoten? Download 'Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland'!

**HERKEN
DE EXOOT**

Japanse duizendknoop
Fallopia japonica

Reuzenberenklauw
Heracleum mantegazzianum

Reuzenbalsemien
Impatiens glandulifera

Hierboven zijn drie landgebonden exoten
uitgelicht. Meer weten over deze planten? Of
nieuwsgierig naar de andere soorten? Ga
naar de website 'Exoten in Fryslân'.

CHECKLIST INVASIEVE EXOTEN NATTE WERKZAAMHEDEN

BETREED BESMETTE GEBIEDEN ALLEEN INDIEN **STRIKT NOODZAKELIJK**.
IN ALLE GEVALLEN VAN TWIJFEL OVERLEG EERST MET **DESKUNDIGE!**

- 1. ALGEMEEN**
 - ☐ Informeer of op de locatie invasieve exoten aanwezig zijn en wat dat betekent voor de werkzaamheden.
 - ☐ Lees deze checklist, vul in/check af en onderteken.
- 2. VOORAFGAAND AAN WERKZAAMHEDEN**
 - ☐ Controleer of het te gebruiken materieel schoon is van exoten.
 - ☐ Indien nodig: reinig het materieel grondig.
- 3. HANDELINGEN INDIEN GEEN INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG**
 - ☐ Voorkom zo veel als mogelijk het ontstaan van een kale bodem en verwijderen van inheemse vegetatie op de oevers.
 - ☐ Bij twijfel, of onverwacht aanwezige exoten: schakel een deskundige in en ga verder onder 4.
- 4. HANDELINGEN INDIEN WEL INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG/RISICO OP INTRODUCTIE**
 - ☐ Bekijk de kaart en de veldmarkering van invasieve exoten in het werkterrein
 - ☐ Voorkom zo veel als mogelijk fysieke verstoring van exoten en het ontstaan van een kale bodem. Is dit niet mogelijk? Pas dan de werkzaamheden aan, overleg met de deskundige.
 - ☐ Plaats drijvers/afvangschermen om afdrijven van exoten te verhinderen.
 - ☐ Maak het besmette terrein na werkzaamheden, indien mogelijk, ongeschikt voor betreding.
- 5. REINIGEN MATERIEEL OP VEILIGE LOCATIE**
 - ☐ Controleer en reinig gebruikt materieel.
- 6. TRANSPORT**
 - ☐ Voer materiaal met exoten af naar een gespecialiseerde verwerker óf...
 - ☐ ...sla het op een veilige locatie op.
 - ☐ Vervoer bij werkzaamheden vrijgekomen materiaal afgedekt én waterdicht.
 - ☐ Controleer en reinig transportmaterieel indien nodig.
- 7. AANVULLENDE MAATREGELEN**
 - ☐ Staak de werkzaamheden bij extreme weersomstandigheden; dichte mist, harde wind, hoosbui.

Naam: _____

Handtekening: _____

Functie: _____

Datum: _____

Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet in Nederland thuishoren. Door hun snelle vermeerdering en verspreiding vormen zij een bedreiging voor de Nederlandse natuur en economie. Om die reden is er een wetgeving tot stand gekomen waaraan moet worden voldaan. Dit werkprotocol helpt bij het veilig en hygiënisch uitvoeren van werkzaamheden om schade aan natuur en economie te voorkomen en te voldoen aan de wetgeving.

Meer informatie vindt u in het rapport 'Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland'.

WATERGEBONDEN INVASIEVE EXOTEN

WERKPROTOCOL UITVOERDER OF (MEEWERKEND) VOORMAN

1 ALGEMEEN

- Zorg dat iedere betrokkene dit werkprotocol ter harte neemt.
- Overleg bij twijfel eerst met een deskundige.

2

VOORAFGAAND AAN WERKZAAMHEDEN

- Bepaal of er invasieve exoten aanwezig zijn die een risico vormen bij het uitvoeren van het project.
- Wanneer aanwezig: informeer en instrueer betrokkenen over deze risico's en hoe daarmee om te gaan.
- Beoordeel of de uit te voeren werkzaamheden tot nieuwe introducties van invasieve exoten kunnen leiden.
 - ① *Maak de herkomst van te gebruiken substraten en materieel inzichtelijk.*
 - ① *Is dit mogelijk besmet? Dan aanpassen of reinigen!*
- Betreed/bevaar besmette gebieden alleen indien strikt noodzakelijk en enkel met materieel en schoeisel dat achteraf zorgvuldig wordt gereinigd.

3

HANDELINGEN INDIEN GEEN INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG/GEEN RISICO OP INTRODUCTIE

- Werk op reguliere manier uitvoeren.
- Voorkom zoveel mogelijk verstoring van het waterlichaam en de oevers.
 - ① *Vermijd het ontstaan van een kale bodem en/of het verwijderen van inheemse soorten.*
- Worden tijdens de werkzaamheden toch exoten aangetroffen, ga dan bij 4 verder.

4

HANDELINGEN INDIEN WEL INVASIEVE EXOTEN AANWEZIG/RISICO OP INTRODUCTIE

- Geef de aanwezigheid van de exoten in het waterlichaam en op de oevers weer op een kaart.
 - ① *Bij de aanwezigheid van aquatische invasieve exoten is aan te nemen dat het hele waterlichaam is besmet.*
- Markeer het deel met de exoten in het waterlichaam
- Indien mogelijk: voorkom fysieke verstoring van de invasieve exoot.
 - ① *Niet maaien, baggeren, vergraven, e.d.*
 - ① *Plaats afvangschermen/drijvers om afdrijven van exoten te verhinderen*
- Fysieke verstoring niet te voorkomen: voer de werkzaamheden separaat uit.
 - ① *Pas de werkvolgorde aan, scheidt de besmette delen eventueel af met drijvers*
 - ① *Werk bij voorkeur als laatste in het met exoten besmette deel.*

5

REINIGEN OP VEILIGE LOCATIE

- Voorkom verspreiding van exoten.
 - ① *Reinig materieel en schoeisel op een vooraf aangewezen locatie met water; bij voorkeur met een hogedrukreiniger en heet water.*
 - ① *Beschouw het gebruikte afvalwater als besmet met exoten.*

6

TRANSPORT EN VERWERKING

- Plaats besmet materiaal niet op een tijdelijke opslagplaats, zoals bijvoorbeeld een slootkant.
- Voorkom verspreiding, zorg voor een veilig transport.
 - ① *Dek materiaal af, vervoer vloestofdicht e.d.*
- Zorg voor een veilige locatie voor de verwerking van met exoten besmet materiaal ((erkend) verwerker, opslagdepot, etc.)
- Meld dat het materiaal besmet is met exoten en reinig na het storten het gebruikte materieel grondig.

7

AANVULLENDE MAATREGELEN

- Hef eventuele ontstane verstoring in het terrein op.
 - ① *Vermijd een kale bodem.*
 - ① *Introduceer inheemse vegetatie.*
- Voorkom snelle (her)introductie van exoten.
 - ① *Isoleer terreinen met exoten.*
 - ① *Weer de betreding door bezoekers, vee en dieren.*

Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet in Nederland thuishoren. Door hun snelle vermeerdering en verspreiding vormen zij een bedreiging voor de Nederlandse natuur en economie. Om die reden is er een wetgeving tot stand gekomen waaraan moet worden voldaan. Dit werkprotocol helpt bij het veilig en hygiënisch uitvoeren van werkzaamheden om schade aan natuur en economie te voorkomen en te voldoen aan de wetgeving.

Meer informatie vindt u in het rapport 'Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland'.

WATERGEBONDEN INVASIEVE EXOTEN

WERKPROTOCOL
KRAANMACHINIST,
TREKKERCHAUFFEUR
EN GRONDWERKER

Invasieve exoten zijn planten- of diersoorten die niet in Nederland thuishoren. Door hun snelle vermeerdering en verspreiding vormen zij een bedreiging voor de Nederlandse natuur en economie. Om die reden is er een wetgeving tot stand gekomen waaraan moet worden voldaan. **Dit werkprotocol helpt bij het veilig en hygiënisch uitvoeren van werkzaamheden** om schade aan natuur en economie te voorkomen en te voldoen aan de wetgeving.

REINIGEN OP VEILIGE LOCATIE

- Voorkom verspreiding van exoten.
 - ⓘ *Reinig materieel en schoeisel op een vooraf aangewezen locatie met water; bij voorkeur met een hogedrukreiniger en heet water.*
 - ⓘ *Beschouw het gebruikte afvalwater als besmet met exoten.*

TRANSPORT EN VERWERKING

- Plaats besmet materiaal niet op een tijdelijke opslagplaats, zoals bijvoorbeeld een slootkant.
- Voorkom verspreiding, zorg voor een veilig transport.
 - ⓘ *Dek materiaal af, vervoer vloestofdicht e.d.*
- Zorg voor een veilige locatie voor de verwerking van met exoten besmet materiaal ((erkend) verwerker, opslagdepot, etc.)
- Meld dat het materiaal besmet is met exoten en reinig na het storten het gebruikte materieel grondig.

AANVULLENDE MAATREGELEN

- Hef eventuele ontstane verstoring in het terrein op.
 - ⓘ *Vermijd een kale bodem.*
 - ⓘ *Introduceer inheemse vegetatie.*
- Voorkom snelle (her)introductie van exoten.
 - ⓘ *Isoleer terreinen met exoten.*
 - ⓘ *Weer de betreding door bezoekers, vee en dieren.*

Meer informatie over exoten? Download 'Hygiënisch werken met invasieve exoten in de provincie Friesland'!

**HERKEN
DE EXOOT**

Watercrassula
Crassula helmsii

Grote waternavel
Hydrocotyle ranunculoides

Waterteunisbloem
Ludwigia grandiflora

Hierboven zijn drie watergebonden exoten uitgelicht. Meer weten over deze planten? Of nieuwsgierig naar de andere soorten? Ga naar de website 'Exoten in Fryslân'!

Voor deze activiteit was ik verantwoordelijk voor het maken van een visitekaartje, met als doel de Centrale Bijenteelt te moderniseren. De beperking is om een bijenkorf alleen te illustreren

Impact op de entomofauna van het “verantwoord” vangen van vondelingen in de lente *Vespa velutina*

Het gecreëerde logo vertegenwoordigt een bijenkorf in een paar lijnen, met als doel de Centrale Bijenteelt te moderniseren. De beperking is om een bijenkorf alleen te illustreren

In de gemeente Trégastel (Côtes-d'Armor) werd in het voorjaar van 2023 een prospectief observationeel onderzoek uitgevoerd om de grondleggers van de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*, VV) in de val te lokken. Met de steun van het gemeentehuis, gemeentelijke diensten (politie en tuinmannen), traiden de GDSA 22 en 53 vrijwillige vallenzetters, gedurende 7-8 weken werd “verantwoord vangen”, waarbij de entomofauna zoveel mogelijk werd gerespecteerd, uitgevoerd. Deze campagne maakte het mogelijk om tussen 15 maart en 15 mei 1.146 oprichters in de val te lokken. Het hoofddoel van deze studie was om de inhoud van de vallen nauwgezet te tellen, om de impact van het vangen op de entomofauna te meten en om een mogelijke impact op het aantal vermeden nesten te verifiëren, zowel in de zomer als in de herfst.

Het totale aantal ‘ongewenste’ insectenvangsten maakte het mogelijk om de impact op de entomofauna in te schatten. Het blijft extreem laag vergeleken met de predaties die Aziatische horzels in dezelfde periode hebben vermeden.

Vanaf 1 december 2023 was het aantal gevonden en vervolgens verwijderde nesten in de gemeente, na het vangen in de lente, met 40% afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar (dit gedeelte wordt in het tweede deel uitgewerkt).

De Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*, VV) kwam begin jaren 2000 per ongeluk aan in het zuidwesten van Frankrijk en begon in 2010 Bretagne te koloniseren [1-2].

De aanwezigheid van het land in deze regio is uiterst zorgwekkend geworden, vooral in kuststeden en -dorpen.

Gegevens over nestverwijderingen, geregistreerd op gemeentelijk of regionaal niveau (FREDON Bretagne, FDGDON, 2019; Fig. 1), laten een dichtheid zien die kan oplopen tot meer dan 5 nesten/km² met betrekking tot de kustlijn [3].

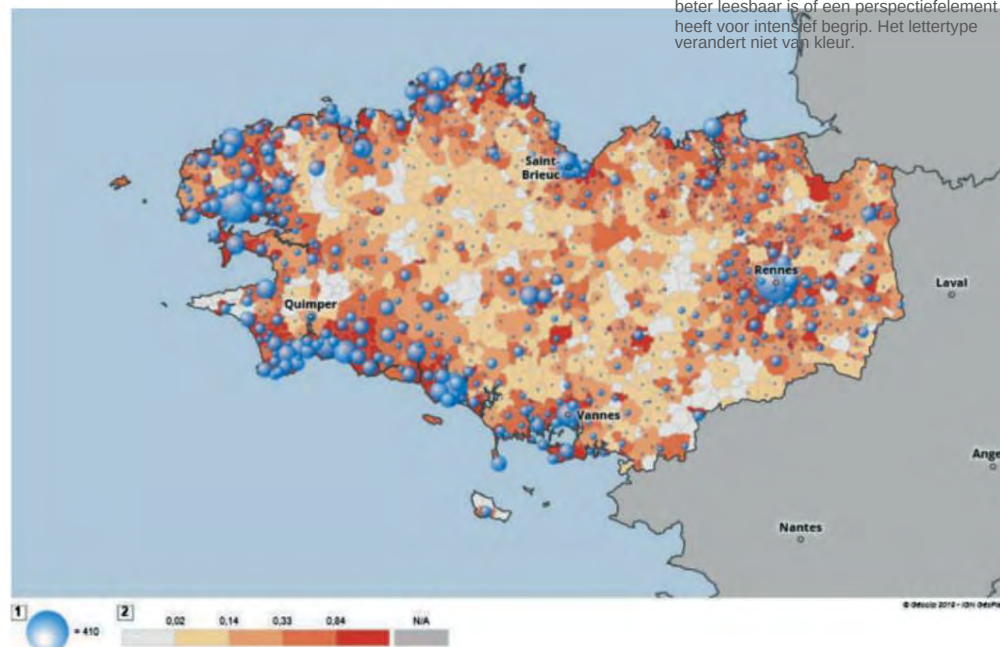
Het vangen van stichteressen in het voorjaar blijft controversieel [4 tot en met 8] vanwege de gelijktijdige vangst van vele andere insectensoorten die nodig zijn voor de biodiversiteit, bestuiving en broedsels van jonge vogels, wat lokale en nationale beslissingen ten gunste van een effectieve verenigende strijd verstoort.

In Côtes-d'Armor werden in 2021 3.490 nesten geregistreerd.

De gemeente Trégastel (364 inwoners/km²), met een oppervlakte van 7 km² alleen al werden datzelfde jaar 63 nesten verwijderd (9 nesten/km²) en 90 nesten in 2022 (12,9 nesten/km²).

Naast predatie op entomofauna (inclusief bijen), verstoren Aziatische horzels het gemeenschapsleven,

het binnendringen van marktkramen en vuilnisbakken van restaurants in de zomer en herfst, en het gevaarlijk blootstellen van gemeentelijke tuinmannen bij het snoeien van heggen, maar ook bewoners en zomerbezoekers wanneer tuinhuisjes worden geopend of tijdens aanvallen op voorbijgangers zoals in augustus 2022 toen de politie met spoed een openlucht parkeerplaats.

Afb. 1: In kaart brengen van de dichtheid van nesten geregistreerd in 2019 door de FDGDON (aantal nesten/ km²) [3]

De GDSA 22 is in het departement al enkele jaren bezig met het opzetten van een gerichte strijd tegen VV door een netwerk van referentiegemeenten te creëren die op lange termijn investeren in de gevangenneming van de oprichters in het voorjaar, met feedback [9].

Doel van de studie

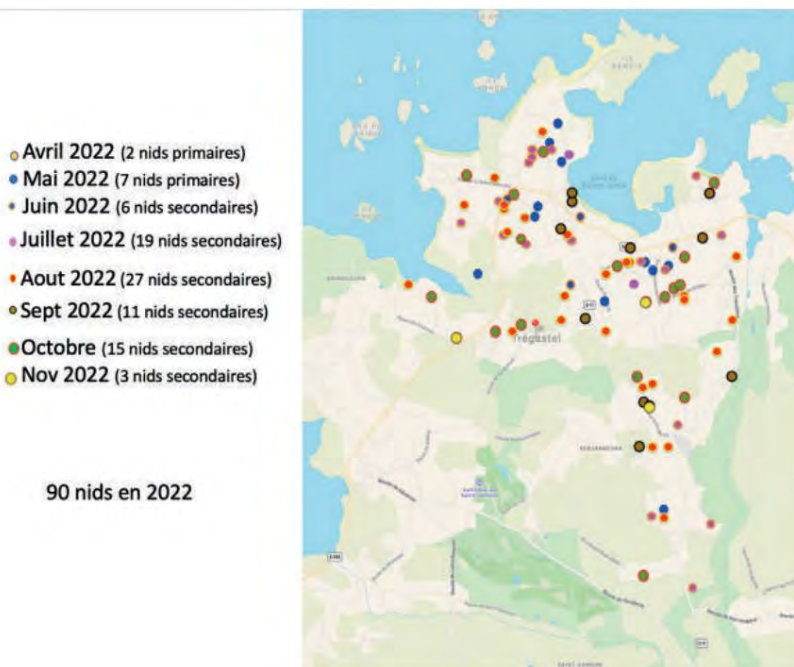
In coördinatie met de GDSA 22, en met de steun van de gemeentelijke diensten van het gemeentehuis (politieagenten, tuinlieden) en vrijwilligers, werd besloten om in het voorjaar te experimenteren met prospectieve en zo selectief mogelijke vangst van de oprichters, daar gemeenschap.

Het belangrijkste doel van dit onderzoek was het zorgvuldig tellen van de inhoud van de vallen gedurende de acht weken van voorjaarsverzameling, en vervolgens (secundair criterium) het tellen van het aantal ontdekte en verwijderde nesten tijdens de zomer en herfst.

Materiaal en methode

Om de bevolking te kunnen informeren en sensibiliseren werd in eerste instantie een maandkaart opgesteld met de locaties van de verwijderde nesten in de gemeente in 2021 en 2022 (Fig. 2, jaar 2022). Vervolgens werd in februari 2023 een openbare bijeenkomst georganiseerd om bewoners te informeren (Fig. 3).

Tijdens deze bijeenkomst, die werd bijgewoond door ongeveer 110 mensen (van de 1.372 belastinghuishoudens), werden de VV-cyclus, de beschikbare strijdmiddelen en de doelstellingen van een ecologisch verantwoorde lentevangstcampagne door de oprichters uitgelegd.

Afb. 2: Locatie van de 90 nesten die in 2022 zijn verwijderd, gemeente Trégastel

Vervolgens werd aangekondigd dat de vangst en vernietiging zouden worden gecentraliseerd door de gemeentepolitie met een speciaal telefoonnummer, en dat zij volledig financieel zouden worden ondersteund door het gemeentehuis.

Afb. 3: Gemeentelijke informatiemededeeling aan de bevolking, februari 2023.

Er werden 53 vrijwillige vallenzetters geselecteerd op basis van hun locatie om de nestlocaties van voorgaande jaren en het hele grondgebied zo goed mogelijk te dekken.

Er werd slechts één type val gekozen (semi-selectief en financieel competitief: Vespacatch TM) en door het gemeentehuis gratis ter beschikking gesteld aan elke vallenzetter gedurende de hele campagne. Er werden een toezeggingsformulier van een pelsjager (Fig. 4), een telblad van de vangsten (Fig. 5) en vier vullingen met aas uitgedeeld met instructies waarmee de Aziatische horzel kon worden onderscheiden van andere soorten horzels.

Fiche d'engagement du piégeur de printemps Frelon Asiatique

Je soussigné(e) ai reçu un piège fourni par la municipalité de Trégastel visant à capturer des fondatrices de frelons asiatiques (Vespa velutina).

Ce piégeage a pour but de limiter la prolifération des frelons asiatiques et ainsi, de protéger l'entomofaune locale.

Je suis informé(e) que ce piégeage ne permet pas de capturer uniquement de frelon asiatique et que d'autres insectes seront probablement également capturés.

Cependant afin de limiter les prises d'insectes non-ciblés, je m'engage à :

- 1-utiliser exclusivement le modèle de piège qui m'a été fourni
- 2-utiliser la dosette appât fournie et additionnée en solution de 50g. de sucre et 200 ml d'eau à l'exclusion de tout autre appât fabriqué localement
- 3-ne piéger que dans des lieux attractifs pour le frelon asiatique (proximité des anciens nids, arbres et arbustes mellifères en fleurs, composteurs ménagers, sous pente, abris de jardin ouverts)
- 4-respecter les préconisations de périodes de piégeage diffusées par la mairie de Trégastel. Celles-ci seront adaptées en fonction des conditions météo, notamment si une vague de froid survient.
- 5-informer le référent de la mairie (Messieurs ALLET Sylvain ou BRISSEAU Gaëtan du service Police Municipale), en cas de prise en nombre importante d'insectes autres que le frelon asiatique.
- 6-transmettre à la personne référente (Messieurs ALLET Sylvain ou BRISSEAU Gaëtan du service Police Municipale), les données de piégeage du frelon asiatique à l'aide de l'annexe ci-jointe (localisation du piège et comptage de frelons asiatiques ainsi que des autres insectes qui auraient été piégés)
- 7-enfin, restituer à la mairie de Trégastel, à la fin de la campagne de piégeage, le piège vide et nettoyé.

Date et signature :

Téléphone Police Municipale : 06

Vos coordonnées : - Nom et Prénom :

- Adresse :

- N° de Téléphone et mail :

© 2022 Trégastel - Tous droits réservés. Ce document est la propriété de la Mairie de Trégastel. Toute réimpression ou utilisation non autorisée sans la permission écrite de la Mairie de Trégastel est formellement interdite.

Afb. 4: Toezeggingsformulier voor vrijwillige trappers

**Campagne de piégeage des frelons asiatiques
Printemps 2023 - Trégastel
Fiche de comptage des captures**

NOM / Prénom : _____
 Adresse : _____
 N° Téléphone / Portable : _____
 Adresse Mail : _____
 Environnement du piège (Ex : camélia, saule, chêne ...) : _____

Date de la pose du piège : _____

Date du prélèvement	Nbre Frelons asiatiques	Nbre Frelons européens	Nbre Bourdons	Autres insectes	Commentaires
N°1					
N°2					
N°3					
N°4					
N°5					
N°6					

Date de la dépose : _____ Date de retour du piège en mairie / Signature : _____

Ce piège vous est prêt. Il faut le nettoyer et le retourner en mairie mi-avril 2023 avec cette fiche de comptage remplie. Merci.

Mairie Route du Darnen 22750 TRÉGASTEL (Côte d'Armor)
 Tél. 02 96 15 58 00 Fax 02 96 15 58 05
 E-mail : mairie@trégastel.fr Site Internet : www.trégastel.fr

Afb. 5: Vangentelblad

Het werd aanbevolen om:

- Hang de val indien mogelijk in de zon en beschut tegen de wind,
- Plaats het aas in de val en vernieuw het elke 15 dagen,
- Plaats de val gedurende 1 uur in de vriezer of verdrink hem tijdens het legen,
- Laat een paar dode horzels in de val zitten,
- VERWIJDER BELANGRIJK DE TRAP AAN HET EINDE VAN DE CAM-LENTE LENDE,
- Tel het aantal insecten en breng het laken en de val terug naar het gemeentehuis.

De gebruikte val was niet volledig selectief, en om excessieve predatie van de lokale entomofauna te voorkomen, werd de duur van de vangst beperkt tot zes tot acht weken en werd de kwaliteit ervan tijdens de vangsten streng gecontroleerd. omlijst de vallen zettters. Bovendien werd de campagne vrijwillig onderbroken zodra de eerste arbeiders in de vallen verschenen (Fig. 6). Elke jager moest elke 15 dagen zijn vangst tellen, zijn formulier invullen en vervolgens zijn val met nieuw lokken

kalf.

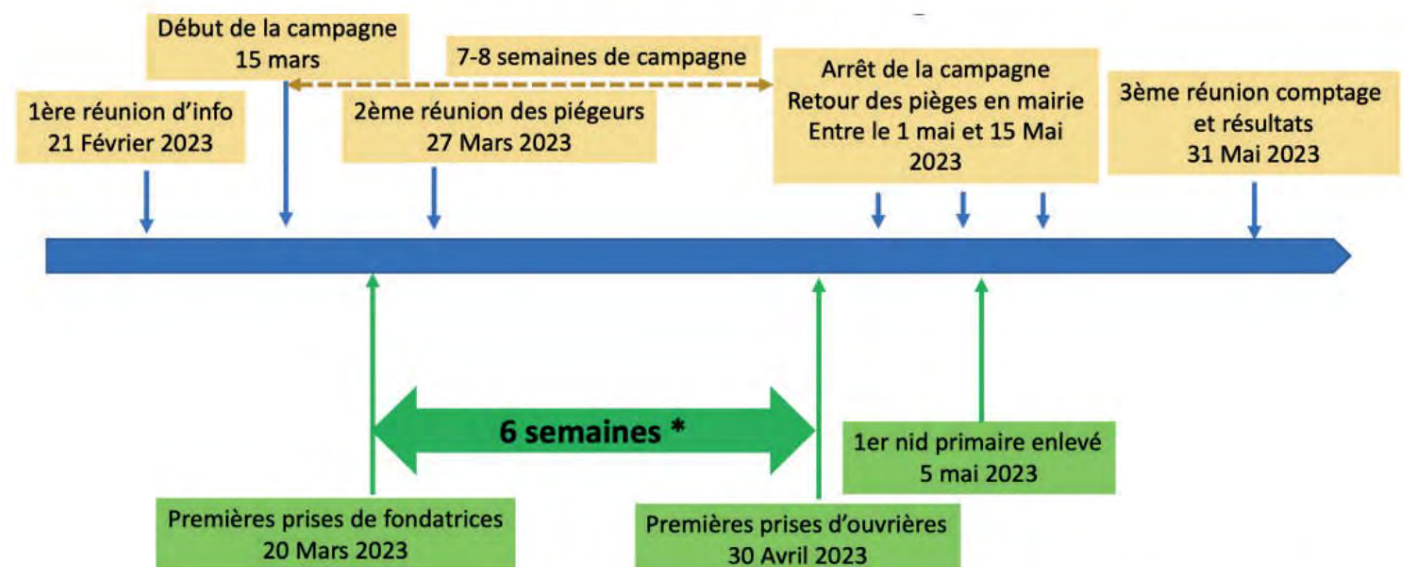
Sinds 2022 kan iedereen in de stad nesten melden via een uniek telefoonnummer waarmee het gemeentehuis wordt gewaarschuwd. De gemeentepolitie laat ze vervolgens binnen 24-48 uur door een bedrijf verwijderen. Elke collecte wordt integraal betaald door het gemeentehuis, zonder bijkomende kosten.

Trappingresultaten (hoofddoel)

De verdeling van de 53 vallen in de gemeente was zo homogeen mogelijk. We hebben willekeurig acht zones afgebakend die overeenkomen met verschillende bevolkingsdichtheden en soorten habitats volgens de PLU (drie resort- en tweede verblijfszones dichtbij de stranden waren niet voldoende bedekt) (Fig. 7).

De vallen werden in de eerste helft van maart uitgedeeld en op de 20e werden enkele eerste vangsten gerapporteerd. In totaal werden 1.146 Aziatische horzels gevangen, in toenemende aantallen tussen half maart en half mei, gedurende de verzamelperiode van aanvankelijk zes weken, voor sommigen teruggedrongen tot zeven tot acht weken, afhankelijk van de datum van terugkeer. hal. Tijdens de laatste telling in het weekend van 1 mei meldde twee vallen zettters (in het rood) dat ze nog meer horzels hadden gevangen (zone 7: 59 horzels en zone 2: 63 horzels).

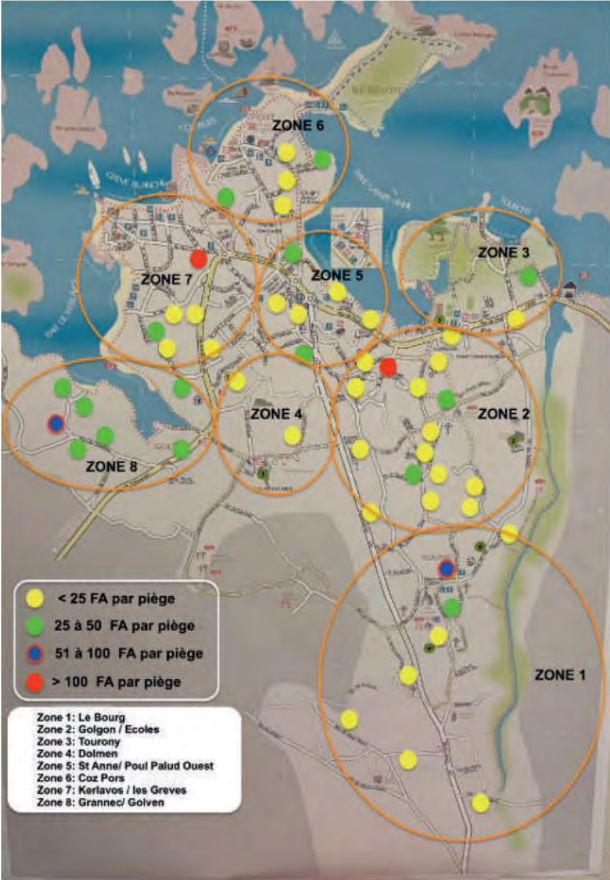
Organisatie van de vangcampagne voor oprichters in Trégastel

* = Laps de temps nécessaire pour la naissance d'une ouvrière : ponte, larve, métamorphose, puis envol

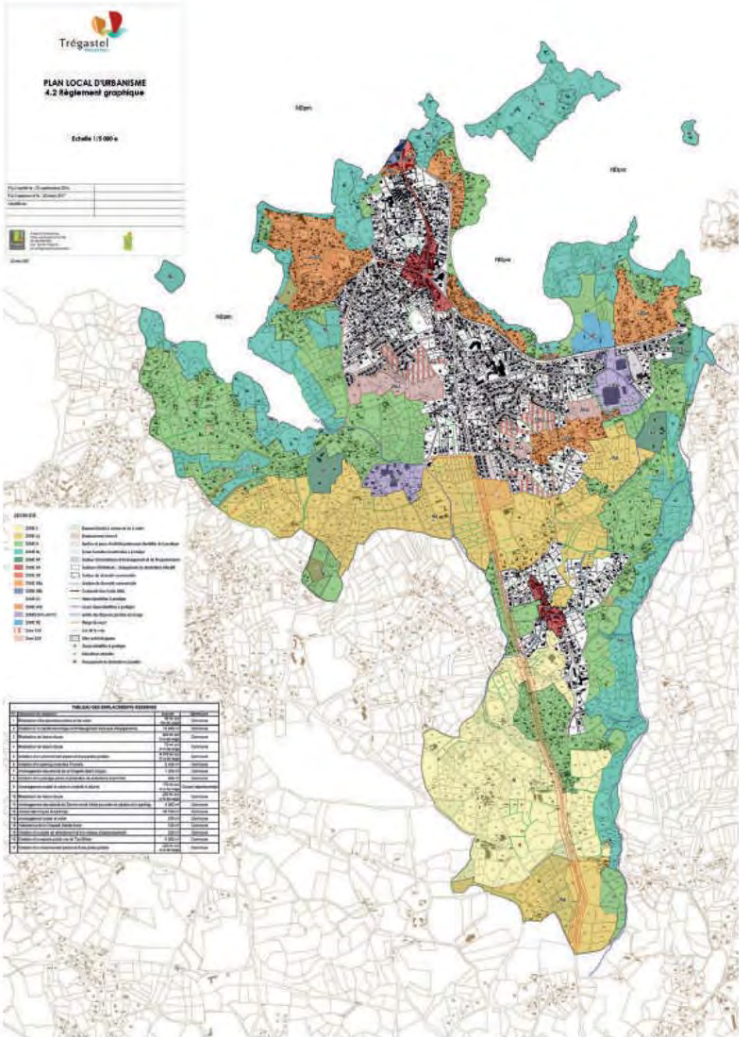
Afb. 6: Agenda van de vangcampagne in Trégastel (DR)

Ongeveer 20% van de vangsten door deze vallenzetters was klein en kon worden beschouwd als jonge werksters, wat erop wijst dat ze afkomstig waren uit geëvolueerde primaire nesten in de buurt. De gevangeneming van arbeiders was de reden voor het officiële einde van de vangcampagne (teruggave van de vallen aan het gemeentehuis tussen 1 en 15 mei).

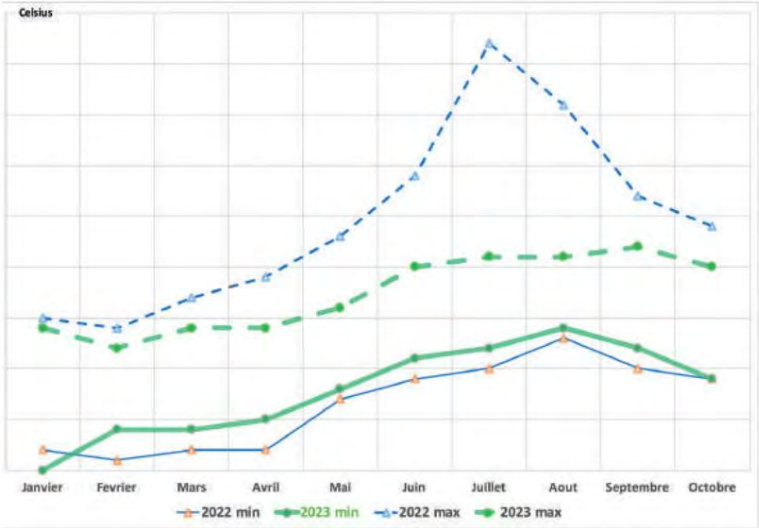

Afb. 7: Verdeling van de vallen in de gemeente en het aantal totale vangsten per val over de gehele vangcampagne.

De vangsten waren ongelijkmatig afhankelijk van de locatie (gemiddelde verhouding: 21,6 vangsten/val) (Tabel 1). De meest getroffen zones (8, 7 en vervolgens 2) zijn de zones waar in 2021 en 2022 de hoogste concentratie nesten was. Op de PLU (Fig. 8) worden deze drie zones “UC-voorstedelijke gebieden” en “UC-natuurlijke gebieden” genoemd. paviljoens N”, met talrijke individuele tuinen. Omgekeerd veroverden de zogenaamde ‘agrarische A’-zones, zoals zone 4, relatief minder stichters.

Afb. 8: Lokaal Stedenbouwkundig Plan (PLU) van de gemeente Trégastel

Afb. 9: Weerrecord van C° maxima en minima in de stad Trégastel in 2022 (symbool en curve in blauw) versus 2023 (symbool en curve in groen).

Météo-Frankrijk <https://www.histoire-meteo.net/france/bretagne/tregastel/2022/#january>

Gebied	Gebied 1	Zone 2	Zone 3	Zone 4	Gebied 5	Gebied 6	Zone 7	Zone 8	Totalen
Denominatie	De stad	Golgon/ Scholen	Tourony	Dolmen	Sint-Anna/ Poul Palud west	Coz Pors	Kerlavos	Grannec	gemiddelde verhouding
n van vallenzetters	8	16	2	2	6	5	7	7	53
Totale VV-inname	144	301	35	25	79	83	218	261	1146
Catch/trap-verhouding	18.0	18.8	17.5	12.5	13.2	16.6	31.1	37.3	21.6

Tabel 1 - Telling van de Vespa Velutina- vangsten in de 53 vallen per periode van 15 dagen.

Naast het aantal gevangen stichteressen hebben we ook de hoeveelheid ongewenste insecten gemeten die werden gevangen in de matig selectieve vallen (Vespacatch TM). Na een training in soortherkenning kregen de 53 vallenzetters de opdracht om ook ongewenste insecten (horzels, hommels, wespen, vliegen, bijen, vlinders, etc.) te tellen (Tabel 2 voor alle vangsten) .

	Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina</i>)	Europese horzel (<i>Vespa crabro</i>)	Hommel (<i>Bombus terrestris</i>)	Wesp gemeenschap	Vlieg gemeenschap	Muggen en kleine muggen	Bij	Vlinder
14 maart tot 30 maart	16	0	2	0	23	280	0	0
1 april tot 15 april	130	8	5	70	140	160	0	0
16 april tot 30 april	283	20	10	80	200	100	2	1
1 mei tot 15 mei	717	32	2	200	430	28	4	2
Totaal	1146	60	19	350	793	568	6	3

Tabel 2: Tellen van entomofauna- vangsten

Vervolgens konden we op basis van de gemiddelde gewichtsgegevens [7] van elke klasse insecten het aantal en het gewicht van de ongewenste vangsten voor de 53 vallen schatten: 110 g voor de hele gemeente (Tabel 3). Dit cijfer moet worden vergeleken met de vangsten die de horzels zelf zouden hebben gemaakt als hun nesten niet waren vernietigd.

	Aantal insectenvangsten (%)	Gemiddeld gewicht van een individu (in mg)	Totaal gewicht van de vangsten (in g)	
			gewenst	ongewenst
Aziatische horzels	1146 (39%)	600	700	
Europese horzels	60 (2%)	1000		60
Hommels	19 (0,6%)	400		7.6
Wespen	350 (12%)	80		28
Vliegen	793 (27%)	10		7.9
Muggen/muggen	568 (19%)	2.5		1.42
Bijen	6 (0,2%)	80		0,5
Vlinders	3 (0,1%)	80		0,2
Totaal	2945		Totaal gewicht: 0,7 kg	Totaal gewicht: 0,11 kg

Tabel 3: Telling van vangsten van “gewenste” entomofauna (Aziatische hoornaar) versus “ongewenste”

Volgens de 44 vallenzetters die communiceerden over de locatie van hun vangst, werd 75% van de vangsten gedaan in bloeiende camelia's of bloeiende fruitbomen (17%), vooral vanaf maart (Tabel 4).

Type de fleurs	Camelia	Pommier/Cerisier	Laurier	Genet	Châtaignier	Chêne	Pas d'info	
Nombre de pièges sur 53	37	3	1	1	1	1	9	53
%	70%	6%	2%	2%	2%	2%	17%	100%
Fondatrices capturées jusqu'au 15 avril	322	107	0	0	0	0	47	476
Fondatrices capturées après le 15 avril	541	92	0	13	11	13		670
Total	863	199	0	13	11	13	47	1146
%	75%	17%	0%	1%	1%	1%	4%	100%

Tabel 4: Vanglocaties in de flora (van de 44 vallenzetters)

In de stad was het weer in 2023 aanzienlijk gematigder dan in 2022. Er waren geen hittepieken of hevige kou. De eerste stichteressen verschenen eind maart, met maximale omgevingstemperaturen overdag onder de 14°C en minimale nachttemperaturen van 4°C (Fig. 9).

De vangst van de oprichters van VV blijft nog steeds controversieel [4 tot 8], vooral vanwege de gelijktijdige vangst van talrijke soorten insecten (entomofauna) die in het voorjaar essentieel zijn voor het behoud van de biodiversiteit, vervuiling en linisatie van jonge broedsels van vogels.

We waren ons bewust van dit risico en wilden de 'ongewenste' vangsten zoveel mogelijk beperken door de duur van de vangsten te beperken tot 6-8 weken en een val te gebruiken die financieel betaalbaar en redelijk selectief was, maar die terug moet worden gebracht naar het gemeentehuis op het einde van het jaar de campagne om de duur van de predatie van andere insecten absoluut te beperken.

Het is duidelijk dat een volledig selectieve en financieel competitieve valstrik de voorkeur zou hebben gehad.

Het totale gewicht aan 'ongewenste' vangsten bedroeg echter voor de gehele gemeente voor de 53 vallen ongeveer 110 gram, zoals beschreven in tabel 3.

Het is echter mogelijk dat het aantal vliegen en muggen door 5 vallenzetters werd onderschat, terwijl de vallen niet vaak genoeg werden verwijderd en opnieuw werden gevangen. Omgekeerd zorgden niet-vernieuwde vallen mogelijk ook voor het leggen van eieren en vervolgens voor de geboorte van vliegen die in gevangenschap bleven.

De schatting van een indirecte berekening van het gewicht van ongewenste vangsten houdt echter niet noodzakelijkerwijs verband met de effecten op de entomofauna. Wegen alleen kan deze impact niet volledig voorspellen, vooral niet op insecten die gevangen zitten en vervolgens ontsnappen.

Dit laatste cijfer moet worden vergeleken met de vangsten die de horzels zelf zouden hebben gemaakt als hun nesten niet waren vernietigd. Volgens een onderzoek uit 2021 van het National Museum of Natural History [11] kan een enkel secundair VV- nest 11,32 kg insectenbiomassa (159 soorten) verbruiken, waaronder 38% huisbijen, 30% vliegen en 19,7% wespen.

Een snelle berekening waarbij de vernietigde secundaire nesten in Trégastel worden vergeleken (81 in 2022 en 38 in 2023, respectievelijk een gemiddelde door de horzels gevangen biomassa van 917 kg in 2022 of 430 kg in 2023) zet de impact van een maximummaximum sterk in perspectief. van een paar honderd gram "ongewenste" insecten door ze te vangen.

Het is moeilijk in te schatten hoeveel stichteressen nodig zouden zijn om te vangen om de predatie van Aziatische horzels op entomofauna aanzienlijk te verminderen. De literatuur is onduidelijk over het werkelijke percentage oprichters dat na de winter overleeft. Een koude winter zou het voortbestaan van de grondleggers aanzienlijk verminderen.

De temperaturen van januari tot april 2023 waren echter vrij mild in vergelijking met die van 2022 (zie gegevens van Météo-France - Fig. 9). Daarom waren er in het voorjaar van 2023 theoretisch meer overlevende stichters verspreid over de gemeente dan in 2022.

We kunnen onze 164 gevangen stichters/km² hoogstens vergelijken met het naburige dorp Trébeurden, van dezelfde orde van grootte, met 1.826 gevangen stichters/km² en vervolgens 3.269 (243 stichters/km²) in 2023 [12].

Wat de aantrekkelijke bloemen voor de oprichters betreft, blijkt dat de camelia 75% van de favoriete bloemen van de oprichters is (zie Tabel 4). De vroege bloei van *Camelia japonica*, vanaf maart in Bretagne, maakt hem tot een bondgenoot van de grondleggers vanwege zijn rijke zoete nectar. Deze plant komt, net als de Aziatische hoornaar, uit Oost-Azië en verdiensten

diale, zou het een voorouderlijke natuurlijke lokstof kunnen zijn? De import van de camelia, rond 1740, zou dan in evolutie slechts "voorafgegaan zijn" aan de import van de Aziatische horzel.

Conclusie van het deel over de impact op de entomofauna

Hier wilden we in deze prospectieve interventionele studie de werkelijke impact van 'verantwoorde' voorjaarsvangst op de entomofauna meten.

Dankzij de betrokkenheid van verschillende lokale actoren, GDSA 22, gemeentelijke diensten en de waakzaamheid van 53 vallenzetters die in de gemeente zijn opgeleid, heeft deze campagne het mogelijk gemaakt om 1.146 oprichters in de val te lokken tijdens een korte campagne tussen 15 maart en 15 mei. Het totale aantal "ongewenste" insectenvangsten in de gemeente maakte het mogelijk om de menselijke predatie op entomofauna te schatten. Het resultaat is dat korte, gecontroleerde vangsten een lage impact hebben op de entomofauna vergeleken met die van de Aziatische hoornaar.

In het tweede deel van dit artikel vindt u het onderzoek naar de impact van deze vangst op het aantal primaire en secundaire nesten dat in de daaropvolgende zomer en herfst wordt verwijderd.

Een verbetering van de selectiviteit van vallen, evenals steun van de autoriteiten en de bevolking, zouden in de toekomst het vangen van springstichters op de schaal van een eenvoudige gemeente of zelfs een land verder kunnen verbeteren. een acceptabeler niveau van predatie.

Aziatische horzel op cameliabloem © JP33

Impact op het verschijnen en verwijderen van nesten (secundair eindpunt)

De vangsten van de oprichters in het voorjaar hadden het uiterlijk van primaire en secundaire nesten in de gemeente gedurende de rest van 2023 ernstig kunnen verstoren. De ontdekking en het aantal primaire en secundaire nesten waren lager en later.

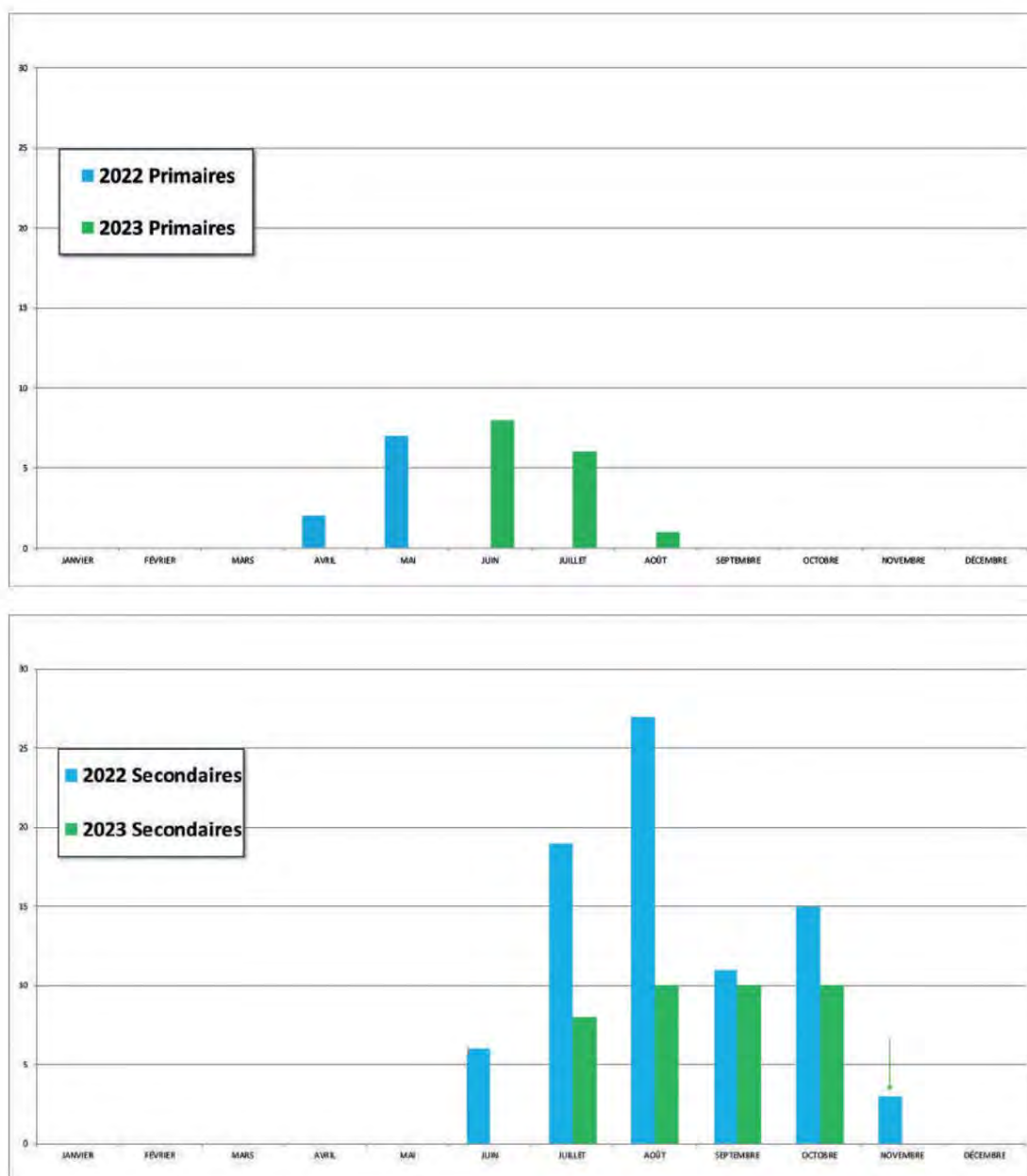
In 2022 waren, zonder de stichters in de val te lokken, in totaal 90 nesten (respectievelijk 9 primaire nesten en 81 secundaire nesten) verwijderd door gemeentelijke diensten.

In 2023, toen de grondleggers op 1 december 2023 vóór de storm Ciaran werden gevangen, werden 53 nesten (15 primaire nesten en 38 secundaire nesten) gelokaliseerd en verwijderd.

Primaire nesten: We noteren een toename van 60% in het aantal gedetecteerde primaire nesten (15 *versus* 9), mogelijk gekoppeld aan een sterk bewustzijn onder de bevolking. Maar we constateren ook een vertraging van enkele weken bij de ontdekking van de eerste primaire nesten in 2023 (10 juni) vergeleken met 2022 (15 april).

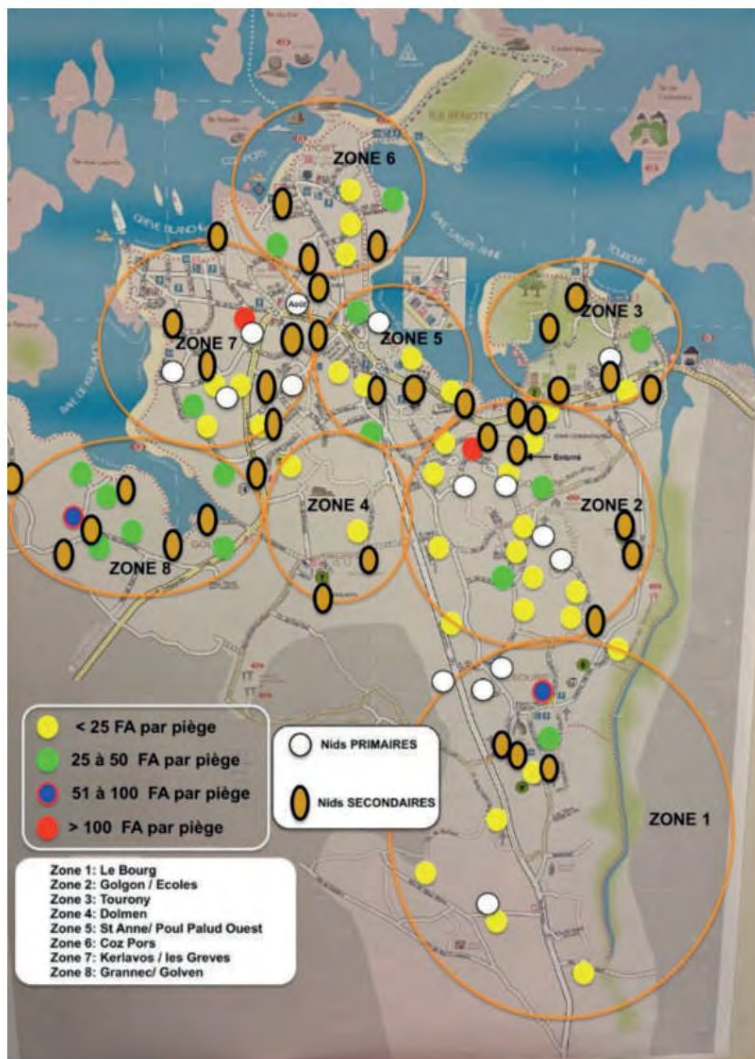
Secundaire nesten: Tot 1 november 2023 is er een scherpe daling van 40 secundaire nesten waargenomen vergeleken met dezelfde periode in 2022 (38 *versus* 78, of -53%).

We zien ook een vertraging in de ontdekking van het eerste secundaire nest in 2023 (10 juli achter het stadhuis, zone 4) vergeleken met 2022 (6 juni) (zie *figuur 10*). Het niveau van predatie bleef erg laag in de bijenstallen, met een latere verschijning van VV- werknemers in de gemeente, en de honingooogsten in augustus werden niet verstoord zoals in 2022. Pas vanaf half september verschenen horzels geleidelijk weer in de bloeiende klimop, waarna voor de bijenkorven, of op de lijken van vissen op de stranden.

Afb. 10: Vooruitgang in het aantal verwijderde primaire en secundaire nesten per maand vanaf 1 december 2023 (groen) versus 2022 (blauw).

De gebieden waar de meeste primaire nesten zijn ontdekt, hebben een hoge bewonersdichtheid (zones 1, 2 en 7) met een meer gemobiliseerde bevolking. Wat de secundaire nesten betreft, vinden we in wezen dezelfde locatie als in voorgaande jaren, wat de identificatie van de plekken waar we in het voorjaar vangnetten kunnen vangen zou kunnen vergemakkelijken (zie *figuur 11*).

Afb. 11: Locatie vangplaatsen en verwijderde nesten in de gemeente per 1 november 2023

Ook stellen we een significante afname van de grootte van de nesten vast vanaf eind augustus 2023. Vanaf augustus werden voor het eerst verschillende nesten ontdekt op grondniveau in varens (zone 8) of in hagen (zone 2). Er werd ook een nest gevonden begraven in een dijk (15 augustus, zone 2). Ze zijn klein - kernvoetbal - handbal -, met ook de ontdekking van een -, of zelfs kleinere primair nest in augustus. Kunnen we hieruit afleiden dat de omstandigheden en het aantal arbeiders niet langer voldoende waren om hoog een traditioneel nest te bouwen?

Voor het eerst dit jaar werden 53 vallenzetters, politiediensten en de algemene bevolking bewust gemaakt van hoe ze naar nesten moesten zoeken. We zien ook dat er in 2023 veel meer primaire nesten (+60%) werden gerapporteerd. Het is echter nog steeds mogelijk dat er geen nesten werden gedetecteerd in gebieden die moeilijker toegankelijk zijn, maar met dezelfde moeilijkheden als de voorgaande jaren.

Als onderdeel van de door GDSA 22 georkestreerde campagne ter bestrijding van de Aziatische horzel, voerden verschillende omliggende dorpen ook het vangen van stichteressen uit. Vooral in een vergelijkbare gemeente, met hetzelfde ecosysteem, waar ook een vangcampagne voor stichters is uitgevoerd, in Trébeurden, 8 km verderop, waar we dezelfde waarneming aantreffen van een duidelijke daling van de predatie door de Aziatische hoornaar in de gemeente en in de bijenstallen. , met dezelfde vragen [12].

Zou het verwijderen van de nesten ook een effect kunnen hebben gehad op de voortplantingscyclus van de horzel, waardoor hij snel nieuwe nesten ging bouwen? Het is interessant om op te merken dat op 20 augustus (ten oosten van zone 7) een typisch klein primair nest werd ontdekt, in de onmiddellijke nabijheid van twee secundaire nesten die een week eerder waren verwijderd. De hypothese van een nieuwe aanvullende cyclus gekoppeld aan overlevende gynes kan niet worden uitgesloten. De nesten worden inderdaad vaak overdag verwijderd en niet in de schemering, waardoor jonge overlevende gynes, die net buiten het nest zijn bevrucht, de bouw van een nieuw nest kunnen verzekeren met de hulp van overlevenden. Na gedeeltelijke vernietiging van secundaire nesten in de herfst is het verschijnen van kleine nesten al door anderen in de literatuur waargenomen [13].

Vanaf 1 november 2023 is het uiterst lastig geworden om eventueel achtergebleven horzelnesten op te sporen en te verwijderen. De impact van de storm Ciaran, in de nacht van 1 op 2 november (windstoten van 170 km/u), heeft het landschap van de stad grondig ontwricht, met de val van honderden bomen en het ontwortelen van heggen, waardoor de gemeentelijke diensten gemobiliseerd zijn en de meeste communicatienetwerken, en waardoor het een illusie is om nauwkeurig het aantal nesten te identificeren dat vanaf die dag waarschijnlijk in het wild is gestolen en verpulverd. Onze vergelijking met het jaar 2022 moet zich daarom beperken tot 1 november 2022 van elk van de twee jaren. Op 10 november werden twee nestresten met enkele larven gevonden op de grond nabij door de storm omgevallen bomen.

Zal storm Ciaran op 1 november 2023 een impact hebben op het voortbestaan van gynes tijdens de winter van 2023? Grotere spreiding in het aantal gynes of verhoogde sterfte? De voorjaarsvangst in 2024 kan voor verrassingen zorgen.

Nest van Aziatische horzels verpulverd door storm Ciaran, gevallen in een bijenstal in de nacht van 1 november 2023 in Côtes-d'Armor

© Titouan BOULLIER

Conclusie

Dankzij de betrokkenheid van verschillende lokale actoren, GDSA 22, gemeentelijke diensten en de waakzaamheid van 53 in de gemeente opgeleide vallenzetters kon deze campagne in goede omstandigheden worden uitgevoerd.

De resultaten suggereren dat het "beperkt, attent en verantwoordelijk" vangen van VV-oprichters in een kleine stad kan bijdragen aan het verminderen van het aantal nesten, terwijl massale menselijke predatie van de entomofauna wordt vermeden, maar ook van de predatie door de horzels zelf als gevolg van de vermindering van de constructie van veel primaire en secundaire nesten.

Een verbetering van de selectiviteit en de kosten van vallen zou in de toekomst de vangst van springstichters op de schaal van een eenvoudige gemeente verder kunnen verbeteren en *Vespa velutina* op een acceptabeler niveau van predatie kunnen houden.

Met dank aan Sylvain ALLET en Gaëtan

BRISSEAUULT (gemeentepolitieagenten van Trégastel), op Christine GRELL (gemeenteraadslid gemeentehuis van Trégastel), evenals de 53 vrijwillige vallenzetters van de gemeenschap.

Bijenstal in Côtes-d'Armor © Rémi BROUARD

Referenties

- [1] Éric DARROUZET. *De Aziatische horzel, een formidabel roofdier - Ken het om er beter tegen te kunnen vechten*. Ed. Nationale Bijenteeltunie, 2019, ISBN 978-2-901764-02-1
- [2] Prof. Stephen John MARTIN. *De Aziatische hoornaar (Vespa velutina) Bedreigingen, biologie en expansie*. Universiteit van Salford. Northern Bee Books, uitgave, 2017, ISBN: 9780860982814
- [3] https://www.gie-elevages-bretagne.fr/admin/upload/20200409_bilan_pression_frelon_asiatique_2019_Bretagne.pdf
- [4] Quentin ROME et al. *Impact op de entomofauna van bier- of wassapvallen die worden gebruikt in de strijd tegen de Aziatische hoornaar*. In: BARBANÇON, J.-M. en L'HOSTIS, M. (Ed.) *Proceedings of the Journe Scientifique Apicole* -11 februari 2011, Arles, pp 18-20.
- [5] Simone LIOY et al. *Effectiviteit en selectiviteit van vallen en aas voor het vangen van de invasieve horzel Vespa velutina*. *Insecten*, 2020, 11, 706
- [6] Karine MONCEAU et al. *Op jacht naar de koninginnen van het buitenaardse roofdier honingbij: een waterdruppel in de invasieve oceaan*. *Open Journal of Ecology*, 2012. (2): 183-191.
- [7] Nationale Unie van de Franse Bijenteelt: https://www.unaf-apiculture.info/IMG/pdf/dp_frelon_asiatique.pdf
- [8] Nationaal plan GDS Frankrijk: <https://www.frgdsaura.fr/assets/uploads/GDS%20RA%20Apiculture/Frelon%20asiatique/Fre-lon-PLAN%20NATIONAL%20DE%20PI%20C3%89GEAGE%20DE%20SPRING.pdf>
- [9] GDSA 22: Campagne voor het vangen van Aziatische horzels: <https://gdsa22.bzh/2022-campagne-piegeage-frelon-asiatique/>
- [10] Yuval ROSENBERG et al. *De mondiale biomassa en het aantal terrestrische geleedpotigen*. *Wetenschap* Gev. 9, eabq 4049, 3 februari 2023
- [11] Quentin ROME et al. *Niet alleen honingbijen: roofzuchtige gewoonten van Vespa velutina (Hymenoptera: Vespidae) in Frankrijk*. *Annalen van de Entomologische Vereniging van Frankrijk*, vol. 57, 2021 - Nummer 1 - (NS). DOI:10.1080/00379271.2020.1867005
- [12] Gegevens Trébeurden 2022: <https://www.trebeurden.fr/actualite/lutte-contre-le-frelon-asiatique/>
- [13] Ana DIÉGUEZ-ANTÓN et al. *Verplaatsing en secundaire nesten van de invasieve soort Vespa velutina in Galicië (NW-Spanje)*. *Dieren*, 12, 2022, 2781

Medegefinancierd door de Europese Unie

Vlaanderen zet de hakken in het zand tegen de Aziatische hoornaar.

Op 4 juli 2024 werden we door PC bijen uitgenodigd in VAC Gent verslag te geven over de voortgang van ons project: SPB 23-25 Beheersing van de Aziatische hoornaar.

Het project dat De Limburgse Imkersbond kon binnenhalen is het enige dat over het hele Vlaamse grondgebied is uitgerold. De opdracht om alle Vlaamse Imkers, overheden en publiek te sensibiliseren voor deze problematiek is van zeer groot belang naar succes. We stellen tot onze grote tevredenheid vast dat er in Vlaanderen een grote inzet tot medewerking aanwezig is waarvoor het AH Team iedereen wil bedanken. De inzet en medewerking van de provinciaal verantwoordelijke is bepalend voor het succes van de springtrapping. Imkers, overheden en publiek worden aangestuurd door deze laatste en vormen de basis voor het welslagen van ons project.

Selectieve vallen

Ondertussen hebben we de fase 1(verdelen selectieve vallen) afgesloten.

Verdeling lokvallen 2024					
Provincie	Transport	Totaal	Proj-Lid	Proj-Prov	Geleverd
West-Vlaanderen	14/feb	966	646	320	966
Limburg	16/feb	0	0	0	0
Antwerpen	21/feb	390	0	390	390
Vlaams-Brabant	21/feb	613	288	325	613
Oost-Vlaanderen	23/feb	1375	1075	300	1375
Vlaams-Brabant	1/mrt	288	288	0	288
Antwerpen	1/mrt	1766	1766	0	1766
Voorraad	31/dec	66	0	0	0
Gebroken	31/dec	182	0	0	0
		5646	3958	1335	5398

Dit jaar werden in Vlaanderen 5.398 selectieve vallen gratis vallen verdeeld aan imkers en gemeenten. In 2023 verdeelden we gratis in Limburg 1.153 selectieve vallen.

Het totaal aantal uitgezette selectieve vallen komt hierdoor op 6.551

We zijn zorgzaam voor onze selectieve vallen en hergebruiken deze of in het najaar 2024 (vangen jonge koninginnen) of voor de campagne 2025.

Springtrapping/Melden vangsten

Per 30 juni verwerkten we de gemelde vangsten via de QR-code. De telling van de springtrapping geeft ons volgend resultaat

Springtrapping / QR-code project	
Provincie	Aantal gemeld gevangen KO
Limburg	705
Vlaams Brabant	76
Antwerpen	678
Oost Vlaanderen	693
West Vlaanderen	131
Totaal	2283

Op waarnemingen.be werden 3.447 vangsten gemeld.

We behalen naar mijn aanvoelen een vrij behoorlijk resultaat. Met een volgehouden inspanning bij de volgende fases 2 en 3 zou dit kunnen bevestigen.

Een oproep aan alle deelnemers om alle vangsten te melden is hier zeker noodzakelijk. We stellen vast dat er naast onze QR-code nog

andere meldpunten bestaan. De aantallen van de door ons gekende meldpunten hebben we toegevoegd aan on eigen QR-code lijst. Toekomst gericht willen we eind 2024 overleg plegen met alle partners om tot één meldpunt te komen. Het is goed uit te kijken naar meldpunten die in een achterkeuken draaien zonder dat we hier weet van hebben.

Een eerste voorzichtige conclusie

Er worden weinig of geen bijvangsten gemeld. Bewijst de goede werking van onze selectieve vallen.

Een bevraging bij verdelgers en verantwoordelijke van spottersgroepen leert ons dat er minder embryo- en primaire nesten werden verdelgd dan in 2023.

Het gebruik van niet selectieve vallen leidt tot verwarring, bezitters van dergelijke vallen tellen vaak niet alleen de AH-koninginnen maar ook andere insecten mee uiteraard niet gunstig voor onze statistieken. Waak over de selectiviteit.

Wat duidelijk blijkt uit de ontvangen info is dat hoe meer vallen geplaatst worden hoe meer vangst er worden gemeld.

Naast de mogelijk onderlinge concurrentie werd door deze ingreep het aantal nesten mogelijk verlaagd wat bijdraagt tot een kostenbesparing op verdelgen en de beheersbaarheid van de AH aantoot.

Wens je meer info over ons project, zoek je informatie over de Aziatische hoornaar en wat te doen bij vangst of zijn aanwezigheid surf naar: www.libvzw.be/aziatischehoornaar/

Aziatische Hoornaar aan het bier in Aachen.

Aziatische Hoornaar koningin gevangen in val, Locatie Bemelen.

De val in de huidige vorm, een met reservoir en een val “kegel” gemaakt door industriële middelen (spuitgieten).

Helaas, zijn enkele delen nog in eigen productie (3d printen) en kosten daardoor veel tijd en geld.

Vallen die verpakt zijn. Voor een groep mensen die willen helpen met het beheersbaar houden van de Aziatische Hoornaar.

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 6 oktober 2023 13:57
Aan: Nielen, W.R.L. (Wilfried)
CC: [REDACTED]
Onderwerp: Beantwoording persvragen Aziatische hoornaar Nieuwsuur ter goedkeuring Wilfried

Hoi Wilfried,

Hieronder de beantwoording van de persvragen die wij kregen van Nieuwsuur tav de Aziatische hoornaar. Graag je reactie of dit zo schriftelijk naar Nieuwsuur kan. Deadline: 15u. Er ligt vooralsnog geen verzoek voor een interview met jou in de televisiereportage die ze maandag en dinsdag gaan opnemen.

Groet [REDACTED]

Persvraag Nieuwsuur over bestrijding Aziatische hoornaar

Contactgegevens journalist

Mayra dos Reis

Binnenlandredacteur Nieuwsuur

T +31 6 [REDACTED]

M [REDACTED]@niewsuur.nl

Verzoek

Van Nieuwsuur het volgende verzoek ontvangen. Ze komen a.s. maandag 9/10 en dinsdag 10/10 naar Zeeland om een reportage te maken over de bestrijding van de Aziatische hoornaar.

Insteeke

We willen graag in kaart brengen hoe de opsporing van de Aziatische hoornaar verloopt: wie neemt die opsporing en bestrijding op zich en hoe wordt die gefinancierd?

Vragen

- hoe verloopt de coördinatie van de opsporing en bestrijding in Zeeland?
- Hoe kan het zo zijn dat er in Zeeland grote aantallen zijn?
- Is het mogelijk om de Aziatische hoornaar uit te roeien?
- Hoeveel hoornaars zijn er gevangen?
- Wat is de groei van aantal hoornaars in de afgelopen jaren?
- Wie houdt bij hoeveel meldingen er worden gemaakt?

Overige info:

Het wordt een reportage op televisie en een artikel. Een schriftelijke reactie volstaat maar op basis van onze antwoorden gaan zij kijken of ze Wilfried graag nog voor camera willen.

Wie komen er verder aan bod in de reportage: "Wij hebben [REDACTED], [REDACTED] van kenniscentrum EIS en [REDACTED] hij gaat op speurtocht." Nieuwsuur gaat [REDACTED] volgen in het opsporen en verwijderen.

We willen graag een concrete rekensom hebben. Hopelijk lukt dit voor 15.00. Er zit wat haast bij, omdat wij vandaag over de vorm van de reportage moeten beslissen."

Voorstel voor beantwoording

- hoe verloopt de coördinatie van de opsporing en bestrijding in Zeeland?

Wanneer individuele Aziatische hoornaars zijn waargenomen, dan kunnen deze gemeld worden, liefst met foto en goede beschrijving, op www.waarneming.nl. Experts controleren deze waarnemingen, en keuren ze goed als het oordeel is dat het ook echt om een Aziatische hoornaar gaat.

N

Verwijderen nesten: Als een nest is gevonden en gemeld op www.waarneming.nl, en het nest is gevalideerd door een expert, dan wordt vervolgens Traas Ongediertebestrijding ingeschakeld. Dit bedrijf zal op kosten van de Provincie zo *snel als praktisch mogelijk* het nest verwijderen.

In het geval van bestrijding → Er wordt melding gedaan op waarneming.nl, die melding wordt gevalideerd. Is er een nest bevestigd met locatie, dan wordt het bestrijdingsbedrijf ingeschakeld, dat bedrijf gaat aan de slag en brengt de Provincie (die betaalt) daarvan op de hoogte.

Opsporing van nesten is het werk van vrijwilligers. Hun werk wordt via SLZ gefaciliteerd, door het aanbieden van trainingen, en door het aanbieden van een verzekering tegen ongevallen.

- Hoe kan het zo zijn dat er in Zeeland grote aantallen zijn?

Er is in 2023 veel meer aandacht geweest in de media voor Aziatische hoornaars. Dat leidt tot meer bezorgdheid onder burgers (ook voor hun eigen veiligheid), en dus meer waarnemingen.

De aantallen nesten in Vlaanderen zijn ook hoog. Hoornaars kunnen per dag 50 tot 80 kilometer afleggen. De instroom van hoornaars uit het zuiden zal ook aanhouden. Vlaanderen bestrijdt niet meer elk nest, alleen op locaties waar de aanwezigheid van een nest extra risico's vormt.

Meer info over de omvang van de populatie in Vlaanderen is te vinden op www.vespawatch.be. Een actuele verspreidingskaart is hier te vinden: [Vespa-Watch waarnemingen in 2023 \(shinyapps.io\)](http://Vespa-Watch%20waarnemingen%20in%2023%20(shinyapps.io)) Op deze kaart maken ze een onderscheid tussen beheerde nesten en onbehandelde nesten. Daarbij valt op dat er meer onbehandelde nesten zijn dan beheerde.

- Is het mogelijk om de Aziatische hoornaar uit te roeien?

Nee. De Aziatische hoornaar is door het ministerie van LNV bij de Europese Commissie aangemeld als een artikel 17-soort. Voor die soorten geldt (in tegenstelling tot artikel 19 soorten) geen uitroeiplicht, maar een beheerplicht.

Gelet op de populatieontwikkeling en de oplopende kosten, zullen we er rekening mee moeten houden dat er een moment komt dat we ook in Zeeland niet meer alle nesten kunnen verwijderen.

- Hoeveel hoornaars zijn er gevangen?

Er worden geen individuele hoornaars gevangen, maar wel nesten verwijderd (in Zeeland al sinds 2017).

Het aantal nesten dat tot dusver in 2023 is verwijderd is 165 (voorjaarsnesten én zomernesten). In 2022 waren dat er nog maar 22.

Wat is de groei van aantal hoornaars in de afgelopen jaren?

Het aantal (gevalideerde) waarnemingen (van hoornaars, dan wel nesten) in Zeeland en heel Nederland is te vinden via www.waarneming.nl. Het meest recente overzicht is vanwege jullie deadline van juni 2023. Je kunt zelf op de website de soort, provincie, nesten, hoeveel meldingen zijn gevalideerd etc. filteren.

Totaal per provincie 2023							
	Koningin			Nesten			Werkster ?
	Dood	Levend	Onbekend	Dood	Levend	Onbekend	Locatie
Zeeland	90	19	21	22	0	3	2
Brabant	43	7	5	15	0	2	1
Limburg	16	4	4	7	0	0	1
Zuid holland	4	1	1	3	0	0	0
Noord holland	0	1	0	0	0	0	0
Gelderland	5	0	0	1	0	0	0

- Wie houdt bij hoeveel meldingen er worden gemaakt?

Zie bovenstaand antwoord

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Advies memo – integrale aanpak Aziatische hoornaar Provincie Zeeland

11-10-2023

Op 29-09-2023 hebben we overleg gevoerd met [REDACTED] [J] een memo aan, met daarin een kritiek op de huidige aanpak van de Aziatische hoornaar en een voorstel voor een verbeterde aanpak. Hieronder een korte analyse van de probleemschets en het voorstel.

De grote lijn

Misschien wel de belangrijkste vraag om ons te stellen is, of het nagestreefde **doel** aansluit op de voorgestelde **oplossing**. Erkend wordt dat het nagestreefde doel 'beheersing' is, en niet 'uitroeiing'. Maar hoe ver moet die beheersing dan gaan?

Het geschetste **probleem** is, dat de Provincie onvoldoende erkent wat de risico's voor de volksgezondheid zijn (zie laatste zin van de eerste alinea). [REDACTED]

[REDACTED] [N]
[REDACTED] [R] Diverse autoriteiten geven aan dat de steek van de Aziatische hoornaar vergelijkbaar is met de steek van een Europese hoornaar: NVWA, Europese Commissie, Agentschap Bos & Natuur van de Vlaamse overheid, en diverse wetenschappelijke studies (zoals *Haro et al.*, 2009). Zoals we eerder hebben geschreven is de Aziatische hoornaar is niet agressief, tenzij je het nest benadert. Een steek van een hoornaar is alleen gevaarlijk bij een wespallergie, vooral als men meerdere keren gestoken wordt.

Onze **conclusie** is dat het niet nodig is om de huidige aanpak (vanwege "onacceptabele risico's voor de volksgezondheid") om te gooien.

Terzijde moet opgemerkt worden dat de Provincie primair verantwoordelijk is voor het bestrijden van exoten in het belang van natuurbehoud, niet van de volksgezondheid. Daar staan gemeenten (GGD, Veiligheidsregio) en het Rijk (RIVM, NVWA) voor aan de lat. Voor ons is de uitdaging om (in het belang van de biodiversiteit) de beheerplicht juist in te vullen, in balans met de bestrijdingskosten en de vele andere taken die we op het gebied van exotenbestrijding hebben.

Dat neemt niet weg dat er **onderdelen** van onze aanpak verbeterd kunnen worden. We zoomen hieronder in op de memo van [REDACTED] [J]

[REDACTED] [R]
[REDACTED] [R]

[REDACTED]

R

[REDACTED]

N

[REDACTED]

N

R

N

R

[REDACTED]

N

[REDACTED]

N

[REDACTED]

N

[REDACTED]

N

[REDACTED]

N

Literatuur

- Haro, L. de, Labadie, M., Chanseau, P., Cabot, C., Blanc-Brisset, I., Penouil, F., National Coordination Committee for Toxicovigilance (2009) Medical consequences of the Asian black hornet (*Vespa velutina*) invasion in Southwestern France. *Toxicon*, 55, 650-652.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

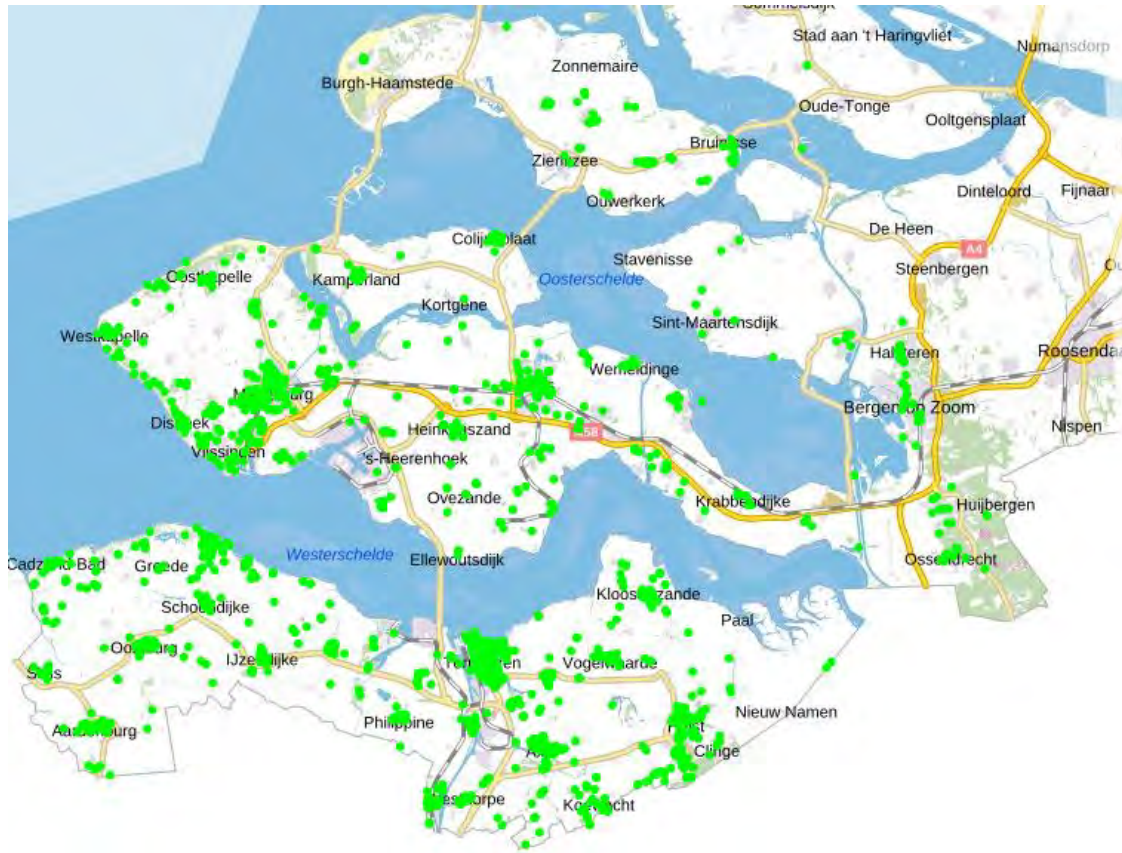
N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

R Art. 5.2 lid 1

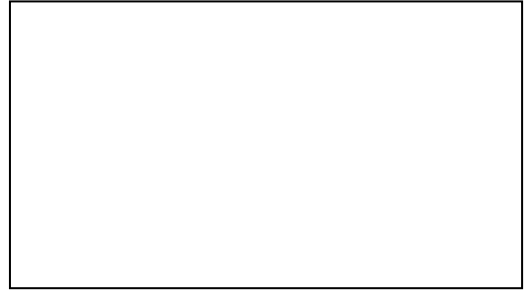
De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

Aanpak Aziatische hoornaar

De populatie van de Aziatische Hoornaar blijft in Zeeland groeien. Ook over de grens in België blijven deze insecten zich vermenigvuldigen. In 2022 werden er slechts 19 nesten gemeld, ten overstaan van 300 in 2023. Het Rijk heeft daarom een melding gemaakt bij de Europese Unie. Daarmee verschuift de wettelijke taak van de Provincie Zeeland van uitroeiing naar beheersing.

Op de video hier rechts kun je zien hoe de populatie van de Aziatische hoornaar ondanks de bestrijding in de afgelopen jaren is toegenomen.

Ditzelfde gebeurde al veel eerder in België. Uiteindelijk was uitroeien daar onmogelijk en zijn de Aziatische hoornaars de grens over gestoken. In de video hier rechts zie je hoe de populatie in België is gegroeid de afgelopen jaren.

Van bestrijden naar beheersen

Door de Europese statusverandering van de Aziatische hoornaar in Nederland zijn de taken en verantwoordelijkheden verschoven. Concreet betekent dit dat niet alleen de provincie aan zet is maar ook andere partijen. Bijvoorbeeld bijenhouders, gemeenten en fruittelers, die nu de vrijheid hebben om een rol op te pakken die past bij de verantwoordelijkheden van hun organisatie.

Inzet provincie blijft

In 2024 blijven we ons inzetten als provincie en verdubbelen we het beschikbare budget. Dit houdt in dat er nog veel van de gemelde nesten bestreden worden op kosten van Provincie Zeeland. In 2025 en 2026 zal de financiële steun en rol van de provincie stapsgewijs worden afgebouwd. Andere belanghebbenden kunnen zich in 2024 voorbereiden op die afbouw.

Zoals in het plan Aanpak exotenbestrijding uit 2021 is afgesproken neemt en houdt Provincie Zeeland een coördinerende rol in de bestrijding van soorten die niet meer uitgeroeid, maar alleen nog beheerst kunnen worden. Daarnaast kan met de verschillende partijen kennis en ervaring over de aanpak en de Aziatische hoornaar worden gedeeld.

Verder is er in 2024 extra hulp vanuit Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ). Zij leiden een project waarbij vrijwilligers kunnen leren om nesten sneller op te sporen.

Volgens mij heb ik een Aziatische hoornaar gezien, wat nu?

Meld via deze link uw waarneming of nest van de Aziatische hoornaar.

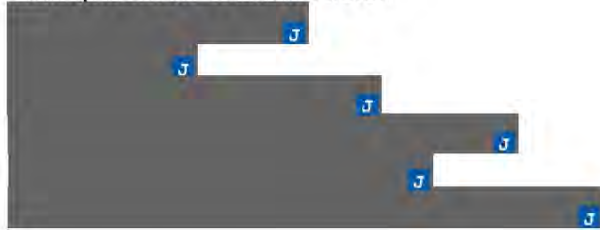
Daarnaast kunt u voor specifieke vragen over de hoornaar terecht bij ons digitale meldpunt Aziatische hoornaar. Klik daarvoor hier.

Vorbereiding imkeroverleg - 29-09-2023

Interne memo

Aanwezig:

Gedeputeerde Wilfried Nielen

Achtergrond informatie

Sinds 2017 zijn er 177 nesten verwijderd (via de provincie). Daarvan zijn 158 nesten in 2023 verwijderd. De aangenomen motie uit april ingebracht door de BBB is beantwoord met o.a. een nieuw vrijwilligersproject van Stichting Landschapsbeheer Zeeland. Er worden trainingen samengesteld en vrijwilligers zullen op pad gaan om nesten op te sporen. De nesten worden verwijderd door een gespecialiseerd bedrijf, Traas Ongediertebestrijding. Dit zijn nieuwe ontwikkelingen die wij nu de kans moeten geven. Dit heeft tijd nodig.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

4. Aziatische hoornaar verdwijnt niet

Het is belangrijk om te realiseren dat wij in Zeeland/Nederland de bestrijding van deze soort niet zullen winnen. Het is vervelend, maar deze soort verdwijnt niet. Vanuit Nederland is dit in 2022 bevestigd, door de officiële status verandering van de EU. Wij hebben nu een beheerplicht.

Toch zetten de Provincie en partners zich in om de beheersing in goede banen te leiden en zoveel mogelijk nesten te verwijderen. Door de bestrijding voort te zetten, kunnen we wennen aan de aanwezigheid. In de tussentijd worden de ontwikkelingen rondom dit thema in zowel binnen- als buitenland nauwlettend in de gaten gehouden.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Datum 07-11-2023

Tijdstip 15:00 – 16:30

Locatie Provinciehuis Abdij 6 Middelburg | Admiraliteitszaal

Gedeputeerde Wilfried Nielen (PZL)

Deelnemers

Verhinderd

Auteur

Naar aanleiding van een overleg in september is er een memo ingediend over de aanpak van de Aziatische hoornaar in Zeeland.

Volksgezondheid

Diverse autoriteiten geven aan dat de steek van de Aziatische hoornaar vergelijkbaar is met de steek van een Europese hoornaar: NVWA, Europese Commissie, Agentschap Bos & Natuur van de Vlaamse overheid. Een Aziatische hoornaar is niet agressief, tenzij je het nest verstoort. Raadpleeg een arts, wanneer er sprake is van meerdere steken of een wespallergie. Daarnaast gaat de provincie niet over de volksgezondheid en handelen wij in het belang van de biodiversiteit.

Voorlichting

Social media, het vakblad en de website van provincie Zeeland zullen worden ingezet om de communicatie te verbeteren. Er zal ook aandacht worden besteedt aan de mensen die deze kanalen niet in de gaten houden. Proactieve communicatie is belangrijk in het voorjaar.

Opleiding

Stichting Landschapsbeheer Zeeland start met een vrijwilligersproject gefocust op de opsporing van Aziatische hoornaar nesten. Het project zal vrijwilligers leren om te gaan met de best beschikbare methode om de Aziatische hoornaar op te sporen.

Melden

Het melden van een waarneming loopt nu via waarneming.nl. De memo en de aanwezigen laten weten dat de huidige methode een aantal problemen heeft. Provincie Zeeland zal niet overstappen op een nieuw systeem, omdat dit verwarring bij de melders en versnippering van informatie kan veroorzaken. Een voorstel is om de validatie van expert (imkers) meldingen achterwege te laten en de meldingen direct door te sturen naar de ongediertebestrijding. De details moeten nog worden uitgewerkt. In overleg met de beheerders van waarneming.nl zullen wij kijken welke mogelijkheden er zijn voor de verbetering van het meldsysteem. Via kunnen jullie een lijst met tekortkoming van waarneming.nl sturen.

[REDACTED]

R

[REDACTED]

R

R

[REDACTED]

R

R

[REDACTED]

R

R

[REDACTED]

R

R

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

[REDACTED]

Aan: Nielen, W.R.L. (Wilfried)

Onderwerp: Aziatische hoornaars Zeeuws Vlaanderen - update

Bijlagen: Gemelde nesten 2024.xlsx

Goede middag,

Hierbij een update van het aantal verwijderde nesten in Zeeuws Vlaanderen tot nu toe. In alle nesten zitten intussen werksters. We zien een sterkte voorkeur voor vogelnestkastjes en voor heggen en struiken. Inmiddels zijn er ook al zomernesten gevonden hoog in de bomen. Een overzichtje van de verwijderde nesten is bijgesloten.

[REDACTED]

B2B werkt snel en vakkundig. Zodra we een melding doorsturen met daarbij zoveel mogelijk informatie over het nest en contactgegevens van de melder, wordt door B2B direct een afspraak gemaakt en het nest is binnen enkele dagen verwijderd. Ook bij bijzondere situaties reageert B2B snel. Een paar voorbeelden:

In Sluiskil stond een kabelhaspel ter decoratie aan de voorkant van het huis. Hierin bleek een groot AH-nest te zitten. Toen de bewoner te dicht bij dit nest kwam, werd hij door honderden AH's aangevallen en moest vluchten. Omdat de hoornaars rond zijn auto bleven vliegen en zich erg intimiderend gedroegen, kon de man niet naar zijn werk. B2B heeft nog diezelfde dag het nest verwijderd.

Bij snoeiwerkzaamheden aan een heg in Zaamslag bij de toegangsweg naar het voetbalveld werd een nest in 3 delen gesnoeid. De hovenier (die allergisch was) werd lelijk gestoken. De hoornaars vlogen steeds heen en weer tussen de 3 stukken van het nest en vielen ook passanten aan. Leden van onze appgroep hebben het toegangshek gesloten en een waarschuwingsbord geplaatst. B2B verwijdert het nest vandaag.

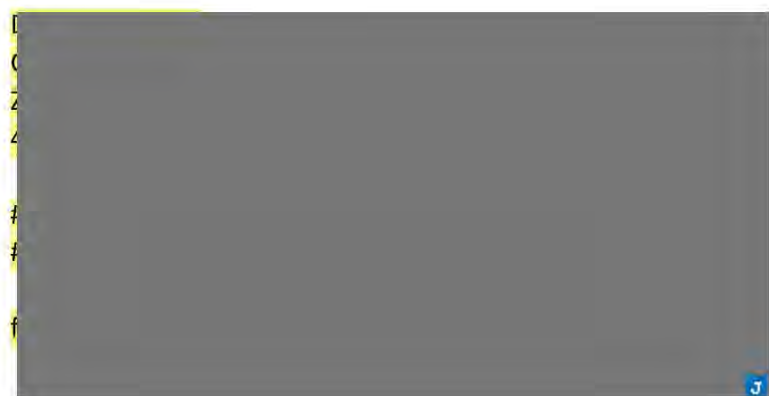
Als we een melding binnen krijgen, gaat iemand van onze appgroep ter plaatse kijken of het om een AH gaat en niet om een ander insect, en om informatie te verzamelen over de plaats van het nest (hoogte, bereikbaarheid, etc.). Daarna wordt deze info doorgegeven aan B2B. Alle meldingen worden door de melder (of door mij) in [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) gezet.

Daarnaast worden er ook nesten verwijderd die door de Provincie Zeeland aan B2B worden doorgegeven. Jammer is dat deze niet in [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) komen. Misschien kan iemand bij de Provincie Zeeland dat toch doen. Ik weet dat het een draak van een programma is, maar voorlopig is [waarneming.nl](https://www.waarneming.nl) het enige systeem waar we gegevens uit kunnen halen.

We komen ook wel eens op plaatsen waar een Europese hoornaar een nestje gebouwd heeft in een vogelnestkastje. Als dat kan blijven zitten is dat prima. Maar als het op een onhandige plaats zit, verplaatsen we dat kastje naar adres met een grote tuin, om te voorkomen dat de Europese hoornaars verdelgd worden met gif. Dit konden we tot nu toe doen, omdat de volkjes nog niet zo groot waren, maar ook deze volkjes groeien, dus het wordt steeds moeilijker.

Mochten jullie vragen of opmerkingen hebben, dan horen we het graag.

Met vriendelijke groet,

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter

De invasieve exoten nieuwsbrief van Zeeland!

Dijkviltbraam – De dijkviltbraam (*Rubus armeniacus*), is een invasieve soort die nog niet op de Unielijst is geplaatst, maar zich in de tussentijd enorm uitbreidt in Zeeland en Nederland. Er is weinig bekend over de bestrijdingsmaatregelen voor deze soort. Daarom heeft OBN op initiatief van Het Zeeuwse Landschap een [adviesrapport](#) geschreven. Binnenkort zal het rapport gepresenteerd worden door de deskundigen (details volgen nog).

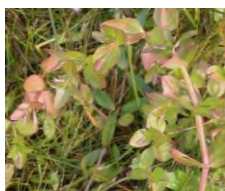
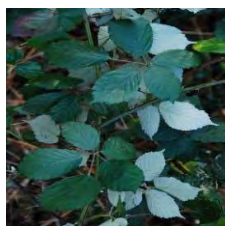
Aziatische hoornaar – Vanaf maart/april vliegen Aziatische hoornaar (*Vespa velutina*) koninginnen uit om voorjaarsnesten te bouwen. Verstopt in bijvoorbeeld een tuinhuisje, struik of onder een dakgoot. In de zomer worden er grote nesten op grote hoogte gemaakt, verstopt tussen de bomen. Om deze nesten te kunnen vinden en verwijderen, moet je geluk hebben of goed zoeken. Stichting Landschapsbeheer Zeeland start in februari met een [workshop](#) voor deze opsporing, met uitleg over methodes die het opsporen makkelijker kunnen maken.

Schijngenadekruid – Een invasieve exoot, die nog niet in Zeeland is aangetroffen. In Brabant wordt het plantje wel steeds vaker ontdekt. Schijngenadekruid (*Lindernia dubia*) verdringt inheemse soorten en bedreigt kwetsbare ecosystemen. Ogen open en verwijder de exoot direct, om later problemen te voorkomen. Meer [info](#)?

Muntjak (art. 17) – Wij hebben oren en ogen in het veld nodig voor de Chinese muntjak (*Muntiacus reevesi*). Deze invasieve exoot, een hertachtige is gespot bij de grens met België in Zeeuws-Vlaanderen. Muntjak gespot? Graag melden bij de provincie of de FBE.

Bomenlijst – Een onderzoek van Natuur & milieu toont aan dat ook gemeenten meer kunnen doen voor de biodiversiteit, door onder andere het aanplanten van de juiste bomen. Gemeenten kunnen bomen aanplanten met een meerwaarde voor de biodiversiteit. Er zijn twee lijsten opgesteld met advies over de juiste boomkeuze ([groene bomenlijst](#) & [zwarte bomenlijst](#)).

Handelingskader – Stichting Bargerveen heeft een [handelingskader](#) opgesteld voor invasieve exoten. De rivierkreeft wordt als voorbeeld genomen, maar de werkwijze kan voor veel soorten gebruikt worden. Er wordt gefocust op de verspreiding tijdens het uitvoeren van bestrijdingsmaatregelen.

Bron: waarneming.nl/
wikimediacommons

Focus – Het programma heeft in december een [aflevering](#) gemaakt over invasieve exoten met o.a. rivierkreeften en het mediterrane draaigatje. De effecten, de bestrijding en het toekomstbeeld van deze exoten worden hier behandeld.

Watercrassula – Vanuit het INBO is er een [brochure](#) gemaakt met advies over watercrassula (*Crassula helmsii*). Een uitgebreide beschrijving geeft advies over de verschillende situaties en bijpassende maatregelen.

Rapid Response – Een exoot bestrijden, wanneer de aantallen nog klein zijn? Dat klinkt logisch, maar in de praktijk blijkt dit lastig te zijn. De verspreiding kan ineens enorm uitbreiden en dan kost de bestrijding vaak enorm veel tijd en geld. Stichting Bargerveen wil ervaringen graag delen. Heb je ervaring met bezemkruid, Amerikaanse vogelkers, mahonie, rimpelroos en/of dwergmispel? Lees [hier](#) verder.

Zonnebaars – De zonnebaars (*Lepomis gibbosus*) vormt een bedreiging voor de inheemse ongewervelde en amfibieën. Deze invasieve exoot staat sinds 2019 op de Unielijst. Onderzoek toont aan dat het uitzetten van snoeken invloed heeft op de populatie. Lees [hier](#) verder.

Glimmende Dikkop – Een klein uitstapje naar Afrika, waar een invasieve exoot, de glimmende dikkop (*Pheidole megacephala*), een heel ecosysteem kan veranderen. Deze miersoort verdringt de inheemse miersoort (*Crematogaster spp.*), die normaal gezien de Acaciabomen beschermt. Dit zorgt ervoor dat olifanten die bomen nu makkelijker kunnen eten. Deze Acaciabomen verdwijnen, waardoor leeuwen minder effectief kunnen jagen. In 2003 tot 2022 is het percentage gedode zebra's door leeuwen gedaald van 67% naar 4%. Hier staat tegenover dat in die periode het percentage gedode buffels is gestegen van 0 naar 42%. De eetgewoonten van leeuwen zijn verschoven, veroorzaakt door de aanwezigheid van een invasieve mier. (Kamaru et al., 2024) & [NPO Radio 1](#)

Extra exoten informatie:

- [Webinar: beheer van invasieve struiken in zandige regio's | Inverde](#) – 21-02-2024
- [GroeneRuimte Nieuws: Harktechnologie voor bestrijden van invasieve waterplanten](#)

Heb je iets wat je graag wil delen? Een nieuwe techniek, ervaring, exoot? Mail naar invasieve-exoten@zeeland.nl

Bron afbeeldingen: <https://waarneming.nl/>
Kamaru, D. N., Palmer, T. M., Riginos, C., Ford, A. T., Belnap, J., Chira, R. M., ... & Goheen, J. R. (2024). Disruption of an ant-plant mutualism shapes interactions between lions and their primary prey. *Science*, 383(6681), 433-438.

Aziatische hoornaar

30-04-2024

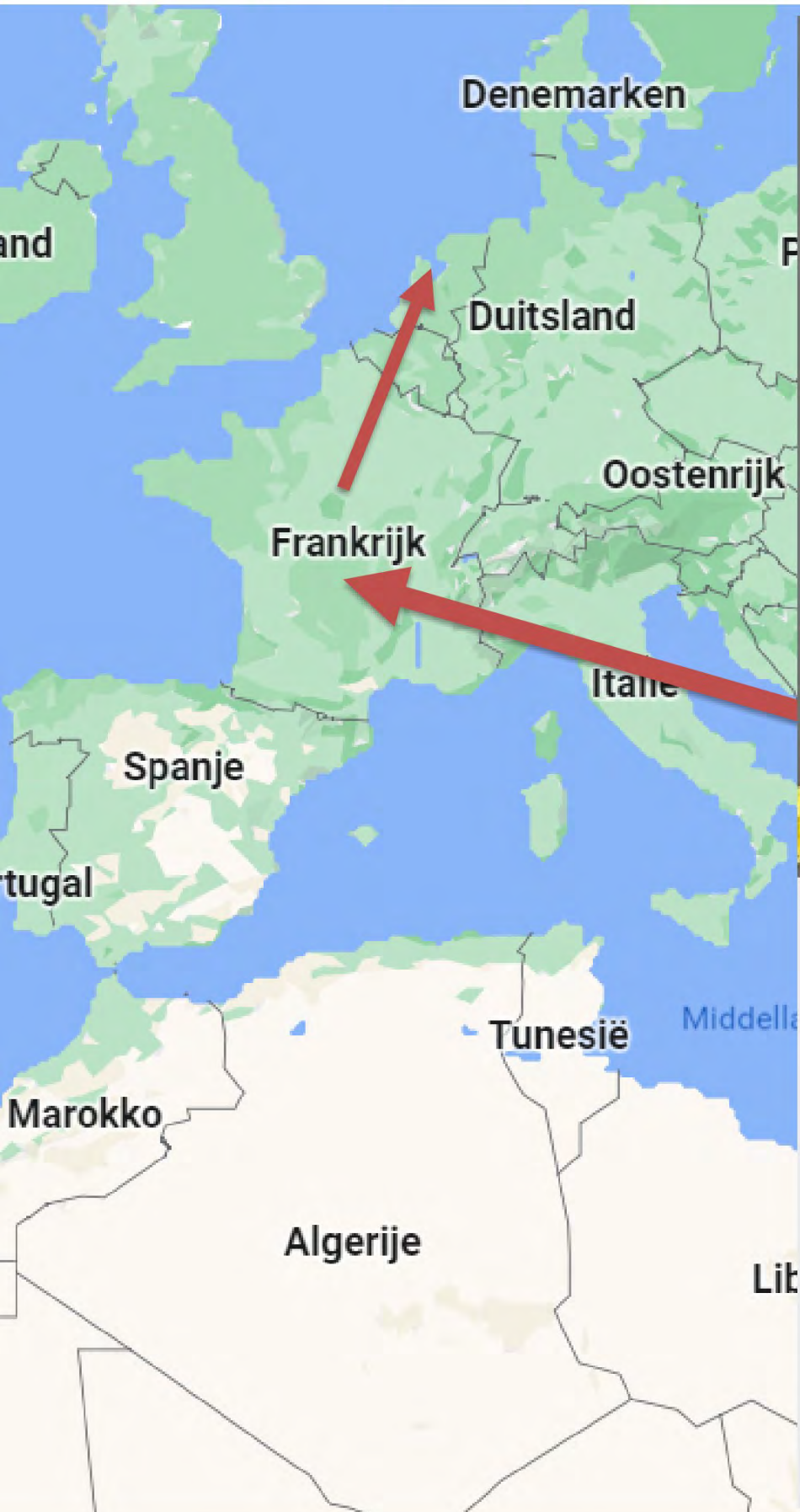
Waarom zitten wij hier?

Brief: Wijziging aanpak Aziatische hoornaar

Doel: Kennisdeling

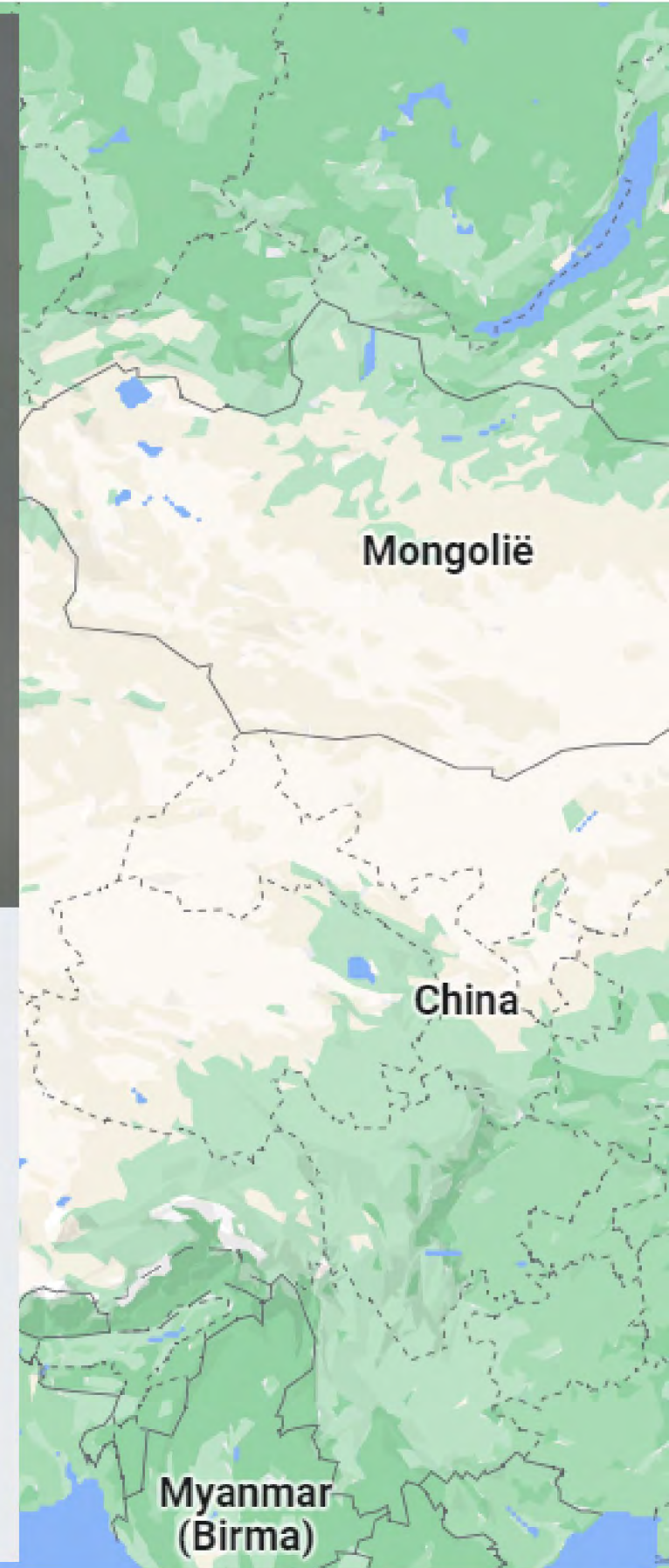
Verspreiding

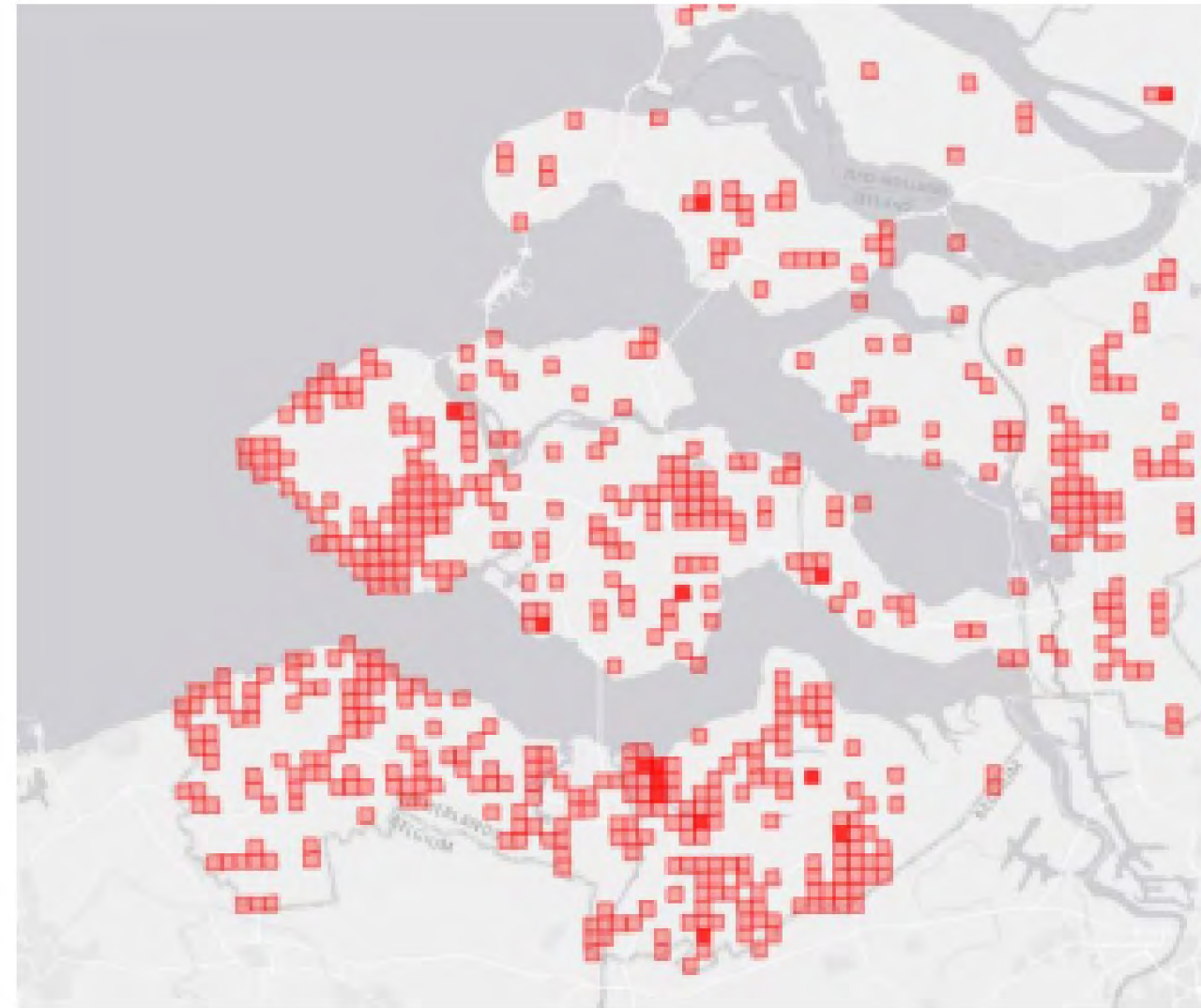
Nest Aziatische hoornaar in Dreischor opgespoord

EIS Kenniscentrum Insecten

2-Okt-2017 - Op 30 september is in Dreischor (Zeeland) het nest van de Aziatische hoornaar gevonden door de inzet van een team van deskundigen. Twee weken eerder werd deze exotische wesp hier voor het eerst voor ons land vastgesteld. De Aziatische hoornaar staat op de Unielijst van ongewenste exoten. Het nest is inmiddels in opdracht van de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit en provincie Zeeland geruimd.

Verspreiding Nederland – Zeeland - België

- Evaluatie Aziatische hoornaar 2023
- Advies
- Besluit GS

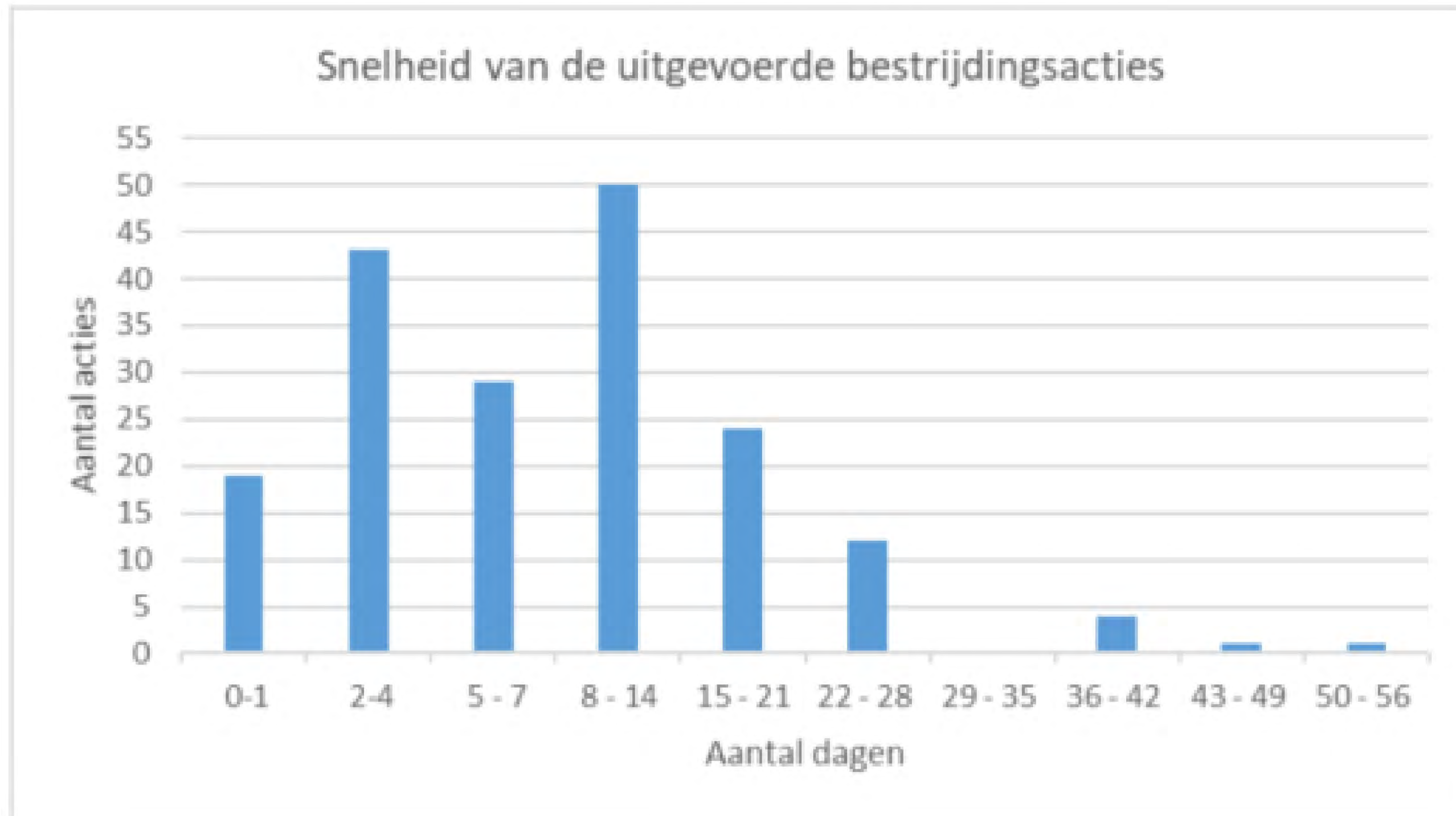
Aantal nest meldingen in Zeeland

- In 2022 – 19 meldingen
- In 2023 – 300 meldingen

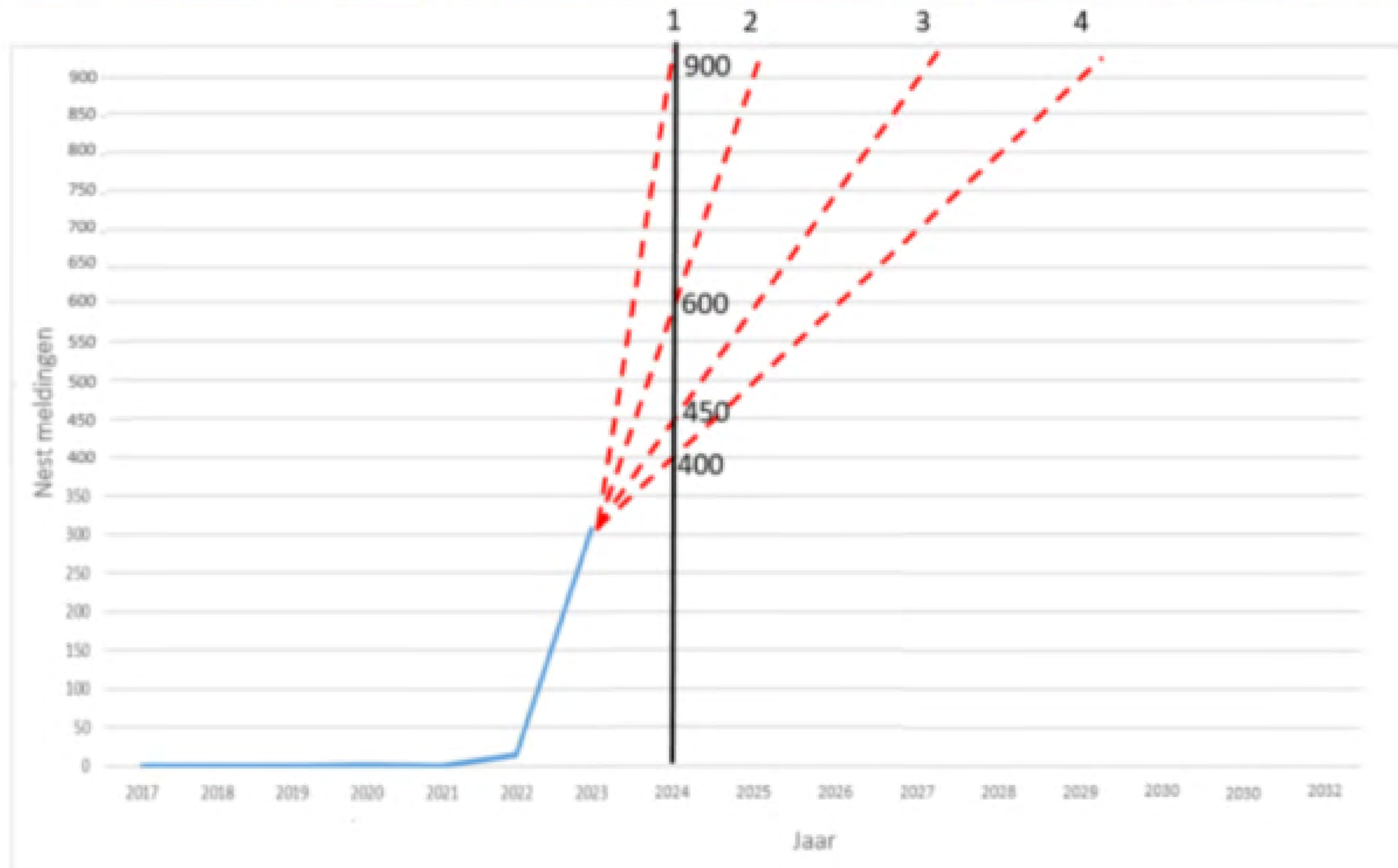
*Inclusief valse meldingen en inactieve nesten

Snelheid bestrijdingsacties

- Gemiddeld 10 dagen per nest verwijdering
- Gifvrije methode

Toekomst scenario's

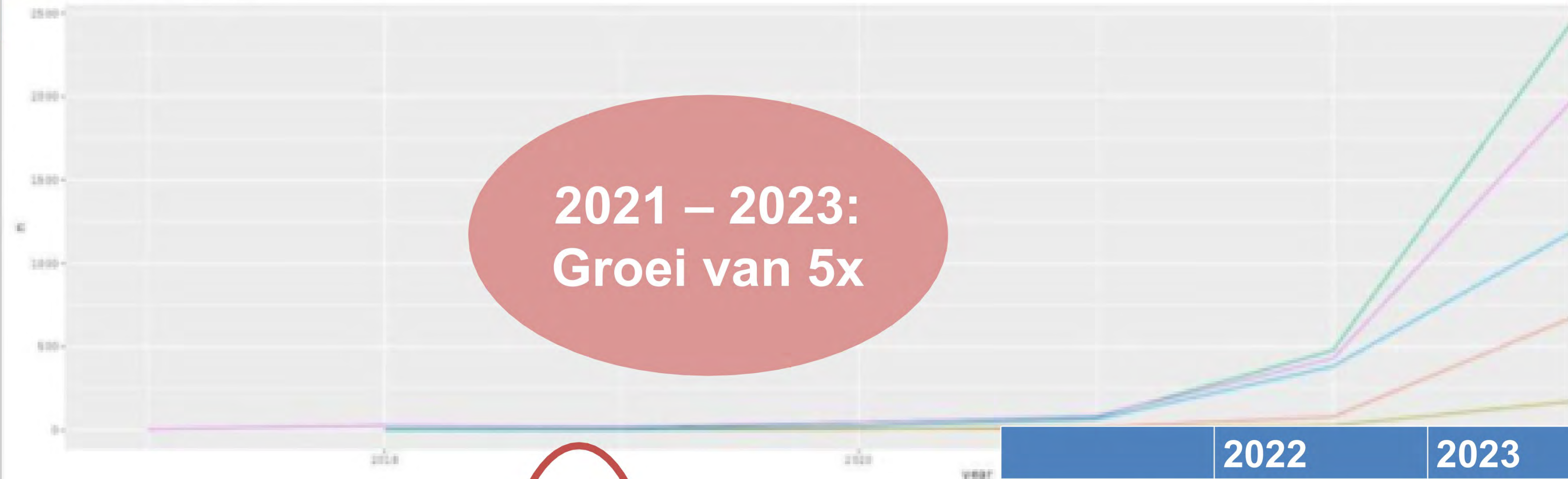

Totaal aantal meldingen in 2023 = 300

- 1.900 meldingen – Groei 3x
- 2.600 meldingen – Groei 2x
- 3.450 meldingen – Groei 1,5x
- 4.400 meldingen – Groei 1,33x

Het aantal op vespa-wacht bij gemelde nesten per provincie

Data beschikbaar tot 16/01/2024

provincie	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Antwerpen	NA	2	2	3	17	79	669	8
Limburg	NA	2	NA	7	5	27	170	2
Oost-Vlaanderen	NA	7	8	44	74	477	2432	24
Vlaams Brabant	NA	2	3	23	63	382	1181	10
West-Vlaanderen	3	28	19	43	83	429	1964	17
Totaal	3	41	32	120	242	1394	6416	61

	2022	2023
Antwerpen	79	669
Limburg	27	170
Oost-VL	477	2432
VL– Brabant	382	1181
West – VL	429	1964
Totaal	1394	6416

Bevoegd gezag

VERORDENING (EU) Nr. 1143/2014 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 22 oktober 2014

betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten

Unielijst invasieve exoten

- **Artikel 17-soorten** - (nog) niet gevestigd – geen/enkele waarneming –
Elimineren
 ☾ Provincie
- **Artikel 19-soorten** - gevestigd – wijdverspreid –
Beheersing

☾ Samenwerking: Provincie, terreinbeheerders, Waterschap, Rijkswaterstaat, Gemeenten, etc.

Beweegreden

- ☾ Provincie – Primair verantwoordelijk voor biodiversiteit en ecosysteemdiensten
- ☾ Statusverandering EU – Beheersen (art. 19) i.p.v. uitroeiing (art. 17)
- ☾ Geen plicht om ieder individu uit te roeien.
- ☾ Art 19, een gedeelde verantwoordelijkheid door verschillende belangen.
- ☾ Limiteren – Ruimte creëren voor de bestrijding van andere exoten.

Besluit Gedeputeerde Staten

- Verschillend situaties besproken met bestuur
- Besluit Gedeputeerde Staten - Bestrijding vanuit Provincie afbouwen

 2024	– inzet verdubbeld	-	300.000
 2025	– inzet gehalveerd	-	150.000
 2026	– inzet 1/3 ^{de}	-	50.000
 2027	– stop financiële inzet		

Conclusie:

Inzet van Provincie bouwt in komende 3 jaar af. Andere partners kunnen een bijdrage leveren aan de bestrijding.

Vragen of opmerkingen?

- Visie per gemeenten
- Brainstorm
- Hoe verder?

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

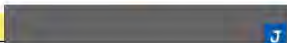
Datum en tijd 30-04-2024, 10:30-12:30

Locatie Abdij, Middelburg, A010 Kamer Middelburg

Deelnemers

Auteur

Aanleiding: het besluit van de Gedeputeerde Staten over de bestrijding van de Aziatische hoornaar. Deze wijziging is te lezen in de brief met als ondersteuning het evaluatierapport in de bijlage.

Presentatie

Samenvatting: In 2023 was er een sterke stijging te zien in het aantal nest meldingen (2022-19, 2023-300). Hoeveel nesten er in 2024 gemeld worden is lastig in te schatten. In het rapport worden er verschillende scenario's geschetst. De provincie is primair verantwoordelijk voor biodiversiteit en ecosysteemdiensten. Sinds 2014 is er een Europese verordening van kracht, betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten. Voor Europa is er vanuit deze verordening een Unielijst ontstaan. Er geldt een plicht voor lidstaten om de soorten op de Unielijst te elimineren, uitroeien of beheersen. Er wordt onderscheidt gemaakt tussen 2 soorten; art. 17 (uitroeien) en art. 19 (beheersen). De Aziatische hoornaar is in 2022 van status veranderd in Nederland (art. 17 → art. 19). Dit houdt in dat er geen plicht is om ieder nest/individu te verwijderen. Daarnaast verschuift de verantwoordelijkheid naar meerdere partijen. Partijen hebben uit verschillende belangen, redenen om maatregelen te nemen tegen een invasieve exoot. Gedeputeerde Staten heeft besloten om de bestrijding vanuit de Provincie in de komende 3 jaar af te bouwen. Voor 2024 is er nog een verdubbeling in het budget beschikbaar, zodat er tijd en ruimte is voor veranderingen. Belanghebbende kunnen zelf bepalen of zij een rol willen oppakken en een bijdrage willen leveren aan de bestrijding.

Brainstorm

- Gifvrije bestrijdingsmethode - Twijfels over het gebruik van gifvrije methode, omdat er nog individuen rondvliegen als het nest is verwijderd. Dit kan situaties veroorzaken, waarbij de hoonraars agressiever worden. De verspreiding van gif in het milieu is echter ook niet wenselijk en tot op heden niet toegestaan.

- Verantwoording – De provincie is verantwoordelijk voor art.17 (nog niet gevestigde) exoten. Voor soorten die wijdverspreid voorkomen (art. 19) is er een mede verantwoordelijkheid tussen verschillende belanghebbenden. Hierbij kun je bijvoorbeeld denken aan: Gemeenten (steekgevaar), Fruitteelt (bestuiving), provincie (biodiversiteit). Waterschap gaf aan dat deze problemen misschien gekoppeld kunnen worden aan kerntaken van de betreffende organisatie.
- Wat is het plan na 2027? – Na in 2027 stopt de financiële inzet van de provincie. Er zullen dan geen bestrijdingen worden uitgevoerd in opdracht van Provincie Zeeland. Hoe de inzet van de provincie er die periode uit ziet is nog niet bekend.

- Communicatie – In het overleg wordt duidelijk dat er een voorkeur is om 1 communicatie lijn voor Zeeland te creëren. Per gemeenten/organisatie kan er dan extra verdiepende informatie worden gegeven. Vragen als hoe een inwoner moet omgaan met de soort of hoe je ermee kunt leren leven, zouden hier in beantwoord kunnen worden.

- N

- R

- R

- N

- Selectieve vallen - Verschillende gemeenten worden benaderd door imkers en inwoners voor het gebruik van selectieve vallen/ voorjaarsvallen. Het doel van deze vallen is om de Aziatische hoornaar koninginnen in het voorjaar weg te vagen, zodat er geen (slecht bereikbare) zomernesten ontstaan.

De voorjaarsvallen, bedoeld om koninginnen te vangen, worden steeds populairder. Echter, ze blijken niet altijd selectief te zijn en vangen vaak andere (soms beschermde) insecten. Bovendien ontbreekt wetenschappelijk bewijs voor de effectiviteit ervan. Er zijn nog geen wetenschappelijke onderzoeken die het gebruik ervan aanraden. De Provincie Zeeland stimuleert het gebruik van de voorjaarsvallen niet.

- J

- Volksgezondheid
Bron NVWA, Risicobeoordeling: Voor de mens is een steek van de Aziatische hoornaar vergelijkbaar met die van een gewone wesp, pijnlijk maar niet levensbedreigend (tenzij iemand allergisch is). Steken op gevoelige plekken en veel steken tegelijk kunnen wel gevaarlijk zijn. Bij meer dan 12 steken wordt er een ernstige reactie verwacht bij een persoon zonder allergie (Bron: [Steken van wesp, bij en aanverwante hymenoptera soorten - Vergiftigingen.info](#)).

- Roulerend voorzitterschap
Bij een vervolg overleg wordt er voorgesteld om een roulerend voorzitterschap te hebben.

Actiepunten

• Onderwerp wordt voorgelegd in POR (Openbare ruimte)	-	7 mei
• Onderwerp wordt voorgelegd in Groen+	-	September
• Extra overleg indien nodig	-	Tussen mei en sept.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

N Art. 5.1 lid 2 sub i

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

R Art. 5.2 lid 1

De informatie uit documenten betreft persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter